JAMES BARLOW

PERSONALUL DE 1^{SI}6^{I}

james barlow

personalul de 1 și 6

în românește de
N. STEINHARDT

ACEASTĂ-I O LUCRARE A IMAGINAŢIEI. TOATE PERSONAJELE SÎNT NASCOCITE DE MINE. DEOARECE AR FI FOST LIPSIT DE SENS — BA, DE FAPT, ŞI O DOVADĂ DE INGRATITUDINE — SĂ SUSŢIN CĂ ALTĂ DIVIZIE DECÎT I-A AEROPURTATĂ A LUPTAT ÎN TUNISIA, SICILIA ŞI OLANDA, DIVIZIA ACEASTA ESTE POMENITĂ CU NUMELE EI, ÎNTOCMAI CA ŞI LOCURILE PRIN CARE A LUPTAT.

AŞ DORI SĂ-MI EXPRIM MULŢUMIREA FAŢĂ DE JOHN ŞI HANS, CARE M-AU AJUTAT CU ATÎTA NEPRECUPEŢIRE LA REALIZAREA ACESTUI ROMAN, ŞI LOR LI-L ŞI DEDIC.

J. B.

PARTEA ÎNTÎI

ARTILERIA VORBELOR

PORȚILE MILEI SE VOR ÎNCHIDE,
IAR OȘTAȘUL AȚIȚAT, CU INIMA-MPIETRITA
VA-NAINTA CU SLOBODĂ MÎNĂ-NSÎNGERATA,
CONȘTIINȚA LUI CÎT IADU-I DE-ADINCĂ.

(SHAKESPEARE — HENRY V)

MĂ ÎNTREBI, ÎN GENERAL, CARE VA FI SFÎRȘITUL CONFLICTULUI ? RĂSPUND, VICTORIA. DAR DACĂ MĂ ÎNTREBI ÎNTRE PATRU OCHI, RĂSPUND : MOARTEA.

SAVONAROLA

Mills, Reginald Mills, sui pauta linã a strãzii din centrul orașului Wicester, pustie la orele șase treizeci în dimineața aceea de sfîrșit de august. Avea de gînd să plece pentru o săptămînă în Olanda. Chiar în fața lui mergeau două femei de vîrstă mijlocie, al căror bagaj arăta că și ele aveau să ia avionul în aceeași zi. Le auzi graiul ales, în care discutau despre Veneția, și se întrebă de ce nu luaseră un taxi. Sculptural măreție a clădirilor de piatră albă rămînea neluată în seamă în vălmășeala zilei de lucru. Acum, aproape de aerogară, își aținti privirea asupra a două fete ale căror tocuri înalte, în dimineața neîntinată, bocăneau pe caldarîmul liniștit. Fetele rîdeau, păreau nepăsătoare ; rotindu-și ochii, ele îl remarcară, așa dîrz și dintr-o bucată cum era ; amîndouă arătau tare tinere și i se păru oarecum ciudat că două codane pleacă singure cu avionul cine știe încotro, uitînd că atunci cînd de-abia împlinise douăzeci de ani și el zburase cu multe avioane peste fel de fel de țări.

Sub cupola de sticlă a aerogării, Mills se așează, uitîndu-se jur împrejur ; nu făcea parte din soiul acela de inși care citesc broșuri sau frunzăresc pagini de reviste ilustrate. Mișunau pe lîngă el oameni cu pretenții, care aparțineau altei lumi ; singurătatea îl chinui o clipă, pînă cînd pe cea mai vorbăreață dintre cele două femei întîlnite înainte o văzu că bate pentru a treia oară drumul către closet. Înțelese atunci că le era tuturor nițel teamă și rînji în sinea lui, aducîndu-și aminte de anumite lucruri.

Megafonul urlă și opt persoane pășiră țanțoș înspre ieșire. Din autobuz, Mills văzu orașul trezindu-se ; circulația era acum vie, lumea umplea trotuarele largi, liniștea se spulberase. Lîngă autobuz, o fată plîngea. Cinci sau șase oameni o însoțiseră, să-și ia rămas bun ; își vorbeau cu fîsîfletire, doi

rîdeau, dar fata plîngea înainte. Suindu-se, se așează chiar în fața lui Mills, hohotind.

Douăzeci de minute mai tîrziu, el se pierdea în uriașa mulțime din sala de așteptare a aeroportului. Uitase că se mai afla în vacanță ; vuietul asurzitor al glasurilor îl înfiora, umplîndu-l de nemulțumire, de plictiseală, de acea îngrijorare atît de englezească de a nu călca în strâchini ; toți *ceilalți* păreau că știu ce se cade să facă, dar el se urca pentru întîia oară, după opt ani, într-un avion. Glasurile celor din jur erau afectate, încrezute, glasuri de englezi siguri de ei, porniți în excursie colectivă, de oameni care țin de lumea vorbelor și a banilor ; și simți oarecum ironia faptului că el trecuse prin vîltoarea războiului doar pentru ca indivizii aceștia să se poarte acum astfel, să sporovăiască, să facă pe grozavii, să umble cu nasul pe sus. Mills era dur, ciudat, greu de suportat, deși putea fi peste măsură de mărinimos, dacă îi plăcea cineva. Avea prietenii puține și restrînse, greu de cîștigat, anevoie de păstrat, de loc lipsite de umor și străine de orice ifos ori înfumurare. Ura excesul de amabilități, socotindu-l întemeiat pe înșelăciune : el unul putea face față oricărui adevăr ; gălăgie, durere, sînge, foc și viteză, care, dincolo de un anumit punct, altora le făcea inima să sară, pe el îl lăsau cu totul rece. Banii îi disprețuia, ca și vorbele. Singurul bun al cărui proprietar se mîndrea a fi era o motocicletă. Călare pe ea, cînd se întîmpla să-l covîrșească neastîmpărul, bătea duduind sute de kilometri, ca să fugă de — ei bine, nici el nu prea știa de ce. Pe șosele ajungea ușor la o sută și douăzeci de kilometri și o pornea drept înainte, sfruntînd circulația, năpustindu-se asupra cîte unui Jaguar în plină viteză, pînă ce se ivea groaza în ochii celui care venea spre el și nu-i despărțeau decît cîteva clipe de moartea ce se înfățișa sub forma unui stîlp de telegraf sau a vreunei frînări deznădăjduite — orice fel de acrobație era binevenită. Atunci se simțea mulțumit : încă un găgăuță înfumurat pe care-l băgase în sperieți... Motocicleta era mai puternică decît cine știe ce matahală de limuzină în care ar fi putut încăpea tăticu, mămica și toată familia. Într-o bună zi, cînd o să aibă și el bani — știa că ziua aceea nu va veni niciodată, dar nu-i păsa, de bani își bătea joc : „Doamne, cum de se mai tîrăsc pentru bani, cum de-și mai vînd și sufletul pentru ei !“ — în acea zi, dacă totuși îi

va fi dat s-o apuce, o să-şi ia un Jensen sau un Alfa-Romeo sau un Abarth şi atunci, ţin-te băiete...

Un glas behăia : „Afionul pentru Mancheester...“ Iar afară, dincolo de geamuri şi de harababura vocilor, era realitatea, aerul curat care mîngîia iarba şi un Dakota — acum li se spune Pionair [1], însă oricine trecuse prin cel de-al doilea război mondial, tot de Daks [2] le ştia. Pîlcul de opt se preschimbă acum în fiinţe omeneşti, singure, ieşite de sub ocrotirea vorbelor, urcîndu-se în avion. Vîjîitul elicelor o smulse pe fată din jelania ei. Îşi întoarse faţa palidă înspre Mills, care-i zîmbi şi schiţă cu trupul întrebarea : „ce naiba ?“.

Mills ocupa un loc pe partea dreaptă şi privea dintr-acolo aripa argintie toată, plină de nituri şi de pete de ulei. Maşina începu să freamăte uşor, apoi cele două motoare îşi trîmbiţară extazul mecanic, în vreme ce clădirile aeroportului dispăreau din faţa ochilor, iarba pierea dintr-o suflare, iar stewardesa umbla cu o tavă de dulciuri, pe care mîna stîngă a lui Mills, întinsă la iuţeală, o respinse cu hotărîre, deoarece pricepea că menirea dulciurilor era să umezească gurile pîrjolite de teamă şi în ruptul capului nu ar fi recunoscut vreodată că lui îi era teamă ; întorcîndu-şi capul, rămase cu ochii aţintiţi asupra gardurilor vii, a stolurilor zburătăcite şi a măreţiei soarelui de dimineaţă ; se ivi deodată o ţarcă ; ochii lui reînviară în minte exploziile bombelor de mortiere şi morţii înţepeniţi, şi iată că frica se cuibări în el...

În zori de zi, duminică, 17 septembrie 1944. Înlăuntrul grajdurilor unde trăiau, răsuflarea domoală, nesincronizată, a oamenilor adormiţi, tictacurile în contratimp a două cesuleţe şi zgomotul pe care-l fac propriile tale haine, feluritele gîfîieli din răstimpul cît îţi pui cămaşa şi-ţi tragi pantalonii, sporite, caraghioase, dîndu-ţi impresia că te înăbuşi în uriaşa tăcere. Reginald Mills — vîrsta : douăzeci şi cinci de ani ; înălţimea : un metru şaptezeci şi trei ; greutatea, şaptezeci şi şapte kilograme ; ochii : albaştri ; părul : castaniu ; semne particulare : aluniţe pe bărbie (stînga), cicatrice de şrapnel în colţul drept al gurii, la încheietura mîinii stîngi şi la piciorul stîng ; coe-

[1] Contracţie din *Pioneer* (pionier) şi *Air* (aer) (*n. tr.*).
[2] Prescurtare a pluralului Dakotas (*n. tr.*).

ficient de inteligență : potrivit ; religie : liniuță ; politică : liniuță ; distracții preferate : bătura, șueta, lupta dreaptă și dragostea trupească ; sănătatea : excelentă ; rudele cele mai apropiate : părinți ; denumirea specialității militare : pușcaș ; medalii, ordine, decorații, citații pe ordinea de zi : una ; grad : soldat simplu (refuzat înaintarea) — ieși să culeagă ciuperci. Cu bocancii atîrnați de gît, se bucură de iarba umedă, crudă și rece, pe care o pipăia cu picioarele-i goale, și de liniștea nesfîrșită a zorilor, cînd nimic nu se mișcă, nici măcar culorile, nici măcar văzduhul : văzduhul zace, înfășurat în suluri cenușii, prin hăuri. Văzduhul și pămîntul răsunau de ți-era mai mare dragul : puteai auzi fîlfîitul aripilor unei ciori lopătînd alene prin vîscozitatea aerului. Atunci, soldatul Mills, care nu se temea de foc, a înțeles cît de ciudat e animalul numit om, cît e de omenesc și deci de supus greșelii, o biată schimă după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. În fața singuraticei țărci, minunea zilei se mistui în spaima a cărei gheară se înfipse în pîntecele lui și, deoarece pasărea aceea pătrunsese în cîmpul său vizual, iar retina ochiului îi purtase, de-a lungul nervilor, pînă la creier o imagine colorată, întreaga înfățișare a zilei se găsi preschimbată, trecînd de la ceea ce ar fi făcut *el*, la ceea ce avea să i se facă lui. Cîteva ore mai tîrziu avea să sară din avionul acela Dak deasupra localității Wolfheze, știind prea bine că parașuta nu se va deschide și simțindu-se ușurat la auzul unui glonț răzleț trecînd printr-o voalură și sfîșiind-o. Voalura era oricum întărită cu tigheluri și în treisprezece secunde Mills se pomeni la pămînt, cu pușca mitralieră cu tot, teafăr și nevătămat, gata să mărșăluiască cei unsprezece sau doisprezece kilometri pînă la podul de la Arnhem...

Acum, după opt ani, vedea o altă țară și-și spuse că toate or să meargă strună. Avionul porni, se înălță cu ușurință și ajunse la o mie trei sute de metri. În lumina soarelui de dimineață grămezile de nori luceau măreț, iar în văzduhul fără nici o adiere fumul trenurilor și al coșurilor se răspîndise și încremenea în alcătuiri desăvîrșite. Întinderile erau purpurii, aurii, aburite, apăsătoare, pierzîndu-se către zări de un cenușiu opac. Urcîndu-se pe bolta cerească, soarele sclipea pînă și în șerpuirea celui mai mărunt fir de apă. Fața rumenă și chipeșă a stewardesei lăsa să se desprindă, de sub coșițe aurii, un

zîmbet ; Mills citi buletinul zborului. Douăzeci de minute mai tîrziu coborîră în ploaie și plutiră deasupra acoperișurilor ude pînă la aeroportul de la Manchester. Acolo sărise Mills întîia oară cu parașuta — își aducea acum aminte de groaza resimțită cu ocazia celui de al doilea salt dintr-un balon. Nici una din lansările următoare nu mai fusese așa de cutremurătoare. Pe-aici pe undeva — sau nu cumva la Bulwick ? — văzuse primul cadavru : micuțul Jim Watson întins pe iarbă, după o prăbușire de la două sute cincizeci de metri, carnea trupului sfîrtecată, parașuta nedeschisă.

Mills așteptă două ceasuri și-și petrecu timpul rontăind biscuiți și bînd cafea. Afară ploua cu găleata, soseau autobuze aducînd călători pentru Bruxelles, Londra, Norvegia, insula Man, dar înăuntru, bufetul rămînea gol. Trecu apoi într-o sală de așteptare tiesită de oameni care tot vorbeau, dînd din mîini, stirnind un zgomot asurzitor ; pentru numele lui Dumnezeu, ce aveau de vorbit ? Se aflau acolo cîțiva ofițeri din armata de uscat, un număr de bărbați burduhănoși cu serviete, copii și niște femei. Se simți din nou îngrijorat ; *ceilalți* știau ce trebuie să facă, el habar n-avea. Dar iată că o voce rosti numărul unei curse și toți treceră ca niște oi prin serviciile vamii și controlului pașapoartelor ; ajuns, în sfîrșit, în sala de plecare, se lăsă din nou ; aerul umed pătrundea înăuntru și pînă și ofițerii armatei de uscat începură să bocăne, dînd semne de nerăbdare, în vreme ce nimeni nu scotea o vorbă...

Ploua cu găleata, pe cînd străbăteau drumul pînă la avionul Viscount. O stewardesă irlandeză, subțirică, nostimă, calmă, îi întîmpină cu un surîs stereotip, le luă cartea de îmbarcare și avionul începu să semene a autobuz, un pîlc de oameni care se răspîndesc și se reped să ocupe locurile de lîngă ferestre.

Un preot irlandez scund și grăsan, care se și așezase, se ridică pe jumătate și-i spuse lui Mills :

— N-ați prefera? Eu unul tot adorm. Și căscă, drept dovadă.

Mills se învoi.

— Întotdeauna mă... dar înghiți ceea ce urma, nedorind să facă nici cea mai mică aluzie de pe urma căreia putea să pară lăudăros.

Se așeză tot pe dreapta, urmărind cu privirea mohorîtele umedele piste și iarba îmbibată ; avionul tip Viscount era mare.

greu şi luneca pe trei roţi, fără a da cîtuşi de puţin senzaţia de mişcare ; nu te alegeai decît cu impresia vizuală a lucrurilor care se perindă ; şi-şi aminti de cele treizeci de Daksuri rotindu-se deasupra Algerului, peste gradenurile de case albe, de dealuri verzi şi de creste împădurite, peste plaja curbă, peste diguri, peste sutele de vase mici, peste blînda pantă de nisip de la Sidi-Ferruch unde trupele debarcaseră anevoie cu cîteva săptămîni înainte ; şi, în drum către prima-i luptă, adormise. Rămăsese cufundat în somn pe deasupra viilor, a pinilor şi a eucalipţilor, peste stearpa despădurire şi măcinare a ţinutului, în vreme ce Daksurile se clătinau şi se hurducau în curenţii potrivnici de aer cald, veniţi dinspre munţi, iar unii dintre soldaţii ceilalţi borau ; şi se trezise tocmai înainte de aprinderea becului roşu şi cu cîteva secunde înainte de aprinderea celui verde, în zgomotul picioarelor tîrşîite şi al materialului de transmisiune tîrît, în vreme ce aerul năvălea prin trapa deschisă, iar camaradul al doilea din rînd avea să moară. Joe Hayes sări, era al cincilea care cobora, şi-i fu ursit să demonstreze că pe viitor Daksurile trebuie să zboare pe deasupra zonei de paraşutare cu un alt fel de derivă, căci altminteri paraşuta în deschidere, ca şi cea a lui Joe, se poate agăţa de roata ampenajului şi se poate rupe...

Avionul Viscount tremura acum, ţinut doar de frîne, nerăbdător să pornească, să intre în elementul lui, şi Mills, care nu-şi pusese centura de siguranţă, fu proiectat puţin înainte, cînd avionul părăsi pămîntul. Avionul ţîşnise în aer şi începuse a-şi sfredeli fără întîrziere drumul în sus.

Mills nu-şi putu stăpîni admiraţia :

— Ce mai zmeu, spuse el către preot.

Chipul luminos al frumoasei fete irlandeze, aplecîndu-se peste umărul preotului, îl îmbie pe Mills cu o bomboană. Era obişnuită să fie iscodită cu privirea, dar cam roşi văzînd vădita încîntare ce-l cuprinsese pe Mills.

Preotul dădu din cap :

— Da. Lumea e mică. O să fim vecini, fie că ne place ori ba.

— Mergeţi în vacanţă ?

— Nu. Vin din vacanţă. Lucrez în Congo belgian.

Mills spuse :

— De ce nu stați acasă să le fiți cu ceva de folos irlandezilor ? și îi rîse prietenos, întrebîndu-se dacă preotul înțelege de glumă și dîndu-și seama că da.

Preotul zîmbi cam acru :

— Sînt preoți berechet în Irlanda care să îndeplinească această mare operă ! Dumneata încotro mergi ? Ești în vacanță ?

— Într-un loc numit Arnhem.

Ochii preotului îl cercetară atent cu înțelegere, cu milă :

— Nu prea miroase a vacanță.

— Mă duc doar să văd pe cineva.

— S-a dat o luptă acolo.

— Da, s-a dat.

Luminosul chip al stewardesei se ivi iar. Nu se încumeta să se uite țintă la Mills, așa încît el putu să-i privească îndelung genele castanii, frumosul păr roșu de sub pălăriuța nostimă, finețea pielii și conturul gurii.

— Luați prînzul ? puse ea o întrebare cu răspuns de la sine înțeles.

Preotul îi spuse ceva și fata încuviință.

— Da, părinte, iar Mills înțelese că e catolică, ba și fecioară.

Apucă tava, și-o potrivi în față și începu să mănînce. Tot mai încerca în creștet senzația că e împins ; acum se aflau deasupra Mării Nordului, dar în afară de luciul aripei nu putu vedea nimic. Și nu se simțea nici o mișcare, numai o putere tălăzuită.

Preotul întrebă :

— Nu ești catolic ?

— Nu, părinte.

— De ce te înapoiezi ?

— E neapărat nevoie de un motiv ?

— Te feреști să ți-l spui.

— Dumneavoastră ați ucis vreodată pe cineva ?

— N-aș avea în nici un caz curajul, recunoscu preotul. Și făcu un gest de dispreț față de sine. Nu-s bun decît de vorbe. Îșî au și ele rostul lor.

Acum lui Mills îi plăcea.

— Nu trebuie să-ți bagi în cap că ceea ce ai făcut a fost negreșit rău, se încumetă preotul. A fost un război în care asemenea lucruri își află îndreptățirea. Principii, încheie el vag.

— Mi-am omorît un camarad.

Preotul tresări nițel, mestecă niște pui și lăptuci, oftă:

— Duci o povară grea. Sînt sigur că ți-ai dat seama că n-ai avut încotro.

Mills întoarse capul, văzu impunătoarele vîrfuri strălucitoare ale norilor încărcați de trăznete și, la cinci mii de metri mai jos, luciul albastru închis al mării. Îl omorîse pe Harry Mann pentru că nu avusese încotro; ochii lui Harry, încă vii în trupul văduvit de picioare, de brațul stîng și de pîntece, se rugaseră, în vreme ce vocea i se tînguia ca un sfredel, neîncetat. Mintea lui Mills îi împinsese picioarele să se apropie de Harry; poate că mai era vreo nădejde. Îl năpădiseră nădușelile și știa că o să-și borască maiele. A tras cocoșul pistolului automat și pentru singura oară în viață s-a rugat; dar nu i se dădu ascultare, Dumnezeu avea alte treburi, sînt doar atîtea de făcut; hotărîrea avea s-o ia numai el. Focul armei îl zgudui și se repezi apoi cu baioneta în țeavă către creastă și către gropile pline de mortar, dar în cinci secunde „bocitoarele" restabiliseră frontul și șase bombe de mortier picaseră gemînd, iar el se trîntise la pămînt și, vărsînd, izbucnise înfuriat: „*destul!*"; privise în sus: acolo unde zăcuse Harry Mann nu era acum decît un mic crater carbonizat. Înțelesese că Dumnezeu nu există, așa încît greutatea de a fi omorît un camarad nu însemna mai mult decît faptul că Harry Mann, un catolic, murise fără nici un soi de farafastîcuri popești.

Preotul era însă un omuleț de treabă și Mills se străduí să lămurească lucrurile:

— Cînd vezi pentru întîia oară pe unul făcut terci, uiți și de cuvinte și de rugăciuni. Nu vă supără că vorbesc așa? Și ăsta avea să moară după destulă agonie...

— Nepătrunsele căi ale Domnului...

— Las-o baltă, spuse Mills aspru. Cuvintele n-ar fi fost bune la nimic.

— Cred că ești sau ai putea fi un om de ispravă, zise preotul. Iei cu mine un păhărel de coniac?

— Sînt un om îngrozitor, spuse Mills. Și rîse cu mare poftă. Dar coniacul îl iau.

— Uite și coasta olandeză.

Era tare verde, mai spălăcită decît Anglia, o simțeai cît e de plată în pofida perspectivei aeriene care oricum turtește,

iar canalele luceau în depărtare. Avionul Viscount cobora rotindu-se în cercuri mari. Preotul se schimonosi :

- Îmi ţiuie urechile.

Mills, asurzit şi el, îi citi cuvintele pe buze fără să le audă. Stewardesa cea frumuşică aduse paharele de coniac şi zîmbi, străduindu-se să se ţină bine pe picioare şi să nu verse băutura. Jos, sub ei, se aflau vapoarele mari din Amsterdam, macaralele şi şlepurile. Vizibilitatea era perfectă, totul părea curat, pînă şi aerul. Acum dimensiunile şi viteza te ameţeau : clădirile treceau zburînd, dedesubtul roţilor lăsate în jos, şi elicele, pe alte glasuri, îţi vîjîiau în urechi ; apoi trenul de aterizare se izbi uşurel de pămînt şi iată că lunecau pe întinsul aerodromului de la Schipol, urmăriţi în lumina soarelui de după-amiază de sute de oameni aflaţi sus pe case, ori în jurul meselor de pe trotuar ale cafenelelor.

Zece minute mai tîrziu, Mills, puţin ameţit de iuţeala deplasării, stătea pe trotuarul din faţa aeroportului, încurcat de rapida circulaţie pe dreapta [1]. În micul autobuz al K.L.M.[2] care porni mugind spre Amsterdam, erau numai trei călători, dar printre ei se afla şi o tînără englezoaică cu un copil, măritată cu un ofiţer olandez şi bucuroasă să-şi poată vorbi acum limba maternă. La gara centrală i-a fost cum nu se poate mai uşor să cumpere un bilet pentru Arnhem ; toată lumea vorbea englezeşte.

Avînd două ore de pierdut, începu să colinde oraşul, dar simţi în curînd o aprigă nevoie de bere. Într-o cafenea se aşează la soare şi intră în discuţie cu două fete care vorbeau bine englezeşte, dar erau din Finlanda. Arătau zvelte şi atrăgătoare, cîtuşi de puţin aşa cum şi-ar fi închipuit el că sînt finlandezele. Doreau foarte mult să se plimbe cu un vapor şi, mai avînd încă o oră la dispoziţie, se sui într-un vaporaş cu 72 de locuri, fîlecărind, în vreme ce berea şi soarele îl legănau într-o nepăsare, iar ghidul dădea explicaţii în patru limbi : case din veacul al şaptesprezecelea, uite aici a locuit Rembrandt, sînt patru sute de poduri la Amsterdam, o jumătate de milion de biciclete, vapoare în curs de încărcare, un uriaş doc plutitor.

[1] În Anglia se circulă pe stînga (*n. tr.*).

[2] KONINKLYIKE LUCHTVAART MAATSCHAPPIY (Linule aeriene regale olandeze) (*n. tr.*).

A prins trenul cu un minut înainte de plecare, făgăduindu-le într-una fetelor să le scrie şi să se ducă să le vadă de-i va fi cîndva dat să meargă la Helsinki ; s-a aşezat, rîzînd, într-un compartiment gol, în bătaia soarelui, simţind că-i este cald şi că ar mai dori nişte bere. Privi cum Amsterdamul se tot retrage : Prins Hendrikkade, Aşezămîntul Marinei, clădirile din cărămidă trandafirie, marile vapoare, o moară de vînt şi St. Nikolaaskerk, şi, după numai două ore, îndrăgea de-a binelea oraşul. Îi şi venea greu să-şi aducă aminte de chipurile celor două fete şi de al celeilalte, cu sveltеţea şi gingăşia ei catolică, dar nu uitase blînda faţă dolofană a preotului, fiindcă socotea că n-o poţi întîlni chiar la tot pasul şi nu se cuvine s-o alungi din minte.

Trenul electric se oprea la fiecare staţie, îi dădea prilejul să vadă de pe pămînt ceea ce văzuse mai înainte din văzduh. Înainte şi după fiecare mică staţie se afla cîte un pasaj de nivel cu inevitabilii lui ciclişti. Tot cald, luminos şi curat era cînd trenul se apropie de Arnhem. Acum văzu buruienişurile şi pădurile zonei de paraşutare, şi-şi aminti cum aterizase, cum şezuse pe iarbă, cuprins de obişnuita ilaritate care urmează unei coborîri izbutite cu paraşuta, perspectiva trecînd de la luciul Rijnului, de la căsuţele „stup", de la planoarele care tot mai soseau lunecînd şi pocnind copacii, de la oamenii care descărcau cutii, de la jeepurile, de la tunurile de infanterie, de la un om care descifra o hartă întinsă pe capota unui jeep, la o luare în seamă a soarelui cald scăldîndu-i chipul, a oamenilor care stăteau lîngă el pe gazon, printre coşurile de răchită, containere de metal, un întreg etalaj de mătase prăbuşită, strălucind într-o mulţime de culori ; şi se apucase şi el de lucru, fără împotrivire, scoţînd din containere puştimitralieră, pistoale automate, arme antitanc, muniţii.

Fu mirat cînd ieşi din gara Arnhem. Era un oraş reconstruit, greu de recunoscut, activ, viu, pe care nu-l preocupa trecutul, ci un prezent covîrşit de treburi : mulţimi de oameni se plimbau, lumea stătea pe trotuarele cît bulevardele ale Stationspleinului, maşinile treceau cu nouăzeci pe oră. Dar n-a fost nevoie să umble mult ca să dea de cel dintîi container purtînd pe el, scrise cu vopsea albă, în olandeză şi engleză, cuvintele : „Aci au murit trei viteji ostaşi englezi". Nu era cinic, ştiut fiind că divizia I aeropurtată dovedise un soi de

vitejie a ei, un minunat amestec de avînt, nepăsare și îndrăzneală. Containerul îi merse la suflet. Oamenii își aduceau aminte.

La trei hoteluri întrebă „Vorbiți englezește ?“ și i se răspunse că da, dar nu fu primit, hotelurile fiind pline. Bătu cale întoarsă înspre gară, avînd de gînd să doarmă cum s-o nimeri, într-un tren sau într-o sală de așteptare, dar trecînd prin fața agenției de turism își întîlni privirea, prin geam, cu a unei fete nostime și păși înăuntru.

Spuse :

— Caut un loc unde să dorm la noapte. Poți să-mi fii de ajutor ? și-i zîmbi obraznic, lăsînd-o, dacă vrea, să înțeleagă subînțelesul.

— Unde ați încercat ?

Mills îi spuse.

— Stați mai mult ?

— Cîteva zile.

Fata observase cicatricele de șrapnel și nu putea ascunde faptul că îi stîrniseră curiozitatea.

— Ați luat parte la luptă ?

Era o femeie subțire, cu părul de culoarea spicului de grîu copt, de vreo douăzeci și cinci de ani, nu frumoasă, dar interesantă.

— Avem un muzeu, îi spuse ea înflăcărată, mîndră. Planoare, tunuri, de toate.

Mills rîse.

— Nu vreau un muzeu. S-ar putea să mă împăieze și să mă pună într-o vitrină.

— Atunci, de ce ați venit ?

— Ca să te văd !

Fata surîse fără îngîmfare, părîndu-i rău că-l dezamăgește, dar rosti hotărît :

— Prea tîrziu. Am un soț, o fetiță. Nu-i nevoie să-mi spuneți nimic, înțeleg.

— Vreau să găsesc pe cineva.

— S-ar putea să vă fiu de ajutor. Numele domnului ?

— O femeie, spuse Mills. Nu una tînără, se grăbi el să adauge.

Fata din spatele funcționarei vorbi répede în olandeză, iar funcționara cea nostimă îl lămuri pe Mills :

— V-am găsit o cameră pentru patru nopți.

Intraseră cîțiva excursioniști englezi, doi tineri și două femei, arătînd toți a învățători sau organizatori de cursuri duminicale, foarte serioși, echipați să facă față oricărei situații, trecuți de nădușala cinstită a oamenilor care își cară frumușel calabalîcul. Conducătorul lor vorbi cît îl ținea gura într-o englezească aleasă, întrebînd de un hotel, de prețuri, de curățenia paturilor.

Mills spuse :

— Am găsit ceva, dar e plin de purici. Era oarecum înfuriat, știind cît de curați sînt olandezii.

Au rîs, și una din fete a spus :

— O voce englezească ! Slavă Domnului !

Conducătorul grupului, cu cinci ani mai tînăr ca Mills — dintr-o generație care n-a avut parte de nimic — întrebă, tînguitor, ca și cum Mills, fiind englez, ar fi trebuit așa ca de la sine să-l înțeleagă :

— Ce se întîmplă în orașul acesta ? Oriunde te duci, e plin.

— O aniversare, îi spuse Mills, zîmbindu-i fetei, și o întrebă : Am ceva de plată ?

Ea îi surîse cu tainică duioșie și-și apropie mîna de a lui pe sub hîrtia pe care i-o întinse :

— Dumneata, nu.

Sufrageria hotelului era aproape goală. Chelnerul, blond, rumen la față, era vorbăreț. Singurul cuvînt olandez cunoscut de Mills era *bier* și avea de gînd nici să nu se folosească de altul. Dar chelnerul, un băiat de nouăsprezece ani, vorbea bine englezește și rămase în apropierea mesei pînă ce Mills dădu gata un puișor de găină cu sos de mere și niște clătite... Băiatul nu fusese în Arnhem la vremea luptei. Dorea să lucreze pe vapoarele liniei Holland-America. În meseria lui, îi plăcea felul de a se purta al englezilor. Erau liniștiți și curați și la nevoie știau să aștepte un sfert de oră fără să se înfurie. Cît despre francezi, vai, erau gălăgioși, mîncau urît, murdăreau masa, se răsteau la chelner, nimic nu le era pe plac, nu dădeau bacșiș. Ca și belgienii. Nemții ? Ha. Nu prea ridicau ei nasul în orașul ăsta.

Mills era somnoros, ghiftuit de bere și de mîncare. Aproape că se întunecase, dar nu putea să nu se repeadă pînă la pod.

Vălmășagul îngusteloor străzi comerciale puternic luminate și ticsite de lume îl încurcă — nu așa își aducea el aminte de Arnhem — dar cu încetul își dibui drumul pînă la Rijn. Șuvoaie de mașini goneau deasupră-i, clopoțelele bicicletelor sunau, vocile strigau rîzînd și pe lîngă complicatul viaduct nimic nu mai era din cîte știuse el. Acolo unde arseseră casele, se ridicau acum uriașe blocuri cu birouri și apartamente de locuit, toate într-o arhitectură modernă. Treceau agale, încărcate cu cărămizi, șlepuri mari pe care oamenii vorbeau, rîdeau, trăiau ; un ușor miros de bucate gătite și de fum de țigară ajungea pînă la Mills. Mai departe de Rijn, casele erau așa cum își amintea el de Arnhemn : cu patru etaje, cu storuri colorate și balcoane cu grilaj de fier forjat.

Podul era la locul său, părînd imens în simplitatea-i de oțel. Germanii nu-l aruncaseră în aer. Mills se plimbă pe nisipul de pe mal și auzi clipocitul domol al apei de august, iar în ochii minții sale, aruncătoarele de flăcări porniră să rîgîie, îi mirosi a carne arsă, auzi loviturile tunurilor de infanterie și țăcănitul pușții-mitraliere care îi zguduia umărul, în vreme ce camioanele goneau peste pod, în acea primă dimineață de luni, iar infanteria nemțească se prăbușea și o lua la sănătoasa și se replia zbierînd și se lăsa frumos măcelărită, și în vreme ce, mai departe, în urmă, în jurul Marketpleinului, tunurile de infanterie dădeau iama prin carele blindate din spate.

Începuse atît de bine...

Condițiile atmosferice erau ideale, nici o parașută nu dăduse greș și încercai simțămîntul că de data aceasta superioritatea numerică era de partea noastră ca și forța aeriană și că n-o să se iște obișnuita harababură.

De pe înălțimile din spatele Arnhemului — singurele înălțimi din Olanda — acolo unde umblă cerbii și gazonul e moale și cresc mii de copaci svelți și buruieni și răchită cu grămada, poți să vezi Germania. Asta-i îndrăzneala planului, dar e nevoie de noroc și norocul se spulberă în cîteva clipe, mai înainte ca aviația să pornească.

Lipsește aviația de transport și transportul aerian fiind eșalonat pe trei zile, el ajunge să depindă de vreme, or în Anglia e o ceață care întîrzie plecarea eșalonului al doilea. Sub soarele strălucitor al acelei prime zile în Olanda, telefoanele ger-

mane bîzîie. Întîmplarea face ca generalul Student, un comandant al armatei de paraşutişti, să stea de veghe de la o vilă din Vught, în vreme ce, mai aproape încă, generalul Model se pomeneşte cu trupele de paraşutişti la mai puţin de o milă de al său C. G.[1] tactic de la Oosterbeek şi mai înainte ca acestea să apuce să răsufle, a şi sosit la Arnhem, să ia măsurile cuvenite cu autoritatea pe care i-o dă rangul lui. În cîteva minute diviziile blindate 9 şi 10, care tocmai se nimeresc să fie în refacere între Zutphen şi Apeldoorn, se pun în mişcare şi, cît ai zice peşte, răsare un inel de oţel alcătuit din tancuri Tigru, tunuri autopropulsate şi infanterie, între zona de paraşutare de la Wolfheze şi satul Oosterbeek, pe de o parte, şi acei puţini oameni care în luciul palid al primei seri ajunseseră la pod, pe de altă parte. Dincolo de Rijn, o armată îşi croieşte pieptiş drumul spre Nijmegen, ca să cadă în spatele Arnhemului, iar diviziile americane aeropurtate sînt prinse între două focuri. Nici acolo norocul nu vrea să zîmbească. Douăzeci de mii de vehicule s-au îngrămădit pe o singură şosea. Se trage asupra oraşelor aflate în faţă, pînă ce-s făcute praf şi pulbere, spre a se cîştiga timp. Tancurile înaintează pe o şosea de beton ridicată mai sus de nivelul pămîntului recuperat şi al digurilor dimprejur. Sînt ţinte sigure pentru tunurile anti-tanc iscusit camuflate. Totuşi, nici împrejurarea aceasta s-ar putea să nu fie hotărîtoare, dar norocul piere de-a binelea, devine potrivnic. Sus pe cer stau coloanele de bombardiere de vînătoare Taifun, aşteptînd prin radio instrucţiuni care nu sosesc, pentru că aparatele de radio din automobilele de transmisiune ale R. A. F.[2] au încetat de a funcţiona. Şi de ceastălaltă parte a fluviului Rijn s-a produs tot o tragedie tehnică ; aparatele de radio nu merg într-o zonă clădită ; zona de paraşutare a pierdut legătura cu C. G. al diviziei, situat la Oosterbeek, care la rîndu-i a pierdut legătura cu singurul batalion ajuns la Arnhem. Curaj există destul, dar aparatele de radio nu vor să funcţioneze şi curajul nu foloseşte la nimic. Nici cu avioanele-cargou care aduc provizii nu se mai poate intra în legătură, şi în jalnice valuri se

[1] Cartier General *(n. tr.)*.
[2] *Royal Air Force* : Aviaţia regală (engleză). *(n. tr.)*.

îndreaptă zi de zi cu mai mult chin spre un loc de întîlnire care n-a fost cucerit, iar asta pentru că n-au primit semnalul indicînd un nou punct de paraşutare a proviziilor ; şi zboară jos, hotărîte să livreze proviziile trupelor paraşutate, greu încolţite, care stau şi fac semne deznădăjduite, în vreme ce avioanele sînt doborîte de un tir de o groaznică eficacitate, dispecerii se răstoarnă şi se rostogolesc de nenumărate ori în aer şi containerele cu alimente şi cu muniţii sînt adunate de germani, aripile ard şi uriaşele Stirling şi Dakota se strivesc de copaci, crengile iau foc şi milioane de frunze plutesc în aer, aprinse.

În zorii celei de-a doua din aceste nouă zile se găsesc la Arnhem vreo mie de oameni. Dinspre miazănoapte şi răsărit, s-ar zice că, pe îndelete, germanii pun în funcţiune mortierele grele şi bombele încep să pice la întîmplare în kilometrul pătrat din centrul Arnhemului. Prin beciuri, olandezii tremură, mor, se înăbuşă, ies în goană, sînt împuşcaţi. Oraşul e îngrijit, curat, tihnit, fără maghernițe ; din nefericire, are însă un pod. Germanii taie alimentarea cu apă. Dinspre miazănoapte şi răsărit, ei bat neîncetat cu mortierele ; dinspre sud, de cealaltă parte a fluviului, din afara oraşului, aruncă obuze de 20 mm şi bombe incendiare. Britanicii stau ghemuiţi în douăsprezece case de lemn, dar domină podul ; nu rămîne nimic altceva decît să faci praf şi pulbere din oraş, să dai foc caselor şi să aştepţi să vină tancurile şi tunurile automotoare, să-l ia în stăpînire stradă cu stradă.

În ziua a treia nu mai rămăseseră mulţi din mia aceea de oameni.

Mills îşi îndreptă privirea dincolo de puşca-mitralieră aşezată pe o masă în camera unde domnea neorînduiala : tapetul rupt, geamurile sparte, sute de dulii, o ţeavă de rezervă pentru mitralieră, grenade, chingi părăsite, cutii şi mobile îngrămădite pentru a se face loc, şi cadavrul caporalului Harris, cu sîngele închegat pe ţepii bărbii şi cu faţa sfărîmată. (Din cei cincisprezece oameni de ieri au rămas în casă opt.) Peretele din spatele lui fusese nimerit de o mie de ori de gloanţe şi urmele lor desenaseră treptat şi înconjuraseră forma ferestrei, astfel încît conturul ajunsese la fel de găurit ca şi un vechi panou de tir. Casa era totuşi un adăpost de nădejde, din piatră

solidă, adusă tocmai din Belgia, mai bună decît casa dintîi, care, fiind din lemn, arsese, și decît a doua, care avea vecini gălăgioși...

Afară, strălucirea luminii orbitoare a unui septembrie de mari împliniri era pîngărită de fum. În spate, biserica Sfîntul Eusebiu ardea, o coloană fantastică de flăcări și fum. Cei treizeci și ceva de metri pe care-i putea cuprinde cu privirea Mills erau plini de moloz și de schelete de case, de hornuri care se tot clătinau pînă ce încă o lovitură directă de mortier împrăștia cărămizile și risipea mobilele în drum : mese de lucru sparte, fotolii, sofale, ba și un covor care fusese supt afară de puterea exploziei ; deasupra tuturor lucrurilor se așternea o pulbere subțire de geam sfărîmat, de cărămidă pisată, de rumeguș, de frunze mărunțite ; parcă ar fi fost piesele doveditoare dintr-un caz de crimă fără însemnătate ; hîrtie, o poșetă, fîșii de stofă, un toc de ochelari, felinare buimace, o sabie, o ușă, înfățișarea înnegrită — ca de banană desfăcută — a unor rachete aruncătoare de ceață ; și morții, surprinși pe unde îi împinsese nevoia, zăcînd ca niște saci de cartofi pe unde îi răsturnase violența, cu brațele a rugă neluată în seamă, vulgari, abjecți, dați uitării. Mărturia groaznicului omor îngăduit de război era nesfîrșită, era covîrșitoare. Cum de-și va reveni cîndva orașul acesta ? Către apus, Mills auzi și simți haîncle lovituri ale tunurilor nemțești de cîmp — de pe tancuri sau de pe platformele tunurilor automotoare — luptîndu-se cu tunurile mai mici de infanterie. Din cînd în cînd, bubuia și cîte un tun de 75 mm, de-i țiuiau urechile. Bătălia se mutase foarte departe, spre apus — încotro n-ar fi trebuit — și el știa că pe undeva lucrurile se încurcaseră tare rău. Hăt spre miazăzi, cu o întîrziere de cîteva zile, pe undeva pe lîngă Nijmegen, artileria corpului al XXX-lea trăgea, dar era prea departe acum ca să-l poată scăpa pe *el*, era ceva oarecum teoretic. Gîndurile lui erau toate la bătălia de aci ; se aflau la mare ananghie, dar nemții pierduseră din vedere ceva : lucrul acela de nedefinit care există între oameni ca Jock, camaradul său, și el însuși : camaraderia, experiența, — spuneți-i cum vreți — ceva ce supraviețuise unor împrejurări și mai rele, și fusese în stare să rîdă, să se izbăvească.

Mills văzu în chiar clipa aceea un tanc Tigru care ieșea grijuliu de după case, la o depărtare de trei sute cincizeci

de metri. Pe nuanțele pastelate ale molozului, silueta lui se desprindea dură, fieroasă.

— Tigru, transmise el scurt.

— S-o fi rătăcit, blestematul, își dădu Jock cu părerea.

Dindărătul pușții-mitraliere, Mills văzu turela și foarte lungul, subțirele tun de 88 mm rotindu-se în direcția sa. Avea de ales între multe case dărîmate și era îndoielnic că echipajul ar fi putut deoschi prezența unor trupe britanice în vreuna din ele, dar lui Mills îi era cu neputință să nu simtă că piesa aceea de artilerie de mare viteză nu se îndrepta asupra lui. Nu exista în toată lumea putere în stare să-l împiedice pe blestematul ăsta să facă zob strada. Obuzu-i era înzestrat cu o viteză atît de mare, încît uneori aerul din dreptul botului se albea de căldură și, pînă a străbate o mie de metri, încălzea carcasa obuzului într-atîta, încît exploda mai înainte de vreme. Interesant lucru și dătător de nădejdi, însă puțin probabil aici, unde tancul bătea la o disianță doar cît jumătatea unei străzi. Secundele se perindau cu înspăimîntătoare sfiicium.

— Se tot frămîntă cu gîndul, pînă cînd o face un ulcer, comentă Jock.

Mills, cînd văzu floarea înaltă de fum, se aruncă la pămînt.

N-apucară să audă lovitura tunului de 88 mm, ci numai îngrozitorul rezultat al acostării obuzului pe o casă mai în josul străzii, prăbușirea zguduitoare a cărămizilor, suflul puternic al pietrei și colbului care se împrăștia deasupra drumului, umplînd și camera lor.

Steve Perry spuse :

— Pun rămășag că șoarecii se întreabă ce i-a lovit.

O teribilă izbitură la două case mai încolo. Obuzul urlă și ricoșă și, în aceași clipă explodă, smulgînd ușile și cărămizile și miile de plăci din *pamen* [1] ale acoperișului. Apoi strigătul cuiva, care te înfioară și te năpădește de sudoare. Apoi o izbitură și o împroșcare de scîntei de cealaltă parte a drumului, unde un obuz cu fosfor lovise acoperișul altei case. Începu să ardă de sus. Flăcările se porniră să mistuie de sus în jos, în vreme ce Mills aștepta îngrozit ca oamenii să fie siliți să iasă în stradă și să fie secerați de mitraliera tancului. Aștepta

[1] Un fel de țiglă. (ol.) (*n. tr.*).

să apară infanteria nemțească însoțitoare. „Pe găozarii ăștia îi omor oricum !“ Tancul o luase iarăși din loc, și simțămîntul că nu-i puteai face nimic te scotea din fire.

— Tacă-ți fleanca ! spuse.

Jock mormăi :

— Dacă mai apuc să ies din gaura asta, o să-mi petrec viața aruncînd generali din avioane.

— Țarcă, exclamă Mills. Vă merge gura ca la o țarcă.

— O bere mi-ar prinde bine, spuse careva. Mă piș pe orice altceva.

Din nou colosala sfărîmare a oțelului lovindu-se de zidărie, volbura de fum, detunăturile șrapnelelor, prăbușirea unei fațade de cine știe cîte tone, spintecată dintr-o dată și aruncată drept în aer. Cel care strigase, gemea acum. Se lipeau cu toții, pe cît puteau mai bine, de pereți și prin colțuri, știind ce-i așteaptă, afară de Mills care rămăsese în spatele puștii-mitraliere. Focurile trase de tunul de 88 mm nu le-a auzit. Doar un urlet prelung atunci cînd obuzul a trecut de-a dreptul prin casă, răzîndu-i tavanul. Mills căzu la pămînt, doborît de groază, și nu-și mai dădu seama decît de o mare prăbușire a zidurilor și de aerul îmbîcsit de var și de propriile-i picioare dîrdîind de frică. Obuzul trecu drept înainte prin șase pereți, fără a încetini mai mult de-o fracțiune și făcu explozie abia după două mile. În urma lui, zdrențuind fiecare perete, lăsa găuri de cel puțin un metru douăzeci în diametru. Tavanul crăpă chiar deasupra și începu să plouă cu ipsos și scînduri. Toate acestea se petrecură într-o clipă ; revenirea dură mai mult ; erau cu toții scrijeliți de schije și Mills, încă zăpăcit, fu cuprins de o teamă obsesivă că s-ar prea putea să cadă peste el lăzi și paturi.

Se tîrî pînă la fereastră și văzu infanteria nemțească alergînd încoace și încolo, aruncînd grenade cu mîner prin ferestrele fără geamuri. „Încîntător“, constată el, și începu să tragă, pe cînd ceilalți din odaie se ridicau adunîndu-și pistoalele automate și carabinele, iar dintr-o casă, trupele parașutate ieșeau în goană și-i atacau la baionetă pe găozari.

Au încercat din nou în noaptea aceea. Tot orașul ardea. Mills ieși afară pe la ora zece și, în vreme ce urina, auzi huruitul neplăcut al motoarelor de tanc. Începură detunăturile grenadelor cu mîner și zgomotul subțire, ca de fierăstrău, al

Schmeisserelor [1]. Încotro îşi croiau drum găozarii ? Pornirea de a fugi îndărăt în casă era covîrşitoare. Erupţia lungă a unei flăcări, la o jumătate de milă mai încolo, îl făcu să sară şi se trezi deodată înapoia ocrotirii derizorii a zidurilor. Tunurile de 88 nu se opreau din tras şi întregul oraş se cutremura.

Sergentul Mac întrebă :

— Cum stai cu muniţia ?

S-a constatat că aveau vreo douăzeci de-benzi de fiecare puşcă-mitralieră şi pistol automat : două secunde de foc neîntrerupt pentru a sta de vorbă cu *ăştia*. Apoi, două grenade şi mult noroc. Ştia că vor fi scoşi afară din casă, dar aştepta momentul culminant al groazei cu un calm de om istovit. Putea auzi şenilele unuia dintre tancuri tot atît de bine ca şi motorul.

— Atunci ieşim prin spate, spuse sergentul Mac. Băgaţi de seamă la afurisita aia de sîrmă.

În jurul fiecărei grădini era o împrejmuire înaltă de sîrmă.

— Minunat lucru trebuie că e să şezi într-o turelă de-alea, zise Jock.

În tot acest răstimp ascultaseră la Schmeissere, la grenadele cu mîner, la nemţii care-şi croiau drum să-i împresoare. Auzeau acum fluierături şi voci. La frică, infanteria nemţească se dovedea limbută.

O uriaşă limbă de flăcări. Clipă fotografică : oameni lipiţi de ziduri. Zgomotul monstruos, urechile dureroase, dincolo de frică, dar lăsîndu-l pe Mills lac de apă. Năprasnic de iute, obuzul ţintise jos. Nemţii giniseră că obuzele lor mergeau de-a dreptul prin zidării şi acum reduceau unghiul 88-ului şi ţinteau la temeliile caselor. Tehnica li se adeveri, cu brutală prisosinţă, de folos. Fiecare obuz muşca din casă cîte o bucată şi atunci puternica mitralieră trăgea în zona astfel „deschisă". După care eroica infanterie putea intra şi aduna cadavrele. Asta, în teorie. În fapt, lucrurile nu mergeau chiar atît de bine. Oricum, se descurcau.

Vocea lui Jock, mereu prezentă, înfruntînd moartea, durerea, pe nemţi, pe Dumnezeu, lumea, totul :

„Ce mai panică în pieptu-ţi, gîză mică,

[1] Schmeisser = pistol-mitralieră *(n. tr.)*.

— Unsuroasă, sepriată, ghem de frică.“ [1]

Voci, fluierături, zgomot de paşi...

Mills mîrîi :

— Fac un zgomot de parcă ar veni Armata Salvării.

Erau afară, pe pietrele caldarîmului, împiedicaţi în sîrma grădinii din fund ; grenadele cu mîner explodau la casa de alături ; vorbeau răguşit, morţi de frică, în ciuda acţiunii tancurilor lor. Auzi scîrţîitul cizmelor, clinchetul metalului, un ţipăt de cealaltă parte a drumului şi zăngănitul greoi al tancului care trecea...

Scîrţîitul picioarelor dibuitoare. Şovăială. Tăcere. Apoi flacăra unui tanc în depărtare, groaza amîndurora în faţa nemţilor. Mills trase şi o luară la fugă prin dos, în vreme ce nemţii intrau prin faţă ; aerul fierbinte îi năvăli în spate pe cînd o grenadă cu mîner făcu explozie.

Unii tocmai treceseră prin împrejmuirea de sîrmă şi strigau la cei din faţă. Jock îşi înfipse baioneta în gîtul unuia. Mills era atît de concentrat, încît nu auzi ţipetele, nu auzi nimic, izbi cu paul puştii-mitralieră într-o mutră, se întoarse, trase dintr-o poziţie neprielnică. Mitraliera explodă într-o clipă, acetilena se aprinse şi muniţia pieri. Se tîrau, strigîndu-se unul pe altul. Mills aruncă puşca-mitralieră pentru un moment, ca să poată scoate o grenadă, numără pînă la trei şi o aruncă, adulmecă în spatele său un vrăjmaş şi sări, baioneta dădu greş, îşi smulse casca, lovi aerul ; fu norocos, nimeri de-a dreptul în obraz, neamţul se prăbuşi ca un sac de cărbuni, fu izbit cu piciorul, zdrobit de către mitraliera redobîndită, grenada explodă ; acum alergau, un Schmeisser slobozi un foc, cineva se poticni, se tîrî, *„Înainte!“*

Careva alergă, căzu, „degeaba, camarade!“, însă Mills, leoarcă de năduşală, stăruia cuprins de panică : *„Hai, înainte!“* în urma unora dintre ei, care şi săriseră împrejmuirea sau tocmai treceau prin ea. Ce putea face? Zgîlţîi sîrma, o smulse din pămînt, trecu, cu gîtul zgîriat, cu gura însîngerată, îşi duse mîinile la spate ca să sprijine umerii celui rănit. Sîrma îi străpunsese mîna dreaptă, cea arsă ieri — ba nu, luni — în flăcări, şi ducînd greutatea rănitului simţi că-i vine să leşine; în vreme ce sîrma îi intra de doi centimetri în carne, la capătul

[1] Versuri de Robert Burns (1759—1796) *(n. tr.)*.

glimpilor ei metalici. Dar omul era Steve Perry, „nu te opri, dobitocule!" și ceilalți erau aci, mă rog, unii dintre ei, și acum, de bine, de rău alergau, pe liniștea pămîntului, peste garduri vii și grădini, pînă ce nu mai putură ocoli șoselele. Merseră cu grijă cîteva ceasuri către nord-vest și chiar înaintea zorilor trecură peste linia ferată de la nord de Oosterbeek.

Cînd se iviră zorile, din nou desăvîrșite, păsările cîntară și apoi obuzele scîncirăpe deasupra capetelor lor, în sunete de mătase sfîșiată, și se sparseră cu puternice ropote de gălăgie în centrul Oosterbeekului, iar mortierele șuierară pe sus și, iată, ziua de mîine începuse. Intrară în perimetrul dinspre care răsuna zarva.

*

* *

Mills păși agale prin Nieuwstraat, pe sub umbra copacilor, pe jumătate adormit în toropeala caldă a după-amiezii. Mîncase bine la prînz și de dimineață, și băuse cîteva halbe de bere: îi fusese cu neputință să ia o hotărîre ce soi preferă. Acum nu-și dorea decît să stea liniștit, să moțăie, să sforăie în farmecul zilei.

Un vapor absurd de mic tocmai intra în Rijnkade, și văzu niște pancarte arătînd că făcea curse către și dinspre Oosterbeek. Rîsete se înălțau în aerul cald, niște muzică, iar liniștitul Rijn era spumos. Asta-i ce-mi trebuie, hotărî Mills. Luă loc pe punțea de sus, în vreme ce vaporașul se legăna ușor, aștepta. Oamenii se urcau pe punte, sporovăiau, rîdeau, își dojeneau copiii. Vaporul se umplu de lume, porni, coti, trecu de-a lungul cîtorva diguri, vapoare, clădiri. Mills privi spre păduri și-și aduse aminte de iedera și ferigile care ardeau, de petele de benzină în flăcări pe crengi, în vreme ce Tigrul aruncător de flăcări încerca să-și croiască drum printre copaci: o groaznică irosire de frumusețe pămîntească.

Doi bărbați începură să zică la acordeon și călătorii olandezi se porniră să cînte gălăgios. Mills rămase cu gîndul la transportul aerian ce se prăbușea în flăcări. Se duseseră în pădure cu un jeep, ca să încerce să adune niște containere. Parcaseră jeepurile de-a lungul unei alei de fagi și înaintaseră adînc în tufișuri. Încărcaseră jeepul, legaseră containerele pe capotă,

astfel încît cineva fusese silit să rămînă în urmă. Şi rămăsese Mills. Se ascunsese în rugii de mure şi ferigi şi aţipise, cînd se pomeni cu o patrulă de nemţi venită şi ea să caute canistre. Îşi aducea acum aminte de senzaţia aceea de gîtuială, aşteptîndu-i să se grupeze laolaltă, ascultîndu-i cum vorbeau răguşit în vreme ce retezau frînghii, înhăţau grelele containere şi le aşezau cu grijă jos, şi întrebîndu-se cîte benzi mai are în magazia puştii-mitralieră. Dacă nemţii ar fi luat seama la urmele zărite ceva mai încolo, ale jeepului, s-ar fi putut ca ei să-i aştepte pe Jock şi Steve... Din două focuri, Mills i-a doborît pe toţi. Îşi amintea de mirosul explozivului printre ferigi şi de o mierlă care zburase ţipînd.

Se întrebă dacă pe vaporaş se afla vreo fată drăguţă sau vreun grup de oameni căruia i s-ar putea alătura. Olandezii îşi dădeau seama că e englez ; era greu de spus de ce ; purta nişte haine obişnuite, nu ducea cu sine nimic, dar pricepu că se vorbea de el şi văzu o faţă care se întoarse să-l privească.

Un tînăr cu soţia stăteau lîngă el şi cei doi copii ai acestora, neştiind nimic despre complicaţiile graiurilor, se repeziră la Mills, înţeleseră că există totuşi anume greutăţi, rîseră.

Bărbatul i se adresă, el însuşi mirat de cît de uşor se exprimă în englezeşte :

— Sînteţi englez ?

— Da.

— Aţi luat parte la luptă ?

Mills nu voia să vorbească despre asta şi răspunse :

— Nu.

— Mulţi dintre băieţi se întorc.

— Unde aţi învăţat englezeşte ?

— La şcoală, răspunse omul. Şi-n olandeză, îi şopti la repezeală ceva soţiei, care se aplecă emoţionată şi spuse :

— Am învăţat englezeşte la şcoală, chiar cînd erau *moffenii* aci.

— *Moffenii ?*

— Nu-i în dicţionar, continuă omul. Dumneavoastră le spuneaţi buni. Noi le spuneam *moffeni*. Nu le plăcea de loc.

— Nu doriţi o ceaşcă de ceai ? întrebă Mills. Trecea un om cu o tavă.

— E cafea, observă soţia.

Izbucniră cu toţii în rîs.

— Dar ne place ceaiul, mărturisi bărbatul. Obişnuim să-l bem şi noi dimineaţa, ca şi englezii.

— Drăguţi copiii, observă Mills.

Cei doi copii, un băiat şi o fată, aveau păr bălai, erau dolofani, şi strălucitori de sănătate.

— Sînteţi căsătorit ? îl întrebă femeia.

— Nu m-am lăsat prins, răspunse Mills.

— Ar trebui să vă însuraţi, stărui ea. Rîseră iarăşi cu toţii, mulţumiţi, nici ei nu ştiau de ce.

— Încoace e podul de cale ferată, arătă bărbatul. Mills privi în sus, cîtă vreme lunecară pe sub lungul pod de oţel. Îşi aminti de o companie tăind pajiştile, trecînd pe lîngă sălcii cu vîrfurile tăiate, şi pe lîngă vite, şi un sfert de oră mai tîrziu, bubuitura produsă cînd nemţii le aruncaseră drăcia aia drept în faţă.

Acum încercau şi alţii să-i vorbească lui Mills. Erau cu toţii muncitori şi englezeasca lor nu era grozavă. Dădeau mult din mîini şi rîdeau.

— Unde mergeţi acum ? întrebă tînărul.

Vaporul întoarse în mijlocul şuvoiului, îndreptîndu-se către cele cîteva scînduri din care era înjghebat debarcaderul. Pe Mills îl cuprinse sfiiciunea. Lumea cobora cu mare gălăgie şi el văzu că toţi apucă o pantă care ducea spre grădinile şi cafeneaua din Westerbouwing.

— Mă duc să-mi văd un prieten.

Înainte cu doi ani, frizerul lui Mills îi spusese că un client, fost paraşutist din divizia I aeropurtată, se dusese la Oosterbeck şi că petrecuse acolo de minune. Îi lăsase o adresă. Mills nu l-a întîlnit niciodată pe omul acela, dar păstrase adresa şi acum îi ceru tînărului să-i arate încotro e drumul.

Urcă panta acoperită cu iarbă de pe malul fluviului, şi intră în Oosterbeek. Amiaza asta nu se prea deosebea de cealaltă după-amiază. Iată iarăşi drăguţele vilişoare, atrăgătoarele case, unele cu acoperiş de stuf, însă cele mai multe cu plăci rotunjite din *pannen*. Pe strada mare, casele erau mai arătoase, mai impunătoare, din piatră belgiană, cu storurile colorate şi balcoanele de fier forjat. Iar strada refăcută, acum fără linii de tramvai, era din nou din cărămizi refractare, trandafirii, fabricate la cărămidăriile de pe malurile Rijnului. Îşi amintea

acum de oamenii care ieşeau de prin case şi de puţinele steaguri fluturînde şi de clopotul unei biserici care suna undeva. Totul fusese limpede şi frumos şi nu i-a părut rău că venise : senzaţia de eliberare şi florile de portocal [1] şi lacrimile şi sărutările şi florile, fructele şi roşiile oferite — tot ce aveau — şi sfîşietoarea lor jinduire după ţigări englezeşti. Lucrul cel mai mişcător fusese sfiiciunea lor. Cu capetele smerit plecate, purtînd brasarde portocalii, se apropiaseră timid de soldaţi. În zilele de prăpăd de după aceea încercase o mare dorinţă de a birui şi pînă la sfîrşit cugetase : probabil că ne urăsc dîrzenia : două oraşe distruse şi biruinţa fizică a Germaniei...

În grădiniţa înflorită sta un om care se uita ţintă la Mills, dîndu-şi seama că e un străin.

— Dumneavoastră sînteţi domnul Nijhuis ?

Omul zîmbi auzind cum îi pronunţă Mills numele. Era un bărbat voinic, blond, cu înfăţişare aspră, cu pielea bronzată, de vreo patruzeci şi cinci de ani.

— Aţi venit din Anglia ? Trebuie s-o chem pe nevastă-mea ! Suzé ! Suzé ! Intraţi ! V-a trimis bunul meu prieten, Charles ?

— Nu, am venit doar aşa. Mi-a dat cineva adresa dumneavoastră.

— Sînt încîntat. O mulţime de băieţi vin să mă vadă.

Cuvîntul „băieţi" era dintr-acelea care-l scîrbeau de obicei pe Mills ; un cuvînt folosit de politicieni, de învăţători, de reporteri, însă în gura omului acestuia nu avea nimic supărător : el fusese *acolo*...

Înlăuntrul casei se vedeau scaune de răchită, plante agăţătoare şi într-un colţ al holului sta un container aeropurtat, prefăcut de gazdă în coltar. Domnul Nijhuis rîse :

— Pe ăsta păduchioşii de *moffeni* n-au putut pune laba. Vrei o ţigară ?

— Mulţumesc. Nu fumez.

— A, iat-o şi pe nevastă-mea. Suzé, dumnealui e un prieten din Anglia. Am fost în Anglia, se agită el, fără a da cuiva răgaz să vorbească. Femeia era mărunţă şi sfioasă ; se uita cu ochi plini de admiraţie la voinicul său soţ, care acum spunea : Cînd erau aici *moffenii*, cîntau un cîntec în vreme ce mărşă-

[1] Olandezii îşi manifestau bucuria purtînd flori de portocal, ca o dovadă de ataşament faţă de casa regală de Orania (portocală), care emigrase după ocupaţia nazistă *(n. tr.)*.

luiau pe Utrechtse Straatweg. Cum suna, domnule? Mergem împotriva Anglici! Cînd am fost la Londra, în 1947; i-am văzut pe unii dintre ei lucrînd pe străzi. Le-am cîntat cîntecul. Să le fi văzut mutrele! Ascultă. Mie să-mi spui Kobus. Nu Nijhuis.

— Mills. Mie spune-mi Reg.

— Îl cunoşti pe sergentul Meldrum?

— Nu. Nu cred.

— Eu îl cunosc bine. Uite, am aici fotografia lui. O scotocire vijelioasă prin sertarul unui scrin. Era poza unui sergent aeropurtat, făcută atunci, numaidecît după ce fusese prins. S-a supărat foc pe mine din pricina fotografiei acesteia, spuse Kobus.

— Nu doriţi să mîncaţi ceva? îl întrebă doamna Nijhuis.

— Nu, mulţumesc.

— Ba desigur că doreşte. Pe urmă o să facem o plimbare. Kobus îi făcu lui Mills cu ochiul. O plimbare pe cîmpul de luptă, ei?

— Nu mi-e foame, se grăbi să mărturisească Mills. Nu pot mînca atîta cît mîncaţi voi, olandezii.

Kobus izbucni în rîs.

— Încă nu ne-am scos pîrleala. Să luăm totuşi ceva uşor. E cam devreme. Să gustăm un *uitsmyter* — nu-i decît un mizilic.

Ascultătoare, soţia se şi făcu nevăzută.

— Da, zise Kobus. Au fost băieţi minunaţi. Păcat că nu-i Piet aici să te vadă. A fost *onderduiker*. Asta înseamnă fugar. Vezi, *moffenii* îi luau pe băieţii noştri în Germania, aşa încît unii din ei se ascundeau. Piet se ascunsese la ferma lui Jansen. Au venit şi au întrebat, desigur, dar răpirile astea de pe stradă se făceau fără acte şi tot ce am avut de spus a fost: „I-aţi luat în Germania".

Ceea ce se chema *uitsmyter* se dovedi a fi două felii groase de pîine peste care se întinseseră felii de carne de vită în sînge şi deasupra lor două ochiuri. Mills se simţi învins mai înainte de a începe, dar se străduí să nu se dea bătut.

Apoi amîndoi porniră la plimbare şi în mai puţin de zece minute se odihneau în scaune de răchită pe uriaşa pajişte a hotelului Hartenstein, care în cursul luptei fusese C. G. al diviziei. Nu se schimbase cu nimic. Copacii erau acum mai

puțini. Mills își aminti de obuzele de mortier tînguindu-se prin văzduh și care, prevăzute cu capse de percuție, explodau în creștetele fagilor și pinilor, azvîrlind la pămînt așchii care omorau oamenii adăpostiți în tranșee. Se tînguiau pe deasupra lor cîte patruzeci-cincizeci pe minut, zi de zi. De cum ajunseseră aici, venind de la Arnhem, doi polonezi le ceruseră ajutor ca să tragă un tun de infanterie. Un ditai obuzul se tînguise și făcuse explozie într-un copac, iar cînd se urcaseră acolo îi găsiseră pe cei doi polonezi frumos decapitați. „N-or să mai aibă nevoie de ceasurile de mînă", rînji acru Jock. Apoi observară că sergentul Mac era mort... Așezaseră deasupra adăposturilor niște uși, dar procentajul de morți tot mare era. Asta se petrecea în după-amiaza în care se hotărîseră să șterpelească jeepul și să meargă să adune containere din păduri. Era în ziua în care o lovitură nefericită aruncase în aer un depozit de muniții și o văpaie uriașă despicase pădurile, smulgînd toate coniferele...

Acum sta la căldură și frunzele luceau în adierea blîndă a vîntului și o viespe îi intrase în sticla de bere. Zgîlțîi sticla și înecă viespea. O veveriță se cățăra în grabă pe un copac și chelnerul răsărise din nou de-a curmezișul gazonului, de data aceasta aducînd niște rachiu de ienupăr.

— Au trecut cinci ani, zise Kobus, pînă ce copiii să se mai poată juca iar prin păduri. Și după aia erau prea mari ca să se mai joace — și în orice caz nu de-a aceleași jocuri ! chicoti el.

După alte vreo cinci-șase pahărele, merseră să vadă noua biserică. Mills își reamintea vag de cea veche, foarte ponosită, „propriile noastre tunuri de 75 mm trăgînd de-a dreptul în Tigri, deoarece nu aveau muniții de risipit..."

— În dimineața acelei duminici, spuse Kobus, eram la biserică. În timpul slujbei începură zgomotele : rachetele trase de aviație, artileria. Lumea era înspăimîntată. Preotul grăi : „Sîntem la adăpostul lui Dumnezeu". Candelabrele se clătinau, colbul și varul picurau pe capetele oamenilor. Preotul făcu un semn, mai întîi organistului, apoi nouă. Ne-am ridicat cu toții în picioare și organistul a cîntat imnul național. A fost o clipă frumoasă.

Alte pahărele de rachiu de ienupăr, Amstel, Hennikien. La monumentul eroilor aeropurtați, Mills mărturisi :

— Ascultă. Am venit aici să dau de-o femeie. Stătea pe stradă şi striga şi flutura din mîini, cînd trupele din *Waffen-SS* ne-au luat prizonieri.

— Îi ştii numele ?

— Nu.

— Locul aproximativ ?

— Cred că era la nord de calea ferată.

Kobus rămase pe gînduri, dar se vedea că nu ştie ce-ar putea să facă. Trecură de calea ferată şi Mills îşi dădu deodată seama că Nijhuis îl îndrepta către cimitirul trupelor paraşutate. Îl cuprinse neliniştea, se strădui să cugete : „Nu te lăsa pradă gîndurilor bolnăvicioase, nu te gîndi de loc, mulţumeşte-te că trăieşti, ai supravieţuit, nu te întreba de ce şi cum, şi nimic altceva. Nu gîndi şi nu spune nimic". La porţi stăteau nişte englezi — îi recunoşteai după felul stîngaci pe care-l au doar englezii, în lumea toată, de a sta incomodînd pe alţii. Mai erau şi două autocare — făceau deci parte dintr-un grup. Ce interesant pentru turişti ! Şi se mai aflau printre cei ce stăteau acolo şi cîţiva care arătau a foşti ofiţeri, mai trupeşi decît pe vremea aceea, dar tot cu aceleaşi mustăţi şi cu aceeaşi rătăcire în privîri. Kobus spuse :

— Copiii noştri au grijă de morminte.

Mormintele erau albe şi, ca toate cele din Olanda, curate, iar copiii depuseseră trandafiri în faţa fiecărui mormînt, şi erau peste o mie. Ochiul minţii făcea buzele să tremure şi mîinile să năduşească şi nimic nu putea stăvili glasurile, glasurile, fumul, gălăgia, izul de dărîmături, senzaţia de sfîrşeală pe care ţi-o aminteai mereu, n-o puteai înăbuşi sau da uitării, erai ceea ce erai pentru că aşa te făcuseră...

O voce din dormitorul care da spre stradă :

— Uite-i că vin !

— Unde e Jock ?

— Se rade.

— Doamne fereşte ? De ce ?

— Aşteaptă vizita Fetelor-Călăuze.

— Mă întreb cum or fi arătînd fetele din Olanda ?

— Blonde şi durdulii.

— Civilele alea din prima zi erau nostime foc.

— A, aşa-i în prima zi.

— Ce s-a întîmplat ?

— Au intrat nemții în parcelare, Jock !

Toți cinci se pitiră cît putură mai bine în camera din față și văzură infanteriștii care dădeau buzna din casă în casă, de partea cealaltă a parcelării. Pe drumul din fața casei în care erau, zăcea mort un soldat britanic. Dumnezeu știe cine se milostivise să-i acopere leșul cu un cearșaf alb ; dar gestului îi dăduse o înfățișare normală, omenească, unul care-i luase cizmele și ciorapii. Obuzele de mortiere zburau pe deasupra caselor pînă în centrul orașului, dar aici, pe marginile parcelelor, barajul era redus. Mills își simțea gura uscată, iar capul îi ardea. În afară de Jock, toți aveau o barbă nerasă de cîteva zile care le ascundea fețele obosite și supte. Le erau ochii duși în fundul capului și tresăreau de oboseală și enervare la fiecare explozie care se apropia de ei. Erau, de fapt, nemîncați de cîteva zile și dormiseră extrem de puțin.

— Să stau la pîndă în spate ?

— Mai întîi să-i omorîm pe ăștia.

— Uite că vine și-un Tigru.

— Parcă se putea altfel !

Chiar în clipa aceea, Tigrul trase de la vreo șase sute de metri. Auziră vuietul obuzului și explozia înainte de crunta izbitură a 88-ului chiar asupra tancului. O vilișoară de dincolo de drum se prefăcu în praf și pulbere.

Infanteriștii își croiau drum de-a curmezișul parcelelor pînă la alee, nițel încovoiați de teamă, cu grenadele și Schmeisserele în poziție de tragere. Dintr-o altă vilișoară porniră focuri de pușcă ; unii dintre nemți căzură. Erau vreo treizeci dintre ei risipiți pe terenul parcelat, iar Mills își dădea seama că mai erau destui alții care curățau și mai numeroasele case ale șoselei de dincolo de parcele. Mills privi prin binoclul Zeiss al neamțului care zăcea în sera dărîmată din spatele casei. Din casa cealaltă se trăgea rar și cu grijă — se vede că duceau și ei lipsă de muniții — iar prin binoclu văzu saltul turbat al unui neamț ; fugi îndărătul unei sere ca să se ferească de viespile de oțel, dar acestea nu-l cruțară și rămase nemișcat.

88-ul trase din nou. O uriașă coloană de fum sta nemișcată în aerul neîntinat al lui septembrie ; frînturi de cărămidă și țigle și șrapnele pocniră, lovindu-se de casă, de peretele din spate și, după ce se limpezi, leșul din drum dispăruse și el, cu cearșaf și cu frunze cu tot ; nu mai rămăsese decît urma alcă-

tuită de cărămizi împrăştiate. „Isuse Hristoase, gîndi Mills, de data asta ne căsăpesc." Furia i se aprinse la vederea acelei înfrîngeri strategice : oamenii se purtaseră de minune ; dar în toate celelalte privinţe se vădise obişnuita harababură. „Să-i nimicim mai întîi pe găozarii ăştia şi apoi întinde-o băiete prin uşa din spate, de-a dreptul în pădure !"

— Afară de asta nu mai am decît o bandă, spuse, vîrînd-o în puşca mitralieră.

Aştepta să-i vină nemţii la mai puţin de patru sute de metri ; ţeava puştii-mitraliere era răsfolosită şi se îndoia de precizia tirului la şase sute de metri, care era distanţa obişnuită.

— Ce-i cu automatele ?

— Din gros.

— Cine a luat Schmeisserul neamţului ?

— Eu, Ken.

— Dar tu, Jock ?

— Eu o să mă uit urît la ei.

Avînd de făcut un lucru precis, Mills se simţi mai bine. Puşca-mitralieră îi stătea de minune pe umăr, cu bipodu-i aşezat pe masa de toaletă şi cu cătarea potrivită să ţintească la trei sute cincizeci de metri. Îi văzu pe nemţi tîrîndu-se din răsputeri de-a curmezişul străzii către spatele casei, tîrîndu-se aşa cum le şade bine nemţilor, şi începu să tragă...

Îşi dădu seama că Tigrul a deschis focul. O pală înaltă, de văpaie şi de fum, neauzită, nemenită să se audă ; pielea i se zbîrci pe trup, iscînd năduşeală, luînd-o înaintea minţii lui scrutătoare. Un suflu necruţător îi smulse din mînă puşca. mitralieră. Se produse un huruit năpraznic de zidărie care zboară în toate părţile. O trombă fierbinte de aer. Scoase un strigăt fără de-neles şi totul în jur începu să cadă, să cadă, voci, răcnete, rugăminţi, sfruntări şi apoi durere, durerea lui, durerea de care se temuse încă din Tunisia, ochii lui Harry ce se rugau, se rugau, furioasa zvîcnitură a cine ştie ce şi cineva care plînge, şi acum întunericul, dar nu-i atît de rău, după cum vezi, la urma urmei...

În vis vedea un hoţ de buzunare, dar în agonia cenuşie a revenirii la realitate văzu un cavalerist din SS, tînăr, blond, într-o uniformă neagră, care-l scotocea prin buzunare. Mills era prea buimăcit ca să se mişte, ca să se împotrivească. Dar cînd tînărul SS-ist văzu că Mills îşi revine, îl izbi din răspu-

teri cu piciorul. Uimirea lui Mills fu aşa mare, că nu putu decît să se holbeze, întrebîndu-se care să fie rostul gestului. Îi era greu să răsufle şi-l durea grozav, dar problema cea mare era cum naiba ajunsese acolo jos. Avea faţa zgîriată şi obrajii îi sîngerau niţel, tot trupul îi era acoperit cu praf de var, chiar şi părul, şi peste el căzuseră şi vreo doi bulgări de tencuială. Nu se întrebă unde i-o fi casca şi nici de ce o ciudată explozie o aspirase doar pe ea şi nu-i luase capul cu totul.

Tîlharul de SS-ist îi spuse ceva, dar ceva fără înţeles, şi Mills nu-l luă cîtuşi de puţin în seamă. Atunci tinerelul începu să-l pălmuiască peste faţă, dar strădania lui nu folosi decît să-l facă pe Mills să-şi revină în simţiri. Îşi dădu pe de-a-ntregul seama că zăcea într-un haos de moloz şi că în tavan era o gaură de unde încă se mai scurgeau, sfărîmîndu-se, bucăţele de ipsos şi un praf alb, şi pe unde ieşea în afară un os însîngerat. Depărtata bubuitură a unui tun de cîmp ; întregul ţinut se zdruncină...

— Jock ?

Mîrlanul de SS-ist isprăvise cu percheziţionarea sau poate că nu mai era atît de aprig acum, cînd Mills îşi venise în fire. Erau, îşi dădu acum seama Mills, mai mulţi de felul lui în cameră, şi păreau a se mişca greoi, molozul venindu-le pînă la genunchi. Afară erau alţii şi strigau la cineva.

Jock trăia. Un erou SS-ist îl percheziţiona în vreme ce el zăcea sprijinit de-un perete, cu totul scos din circulaţie, aproape de nerecunoscut, cu faţa acoperită de ipsos. SS-istul desfăcea ceasurile de mînă ale unuia din cei doi soldaţi polonezi. Atunci Jock vomită peste ciznele nătărăului şi se pomeni izbit cu piciorul, pentru lipsa-i de bună cuviinţă în societate. Băiatul căruia i se zicea Ken zăcea cu faţa la pămînt, gemînd, fluierînd, în cumplită agonie. Celălalt, Bob, din acelaşi regiment din Mitland, sta întins, ametit. SS-iştii se sfătuiră. Un sfat scurt, suspect, sugestiv. Mills putea deslui una şi aceeaşi privire în ochii tuturora, mişcările exploratoare ale limbilor, freamătul nărilor de parcă găozarii ar fi avut o conştiinţă sau ceva asemănător. Or să ne omoare, gîndi el, dar era prea buimac să poată înfiripa o discuţie. Cînd îl ridicară pe Ken, cel care-l sprijini de umeri se pomeni cu încheieturile mîinilor pline de sînge.

Mills întrebă :

— Cum îți merge, Ken ?
Cu glas foarte slab, Ken răspunse :
— Mă doare cînd rîd.
Jock zise :
— O băutură nu mi-ar strica.
— S-a zis cu noi.
— Încă n-au prins destul curaj.

Chirciți lîngă un perete zăceau Mills, cu Jock, Ken și Bob — acolo sus era cadavrul lui Steve — dar pe Mills situația încă nu-l copleșise, și privi la mîinile cărnoase, curate, din jurul unui Schmeisser. Nu se uită la chipul niciunuia, dar cercetă arma. Ți-era mai mare dragul de ea. „Ce-aș mai încerca și eu una ! N-o să mă ploconesc, n-o să mă ploconesc, hai, găozari fără boașe, isprăviți o dată... !"

Un om vîrstnic intră grăbit în odaie. Un ofițer. Se răsti la *Waffen*-SS-iști. Nu prea aveau ce invoca în apărarea lor. Ofițerul avea o mutră simpatică, poznașă, de om cumpătat, o mutră de ostaș. Se aplecă și-i șopti lui Mills la ureche : „*Ich war ein Fallschirmjäger in Afrika*", cuvinte din care Mills, tălmăcindu-le corect, înțelese că omul făcuse parte din trupele germane parașutate în Africa. Nu-i răspunse nimic. Era tare obosit. De orice fel o fi fost puterea care-l ținuse în mișcare în ultimele opt zile, acum ea se consumase cu desăvîrșire, dispăruse, lăsîndu-l pe de-a-ntregul istovit, pînă și cu mintea. Simțea o arzătoare nevoie de-a plînge, de a-i ruga să se ducă unde or ști și să-l lase să zacă în pace acolo. Se simțea ușurat că trăiește și că deocamdată e scutit de orice răspundere ; și-i părea bine că și Jock supraviețuise ; n-avea de gînd să se tîrîie la picioarele măgarilor ăstora și nici măcar să-i mulțumească celui mai de treabă ; o să facă doar ceea ce se cădea să facă și în răstimp dorea să doarmă, Doamne, să doarmă și să mănînce...

Acum, un alt găozar începuse să zbiere. „Pentru Dumnezeu, de ce se simțeau obligați să facă atîta zgomot ? La naiba, ne cer să ne ridicăm în picioare. Nu cred să fiu în stare. Doamne, ce mai căsăpeală e și-n odaia asta !"

Dar cînd se porniră a-l izbi cu cizmele, atunci se ridică frumușel în picioare. Îl chinuia spatele și-l durea și fața julită, și se simțea șontorogit de tot, iar ochii îi clipeau și mîinile i se încleștau, și-i tremurau picioarele...

îi merge gura ca la o țarcă.

„Mă, dar frig mai e !“

Afară, pe șosea, erau șase tancuri Tigru și o droaie de *Waffen-* și alți SS-iști, care păreau că se minunează de isprava lor. De-a lungul întregului șanț zăceau trupuri kaki, unele acoperite din milă cu prelate și cearșafuri. Doi dintre gălozari fotografiau cadavrele. Unul se tot frămînta cu potrivirea luminii și a unghiului de vizare : lumină este din belșug dar, la urma urmei, o lumină pîlpîitoare, mincinoasă, de septembrie.

— Ține socoteală și de prezența fumului. Acum, vezi F 2 la o cincisutime de secundă sau F 16 la un sfert de secundă. Nu. Între ele. Tot bătrînul nostru F 8, și să facem două — una la o șaizecime și alta la o sutime. Focarul pe obiectul cel mai întunecat, adică asupra sîngelui. Să tot alegi, că e de unde.

„Blestematii, gîndi Mills. Ar fi în stare să-și bușcască bunicile peste fălci pînă ce nenorocitele și-ar înghiți protezele.“

— Asta am luat-o la Oosterbeek, în 1944. Porcii ăștia amărîți sînt soldați britanici. Mai dă-mi un crenvurșt și păcătosul ăla de mușlar ! Asta-i un parașutist britanic pe care l-a lovit un obuz de 88. Bună, ce zici ? A, dar ar trebui să-mi vezi fotografiile cu ovreicele tinere care strigă...

Șase biete arătări ieșiră din cealaltă casă, dîrdîind, jegoase ; din brațul uneia sîngele curgea șiroaie, în vreme ce pe față i se citea buimăceala. A fost nevoie de aproape douăzeci și șapte de afurisiți de SS-iști ca să intre după amărîții ăia și să-i goneacă afară. Mai erau cîțiva englezi făcuți prizonieri prin celelalte case de pe marginea parcelării.

Din cușca Tigrului cel mai apropiat, se ivi un ofiter, dar făcea să-l vezi. Era înalt și subțire, cu o față aspră și prizărită și cu niște ochelari fără ramă. Purta obișnuita uniformă SS, dar peste ea un trenci din piele lucioasă care, cînd se mișca, sclipea în albastru ca o mitralieră. Mills putu înțelege că privea la un zbir de mîna întîi.

Răcni :

— *Stellt euch auf und baltet Linie !* [1].

Nu-l luară în seamă, neînțelegîndu-i graiul și nici sălbaticele gesturi.

[1] Ridicați-vă și aliniați-vă ! (germ.) (*n. tr.*).

Era furios. Îşi zbieră din nou ordinul şi-şi vîrî mîinile lungi în chica lui Mills, zgîlţîindu-l.

Jock spuse :

— Vrea să luăm cîte trei.

— De ce naiba nu spune ?

— E un afurisit de incult care vorbeşte numai nemţeşte.

Pentru lămurirea asta, deşi ofiţerul nu-i pricepu decît intenţia în general, Jock se alese cu o lovitură de cizmă în fluierul piciorului.

Se puseră în mişcare, ca o parodie beată a lor înşişi, îndreptîndu-se spre răsărit de Oosterbeek. N-aveau ce-şi spune, nici dacă le-ar fi fost îngăduit să vorbească. Unii dintre *Waffen*-SS-işti păşeau ca nişte instructori de educaţie fizică, cu Schmeisserele strînse la subsuoară. Omul cu schija de oţel în braţ începu s-o ia razna, dar fu repede întors în rînd, cu lovituri de picior. La vreo trei sute cincizeci de metri, se întîlniră cu alt val de porci. Se porniră pe mare sfat. Răcnete şi mormăieli. Apoi un ordin zbierat. „De ce naiba or fi crezînd ăştia că noi ştim nemţeşte ? Ce nătărăi fără pereche !“

— *Zieht Eure Uniformen aus !* [1]

Nici o mişcare. Toţi stăteau de lemn, ameţiţi de oboseală ca de băutură.

Unul dintre găozari, mai ţanţoş, înecîndu-se pe jumătate, rosti în englezeşte : „Scoateţi-vă vestoanele !“

Toţi se executară, afară de cel cu schijă în braţ, care leşină. Alte lovituri de cizmă. Apel la armata a doua. Unii dintre ei începură să scotocească vestoanele şi bluzele de campanie. Alţii, toţi grijuliu ocrotiţi de Schmeissere, pipăiau trupurile în căutare de noi arme. Dar al doilea ceas de mînă al lui Jock tot nu l-au găsit, iar cei care scotoceau prin bluzele de campanie nu au dat de busolele cusute în reverul fiecăreia.

Încă o jumătate de milă printre casele dărîmate şi iarba pîrjolită şi jeepurile făcute zob şi tunurile de infanterie şi un tigru care dulmea a sînge şi partea de jos a unui trup bărbătesc despuiat. De-a lungul fiecărui drum desfundat, nenorocit, zăcea prin şanţuri un număr oarecare de trupuri de al căror sînge se lipiseră frunze şi ale căror veşminte kaki fuse-

[1] Scoateţi-vă uniformele ! (germ.) *(n. tr.)*.

seră udate de sînge şi de ploaia nopţii trecute. Ţi se rupea inima să vezi cît de mulţi dintre ei erau britanici. Apoi încă o altă revărsare de *Waffen*-SS-işti care umblau după pradă şi cotrobăiau în van. Cînd au ajuns pe şoseaua principală, Mills îşi dădu seama că era drumul de la Hartenstein la Arnhem. Circula în voie un şir de Tigri, neatinşi, nefolosiţi, proaspeţi şi gata de orice, cu SS-işti mai în vîrstă şi mai experimentaţi, acum siguri de ei, convinşi că englezii nu vor putea trece nici un tanc peste fluviu şi c-au ajuns foarte aproape de ultimele cinci benzi de cartuşe Piat. Lăsară în urmă cîteva vilişoare dărîmate şi alţi morţi îngrozitori, printre care un trăgător neamţ ascuns, spînzurat de cizmele care i se agăţaseră pentru veşnicie în crengărişul unui copac mare. Apoi altă duzină de *Waffen*-SS-işti, un soi de golani blonzi care umblau după buzunăreli.

Li se arătă o casă mare de piatră, oarecum asemănătoare cartierului general al diviziei britanice, construită din cărămidă belgiană şi, de aceea, numai în parte vătămată. Au fost siliţi să stea afară vreme lungă. Motocicletele soseau şi plecau. Cei din escortă stăteau de vorbă cu alţi SS-işti. Apoi li se aduseră tuturora sticle de Lager [1], pe care le deşertară. Prizonierii zăceau şi priveau în gol. Mai tîrziu, unul cîte unul, fură chemaţi înăuntru la interogatoriu.

Restul zilei aceleia îl petrecură într-o pivniţă. Pînă la căderea nopţii se făcuseră vreo treizeci. Unii, ca şi Mills, începeau să-şi revină în simţire după vreun şoc îngrozitor şi nu le mai rămînea decît să se descotorosească de copleşitoarea lor oboseală. Dacă puteau trece şi peste asta... Alţii, prinşi mai către sfîrşitul zilei, încă se mai zbăteau şi clipeau din ochi, pe jumătate ameţiţi ; îmbrăcămintea părea că le mai duhneşte a fum. Toţi aveau tăieturi şi julituri, mici răni urîte, puturoase, supărătoare, care nu-i lăsau de fel să doarmă. Cel cu schijă în braţ începu să-şi cam piardă cumpătul : din lipsă de îngrijire, rana din braţ i se preschimbase dintr-o neplăcută leziune uşoară într-o rană gravă. Pierdea o mulţime de sînge şi nu prea puteau să-i facă mare lucru, decît să-i dea să bea din apa ce o mai aveau prin sticle. Omul începu a vorbi destul de ciudat, porni să aiureze şi-l obseda ideea, care te

[1] Marcă de bere *(n. tr.)*.

înfricoşa pentru că era probabil îndreptăţită, că germanii îi vor amputa braţul ; iar amputarea făcută în spitalele militare germane se dovedea lipsită de bunăvoinţa şi grija din spitalele britanice... Mai era un băiat care se alesese cu o rană aidoma, dar deasupra genunchiului. Arăta foarte tras la faţă şi obosit, însă nu-şi pierduse buna dispoziţie.

În zorii zilei i-au scos afară în şosea şi i-au rînduit în coloane pe cîte trei. Începutul zilei aceleia a fost cenuşiu şi rece şi tulburător de liniştit. Nu se auzea nici o singură detunătură de artilerie sau vreun scîncet de mortier de partea aceea a Rijnului. De cealaltă parte, la o depărtare de alţi cincisprezece sau douăzeci de nenorociţi de kilometri, se mai auzea sacadat mohorîta izbitură a tunurilor de 75 sau 88 mm, sau poate şi a unora şi a altora. „Luptă de tancuri", îşi dădu Mills cu părerea. Şi dîrdîia în aerul umed, printre funigeii de ceaţă subţire. Nu se simţise atît de murdar de cînd era el, şi atît de istovit. De foame mai că uitase. De bună seamă că trupul, după aproape o săptămînă de post, se adaptase.

Deşi erau zorii unei zile liniştite, de toamnă, nemţii tot nu se lăsau de zbierat. Ordinele lor de neînţeles, rostite în germană, păreau că prind consistenţă în aerul jilav.

Zdrobeau în picioare şoselele de cărămidă încă presărate cu ipsos, crengi, sticlă şi ţigle. Cel cu schijă în braţ părea acum ca vai de el. Cineva rupsese tăcerea, ca să le ceară în germană să-i dea rănitului îngrijire, dar nu s-a ales decît cu un ghiont. Mai tîrziu. În răstimp... „Dă-i drumul, banditule! Organizare ! Asta ne trebuie. De nimicuri ne vom ocupa după aceea !" Cel rănit deasupra genunchiului nu-şi pierduse voioşia. Piciorul i se înţepenise, aşa încît pentru ca să-l mişte era nevoit să-l bălăngăne, de parcă ar fi fost pus în ghips. Mergea scîrţîind de-a lungul drumurilor, neştiind că erau douăzeci şi şase de kilometri pînă la gara Zutphen.

N-aveai ce spune, dar firește că te puteai gîndi. De gîndit aveai voie...

Molozul şi morţii unei întregi divizii şi arborii ciuruiţi şi încărcătoarele de alamă în mijlocul drumului, şi războiul n-o să se termine în 1944...

De-ar fi măcar ceva de haleală...

Din unele case vedeai holbîndu-se feţe de oameni. Amărîţii ăştia aveau să înţeleagă. Ăştia n-or să iasă să fluture

steguleţe la sfîrşitul războiului. Ştiu ei ce-i războiul. „Ce-am spus acolo în casă? Că o să ne urască pentru că am fost dîrji. (Sărutările fetelor şi roşiile şi fasolea şi merele — tot ce aveau — şi florile de portocal şi noroc bun. Isuse Hristoase, ce-aş mai dori să fi cîştigat războiul ăsta!) Tare obosit mai sînt, Doamne-Dumnezeule! Pînă şi bătrînul Jock umblă cu capul plecat. De data asta e şi el la pămînt!"

Într-o grădină din faţa unei vilişoare din care fusese smulsă o bucată de zid se aflau doi civili olandezi, un bărbat şi o femeie. Nenorociţii păreau a fi tot atît de obosiţi ca şi noi. Flori de portocal. Doamne, poartă flori de portocal!

Din pricina oboselii şi dintr-o altă pricină — Mills nu putea ghici care anume — bărbatul sta cu capul în jos. Ruşinea, sau teama, sau numai durerea. Plîngea. Femeia plîngea şi ea. Avea îmbrăcămintea ferfeniţă, mînjită de luptă. Casa-i era o dărăpănătură. Satul ei nu mai avea prăvălii, nici gaz, nici electricitate, ci doar cîţiva locuitori. Trăia numai printre nemţi. Ochii istoviţi, congestionaţi, ai lui Mills o priveau, deoarece femeia părea ciudată şi plîngea. Se întrebă dacă avea să-i scuipe pe prizonierii englezi. Poate că uitase să arunce floarea de portocal. Nu. O ţinea în mînă. Apoi a făcut ceva cu totul neaşteptat, îndrăzneţ, în prezenţa Schmeisserelor şi a aroganţei nemţeşti, ceva plin de bunăvoinţă, nespus de mişcător, aşa încît Mills simţi o căldură care-l pătrunse pînă-n fundul rărunchilor, şi ar fi izbucnit în plîns dacă l-ar fi ţinut plămînii şi i-ar mai fi rămas apă în ochii aceia care văzuseră prea multe.

Femeia îşi sumeţi bărbia şi-şi dădu cu putere capul pe spate, ca să dea tărie gestului ei. O făcu încă şi încă o dată spre a se încredinţa că fusese înţeleasă.

„Ţine-ţi amărîtul ăla de cap în sus!..."

„Eşti englez, nu-i aşa?"

„Hi, ridică-ţi ponositul de cap în sus şi umblă ca un englez..."

„Asta nu-i ultima luptă, mai vine una..."

„Am văzut tancurile şi ştim cine a cîştigat de fapt. A fost o luptă grozavă şi noi, aceste două oraşe, o să vă stăm mărturie de-a lungul anilor, atîta vreme cît va mai fi lucru vrednic de cinste să vorbeşti despre bătălii..."

„Iarba va creşte înaltă deasupra mormintelor germanilor şi-şi vor duce ruşinaţi, de aici, cadavrele, dar copiii noştri şi

copiii copiilor noştri vor aşterne flori pe mormintele prietenilor dumitale..."

Apoi a pierdut-o din vedere, cea mai mişcătoare clipă din lupta aceea, din puturosul ăla de război, o clipă despre care nu va pomeni nimănui în Anglia, nici măcar nevesti-si, de va avea una vreodată ; şi îşi sumeţi capul cît mai mult, nădăjduind că femeia aceea îl va vedea...

Şi mărşălui împreună cu ceilalţi, schimbînd pasul înadins, către Zutphen, şi şapte zile şi nopţi într-un vagon de vite, cu uşa deschisă numai o singură dată şi cu moartea celui cu schijă în braţ — doar unul dintre mulţi ; şi nouă ore de şedere în ploaie la sosirea în lagărul din Polonia ; unde alţi soldaţi britanici şi americani se băteau pentru lături ; unde ceasul de mînă care-i rămăsese lui Jock făcea cît şapte pîini, iar omul care a încercat să fure pîinile pieri înecat sub instalaţiile de aerisire ale uriaşei latrine ; unde oamenii au ajuns puerili şi meschini şi răi ; dar tu şi Jock nu, deoarece eraţi camarazi din divizia I aeropurtată ; şi pentru că femeia îşi sumeţise capul, şi cunoşteaţi cît de puţin preţuieşte în timp de război un bărbat sau o femeie.

Chelnerul din restaurantul de la Amsterdam, deschizînd uşa, rosti papagaliceşte „Să mai poftiţi, dom'le", dar Mills ieşind în aglomeratul Damrak, trecînd prin faţa magazinelor pline de mori din porţelan, îndreptîndu-se către Museumplein şi de acolo înapoi acasă, ştia că de fapt nu va mai pofti niciodată.

Cu atît mai bine că n-o găsise. Poate că se schimbase, ajunsese cinică, decăzuse moraliceşte în cursul celor nouă luni după luptă, cînd *moffenii* vînau pe cei care răspunseseră la telefon, atîrnaseră drapele, ajutaseră pe răniţi şi arestaţi, pînă şi pe cei care zîmbiseră, strigaseră „Ura !" îşi arătaseră voioşia la vreme de necaz. Îi părea bine că văzuse din nou Arnhemul strălucita-i refacere şi era emoţionant să ştii că locuitorii oraşului nu numai că nu duşmăneau trupele care-i pricinuiseră dărîmarea şi care le schimbase cursul vieţii dar erau mîndri de „lupta" şi doreau cu înflăcărare să-şi arate simpatia faţă de cei ce se războiseră cu *moffenii*. Arnhemul era din nou un orăşel cuminte, curat, vrednic, şi care nu-i dăduse uitării. Dar totul ţinea acum de trecut. Trebuia să-şi scoată totul din minte. Oricum nu mai rămăsese nimeni, iar Anglia de acum nu se

mai interesa de ce fusese. Anglia de acum iubea ultimul model de automobil, banii, sexualitatea, hainele, sportul, televiziunea, familia regală, *vorbele* ; şi o parte din el însuşi se interesa de asemenea, în mod sincer, de atare lucruri. Războiul se terminase. Nu mai avea duşmani şi trebuia să se înveţe să facă faţă lungii lupte mohorîte care alcătuia ce-i mai rămăsese din viaţă.

II

La jumătatea schelei, în vreme ce lucra la una din casele în curs de clădire, Mills zări fata. Era o zi limpede, strălucitoare, de aprilie şi de partea aceea a casei în construcţie soarele era atît de cald, încît Mills umbla cu pieptul descoperit. Purta pantaloni de catifea cu dungi şi bereta roşie, care arăta că făcuse parte din divizia aeropurtată, şi gîndurile-i, pe cînd se mişca grijuliu peste punţile de scînduri, erau în întregime închinate, în clipa aceea, muncii.

Se ridicau douăsprezece case, iar şantierul se înfăţişa ca un minunat haos : cărămizi, tocuri de ferestre, ţevi, grămezi de nisip şi beton şi pe undeva un robinet care, curgînd într-una, făcea noroi ; şi motorul unui malaxor care tot huruia.

Fata purta pantofi cu tocuri înalte, dar soarele zbicise o bună parte din noroi sau îl întărise şi — cu toate că în silă — ea înainta hotărîtă. Mills a fost cel dintîi care a văzut-o, iscodind-o admirativ, de la o înălţime de cinci metri, revăzut însă, deoarece ea se uita cu atenţie în jos, supraveghindu-şi fiecare pas. Era înaltă şi subţire, avea păr castaniu şi era drăguţ îmbrăcată. Privi la mîinile-i înmănuşate, pe care, ca să-şi menţină echilibrul, le întindea la fiecare pas nou încumetat ; aşteptă ca fata să-şi ridice capul. O parte din el, uşuratică poate, sau mînată de dorinţa de a vedea umilirea unui funcţionar „de birou", nădăjduia s-o poată privi alunecînd în noroi şi alegîndu-se cu o pată mare pe fundul rochiei. Poate că şi-ar descoperi şi picioarele cu acest prilej. Poate că ar ocărî. Dar fata îşi croi drumul cu grijă prin noroi şi zgură şi printre urmele groase lăsate în pămîntul clisos de roţi de cauciuc, pînă ce ajunse să se încredinţeze că a scăpat de noroi ; apoi îşi înălţă capul.

Avea o faţă cam mică, bărbia ascuţită şi nasul poate prea subţire, însă ochii şi buzele anulau orice alt cusur. Una dintre feţele acelea triste, senzuale, pline de umor şi sfiiciune ; o faţă deschisă, care n-ar fi niciodată în stare a-şi ascunde simţă-

mintele. De la numai trei metri depărtare se vădi că era o făptură peste măsură de suplă, aproape slabă, că avea, nici vorbă, sîni mici, picioare lungi şi deci atrăgătoare, dar şi picioarele probabil îi erau prea slabe, în vreme ce lui Mills îi plăceau picioarele mai cărnoase : nimic nu avea însă importanţă din pricina feţei.

Fata se oprise lîngă o baltă, gata să strige cuiva pe care-l zărise în casa a doua, ori gata să intre în cea dintîi casă, unde Bill, prietenul lui Mills, şi domnul Hanley potriveau ceva, sau poate că fumau şi ei o ţigară. Mills se văzu în stare să ajungă repede jos. Risca să-şi rupă gîtul ori să se facă de rîs dacă nu izbutea, şi sări în gol. Agăţîndu-se de schelăria de jos, desenă, legănîndu-se, o curbă prin aer, se clătină o clipă, în chip caraghios prin faţa ei şi apoi se rostogoli frumuşel în baltă.

Pe faţă nu păru s-o amuze ori s-o impresioneze ; fu mai întîi surprinsă şi apoi se supără. O clipă i se tăie răsuflarea şi după aceea izbucni deodată :

— Uite ce-ai făcut !

Glasu-i era dintre acelea greşit socotite cultivate şi asta reduse pe loc nădejdile lui Mills.

— Căutaţi pe cineva ?

— În nici un caz pe dumneata, răspunse ea înţepată. Uite cum mi-ai stropit rochia.

— Vă aflaţi pe un şantier...

— Te iei drept Tarzan, sau drept maimuţa păroasă ? [1]

Era desigur, îşi dădea Mills seama, nitel stingherită privind la pieptul lui gol, foarte alb în bătaia soarelui de primăvară, şi era una dintre acele femei care nu-şi pot ascunde stinghereala : trebuie negreşit să şi-o descarce, să-i găsească o îndreptăţire în mînie.

Mills îi răspunse tot aşa de mînios :

— Sînt maimuţa-păroasă. Dumneata cine eşti ? Albă-ca-zăpada, sau Fata babei şi a moşului ?

Ea se făcu toată stacojie.

— Îl caut pe domnul Barford.

— Mă rog.

— Ştii unde e ?

[1] Personaj popular din comics-urile anglo-saxone *(n.tr.)*.

— Da.

Acum roşi umilită.

— Atunci unde e ?

— Eu nu englezeşte vorbeşte bine. Eu maimuţa-păroasă.

— Îmi cer scuze. M-ai speriat.

— Domnul Barford e plecat în oraş.

— Bine, pot să-i las undeva o vorbă ?

Ochii ei căutau pe cineva, pe altcineva, dar de jur-împrejur nu întîlniră nimic decît glod şi glod ; era nevoită să se încreadă în *el*.

— Spune-i să telefoneze la birou.

— Simplu şi clar. Pot să-mi aduc aminte. Lucrezi acum la birou ?

— Înainte de trei, o scurtă ea. E urgent.

— Trebuie să trec şi eu să-ţi văd maşina de scris.

Fata plecă, păşind ţanţoş prin noroi, numai să se depărteze de el, şi pînă şi mersu-i arăta că se ştie observată, cîntărită din ochi, un ochi plimbat critic de-a lungul picioarelor şi spatelui ei. Lui Mills îi veni să fluiere, dar i se păru că nu ăsta era mijlocul de a o umili. Fata avea ceva care-l scotea din sărite, dar încercă o undă de admiraţie fizică în vreme ce o privea depărtîndu-se, şi rămase cu privirea aţintită asupră-i pînă ce silueta ajunse la o depărtare de vreo patru sute de metri.

Vineri oamenii tocmai stăteau sub un cort de pînză, pe nişte căpriori, mîncînd de prînz, fierbînd ceai la focul care ardea cu flăcări mari, afară (căldura era grozavă şi fumul pătrundea înăuntru, usturîndu-le ochii), în clipa cînd sosi Bill, care, ca să intre, fu nevoit să se cocîrjească.

— Ascultaţi, e o fată în baraca de la uzină, care plăteşte salariile. O cheamă Celia...

Rîsete grosolane la auzul gingaşului nume.

— Micuţa de ea !

— Celia, şi el o pipăia.

Şi apoi, deodată, rămaseră cu toţii trăsniţi de uimire, în vreme ce domnul Hanley spunea cu glas ridicat, pentru a le acoperi la repezeală grosolănia :

— Pot să te ajut cu ceva, domnişoară ?

Fata se înfăţişă, din nou staeojie — auzise tot şi se simţea adînc umilită, pîngărită de vorbe, de bună seamă plină de dispreţ faţă de trivialitatea minţii lor. N-aveau de ce se şin-

chisi de părerea ei, așa că-și aruncară, pe furiș și la repezeală, privirile asupra feței ei ascuțite și mînioase, asupra rochiei prea fără rotunjimi și asupra picioarelor și fundului care păreau nostime și atrăgătoare. Ocheadele și grosolănia lor nu însemnau nimic : ei erau la remorca altor muieri ; n-aveau de gînd să-i facă nici un rău, era doar o puștancă și le plăcea s-o privească și i-ar fi distrat s-o sîcîie cu glumele lor. Ea însă, neștiind nimic de toate acestea, îi osîndea pe toți și mai ales pe Mills, care nu scosese de fapt nici o vorbuliță. Inima-i tresărise pe neașteptate cînd auzise că-i vorba de o fată, dîndu-și seama cine putea să fie, și acum îi era plăcut, un fel de mic privilegiu, o dovadă de intimitate, că-i aflase numele.

Bîlbîindu-se de emoție, fata rosti :

— Dacă veniți la cabana de la uzină, vă plătesc salariile acolo.

Doreau să dreagă cele ce ea auzise fără voia lor și începură să-i pună întrebări nerăbdătoare, ca niște adevărați copii :

— Eu cît am de primit, domnișoară ?

— Nu doriți o ceașcă de ceai, duduie ?

— Nu călcați pe acolo. Mocirla aia e plină de ulei.

Dar fata era jignită de cele auzite și se grăbi să plece, mai înainte ca ei să se fi putut ridica măcar în picioare. Gata să recunoască laolaltă că în ochii fetei erau îmbrăcați șleampăt, că aveau mîinile murdare, că mîncau mîrlănește, acolo, sub cerul liber, ei îi înțeleseră sila mic-burgheză pe care le-o arăta și o porniră după ea către baracă. Numai Mills nu se împăca de loc cu soiul ăsta de osîndă. Cine era ea să osîndească un om cu privirea, numai fiindcă omul poartă haine de tăvăleală și fiindcă, silit fiind să mănînce pe șantier, n-are încotro și îmbucă sub cerul liber, folosindu-se doar de mîini ? „Cățea încrezută", îi spuse el în gînd — însă dîndu-și într-o măsură seama că, de fapt, ceea ce îl ustura era amintirea zilei de marți, cînd el însuși nu izbutise să-i facă vreo impresie.

Se așeză la coada mică formată în baracă și aproape instantaneu glasul ei tăios, adresîndu-i-se, rosti jignitor de liniștit :

— Pe dumneata te poftesc să vii aici îmbrăcat cuviincios.

Mills fu uluit de cutezanța ei și se simți cuprins de furie. Dar se văzu nevoit să-și ascundă indignarea deoarece tovarășii lui luară partea fetei.

— Crede că-i Alan Ladd, domnișoară.

— Nu sînteţi de părere că are piept de sportiv ?

— Du-te, frate, şi-ţi ia haina pe tine. Poate că aşa o să ai succes.

Mills ieşi, dar nu ca să-şi ia haina. Putea fi şi el încăpăţînat, dacă asta era dorinţa ei... Îşi isprăvi de mîncat prînzul şi se înapoie la şanţul pe care-l săpau cu toţii. Ceilalţi nu observaseră că el nu-şi încasase leafa ; să nu guşti o astfel de plăcere săptămînală era dincolo de putinţa lor de a înţelege.

După un ceas, ridicîndu-şi privirea, Bill spuse :

— Hei ! Uite că vine iarăşi frumoasa frumoaselor.

Mills făcu ce făcu şi-i împroşcă pantofii cu noroi. Îşi înălţară cu toţii capetele, uimiţi, cînd o auziră că-i spune :

— Dacă vrei să-ţi iei leafa, ai face bine să-ţi pui haina pe dumneata şi să vii să-ţi ridici banii...

Fata îşi dădea destul de bine seama că toţi cei din şanţ rînjeau, fiindu-le foarte la îndemînă de-acolo de jos să se zgîiască pînă sus de tot, de-a lungul ciorapilor ei. Roşise de furie şi nu se mai ţinea de loc fudulă.

Mills zise :

— Poţi să aduci banii pe care domnul Barford mi-i *datorează* şi-ţi semnez de primire...

— Poţi veni la birou...

— Mă rog, dar nu în costum de bal mascat !...

— Atunci eu duc banii înapoi la şantier...

— Nu-s banii dumitale, ca să te joci cu ei.

— Însă răspund eu de ei.

Hîtrii se daseră de o parte, să privească şi să aţîţe :

— Luaţi banii, domnişoară. Mergeţi la cinema...

— Oricum, n-a lucrat nimic săptămîna asta !

— Fereşte-te, Celia. A fost paraşutist...

Dar erau amîndoi prea îndîrjiţi unul împotriva celuilalt, ca să mai ia aminte la uşurătatea de care dădeau dovadă ceilalţi.

— Dacă n-ai fi femeie, aş...

— Tocmai, sînt, aşa încît te poţi îmbrăca cuviincios cînd vii în biroul meu...

— Nu-i biroul tău, după cum nu-s nici banii tăi...

— N-am de gînd să stau aici ca să te aud răstindu-te la mine. Aştept cinci minute şi pe urmă plec...

Se înapoie la baracă şi el putu s-o vadă acolo, înăuntru, nefăcînd nimic, încă roşie, foc şi pară, punîndu-şi mănuşile, cercetîndu-şi faţa într-o oglindă.

Zise Bill :

— Măi să fie ! Asta o dată fată !

Domnul Hanley îşi dădu şi el cu părerea :

— Pun rămăşag că nimeni nu şi-a vîrît mîna sub fusta ăstcia.

— Şi nu şi-o va vîrî vreodată.

— Ei, nu se ştie...

— În orice caz, nu Reg al nostru...

— O nu, nu el.

Mills sări :

— Ce-i asta ? Un rămăşag ?

— Numai dacă vrei să-l pui.

— Cîtă vreme îmi dai, să-i fac felul farfuzei ăsteia ?

— Trei luni. Pînă la sfîrşitul lui iulie.

— S-a făcut. Pe cît ?

— Cinci lire.

— O, nu ştiu. Nu sînt prea sigur. Mă urăşte de moarte. Nici eu nu mă dau în vînt după ea. Să zicem o liră.

— În regulă. Omul care pusese rămăşag se numea Walker. Mă, pe voi vă iau de martori. Dar ia stai, cum o să ştim noi că ţi-ai vîrît mîna ?

— O să vină ea la mine să-mi plătească leafa în sanţ şi o să surîdă cît o s-o ţină gura...

— Mă, al naibii ! Ce mai zi o să fie şi aia !

Domnul Hanley clătină cuminte din cap.

— Bagă de seamă, tinere. E dintre alea care umblă după măritiş.

La cinci şi jumătate, Mills se repezi pînă la magazie ca s-o vadă. Bărzăuind printre camioanele parcate şi un malaxor, croindu-şi drumul printre mormanele de rame de oţel şi de scînduri, îi păru bine să-l vadă pe domnul Barford că pleacă.

Ea era în birou cu un puşti de vreo cincisprezece ani, care putea fi trecut fără grijă cu vederea. Îşi farda buzele, uitîndu-se într-o oglindă mică ce atîrna de un perete. Puştiul vorbea la telefon. Îl văzu pe Mills că intră şi i se ceti panica în ochi : era cinci şi jumătate, ora plecării, trebuia să scape de ăsta de la telefon şi iată că mai vine unul...

— Bună ziua, domnișoară Brown.

Se întoarse speriată. Obrajii i se rumeniră, gura îi rămăsese deschisă — putu s-o audă răsuflînd din greu — iar mîinile și degetele i se frămîntau, neastîmpărate ca niște păsări. Ceva anume era vădit și-i făcea plăcere lui Mills : Celia Brown nu-l uitase ! Rînji văzînd-o cum se pierde cu firea. Apoi înțelese că fata era nespus de mulțumită, că de-abia se putea stăpîni să nu chicotească. Credea că ieșise învingătoare, că-l silise să vie să-și ceară frumos leafa.

— Vrei să-ți ici leafa ?

Mills simți că i se dăduse un ușor avantaj și spuse :

— Nu. Am venit să te văd...

— Dar vrei bineînțeles să-ți ici banii ?

— Dacă ai de gînd să-i arunci...

Se întoarse cu spatele la el, să deschidă o casă de bani micuță. Mills își pironi privirea asupra siluetei îngenuncheate. Picioarele subțiri, în ciorapi strînși, îi aprinseră sîngele și-și dădu seama că era cu mult mai atrăgătoare decît un rămășag pe o liră... Fata se ridică, ghicindu-i repede admirația :

— Poftim. Nu-i numeri ?

Mills vîrîse teancul într-un buzunar.

Înțelese că fata nu se va duce acasă pînă ce nu va fi plecat el, pînă ce nu va fi scăpat de el. Dar chiar și așa, purtarea ei în micul birou unde lucra era mult mai binevoitoare decît fusese cu ocazia celor două vizite pe șantier. Deduse de aici că într-un mediu care-i era familiar, pe propriu-i teren, nu mai cunoștea neliniștea aceea care-i preschimba degrabă stinghereala într-un șoi de furie, de răceală, mai cu seamă cînd se aflau de față martori. Vorbi :

— Am încredere.

Nu i se răspunse. Fata aștepta doar ca Mills să plece, dar nu avea priceperea sau îndrăzneala să i-o spună pe șleau.

— Asta-i faimoasa mașină de scris ? Lua drept de la sine înțeles că ea o folosea.

— E mașina biroului.

— Și cît de repede bați ?

— Nu bat de loc repede... Ce s-a întîmplat, Keith ?

Puștiul așezase receptorul pe birou și nu se depărta de el, nădușit și supărat, fără a scoate o vorbă, implorînd-o cu o

mutră de cățel amărît pe domnișoara Brown să vină și să-l scoată din încurcătură, ca să poată pieca și el acasă. Spuse :

— E domnul Preston la telefon, în legătură cu livrarea...

Ea preluă răspunderea cu cea mai mare grabă, bucuroasă că are un pretext să scape de Mills. Vorbi la telefon mult și bine, din ce în ce mai prinsă de problemă, întrerupîndu-se pentru ca să aducă registre, să consulte liste, iar Mills stătea de cealaltă parte a tejghelei, stînjenit. Puștiul, Keith, n-avea remușcări ; își înșfăcă trenciul soios și o zbughi fără a mai da bună ziua. Mills rămase pe poziție și așteptă, simțind că entuziasmul dintîi îi îngheață în vine. Privind-o pe domnișoara Brown cum vorbește la telefon, o putea vedea că se uită din cînd în cînd la el, belea suplimentară, căci prin prezența lui sporea greutatea de a răspunde unei chemări telefonice complicate. Poate că după încă un minut va intra în panică, se va duce să cheme pe altcineva...

Așează receptorul în furcă și răbufni :

— Uf ! Naiba știe de ce urla așa. Ce mai aștepți ?

Mîinile îi alergau neastîmpărate la gît, la nasturi, la urechi, pipăiau un ceas de aur pe care-l purta la mînă ; înțelese că dintr-o clipă în alta o va cuprinde, numai și numai de frică, mînia. Nu era cazul să dea prea mare însemnătate furiei acesteia, acum că-i știa pricina.

— Nu trebuie să încui casa de bani ?

— Nu, după ce v-am plătit salariile.

— Ăștia-s toți banii pe care-i are domnul Barford ?

— Pentru moment. Și acum vreau să merg acasă...

— Te însoțesc și eu...

— Iau un autobuz...

— Grozav îmi place să merg cu autobuzul.

— Dar de ce, pentru Dumnezeu ?

— Așa, îmi place să mă plimb...

— Voiam să spun... Oricum, nu poți veni cu mine. Nu te cunosc.

— Mă cheamă Mills.

— Asta o știu.

— Atunci înseamnă că mă cunoști.

— Nu. Și nici nu vreau să te cunosc. Deznădejdea o făcuse să spună ceva hotărîtor.

— Eu nu-s dintre cei care au fluierat cînd ai venit.

— Şi ce-i cu asta ?
— Dacă nu mă cunoşti, n-ar trebui să mă osîndeşti.
— *Nu vreau* să te cunosc...
— De ce ?
— Eşti mojic. Pentru Dumnezeu, trebuie să-ţi mai dau şi explicaţii ?
— Dumneata ai fost mojică cu mine...
— De loc. Ce-am spus ?
— Că nu eram îmbrăcat cuviincios.
— Aşa şi era.
— Eram îmbrăcat ca de muncă.
— Ceilalţi bărbaţi...
— Nu ştiam că vine o fată pe şantier...
— Nu. Probabil că asta aşa e...
— Şi apoi sîntem siliţi să mîncăm afară...
— N-am spus că...
— Dar ai gîndit-o.
— Cîtuşi de puţin.
— Arătai ca şi cum ai fi gîndit.
— Va să zică arăt şi înfumurată ?
— N-am spus-o eu.
— Dar e clar că ai gîndit-o...
Izbucniră amîndoi în rîs. Mills spuse :
— Despre ce vorbeam ?
— Nu ştiu. Ştiu numai că vreau să merg acasă.
— Pot veni şi eu cu autobuzul ?
— Ce, n-ai casă ?
— Mai degrabă te-aş însoţi în autobuz.
— Nu-mi face plăcere. Nu se poate.
— Domnişoară Brown... Dacă mă bărbieresc de două ori şi-mi pun un costum nou, te-aş putea invita la cinema ?
— Credeam că vrei să te plimbi cu autobuzul.
— S-ar putea să fie ticsit.
— Dar pentru numele lui Dumnezeu, de ce vrei să mergi la cinematograf cu mine ?
Lui Mills îi veni în gînd că dintr-o clipă într-alta ea i-ar putea pretexta că are un băiat cu care vorbeşte, că i-ar fi uşor să-i dea şi numele băiatului ăstuia, drept o piesă de artilerie grea, nimicind astfel din temelii încercările lui de a o convinge, ceea ce ar pune astfel definitiv punct întregii combi-

nații. Dar pînă una alta, el avea să-i dea mai departe cu dialogul ăsta caraghios, al cărui țel nu se putea să nu-l înțeleagă cît se poate de bine și fata.

— Nu-ți place să mergi la cinema ?

— Nu merg *cu dumneata.*

— Am recunoscut că am fost grosolan.

— Da ? Nu-mi amintesc. Și oricum, asta nu schimbă lucrurile.

— Dacă găsesc vreun arhiepiscop să mă ia pe garanție...

Amuzată, ca chicoti, după care se văzu silită să cedeze din teren.

— Vreau să merg acasă. Mă poți conduce pînă la stația autobuzului, dacă o mai dorești.

Și încuie totuși casa de bani, închise sertarele și ferestrele, considerînd că propunerea ei fusese primită, apoi îl împinse în coridor și în cele din urmă încuie și ușa biroului, punîndu-și cheia în poșetă.

Tot drumul pînă la stația autobuzului, polemica și hîrjoneala continuară, îngreunate de lumea la care ea se uita cu teamă : o îngrijora părerea oamenilor pe lîngă care treceau pe trotuar ; era ridicol și conversația devenea anevoioasă. Lua fiare multe aminte la lucrurile care păreau mai însemnate decît însoțitorul ei : autobuzele pline de oameni ale căror priviri puteau exprima o părere, o critică ; bărbatul din fața unei fierării care vorbea foarte iute, în zadar, unei femei care arăta ca o parodie de sculptură modernă ; doi tineri care mînau un cal înhămat la o cotigă de pîine ; aveau păr de fete nebune, fețe gălbejite de nătîngia vieții lor particulare, de biata mîncare pe care o mîncau : numai calul strălucea de bărbăție. Dintr-o după amiază de cobalt, soarele scăpăra fioros asupra oamenilor care din punctul de vedere al fetei erau mai însemnați decît Reginald Mills ; el era neînsemnat, undeva în afară, dar nu se învoia cu gîndul acesta. Fata aștepta să plece, speriată de ce era în stare să facă ; auzise că a fost parașutist, ceea ce însemna ucideri, violuri ; nu te puteai uita la el fără să-ți dai seama că în legăturile lui particulare trece peste orice, prelinde orice ; era mai în vîrstă decît ea și asta, pentru că faptul de a fi luat sau nu parte la război, așeza între generațiile lor o prăpastie ; ce voia de la dînsa ? Doamne, de ce era atît de stăruitor ? Oricum, părea însă destul de nostim.

În stația de autobuz era o coadă de zece inși. O privire, ficcare în felul lui, pe Celia Brown, iar ea se fîstîci, deoarece pe Mills nu-l văzu sinchisindu-se nici cît negru sub unghie de toți ceilalți, și-i vorbi mai departe, printre zîmbetele celor din jur...

— Bine, se învoi ea, coborînd glasul dinadins. Nu știu de ce... Trebuie să fii nebun. Joi. Joi ai spus ?

Surprinderea de pe fața lui o încălzi, stîrni chiar un mic început de afecțiune. Se așteptase, totuși, la un refuz... Într-o clipită plecă de lîngă ea, neașteptat de politicos, aproape purificat ; poate că nu era chiar atît de dur, era speriat de propriu-i succes. Se gîndi să nu se ducă la întîlnirea de joi. Minciunile sînt o armă îngăduită ca să te descotorosești de bărbați buclucași. Oftă și amînă hotărîrea pe a doua zi, duminică, luni...

Mills nu povesti nimic colegilor lui, nici măcar lui Bill. Fata avea o nevinovăție a ei, atît de covîrșitoare, încît simțea că nu-i ieal s-o ia în glumă. Rămășagul, recunoscu el, era un pretext de a face oricum ceea ce tot dorea să facă, o justificare a vorbelor sale nesocotite, a stăruințelor cu care firea lui dîrză anevoie se împăca ; iar dacă pierdea, avea să plătească lira și pace, scuzîndu-se că se făcuse de rîs pentru bani, ca tot omul.

Era în fața cinematografului, cînd o văzu că sare de pe platforma unui autobuz, că se încruntă la suburbia aceea necunoscută, că-și caută drumul și, observîndu-l, își pleacă a sfiiciune capul, deoarece el o privise țintă.

Se deosebea de toate celelalte fete cu care se întîlnise vreodată, prin aceea că nu avea nimic de spus. Se mulțumi doar să ancoreze lîngă el, fără o vorbă, acordînd aceeași nesuferită atenție tuturor oamenilor din jur — chelneriței de la bufetul cinematografului, fetei care luase banii, celeilalte care primea biletele, pînă și siluetelor care ședeau în întunericul complice al cinematografului ; nu voia nici măcar să șoptească, de frică să nu-i audă cumva cei din jur. „Poate, își spuse, o fi mai degajată cînd nu e în public, singură într-o cameră.“ Lucru care părea tot atît de puțin probabil acum, cînd mînca din ciocolata pe care i-o dăduse, ca și atunci cînd pusese rămășagul sau chiar cînd o zărise sub schele. În pofida otărîtului dialog în legătură cu plata salariului, atunci în fața muncitorilor,

fata era neobișnuit de sfioasă, plină de timiditate — în ciuda îndrăzneților ei ochi și a veșmintelor strînse pe trup.

Privea filmul cu înfrigurare, în vreme ce el, simțindu-i prezența fizică și dîndu-și seama că se ține țeapănă de cealaltă parte a scaunului, departe de dînsul, da peliculei numai atenția impusă de sunet și de imagini. Filmul era despre un spital, oameni sărmani, un medic serios, copii care mureau. Observă că fata plînge. Accepta iluzia și credea pe jumătate într-însa, putea fi stîrnită de milă. Nu-i de mirare că simte cînd i se dă cîtuși de puțin atenție într-o cafenea, într-un autobuz. Avea sentimentalitatea nevinovatului.

Cu ochii minții îl văzu pe locotenentul Colman înapoia zidului din stînci artificiale de la Oosterbeek, ținînd Piatul [1], cu privirea aceea care-i lucea prin noroi, pînă și gura îi era mînjită toată de pămînt. „Rămîi aici, băiete, mă acoperi dacă vine infanteria". Ghemuit la pămînt, aruncat de recul, iar înălțat, iar aruncat, și apoi, în vreme ce Tigrul ardea, cocoșîndu-se din pricina a ceva ce nu era durere de burtă, și șoseaua se roși. N-ai ce face decît să-l lași acolo, rupt în două. Lui Mills îi venise atunci să plîngă, dar furia și instinctul de conservare fusescră mai tari. Totul e relativ. Pentru ceea ce vedeau ochii lui simțea o rușine nelămurită. Acum apăruse pe ecran un preot și Celia smiorcăia din nou. Totul era prea evlavios, prea curat, prea potrivit. Realitatea e brutal de nepăsătoare. Dumnezeu nu intervine niciodată în meandrele realității. Dacă ar exista Dumnezeu, ar exista și dreptate, soiul acela de dreptate despre care știm că ar trebui să fie, lucrurile ar avea toate un rost ; iar rostul de a-l fi salvat pe locotenentul Colman în Sicilia nu ar fi fost de a-l vedea că moare în Olanda. Putea simți acum, în gură, gustul acru al acelei întîmplări, o clipă de amărăciune descumpănită care îi străfulgerase trupul, vlăguindu-l, deoarece locotenentul era una din foarte puținele persoane aparținînd clasei de mijloc pe care Mills o simpatiza cu adevărat, pe care o înțelegea. Ar fi fost întotdeauna gata să se îndepărteze de orice Dumnezeu existent, să se simtă îndreptățit în atitudinea lui și să-și înăsprească inima, ca să rămînă cît mai departe de înșelăciunea aceasta sentimentală.

[1] Tun antitanc cu bătaie redusă *(n. tr.)*.

— Ce s-a întîmplat ?
— Așa pățesc mereu.
— Îți plac filmele triste ?
— Sper că o să se însănătoșească.
— Fii convinsă că da.
Nici măcar nu-i luă în seamă cinismul :
— Crezi ?
Îndrăzni să-i ia mîna, subțirică și rece, unghiile mici și ascuțite înfigîndu-se în mîna lui.
— Trebuie că arăt ca vai de lume.
Fata voia ca oamenii de felul ei să învingă. Nevinovații sînt osîndiți, dar ea n-o știa ; văzuse, săptămînal, cîte o producție Hollywood, ceea ce aducea apa la moara ei. Mills o compătimea și dorea s-o ocrotească, s-o învețe, să-i arate cum e cu adevărat lumea. Poate că nu va izbuti ; nu putea în orice caz izbîndi decît iubind-o în felul pe care-l dorea ea : gingășie, vorbe, violență precedată de multă atenție. Nevinovăția ei, încrederea în Dumnezeu, dragostea pentru cei nefericiți erau un fel de boală, probabil fără de leac, dacă nu chiar fatală. Nici măcar ani întregi de cruzime n-ar fi schimbat-o. Nu aparținea soiului de fete pe care le cunoscuse el ; nevinovăția ei era ceva îngrijorător, aproape deznădăjduit. Mills era sfîșiat între punct și contrapunct, între adevăr și autoamăgire. Fata sta acum adîncită în scaunul ei, dîndu-și neîncrederea uitării, deoarece ajunsese la concluzia că bărbatul avea o însușire comună cu ea. Mills îi simțea ușoara, nevoita apăsare a piciorului pe al lui și frumosu-i păr castaniu avea o slabă aromă, pe care el, care nu fuma, o putea desprinde lesne, și-i putea vedea gîtul svelt, aplecat înainte, și gura mușcată de o artificială îngrijorare. Era cît se poate de atrăgătoare și nădăjduia că nu va invoca vreun pretext spre a o isprăvi cu el. Nevinovăția ei era ceva neobișnuit, scump, vrednic de ocrotirea lui. Încercă o nedeslușită, o neprecisă dorință de a o apăra ; dar și o groază, neobișnuită la el, căreia amintirea și experiența îi dădeau acuitate, la gîndul că această nevinovăție caracteristică a ei ar putea fi pîngărită, călcată în picioare de oricine — de oricine în afară de el. Dar și contrapunctul era tare puternic : părerea, autoconvingerea, de fapt absoluta siguranță că dacă *el* ar fi acela care s-ar impune, lucrul ar fi oarecum mulțumitor, în regulă, ba și moral, plăcut acelui

Dumnezeu pe care ea, din pricina fricii, a mediului înconjurător, a unor părinți din mica burghezie, se grăbea să-l recunoască ; și trupul lui, care-i simțea prezența în întuneric, la cea mai mică atingere a veșmintelor, știa cît de plăcut ar fi s-o stîrnească, s-o înduplece, s-o convingă, să îndepărteze unul cîte unul vălurile sfiiciunii, anii de nevinovăție (nevinovăție glandulară, fizică, tehnică — deoarece manevra o cunoștea, citise romane, văzuse filme, unde scena era evocată ; aștepta, simțea ch doar atingerea mîinilor îngăduite).

Cînd au ieșit de la cinematograf încă nu se întunecase de tot.

— Nu vrei să bei ceva ?

- - Nu beau, răspunse ea.

Asta era încă o pricină pentru care nu se potriveau, nici măcar ca prieteni. Toate fetele pe care le cunoscuse Mills — și de fapt nu erau ele prea multe — beau și erau mereu gata, cu viclenie, să lase asupra băuturii sarcina de a le duce la o cedare. Dar nu cu intenții strategice îi făcuse Celiei Brown o astfel de propunere. Ci voia pur și simplu să bea ceva. Pentru el unul, berea era ceea ce este pentru alții ceaiul : o parte din viața lui socială ; se îmbăta numai cînd împrejurări excepționale, de nefericire sau încîntare, o cereau.

— Să mergem acasă pe jos, propuse ea, rezolvînd problema tinerilor : ce să faci cu timpul, cum să-l umpli pînă ce va fi trecut, pînă va fi foarte tîrziu, iar somnul va fi devenit o necesitate.

Mills nu știa dacă încrederea ei venea de la amurg sau de la filmul pe care-l văzuseră împreună, dar oricum, îi vorbea foarte prietenos, rîzînd. Acum era cineva pe care fata îl cunoștea, pe care-l acceptase ; ar fi fost tare greu s-o convingi că el nu împărtășise tristețea filmului ; în mintea sa, Mills apărea de pe acum drept un om care cugeta ca și ea, sentimental ; și deoarece probabilitatea de eroare la ființele omenești este atît de mare, greșeala ei era lipsită de importanță ; cîtă asprime era în Mills rezultase din experiențele vieții sale, nu din răceală față de alții ori din iubire de sine.

Încă o problemă a fost rezolvată fără cuvinte. Au mers pe jos tot timpul, încetinel, pînă la casa ei, și Mills se simți ușurat să constate că era vorba de ceva foarte obișnuit, de o vilișoară tip locuințe ieftine, cu un garaj de lemn, într-un cartier cu două sute de imobile identice. De vreme ce ea fusese

cea care îi plătise salariul, Celia știa prea bine cît cîștigă Mills și că suma realizată era mulțumitoare, ba chiar foarte bună ; dar pînă și printre fetele ce lucrează pe șantierele de construcție există snobism și prețuiri felurite ale băieților cu care pot fi văzute în oraș. Nimic din tot ce auzise spunînd nu lăsase de bănuit una ca asta — nici măcar vorbele „Dar pentru numele lui Dumnezeu, de ce ?“ rostite mai întîi de ea — însă pe Mills îl bucură să vadă că fata aparține unei familii obișnuite.

Nu era el omul care să-și ascundă simțămintele, care să aștepte momentele sau toanele sau împrejurările prielnice ale altora ; una dintre însușirile lui cele mai bune era cinstea, cu intențiile ei limpezi. Celia nu prea avea de ce să se mire cînd el o sărută, totuși schiță un automat gest de protest.

— Da' grăbit mai ești.

— Ei — îmi placi.

— Credeam că mă urăști.

Lipind-o de el, o strînse iare la piept, cu mîinile la fel de voinice ca și trupul. Cu ea nimeni nu fusese încă atît de înverșunat, așa încît fata șovăi, își feri gura, încercînd astfel să-l facă să priceapă că nu putea fi cucerită chiar așa de lesne, că putea alege și culege ; mai erau și alții — deși manevrele istețe nu-și prea aveau rostul în fața unei asemnea încăpățînări.

— Te văd mîine ?

— Vrei să spui pe șantier ?

— Da, răspunse el.

— N-o să le spui celorlalți ?

— Nu, dacă așa ți-e dorința.

— Nu-mi place să se holbeze la mine.

— Nu-i invinuiesc, zise el simplu.

— Nu-i așa că am fost caraghioși în după amiaza aceea ? Fiind sentimentală, se și grăbea să înfiripe amintiri.

— Pariez că ai fost mînios pe mine. Eu una am fost.

Îi strica socotelile, îi compromitea rămășagul ; cum să mai poți dori să umilești o ființă atît de sinceră, care-l și iertase pentru partea lui de vină ?

Cineva aprinsese lumina în holul casei și se putea să iasă afară.

— Noapte bună, şopti ea, îl sărută cu vîrful buzelor şi o zbughi spre intrarea în casă.

Vara aceea s-a dovedit a fi plăcută. Se întîlneau cel puţin de două ori pe săptămînă, ducîndu-se — dacă ploua — la cinematograf sau la vreun teatru, altminteri plimbîndu-se ca ştrengarii în jurul cîte unui parc şi, cînd aveau timp, pornind-o cu autobuzul sau cu trenul către locuri singuratice, fiecare întîlnind rareori părinţii celuilalt. Celia refuză hotărît să tragă folos de pe urma motocicletei lui ; şi era semnificativ în ceea ce-l privea, că nici el nu stărui de loc ; de fapt, îşi lăsă o dată motocicleta în plină ploaie şi se urcă într-un autobuz cu fata. Totuşi, dacă ar fi fost întrebat : „Eşti îndrăgostit ?“, ar fi răspuns în stilul rămăşagului. Dragostea este ceva sentimental, deci o înşelăciune. În public, Celia era neschimbată, arătînd aceeaşi sîcîitoare atenţie faţă de părerile şi de nepăsătoarele urechi ale anonimilor din jur. Dar sărutările ei, seara la despărţire, se făceau din ce în ce mai prelungi şi nu-l lăsa să plece pînă ce nu se ivea ultimul autobuz la orizont ; iar el, nevoit să meargă la lucru la o oră cînd ea încă nu se sculase din pat, se ducea la şantier a doua zi de dimineaţă ameţit şi neras. Firește că ea nu-i putea stăvili pe de-a-ntregul pornirile, nu-l putea mărgini la sărutări. Îngăduinţa îşi are treptele ei. La urma urmelor, făcea şi ea parte din generaţia sa. Nevinovăţia ei se datora în mare măsură unei firi delicate. Nu se ducea niciodată la biserică, deşi vorbea de morală şi de Dumnezeu. Nu avea principii etice, în afară de ceva adînc însămînţat într-însa de credinţa generaţiilor trecute. Se recunoştea adeseori vinovată, dar abia dacă ştia de ce, se agăţa de virtute din sfiiciune, dintr-o vagă generalizare a spusei că dacă-l laşi pe-un bărbat să-şi facă mendrele, el nu te mai respectă. Îţi dădeai oarecum seama că avea să ceară o nuntă la biserică şi că ziua nunţii va fi pentru ea ceva serios, care o îngrijora. De asemenea, că toţi copiii vor fi botezaţi şi vor căpăta o educaţie religioasă. În răstimp, încheia un compromis cu Dumnezeu, cu ea însăşi, cu delicateţea, cu dragostea, cu nevinovăţia, cedînd jumătate din ea şi convingîndu-se, printr-o ciudată ipocrizie sufletească şi mintală, că deoarece nu se predase cu totul, nu se predase de fapt de loc. Singură, se frămînta din răsputeri să creadă că aşa e, în vreme ce dragostea ei pentru el creştea, iar stă-

ruințele lui deveneau tot mai categorice și mai îndreptățite, fiindcă erau reciproce ; se preda bucată cu bucată, lăsîndu-și nevinovăția să i se risipească pe nesimțite.

Într-o dimineață de duminică a acelui iulie, Mills se întîlni cu un om pe care nu-l mai văzuse de la începutul lui 1940 : un camarad din unitatea militară căreia aparținuse atunci. Omul nu se prea bucurase de întîlnire, avea nevastă, copii, o situație bună, un program de lucru care nu-i lăsa nici o clipă liberă, dar nu s-a împotrivit să intre într-un local și să bea un pahar cu Mills ; a început să vorbească de trecut, apoi a mai băut un pahar, a uitat de nevastă, de copii și de program și pînă la urmă au făcut-o lată amîndoi, așa încît s-au despărțit pe la orele două, prieteni la cataramă, ușor făcuți și nepăsîndu-le de nimeni pe lume.

La ora trei, Mills, neras, încă beat, voios, zgomotos, pus pe harță, pe cîntec și pe vorbă multă cu orice om al cărui chip i-ar fi inspirat simpatie, se înfățișă acasă la Celia. Beat cum era, își dădea seama că părinților Celiei nu le va plăcea să-l vadă afumat. Aveau pretenții mondene, ambiții, un automobil, un frigider, aparțineau, la drept vorbind, burgheziei. Mills zîmbea, fredona, aștepta pe treptele de la intrare. „Mama lor ! Mă porcule !“

Celia crăpă ușa, și din pricină că lumina o izbea în față, nu văzu că e neras, că la față e roșu ca ardeiul și că de-abia se ține pe picioare ; iar dacă îi duhni a băutură, poate nici nu-și dădu bine seama despre ce era vorba.

Taică-său citea ziarul „The Observer“, mamă-sa ședea de-o parte, în așteptare, la pîndă.

Mills începu :

— Am venit să vă răpesc fata.

Maică-sa făcu numaidecît o mutră scîrbită, iar tatăl Celiei lăsă ziarul, îl așeză pe masă, își scoase ochelarii, aprins de îngrijorare. „Minunat, gîndi atunci Mills. Mai bine nici că se poate. Cel mai bun mijloc de a stabili relații cu cei care ți-ar putea deveni socri : sperie-i de moarte !“ Prin ferestrele-ușii lumina cădea din plin pe fața lui Mills și acum putea să vadă și Celia ce se petrecuse cu el. Stătea locului, înțepenită de groază, îngrijorată, nu de Mills (doar să n-o dea de gol), ci de reacția părinților : cele petrecute atunci aveau să fie discutate mai tîrziu, vreme de multe și plictisitoare ceasuri — după

ce el va fi plecat, desigur, după ce ei se vor fi descotorosit de dînsul. Celia ajunsese în faza în care a nu se mărita cu Mills ar fi fost mai presus decît puterea ei de îndurare : ar fi fost o suferință din toate punctele de vedere. Părinții își și vădiseră dezamăgirea, nemulțumirea lor din punct de vedere social. Acum, scena aceasta avea să le întărească argumentele, iar Mills nu pomenise încă nimic despre căsătorie ; se gîndi la ceea ce făcuse pentru el și în clipa aceea aproape că o podidiră lacrimile.

Mills radia ca un nătărău împăcat cu lumea.

— Am făcut-o lată, lămuri el.

Bătrînii n-au înțeles o iotă din ce a spus, tremurau, se încleștau de scaune, le luceau albele încheieturi ale mîinilor și erau gata s-o ia la goană dacă l-ar fi apucat furiile. El însă era încîntat.

— Maică Doamne, tipul cu care eram s-a îmbătat ca un porc.

Celia abia izbuti să murmure :

— Vrei o ceașcă de ceai ?

— Nu-i o idee rea.

— Pun apa la fiert.

— Am cunoscut odată o fată, Polly o chema...

Celia crezu că e primul vers dintr-o poezie fără perdea ; ajunseseră la faza în care și-ar fi putut spune unul altuia vorbe urîte. O cuprinse spaima, îl împinse în vestiar :

— Cred că e mai bine să aștepți în salonaș.

— Pot să trag un pui de somn.

— Doamne, Dumnezeule, rosti ea cu glas stins, frămîntîndu-și mîinea.

Dacă el nu se purta cum trebuie, avea să fie ultima lor după-amiază împreună. În pofida celor douăzeci și patru de ani pe care îi avea, părinții exercitau o puternică autoritate asupra fetei.

În salonaș, printre mobile și bibelouri, Mills o bătu cu palma la fund.

— O, Reg, Reg, se văita ea. De ce te porți așa ?

— Iepuri fricoși, bufni Mills. Asta sînt. Ia auzi-i numai ! șopti el.

Era adevărat. Îi putea auzi folosind vorbe mari acum că nu-i mai înfrunta, putea deslușI un sîsîit frenetic de spaimă și de osîndire, la vreo șase metri de acolo.

Celia plîngea domol.

— Or să fie groaznici, după ce pleci. Tu nu știi. O, sper că n-o să mă mărit cu un bețiv. Și apoi, stacojie la față, îngrozită : Îmi cer iertare. M-a luat gura pe dinainte.

— Ba sper că *da*, spuse Mills, vorbind ca dintr-un străfund rămas treaz pe undeva, în beția glumeață.

Ochii-i umezi luciră de dragoste, izbîndă, depășire a necazurilor :

— O, Reg, Reg, și-i sărută țepii feței nerase. Vreau. Sînt de acord.

„Am făcut-o, gîndi el. Bostan afumat ce ești. Mills băiete, ești prins în laț" ! Rînji, văzînd amestecul de emoții de pe obrajii fetei care nu putea ascunde nimic. O trăsese pe genunchii lui și-i pipăia cu nerușinare picioarele !

— Nu, Reg. Termină !

Se gîndea la ceva : în biruința ei feminină, redevenise ceea ce era, se înapoiase la inocență sau naivitate sau la oricum s-ar numi lucrul care era esențial pentru *ea*. Făcea planuri. Sexualitatea nu însemna mare lucru în viața ei. De dragoste avea nevoie : singurul sfîrșit fericit de care se pomenea în producțiile Hollywoodului. Gîndurile i-o luaseră înainte, închipuind lumea în care aveau să trăiască.

— Reg, am trei sute de lire. Am douăzeci și patru de ani și am făcut economii de cînd eram de paisprezece.

El îi zîmbi cu gingășie, dispus să lase mobilierul și văsăria pe seama ei.

— Nu-mi pasă unde o să locuim, îi spuse, doar să nu fie împreună cu familia.

S-au căsătorit în septembrie ; Mills se străduI din răsputeri să facă nunta la ofițerul stării civile, dar femeile își impuseră punctul lor de vedere și o făcură la biserică. Nesfîrșit se vădi a fi numărul mătușilor care veniseră să-i plîngă de milă Celiei. Taică-său și maică-sa se arătară reci, politicoși și formaliști : pentru ei era o zi de înmormîntare ; din tot ceea ce-i daseră ani de-a rîndul — o școală bună, meditații, muzică — poftim, acum se mărită cu un fel de excavatorist —

c-un beţiv ; „mă rog, i-am spus ; mă rog, altceva n-aş mai face, oricîte fete aş mai avea..."

Celia era albă la faţă, încordată, concentrată ; avea o frumuseţe eterică în ziua aceea, încît Mills se îngrijoră dacă nu cumva devenise alta decît fata căreia i se tăia răsuflarea cînd o dezmierda el pe sub copaci. La hotelul de pe litoral, luară o primă copioasă masă, îndată după sosire, iar ea îl privea ţintă, cu ceea ce i se păru lui a fi un fel de teamă. Se plimbară încoace şi încolo, aşteptînd să vie ora culcării ; neliniştea Celiei creştea văzînd cu ochii.

În cameră, Mills a fost nerăbdător, dar ea, cu inima nevinovată, zguduită de emoţiile zilei, străină de ea însăşi, se dezbrăcă asemenea unei osîndite, domolindu-i înfrigurarea. Încă niciodată n-avusese el parte de aşa ceva : s-ar fi cuvenit să fie desăvîrşirea însăşi, cea mai minunată din toate ; cînd colo, ea se strîmba de durere. Mills era tare nepriceput într-ale gingăşiei, un biet începător. După ce se sfîrşi totul, Celia izbucni fără ruşine în plîns, iar cînd încercă să o mîngîie, văzu că tremură toată. Avea sînii mici şi picioarele subţiri ; o dezamăgire a lui, după ceea ce îi făgăduise pînă atunci dragostea îmbrăţişărilor. Dar se simţea mîndru de ea : îmbrăcată, era înaltă şi dreaptă şi atrăgătoare. Se simţea el niţeluş înşelat, dar era destul de cu scaun la cap ca să ştie că viaţa întreagă e un fel de înşelăciune. Şi o îmbrăţişă ore în şir în noaptea aceea de vară, ascultîndu-i planurile ce şi le făcea, mîngîind-o, ştiind că are să fie mai bine după aceea, şi era toată a lui, în vreme ce afară, la vreo patruzeci de metri, marea lipăia uşor la mal, iar pe plajă, oamenii care erau aşa cum fusese şi el, chicoteau şi se vînzoleau, plini de voioşie.

Nu era prima lor ceartă, dar a fost întîia oară cînd a lovit-o. Trăiau în aceleaşi două camere dintr-o casă mare, împărţeau aceeaşi maşină de gătit, îndurau iarna la una şi aceeaşi sobă cu gaze, dar duceau vieţi oarecum separate, în care ea, lucrînd mai departe, nu era la cheremul lui ori de cîte ori îi venea să rîdă, să discute, să aibă nevoie de bani.

Se tot plînsese — era singurul ei cusur, ori mai bine zis singurul care-l durea pe el — şi nu era obişnuit să i se facă o atît de exactă, adevărată, pătrunzătoare analiză.

— Pentru Dumnezeu, ține-ți gura, răcni el, în cele din urmă. N-am voie să fac ce mă-sa poftesc ?
— Nu mai zbiera, și nu vorbi urît...
— Fac ce vreau.
— Așa faci mereu.
— La dracu', ține-ți gura !
— Ești ca un...
Și atunci, cuprins de furie, o izbi.
— Ți-am spus o dată să-ți ții gura !, mîrîi el.
Dar brusc îl năpădi părerea de rău, rușinea, pînă și durerea, văzînd că i se contractă obrajii de groaza unei noi lovituri, față de violența pe care nu i-o cunoscuse. Femeia îi citi în ochi zbuciumul iscat de faptul că ea înțelesese cum stau lucrurile, dar își întoarse capul ca să plîngă.
— Îmi pare rău... începu el, dîndi să-i mîngîie umărul.
— Nu pune mîna pe mine ! O simți că tremură.
— Am spus...
— Du-te-ncolo. Ești groaznic, ești sălbatic !
— Nu vorbi prostii.
— Să nu te apropii de mine.
— Hai, termină cu smiorcăiala !
La auzul acestor cuvinte ea părăsi camera, trecînd în odaia cealaltă. Mills o urmă, nenorocit, uitînd de ce se certaseră, dar simțind înlăuntrul trupului o ciudată căldură care aducea a mulțumire. O urmărea oarecum la persoana a treia, de departe ; era pus în fața a ceva care nu-l atingea întru totul, care nu-l privea, și simțea o uriașă nevoie de a rîde sau cel puțin de a-i zîmbi în față, văzînd-o cum stă cu capul plecat, tresărind în plîns, cu umerii încovoiați, cu părul răvășit. Erau căsătoriți de aproape doi ani și el știa că va face mare caz de cele întîmplate. Va voi să-l vadă că se tîrăște așa cum se tîrîseră pe dealul acela tunisian, Curul Elefantului, ore întregi prin noroi și mortiere. Cu toată stîngăcia de care era stăpînit, refuza să se dea bătut ; avea mai curînd să contraatace, s-o pună într-o situație și mai grea.
— Ce te-ai apucat să boceşti așa ? Că abia te-am atins !
Celia, întinsă pe pat, schiță un gest cu brațul :
— Piei de lîngă mine ! E groaznic. Piei !
— Dacă așa dorești...

Știa el că nu asta dorește : cu pornirea pe care o au femeile de a face dramă din orice, voia doar să prelungească situația citeva ore. Alte scene asemănătoare se mai întîmplaseră în două-trei rînduri. Ieși în holul care era al altcuiva, trîntind ușa în urmă și nemaiprinzînd decît cuvîntul : „Reg !"

Afară, în seara de iarnă, emoțiile lui fură înecate de privelișlea altor lucruri, de vuietul circulației. Se-ndreptă spre cîrciumă, cu gîndul nu la ceartă, ci la viața lor. Căsătoria nu li se deosebea prea mult de alte căsătorii, dar și unul și altul erau tare nemulțumiți. Ea părea că vrea să afle la el o însușire care lui îi lipsea, sau care nu-i prisosea. El aștepta mereu, cu nerăbdare, sfîrșiturile de săptămînă, ca să și le petreacă împreună, dar părea de fiecare dată dezamăgit, și într-adevăr împăcat că-și poate relua munca în fiecare lumi. Era mîndru de ea, o iubea, dar purta într-însul o tainică rușine. Folosea, ca-ntotdeauna, aceleași cuvinte cînd erau bărbați de față, vorbea pe șleau de cele sexuale, nu îndeosebi despre nevastă-sa, dar oridecîteori vorbea și rîdea îi apărea înaintea ochilor adevărul : Celia care-l îndura, Celia care-l întreba pe *el* dacă e fericit, care nu-și striga nefericirea ei.

După două ore s-a întors criță, fericit, gata de mărinimii, gata să ierte. Îi venea să cînte : „desigur că nimeni nu poate fi nefericit : oare de ce puteai fi amărît ?"

Celia sta lîngă sobă citind ziarul de seară. Citea întotdeauna de la un capăt la altul orice ziar ce-i cădea în mînă. Uneori obiceiul acesta îl scotea pe Mills din sărite, alteori îl amuza. I se părea că ea citește aceleași știri cel puțin de două ori pe zi și totuși, ca să o necăjească, o întreba : „Ce mai nou, iubito ?" iar ea îi vorbea nu despre eventualele monstruoase evenimente, ci despre prunci părăsiți, despre bătrîni care căzuseră de pe scări, despre cercetași care salvaseră cîini... Acum o găsi serioasă, țeapănă, bocită ; de n-ar fi fost sentimental la beție, s-ar fi amuzat văzînd-o cît e de încruntată și cum se ferește de el. Nu încăpea îndoială că slăbise nițel în acești doi ani, așa încît începuse s-o iubească de milă și pentru că și el avea nevoie de iubirea cuiva. O iubea, încerca, încerca mereu să-i facă viața cît mai bună, dar pare-se că-n zadar. Ea nu părea a-nțelege că și lui îi trebuia ceva nedefinit, însă cum i-ar fi putut-o spune de vreme ce nici el nu putea

preciza ce dorește ? Mîinile încleștate de ziar, mîinile ei tremurau, dar Mills nu-și închipuia că de teama lui.

— Noroc, iubito. Ce mai faci ?

Nici un răspuns.

— E frig al naibii afară !

Nu-i vorbi.

— Ar fi trebuit să vii cu mine.

— Hai, nu fii ridicol, i-o tăie Celia. Tu *nu vrei* să vin cu tine.

Ca de la mare depărtare, Mills își aduse aminte de ceartă, de lovitura lui, de fața ei deznădăjduită. Stătea înaintea Celiei, lîngă sobă și rînjea :

— Sînt cel mai de jos dintre oameni, nu-i așa ?

Ea păru că oftează, din toată înțepenirea ei pieri ceva, îi mijiră la colțurile gurii primele închipuiri de surîs ; avea să cîștige : se căia, se întorsese acasă, o dorea. Îl iubea, atîta avea și ea în viața ei : lacrimile îi umeziră ochii, dar îi venea greu să vorbească.

— M-ai lovit.

— Am fost furios.

— N-ar trebui să mă lovești niciodată. Și apoi înjuri tot timpul. Nu-mi place.

— Sărută-mă !

— Nici gînd. Nu mă iubești.

— Ba da.

— Numai pentru că te-ai îmbătat.

— M-am îmbătat doar fiindcă nu mă mai iubești. (Treaz n-ar fi spus-o).

— Nu vrei să mănînci ceva ?

— Încă nu.

— E în cuptor.

— Dă-o naibii de mîncare. Pusese mîna pe ea, începuse s-o răstoarne pe fotoliu.

— Ia seama la ziar, se împotrivi, dar tot ea puse repede ziarul deoparte.

— Sărută-mă.

Împotrivirile ei îi plăceau, ba îl și înfierbîntau. Avea o gură minunată și cînd, în cele din urmă, i-o dărui, Mills nu mai fu stăpîn pe el. Îi smulse rochia, sclipitoarele ei picioare atîtîndu-l. „Și te poftesc să te potolești. Ești beat și miroși

a băutură. De cînd nu te-ai mai ras ?“ Mîinile lui nu-i dădeau nici o ascultare şi ţineau înşfăcate picioarele cu care ea încerca să-l lovească. Îi tot spunea : „Lasă-mă“, dar nu schiţa nici o mişcare de-a se ridica de pe fotoliu. Cînd mîinile lui îi atinseră sînii, oftă : „O, Reg, Reg, ce-i cu noi ?“ Şi el ştia că are să urmeze ceva pe cinste. „Stinge lumina“, se rugă ea — rămăsese ruşinoasă. „Încuie uşa să nu dea doamna Jones...“

I-a răspuns cu aceeaşi patimă, dar la sfîrşit s-a plîns, prudent :

— Ce, trebuie să te îmbeţi, ca să mă iubeşti ?

Mills mărturisi adevărul :

— Nu prea mă pricep să fiu sentimental.

Celia îl dezmierdă pe cap, îi dezmierdă gîtul ţeapăn.

— Nu cer mult, dar să nu mă înjuri. Ştiu că nu-s frumoasă.

— Ba eşti, eşti.

— Nu pari a fi mereu fericit cu mine.

— Din pricina războiului, cred.

— Nu-mi spui nimic despre asta.

— Ce-aş putea spune ?

— Uită şi tu. A trecut mult de atunci. Îi zîmbi. Acum trebuie să te lupţi cu mine ! Poate că o să avem în curînd o casă.

— Va fi o zi mare ziua aceea.

— N-am nevoie de mult, numai de ceva care să fie al nostru. Doamna Jones e o femeie de treabă, dar două camere nu-i mult, aşa-i ?

— O să avem o casă sau aşa ceva. Ce are a face unde locuim ? Arătă spre trupurile lor despuiate, înspre goliciunea dorinţei : ce importanţă poate avea unde locuieşti ?

Îi strînse sfîrcurile sînilor, îi plimbă o mînă peste pîntece.

— Te frămînţi prea mult.

— O, de-am avea ceva bani ! Nu vreau cine ştie cîţi. Doar cîteva mii, ca să putem...

Mîna lui merse dincolo de pîntece, pe unde voia, banii neînsemnînd nimic, sau, oricum, ceva de care lui Mills nu-i păsa.

— Ce vrei, Celia ? O pălărie nouă ?

— Ştii că nu port niciodată pălărie.

— Ce-ţi doreşti ?

— O casă. Şi apoi, dacă ne mai rămîne ceva, un automobil...

— Vorbesc de banii pe care-i avem.
— Nu vreau nimic.
— Hai să ieşim în oraş...
— O, nu. La ce bun ? E tîrziu. Sînt atît de fericită să stau acasă...
— Ce-i în cuptor ? Mi-e foame.
— O, Reg, eşti atît de... dar n-a putut găsi cuvinte ca să-l descrie.

Cînd s-a născut copilul, multă vreme n-a însemnat nimic pentru el. I se părea doar un zgomot care-i tulbura somnul, care o făcea pe Celia preocupată de ceva ce nu era *el*. Se dusese s-o vadă la spital, aşteptîndu-se oarecum s-o găsească preschimbată într-o fiinţă bătrînă, plină de riduri, istovită, metamorfozată, ca pe toate femeile de care ştiuse că avuseseră copii. Sora lui, June, doar cu doi ani mai în vîrstă decît el, era acum o femeie corpolentă între două vîrste, care nu mai rîdea, cu idei tipizate, fără perspective, clevetitoare ca o femeie bătrînă. Şi-a luat o piatră de pe suflet găsind-o pe Celia culcată în patul de spital, niţel palidă, cea mai atrăgătoare femeie din tot acel salon. O obseda un gînd : să dea pruncului numele de Daphne. Dezamăgirea lui Mills i s-ar fi putut citi pe faţă, dacă totuşi n-ar fi aflat dinainte, la telefon, că odrasla e fetiţă. Numele de Daphne i se păru niţel caraghios : ceva din snobismul maică-si trecuse şi la Celia. Şi-ar fi dorit ca pruncul să fi fost băiat. Fetele aveau în lumea asta parte de-o soartă mai puţin bună. Erau oricum în pagubă. De se năşteau urîte, toată lumea le dispreţuia. Dacă se dovedeau frumuşele, erau alintate, înşelate, corupte şi, foarte adesea, din cauză că erau nişte neroade atotcrezătoare, se pomeneau victime ale oricărui bărbat : ştia, fiindcă îşi avea şi el tolba lui de întîmplări cu femei... Dar la trei luni fetiţa îi zîmbi, izbucni în rîs la strîmbăturile pe care el i le făcea, la degetul îndreptat spre ea, şi asta îl covîrşi. Dar de ajutat pe Celia n-o ajuta ; soiul ăsta de muncă era treabă de femeie ; lui i se părea nebărbătesc să se ţină de coada ei...

Purtarea aceasta, datorată în parte egoismului, în parte neştiinţei, în parte mîndriei masculine, a dus la un impas, la o tulburare a vieţii lor intime, la prefacerea relaţiilor dintre ei.

Într-o după amiază de duminică, Mills moţăia într-un fotoliu, cu ochii aţintiţi asupra flăcărilor din cămin, aromind de

somn după masă, în vreme ce Daphne, doar de un an, se tîra pe covor, iar Celia croşeta. Fetiţa începu să plîngă. Celia lucra la ceva complicat şi nu interveni să pună capăt scîncetelor. Deşi gata s-adoarmă, pe Mills îl irită :

— Termină cu plînsul ! Şi apoi către soţia sa, cu o vădită urmă de exasperare în glas : Ce stai, hai, mişcă şi pune capăt tărăboiului !

De data asta, Celia, de obicei plină de bunăvoinţă şi gata să se supună cînd era vorba de aşa ceva, îşi manifestă şi ea deopotrivă enervarea :

— De ce eu ? Nu-i şi copilul tău ?

— Eu nu-s dădacă să mă ţin de schimbat scutece.

— Nu văd de ce n-ai face şi tu ceva. Te iei drept cine ştie cine care poate să şadă pe fund şi să dea porunci tuturor celor din jur ? Îi vorbi astfel şi-i chicoti batjocoritor în nas : Te porţi cu mine cum se poartă taică-tău cu maică-ta.

Mai bine nici c-ar fi putut grăi ; comparaţia era fără cusur şi Mills recunoscu dintr-o dată că aşa e. Era uimit nu numai de limbajul pe care-l folosise ea — ale cărei vorbe erau de obicei numai cuviinţă şi blîndeţe — dar şi de el. Îşi dădea seama că femeia rostise adevărul şi că desluşise trăsăturile de caracter ale părinţilor lui chiar şi atunci cînd aceştia se purtau bine ; pe cît îl tăia capul. Mills înţelese că într-adevăr se purta cu nevastă-sa ca şi taică-su cu maică-sa, iar asta nu după o viaţă întreagă, ci doar după patru ani. A fost o clipă de adevăr, de îndurare, chiar de începuturi de înţelepciune, căci descifră dincolo de el însuşi, adînca mîhnire, ba şi frica de pe faţa Celiei, efortul pe care-l făcuse ca să-i vorbească astfel lui, soţului ei, groaza de cuvintele urîte, ba şi de lovitura la care se aştepta...

— Nu crezi că-s în stare s-o fac ?

— Nu.

— Uită-te !

O ridică pe Daphne, care de fapt nici nu mai plîngea.

— Cîrnatul tatii cu poponeaţa udă !

Mills îi scoase pantalonaşii, îi înlocui cu alţii uscaţi, mereu încurajat de gîngurelile copilului.

— S-a făcut !

Daphne o porni de-a buşilea, ajunse la un scaun, se ridică în picioare. Pantalonaşii îi căzură. Mills şi Celia izbucniră în rîs.

— Îi prind eu, spuse Celia, încîntată că dovedise ceva.

Mills era plin de duioşie, ideile i se schimbaseră, dar nu se ştia în stare de a începe să le exprime. Privirile li se întîlniră, plini de ceva nou, de un fel de sfiiciune.

— Poţi să-ţi scoţi gîndul ăsta din cap, zise Celia.

— Care gînd din cap ?

— Gîndurile murdare se citesc uşor.

— De data asta te înşeli. Nu. Vreau să spun că ai dreptate.

O prinse de umeri, îi mîngîie capul şi ea, înţelegîndu-l, îşi îndreptă privirile altundeva. Femeia nu voia să răspundă afecţiunii lui şi Mills rămase pironit locului, un alt om, curtenitor.

— E tare greu să trăieşti cu mine ?

— Uneori.

— Nu trebuia să te măriţi cu mine.

— Nu fi ridicol. Mi-am dorit-o.

— O să încerc să mă schimb.

— N-are nici o importanţă.

— Ascultă ! Am să-ţi spun ceva care o să-ţi facă plăcere. Domnul Barford clădeşte nişte apartamente. Cred că am putea obţine şi noi unul.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum ?

— De teamă că poate nu se face.

Celia începu să plănuiască, să închipuie o lume nouă.

— Unde-s situate acele apartamente ? Şi la ce preţ ?

Dar gura şi mîinile lui, care-i simţeau căldura trupului prin îmbrăcăminte, voiau mai mult decît drăgălăşenia pe care ea i-o da acum. În vreme ce vorbea, se făcea mai mlădioasă, mai supusă.

— O să-ţi spun eu mai tîrziu. Sînt lîngă o pădure.

Asta era lucrul care-l atrăsese : să locuiască lîngă o pădure deasă, prin care să poată hoinări în zori, să privească siluetele iernii, să respire aer proaspăt şi să simtă mirosul de pămînt reavăn, să vadă bîtlanii pe-ntinsul marelui lac din vecinătate, iar în acele depline tăceri să fie în stare să cugete şi uneori să-şi aducă aminte ; de apartamente aproape că nu-i păsa. Ea una făcea planuri, închipuind un viitor mai fericit ; o bucătărie cu plăci de faianţă, o maşină de gătit proprie, vecini mai aleşi. Şi-n tot acest timp mîinile şi gura lui o

iubeau. „Nu te-am iubit niciodată ca-n clipa asta". Era adevărat: recunoştea o dragoste care nu era numai trupească, răspundea în mintea şi inima lui ; chiar şi cînd între degete îi prindea sfîrcurile sînilor şi o făcea să suspine : „Dar copilul...", „Aşeaz-o niţel în pătuţ" şi apoi Celia, complice, murmură : „Îmi place mai mult, de cînd avem copilul", lucru pe care-l şi dovedi după zece minute. Mills îşi privi nevasta — trupul cotropit, pe jumătate gol, faţa ascuţită şi, în pofida maternităţii, dureros de tînără, aproape copilărească, o faţă care nu ştia nimic din viaţă, nebrăzdată de necazuri, braţele ca ale unei şcolăriţe neastîmpărate, sînii împliniţi — singurele două lucruri mature pe care le avea şi ea — părul castaniu ce i se părea mai îmbietor pe nepieptănatele, şi se simţi plin de dragoste care nu mai era milă, dar care avea într-însa ceva din neliniştea milei, şi-şi înstăpînea o nouă răspundere.

Vedea cu ochi noi, neînşelători, că unele din rochiile Celiei aveau exact vîrsta căsătoriei lor. Trebuia să-şi găsească o slujbă nouă, să cîştige bani, să caute altă muncă ; oricît de neplăcut i-ar fi fost gîndul, acum se predase altcuiva şi de dragul fiinţei ei trebuia să se plece în faţa cîtorva mai puţin vrednici decît el. Trebuia să-şi refacă o întreagă viaţă, să înveţe a munci într-o lume unde învingeau vorbele ; de dragul nevestei şi al copilului, trebuia, de bună voie, „s-o lase mai moale". Punea problema în legătură cu alţii, era o greşeală ; duşmanul lui cel mai primejdios rămînea tot omul dur, drept din el însuşi.

Într-o sîmbătă umedă, rece, cenuşie, dintr-o urîtă lună de iunie, patru ani mai tîrziu, Mills intră cu Bill într-un bar. Intrarea lor se datora numai împrejurării că vremea era neprielnică — fiindcă Bill nu era băutor — şi focului care duduia în sala acelui bar. În local erau numai cîţiva oameni, care nu doreau neapărat să-i aibă pe Mills sau pe Bill printre ei. Războiul mondial fusese cîştigat, însă lupta de clasă îşi vedea de drum mai departe. Şi aşa afectate, glasurile celor dinăuntru şovăiră o clipă sub privirile iscoditoare ale lui Mills, care stîrniră antipatie reţinută.

Doi dintre ei erau cu nevestele, stăteau lîngă foc, voluminoşi, foarte siguri de dînşii şi nu se mişcară nici c-o palmă

pînă cînd Mills şi nehotărîtul de Bill nu dădură limpede a înţelege că vor să stea şi ei lîngă foc.

— Ei, noroc, Bill !

— Noroc, Mills !

Dăduseră acolo peste unul care vorbea, cu spatele la foc, dar vorbea niţel cam tare, şi nu din pricina băuturii, ci a convingerilor, a înfumurării lui, a iubirii de sine, a grabei de a respinge de la început orice argument. Pe Mills şi pe Bill îi lichidase dintr-o privire : nu preţuiau nimic în ochii lui, va să zică nici nu existau, putea să vorbească mai departe el singur. Îl chema Webster şi era proprietarul unei întreprinderi, al unei vile spaţioase, al unei limuzine Rover, avea patruzeci şi doi de salariaţi şi fusese obişnuit să i se spună : „Da, domnule director", aşa încît ajunsese omul să creadă că aşa se şi cuvine şi că aşa e firesc ; şi dat fiind că se putea mişca în automobilul lui sau că putea călători cu aeroplanul, cu trenul, cu vaporul, într-o lume în care asemenea comodităţi puteau fi cumpărate, uitase că nu toţi dispun de bucuria asta şi de faptul că existau pe lume şi alte opinii decît ale lui şi alor săi, după cum existau oameni care puteau sau nu să şi le exprime. Perspectiva lui era, ca să zicem aşa, lipsită de perspectivă ; şi de vreme ce nu mergea la biserică, nu ştia ce-i smerenia. Sînt în Anglia mulţi ca el şi nu spunem că-i lipseau părţile bune. Avea omul şi doi copii care mergeau la şcoli alese, avea şi o nevastă niţeluş ameţită de reuşita lui în viaţă, şi ea sta acum şi bea gin şi toca verzi şi uscate cu nevasta celuilalt bărbat.

Era greu să mai scoţi şi tu o vorbă, în vreme ce domnul Webster îşi turuia monologul. Cel cu care vorbea se mulţumea să tot dea din cap ; încuviinţa la intervale dese şi mormăia : „Hm !" sau „Mm, mm", care nu-s decît variante ale cuvîntului „Da". Conversaţia lîncezea şi chiar de n-ar fi lîncezit, tot ar fi fost cu neputinţă să nu-l auzi pe domnul Webster.

Vorbea despre binecunoscutul subiect al decadenţei, despre decăderea şi prăbuşirea imperiului britanic, de faptul că Anglia — din pricina lipsei de curaj — se ducea de rîpă. El lăsa de înţeles că altfel ar sta lucrurile dacă opiniile domnului Webster ar fi luate în consideraţie, dacă purtătorii de răspundere în treburile naţionale ar dispune de curajul său fizic şi moral. Era de fapt un orator de cîrciumă, un turuie-vorbe,

dar pentru Mills asta nu însemna nimic, sau mai nimic, decît o uşoară enervare, şi-i dădu pace să flecărească mai departe. Domnul Webster citise însă nişte articole, într-un săptămînal serios, despre felul cum fusese purtat al doilea război mondial şi începuse a le cita — de fapt le cita greşit, însă nu era domnul Webster omul care să ţină prea mult seama de adevăr, dacă voia el cu tot dinadinsul să dovedească ceva.

— Ai văzut articolele celea ale lui Lee-Griffith în „Sunday Gazette“ ?

— Îhî ! Grozave ! întări Domnul-Îhî.

Atenţia celor două neveste se împrăştie : Mills o auzi pe una spunînd :

— Şi ştii, le vinde.

— Citind printre rînduri, urmă domnul Webster, n-a lipsit mult să pierdem războiul.

— Îhî. Aşa-i cu toate luptele, preciză Domnul-Îhî.

Domnul Webster nu-i dădu atenţie.

— La drept vorbind, confirmă ce-am citit eu într-un ziar american. Nu aici, firește. La New York ! N-ar fi cutezat ei să tipărească aşa ceva la noi.

— Nu, nu aici, se grăbi să încuviinţeze Domnul-Îhî. Încă un păhărel, George ?

— Aşteaptă o clipă. (Cu alte cuvinte, „Nu mă întrerupe !“). Da, ziarul de care îţi spun aducea dovezi că materialul uman din cel de-al doilea război mondial n-a mai avut tăria celui din primul război.

Lui Mills îi sclipiră ochii de mînie. Material uman. Tărie. Nu l-a mai avut. Aducea dovezi. Un ziar american. Morţii făcuţi piftie, fotografiaţi cu aparatele lor „Leica“, dimineaţa devreme, după ce rămăseseră fără muniţii, de tot felul de capete pătrate entuziaste. Dar şi o altă amintire : un tren care încetinise ca să ia o curbă lungă înainte de Tunis, cînd în Africa totul se terminase, larmă de voci care ovaţionau şi un rîs care venea din tren. „Afurisiţii de nemţi ovaţionează !“ şi o clipă cutremurătoare, emoţionantă, o clipă fericită cînd toată lumea şi-a dat seama că prizonierii îi ovaţionau, din lagărul lor, pe Diavolii Roşii ; văzuseră beretele roşii de-a lungul ferestrelor vagoanelor şi-şi aduseseră aminte de noroi, de ploaie, de ceaţă, de istovire, de nopţile cînd se strecurau cu cuţitele printre stejarii-de-plută...

— Statistic, înţelegi, spunea domnul Webster. Au dovedit-o statistic. Om cu om. Nu se poate să nu ajungi o naţiune de mîna a treia, dacă-ţi pierzi materialul de clasa întîi într-un război, şi generaţia rămasă, de clasa doua, într-un al doilea război. Nu se poate altfel.

Era uşor să-ţi dai seama că el unul era gata să tragă o duşcă pe chestia asta ; la urma urmei, pe *el* nu-l atinsese decăderea ; el tot de clasa întîi rămînea...

Vorbe, sigur, mereu vorbe. Nu prea dădeai de de-alde ăştia pe-acolo, cînd şrapnelele secerau ramurile stejarilor-de-plută. „Să-ţi *pierzi* materialul"... Cum — într-un sertar sau într-o claie de fîn ? Nu material pierdut. Oameni omorîţi. Suflul direct al exploziilor şi înfiorătoarele accidente, maţele spintecate şi containerele bălăngănindu-se dintr-un Dak zburînd mai la înălţime şi care rupea paraşuta deschisă a unui om ; Fred Rigby la asaltul dealului, fără mîna dreaptă, şi care, uitîndu-se cu scîrbă la mîna retezată din încheietură şi zăcînd pe zăpadă, în timp ce sîngele mai ţîşnea dintr-însa, putea spune :

— Urît din partea lor ! Acum nu mai pot trage lanţul la closet. Brancardier ! Adu-n mă-sa o maşină de cusut, să-mi cos mîna !

Clasa a doua !

Cu glasul uşor sugrumat de emoţie, Mills întrebă :

— Aţi luat vreodată parte la o luptă ?

Cîmpul de luptă şi de izbîndă al domnului Webster erau vorbele. Sub focul de artilerie al spuselor lui duduia pămîntul, tremurau dactilografele, se zvîrcoleau neputincioşi funcţionarii ; la telefon, cînd vorbea el cu autorităţile, era grozav. Acum manevra, se înfoia, osîndea sfidător, luînd tremurul din întrebarea lui Mills drept frică.

— Dumneata întrerupi întotdeauna conversaţiile particulare ale altor persoane ?

Femeile îşi ridicaseră ochii de la paharele cu gin şi împreună cu Domnul-Îhî se uitau să vadă cum o să-l pună George la punct pe individul ăsta. George era priceput nevoie mare şi deştept. Zău aşa, peste ce soi de oameni poţi nimeri în zilele noastre prin localuri ! Mills îşi dădea şi el seama de asta.

— Particulare, nu. Dacă devin publice, da.

Toată lumea părea interesată de ce se petrecea. Pînă și barmanul încetase a mai șterge paharele. Răsăriră capete din alt salon, curioase să vadă care pe care, cine o să-și lase coada în jos, și se va tîrî cu ea între picioare, sau o va lua la sănătoasa. Mills își dădu seama de liniștea care se lăsase brusc și care acum creștea. Știa că domnul Webster n-are pic de vînă, că va căuta să plaseze cîteva vorbe mari și apoi o va tuli iepurește. Întrebarea era : merita să-și bată capul cu el, lăsînd de-o parte violențele de care i-ar fi fost lesne să se folosească ? Mills știa foarte multe feluri de a da lovituri năprasnice în doi timpi și trei mișcări. Acum nu voia s-o facă ; omul din fața lui trebuia, desigur, să-și fi dat seama cine stă mai bine din punct de vedere fizic, măcar după vîrstă.

— Cred că ai face mai bine să-ți vezi de treaba dumitale.

— Treaba mea a fost să lupt în război.

Lîngă el, Mills îl vedea pe Bill, care încremenise de tulburat ce era.

Domnul Webster vorbi acum :

— Și știi mai mult despre lupte decît generalul Lee-Griffith ?

— Habar n-aveam că pe general îl interesează luptele la fața locului și cu atît mai puțin că l-ar interesa pe bunul său prieten ziaristul...

Domnul Webster rîse înfundat.

— Dumneata știi mai mult decît noi toți. Se opri și se întoarse disprețuitor : Să golim acum paharul acela, John.

Obrajii i se aprinseseră puțin, dar socotea că el și vorbele lui cîștigaseră.

Mills rosti :

— Ai face bine să ne spui și nouă despre luptele la care ai luat parte.

— Eu am citat doar un statistician, un om de știință american care...

— Prea multă lume îi citează, mîrîi Mills. În locul dumitale, n-aș vorbi de morfolelile scoase de prin ziare.

— Ar trebui să-ți măsori cuvintele, tună domnul Webster, încercînd să-l înspăimînte cu vorba. Am pomenit de-un ziar serios. Și, dacă-i pe-așa, dumneata ce cauți aici ?

— Încerc să beau ceva.

Bill interveni.

— Hai să mergem, Reg. Şi aşa, berea de-aici e-o porcărie.

De vreme ce prietenul lui venise cu propunerea, Mills se arăta de acord.

— Bine, hai la o crîşmă, şi cum nimeni nu era în lupta asta nici în cîştig, nici în pierdere, dădură să plece. Femeile se arătară foarte uşurate, dar domnul Webster, fiind un nătărău ce lua primejdioasa stăpînire de sine şi calmul celuilalt drept o biruinţă a sa, îi îngădui lui Mills, o dată ajuns la uşă, să-l audă spunînd Domnului-Îhî, John sau cum l-o fi chemat :

— Asta dovedeşte chiar ceea ce spuneam eu.

Iată ceea ce era prea mult de înghiţit faţă de nişte martori care acum se hlizeau : bătrîneii cu tabiet şi barmanul cel mieros, gata să-i zîmbească domnului Webster care era mai puternic decît toţi mîncătorii ăştia de foc, fiindcă el deţinea victoria din urmă, banii, iar banii — aşa cum o ştim cu toţii — sînt mai tari ca Dumnezeu, ca dragostea, mai tari ca tot...

— Ba rămîn să beau *aici*, strigă Mills cu un accent tăios şi Bill, vădit nervos, îl urmă înapoi în bar.

Înfăţişările celorlalţi exprimau acum teamă, barmanul renunţă să mai rînjească slugarnic pe lîngă domnul Webster şi-şi arătă binevoitor dinţii, gata să stea din nou la dispoziţia lui Mills şi să vorbească despre cum e vremea.

Mills se adresă d-lui Webster :

— Dacă avem de gînd să bem în acelaşi bar, n-am putea măcar stabili că statisticianul ăla — care niciodată nu s-a apropiat de vreo tranşee sau de vreun neamţ, deşi altminteri s-ar putea să fi fost numai jar şi pară faţă de italience — ar fi făcut totuşi o excepţie cu privire la divizia I aeropurtată şi la camarazii mei care au murit ?

Domnul Webster era însă foarte sigur de victorie ; îl vedea pe Mills prea politicos şi politeţea dovedeşte întotdeauna... ; poate că domnul Webster băuse trei sau patru pahare care-i sporiseră nemăsurat puterile ; nu-şi dădea seama, în orice caz, de atmosfera de fapt — şi doar toţi ştiau acum cine va ieşi sigur învingător. Interpretă greşit dorinţa de împăciuire a lui Mills şi crezu că se temea de scandal ; vorbele, credea el, îi aduseseră biruinţa. Spuse cel mai prostesc lucru din cîte ar fi putut spune : îi defăimă pe morţi.

— N-au putut fi ei cine ştie ce luptători, dacă au murit cu *toţii*, nu-i aşa ?

Şi-şi roti privirea în jur, aşteptînd în sprijin rîsul acela pe care banii ştiu să-l cumpere întotdeauna.

Dar ochii celorlalţi priviră într-altă parte ; îi stînjenea pe toţi să constate că domnul Webster nu e totuşi un gentilom ; pînă şi barmanul tresări jignit.

Mills se îndreptă fără grabă către domnul Webster. Poate că lucrurile s-ar fi petrecut altfel, dacă Webster ar fi şezut şi el pe scaun ca tot omul, dar un balon plin de aer cald tinde mereu să se ridice în aer şi domnul Webster descoperise un avantaj psihologic pentru sine în faptul de a sta în picioare, mai ales cînd vorbea.

Mills rosti liniştit — dar liniştea din local era desăvîrşită şi cuvintele îi fură auzite de toţi martorii :

— Doresc să cereţi scuze pentru fraza aceasta din urmă. Statisticianul dumneavoastră poate spune ce i se năzare lui, dar dumneavoastră aţi luat în derîdere pe camarazii mei căzuţi pe front.

Era drept ; Webster n-avea decît să răspundă : „Îmi pare rău, n-am vrut" ; n-ar fi fost nevoie să se umilească, să se dezumfle ; dar el îşi dădu arama pe faţă şi zbieră :

— Cu cine îţi închipui că vorbeşti ? (Adică fraza de nădejde şi lipsită de noimă a gurilor mari, care vor să-ţi ia ochii cu titlul pe care-l poartă). Ce cauţi aici ? Du-te-ndărăt în mocirla ta, lepădătură ce eşti !

Pămîntul spintecat şi carnea pîrjolită ; văzduhul supurînd şi limba de zeci de stînjeni a flăcărilor de benzină care lingeau zidăria prăbuşită, pe cînd aşteptai cu două grenade în mînă şi c-o încărcătură de puşcă mitralieră. Vuietul asurzitor, sălbatic, al Stukasurilor care-ţi veneau parcă drept în dinţi, încît vedeai bomba, ca pe o ladă de gunoi brută, în vreme ce era lansată, aruncată asupră-ţi, şi Jock n-a găsit nimic mai bun de strigat decît : „Bine că ştim că tot zburînd în drăciile astea or să facă ulcer la stomac". Patrusprezece oameni morţi dintr-un total de douăzeci într-un Dak în flăcări deasupra Siciliei. Sînt azvîrliţi afară răniţii, printre care şi locotenentul Colman, care îngînă : „Du-te, băiete, şi ocupă afurisitul ăla de pod de la Primosole". Micul Taffy, în acelaşi avion, paralizat de spaimă, stăpînindu-se, repezindu-se într-o

minunată clipă de curaj să se arunce, atîta vreme cît mai dura avîntul, însă uitînd să se-ncătărămeze... În vreme ce săreai din Dak, sîngele fierbea de groază şi te întrebai : „Mi-or sfîşia şrapnelele paraşuta ?“ şi apoi vedeai văpaia Etnei şi izbucneai nebuneşte în rîs, „Doamne, ce-are să mai fie ?“ şi vedeai smeul că explodează şi se face praf, şi erai tîrît printre cactuşi care te făceau să te strîmbi de durere, şi se scurgeau clipe lungi în vreme ce sîngerai şi apoi, pe cînd respirai pucicasa Etnei, îţi potriveai automatul (legat de tine : singurul lucru care supravieţuise) şi strigai numele celui mai bun om din lume : „Jock !“ şi cînd îl auzeai, nu-ţi păsa că focurile artileriei armatei a opta erau la nouăzeci de kilometri în teriorul inimic...

Uită de Celia şi de Daphne şi de apartament şi de cele treisprezece lire pe săptămînă şi de ploaia care picură de pe frunzele din pădure şi de faptul că lumea era dirijată de şi-n avantajul unor oameni ca domnul George Webster care cîştigă (cînd nu e război), deoarece au banii pe care Hristos nu-i... Îl pocni pe domnul Webster drept în obraz, zdrobindu-i nasul, rupîndu-i cîţiva dinţi, făcîndu-l să ţipe, să plîngă, să sîngereze, ba poate să se şi predea şi să recunoască orice, de n-ar fi fost prea buimac şi uluit. N-avusese deci intenţia să-i dea domnului Webster o mică lecţie, doar să-l scuture niţel, şi domnul Webster, care era tot atît de înalt ca şi el, însă mult mai greu, împietrise acum, înfricoşat de moarte, doborît pe loc de durere, în vreme ce Mills îi căra la ghionţi sub coaste, aşa încît faţa domnului Webster, atîta cît n-o umpluse sîngele, se făcuse albă ca varul...

Mills hotărî să se mulţumească doar cu atît şi, începînd, luă aminte la nevasta care guiţa ca un porc înjunghiat, la Bill, stingherit acum şi care nu ştia ce e de făcut şi la Domnul-Îhî, năpădit de un zîmbet de satisfacţie.

Asta a fost clipa în care Mills şi-a adus aminte de Celia, de slujbă, de apartament, de pătrunzătorul glas de copil al lui Daphne, de rîsul obraznic şi de guriţa ei mînjită cu ciocolată. N-avea de gînd să fugă, dar instinctul îi spuse că dacă nu pleacă, n-o să se mai aleagă nimic din victoria lui. Prea puţină mulţumire încerca şi acum, deoarece era destul de ager să-şi dea seama că oameni ca domnul Webster nu-s niciodată de clătinat dintr-ale lor, niciodată convinşi ; ci canalizează

tot ce le este străin spre un lucru nespus de scump inimii lor : ei înșiși... lumea-i o uriașă oglindă... Mills știa pînă-n străfundul rărunchilor că el era cel slab, cel fără nici un privilegiu în afara propriilor lui pumni și a propriului său curaj. Nu se bucura de privilegiile sîngelui, ale obîrșiei, ale banilor și, mai presus de orice, de acelea ale vorbelor : înfățișarea lui și tonul vocii îl osîndeau : fusese înșelat încă dinainte de a se fi ivit pe lume ; nimic din cîte ar fi fost să facă în țara sa de baștină nu i-ar fi putut da aspectul și accentul cu ajutorul cărora poți cîștiga sau măcar obține să fii crezut ; nici măcar hainele potrivite nu și le putea alege ; îi lipsea acea înfățișare burgheză care deschide toate porțile în lumea britanică și care îi uimește atît de mult pe străini...

Doamna Webster o știa și ea. Dacă putea să-l imobilizeze, dacă-l putea prinde în cursă și învinovăți, dacă putea să aibă numele și adresa lui, atunci era un om pierdut ; restul va fi ușor : consult juridic, certificate medicale, bani care trec dintr-o mînă într-alta ; puteai jura în fața lui Dumnezeu că totul e în regulă, că se făcuse dreptate ; nimeni nu va pomeni vreodată de divizia I aeropurtată ; una ca asta se va socoti încă de la început ca neavînd nici o legătură cu pricina, iar lui Mills îi va veni greu să vorbească despre el însuși : asta nu era în firea lui, i se va părea că toată lumea trebuie să știe singură ce-i aia să fii bărbat...

N-avea de gînd să fugă, să se umilească ori să-și ceară scuze ; nu voia să-i facă mai mult rău domnului Webster, dar știa că a sosit momentul în care ar fi mai bine să plece. Se îndreptă simplu către ușă, în vreme ce tăcerea lua sfîrșit, oamenii prindeau glas și-ncepeau a se viteji, „he-he !, eram și eu acolo cînd...“ Tocmai da să deschidă ușa cînd doamna Webster începu să-i care cu umbrela în cap. Nu putea face nimic altceva decît să se ferească, apărîndu-se cu brațul. N-avea de gînd s-o lovească și să se facă de rîs.

Dar ea după el pe stradă, pe lîngă prăvălii, automobile, autobuze, iar lumea se uita și femeia striga în gura mare ; Mills n-avea încotro, dacă voia să scape cît de cît victorios, trebuia s-o ia la fugă, să o lase în urmă. Dar ți-ai găsit ; era prea încăpățînat.

— Cară-te de-aici, vacă bătrînă și proastă ce ești ; el a început.

Însă pe doamna Webster parcă o apucase nebunia și toată strada se oprise ca să se uite la ei. Izbutind a trece peste ceea ce-l ardea pe el, Mills avu răgazul să priceapă ce se petrece : niște civili, n-au să se bage. Dar tocmai atunci de după colț apăru un polițist în uniformă și doamna Webster izbucni într-un ultim val de strigăte și ocări. Acum era gata s-o ia la goană, își dădea și Mills seama că e latră rău, că probabil victoria va fi de partea vorbelor (O ! și cum va mai ști domnul Webster să le întoarcă pe-o parte și pe alta !), însă femeia se încleștă de hainele lui, așa încît fugind o tîra după el. Faptul trebui să-i pară polițistului de-o vinovăție care nu mai cerea probe.

Polițistul era singurul ins calm dintre toți cîți se puteau vedea pe o sută de metri jur împrejur. Oamenii n-aveau decît să moară, să țipe, să plîngă, să se îmbolnăvească, să implore, să zbiere, să se lovească unii pe alții, polițistul nu se agita decît dacă faptul putea fi încadrat juridic la el în carnet. Desăvîrșitul său calm se datora unui fel de a judeca : „Se găsea în fața unui atac cu violență ? Avusese loc o bătaie la domiciliul impricinaților ? Era vorba de huliganism ? De constrîngere ilegală, de simplă vătămare trupească sau de vătămare gravă ? Se întîmplase oare cumva și-o crimă ?“ Femeia clocotea de ură, dramatiza loviturile primite de domnul Webster, susținea că violența avusese loc așa, din senin, cu totul neprovocată ; iar Mills ridică bineînțeles glasul și spuse că el are un martor ; toate astea pentru polițist n-au fost însă decît un semnal care i-a pus creierul în mișcare pe făgașul obișnuit al cuvenitei rutine : adică treceri în registre, declarații ; părțile aproape că nu-l interesau.

Domnul Webster și domnul-Îhî, și proprietarul localului, și feluriții linge-blide care se aflau de față au fost încîntați să-l vadă apărînd pe polițist. În prezența lui, actele de violență n-aveau să se mai repete. Domnul Webster se porni de îndată să sporovoiască, să-și arate leziunile, proteza spartă. Domnul-Îhî a spus „îhî“ și pînă și polițistul n-a mai putut stăvili puhoiul de vorbe. Domnul Webster s-a grăbit să rețină numele și adresele lui Mills și Bill.

Asta a ținut o oră și Mills a rămas oarecum surprins cînd în sfîrșit s-a terminat și cînd a văzut că i se dă voie să plece acasă. A mers cu polițistul pînă la colțul străzii.

Acesta găsi cu cale să-l povăţuiască :

— Lucrul cel mai bun pe care-l poţi face este să-ţi recunoşti vina şi să spui că-ţi pare rău...

— Nu-mi cer scuze.

— Fii serios. Orice bătaie trece drept o culpă în ochii legii. N-aveai dreptul să-l loveşti...

— Aş da în oricine-mi insultă camarazii...

— N-a vorbit de camarazii dumitale şi apoi a citat pe altcineva...

— E un nătărău încrezut...

— Dacă o iei aşa, nu ajungi nicăieri. Uite, măi băiete, i-ai tras o bătaie zdravănă. Dacă-ţi ceri scuze, e numai ca să capeţi indulgenţa tribunalului.

— Eu nu mă ploconesc...

— S-ar putea să ajungi la închisoare.

— Fie, mă duc la închisoare. Nu mă ploconesc în faţa domnului George Webster.

— Cu purtări de-al de-astea ai să mori înaintea mea — i-o spuse ofiţerul de poliţie. Crede-mă pe mine, măi băiete, că-i cunosc. În faţa unui tribunal lucrurile arată cu totul altfel. O să ai mare noroc dacă scapi cu o amendă, iar dacă începi să-i dai cu papagalul şi să te arăţi obraznic...

— Pe dracu, se zbîrli Mills. Nu poate omul să se bată pentru nimic. Poate că n-am dreptul să-i rup gura nici dacă se leagă de nevasta şi de copilul meu...

I-a fost cu neputinţă să nu se simtă foarte mîhnit. La serviciu a discutat întîmplarea cu Bill, care înclina să creadă că nu va mai urma nimic. Cînd a venit citaţia, Celia, care-l iubea, a împărtăşit punctul lui de vedere, s-a mîniat o dată cu el şi, înţelegîndu-l, se amăgea că toată lumea îl va înţelege şi că Mills o să se aleagă cu o amendă uşoară, deoarece dacă i se terfeleşte unui om onoarea, apoi el e oarecum îndreptăţit să-şi iasă din ţîţîni. Au tot discutat ei între ei şi s-au convins că vreo cîţiva pumni într-o cîrciumă nu-nseamnă mare lucru : în fiecare săptămînă zeci şi zeci de flăcăi irlandezi sînt amendaţi cu cîteva lire tocmai pentru tărăşenii de-alde-astea.

În boxă, Mills a trebuit să înfrunte tirul de artilerie al vorbelor. Domnul Webster nu se dase în lături de la nici o cheltuială, nu cruţase nici un efort, firește nu de dragul dreptăţii, ci dintr-o cruntă dorinţă de răzbunare ; avea el să-i

arate mîrlanului ăstuia că un Webster nu poate fi umilit cu una cu două. Însă în faţa tribunalului s-a arătat liniştit şi cuviincios de-ai fi putut jura că e omul care cu adevărat ocoleşte scandalul... Lăsă vorbele să lucreze în locul lui, vorbele tocmite de bani, de situaţia lui socială, de influenţa ce-o avea. Şi vorbele se revărsară ca dintr-o rîşniţă : certificate aduse de la spital, date de un specialist în boli de inimă (care jura că ar fi putut să moară), date de un dentist care-i făcuse o nouă proteză în valoare de patruzeci de lire, declaraţii aduse de la proprietarul localului, de la Domnul-Îhî, de la soţia Domnului Îhî, de la poliţist, de la notar... Iar Mills, care se învoise să renunţe la un juriu[1], văzu cum chipul magistratului, vădind atît de multe puncte comune cu ale domnului Webster dar nimic comun cu experienţa de viaţă a lui Mills, trecea de la nepărtinire la părtinire şi înclina spre o sentinţă de condamnare. Clopoţeii minţii lui începură să ţîrîie, ca şi mai înainte zurgălăii minţii poliţistului, şi judecătorul o luă frumuşel pe cuvenitul făgaş al legii engleze, iar Mills aproape că-şi dădu seama cum se-nvîrt rotiţele : omul acesta crede că forţa e bună, e îndreptăţită, că poate fi întrebuinţată ca argument, că e un mijloc fără greş de convingere dacă se iscă o controversă între minţi ascuţite. Îi era cu neputinţă magistratului să cunoască inima sau mintea sau ura domnului Webster. Numai Dumnezeu poate fi în stare de o astfel de dreptate. Aici pe pămînt dreptatea se obţine cu vorbe, şi purtarea, îmbrăcămintea, rangul şi influenţa unui om sînt în măsură, poate că în chip inconştient, să ia parte la proces. Mintea judecătorului a văzut un burghez între două vîrste şi suferind de inimă, pe care l-a zdrobit în bătaie un muncitor. Nu era treaba lui să încerce să înţeleagă de ce victima adusese neapărat un cardiolog spre a da celor declarate în faţa tribunalului o mai mare greutate decît le-ar fi avut prin atestarea unui medic obişnuit. Îi venea cu mult mai lesne să ia act de furioasele purtări ale acestui tînăr care stătea acum în boxă cu pumnii încleştaţi. Faptul că *se afla* în boxă te îndreptăţea prin el însuşi să presupui că se află la locul ce i se cade ; această cugetare se baza pe superioritatea jurisprudenţei britanice şi puteai

[1] In sistemul justiţiar englez impricinatul poate cere să fie judecat nu de juraţi, ci numai de magistratul de carieră *(n. tr.)*.

fi sigur că în nouă cazuri din zece justiția britanică e cea care are dreptate...

— Nu sîntem dispuși să tolerăm huliganismul în orașul acesta. O să execuți șase luni de închisoare.

Cel din boxă strigă :

— Nu-i drept ! în vreme ce în sala tribunalului o femeie începu să plîngă.

Magistratul vorbise frumos, calm, cît se poate de logic, în slujba adevărului, și urma ca peste o clipă să se ducă să-și ia prînzul : puțină supă, vînat, o jumătate de sticlă de vin roșu ; dar îi mai rămîneau cîteva minute libere ; o să încerce să-l facă să înțeleagă pe tînărul acesta înfipt, și atunci el nu-i va mai purta ciudă, deoarece va fi lămurit ; și asta va fi o dovadă de simpatie față de victimă, care o să-i prindă bine...

— Și nici nu ședea frumos să lovești pe-un om mai în vîrstă.

O pauză, o răsuflare, vorbele răsună, vorbele, încîntătoarele vorbe, pe care le puteai folosi, dichisi, rosti — „ce-are femeia aia de tot plînge ? N-au pic de demnitate...“

— Se pare că ai fost un erou în război.

Eroi sînt pe toate drumurile. Ăsta nu-i un erou, ci doar un bădăran care a luat și el parte la o bătălie. Avea și el, judecătorul, o decorație acasă, care dovedea cît de mare lucru poate însemna să fii civil în timp de război. O avea pusă într-o ramă pe-un bufet sub fotografia lui de atunci. Pentru muncă organizatorică. Creier. Nu fărdelegi huliganice. Orice nătărău poate să ucidă. Însă acum trebuie să învețe a se supune. Haosul și dezordinea războiului au îngăduit prea multe.

— Trebuie să înțelegi că ai și răspunderi civile. Nu-i cine știe ce vitejie să lovești un om vîrstnic, bolnav de inimă. Asta-i absolut „nedrept“.

Și, cu vorbele acestea, se ridică din scaunul judecătoresc și se făcu la repezeală nevăzut, un om care împărțea dreptatea după o culegere de legi, cu ajutorul unui grefier, al unor vorbe, al unor vorbe ; de unde să ia timp de analize în afara tipicurilor procesuale, a întrebărilor strict necesare, cînd mai trebuie să-ți mănînci și vînatul, să-ți bei și jumătățica de vin roșu, fiindcă orice om trebuie să și mănînce, să și trăiască, să ocupe și el un scaun mai înainte ca localul să se umple...

Niște mîini îl prinseră pe Mills de brațe și-l siliră să facă stînga-mprejur. Șase luni de închisoare. Mai mult decît stătuse în prizonierat. Ura îi aprinse sufletul : deznădejdea de a-și vedea soția plîngînd, copilu-i rușinat, viața sfărîmată, și vrăjmășia față de insul căruia îi datora toate acestea. Chipul domnului Webster exprima o îngîmfată mulțumire de sine, dar omul se ferea să-l privească pe Mills drept în ochi, măcar pentru o jumătate de secundă. Cîștigase. Ca de obicei. Pînă la urmă, banii izbutesc. Șase luni. Nici nu se gîndise la atîta, dar asta o să-l învețe minte pe bădăran. N-o să-i mai calce piciorul în salonul barului „Iepurele și Cîinii"... Era așa de puternic încrezut, că nici nu-i trecu o clipă măcar prin gînd că s-ar putea și să nu aibă dreptate.

O dată mai mult vorbele biruiseră. Condeiul se dovedise din nou mai tare decît carnea și decît sîngele, o minte vicleană mai bine înarmată în societate decît o mînă și decît un ochi sigur ; iar societatea recunoștea că așa stau lucrurile, le sprijinea, se învoia la ele, căsca, se ducea să prînzească, nepăsătoare ; nu era în curs nici un război în momentul acela, curajul nu se dovedea de folos. A fost clipa cea mai amarnică din viața lui Mills și inima i se împietri față de toți, în vreme ce cobora scara către celulele care semănau cu un uriaș closet public. Mai simțea și un gust scîrbos în gură, ușorul iz al prieteniilor civile. Pentru că Bill, prietenul său Bill, își dăduse și el, cu cea mai mîrșavă lipsă de curaj, obolul său de lașitate. Se arătase grozav de prudent, îngînase cîte un „Da" și „Întocmai, domnule președinte", conform cu declarația, împuns de frica de a nu se pomeni și el amestecat și pus alături de individul ăsta violent, care avea să fie condamnat. O, de bună seamă că avea să fie condamnat ; mutra lui Bill arăta că recunoaște vinovăția lui Mills. Uitîndu-se la el, ascultîndu-i răspunsurile îngrădite, reținute, cîrmelile în a-i fi de vreun folos, oricare din cei ce se găseau în sala tribunalului și-ar fi putut spune : „Ce mai tînăr de ispravă ! Știe că prietenul lui e vinovat și vorbește cît mai puțin cu putință, ca să nu-i facă și mai mult rău. Își cîntărește cuvintele, deoarece știe că orice adevăr în plus ar duce numai la condamnare". Lui Mills, purtarea asta îi întorcea mațele pe dos. Îi era greață de toată mascarada, de toți acești împuțiți. Mă rog, dacă

așa vă e voia. Începuse să fie dulceag, sentimental, încrezător în femei. La naiba cu toate astea!

În iureșul războiului cunoscuse un soi de aleasă bunătate, iar mai apoi începuse a înțelege, a compătimi, a luneca oarecum pe panta sentimentală. Acum înlăuntrul lui totul se prăbușea, iar el nu mai era — cu adevărat — decît golanul de pe maidane care se înrolase în armată în 1939 doar de dragul aventurii; îl căliseră însă mînia, adevărul și greutățile cele mai aspre, cărora le supraviețuise numai datorită unui singur lucru de preț: camaraderia; era un om de patruzeci de ani, care se ținea foarte bine pentru vîrsta lui, cu multă experiență dacă era vorba de omorît, un om care (în condițiile uciderii îngăduite de război) pusese mîna pe Browningul belgian al unui cetățean german; dar avea un dinte împotriva societății la a cărei salvare contribuise.

III

Una sută şi optzeci şi trei zile...

În cea dintîi, Mills se trezise cînd porni larma asurzitoare a soneriilor. Ţinu, ţinu ca o panică, pînă ce mintea lui nu mai fu în stare să suporte ; apoi îi veni un gînd : a evadat careva. Halal de el ! Au trecut cinci minute ; soneria care, la drept vorbind, nu semăna a sonerie, ci mai curînd a un soi de băţ petrecut printr-un interminabil şir de cilindri de sticlă ce însuteau zarva — soneria, cînd se opri, nu părea să mai fi cruţat somnul cuiva, în afară poate de somnul morţilor sau de acela al bolnavilor incurabili.

Bătăi la uşa lui.

Toate îi erau foarte noi, chiar interesante, spre a le compara cu ceea ce făcuseră germanii.

— Serviciile afară ! răcni gardianul.

— Ce-nseamnă asta ?

— Mişcă-te !

Mills îi văzu pe ceilalţi deţinuţi trecînd pe palierul metalic cu troacele lor de carton presat şi cu drăcia aia despre care nu se vorbeşte, plină pe sfert, îndreptîndu-se către colţul coridorului. O luă şi el în urma gardianului.

— Repede ! N-o să stau toată ziua cu tine.

Mills era poate al douăzecilea dintre cei treizeci. Lîngă el sta un soi de jigodie, cu faţa unsuroasă, fără dinţi, o spălăciturâ, cu ceva murdar şi gras care-i ţinea loc de păr. Mills îl descusu :

— Ce facem aici ?

Jigodia rînji expertă în de-alde astea.

— Eşti nou ?

— De ieri.

— Trăsni-m-ar ! Îmi aduc aminte de prima zi a mea. Aici nu e rău. Am fost la Dartmoor[1] odată. Acolo-i groaznic.

[1] Închisoare vestită pentru severitatea ei (*n. tr.*).

— Pentru ce eşti condamnat ?

— Nu se-ntreabă. Chestia obişnuită. Fereşte-te de caralii, prietene. Mai ales de Jackson. E primejdios.

Deci asta era o groapă care mirosea a murdăriile de azi, de ieri şi de anul trecut — da, era la fel de rău ca în Polonia. Un om urina în canal, în vreme ce altul se deşerta în troacă. Nimeni nu-şi pierdea timpul să tragă lanţul. „Doamne, îşi zise Mills, mai gata să verse. Împuţiţii dracului !“ Îşi goli maţele făcîndu-se galben de groază — fiindcă era sînge de-al cuiva acolo — şi-şi umplu la repezeală, cu apă căldicică, drăcia aia din carton presat.

— Ce-i cu tine ? Mişcă, nu sta !

— Ăsta-i, îi şopti omul care trecuse pe la Dartmoor. În ziua în care i-o veni careva de hac, o să fie tămbălău mare.

Mills, înapoindu-se de-a lungul galeriei de oţel aflate la şapte metri deasupra unei alte asemănătoare reprezentaţii de defecare, îl examină cu atenţie pe caraliul Jackson. Gardianul luă seama. Nu era foarte voinic, dar faţa-i destul de aspră, cu ochi verzi de sadic, vădea totul. Gestapo. Plăcîndu-i munca. „În regulă, domnule Jackson, nu te atinge de mine, atîta tot ! Am fost eu în locuri mai grele decît ăsta sau decît închisoarea Dartmoor.“

— Ai să-mi spui ceva ?

— Nimic anume.

— Atunci nu te mai holba aşa. Mă cheamă Jackson.

— Mi s-a spus.

— Cum îţi zice ?

— Mills.

— Te ţin cu minte. Marş în celulă.

Micul dejun. Fulgi de ovăz călduţi, tari ca piatra, pîine rămasă de ieri şi margarină, o cană de ceai. Fără rugăciune. Un brici împins de gardian o dată cu ceaiul.

— Îl dai înapoi, după ce-ai mîncat.

— Ca să nu-mi sap cumva drumul pînă afară cu el ?

— Ca să nu-ţi vină să-ţi tai beregata.

„Nu-s eu ăla, îşi spuse Mills. Asta nu-i decît o nenorocită de puşcărie din veacul al nouăsprezecelea. Tot ce pot face nu-i decît să te deprime. Şi izbutesc de minune. Celia, o, Celia, vine soarele pe fereastră ? Ora şapte. Picioarele lui Daphne pe palier. Una sută optzeci şi trei de zile. A trecut

primul ceas. Ia seama la burtă. Acolo, în *aia*. Mă rog, dacă o să trebuiască..."

Ora opt. Curioasa zarvă care s-ar zice că însoţeşte orice lucru petrecut aici. Ce să fie ? Paşi pe oţel. Voci. Deschiderea celulelor. Iată că intră. Domnul Jackson — căsăpeală.

— Serviciile afară !

— Slavă Domnului pentru asta.

— Nu-l slăvi pe Dumnezeu, Mills. Slăveşte-mă pe *mine*. Arată-ţi recunoştinţa.

Mills dădu să iasă din celulă. Jackson îl izbi în piept.

— Ţi-am dat un ordin. *Arată-ţi recunoştinţa !* Nu te împotrivi unui ordin, Mills.

— Eşti grozav, nu-i aşa ?

— Tu ai auzit ce ordin ţi-am dat ?

— Cît de grozav eşti, Jackson ?

— O să-ţi arăt eu, Mills. O să-ţi arăt eu ! Acum deşartă tineta.

Pe Mills îl încercă puternica ispită de a i-o arunca în cap, dar se stăpîni. Important era că, într-o discuţie privind nişte lucruri mărunte, nu se dăduse bătut. Goli excrementele în hazna, canalul fiind iarăşi înfundat — şi se întoarse în celulă.

— Ieşi la raportul comandantului.

Jos, pe o scară de fier în spirală, de-a lungul coridorului paralel de la parter, şi aliniat altor doi care veniseră ieri.

Din nou domnul Jackson, plin de sine, împăunat, bucuros să dea ochi cu comandantul.

Unul dintre oameni spuse :

— De ce trebuie să ieşim la raportul comandantului ?

— Ţine-ţi fleanca. Aici nu se crîceşte.

Domnul Jackson îi trecu repede pe cîteştrei în revistă.

— Aud că ai o decoraţie, Mills. De ce ţi s-a dat ?

— Fiindcă am ucis oameni.

— Cu ce ?

— Cu-o puşcă-mitralieră.

— Eşti tare şi fără puşcă-mitralieră ?

— Am omorît oameni şi fără.

Prin ochii verzi ai caraliului trecu un fulger de spaimă.

— Zău aşa ? Şi cît pe-aci să omori şi-un om cu numele de Webster, nu ?

Vînzoleală.

— Bine, Mills, intră primul.

Biroul comandantului era plin de caralii. Paza este esențialul. Comandantul părea între două vîrste, voinic, păr cărunt, mustață. „Unul de-al lor, își spuse Mills. După mutră. Cam păduche, intră-n panică dacă e hărțuit, se ține de regulament, îi dă de fiecare dată crezare lui Jackson, fără să mă asculte. Unul care n-a fost niciodată pe front."

— Numele ?

— Mills.

— Trebuie să-mi spui *dommule Comandant*.

Vorbise foarte potolit, dar tot ordin se chema că e. Mills nu răspunse nimic. Comandantul aşteptă o clipă şi apoi, dîndu-şi seama că Mills nu se va grăbi să spună „*Da, domnule Comandant*", că nu o va spune de loc, urmă :

— Numărul matricol ?

Mills îl dădu.

— Condamnarea ?

— Şase luni, domnule comandant.

— Cu ce te ocupai înainte de-a veni aici ?

— Maestru-constructor, domnule comandant.

— Aşa. Ei, mă tem că nu vei avea prilejul să te ocupi tot de astea, aici. Eşti dintre cei cu condamnare mică. Ai mai fost condamnat ?

— Nu.

— Ai încercat să evadezi de sub paza poliţiei ?

— Nu, de data aceasta.

Cărunta căpăţînă tresări. Caralii îşi mutară greutatea de pe un picior pe altul.

Domnul Jackson schiţă un zîmbet uşor.

— Ai mai fost în prevenţie ?

— La nemţi, domnule comandat.

A fost singura dată cînd Mills a dat să se fălească şi, firește, n-a produs nici un efect.

— A, da. Ai fost prizonier de război ?

Se stîrni chiar un fel de murmur, de parcă a fi fost prizonier de război era un lucru de care acum se cuvenea să-ţi fie ruşine.

Mills roşi şi răspunse, fără a părea însă încîntat de ceea ce face :

— Pînă ce am omorît gardianul.

O lungă tăcere. Cuvintele sînt cîntărite. Se desfăşoară un proces mintal : cum să-l îmblînzeşti pe unul ca ăsta, să-l faci să creadă în precepte, să-i adaptezi, să nu devină o belea ori să tulbure statisticile.

— Sper că înţelegi deosebirea între soiul ăla de închisoare şi aceasta. Aceasta-i un mijloc de îndreptare a unui incorecte purtări civile.

— Nu cred că-s foarte deosebite între ele.

O văpaie de supărare pe bătrîna faţă a comandantului. „Nătărăul ! Îşi închipuie oare că s-ar cuveni să-mi şi *placă* închisoarea lui ?"

Comandantul vorbi :

— Ascultă ce-ţi spun. Legea civilă a hotărît că ai nevoie de o perioadă de pedeapsă corecţională şi nu încape îndoială că pentru un motiv întemeiat.

— Nu pentru un motiv întemeiat...

— Nu-ntrerupe...

— E-adevărat...

— Ascultă, Mills. Aici n-ai venit să faci schimb de vorbe cu mine. Şi să binevoieşti să-mi spui *dommule comandant*. N-o să-ţi mai cer din nou această dovadă de bunăcuviinţă. La nevoie, o să ţi-o impun. Dacă ai de gînd să petreci şase luni aici crezînd că te-au înfundat pe nedrept, apoi n-o să ai parte de zile bune. Ai lovit un om bătrîn, suferind de inimă, l-ai bătut măr...

— Mi-a insultat camarazii...

— Camarazii tăi se pot apăra singuri.

— Sînt morţi...

— Oricum, e o dovadă de laşitate să loveşti pe-un bătrîn. Nu există justificare pentru aşa ceva.

— De n-ar fi putred de bogat...

Comandantul rosti repede :

— Nu mă interesează. Treceţi-l pe lista „A" şi dacă se dovedeşte nedisciplinat, înştiinţaţi-mă.

Ochii lui Jackson luciră a un fel de izbîndă : „Prostule, ii citeai pe chip, tu singur mi-ai uşurat-o."

— Da, domnule comandant. Vino, Mills.

După ce ieşiră din birou o luară de-a lungul coridorului, ţăcăniră pe treptele de fier şi tot timpul glasul lui Jackson îl întărîta :

— Eşti un nătărău. Mi-ai uşurat-o ! O să te căieşti de fiecare clipă din aceste şase luni. Nimeni n-o să te înghită, pentru că miroşi a scandal şi toţi ştiu ce înseamnă scandalul aici. Poate că o să fii şi aşa de neiot încît s-o întinzi pe aici un an întreg. *Marş în celulă, Mills !*

Zăngănitul oţelelor.

Ora nouă...

Prima zi şi în vîrstă de două ore şi jumătate. Una sută optzeci şi trei de zile. Ora nouă. Daphne poate că merge cu Celia de-a lungul străzii liniştite, de la blocul de apartamente la prăvălii, trecînd în drum pe la marginea pădurii. Pădurea. Copacii tăcuţi şi lacrimile ploii de ieri şi soarele care se înalţă, aburit şi trandafiriu, şi aerul care-ţi umple nu numai plămînii, ci şi inima. „Stîng", drept', stîng', drept', stîng', drept', ! *Halt ! Stellt euch auf und baltet Linie !* [1] Oricum, aici nu mă pot omorî. N-am împuşcat pe nimeni. Încă nu. Patru mii trei sute nouăzeci şi două de ore. Două şi jumătate din ele au trecut. Ce-o mai fi şi acum ?"

Altă vînzoleală. Uşile de oţel, voci, picioare pe metal, alt gardian şi parcă ceva din el nu se putea opri de a spune „slavă Domnului".

— Vino, Mills.

— Acum unde ?

— Ce-ţi pasă ?

Dar îi cam păsa şi nu-şi putea stăpîni neliniştea. Au mers la o magazie de îmbrăcăminte şi i s-a dat un rînd de efecte, bocanci şi-o salopetă. Salopeta îl bucură de parcă i-ar fi prevestit în parte libertatea ; şi alte glasuri, şi altundeva, şi muncă pe urmă. Stîng', drept', stîng', drept' ! Înapoi în celule. Oţele trîntite. Nici o încredere în nimic, în afara regulamentelor şi a sistemului. Un ceas gol şi apoi o uşoară frămîntare în stomac, în vreme ce începea altceva. Picioare, răsteli, cizme pe oţel, chei, deschideri de uşi. Ce-o mai fi ? Orice o fi, e pentru toţi. Celălalt glas, nu al lui Jackson. Slavă Domnului ! Te obişnuieşti. „Sper".

Dar se şi făcea simţită o singurătate care îi măcina moralul. De-ar mai fi măcar vreunul ca el în gaura asta împuţită, în locul unei gloate de lepre şi de homosexuali care-şi goleau îm-

[1] Stăi ! Pe loc repaus ! Aliniaţi-vă ! (germ.) (*n. tr.*).

puțiciunile în troace, care gîndeau și trăiau într-o atmosferă de excremente, care lingeau cizmele unora ca Jackson și-i spuneau *Domnule comandant* burtosului ăluia de erou...

— Afară cu voi, hahalere norocoase. Stîng', drept', stîng', drept' !

Scăpărarea luminii de afară prin geamuri. Afară e o zi de vară. Ce n-aș da să fiu dincolo. O zi de vară — iată ce el începuse să uite. Lumina era ceva în partea de sus a celulei, strecurîndu-se printr-o ferestruică cu gratii.

— Ce urmează ?

— Plimbarea, Mills.

— Slavă Domnului pentru asta.

— Ia spune, mă, Mills, i-adevărat că ai fost parașutist ?

— Da.

— Mai este unu' aici.

— Cum îl cheamă ?

— O să afli. *Dă-i drumul !*

Răcnet aspru, să-i placă lui Jackson, care nu era departe.

Țac, pac, țac, pac, pe scările metalice în jos, sub plasa de sîrmă ce acoperea tot golul dinspre etaje. Privind în sus, zări alte trei rînduri de plasă. Spre a împiedica sinuciderile ori a preveni căderea „accidentală" a vreunui caraliu ca Jackson de pe palierul cel mai de deasupra. Cinci etaje. Cel de jos e al Administrației, celelalte *sîntem noi,* cu patruzeci sau cincizeci de celule la fiecare nivel. Asta înseamnă patru paliere cu, să zicem, cîte cincizeci de indivizi la fiecare. Două sute de deținuți de fiecare bloc. Dar ăsta-i numai blocul „A" : mai sînt încă cinci sau șase în această uriașă stea de blocuri. Peste o mie de inși. Populația din Wicester e de un milion. Jumătate de milion parte bărbătească. Jumătate dintr-aceștia copii. Una sută și douăzeci și cinci de mii de bărbați adulți și o mie dintre ei la popreală, la răcoare... Fiecare al o sută douăzeci și cincilea bărbat merge la închisoare. Cum adică ? Doamne, puțin aer proaspăt !

În curtea închisorii „luau aer" — învîrteau neîncetat jurîmprejurul pogonului de pămînt murdar care era mereu întreținut, însă niciodată nu avea să fie frumos. Se învîrteau în două grupuri — puteau merge cîte doi împreună la o depărtare de cinci metri de perechea următoare. Mills privea cu scîrbă. Nespus de sfîșietor. Vară, — însă în aer, praf și pu-

toare. Zgomotul automobilelor și autobuzelor dincolo de zidurile înalte. Coșuri de fabrică, singurele lucruri mai înalte decît *ele*, revărsîndu-și fumul negru ca fumul unui crucișător, pîngărind cerul albastru și cald al după-amiezii, producînd bani. Inelul cel mare al deținuților se învîrtea cu pași destul de repezi. Un alt inel mergea în sens contrar : inși bătrîni, cenușii, slăbănogi, care abia se puteau ține pe picioare, moșnegi jerpeliți care toată viața nu și-o petrecuseră decît prin pușcării, scuipîndu-și flegma, suflîndu-și mucii cu aceeași murdară și obositoare dexteritate, molipsindu-se de sifilisuri. Undeva, între cei din inelul mare, se afla un fost parașutist. Oricît se uită, Mills nu izbuti să-l dibuiască.

Toată asta a ținut o jumătate de oră. Singura jumătate de oră care trecuse ca un fulger. După aceea înapoi înăuntru. Gata cu cerul. Țac, pac, țac, pac. De-a lungul coridoarelor de oțel. Trîntitul ușii celulei. Nimic alta de făcut, decît să privești instrucțiunile imprimate. Regimul alimentar al închisorii. Ha, asta-i încă una de rîs. Dreptul de a face apel împotriva hotărîrii judecătorești. Ha, asta spune-i-o domnului George Webster. Regulamente și dispoziții. Hm ! dă-le în mă-sa ! N-am cerut să viu aici. Mă întreb cît o fi ceasul. Își cercetă celula cu prea puțin interes, știind cît de bine va cunoaște și va ajunge să urască fiecare centimetru pătrat al ei, mai înainte de a se fi scurs o săptămînă. Pereți de cărămidă vopsiți în gălbui, cu o dungă verde la jumătate, iar restul dat apoi cu var. Una din laturile dreptunghiului celulei era peretele care cu partea de afară se scălda în aer proaspăt sau, în orice caz, într-un aer *liber*. Pe partea dinăuntru peretele era dat cu ipsos, așa încît orice tentativă de a-ți croi drum prin el, chiar și cea mai mică zgîrietură, să sară din prima clipă în ochii caraliului. O masă cu scaun, amîndouă cît se poate de urîte, strict folositoare. Patul din șipci de fier și cu așternut din pînză aspră. Masa, pe potriva scaunului. Valoare : doi șilingi și opt pence. Probabil, făcută de un deținut cu simțul umorului. Mai era acolo un lighean cu un ulcior foarte crăpat, neplăcut la atingere, desigur molipsitor de murdar și mai era și obiectul ăla din colț. „Fie viața cît de rea, tot mai bine-n casa mea, dracu' s-o ia !“

Ziua trecu nesfîrșit de greu, de plictisitor, un amestec de miasme, de tropăituri, de pași pe oțel, de refuzuri de a i se da

cea mai mică explicație și, la cinci treizeci, marele, generalul vacarm al trîntirii ușilor oțelite, una după alta, operație cunoscută sub numele de „închiderea de seară". Se gîndi la domnul Webster, la magistrat, la domnul Jackson, la comandant, la ziua care se dusese și, ațipind, la lucruri mai plăcute, Celia și Daphne, la celelalte zile, la fiecare prețioasă picătură din celălalt orar, al cărui fiece clipă fusese atît de neglijent irosită, întîmpinată cu cîte un căscat, nepăsător pierdută. N-o să mai meargă așa ! Era în formă foarte bună și lipsa de mișcare și mîncarea slabă încă nu începuseră a-i împuțina vlaga trupească sau pe cea a minții. Cînd se gîndea la Celia, zbura din celula murdară la închipuirea celor mai desăvîrșite și libere forme de intimitate. Îi putea auzi așa-zisele împotriviri. „Lasă-mă, taur nesimțit ce ești !" repede prefăcute în chicotiri ; fața ei înfierbîntată de sărutările lui, ochii ei luînd o înfățișare sălbatică, și apoi gingașa alunecare a rochiei și pielea răcoroasă a femeii. Se învățase să-i răspundă, să prelungească, să se bucure de el după cum și el știa să se bucure de ea. Gurile amîndouă, și mîinile lui care-i dădeau răspunsurile și foșnetul veșmintelor trase și mîinile ei reci care-i găseau goliciunea și atunci... Trupul lui ardea acum și tînjea după ea, după gingășia și carnea ei, așa încît îi venea să izbucnească în plîns ; și înțelegînd că n-o va avea șase luni întregi, mîinile lui voiau să le imite pe ale ei, și fața i se aprindea de rușine și, înfrînîndu-se, se întreba cîte zile or să treacă pînă ce se va deda și acestei umilințe.

Marea larmă de somerii...

Ziua a doua...

Încă una sută și optzeci și două de zile...

Glasul lui Jackson :

— Serviciile afară !

Din nou murdăria, din nou răstelile lui Jackson care-i făcea, sîcîindu-i, să nu mai știe folosi ca lumea canalul, deși, la drept vorbind, erau unii care se purtau la fel de porcește chiar pînă să dea Jackson cu ochii de ei.

La opt se învîrtiră inel în curte, tîrșîindu-și picioarele vreme de o jumătate de ceas. Apoi se întîmplă ceva deosebit.

— Ia-ți salopeta, Mills. O să-ți plătești ce mănînci.

Mills nu răspunse nimic.

Iar afară la aer, şi-un simţămînt de libertate, ca un privilegiu. Dacă muncesc niţel în fiecare zi, o să mă simt mai bine. Stîng' ! drept' ! stîng' ! drept' ! cu capul ceva mai ridicat în dimineaţa asta.

În atelierul de saci poştali se şi aflau deţinuţi aşezaţi pe bănci. Erau şi caralii, dar oamenii îşi vorbeau într-una, lucru de bună seamă îngăduit, iar atmosfera era puţin mai destinsă.

— V-am mai adus unul, spuse Jackson către alt caraliu.

Atunci se petrecu ceva. Unul o porni repede spre Mills, întrebîndu-l cu sufletul la gură :

— Eşti din batalionul Y ?

Era un vlăjgan zdravăn şi cinic şi lui Mills i se păru că-l mai văzuse pe undeva ; începu să i se aprindă inima ; oricine fusese în divizia aeropurtată îi era camarad ; nu ţi se poate întîmpla ceva rău, dacă ai un camarad *adevărat*, nu un Bill cu prietenia lui aia de civil, o ! de-ar fi fost tipul ăsta la Arnhem...

Străbătu distanţa jumătate ca să-l întîmpine şi chipul omului i se păru într-adevăr vag familiar, cu toate că nu din batalionul Y...

— Da, am fost în Y, răspunse. Mills, Reg Mills.

— Sînt Tony Tobias ; am fost în Z. Ai trecut prin pădurea stejarilor-de-plută ?

— Auzi vorbă, păi sigur că da. Şi afurisitul ăla de deal, Curul Elefantului.

— Ce ploaie !

— Şi-n căsăpia din Sicilia ?

— Nu, de aia n-am avut parte ; eram în spital. N-ai avut un camarad, pe unul Jock ?

— Jock MacLeod.

— Ai venit cu el o dată la Londra. Am vrut să fac un tablou cu voi. Dar eraţi amîndoi beţi criţă.

— Nu cumva mă-ta e o ducesă, sau aşa ceva ?

— Nu. Se face numai că e...

Şi atunci Jackson îi îmbrînci cît colo pe fiecare, sătul de bucuria lor, ca de orice fel de bucurie, şi se zborşi dispreţuitor :

— Da' unde vă credeţi ? La o reuniune a foştilor elevi ?

Bubuielile mortierelor şi marea zdruncinătură a tunurilor de 88 care-ţi striveau urechile ; zgomotul paraşutei care se

deschide și urcarea în goană a blestematului ăluia de Cur al Elefantului : fiecare metru pătrat ocupat de nemți, și mîinile bîjbîind prin ploaie și glod și dînd, printre buruienile și rozmarinul ud, de trupuri dezgolite de yankei sau de britanici, și la sfîrșit năvala asupra crestei dealului și cum nu-ți puteai descheia salopeta de parașutare ca să scoți grenadele, fiindcă ploaia și nădușala și uzura și rupturile ruginiseră cumplit nasturii ; însă Jock, fiind și el acolo, aruncase cu grenada lui în groapa de muniții a nemților și au ieșit și ei sîngerînd, zdrențuiți, deopotrivă de istoviți ca și tine... Vasăzică Tony Tobias fusese *acolo* ; își aducea aminte de Jock ; dar domnul ăsta Jackson cine mi-era ?

Și unde mi ți-l pocni o dată Mills pe Jackson drept sub nas de se auzi plesnitura osului, iar sîngele caraliului țîșni șuvoi.

— ...tu-mi-ți mama ta, Jackson.

Și o stîngă rapidă se opri în luminile ochiului drept al lui Jackson.

Teribilă învălmășeală de oameni ce nu mai țineră seama de celălalt gardian și, sub ploaia loviturilor, domnul Jackson, nepopularul domn Jackson, se prăbuși la pămînt. Fața lui Tony, care nu mai știa ce e de făcut, pălise ; în tulburata îmbulzeală a răsuflării celorlalți și a prilejurilor folosite, Tony Tobias, mai înțelept ca ei, spuse degrabă :

— N-ar fi trebuit s-o faci. E o canalie primejdioasă.

Și Mills luă aminte la bocancii (nu ai lui și ai lui Tony) care, folosind ocazia, izbeau în trupul prăbușit al lui Jackson, unul din acei grei bocanci zdrobindu-i urechea stîngă, admirabil tratament pentru timpan. Soneriile vuiră și fluierele șuierară, — și, deodată, se iviră ca blestemul nenumărați caralii și se lăsă o liniște adîncă, iar Mills, împăcat cu cele două lovituri pe care le dase, înțelese ce-a vrut să spună Tobias : în orice caz fapta era gravă și așa : îl lovise de două ori, îi spărsese nasul și-l umpluse de sînge ; dar acum, cu cîteva coaste sparte, c-o ureche sfîșiată, cu o față care va avea nevoie de cîteva copci și Jackson în stare de nesimțire, totul lua o înfățișare monstruoasă : și întreaga vină va fi dată pe *el*. A doua lui zi, iar cînd o să se însănătoșească Jackson...

— *Înapoi în celule !*

Și de îndată glăscioarele plîngărețe ale leprelor :

— Noi n-am făcut nimic. *El* e de vină.

Tobias îi spuse zorit :
— Nu te lăsa, Reg. Pe curînd.
Mills rînji, dar fără veselie.
— Să sperăm.
Stîng', drept', stîng', drept', stîng', drept'...
Ţac, pac, ţac, pac...
Buuu !
Oţelele trîntite asurzitor. Nici o vorbă de la nimeni. Nici nu voiau să-i azvîrle o privire. „Ai dat de dracu, Mills, şi n-ai cum scăpa. Oricum, celui mai ticălos dintre porci i-am venit de hac..."
Trecu un ceas, păşind somnorog, pe picioare reumatice...
Le auzi tropăielile pe oţel, tocurile apăsate a patru cizme grele şi simţi ceva oarecum neobişnuit în cadenţa paşilor... *căutau numărul celulei sale*. Cu neputinţă să nu-ţi închipui că va fi vorba de cine ştie ce cruzime. Jackson îşi avea prieteni aici. Făcea parte dintr-o tagmă. Mills nu ştia ce să facă şi cum să-i primească, în picioare, pe scaun, cu sudalme.
Erau doi la număr — uriaşi, muşchiuloşi, covîrşitori prin simpla lor prezenţă, mai înalţi cu o şchioapă, respectiv cu o palmă decît Mills. Aveau nişte chipuri împăcate, ca de oameni care-şi fac meseria, aşa cum au adeseori poliţiştii, chipuri rotofeie, mari şi prieteneşti îndeobşte, dar acum, dîndu-şi seama cu cine au de-a face (cunoşteau versiunea lui Jackson sau raportul cuiva de aceeaşi teapă cu el) deveniseră crunte ; el însuşi, care mai avusese prilejul să vadă mutre descompuse de vreo îndreptăţită furie, observă cu uşurare, că de fapt nici nu le păsa : îl luau din celulă pentru că intra în firea lucrurilor să-l ia.
Unul îi spuse :
— Ia-ţi tot ce ai şi vîră în faţa de pernă. Să nu uiţi nimic.
— Unde mă duceţi ?
— Grăbeşte-te.
După ce execută ceea ce i se spusese, cel mai înalt dintre ei schiţă cu degetul gros un gest minimal de direcţie.
De-a lungul coridorului de oţel, jos pe scara spirală de fier, de-a lungul coridorului de la parter pînă în centrul stelei de blocuri, apoi dus de-a lungul coridorului de la parterul unui alt bloc. O imperceptibilă deosebire între celule. Aha ! Uşi solide. Ceva ca o prevestire îi fulgeră trupul, îi săgetă doar o

dată, și de la una din subsuori simți cum i se prelinge o rece dîră de sudoare.

— Stăi !

— Ce-i aici ?

Celălalt își îngădui ca pe fața care nu putea rămîne cu desăvîrșire aspră, dispreţuitoare, să-i treacă un zîmbet.

— Asta-i neagra.

Iar caraliul dintîi, supărat de lămurirea fără înțeles care fusese dată, interveni răstit :

— Scoate-ți ghetele, bretelele și cureaua, dacă porți curea.

Veșnicul vraf de chei fu mînuit cu pricepută grabă, în vreme ce Mills își scotea ghetele și cureaua. Urmă o îmbrînceală puternică și dublul zăngănit al grilei exterioare de oțel și al ușii interioare, din metal solid. Mills pierduse firul timpului și numai privind în sus își putea da seama acum că e ziuă ; datorită gratiilor exterioare și micilor ochiuri ale geamurilor cu sîrmă și, în orice caz, cenușii de murdăria a vreo sută de ani, dîra de soare se micșora trecînd prin ferestruica înaltă. Era prea îngrijorat de ceea ce va urma ca să se poată cumva destinde și bătu de la un cap la altul cei trei metri și jumătate ai jalnicei celule, așteptînd nici el nu știa ce. În masiva ușă metalică, așa cum pe la înălțimea ochiului, se afla un dreptunghiular panou glisant, descoperind în centru-i o deschidere mică, vizeta, cu o clapă mobilă pe partea din afară. Aștepta, gata să-și înfigă degetul în ochiul cuiva, dar minutele se scurseră și se sătură de a mai face pe viteazul. Pe dușumeaua de beton, care nici ea nu fusese măturată și spălată vreodată, se afla o rogojină murdară de iută. Mai era și un prici mărunt, bătut în pardosea, pe care, judecîndu-l după înfățișare și mărime, îl puteai lua drept pat. Pe el se afla o saltea din păr de cal, pătrată și duhnind a urină. Ligheanul, măsuța cu scaunul, farfuria, lingura, cuțitul cu vîrf tocit, solnița, lucrul ăla din colț. Atîta. Pereții erau, sau fuseseră, spoiți cu var și pe ei se gravase un amestec de date calendaristice, snoave, reclamații și aiureli.

M-au vîrît aici pe patruşdouă zile
Căci, zic ei, nu face ca să fur ;
Vorbă pentru devlele debile ;
Cum să-l pup pe comandant în cur ?

Şi, nu departe de cărcăleala asta, un fel de strigăt amar ţîşnit din inimă : „Mi-am schimbat sexul aici !“ — şi un citat din *Balada închisorii din Reading*[1]. Date calendaristice. Nume. Zile şterse cu o cruce sau c-un număr.

După un ceas l-au dus la comandant. Dialogul de o parte şi de alta a biroului a fost scurt. Mills fusese dinainte înjosit, învins, acuzat, căci, fără curea, se pomenea silit să-şi ţină măcar cu o mînă pantalonii.

— Am să te trimit în blocul disciplinar să stai acolo pînă la următoarea inspecţie a Comisiei de Control, căreia i se va aduce la cunoştinţă infracţiunea săvîrşită şi care-ţi va stabili respectiva pedeapsă.

Mills răspunse dispreţuitor :

— Şi cîte zile o să stau la izolare pînă ce voi fi „judecat“ ?

— Tăgăduieşti că l-ai lovit pe gardianul Jackson ?

— Ar fi vreo deosebire dacă aş tăgădui ?

— Aici îmi spui *domnule comandant.*

— Nu-i obligator...

— E o dovadă de bună cuviinţă.

— Atunci sînt necuviincios...

Înfruntat astfel, îmbătrînitul comandant pufăi şi roşi.

— *Aici* nu sîntem nemţi, Mills. N-o să meargă să ne tratezi cu dispreţ sau năbădăi.

Tăcere. Nici o ripostă din partea lui Mills, decît scormonitorea, dreapta, neînduplecata scăpărare a ochilor.

— Duceţi-l !

Gardienii solizi mai că-l ridicară pe sus, scoţîndu-l afară din birou.

Stîng', drept', stîng', drept', — paşii grei, în aceeaşi cadenţă cu ai săi.

— Cine te crezi tu, mă, Mills ? Comandantul e om drept.

— Şi stîlpu-i drept.

— Cu justiţia nu te poţi pune.

La auzul acestor cuvinte se aprinse.

— Dacă ce văd eu aici e justiţia, atunci trăiască injustiţia.

— Bine, Mills.

[1] Celebru poem de Oscar Wilde (*n. tr.*).

Clic, răsucirea cheii, duhoarea de urină rîncedă venind dinăuntru. „*La coteț cu tine, Mills!*“ și un brînci năpraznic trîntindu-l cu capul de zid.

— Nătărău obraznic și idiot.

— Slugoilor, zbieră Mills.

Tot se mai simțea frămîntat pînă-n fundul rărunchilor. Comandantul, în felul său, se purta drept, sau cel puțin așa credea el că se poartă ; voia să pară cît mai aproape de ceva înrudit cu dreptatea, să fie știut și iubit pentru că o împarte. Dar oameni ca Jackson lucrau aici pentru alte motive și lor nu le păsa de dreptate, nici de soiul de dreptate al lui Dumnezeu, nici de cel al Maiestății Sale Regina... Ce nu se vede nu se știe, iar ușile sînt solide ; strigătele nu s-ar auzi prea departe. A tot așteptat Mills pînă ce și-a spus că o să scape, că o să fie pedepsit potrivit cu regulamentul comandantului, conform legii, de către Comisia de Control, măcar că atitudinea acesteia e părtinitoare, material al bunei stări artificiale, vorbe, vorbe, dar nu cum ar vrea Jackson...

Au intrat cînd se lăsase întunericul și pînă și mersul lor pe oțel era ușor, precaut, sinistru. Lumina din celulă era slabă și salteaua mirosea a rele, și Celia și Daphne și pînă și afurisitul și dobitocul ăla de Webster de la care pornise totul păreau foarte departe. Țac — și se deschide grila de oțel, pac — și iată-i înăuntru, cinci la număr, matahale, cu cizme (Mills găsise niște papuci) și ținînd fiecare ceva în mîini...

Partea cea mai înspăimîntătoare era că nu scoteau nici un cuvînt, nici măcar unul altuia nu-și spuneau nimic. Au închis doar grila și ușa de oțel și s-au năpustit buluc peste el. La început s-a luptat rece și calm, pricinuind cît de mult rău putea, fiindcă era — ca să zicem așa — el însuși un specialist ; dar în curînd, experți în cine știe ce fel de jiu-jitsu, îl aduseră într-o poziție răsucită care l-ar fi făcut să urle, dacă unul dintr-înșii nu i-ar fi îndesat o cîrpă în gură. În tot timpul, inima îi bubuia cu zvîcnituri uriașe. Apoi se luptă, nu ca tehnician, ci cu groază animalică, știind că au de gînd să-l omoare. *Mort de moarte accidentală... Mort de pneumonie în spitalul închisorii...* De ce nu ? Îl luase în zeflemea pe comandant și dăduse în Jackson, deoarece — deși în clipele acelea nu judecase astfel — se socotea oricum apărat și în siguranță într-o țară de legalitate și sănătate mintală ca Anglia. Acum se îndoia

de asta, credea altminteri şi simţea că iar i se încreţeşte pielea pe el de scîrbă, şi mintea lui, atîta cît mai funcţiona, îşi dădea seama că nici aici nu există corectitudine şi limite. Fără îndoială că era ceva excepţional ceea ce se întîmpla acum, dar totuşi se întîmpla. Cînd se pomeni plîngînd ştiu că de fapt ceilalţi cîştigaseră, nu fizic, lucru de la sine înţeles, dar moral. Ar trebui să fie întărîtat rău de tot ca să mai lovească vreodată un gardian. Va fi nevoit să rămînă de astălaltă parte a unei anumite graniţe, să lupte de-acum înainte cu vorba.

Abia la vreun ceas după ce-au plecat i-a fost cu putinţă să se ducă la obiectul ăla din colţ şi, în lumina slabă, (căci, rezervîndu-i-le pentru Comisia de Control, faţa şi ochii nu i le atinseseră), văzu şi simţi durerea de a urina cu sînge.

Se ghemui pe pat sub cele două pături, foarte potolit, într-o totală deznădejde, şi fu obligat să nu ia aminte la duhoarea de urină încălzită de fierbinţeala trupului — un trup care nu va mai avea nevoie de Celia multe zile şi nopţi — şi pe cît îi mai rămăsese limpede mintea îl invocă pe Jock, şi singura mîngîiere pe lume era că are un camarad, un om care-l cunoscuse pe Jock...

Înrolează-te în armată şi cutreieră lumea — păturile sociale şi corupţia şi densitatea aerului şi animalele şi florile de pe unde te duci ; clădiri prăbuşite şi geamuri pătate, făcute ţăndări ; hrana şi băuturile şi deprinderile şi îmbrăcămintea oamenilor — oameni supuşi prejudecăţilor şi condiţionării, plini de obiceiuri şi-ndrugînd vorbe cu umbre de înţelesuri, vieţi care sînt acum întrerupte ca şi a ta...

Saxonia, ora unsprezece seara, la sfîrşitul unei zile de primăvară în 1945, şi în vreme ce deschideau fereastra — sirenele alarmei aeriene se tînguiau dinspre un oraş depărtat. *Arbeitskommando*-ul era o fermă germană şi într-însa se aflau optzeci de prizonieri britanici care lucrau în mina de cărbuni din apropiere. Mills şi Jock, vlăguiţi, pe jumătate morţi de foame, auziseră că germanii, în plină retragere, ucideau prizonierii din unităţile speciale. Exista un ordin, semnat de Hitler în 1942, după Dieppe, că paraşutiştii trebuie omorîţi, făcîndu-se eventual excepţie numai pentru cei prinşi într-o bătălie purtată de mari unităţi militare. Arnhem fusese o asemenea bătălie, dar dacă nemţii în retragere se opreau să discute caz cu caz, ori dacă întîi împuşcau şi după aceea fă-

ceau teorii, iată ce Mills și Jock nu aveau de gînd să stea și să afle. Nu păzeau decît cinci gardieni la acel *Arbeitskommando* și prizonierii rămași aveau de gînd să le dea celor doi parașutiști un avans de două ore și numai după aceea să pună mîna pe gardieni, în vreme ce dormeau, și apoi să se ascundă într-o mină de cărbuni, părăsită, pînă ce aveau să vină yankeii sau rușii.

Ferestrele erau niște plăci metalice înșurubate în cercevele, dar erau înșurubate pe dinăuntru și fuseseră de mult timp slăbite cu unsoare, iar oamenii obișnuiau să iasă prin ele și să fure sfeclă de zahăr din grămezile pămîntului roditor. Acum Mills auzi ultimele învîrtituri ale șuruburilor care fixau plăcile de metal la loc. Ploua. În mînă ținea un cuțit ; se aprovizionase cu alimente, pe batistă avea o hartă negăsită la percheziție de *Waffen-SS*-iști, și avea și Jock o hartă pe care o rupsese dintr-o gară germană în timpul lungului, tărăgănatului marș din Polonia. Mills era obișnuit, fusese obosit cînd căzuse prizonier, dar lucrase luni de zile (cam sabotînd !) la abataj sau la așezarea liniilor înguste de vagonete. Fără tragere de inimă, trupu-i de ostaș intra acum din nou în război, lua aminte la noaptea neagră, la ploaie, la uruitul trenurilor trecînd printre șiruri de nori joși. Era o noapte nimerită pentru ultima treabă care-i mai rămînea de făcut...

Zăceau sub camuflaj între țepii unui gard viu. Nu era o noapte bună de plimbare, dar înapoia împrejmuirilor de sîrmă ale lagărului sta așteptînd un soldat englez care știa vorbi germana ; o țigară aprinsă i se jilăvea între buze...

Inima lui Mills începu să bată cu putere, cînd auzi și văzu gardianul. Era Willi, un om care mai că-i plăcea, cu pistolul mitralieră bine vîrît subsuoară, și ținut cu țeava-n jos, ca să-l ferească de ploaie. Ar fi fost greu să nu te gîndești la Willi. Oprise o dată coloana murdară care se înapoia de la frontul de lucru al abatajului și cumpărase pentru fiecare cîte o sticlă de bere. Willi rîdea, avea un fel anume al lui de a umbla, de a-și peria praful și scrumul de țigară de pe haine, își sumetea pantalonii înainte de a se așeza, căci era de fapt un om căruia îi plăcea să șadă, să tăifăsuiască, să mănînce și să bea. Ei, scornește o pricină să-l poți urî. E neamț. Iată pricină cum nu se poate mai bună.

O voce îi vorbi lui Willi și răsună tot atît de fals ca a unui turist — Mills înainta prevăzător, tare încet, pas cu pas, domol, în vreme ce Jock sta gata să-i sară în ajutor. Lui Mills i se oferise o țigară și gardianul trăgea din ea. După tonul său se ghicea amărăciunea, mocnitul dezgust de război.

„Să nu miști, cîine afurisit !“

În ultima clipă, Willi trebuie să fi auzit lipăitul picioarelor prin noroi sau hîrșîitul hainelor, ba poate că și văzuse în întuneric ochii englezului care se uitau îngrijorați îndărăt sau, cine știe, poate că nimeni nu-i mai dăduse pînă atunci o țigară. Nu. Luase aminte la străfulgerările zvîcnind în zări, bombe care cădeau peste nu se știe ce oraș dărîmat...

Nu i-a fost de nici un ajutor.

Mills a înfipt cuțitul cu nădejde între spete și chiar în gîlgîitul răsuflării — auzit peste bubuiturile bombelor — a înhățat pistolul-mitralieră în vreme ce trupul se fleșcăia...

Ai făcut-o — prins în capcană, dacă nu-ți izbutește să...

Împreună cu Jock, tîrîră corpul cu disprețuitoare nepăsare și-l aruncară în gardul viu.

— A murit ? întrebă Jock.

— Oho, cu vîrf și îndesat.

— Atunci, haidem ! Doamne, sper c-o să găsim un tren !

Găsiră. Îi puteau auzi pe sub nori șuierăturile în vreme ce ei se grăbeau, gîfîind, că doar cele ce s-ar fi putut întîmpla în urma lor nu le lăsa răgaz. Merseră peste cîmpuri și de-a dreptul prin gardurile vii, încetinind-o numai cînd se apropiară de liniile de garare unde, după cum putuseră afla, trenurile așteptau să pornească, la adăpostul nopții, înspre următoarea oprire și-nspre front.

Nu era nimeni cît vedeai cu ochii. Un tren răzleț, care scotea aburi. Ploaia torențială și freamătul copacilor și se vedea un lung șir de vagoane deschise, încărcate cu tunuri, tancuri, camioane. Au ales un vagon de-acela, mai puțin încărcat, undeva, pe la mijlocul garniturii, și s-au repezit în el, scîrțîitul pe pietriș al propriilor lor picioare pricinuindu-le ultima pîlpîială de îngrijorare.

Dedesubtul prelatei găsiră două piese de artilerie de un tip pe care nu l-au recunoscut. Acolo, în spațiul acela restrîns, mirosea a ulei și a pînză gudronată și nu era decît

atîta loc cît să se poată ghemui amîndoi. Mills aştepta cu degetele încleştate pe pistolul-mitralieră, aştepta, cu lipsa de noimă a fiinţelor omeneşti, ca trenul să plece. Îi aşteptase, asta îi era menirea în ceea ce-i privea : pentru asta fusese gîndit un proiect, fusese construit, aşa cum era, pentru asta se născuse mecanicul de locomotivă ; acum însă trebuia să plece, să plece, pentru numele lui Dumnezeu, să înceapă să pufăie mai înainte ca vreun accident — o sticlă de băutură necerută, o întrebare pe care cineva ar fi vrut să i-o pună lui Willi, sau orice alt fleac — să poată pune pe urmele lor cîinii şi oamenii înarmaţi, asmuţindu-i către liniile de garare. Mills îşi imagină cu claritate frenetica încrucişare a gloanţelor de pistol-mitralieră, adevărate traiectorii ale groazei, pînă ce vreun nătărău va fi nimerit muniţiile din tren şi atunci întreg districtul va fi sărit în aer...

Trenul se urni...

Jock îl întrebă :

— Vrei să mănînci ceva ? şi, în ciuda foamei, obişnuit cu disciplina de fiecare clipă, Mills propuse :

— Păstrează mîncarea pentru o zi, două.

— O să fie cald aici.

— Cît o să stăm ?

— Pînă sfîrşim călătoria.

— Dar dacă debarcăm într-un oraş ?...

— Aşteaptă s-auzi zgomotul artileriei.

După cîteva ore, trenul opri. În spaţiul restrîns dintre copaci larma se amplificase. Aşteptară, temîndu-se să nu dea de bucluc. Voci. Aburi. Huruitură de lucruri pe cale de a fi încărcate. Strigăte. Rîsete. Un fuierat. Trenul începu să se mişte din nou, încet, aşa încît aproape că puteai simţi nervozitatea mecanicului care pornea la drum în timpul zilei.

O dată, pe la amiază, auziră vuietul motoarelor de avioane şi, nu prea departe, explozia imediată a bombelor. Trenul se opri. Din nou glasuri, de data aceasta foarte grăbite. Dar trebuie să se fi găsit o altă ţintă mai bună pentru bombardierele aliate, deoarece după o jumătate de ceas — voci şi picioare şi strigăte iarăşi — de data aceasta fără rîsete — şi scîrţîit de roţi şi puf-paf-ul acela căznit — şi o porniră din nou.

Trenul călători toată ziua aceea și toată noaptea următoare. În zorii zilei a doua, traseră într-o remiză. Lucru fără doar și poate periculos, iar ei, leoarcă de năduşeală sub prelată, din pricina căldurii aerului, tremurau de încordare. Orice zgomot în cursul acelei lungi zile răsuna acolo, în remiză, ca într-o peșteră. Intrară și plecară alte locomotive, manevrară, tampoanele pocniră. O dată auziră tunurile unui avion de vînătoare în picaj și mugetele diverse ale aparatelor Taifun rotindu-se și urcînd. Nu au avut totuși putința să-și întindă picioarele, să se dezmorțească nițel. Poziția lor incomodă era probabil mai rea decît teama ; *Arbeitskommando*-ul părea acum rămas mult în urmă. Nu-i preocupa.

În seara aceea, cînd trenul se puse în mișcare, își terminară de mîncat ultimele rezerve alimentare. Subiectul lor de conversație era să ia acum hotărîrea cînd să sară din tren. Desigur că străbătuseră cei doar o sută cincizeci de kilometri pînă la zona frontului. Dar în afară de huietul aviației și al bombelor nu identificaseră nimic.

Jock îl trezi. Mills își dădu seama că dormise vreme îndelungată ; în pofida întunericului nopții avu senzația că se crapă de ziuă.

Jock îi spuse :

— Ia ascultă !

Mills a putut s-o audă foarte limpede. Era artileria. Nu cădeau bombe. Între lovituri erau intervale. Și apoi nici un baraj. Poate că tancuri de-ale unei unități avansate. Nu 88-uri, slavă Domnului. Tunuri de 75, britanice sau americane.

— Ce vezi afară ?

— Cîmpii.

— Mergem cam repede.

— Atunci, de îndată ce-o să încetineze nițel...

— Doamne, nu miroase aerul minunat ?

— O să miroasă mult mai bine în Piccadilly.

Sărind jos, Mills se izbi destul de tare, dar se dădu de-a dura cum știa el. Tăcănitul pistoalelor automate îl îngrijora mai tare ca orice. Rămase în iarbă fără a mișca și lăsă trenul să se ducă. Nu se oprise la o haltă, ci numai șovăise din pricina artileriei, dar acum își urmă drumul către apus.

Le mai rămînea cam un ceas de întuneric și, nefiind în formă prea bună, se folosiră din plin de timp, însă le veni

greu. Se aflau într-o regiune oarecum de șes, fără păduri, dar cu crînguri din belșug. La ivirea zorilor, se furișară într-o pădurice. Tăcerea, ciripitul păsărilor, singurătatea care de bună seamă nu era tulburată acolo nicicînd de la un capăt la altul al anului li se părură îmbietoare și le îngăduiră să poată dormi peste zi. Ore întregi, Mills, camuflîndu-se cu ușurință printre felurite ferigi uscate, printre crengi și la adăpostul ecranului mai mare de molifți și mesteceni, trăgînd în piept izul proaspăt al pămîntului moale și reavăn, al plantelor putrezite și al primăverii care mijea, își ațintì privirea asupra unui colț de țară saxonă, urmări puțina activitate de la fermele îndepărtate și-și întipări în minte locurile unde fusese adunată recolta, grămezile de sfecle, movilele de cartofi. În tot cursul acelei zile lungi, liniștite, aviația britanică și cea americană zburară pe deasupra lor, cîte un avion izolat sau în uriașe armade la mari înălțimi, dar și într-un caz și-n altul neatinse, fără a întîmpina împotrivire. În ziua aceea nu văzură nici un semn de soldați nemți în retragere.

O dată cu amurgul s-au repezit la grămezile de sfeclă de zahăr și au înfulecat și vreo cîțiva cartofi cruzi. Toată noaptea aceea au umblat neîntrerupt înspre apus. O dată, către zori, au luat-o pe un cîmp de-a lungul șoselei naționale și au auzit o unitate germană care trecea, glasuri, mașini, ropot de cai. Erau acum foarte obosiți și bucuroși să ajungă în vreun alt crîng, înainte de a se fi revărsat zorii. Ziua a doua fu apăsătoare, plină de larmă ; se găseau prea aproape de șoseaua națională și de un sat, ca să-și poată vedea în liniște de drum. Doriseră să evite orașele și satele, dar noaptea aceea îi aduse la o margine de mare oraș, despre care Jock crezu că e Cassel. Aveau să fie siliți să-l ocolească, adăugînd mulți kilometri obositori liniei drepte pe care pînă atunci merseseră.

Sirenele alarmei aeriene începură să se vaicăre peste dealuri și cîmpii. Dîrele albe ale reflectoarelor le vădi mărimea orașului, întinderea lui. Tunurile începură să bată în depărtări și apoi, de foarte de aproape și cu o întețire bruscă, brutală, bombele începură să cadă. Li se părea ciudat — nici un glas, nu se arăta nimeni, doar alaiul și vuietul unui bombardament aerian, motoarele, puternicele explozii la o de-

părtare de vreun kilometru sau doi, suflul obuzelor și, din cînd în cînd gemetele lor, și scufundarea în pămînt a bucăților de tunuri aeriene explodate.

— Hai, îi dădu Mills ghes. Să trecem drept prin oraș cîtă vreme ăștia mai au de tras.

— În regulă, se învoi Jock fără nici o șovăială.

Mergeau pe străzi, printre clădirile roase de flăcări, și huruiala obișnuită de zidărie care se prăbușea undeva, nu prea departe, cînd brusc bombardamentul încetă cu precizia unui robinet pe care-l închizi. Peste străzi se lăsase o liniște deplină. Erau atît de adînc intrați în inima orașului, încît și-au dat seama că n-au de făcut altceva decît să meargă mai departe, să-l străbată, orice o fi. Mills își strîngea de mama focului pistolul-mitralieră, iar sub picioare sfărîma țăndări de cărămidă și de sticlă. Treceau printre clădiri înalte — cu cîte patru sau cinci etaje fiecare — și nu era cu putință să nu simți că de pe la ferestre se ațintau asupra ta priviri.

În nemaipomenita liniște și în întunericul ușurat numai de pîlpîielile flăcărilor auziră un zgomot la care nu se așteptau. Era acolo o clădire, groaznic de bombardată, c-un zid smuls către stradă și într-o încăpere de la etajul al patrulea ardea o lumină și se vedea acolo un bătrîn. De fapt întreaga odaie era ca o scenă luminată și omul stătea la pian și cînta sonata Waldstein a lui Beethoven, cu o nestăpînită energie, de parcă de lucrul acela atîrna viața sau moartea lui.

— Beat turtă, spuse Jock.

— Cîntă bine ? întrebă Mills.

— Ca vai de lume.

Au rîs amîndoi, nepăsători, o clipă, și apoi, traversînd încrucișarea străzii aceleia cu o alta, și-au dat cu groază seama că un grup de șase sau șapte oameni se îndrepta spre ei. Oamenii, care făceau probabil parte din *Volksturm*, erau înarmați cu puști. Ei se opriră, ca trăsniți în moalele capului, la o mică distanță în susul străzii.

Mills trase cît ai clipi întreaga magazie a pistolului său și mitraliera se goli dintr-o singură rafală. Căzură cu toții, cîți erau, în mijlocul străzii, în jalnicele poziții ale morților și muribunzilor. Mills și Jock se repeziră spre ei. Nu mai

rămăsese nici un glonț în pistolul-mitralieră și Mills era hotărît să ciomăgească pe oricare s-ar mai fi ridicat de la pămînt. Văzură însă că toți cei șase din *Volkstürm* erau buni morți. Niște biete capete pătrate, bătrînele, bune numai de supt halbe de bere, nici unul barem sub cincizeci. Dar n-aveau timp de milă, de teorii și de vorbe. Pistolul-mitralieră nu mai folosea acum la nimic. Cei din *Volkstürm* erau echipați cu niște gioarse de puști de cînd lumea ; însă mai marele lor și aghiotantul lui purtau fiecare tocuri de pistol. Mills și Jock înhățară și unul și altul cîte un pistol și constatară că erau pistoale foarte curate, noi, automate grele belgiene marca Browning.

— Să ne cărăm naibii de-aici, stărui Jock.

— Vai de mama lor, se înduioșă Mills.

Liniștea aceea nemaipomenită dăinuia încă ; s-ar fi zis că sînt într-un oraș mort, dar în depărtare răsunau strigăte, oameni care se luptau să stingă flăcările. Au mers așa înainte, neținînd seama de junghiuri, de dureri, de oboseală, de altele cîte îi împungeau și după un ceas erau din nou afară, la larg, pe cîmp. Înapoindu-se în spațiile cîmpurilor unde se simțeau în siguranță, au dat de sentinela unei baterii anti-aeriene, dar nu era un infanterist, nici nu-i văzu, sau dacă-i văzu, îi luă, se vede treaba, drept nemți...

Zorile îi găsiră la vreo cincisprezece kilometri mai încolo de oraș, urcînd o pantă ușoară, grăbiți să ajungă la niște copaci. Se vedea un sătuleț, biserica vopsită în albastru, case îmbietoare, stil album turistic german — la picioarele dealului. Se impunea să ajungă mai la siguranță, dedesubtul pinilor și la loc mai ferit, după desimile mărăcinilor țepoși, să-și moaie picioarele în roua ferigilor de tot soiul, să se pitească în afînatele adînciturі ale pămîntului negru și bogat. Trăpăluiau de-a curmezișul unui cîmp, către geana pădurii, în clipa cînd flutură ceva negru și alb, tii, Doamne, o afurisită de țarcă, fîșneață, dar unde o fi cealaltă, perechea ei, o fluturare de alte aripi, mugetul unui motor care le sperie, o privire îndărăt, recunoști că-i *unul de-ai noștri* și *bububu-bububu*, explozia unor obuze de tun de 20 mm, înfiorătoare țîșnire și icnire a pămîntului, puternică zdrobire de metal crunt, zvîcnetele flăcărilor prin copacii din față și țipătul aripilor și mirosul de fum și văzu că Jock a murit, spintecat

în două, pe veci, dus, mut, el — camaradul lui... Îl pipăi îngrozit ca să se convingă, însă era adevărat, vrednicul sînge de pe craniu și de pe chip nu se răcise încă, dar urechile și ochii zburaseră o dată cu cîteva coaste...

A murit camaradul meu.

Jock mort. Nu-mi vine să cred.

Cîinii. O, Doamne, cîinii !

Cufundat în deznădejdea ființei omenești, nu stătu să anănunțească și să înțeleagă mai mult. Jock murise. Ceva ce alcătuise o parte de preț a vieții lui se dusese. Să trăiești, devenea acum ceva mult mai greu. Orice ostaș de orice fel are nevoie de un camarad. *Cîinii !* Nu știa nici el pe cine blestemă, asupra cui dă vina : pe autorități, pe armată, pe război, pe nemți, pe pilotul avionului de vînătoare, pe Dumnezeu, pe lume, pe toți sau pe el însuși. Lumea e ceva murdar, împuțit, în care poți supraviețui dacă ești dîrz, dacă ai un camarad, dacă poți rîde. E o uriașă înșelătorie, o josnică și monstruoasă glumă în care se folosesc cele mai împuțite șmecherii ce pot exista pînă ce ei (oricum li s-ar zice) te zdrobesc, te fac să plîngi, te silesc să te umilești, să te supui covîrșitoarei mîrșăvii, să devii o parte din ea. Nu-l putuseră zdrobi pe Jock, așa încît fuseseră nevoiți să-l omoare. Nu l-au putut ucide inventionat, așa încît fuseseră nevoiți să recurgă la năprasnica mascaradă a unui accident. Și-l aminti pe Jock, luptînd și bînd, cu disprețul său față de frică, ba și față de Dumnezeu, cînd mortierele cădeau nu altfel decît cu sutele, ceasuri de-a rîndul. În tumultul rafalelor 88-urilor Jock era mereu acela care scuipa cu dispreț, și mă salva *pe mine.* Pînă și în afurisita aia de pădure a stejarilor-de-plută, cînd Harry, Harry... Și, e mult de atunci, cînd — în perioada instrucției — a mers șaptezeci de kilometri și ultimii nouă kilometri ne-a dus echipamentul, pe-al meu și pe-al lui Taffy, și rîdea de se tăvălea. Ei, cere timp, nu glumă, să devii ceea ce se cheamă oștean. Ce mai camarad... Greu ți-ar fi venit să nu plîngi. Generalii pot spune că sînt atît de adînc mișcați încît trebuie să plîngă, dar un soldat de rînd, un soldat de pe front, nu poate face asta ; el trebuie să se uite țintă, cu fața împietrită, la lumea răscolită de dezastre, și să se întrebe doar care îi e următoarea îndatorire.

Plînsul nu-i este îngăduit ; iar dacă simte sarea lacrimilor în gură, trebuie să-şi dea seama că nu-i decît din istovire, vechea-i prietenă — oboseala ; e doar ostenit, ostenit, ostenit de ceva ; nu-s lacrimi, deoarece n-aude nimeni nici un smiorcăit... Pămîntul despicat şi purulent, şi văzduhul cutremurat, urgia huietelor care încremenesc inima omului ; omul a cărui tărie e pe măsura inimii şi a antrenamentului ; cu echipament, curaj, disciplină şi-un camarad vrednic alături, omul poate face orice ; în armata britanică asta se şi aştepta de la om ; Angliei nu i se va întîmpla nimica rău atît timp cît va avea soldaţi scoţieni...

În amărăciunea lui, surdă la orice în afară de sine, simţi cum mîna cuiva i se aşază pe umăr. Nu însemna nimic, dar înălţă ochii, aşteptîndu-se ca mîna aceea să fie a unui neamţ. În loc de asta, văzu că două tancuri americane şi o ambulanţă se opriseră şi că un pîlc de oameni lua parte la durerea lui. Omul a cărui mînă îl atinsese grăi :

— O sută nouăzeci de metri, asta-i tot. Dobitocul naibii !

O sută nouăzeci de metri şi Jock ar fi trăit, dar pilotul avionului de vînătoare îşi închipuise desigur că cei doi oameni care alergau printre copaci vor cumva să pună în primejdie tancurile.

I-au dat lui Mills o sticlă de coniac şi el a băut-o cu nesaţ, ca să uite de toate. După două zile era în Anglia şi deoarece venea în zbor din Franţa, într-un avion american, n-a fost plictisit de vama Maiestăţii Sale ; astfel încît automatul Browning şi şase gloanţe ajunseră într-un sertar, dimpreună cu celălalt trofeu al său, decoraţia ; şi fură date uitării.

Thomas, caraliul învăţat la mită, strîmbă din nas răspunzînd la întrebarea lui Anthony Tobias :

— L-au bătut măr. La altceva nici nu se putea aştepta.

— Sigur. Cred şi eu. Dar vezi ce poţi face, Fred, pentru că e un camarad de-al meu.

— S-a năpustit la Jackson din senin. Toată lumea ştie că Jackson e un porc.

— Omul ăsta vine dintr-un batalion în care astfel de porci nu puteau fi înghiţiţi.

— Aşa o fi.

— Pasează-ne o ţigară, Fred, înainte de a pleca.

Tony şi-o aprinse, ştiind că o oarecare vreme fumatul nu va fi interzis. Ca şi Mills, dispreţuia banii, dar dispreţul se datora faptului că-şi dădea seama de puterea de a-l corupe ce o avea asupră-i banul şi, în orice caz, de puterea de a-l stăpîni. Banii erau aceia care făceau ca să poată fi îndurată închisoarea. Nu poţi sfida banii, dacă nu-i ai din belşug. Doar atunci îţi poţi lăsa chică albă şi mătăsoasă şi lua un aer blînd şi binevoitor şi cu un pic de noroc îl poţi mitui pe Dumnezeu să dea uitării tot ce-a fost înainte. Tony mai avea încă destui bani la ciorap. După socotelile gardianului Thomas, avea chiar berechet. Dar cît or să ţină ? Ani de-a rîndul maică-sa îi asigurase un fix care depăşea foarte frumuşica sumă cîştigată de el în schimbul a cîtorva ore de curs predate săptămînal. Acum secase laptele de la amîndouă vacile.

Mills. Da, şi-l reamintea pe Mills — nu prea bine, doar într-o după amiază şi seară de august, în 1944, scurtă vreme înainte de Arnhem. Mills sosind (nepoftit) cu prietenul lui, Jock, la casa din St. John's Wood [1], Mills neras de două zile, duhnind a băutură de la mai bine de-o poştă, ca drept-cinstitorii din Limerick a doua zi după hramul sfîntului Patrick, patronul lor ; Mills cu o decoraţie agăţată de-a-ndoasele, aspru, sălbatic la faţă, o faţă pe atunci pîrlită de soare şi cu proaspete cicatrice de şrapnele ; şi-ţi dădeai seama ce voia să spună el cu decoraţia aia — nu lipsă de respect faţă de rege sau ceva de felul ăsta, ci un strivitor dispreţ faţă de viaţa care probabil că sfîrtecase maţele a douăzeci de camarazi de-ai lui şi-l alesese pe el, după cine ştie ce toane, să-i înmîneze o decoraţie pentru ceea ce el şi ceilalţi mai făcuseră pînă atunci de o sută de ori. Tony înţelesese cum stau lucrurile cu decoraţia şi cu barba nerasă şi cu pileala, deoarece era din aceeaşi brigadă. Ceea ce făcea batalionul Y nu se deosebea prea mult de ceea ce făcea batalionul Z ; acelaşi fel de a bea, de a lupta, de-a rîde, de-a muri. În după masa aceea, plini de politeţea pe care o au beţivanii, stătuseră şi sorbiseră ceai din delicate ceşcuţe de porţelan, iar mama lui Tony se înfăţişase în forma ei cea mai nesuferită. O ducesă. Arogantă şi trivială şi îngrozitor de ignorantă, şi folosind cuvinte cu ajutorul cărora încerca să-i înţepe ; toate

[1] Cartier din Londra. *(n. tr.)*

acestea pentru că Tony nu voia să se facă ofițer, plăcîndu-i să piardă vremea cu oameni ca ăștia. Mai tîrziu, Tony se dusese cu ei, în aceeași zi, la un chef pe răpunere ; îi veni să surîdă acum, aducîndu-și aminte că se agățase pe-o ușă turnantă. Copilăros, o belea pentru civili, dar n-are a face, așteptați, o să plecăm și o să murim noi în curînd.

Era îngăduit, pînă și în închisoare, să te gîndești la Margot. Din pricina dragostei pe care i-o purta, se afla el aci. Deși nu din vina ei. Vina era a lui. Pe sistemul de educație artistică, sau așa ceva, cadă vina ! Amin.

Obrazul lui Margot, al lui Margot care nu știa decît de bucuria clipei, de șuete pe tema artei, de cafenele, de „scuză-mă" și de vacanțe petrecute pe la hoteluri bune, și de cei doi prepelicari ai ei ; absurd, într-adevăr. Tony avea patruzeci de ani, omorîse oameni cu mîna lui și-i văzuse pe alții plîngînd, urlînd, terciuiți și, totuși, cu experiența și admirația nu putuse cumpăra de la părinții fetei obrazul acela de douăzeci și unu de ani pe care-l iubea încă, iar acum era prea tîrziu. O, Doamne, cît de dureros putea fi aici, cu ochii minții să vezi carnea trupului ei neatins și sprîncenele și fructul buzelor, și-n gură simțea amintirea gustului de sare, al lacrimilor fetei. Avea ea în mișcări acea minunată neștiință a nevinovaților, așa încît, oricum s-ar fi îmbrăcat, tot ghiceai desăvîrșita realitate care umbla dedesubt, mlădioasa unduire a fiecărui mult dorit ungher. Se topise de iubire pentru el, profesorul ei, iar el, obișnuit cu femeile, cunoscînd ce-ar putea să urmeze, renunțase, deoarece fata era îndrăgostită pentru întîia oară. Fusese frumos și jenant la început, evoluase cu iuțeala focului pînă la punctul de unde nimic nu mai are însemnătate, și atingerea veșmintelor și orice fleac doare, așa încît se prostise și el ca ea, și apoi, lumea fiind ceea ce este, adică bani, au fost văzuți într-un oarecare coridor, și a urmat nestăpînirea și, începînd de atunci, părinții ei au început să-și exercite autoritatea. Oameni de ispravă. Avocați sau așa ceva. Numele ei era Margot Worthington, și în orice altă împrejurare, el, la un pahar de vin, ar fi luat lucrurile în glumă, o glumă sentimentală sau răutăcioasă, dar de data asta nu mai putea gîndi prin bani și la rece ; și acum îi era dat să îndure peste poate ; și știa că nu e vorba numai de obsesiile acestea din închisoare ; suferise groaznic și mai înainte.

Ce putea face ? Bani. Să presupunem că ai avea bani. Margot era nebunesc de tandră şi ar fi vrut sau ar fi putut fugi cu el. Doi oameni puteau s-o facă dacă aveau bani. Îşi aduse aminte de prima dată : o faţă care se întorcea, şi cum îşi umezea buzele cu limba, şi părul ei castaniu piepţănat după absurda modă din anul acela şi, răspunzînd căutăturii ochilor lui cutremuraţi, privirile ei pline de fiori. O femeie n-are nevoie să se tîrască prin glod, să vadă falsa galaxie de lumini albe în vreme ce *Fallschirmjäger*-ii înaintau, cinci sute la număr, braţ la braţ, cîntînd, şi *Stuka*s-urile vuiau, şi din uriaşele împroşcări de noroi înţelegeai că o să scapi cu viaţă, deoarece acum se întîmpla să-şi bombardeze şi ei o dată propriii lor oameni. O femeie n-are nevoie să se coacă prin tufele şi ferigile pădurilor din Oosterbeeck, cînd cel cuprins de panică se repezea de-a dreptul într-un copac, iar tu, cel cu baioneta în mînă, nu-i puteai auzi cuvintele : gura celuilalt era prea uscată pentru a mai rosti barem *Kamerad*, deşi cu ochii se predasc, dar se cerea să şi spună c-a făcut-o, aşa încît îi înfigeai baioneta în beregată şi te repezeai la locul unde Tigrul aruncător de flăcări ardea oamenii din regimentul Geordie, în timp ce iarba scorojită, gata să ia foc, sîsîia odată cu ferigile, şi nenorociţii zbierau. O femeie frumoasă înfloreşte de la sine şi se pîrguie, se desăvîrşeşte fără alte marafeturi şi Margot, care nu văzuse nimic (în afară de nişte excursii colective : totul plătit dinainte), care nu făcuse nimic (în afară de cîteva delicioase nuduri pe hîrtie), era mai coaptă decît se credea. Trenul pleca în fiecare vineri de la Wicester şi cei doi funcţionari coborau cu grelele lor lăzi la Strawberry Whitacre unde nu se afla decît o centrală electrică şi un om în uniformă care-i aştepta. Vineri după vineri, marţea niciodată. Duceau probabil bani. Tony era energic, ştia să se eschiveze, să fie subtil, subţire la minte şi, lucru rar printre intelectuali, avea curaj fizic. Îşi cunoştea posibilităţile înlăuntrul dozei lui de curaj, îşi da seama că nu era un curaj clocotitor şi vînos de om-maimuţă, ca al unui Jock Macleod. Mills ar fi putut avea un atare curaj. Asta era atît de vădit, încît restul părea să urmeze în mod logic. Fiindcă ce importanţă avea ? Atitudinea oamenilor era de o înspăimîntătoare uşurătate ; Anglia nu mai era ţara pe care o slujise el atît de aprig ; era ţara omului pe

care-l doare burta, care se văicăreşte, care semnează petiţii ; e semn de decădere pentru o ţară cînd mai mult de jumătate din tineret o alcătuiesc fetele. Uită-te-n oglindă şi vezi omul pe care-l urăşti cel mai straşnic pe lume. Trebuie totuşi să-l hrăneşti, să-l cocoloşeşti, să-l învoieşti să facă ba una, ba alta. Priveşte-n oglindă şi vezi chipul celui pe care-l iubeşte Margot, şi totuşi ea nu ştie nimic şi nu se sinchiseşte de lungul şir de evenimente care au modelat acest chip, au brăzdat pe el linii, i-au chircit pielea, au înăsprit gura, au îmboldit ochii să zîmbească, au presărat cu puţină cenuşă părul. Anthony Tobias, patruzeci de ani ; un metru şaptezeci şi opt înălţime ; şaptezeci şi şapte de kilograme ; părul castaniu ; ochii albaştri ; profesiunea : fost profesor de desen ; coeficientul de inteligenţă : suficient ; religia : şovăitoare ; convingeri politice : fără însemnătate ; proprietar al unor haine bune şi al unor tablouri acceptabile şi al unei serii de lucrări de literatură modernă şi al cîtorva amintiri — dacă te uiţi în oglindă nu poţi şti ce se petrece în inimă, ce făcuseră mîinile încleştate pe grenade, baionete, pistoale automate, sau de ce mintea îi era plină de amărăciune. Amărăciune de dincolo de închisoare şi de Margot. „Fii cinstit cu tine însuţi. Tu crezi că ai stofă, dar în ceea ce te priveşte, nimeni altul n-o crede încă ; lepădăturile entuziaste *dau lecţii* ; dacă ai vrea cu adevărat să pictezi, ai picta, ai face foame de dragul picturii, nu te-ai fi vîrît în învăţămînt. Dacă doi oameni merg în tren cu două lăzi grele, înseamnă că trebuie să fie vorba de o grămadă de bani. Gîndeşte-te la un teanc de cinci sute de bancnote de-o liră. Da, dar nu uita că greutatea vine de la monedele de argint şi de bronz din plicul de salarii al fiecărui ins. Să nu faci una ca asta ! Fata n-o să te lase. N-are curajul s-o facă. Are un altfel de curaj, din ăla de calitate bună. Măi, omule, nici măcar în *ea* nu crezi ? Mills nu şi-ar da în petic şi n-ar şovăi, el nu s-ar preda şi n-ar trăncăni ; duşmăneşte vorbele, asta e clar ; a cotonogit un grangur pentru nişte vorbe şi nici cînd a fost să scape n-a vrut să-şi ceară scuze. Şi doar are nevoie de bani ca şi tine. Şi-apoi nu-i iei din buzunarul cuiva. Să nu poată părinţii ei deosebi o infracţiune de o simplă ieşire din fire ?"

La naiba, taică-su e avocat. Banii vorbesc. Da, dar la poliţie nu prea deschid gura, asta-i totul. Să nu te muşte şar-

pele de inimă. Ar fi atît de uşor să-l convingi : are curaj şi cîteva pahare şi amintirea camaraderiei şi o să fie al tău pe viaţă şi pe moarte. Hai, nu te mai gîndi la asta. Mai sînt şi alte fete cu ochi înflăcăraţi şi gingaşe mlădieri, gata să se predea fără condiţii. Dar eu pe asta o iubesc, o *iubesc*, nu vreau numai să... mă rog, ştii ce. Nu-l ispiti. S-ar putea să aibă omul nevastă şi copii. A trecut şi el ca şi tine prin iad. Atunci de ce să nu tragi folos de pe urma neînfricării ? Poate că banii nu vor fi acolo, chiar mură-n gură şi chiar aşa de lesne de luat ; dar ştia că or să existe acolo cînd va ieşi el, că vor mai exista şi cînd se va ivi Mills ; de cum ai gustat-o, bunătatea a şi pierit, însă răul stă mereu pe loc, surîzător, şiret, chipeş, convingător, ca o ademenire... În orice caz, argumentul final nu era atît că adulmecase banii, ci că n-avea o armă. Toată problema nu-i decît să poţi găsi o armă. Banii se ofilesc în faţa şrapnelelor, se prefac în gunoi la vederea mortierelor, se predau la repezeală cînd dau de mitraliere. Dar el nu avea nici măcar un revolver.

Un val de sînge îi năvăli în obraji şi simţi că nu se va putea smulge fatalităţii, aducîndu-şi aminte că avea, da — că avea într-adevăr un revolver. Era pus undeva prin vreun sertar în casa maică-si, prin vreunul din sertarele mult prea joase pentru ca ea să-şi încovoaie spatele înţepenit şi să cerceteze ce e acolo. Un Beretta. Ochii minţii lui îşi reamintiră ; de necrezut că uitaseră. O zi caldă, clădiri albe, Tobias beat. Altcineva ? Nebunul ăla de Benton. Dăduseră peste un yankeu care-şi dorea o amintire. Ai vrea un revolver ? îl întrebă Benton, făcîndu-i semn cu ochiul lui Tobias. Mai începe vorbă, yankeul fu de acord, adică unul adevărat ? N-ai pentru ce mulţumi. Pentru un prieten facem orice. Era în orăşelul acela italian o răscruce de drumuri şi acolo sta un poliţist italian. Tobias opri jeepul. Încotro e drumul spre Foggia ? Mîna arătă, faţa se întoarse, Benton îi înşfăcă revolverul şi Tobias, amuzat peste poate, o porni mai departe. Dar poliţistul era legat de revolverul lui cu un centiron şi în consecinţă — şontăcăind şi lac de apă — se pomeni tîrît după ei. Poliţiştii italieni nu însemnau nimic pentru Benton, şi mai nimic pentru Tobias. Tony îşi amintea de unii italieni care se bătuseră ca lumea în pădurea stejarilor-de-plută, deşi mai tîrziu el făcuse parte dintr-o patrulă de şase camarazi care capturaseră

șaptezeci de italieni. Făcuseră atîta gălăgie predîndu-se, încît nemții au început să tragă cu mortierele și au omorît vreo douăzeci din ei. Avuseseră de luptat cu italienii și-i bătuseră, așa că să mangleşti revorverul unui italian e absolut egal cu zero. De ce nu-și desfăcea dobitocul centironul? Făcea ditai pașii ca o balerină și se vedea că nu-i bun de nimic în nici o împrejurare. Benton reteză centironul și polițistul o porni cu mare viteză de-a curmezișul șoselei, rostogolindu-se, și se auzi un huruit de frîne și un camion cît toate zilele... Yankeul se îngălbenise și simțea că-i vine rău, n-ar fi vrut să-și aducă de loc aminte de această parte a întîmplărilor. Dar Tony și Benton, deprinși cu moartea, dădură nepăsători din umeri, și Tony rămase cu revolverul. Ca și ciorapii ajurați și ca și pantalonii negri, arma există undeva acolo, fără nici o noimă, dar plină de posibilități primejdioase în clipa în care o „anume" ispită s-ar ivi.

„S-a întors Jackson..."

Așteptînd în celula 123 din blocul „A", Mills auzi vestea care se răspîndea în șoaptă, prelingîndu-se ca un miros urît, și se strîmbă, cu gura pungită de scîrbă. Apoi auzi o altă variantă a adevărului sau zvonului acesta, care însemna reversul primei: *„S-a întors și tipul care i-a venit de hac."* Întrucît era vorba de el, știa că aici nu mint. Petrecuse o lună în blocul disciplinar, fără să zărească nici o față mai prietenoasă, la un regim alimentar de slăbire și, pe deasupra, mai fuseseră și cele zece zile de izolare suplimentară înainte de vizita de fiece lună a Comisiei de Control care-i aplicase pedeapsa. Au fost cele mai lungi patruzeci de zile din viața lui și acum aștepta cu nespusă plăcere să-l vadă pe Tony, era gata să se arate cuviincios pînă și față de caralii, numai dacă nu-i stricau socotelile. De bună seamă că Jackson își petrecuse ultimele patruzeci de zile în refacere, unele din acestea în dureri, ca și el.

— Serviciile afară!

Da, era vocea lui Jackson care mîrîia de-a lungul palierului; era tare ciudat s-o auzi și Mills aștepta cu oarecare neastîmpăr să vadă cum o să-i meargă cu el.

Jackson deschise celula, dar nici nu privi la Mills, nici nu spuse vreo vorbă. Mills își zîmbi sieși, destul de mulțumit.

„Se ţine deoparte. Îmi convine !“ Luă drăcia aia din colţ şi se aşeză la coadă, unde toţi cei înşiraţi acolo ştiau cît put şi cît le pute.

— Şi-aşa, iată-mă înapoi ! Nu vă mai holbaţi. O să se cam schimbe lucrurile pe-aici !

Astea le îndruga Jackson, dar nu era bun decît de vorbe ; nu privea la Mills ; era doar stînjenit, fiindcă ştia toată lumea că i se venise de hac ; iar omul care o făcuse era de faţă...

Cîţiva deţinuţi dădură din cap la Mills. Jigodia aia cu părul unsuros, cu gura ştirbă, cu faţa puhavă era şi el acolo şi se rînjea.

— Ai petrecut bine, prietene ?

— Superb.

— L-ai aranjat de minune. Treisprezece copci i-au pus şi-a rămas fudul de urechea stîngă. Pe tine te-au caftit ?

— O dată.

— Aşa-i obiceiul, cînd ataci un caraliu.

— Lasă gura ! răcni Jackson.

Jackson nu trecu să-i întindă lui Mills nici porţia care se da de dimineaţă, nici briciul. Părea că are de gînd să nu-i iasă în cale. Plantonul palierului, tot deţinut şi el, i se adresă voios :

— Bine că te revedem, băiete.

— Spune-mi, Tony Tobias s-a liberat ?

— Nu. Ăsta unul ştie să se învîrtească.

— Cum adică ?

— E planton de palier la blocul C. Are pe cineva care trimite bani rudelor unui caraliu pe care l-a cumpărat. Trăieşte ca un paşă. Vitamine şi de toate.

La ora opt au ieşit la aer curat. Era spre toamnă : nu mai fusese sub cerul liber din toiul verii şi limpezimea pătrunzătoare a luminii îi obosea ochii, îi stîrnea o uşoară durere de cap. Îl văzu pe Tony tot învîrtindu-se alături de-un deţinut imbecil. Tony îl salută făcîndu-i semn cu mîna, dar de data aceasta nici unul din ei nu mai îndrăzni să iasă din rînd.

Mills, îmbrăcat în salopetă, se duse cuminte, intrînd în atelierul de saci poştali, drept în faţa unui caraliu care nu era Jackson. Toate capetele se întoarseră într-acolo, fiecare

lăsînd lucrul sau pălăvrăgeala, ca să se zgîiască la el. Se iscă un fel de murmur admirativ, înăbuşit pe loc de răcnetul caraliului : „Lasă asta !“ Acelaşi caraliu, niţeluş neliniştit, îi spuse lui Mills :

— La cea mai mică abatere, tu ştii ce te aşteaptă !

— Pot lucra împreună cu camaradul meu ?

— Dacă se iveşte cea mai mică abatere...

— Nu se va ivi.

— Atunci nu mă opun. Ia, spuse apoi către Tony, arată-i şi lui ce trebuie să facă.

Tony spuse :

— E uşor de tot. Cinci împunsături de fiecare ţol [1], şi apoi la masa de lucru : Mă, omule, că dărîmat mai arăţi ! Te-au înfometat ori ce ţi-au făcut ?

— Regim alimentar număru' unu.

— Te-au bătut ?

— Cinci găozari.

— Nu te mai lua cu nimeni la harţă. Aici viaţa e uşoară.

— N-am de gînd să mă temenesc în faţa nimănui...

— Nu-i nevoie de temeneli. O să-ţi mănînce din palmă. N-ai decît doar să nu te bagi în buclue. Ţine-ţi fleanca. Nu face pe grozavu'. N-are nici un rost să te arăţi grozav aici. Nu dovedeşti nimic cu asta. Ei ştiu că eşti grozav, pentru că altminteri n-ai fi aici.

— Pentru ce te-au condamnat, Tony ?

— Îţi aduci tu aminte de tablourile mele ?

— Spuneai că-s făcute de tine...

— În ultimii doi ani am dat lecţii, cîte două după amieze pe săptămînă, la o şcoală de artă din Medbury. Apoi m-au aruncat afară, pentru că m-au prins sărutînd o studentă. Dar aveau o mulţime de bucăţi de-ale mele pe pereţi şi am cerut să-mi fie date înapoi. N-au vrut să mi le restituie. Atunci am făcut greşeala de a-l lovi pe director. Civilii sînt foarte gingaşi în privinţa bătăii, Reg.

— Mie-mi spui !

— Am auzit ! Ar fi înghiţit înjurăturile mele şi acuarelele pe care le-am rupt şi faptul că am pomenit de studenţii de care se simţea atras el, dar de violenţa fizică s-a speriat.

[1] ţol 2,54 cm.

Pierderea demnității sau mai știu eu ce. Era, de altfel, numai cu vreo douăzeci de kilograme mai greu ca mine.

— Și cît ți-au dat ?

— Șase luni.

— Așijderea.

— Ale mele sînt aproape gata.

— Ce-ai de gînd să faci după ce ieși ?

— Depinde de tine.

— De *mine* ?

— S-ar putea, Reg. Nu mă pot înapoia la o școală de arte și nu-mi pot cîștiga viața pictînd, deoarece am nevoie de timp ca să pictez tablourile care, vînzîndu-se, mi-ar asigura banii trebuitori să-mi dea răgazul de a picta altele. Înțelegi cum stau lucrurile ? Banii te biruiesc de ficcare dată. Mama mi-a înțărcat fixul pe care-l căpătam de la ea. Sînt un netot — ar fi trebuit să pun ceva de-o parte, cîtă vreme îmi mergea bine.

— Ești însurat ?

— Am vrut.

— Cu studenta aia de la arte ?

— Era ceva reciproc. E o fată bună. Dar era o fată *de condiție*. Sau așa erau părinții ei. I-am pus cruce. Dar tu cum stai ?

— Însurat. Am și-un copil.

— Atunci o să fie greu.

— Ce-o să fie greu ?

— Ceva ce am văzut eu. Doi oameni ar putea-o scoate la capăt. Bineînțeles, dacă ai vrea și tu. Mai ales doi parașutiști.

— Te gîndești să dai o lovitură ?

— E vorba de ceva ce am observat ducîndu-mă săptămînă de săptămînă cu trenul la Medbury. Dar las-o moartă. Tu ai nevastă și copil...

— Vrei adicătelea să spui că-i periculos ?

— Și ilegal. Las-o baltă. O să fie totul altfel cînd om ieși de aici.

— Dar, oricum, ne vom întîlni. Tu de cînd locuiești la Wicester ?

— De trei ani. Am obținut o jumătate de normă la Colegiul Municipal de Artă. Apoi, ca să-mi umplu celelalte zile, mă duceam la colegiul din Medbury.

— Ce se petrece la Medbury ?

— Nu acolo se petrece. Pe drum.

— Aș dori să aud și eu despre ce e vorba.

— S-ar putea să nu fie nimic.

— Dar dacă e ?

— Dacă e, răspunse Tony, atunci dăm de bani.

Bani.

Materialul care vorbește.

Substanța pe care domnul Webster o folosește în loc de curaj — și care-l duce la izbîndă. Murdăria care-l convinge pe magistrat, care impune respect, „puținul" acela după care ofta Celia, pe care de fapt nu-l cerea, dar după care jinduia ca să se poată îmbrăca elegant, să mănînce mai bine, s-o trimită pe Daphne la o școală bună unde să învețe să vorbească ales și să dobîndească acel farmec ce-i va deschide porțile locurilor unde va întîlni oameni cu bani, care se vor însura cu ea și-i vor asigura ceva mai mult decît pîinea zilei de mîine.

Banii care, pînă și aici, impun respect, considerație, prin niște complicate mijloace ocolite, numerar trimis altundeva... Și care nu-ți cer decît să întreprinzi ceva riscat.

Ora douăsprezece.

Înapoi în celule, cu excepția plantonului de palier care dă o mînă de ajutor caraliilor cu marmitele și cu tăvile.

Mills intră în celulă și rămase ca trăsnit. Toate erau alandala, date peste cap, așternutul sfîșiat, rogojina de pe dușumea ferfeniță, avizele regulamentare rupte în două, cîteva din puținele lui efecte personale de asemenea ; pe jos bucățelele albastre ale singurei scrisori ce i se îngăduise să primească de la Celia, o scrisoare plină de banalități și afecțiune, două lucruri vrednice să fie prețuite, gustate, citite zilnic...

Plantonul de palier intră, văzu harababura, își dădu cu presupusul :

— Ia te uită, comedie ! Ăsta-i cineva care nu te înghite.

Un turnător.

— Cîinele ăla de Jackson.

— Ia-o încet, amice. Chestia asta are o pricină şi nu-i numai ca să te necăjească. O să vezi că eşti scos la raport. Nu-ţi pierde firea, mă, omule. Fii şi tu isteţ ca şarpele.

Mills îşi înghiţi prînzul, cu un amestec de furie şi de frică măcar că-i cădea de-a-ndoselea. „Isteţ ca şarpele.“ „E uşor să trăieşti aici. Nu-i nevoie de temeneli. O să-ţi mănînce din palmă. Dar asta numai dacă nu dai de bucluc.“ Nu le plăcea mutra lui. Le va veni uşor, pe nesimţitele, să-i facă din viaţă un iad, într-un loc unde şi aşa factorul comun e nefericirea şi unde mai avea de îndurat săptămîni de chin. E dreptul lor, face parte din monotonia îndeletnicirii lor. Iar de va fi scos din sărite şi împins la furie, cu atît mai bine. Jackson va fi gata, şi, la neagra, lui Mills nu-i va rămîne decît iar să hîrîie în cîrpa care-i va fi fost îndesată căluş în gură. S-ar putea să se termine, chiar cu această condamnare „mică“, prin nebunie sau sinucidere. Era un război al nervilor şi Jackson nu se putea să nu cîştige, la el erau tunurile de 88. Mills simţi că o copleşitoare deznădejde îl roade. Şi nu-i dă pace să cugete în tihnă. Aveau de gînd să-i facă viaţa iad şi singurul lucru de care nu ducea lipsă, curajul fizic, putea să nu facă nici doi bani, ba să se dovedească şi nepriclnic.

În după amiaza aceea îi vorbi lui Tony despre cele petrecute, şi pînă şi optimismul lui Tony păru zdruncinat.

— Nu pot merge atît de departe, decît dacă-i laşi, îşi dădu el cu părerea. Dacă nu eşti obraznic şi dacă asculţi de ordine — chiar şi de ordinele fără noimă — nu văd cum te-ar putea lucra. Cei mai mulţi dintre ei nu-s răi. O să vorbesc eu cu omul meu, să vedem el ce spune. Ai pornit-o cu stîngul, Reg. Trebuie să devii unul dintre ăia neluaţi în seamă, cineva la care nu li-i mintea de dimineaţă pînă seara.

„Nu văd cum te-ar putea lucra...“

Mă rog, nu e prea greu.

A doua zi dimineaţa zbîrnîitoarele sparg somnul...

Vocea lui Jackson :

— Serviciile afară ! Daţi-i drumul, porcilor, aşteptaţi un morcov în fund ?

Şi, pe cînd Mills ieşea din celulă cu troaca de carton presat şi cu drăcia aia din colţ plină pe sfert, Jackson spuse :

— Tu o să-mi ieşi la raport. Rămîi în celulă după ce-ţi bei ceaiul.

Mills nu răspunse nimic.

Jackson răcni :

— Răspunde cînd ţi se vorbeşte, sau o păţeşti din nou pentru tăcere nerespectuoasă.

— Nu mi-aţi pus o întrebare.

— Să nu faci pe nebunu' cu mine, Mills. Vorbesc cum nu se poate mai serios. *Eu* comand, nu tu.

Mills răspunse, trăgînd cu ochiul la feţele celorlalţi care se zgîiau la el, în vreme ce duhoarea murdăriei de ieri şi de cu noapte îi trăsnea în moalele capului :

— Nu mă duce în ispită, Jackson.

— Te-i fi gîndind cumva să arunci cu murdăria asta în mine ? Ei, nu te ţin curelele, aşa-i ? Ştii ce păţesc recalcitranţii, nu ?

Chinuitor de aţîţat, Mills mormăi :

— N-o să zac pe veci în închisoare, Jackson !

— Ai de gînd să-mi vii de hac afară ? rîse Jackson. Încă n-ai ieşit, Mills.

Pe cînd isprăvea de înfulecat, auzi paşii grei pe care-i mai auzise el, o dată. Cei doi zdrahoni de la blocul disciplinar intrară zîmbind.

— Salut. Te şi întorci la noi ? Trebuie că ne placi.

— Vă plac ca pe otravă.

— Fă-ţi bagajul.

— Da' de ce ?

— Nu ştii ?

Mills îşi vîrî sarsanaua într-o faţă de pernă şi o apucă de-a lungul palierului de oţel, stîng', drept', stîng', drept', o voce compătimitoare strigîndu-i de undeva :

— Nu te necăji, mă, omule. Fă o scrisoare la ziar după ce ieşi.

Ţac-pac, ţac-pac, jos pe scara de fier în spirală, înspre centrul stelei de cărămidă, apoi de-a lungul coridorului pînă la o celulă. Obişnuitul brînci pentru cazul că s-ar fi împotrivit. Acelaşi soi de celulă, aceeaşi cantitate de gunoi, obişnuitul miros de urină. Aşteptare. Păcăleala unei judecăţi urma să aibă loc mai tîrziu. Fiinţe omeneşti, fiinţe omeneşti, scuip pe toată grămada asta de ticăloşi ! Devenea din ce în ce mai greu să-ţi aminteşti de bunăvoinţa cuiva, de ceva gingaş ; memoria părea că sală peste o perioadă de viaţă şi că se

înapoiază de-a dreptul la șrapnele și la tropăitul de cizme.

După un ceas, l-au dus la comandant. Pe chipul bătrînului beţivan se putea citi neliniștea. În camera de judecată nici urmă de Jackson, dar se găsea acolo, printre „greii“ de la blocul disciplinar, un caraliu cu numele de Fleming, îndeajuns de meschin și de nedrept ca să-i fie vrednic locţiitor. Nu era toată tărășenia prea grozav ticluită, dar în schimb era operativă. Dacă Mills se văita de Jackson și dacă raportul era pe numele lui Jackson, comandantul, aducîndu-și aminte de bătaie, va crede, de bună seamă, că e un oarecare adevăr în raport (ceea ce nu însemna că ar fi făcut ceva chiar în celălalt caz), însă dacă Mills ar spune acum că Fleming e prieten la cataramă cu Jackson, comandantul o să caște dispreţuitor : „Ascultă, Mills, tu crezi că întreg personalul meu e corupt ?“

Grefierul închisorii ceru :

— Numele și matricola !

Mills își spuse numele și numărul matricol.

Apoi i se citiră învinuirile : stricăciuni aduse mobilierului din celulă ; ruperea unei pagini dintr-o carte aparţinînd bibliotecii ; deţinerea în celulă a unei cărţi, deși nu avea dreptul la citit.

— Ai ceva de spus ? îl întrebă comandantul.

— N-am avut nici o carte de la bibliotecă. De-abia am venit înapoi de la blocul disciplinar. Știţi prea bine că e așa.

— Vrei să spui că personalul meu a scornit dovezile astea ? Ţi s-a găsit în celulă o carte care n-avea ce căuta acolo ; și cîteva pagini din ea erau rupte.

— N-am pus eu cartea în celulă...

— Nu asta se discută...

— Ba cred că tocmai asta se discută...

— Esenţialul e că s-a găsit cartea acolo. Cinci și douăzeci și opt cu două zile de *M. I.*

Ceea ce însemna pierderea a cinci zile de condiţional [1] și douăzeci și opt de zile de suspendare a drepturilor suplimen-

[1] Zilele scăzute din totalul pedepsei, pe baza muncii efectuate de un deţinut (*n. tr.*)

tare[1] și două zile de *muncă izolată* într-o celulă din blocul disciplinar.

Mills strîmbă din nas în semn de dispreț, dar petrecu ceasuri îndelungate în celulă, chinuit de frica unei noi cotonogeli.

După alte trei zile fu din nou scos la raport. De data aceasta Jackson însuși se afla în camera de judecată.

— Numele și numărul matricol ?

— Mills.

— Matricola.

— Încă n-o știi ?

Caralii încremeniră cu toții, încîntați, gata să sară pe el dacă-l apucă pandaliile. Fața comandantului se făcu stacojie și vinele i se umflară pe frunte asemenea unor viermi albaștri.

— Răspunde la întrebarea domnului grefier și încetează cu obrăzniciile.

Mills își rosti numărul matricol.

Fără o cît de mică schimbare a expresiei, grefierul citi mai departe învinuirile :

— Fumat în orele interzise.

— Ai ceva de spus ?

— Nu fumez, domnule comandant.

— Dă-ne amănuntele, Jackson.

Jackson îl înfățișă din închipuire pe Mills fumînd în timpul lucrului, indică ora, felul nepăsător în care și-a văzut mai departe de fumat cînd i s-a atras atenția, obrăznicia pe care el, Jackson, avusese bunăvoința să n-o ia în seamă de data aceea.

Mills îl întrerupse nerăbdător :

— De ce nu vă uitați la degetele mele ?

— Nu sînt dispus să-ți iau în considerație pretextele, Mills. Aici faci ceea ce ți se spune. Trei și patrusprezece. Ceea ce însemna pierderea a trei zile din condițional și patrusprezece zile de suspendare a drepturilor suplimentare. (Pentru Mills asta ntu însemna nimic). Și să faci bine să nu mai apari pe-aici, Mills !

[1] Dreptul de a primi pachete cu alimente și țigări, dreptul la vorbitor etc *(n. tr.)*.

— Spuneţi-le-o *lor*, nu mie.

Iar Jackson, gudurîndu-se şiret, spuse :

— Asta e un caz greu, domnule comandant.

— Să nu tolerezi nici un fel de abateri. O să înveţe el să ni se supună.

În atelierul de saci poştali, în chiar după amiaza aceea, Tony îi şopti :

— Peste două zile plec.

— Ferice de tine.

— Ascultă, am aranjat cu Thomas din blocul meu să facă ce-o putea. O să-i dea cîte ceva pentru tine plantonului şi plantonul de palier o să-ţi aducă, în schimbul vreunui mic bacşiş, al vreunei ţigări poate. O să-ţi trimit vitamine în tablete şi pachete de ţigări pe care le poţi folosi ca monedă, ca să cumperi mîncare şi aşa mai departe.

— Eşti dat naibii de cumsecade, Tony.

— Lasă prostiile. Acum ascultă. Ce pot face pentru tine afară ? Ai ceva de spus nevestei ? Vreun împrumut băneşc ?

— Poţi să-i scrii şi să-i spui că o duc bine, dar că am avut nişte necazuri la sosire, asta-i pricina pentru care nu am vorbitor.

— Altceva ?

— Spune-i să ţină patul cald.

— Porc bătrîn ce eşti ! Thomas zice că să te fereşti de prietenul lui Jackson, unul cu numele de Fleming...

— Îl ştiu.

— Şi Fleming e prieten cu unul Harris, care s-ar putea să se lase convins să li se alăture.

Gardianul se amestecă :

— Ia mai lăsaţi gura şi vedeţi-vă de lucru.

O dată pe săptămînă deţinuţii mergeau la baie. Era un eveniment pe care-l aşteptau cu nerăbdare. Să porţi o cămaşă vreme de-o săptămînă şi să şi dormi în ea, de asta îi era silă lui Mills care îndrăgea curăţenia.

Caraliul cu numele de Harris îi ducea pe oamenii de pe palierul lui Mills la baie. Mills băgase de seamă că Harris se uitase cu mare atenţie la el cînd ieşise din celulă, o identificare, probabil ; ochi care cercetîndu-l grăiau „*Asta e !*" şi aşteptă, cu un oarecare gol în stomac, să se întîmple ceva, să i se caute iarăşi nod în papură.

În vreme ce toți se dezbrăcau, Harris merse să deschidă robinetele dușurilor — lucru ciudat din partea lui și inutil, de pe urma căruia se pomeni că i s-au udat mînecile uniformei.

Gol pușcă, Mills păși spre dușul cel mai apropiat. Harris interveni :

— Ia, tu de colo, treci sub dușul ăsta, iar Mills nevoind să se împotrivească unui ordin, se duse acolo unde i se spusese. Văzu însă că apa, așa cum o potrivise caraliul, era clocotindă, numai bună să-i opărească pielea.

— Intră sub duș, Mills. Îți ordon !

— S-o facem nițel mai rece. E clocotindă.

— Tu lasă robinetele în pace. Și ăsta-i un ordin.

— Cîine ce ești ! icni Mills. Și la naiba cu supunerea, hotărî el. Las' că le arăt eu lor ! Du-te tu de vezi ce fierbinte e ! Și-l împinse pe Harris, izbindu-l cu atîta putere în piept, încît omul se poticni de bordura înaltă de-o șchioapă, care înconjura fiecare duș, și alunecă sub șuvoiul de apă. Fierbinte ca aburii, apa îi ploua pe față, încît se porni pe zbierete, azvîrlindu-se, ud leoarcă, pe rogojinile dușumelii, în vreme ce ieșeau aburi din hainele lui imbibate.

— Cam caldă, nu-i așa ?

Dar Harris gemea : „Of, Doamne, of, Doamne !" și apoi își duse fluierul la gură.

De bună seamă că se așteptaseră la tărăboi, de vreme ce Jackson și cu Fleming se și repeziră înăuntru, privirile lor holbîndu-se uluite în fața neașteptatei victime.

— Ai întrecut măsura, Mills. Te așteaptă vergile.

Unul dintre deținuți spuse :

— Așa-i trebuie. Apa era clocotindă.

— Gura ! răcni Jackson. Îmbrăcați-vă repede cu toții, banditilor !

Așteptarea, scurgerea orelor cu o nesfîrșită încetineală de la o masă la alta, apariția celor doi zdrahoni de la neagra ; își și făcuse bagajul...

Ușa celulei se deschise.

Mills rămase uluit. Confesorul ! Fu nevoit să-și stăpînească rîsul : pe fața confesorului mai că se putea deslușî îngrijorarea ; instrucțiunile primite : să-i bagi mințile-n cap ori, dacă nu poți, să vîri frica de Dumnezeu într-însul. Era un

lungan subţire, cu puteri pe potriva staturii lui trupeşti, puteri de fapt irosite, vlăguite, ţinînd de belferie şi de vorbe goale. Desluşeai pe faţa lui şi trăsături care nu puteau fi tăinuite : umilinţe trecute, compromisuri, acolo unde vorbele se zăticniseră ; logică de fier, coridor de vorbe care nu duceau nicăieri, dincolo de o înjurătură dispreţuitoare. Dar cunoscuse şi izbînzi, oameni care îşi pierduseră cumpătul înaintea lui, care îi imploraseră ajutorul, care se predaseră fără condiţii, şi chipul duhovnicului ascultase mărturisirile, mîhnirile oamenilor, cu oarecare silă, luînd seama la mirosul trupurilor lor, la mucii de pe haine — şi toate acestea se desluşeau pe chipul său, căruia îi plăcea teoria, care pe toate voia să le rezolve numai cu vorbe. În vreme ce se strecura în celulă, desprindeai la el şi un strop de bunăvoinţă forţată, ceva mieros, convingerea hotărîtă că, la urma urmei, avea de-a face cu nişte nătărăi, el fiind cel înţelept.

Cu toate acestea Mills spuse cuviincios :

— Cu ce vă pot fi de folos, *padre* [1] ?

Surîs cărturăresc, plăcere a jocului de cuvinte :

— Nu-i mai degrabă vorba de cum îţi pot fi eu de folos ?

— Aşa să fie ?

— Aud că ai oarecari necazuri.

— Le am sau le pricinuiesc ?

Din nou zîmbetul acela grijuliu ; osînditul pare c-ar vrea să fie înţelegător. Toţi sîntem oameni aici.

— Ca să vorbesc drept, am auzit că le pricinuieşti. Ei, de ca oare. (Vâsăzică nu se-ndoia.)

— Păi, pentru că toţi încearcă să mă întărîte să calc regulamentele şi chiar izbutesc.

— Cine ?

— Caralii.

— Eşti convins că dumneata nu porţi nici o răspundere ?

— Numai întrucît nu fac frumos în faţa lor.

— Nu faci frumos ? (O vorbă pe care nu le-o tălmăcise la seminar. Asta nu-i ceva ce fac căţeii ?)

— Da, nu fac frumos. Adică n-ascult de tot ce spun ei.

— Dacă stai să te gîndeşti, ei au aici răspunderea.

[1] Termen oarecum familiar, pe care-l folosesc englezii cînd se adresează pastorului (*n. tr.*).

— Și ce, asta le dă dreptul să mă cotonogească ?
— O, nu-mi vine a crede că ar făptui așa ceva.
— Au și făptuit-o o dată.
— O, ascultă Mills...
— Vă rog să mă ascultați dumneavoastră. V-am spus limpede că au și făcut-o.
— Da, dar...
— Nici un dar. Eu vă vorbesc adevărat.
— Mills, n-o să ajungem nicăieri, atîta timp cît nu privim adevărul în față.
— Să *ajungem* ? Cine ?
— Nu te supui de loc așa cum ar trebui pedepsei ce ți se dă !
— Vreți să spuneți că nu fac frumos ?
Oftat adînc. „O, dragă Doamne, ce mai om încăpățînat și nătîng ! Să las deoparte blîndețea. S-o iau cu logica."
— Vreau să spun că trebuie să te împaci cu temeinicia pedepsei ce ți-a dat-o societatea. De aci trebuie să pornești.
— Ascultă, *padre* ! Un om mă insultă, mă face de pleavă a societății, spune că regimentul meu nu face nici două parale...
— Vorbe rostite la mînie...
— Dar ce, la început era vorba de mînie ?! Nu, ci de flecă-reală, de vorbe mari, de niște îngîmfare...
— Atunci de ce să nu-i răspunzi nepăsător ? Cu bătaia nu faci nimic, nu-l schimbi.
Mills urmă, foarte răbdător :
— Ia luați aminte. Să presupunem că mi-ar fi jignit nevasta...
— Privești lucrurile dintr-un punct de vedere greșit, Mills. Nu înseamnă că oricine nu e de aceeași părere cu dumneata, trebuie neapărat să fie umilit...
— Adică vreți să spuneți că societatea a ajuns la faza în care omul e silit să îndure orice jignire ?
— Există și leacuri. Legea...
Mills o-ntoarse bajtocoritor :
— Legea costă bani. Poate fi cumpărată cu bani.
— O ! nu, băiete !
— O ! da, și pînă și *act*...
— Dreptatea desăvîrșită e la Dumnezeu.
— Atunci recunoașteți că dreptatea omenească poate greși ?

— Desigur că poate greşi.

— Atunci, de ce să mai cheltuiesc bani grei, cînd un puinn zdravăn spune tot ce aş dori să spun ?

— Pentru că violenţa este prin ea însăşi o faptă rea. Stîrneşte ura, contra-violenţa...

— Întocmai. Asta-i ce-mi fac ei mie aci.

— Nu. Trebuie să înţelegi că asta le-o faci dumneata lor.

— La revedere, *padre* ! O lungă privire dispreţuitoare, sub care cărturăreştii ochi îşi lăsară privirile în jos.

— Şi nu uitaţi să-i transmiteţi complimente comandantului.

Încă o înfrîngere. Şi nu-i cu putinţă să nu-ţi pierzi neprătinirea, propriul simţ al dreptăţii, răspunderea de cuvintele pe care le rosteşti, nu-i cu putinţă să nu te simţi iritat.

— Nu poţi lupta cu toată lumea, Mills.

— Pot lupta cu afurisita asta de închisoare. Am fost eu în locuri şi mai rele.

— Te lupţi cu un duşman care, de fapt, nu există, care nu eşti decît tu însuţi.

— Treceţi mîine pe aci, *padre*, să vă arăt vînătăile.

Dar gura cărturarului se strînse ; gîndul se îndreptă spre altceva, trebuiau alcătuite nişte fraze pe placul comandantului. „Absolut inutil. Înţeleg ce aţi spus. Asta-i o primejdie pentru societate. Ce părere aţi avea de un psihiatru ?“

Pe faţa comandantului, cînd se înfruntară unul pe altul a doua zi dimineaţa, Mills putea citi că aflase cum s-au petrecut lucrurile.

— Numele şi numărul matricol ?

Mills recită formula.

Grefierul dădu citire învinuirilor :

— Atac asupra unui gardian ; nesupunere la ordin, indisciplină, amănuntele fiind că...

— De data aceasta ce ai de spus, Mills ?

— Nu prea are rost să mai spun ceva, aşa-i ?

— Nu prea. Totul este cît se poate de clar.

— Gardianul mi-a cerut să mă vîr sub un duş cu apă clocotindă. Voia ca eu să nu dau ascultare unui ordin, ca să mă poată scoate apoi la raport. Totul e din pricină că ei nu mă înghit !

— Ai fost dus să faci baie şi ai refuzat.

— Am refuzat să mă opăresc.
— Ceilalţi nu s-au opărit.
— Eu însă m-aş fi opărit.
— Duşurile sînt numai calde, nu fierbinţi.
— Atunci de ce-o fi acum faţa lui Harris dată cu unsoare contra arsurilor ?

La auzul adevărului, faţa caralîului, dedesubtul unsorii, se aprinse ca focul.

Comandantul spuse însă netulburat :

— Dacă ai crezut că apa e prea caldă, de ce nu i-ai cerut domnului Harris să regleze robinetul ?

— Domnul Harris nu voia ca robinetul să fie reglat.

— Ce naiba-i cu tine, mă, Mills ? Doar n-ai decît o condamnare de şase luni.

— Nu-i nimic cu mine, domnule comandant, decît că sînt un om, nu un animal care face frumos.

— O, nu spune prostii ! Te pot anunţa că de data aceasta mă gîndesc la pedeapsa corporală. O să faci cum ţi se spune, Mills. Aici noi sîntem mai tari ca tine.

— Nu, fiecare în parte nu sînteţi. Numai în turmă.

Comandantul roşi, viermii albaştri-i se tîrîră peste frunte. „Încă niţel, îşi spuse Mills, şi-l trăsneşte damblaua."

— O să-ţi dai tu seama că nu permit acte de violenţă fizică.

Mills aşteptă în seara aceea în izolatorul de la blocul disciplinar să fie luat la bătaie. Auzi, de departe, din celelelate blocuri, ceremonia de la cinci şi jumătate a „închiderii porţilor", trîntirea cu furie a sutelor de uşi de oţel şi aşteptă să dispară slaba lumină a zilei. Exista în celulă o dîră de lumină de gaz ; uitase de lumina zilei, de căldura soarelui ; parcă nu prea vedea ; un an aci, îşi spuse el, şi am să orbesc. Ce-are să facă comandantul ? Are dreptul să-mi prelungească pedeapsa ori să vină cu noi acuzaţii în faţa altui tribunal ? Mills trăgea nădejde că nu, dar de umilit nu avea de gînd să se umilească în faţa lui. Ticălosul ăsta o să-l audă poate ţipînd, însă cuvintele „Îmi pare rău" sau oricare altele asemănătoare, pe care le dorea el, n-o să le audă. Nu-i de loc uşor să aştepţi să fii bătut pînă ce-ţi pierzi cunoştinţa. Îi era frică, ştiind că biruinţa fizică nu va fi a lui, dar începu să analizeze situaţia aşa cum ar fi făcut şi dacă gardienii ar fi fost nemţi. Avea un cuţit — şi-l vîrîse în ciorap la piciorul drept ; avea o fur-

culiță — putea aduce multă vătămare feței cuiva, înainte de a se lăsa ca să pună mîna pe el ; putea orbi pe unul sau pe altul dintre ei. Dacă se lasă cu omor, atunci poate că adevărul va ieși la lumină. Dar va ieși oare ? *Deținutul își pierde mințile și e omorît în cursul luptei* — izbuti să-și rîdă de această improbabilitate. Spre a-și octroti podoabele, Mills își încinsese în jurul coapselor zdreanța de ștergar pe care o avea. Apoi se hotărî să stea cît mai lîngă ușă, în afara orbitei oricărui ochi de la vizetă, gata să se arunce asupra unuia sau altuia dintre ei.

Dar pînă una alta caraliul de serviciu înregistră „absența" lui.

— Ești acolo, Mills ?

— Ba bine că nu.

— Atunci stai așa ca să te pot vedea.

— Drept cine mă iei ? Drept vreun prăpădit de actor de cinema ?

— Fă ce ți se spune !

— Mă-ta.

Pașii gardianului tropăiră mai departe.

Începuse să moțăie, cînd intrară ; picotea, cu trupul sprijinit moale de ușă. L-au trezit îmbrîncelile lor.

Se și pomeni în picioare, cu furculița în mîna dreaptă. Veniseră în grup, patru la număr, și Mills făcu spre ei cîțiva pași. Furculița nimeri în închietura mîinii unuia grijuliu să-și ridice brațul în apărare. Se auzi un lung vaiet de durere, — și ăsta venea de la ei. Dar un alt zdrahon îi dădu o lovitură grea și joasă, prăvălindu-l la podea. Tustrei avură de furcă să-l țină, dar Mills tot vătămă ochiul unuia, mai înainte ca ei să se poată apuca de treabă și să-l dumice în picioare pînă ce l-au lăsat în nesimțire. Intra tot mai mult într-o genune de dureri, cînd cel cu mîna sîngerîndă se întoarse și șuieră : „Na-ți-o !" și în vreme ce clocotitorul arc de lichid spinteca aerul, Mills se feri în lături. Însă chiar și așa, o bună parte îi împroșcă spatele și-i smulse un adevărat urlet, o apăsătoare durere de cap izbindu-l pe loc. Zăcea grămadă, îngăduind nopții ce i se lăsa peste conștiință să pună stăpînire pe el și gîndindu-se cît îl mai putea ajuta mintea. N-a mers tocmai rău. Pe doi i-am nimerit, și-și aminti de Jock și urmă o clipă de singurătate desnădăjduită, o jinduire

după acea prietenie căreia n-avea să-i mai găsească niciodată pereche ; Jock înțelesese atît de bine cumpăna vorbelor, imboldurilor și faptei...

După alte trei zile l-au biciuit. Totul s-a petrecut foarte oficial, chipurile cu mîhnire, se străduiau să arate că lor le pare rău că-s siliți s-o facă, dar susțineau că e o necesitate disciplinară. Un magistrat-inspector trebuia să-și dea încuviințarea și a avut loc un mic „proces" de toată drăgălășenia, în cursul căruia comandantul a propus martori, numai că lui Mills nu i-a fost îngăduit să depună și el mărturie [1]. A spus doar ce avea de spus, însă bineînțeles că magistratul s-a lăsat călăuzit și impresionat de gardienii atît de rezonabili, de potoliți, cărora nu le plăcea violența și care întîmpinau greutăți încercînd să-l stăpînească pe omul ăsta care...

Pe Mills l-a examinat medicul oficial al închisorii, care a constatat că poate îndura biciuirea. A fost apoi dus într-un șopron unde se afla un aparat alcătuit din bare de fier, de care l-au legat, înconvoiat și pus în situația umilitoare de a sta cu fundul expus la vedere. Mișunau în jur cîteva namile de caralii de la blocul disciplinar, însă magistratul era obligat să asiste și el și să supravegheze biciuirea, împreună cu medicul și comandantul. Mînuitorul biciului era un gardian de la neagra. Mills nu-l mai văzuse pînă atunci. Întregu-i trup tremura în așteptare, sudoarea prelingîndu-i-se de la subsuori. Cumplita durere de cap îl apucase din nou, anticipînd tortura.

Arsura durerii era chinuitoare ; cu neputință ca trupul să nu se izbească de lanțurile ce-l încingeau ca pe un bou dus să fie însemnat cu fierul roșu. Și așa, îngreuiată de poziția în care îl țineau, durerile îi prefăceau respirația în ceva cumplit, aspirație a aerului, suflare convulsivă, zgomot unic. Stăteau cu toții acolo, în cea mai desăvîrșită tăcere, ascultînd acel zgomot, așteptînd să-l audă că-și cere iertare, că țipă, că-i roagă să înceteze. Așa și voia, dar mai era o parte din el care știa că dacă trece și peste asta, va ieși învingător ; va avea parte de victoria morală, după cum avuseseră parte de ea la Arnhem și la Dunkerque. A tot mers așa, șase, șapte, opt

[1] Procedura engleză permite acuzatului să fie martor în propriul său proces (*n. tr.*).

și iată că deodată băşica udului vrea să-l facă de rîs. Înlăuntrul minţii lui ţipa „Cîinii ! O să-i omor. Am un revolver. Browningul belgian. Şase gloanţe. Nu-mi pasă. Unul pentru Webster, unul pentru Jackson, unul pentru Harris, unul pentru magistrat — nu ăsta, ăl de la început — unul pentru Fleming şi unul, unul special, drept în măruntaie pentru cîinele *ăsta*...“

S-a terminat. Îi scot lanţurile. S-a ridicat, slab şi buimac, răsuflînd anevoie, cu pieptul zvîcnind. Un miros ciudat. Pămînt. Depozitau cazmale acolo. „Vorbeşte ! Aşteaptă o clipă. Mai întîi răsuflă din nou !“

A întors nişte ochi plini de ură către comandant şi a spus :

— *Pun rămăşag că te simţi bărbat acum*, şi a scuipat într-a colo, şi i-a văzut pe unii dintre zdrahonii de la disciplinar că nu se sfiesc să rînjească de spaima magistratului şi de nutra comandantului care îşi întoarse capul, încurcat.

IV

Mills ieşi din închisoare cu o săptămînă înainte de Crăciun. S-a produs o mică scenă în cursul căreia a refuzat să dea mîna cu comandantul ; i s-au înmînat patru lire, unsprezece şilingi şi cinci pence, şi-a îmbrăcat hainele care acum, la şase luni de cînd se înfăţişase înaintea tribunalului, atîrnau largi pe un trup ce pierduse din greutate ; şi iată-l dincolo de portiţa de lemn montată într-un monstruos ansamblu de stîlpi şi de oţel, depărtîndu-se pe caldarîmul curţii din faţa închisorii. Peste pietrele caldarîmului se întindea o dîră unsuroasă, aşa încît puteai aluneca, iar insul care ieşise o dată cu Mills în aceeaşi dimineaţă cenuşie, îşi suflă mucii cu îndemînarea dezinvoltă a unui expert.

— Te pune pe gînduri, nu-i aşa ? întrebă el. Crăciunul. Şi Mills tăcînd, omul o luă de-a lungul pavajului murdar, păşi peste biletele de autobuz, peste scuipatul altora, peste ruptele foi de ziar care, datorită umezelii zilei, se lipeau de caldarîm şi de rigole — siluetă mărunţă cu părul tuns scurt, înfăşurată într-un impermeabil jegos şi care, în cîteva secunde, avea să devină parte integrantă a cartierului.

„Crăciunul", gîndi Mills cu inima goală pentru că nu venise nimeni să-l întîmpine, şi oricum goală — şi se simţi înfricoşat, buimac şi fîstîcit, ca un convalescent, de huietul traficului din jur. Motocicletele înfruntînd mîzga jilavă a şoselei pavate urlau ca să câştige un avans de zece metri asupra camioanelor ; feţele care priveau din lăuntrul autobuzelor ticsite ale dimineţii ; oamenii îngrăinădiţi unul într-altul ; un chip tăciuniu uitîndu-se ţintă la el, o faţă care-şi întoarce gura cu dispreţ, primul amănunt feminin după atîtea luni. Luminile erau aprinse prin prăvălioarele sărăcăcioase şi poştaşul mergea din uşă în uşă cu notele de plată şi cu primele felicitări de Crăciun. Pe geamurile vitrinelor cooperativei din colţ vedeai vopseaua albă a zăpezii artificiale, pe care o şi împroşcaseră cu noroi autobuzele. La un chioşc de

ziare începuse a se forma o coadă. Lumea. Ce se întîmpla cu lumea în dimineaţa aceea ? Cupa Asociaţiei de Fotbal şi cîinii şi ultimul accident de cale ferată şi, în măsura în care erau îngăduite, amănuntele despre ultimul scandal amoros. Verdele unsuros şi nesfîrşit al panglicii unui canal şi, trecînd peste el, la o distanţă de vreo opt sute de metri, un mărfar din care ieşea un fum murdar ca un prinos adus zilei şi cartierului. Pe panourile cu afişe — aceleaşi sticle cu sos, whiskyuri şi biscuiţi cu ciocolată ; o fată care se dezbracă : „Secretul Zenei“ ; la Kasbah ; Ruşinoasele secrete ale celei de-a douăzeci şi una neveste — părea atît de puţin probabil să fie ziua naşterii Fiului lui Dumnezeu, ori să existe un Dumnezeu care să se intereseze de toate acestea, să poată nădăjdui că dragostei sale i se va răspunde cu dragoste, că va fi înţeles ; erau toţi atît de prinşi cu alte lucruri, cu acel zi de zi care se cheamă viaţă, cu ei înşişi.

Îi părea bine că Celia nu venise şi înţelegea că i-ar fi fost cu neputinţă din pricină că Daphne trebuia dusă la şcoală, şi se simţea oricum uşurat, deoarece dorea să se înveţe cu libertatea şi era cu atît mai bine că nu venise şi ea în cartierul ăsta sărăcăcios, potrivit de minune cu toana şi cenuşiul zilei care nu se putea hotărî dacă să se prefacă în ceaţă sau în ploaie. Ce va citi Celia pe faţa lui ? Îşi întipăriseră oare într-însa Jackson şi cruzimea de fier şi nespusa plictiseală şi umilinţele meschine într-atîta pecetea, încît să provoace din nou plînsul Celiei ? Îi era frică pînă şi de trupul ei ; cît despre al lui, simţea nevoia unei băi fără sfîrşit, ca să se descotorosească de mirosurile din închisoare. Crăciunul, şi numai vreo patru lire de cheltuială. Ce are să spună ea ? Cum s-or fi descurcînd ? Avea prieteni, care însă nu-l plăceau pe el şi în curînd se vor fi plictisit şi de ea, văzînd-o că-i rămîne credincioasă. Ştia, fără a putea spune cum, că i-a fost cu totul şi cu totul credincioasă ; că o va găsi acasă, în apartament, aşteptînd, gata să izbucnească în lacrimi, gata să-l îmbrăţişeze, cu totul lipsită de orice înţelegere a prefacerilor petrecute în el, dar că o va găsi acasă, tot drăgăstoasă, poate că jignită de părinţii ei, umilită de băcani şi de caţele de prin cofetării, însă fără a se gîndi măcar la altcineva, ori să-l părăsească ori să-l dispreţuiască, fiindcă ea era atît de profund nevinovată şi fiindcă o trăsătură a acelei nevinovăţii (vezi lacrimile

de la cinema) e să fii leal. Iar acum se descoperi în stare să zîmbească, deoarece știa că, la mai puțin de zece minute după sosirea lui, mult înainte de a fi apucat să uite de necazuri lăsîndu-se în voia rotunjimilor line ale cărnii care avea să fie din nou a lui spre a fi explorată, îl va supăra vorbindu-i după tipicul bunului simț. „Ce-ai de gînd să faci ? Cu alte cuvinte, unde o să lucrezi ?“ Iar dacă va fi nevoie și de unele formulare, ea va stărui să fie completate, se va agita și nu-l va scuti cu nimic să cunoască lunga listă a bolilor și isprăvilor lui Daphne, mai înainte ca el să se poată așeza și admira tapetul. Și Mills o va dezbrăca din ochi și nu va da două parale pe nimic de pe lumea asta, pînă ce n-o va vedea cum se schimbă la față pe măsură ce veșmintele îi alunecă pe podea ; și numai atunci cînd va fi fost, extatică și fără răsuflare, a lui, și cînd Jackson va fi fost alungat din minte vreme de zece sau douăzeci de lungi, încîntătoare, curate clipe, atunci și numai atunci Mills va începe să trăiască din nou...

— Reg !

Tresări auzind vocea, care era a lui Tony. Nu-l zărea nicăieri pe caldarîmurile murdare, dar de la ferestrele unei mici limuzine cafenii, chipul bucuros al lui Tony îl privea.

Mills fu silit să aștepte să treacă lumea, să șuiere autobuzele și bicicletele printre pornografia umedă și biletele rupte, să treacă toți ăștia care nu fuseseră *acolo* înăuntru, apoi traversă strada ponositei suburbii pînă la mica mașină pe care o identifică drept un Renault, un automobil francez, micuț de tot, însă foarte îmbietor. Cum de-și putuse vîrî Tony picioarele lui de lungan în rîșnița asta ?

— Noroc, Tony.

Rece și firesc, deoarece mintea i se înapoia la 88-uri și la mortiere, unde explicațiile nu-și aveau rostul ; moartea și suferința erau la tot pasul, convingătoare.

— Dar cum intri în asta ? Te folosești de o cheie de deschis conservele ?

— De-un fermoar. Hai, urcă-te ! Nevastă-ta știe că trebuie să ieși astăzi, dar i-am scris și i-am spus că poate e mai bine să vin eu...

— N-ai văzut-o ?

— Nu.

— S-a putut descurca ?

— A făcut rost de-o jumătate de normă.
— La asta nu mă gîndisem.
— Ai primit tot ce ţi-am trimis ?
— Da, mulţumesc. Mi-a fost de folos, Tony. Pentru porcii ăştia doar ce e în mînă nu-i minciună.
— N-o să mai ai parte de ei.
Mills răspunse posomorît :
— Nu. Nu de ei. Altădată, omor şi gata.
Tony îi aruncă o privire :
— O să-ţi treacă.
— La un moment dat mă gîndisem să termin cu ei cu toţi. Am un Browning.
— Şi eu am un Beretta. Or să ne fie de folos.
— Ce, tot te mai gîndeşti la treaba aia ?
Tony, pornind maşina, intrînd în curentul de oţel ce se îndrepta spre semafoarele circulaţiei şi către o suburbie mai acătării, zîmbi o clipă.
— E prea devreme, ca să vorbim acum de asta.
— Dar despre ce e vorba de fapt ?
— De prădarea unei uzine electrice.
— Dumnezeule ! Tu vorbeşti serios ?
— E vorba de jefuirea trenului care transportă la uzină, în fiecare vineri, la ora unu şi şase minute, sumuliţa de zece mii de lire. Sau cel puţin aşa cred eu.
— *Crezi* numai ?
— Da, cred că duce bani.
— Dacă nu eşti sigur că-i vorba de bani, nu poţi şti nici de cît e vorba.
— Nu. Totul e în aer. Dar lucrează acolo cîteva sute de angajaţi. Cît cîntăresc banii, Reg ?
— Asta nu ştiu.
— Pentru că ăi doi oameni care merg cu trenul cară fiecare cîte o ladă mare şi-şi scot sufletul amîndoi trăgînd de ele.
— Şi tu ţi-ai pus în gînd să le încarci în maşinuţa asta ?
— Nu chiar aşa.
— Atunci cum ?
— Am de gînd să opresc trenul cu un camion.
— Într-o ciocnire cu un tren, camionul iese prost.
— La un pasaj de nivel.
— Şi de unde iei camionul ?

— Îl furăm.

Mills făcu o mutră acră.

— Planul ăsta, Tony dragă, e plin de găuri încă de pe acum. N-o să meargă. Îţi aduci aminte de Arnhem ?

— Da, tocmai de asta îmi aduc aminte.

Mills zîmbi, fără a se învoi, fără a împărtăşi entuziasmul lui Tony cu privire la uzină.

— Şi acum ai de gînd să jefuieşti un tren ?

— Ascultă ! stărui Tony. Deosebirea este că de data asta nimeni nu se aşteaptă să le cădem în cap. O să procedăm mai întîi la o temeinică recunoaştere. Iar în operaţia de-acum, cei care o gîndesc şi-o planifică vor fi şi cei care o vor duce la îndeplinire. Asta-i una dintre marile deosebiri.

În jur treceau oameni nepăsători : fete cu picioare senzuale, în ciorapi sclipitori, la care să te tot uiţi ; cîţiva bărbaţi cu serviete coborau dintr-un automobil ; femei grase, încotoşmănate în blănuri intrau prin saloane de coafură ; şiruri scînteietoare de automobile de sport, aparţinînd unora care la loteria vieţii trăseseră lozuri mai bune decît Reginald Mills ; nu lipsea nimic, Anglia nu se schimbase în răstimp de şase luni ; toate erau la locul lor : norocul şi izbînda, influenţa şi prejudecata, fraudele şi cucernica făţărnicie, impostura şi frumosul şi sinceritatea mergeau toate una lîngă alta, încărcînd mintea de impresii şi speranţe. Pe undeva se producea puternicul şoc al adevărului, dar cei mai mulţi erau abili şi influenţi şi îndeajuns de norocoşi ca să se ştie strecurat. Cinci mii de lire ! Asta ar fi ceva. S-ar putea duce altundeva, ar putea începe ceva, şi apoi, nici vorbă de impozit pe venit. Trei, patru, cinci sau şase mii de lire de căciulă, dacă el şi Tony izbutesc un lucru în care cîndva fuseseră experţi. Domnii (oricare ar fi fost ei) nu se puteau aştepta ca soldatul Mills să renunţe la singura lui îndemînare şi să se înapoieze la el în cartierul cel sărăcăcios şi să se tîrască la picioarele fiecărui nemernic bun de gură... Ochiul minţii cu care se contopise, îşi amintise şi simţise pecetea dură a adevărului imprimată pe feţele răcnind ale celor acum morţi, ale celor ucişi de el însuşi, ochiul acela suportase o presiune de cîteva tone pe ficcare centimetru pătrat scormonit de oţelul rupt în bucăţi ; „ei ! şi învaţă să te porţi, băiete, nu comanda o halbă aci, deoarece aici locuieşte domnul George Webster.

ţine-l-ar Dumnezeu în argint ! La naiba cu toate astea !" Ceva în adîncurile lui furnica de neasîmpăr, înapoia ochilor care vedeau oameni înecaţi în grăsime ieşind anevoie de prin maşinile lor, ca să intre pe la bănci, şi înăuntrul aceleiaşi tensiuni care nu era nici ea lispită de partea sa de plăcere, ochii, cunoscători ai asprimii ce există pe lume, se uitau la fetele din acest centru comercial mai bunicel, gătite cum s-ar cădea să fi fost şi Celia, satisfăcute de ele însele, şi cărora, hrana bună, banii, atenţia ce le-o acordau bărbaţii, le ofereau un surplus de energie, fiindcă iubindu-se pe ele însele, puţin le păsa de altceva.

Undeva într-un bar din centru, la un păhărel, Tony spuse:

— Îmi amintesc ziua cînd am ieşit. Îmi era teamă de automobile, mi se părea că lumea toată se zgîieşte la mine. Săptămîni de-a rîndul mi-a venit greu să intru într-un restaurant mai de Doamne-ajută.

— Nici eu nu mă prea simt la largul meu, recunoscu Mills.

Drept care bem aceste whiskyuri, Reg, şi într-o clipă vom fi şi prînzit aşa cum se cuvine. Tony se opri, căzu pe gînduri, apoi urmă: N-ai impresia că Anglia ar fi trebuit să fie invadată ? Şi străinii s-or fi lăfăind cu aceeaşi aroganţă şi cu acelaşi egoism, dar uite că mie mi-i greu de închipuit. Pe englezi, Dumnezeu i-a apărat întotdeauna. Aici Tony răsuflă c-un strivitor dispreţ. Dumnezeu, norocul, şi nătărăii ca tine şi ca mine, şi fabricile din Michigan şi din Burbank.

— Fii sincer, Tony. N-ai intrat tu la paraşutişti ca să aperi Anglia. Voiai aventură, luptă, camarazi buni.

— Poate, încuviinţă Tony. Dar am terminat cu Anglia ! Ezită. Am terminat cu idealurile ! Banii sînt materialul care duce la izbîndă. Ca om, eşti egal cu oricare altul din ţara aceasta dar, spune-mi cu ce te alegi ? Un om cu bani şi bun de papagal te poate azvîrli în puşcărie. Ai o nevastă credincioasă şi o fetiţă drăguţă, dar ce poţi face pentru ele acum, fără bani ? Şi n-ai să găseşti de lucru deocamdată decît ce poţi înjgheba tu însuţi sau datorită aşa-zisei mărinimoase bunăvoinţe a unei societăţi, care-ţi va îngădui să cîştigi jumătate din ceea ce agoniseşte un comisionar. Cît mă priveşte pe mine, urmă Tony am ceva parale şi maşinuţa mea, dar nu mă pot apuca din nou de profesorat şi nu pot cîştiga omeneşte de pe urma vînzării tablourilor. Artişti mult mai buni ca mine sînt aruncaţi

la lada de gunoi. Maică-mea s-a mai înfuriat ca și înainte, dar de data asta chiar că a luat-o în serios. Am destule lovele să rezist poate vreo doi ani, dar pe urmă or să-mi trebuiască altele. Multe altele, deoarece țin să pictez. Mai am nevoie de bani și ca să-i pun să vorbească în contul meu cu părinții lui Margot.

Mills i-o trînti cu brutală sinceritate :

— Pe tîrfa aia n-o s-o cumperi tu cu bani. O să vină ca dacă vrea, altminteri nu.

— Poate. Așa încît trebuie să ne aflăm de lucru și să cîștigăm bani și propun s-o facem în meseria pe care o știm noi cel mai bine.

— Anume ?

— Anume lupta.

— Vasăzică trebuie să ne batem pe trenul ăla pe care o să-l prădăm, nu-i așa ?

Încălzit de whisky și de izul de libertate, Mills plutea departe, se simțea detașat. Știa că toate acestea nu-s decît prostii cărora le vor pune capăt lacrimile Celiei, ghetele lui Daphne ce trebuie date la reparat, fețele de pernă, nota de plată de săptămîna viitoare la băcănie, chiria și că va fi nevoit să meargă și să se ploconească în fața cuiva care să-i îngăduie să presteze o muncă prea grea sau prea înjositoare pentru oamenii normali aparținînd unui sindicat, ori care au de menținut o poziție socială, sau cine știe ce nevastă pretențioasă ce amenință cu infidelitate dacă nu intră bani în casă... Și pentru că o iubește pe Celia și-i datorează fidelitate o va face împăcat, recunoscînd în sfîrșit că mai tot omul trebuie, pînă la urmă, să facă frumos, pentru cineva sau pentru ceva, lucru ce dă satisfacție unui Dumnezeu ironic, și dovedește ceva...

Dar la restaurant reluă chiar el subiectul. Ședea în sala caldă, confortabilă, în apropierea unui foc vioi, iar omul ce le servea prînzul îi zicea „Coane“ și era servil cum desigur că n-ar fi putut fi nici un planton de palier ; gudurîndu-se la picioarele banilor. Își simțea burta caldă, înfierbîntată de fericirea whiskyului și i se rumenise fața de ușoara dogoare a mîncării. Jackson părea acum mult mai departe decît fusese cu cinci ore mai înainte ; și, desigur, că el nu avea parte de un prînz ca ăsta ; nici el și nici commandantul ; iar banii erau

cei care-i îngăduiau lui Tony să-l aducă pe Mills aici ca să se bucure amîndoi de hrana celor din libertate.

— Spune-mi, întrebă el, cum de te-ai gîndit la una ca asta înainte de toate ?

— Predam la Medbury o jumătate de zi şi seara, explică Tony. Vinerea era una din după-amiezele în care mă duceam la Medbury. Mergînd cu acelaşi nenorocit de tren în fiecare vineri, la ora unu şi şase minute, mi-am dat seama că în fiecare săptămînă doi oameni se urcau în vagon, cotopănindu-se c-o povară, şi avînd un aer cam oficial, uneori însoţiţi amîndoi de-un fel de şapcaliu cu cozoroc — şofer pe o maşină a Regiei Electricităţii, după cum a fost să aflu mai tîrziu — care era pus să-i ajute. Fiecare dintr-înşii tîra într-un compartiment de clasa întîi cîte o ladă mare, şi călătoreau pînă la Strawberry Whitacre. În fiecare săptămînă vedeam alţi doi oameni, înţelegi tu, dar lăzile erau aceleaşi. Însoţitorii lor erau mereu oameni a căror vîrstă părea de vreo douăzeci sau treizeci de ani ; arătau a funcţionari. Nu era nimic suspect în toate astea, dar am observat că la mica staţie din Strawberry Whitacre erau întîmpinaţi de un tip în uniformă. Uneori, dacă unul din cei doi era mai prizărit, tipul căra el una din lăzi şi, în toate cazurile, toţi se îndreptau năduşind către clădirile din afară ale uzinei electrice.

— Eşti sigur tu că indivizii ăia sînt de la Regia Electricităţii ?

— Primul meu gînd a fost să urmăresc totul de la un cap la altul. Mi-am luat un bilet de la o agenţie — c-un loc pentru Medbury, firește — şi m-am postat în faţa sediului Regiei Electricităţii de pe Horse Street din Wicester. După cum ştii, au o mulţime de săli de expoziţie, de depozite, de filiale şi de uzine electrice, dar părea evident că problemele băneşti sînt rezolvate de către centrala din Horse Street. Oricum, cei doi oameni se urcă în tren de la staţia Wicester High, care-i la mai puţin de o mie de metri de Horse Street. Am aşteptat, şi era cît p-aci să-i pierd din vedere pentru că au şters-o la gară cu automobilul. Nu mă întreba care-s toate rotiţele chestiei ăsteia. De ce n-or fi făcînd tot drumul cu automobilul ? Poate că maşina se întoarce să care altă pereche de oameni, la altă uzină. În orice caz, eu am văzut automobilul ăla ieşind din pasajul aflat între centrala Regiei Electricităţii

și marea lor sală de expoziție. Am luat-o foarte repede pe jos pînă la gară și am mai avut vreme să-l văd pe șofer că le ajută să urce lăzile într-un compartiment de clasa întîi.

— Cum de nu i-a mirosit nimănui pînă acum ?

— Cred că din pricină că numai celor ce călătoresc regulat cu trenul ăla ar putea să le atragă atenția, altora — nu. Treaba nu e cîtuși de puțin suspectă din nici un alt punct de vedre, Reg. Nimeni nu ia seama la un automobil care iese în Horse Street venind din curtea interioară a Regiei. Și apoi mașina nu se oprește să descarce în fața intrării principale de la Wicester High. Ci apucă pe un pasaj între peroanele șase și șapte. Trenul pleacă de la peronul șase, așa că nu-s decît cincizeci de metri de la mașină la tren, care nu-i decît o nenorocită de cursă locală — o locomotivă cu cinci vagoane, din care primul sau al doilea e de clasa întîi.

Mills aspiră aroma caldă a coniacului de Armagnac. Vorbi cu părere de rău în glas, dar cu obișnuita-i sinceritate :

— Tony, știu să mă bat și să dau din coate, dar la a întocmi un plan, nu fac nici două parale. Dacă ai pierdut ceva din vedere, s-ar putea ca eu să nu observ.

— Pe de altă parte, afirmă Tony, s-ar putea prea bine să pui degetul pe punctul slab și să prefaci toată treaba dintr-o izbîndă posibilă într-una probabilă.

— Există nu punct slab, spuse Mills. Celia o să-mi ceară o explicație. O să vrea să cheltuiască banii. Dacă i-ar trece prin minte cea mai mică bănuială despre un furt, apoi s-ar ține morțiș de capul meu pînă ce m-aș duce la un comisariat de poliție și aș mărturisi totul.

— Și dacă s-ar întîmpla să omorîm pe cineva ?

— Nu prea mai știu...

— Pronosportul ! sugeră Tony. Ești îngrijorat că nu găsești de lucru și tot așa e și prietenul Tony, care a trecut și el prin închisoare, așa încît o să te apuci de jucat la Pronosport și tu și el. Fii însă atent la vecini. Fă-mi te rog plăcerea și spune-i neveste-ti încă de acum, cu cîteva săptămîni înainte, că în fiecare săptămînă completezi cîteva coloane pe varianta mea.

— Crezi cu adevărat că treaba se poate face ?

— Să fiu sincer, zise Tony, e atît de posibilă și de fără cusur, încît uneori mă și apucă nu știu ce afurisită de teamă. Ascultă,

Reg. Nu vreau să te conving. Mă gîndesc la nevasta şi la copilul tău şi la ce iad ar fi să însemne cincisprezece ani de închisoare — asta mă neliniştește şi pe mine. Mai că sper pe jumătate că o să găseşti un punct slab care să ne facă să lăsăm totul baltă.

— Nu sîntem *siliţi* s-o facem, preciză Mills. Dar o să stau să mă gîndesc în zilele de Crăciun. Poţi totuşi să-mi arăţi întregul plan. Poate că dau de vreun punct slab. Toată chestia aia cu camionul pare împuţită...

Afară, ziua cenuşie, apăsătoare, se hotărîse în sfîrşit şi alesese ploaia. Acoperişurile erau ude şi funcţionarele treceau grăbite pe tocuri înalte, manevrînd fără milă cu umbrelele, în vreme ce autobuzele Întreprinderii de Transporturi din Wicester şuierau pe lîngă ele dispreţuitoare. Mills intră şi se cuibări în micuţul Renault, cu stomacul şi faţa încălzite ca după masă, fericit că cineva se îngrijeşte de el, că e călăuzit fără să fie nevoit să ia el însuşi hotărîri, în această primă zi...

Tony n-a mers departe. Mills văzu că se uita de-a lungul străzii forfotind de lume şi peste puţin opri în faţa unei florării. Îi vîrî în mînă un teanc de bani şi-i spuse :

— Un împrumut, Mills. Urmează să fie înapoiat, dacă facem treaba, sau cu cinci parale dobîndă pe săptămînă, dacă te încăpăţînezi să rămîi cinstit. Şi acum intră aci !

— La ce naiba să intru ?

— Ca să-i cumperi cîteva flori, firește. Trebuie să-i faci iar curte ca de la început !

— Doamne, Dumnezeule !

— Hai, intră şi nu te mai frămînta.

— Mă rog, dacă aşa spui tu. Mulţumesc.

Mills rămase tăcut oarecum şi neliniştit în vreme ce Tony străbătea cei cincisprezece kilometri de-a lungul cărora se întindeau cartierele suburbane şi centrale din Wicester, şi fu de-a dreptul îngrijorat cînd văzu siluetele de stalagmită ale blocurilor cu opt etaje şi cunoscutele şosele gudronate care înconjurau geometric cele şase cvartale. Tony, deşi poftit, n-a rămas, iar Mills, simţindu-se caraghios cu buchetul lui mare de flori în mînă, n-a luat ascensorul. A urcat în goană treptele de piatră ale scării şi a băgat cheia în broască, în broasca uşii lui, cheia lui...

— Un glas exclamă, surprins :

— O, te-ai și înapoiat ! și, amărît, Mills își spuse : „văleu, ea-i !“ adică soacră-sa.

— Eu sînt. Reg.

— O !

Un șușotit de voci. Apartamentul era strălucitor și mic, ciudat prin proporțiile lui, altele decît cele ale închisorii, și era atît de *curat*...

În salonaș dădu peste ele, două la număr, soacră-sa și încă o femeie de vîrstă mijlocie, instalate amîndouă ca la ele acasă, la călduricâ, bînd ceai. Își ațintiră privirile asupră-i, sfredelitoare, ca o osîndă : „Vasăzică așa arată cei ce au fost la închisoare : ia te uită !“ Cealaltă femeie era fascinată și nițeluș nervoasă.

— Unde-i Celia ?

— S-a dus s-o ia pe Daphne de la școală...

— Ce faceți aci ?

Dezamăgirea încercată îl făcea să fie tăios. Asta era micuța porțiune din lume care îi aparținea, care era a lui, particulară, asta și numai asta, căminul, Celia, și dragostea și glasul și tăcerea lui Daphne, și n-avea nevoie să vie orice babetă să-i umple încăperile cu bîrfeli, gata să plimbe știrile de colo-colo.

Amîndouă bătrînele roșiră de supărare, obișnuite cum erau cu o dichisită mînuire a vorbelor, mereu ucigător de pline de ifose în discuțiile cu vînzătoarele de prin magazine, cu taxatoarele de prin autobuze... Soacră-sa zise repede :

— Am tot ajutat-o pe Celia.

— Acum iată-mă-s înapoi, i-o reteză Mills. N-o să mai avem nevoie de ajutor. Vă puteți duce pe la casele voastre.

— Ceaiul...

— *Afară !* se răsti el aspru, vînăt la față.

— Vai de mine...

Dar știau că nu-i de glumit cu el și se și porniră să-și înhațe paltoanele, cu ochii scînteietori de pe acum de văpaia bîrfelii la care aveau să se dedea, dar cu limbile încleștate, căci se temeau de violența lui. Aceea dintre ele care închise ușa o trînti cu putere, iar Mills putu să-și dea seama că nu vor întîrzia o clipă să-și dea drumul gurii în care avea să iasă foc și pară. Tăcerea ce se lăsă înăuntrul apartamentului era tocmai lucrul pe care-l așteptase. Trecu din cameră în cameră, mișcat, îndurerat, uimit de marele număr al lucru-

rilor de care uitase. Teama de a relua legăturile cu oamenii pierise acum și, după cîteva clipe se repezi afară, coborînd treptele de piatră. Cele două femei nu se mai vedeau ; scrută în lung șoseaua și le văzu pe amîndouă într-un pîlc de alte femei — asemenea lor, cu aceleași vulgare ifose de mahala, o mahala de mîna doua dintr-un oraș de mîna zecea — îmbrîncindu-se cu coatele către un autobuz. Mills mergea nepăsător prin ploaie, îndreptîndu-se spre școala aflată la vreun kilometru depărtare.

Era acolo.

Erau acolo zeci și zeci de femei, la fel de oarecari, care-și pierduseră toată feminitatea din pricina oboselii, a copiilor născuți și a tristei convingeri că nu se va schimba niciodată nimic ; nu mai încăpea nici un fel de nădejde ; și în mijlocul uniformității veșmintelor șterse și searbede și al cenușiului ploii și al asfaltului ud și al mașinilor pe care le stropise ploaia și al unui autobuz și al felinarelor aprinse încă de la ceasurile 3,50 după amiază, o văzu pe Celia, altfel decît celelalte, atrăgînd privirile, îmbrăcată în niște culori vii, ușor descumpănită, adevărată cu adevărat, nespus mai atrăgătoare decît în închipuire, memorie sau fotografie. Celia, nevasta lui, privind altundeva, așteptînd copilul, copilul lui, și mușcîndu-și, tăcută, o unghie...

Simți imperioasa nevoie de a plînge. Buzele-i tremurară de o emoție rareori încercată față de ea. Pentru el Celia fusese întotdeauna excitație, hrană, certuri, răbdare, explicații, poftă împlinită, camaraderie împărtășită, uitase că-i pătrunsese cu adevărat în inimă.

— Hello, Celia !

Își întoarse capul, uimită de-a binelea, rămînînd cu gura deschisă. Fața ei radia același minunat amestec de frumusețe, reamă, mînie și nepricepere ca și în ziua cealaltă, ziua dintîi, acolo pe șantier. De fapt, tristețea nu se arăta de loc pe chipul ei. Dar în afară de strigătul acela „*Reg !*“, se văzu că prea realizează din plin momentul și că iar a năpădit-o vechea ei grijă de a nu deveni obiectul curiozității celor din jur, al femeilor care se uitau iscoditoare — și atunci Mills înțelese că, în ciuda lungii lor despărțiri, de față cu ele ea nu-l va săruta. Era o trăsătură a firii ei, de care-și aducea aminte și totuși îl străfulgeră acum o toană de mînie și spuse brutal :

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te sinchiseşti tu de ele ! ? - - şi o sărută el.

Celia îşi dovedi cumînţenia şi prin aceea că se străduia să vorbească încetinel, nedorind a fi auzită de alţii.

— O, Reg, arăţi atît de palid ! De ce nu mi-ai scris niciodată ?

— N-am avut voie.

— Ai băut.

— M-a invitat Tony la masă.

Ea îi spuse, de parcă ar fi purtat o conversaţie obişnuită, şi ca şi cum el ar fi venit în clipa aceea dintr-un schimb de noapte sau ar fi fost pe două zile la Londra, pentru afaceri :

— Ce om curios, Tony ! Mi-a tot scris, ca şi cum ar fi avut să-mi comunice prin cifru cine ştie ce mari secrete.

— A făcut parte din trupele aeropurtate.

Pentru Celia, asta nu însemna nimic.

— Şi spunea că ţi-a trimis de mîncare. Dar de ce ?

— Nu prea ne dădeau aşa mult.

— Se şi vede. Arăţi ca un strigoi.

Ochii ei, dincolo de ceea ce o surprindea în clipa aceea, evocînd amintiri, luciră, fură gata să-şi dea drumul, să izbucnească în lacrimi de faţă cu lumea.

— O, Reg, am să am eu grijă de tine.

Mills îi atinse braţul.

— Ştiu că ai s-o faci.

— Unde ai să te duci ?

— Să mă duc ?

— Da, ca să munceşti.

El se uită la ea şi rîse.

— Nu văd ce-i de rîs în asta, se apără ea.

— Ştiam că ai să mă întrebi.

— Şi de ce nu ?

— Ba chiar înainte de orice.

— Nu înţelçg ce vrei să spui.

Văzduhul fu sfîşiat de strigătele a sute de copii năpustindu-se pe porţile şcolii. Ieşeau ca din puşcă, gîfîind, nu îndeajuns de copţi la minte ca să ştie că tot ce făceau ei acolo era pierdere de timp şi că n-or să aibă niciodată parte de nimic.

[1] In Anglia, elevii poartă fulare, cravate, pulovere etc. de culoarea sau culorile şcolii lor (*n. tr.*).

Fluturare de ghiozdane și de fulare, luciu vioi de albastru și de galben, culorile școlii [1]. Glasuri care se reped să explice : nu pot găsi vorbele îndeajuns de iute. Vacile acelea de mame zîmbiră, metamorfozate în femei, ființe omenești, fiecare cu plodul ei, încetînd pentru o clipă de a fi făpturile oarecari ce umplu autobuzele și magazinele. Clipa zbură și iar se pomeniră bune numai a nutri obosita ură stîrnită de lucrurile ce le stăteau în cale și care nu făceau parte din ele însele.

Daphne ieși cu alți șase prichindei. Inima lui Mills tresări de bucurie, în vreme ce copila se apropie neștiutoare, înconjurată de rîsetul zglobiu al celorlalți. Apoi își zări mama și-l zări pe bărbatul care o însoțea... Ochii ei de copil care nu putea ascunde nimic se umplură de spaimă, așa încît șovăi, iar ceilalți șase puști, luînd aminte, se uitară și ei cu atenție și vocea ascuțită a unuia spuse :

— O, uite, taică-său a ieșit din pușcărie... — vorbă care păru să ajungă pînă la urechile fiecărui adult de pe o rază de o sută de metri, astfel încît capetele oamenilor se întoarseră intrigate, femeile ce se urcau pe platformele autobuzelor se holbară înainte de a se grăbi la ocupat locurile bune pe care să-și poată odihni bucile voince :

Glasul Celiei era tare slab cînd rosti :

— Uite că a venit tăticu să te ia de la școală.

Dar cu sinceritatea ei de copil, Daphne reuși să priceapă totuși că i se sfărîmase ziua, că fusese pentru totdeauna înfrîntă de zgomotul din jur al atîtor rîsete răutăcioase și de nepăsarea atîtor fețe de gheață, și înrăutăți singură și mai mult lucrurile, își prelungi chinul cînd, izbucnind pe loc în plîns, strigă în gura mare, îmboldită la rîndul ei de ură :

— De ce ai venit acasă ? Aproape că uitaseră...

Iar Celia, albă la față de un simțămînt situat între furie și rușine, interveni anevoie :

— Hai, vino, trebuie să mergem acasă. Plouă.

De-a lungul trotuarelor ude, Mills păși printre zecile de impermeabile bleumarin, și fulare în culori vii, și omuleții cruzi care își încetineau zbîrnîiala bicicletelor ca să se poată zgîi la el, iar Mills nu găsi nimic altceva mai bun de spus decît să întrebe :

— Ce-ți dorești de Crăciun, Daphne ?

Şi păli sub izbitura răspunsului ei tăios :

— Nimic. Nimic de la *tine*.

„La naiba cu toţi împieliţaţii ăştia", îşi spuse atunci Mills, şi-i veni uşor în clipa aceea să se gîndească la ideea emisă de Tony ca la o necesitate, ca la ceva care dintr-o singură lovitură i-ar deschide posibilitatea să plece din cartierul ăsta care ştia că el...

O dată ajunşi la ei în apartament, Celia văzu că lipseau de pe cuier pardesiele celor două.

— Unde or fi mama şi cu doamna Martin ? se întrebă ea pe sine şi nu pe Mills.

— Au hotărît să plece pe la casele lor.

Faţa lui era însă o mărturie şi Celia nu se putu reţine :

— Reg, nu cumva le-ai spus *tu* să plece ?

— Îşi tolăniseră aici fundurile grase şi se aşezaseră pe băut ceai.

De data asta Celia izbucni în plîns. Era de fapt reacţia clipei aceleia de cumplită umilinţă îndurată în faţa şcolii, dar pe el îl cuprinse furia. Ziua se oţeţea din ce în ce. Tony părea a fi singurul care-l înţelegea.

— Ţi-am adus cîteva flori, spuse el fără mare nădejde.

Cu o mînie care n-avea nimic de-a face cu florile, Celia i le smulse din mîini şi le aruncă.

— Smintit ce eşti ! Mama s-a purtat minunat. Cine crezi tu că a avut grijă de noi şi de apartamentul ăsta ? Nu tu, asta să-ţi fie clar.

Mills putu citi pe faţa ei cît era de îndurerată ; se vădea la fel de neajutorată ca şi el, îngăduiau evenimentelor zilei să-i biruie, să le strice o clipă de fericire. Încercă să-şi stăpînească furia care simţea că-l năpădeşte.

— Ei, lasă, n-avem nici o nevoie de ele aici !

— Eşti lipsit de orice strop de recunoştinţă.

— Foarte bine ! răcni el. Nu mai stărui. Mai bine aş fi rămas la închisoare.

La care vorbe Celia se aşeză pe un plîns care-l scotea din sărite.

— Mă duc să aduc ceaiul, spuse ea şi o astfel de atitudine resemnată, plîngăreaţă, îl făcu să se răstească, fără pic de menajament :

— Nu te deranja, dacă-ţi vine greu.

— Bănuiesc că o să ieşi în oraş şi o să te îmbeţi. O să vrei să sărbătoreşti ziua după cum ţi-e obiceiul.

— Da. Probabil că aşa o să fac, răspunse Mills, nedorindu-şi nimic altceva decît să pună capăt acestei atît de inutile nefericiri.

Veni după ea în bucătărie şi încercă să se scuze :

— Îmi pare rău, Celia. Dar am fost atît de dezamăgit, negăsindu-te acasă.

— Ce vrei de la *mine ?* se smiorcăi ea. Nu faci decît să mă înjuri şi să vorbeşti despre mama atît de urît în faţa copilului nostru.

— Uf, dar pentru numele lui Dumnezeu...

Se îndepărtă de lîngă ea, într-adevăr înfuriat, şi în această apăsătoare atmosferă se apucară tustrei de înfulecat ouă cu slănină, pîine cu miere şi prăjiturile de ciocolată cumpărate de Celia cu ultimii doi şilingi în chiar dimineaţa aceea.

Daphne fu cea care îndulci totuşi lucrurile, punînd capăt unei irosiri fără noimă a primelor lor ceasuri de reîntîlnire. Cînd se duse la culcare, copila vorbi tulburată :

— Îmi pare rău de ce am spus în faţa şcolii, tăticule.

— Ei n-ai avut încotro, explică Mills. Din pricina celorlalte fete. Crezi că o să te necăjească şi mîine cu asta ?

— N-o să le mai iau în seamă.

— Aşa te vreau. Spune-le că tăticul tău a fost acolo deoarece s-a bătut cu cineva. Atîta-i, şi nimic mai mult.

— Cum tăticule, oamenii se duc la închisoare dacă se bat ?

— În ţara noastră, răspunse Mills posomorît, se duc la închisoare dacă fac orice altceva decît să spună *da*.

Şi după două ceasuri, în pat cu Celia, după ce mai întîi ea i se împotrivise („Nu te apropia de mine. Nu mă vrei !“) femeia îl primi.

— Eşti soi bun, o mîngîie el.

— Sînt oare ?

— M-ai aşteptat.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Oricare alta s-ar fi tot dus şi m-ar fi părăsit.

— Nu fi prost. Sîntem căsătoriţi.

— Asta nu poate însemna nimic azi, dacă nu vrei să dai însemnătate faptului.

— Dar pentru tine înseamnă ceva ?

— Era cît pe-aci să înnebunesc la închisoare.

Celia se plînse :

— Pentru că doreai o femeie, nu pentru că mă doreai pe mine.

— Tu mi-erai în închipuire.

Celia se întoarse către el, iar Mills ştiu atunci că totul se va termina cu bine.

— Dar eu cum crezi tu că m-am simţit ?

Mills o sărută, îşi redobîndi calmul, în vreme ce cu mîinile îi desfăcea pijamaua.

— Ai dus-o bine, ai avut o sticlă cu apă fierbinte.

— Aşa eşti tu, mereu strici omului cheful, n-am dreptate ? Totuşi, de flori n-ai uitat. Ce-ai de gînd să începi să faci, Reg ?

Mîinile lui îi mîngîiau capul, urechiuşile, întîlneau lacrimi pe faţa ei netedă.

— O să mă apuc eu să fac ceva...

— Ce ?

El răspunse cu grijă :

— Aş putea conduce un camion ori lucra la căile ferate.

— Domnul Barford a spus că-ţi păstrează slujba...

— Nu mă mai pot întoarce acolo.

— Dar bine, Reg, s-a purtat frumos cu tine.

— Cum aş mai putea avansa, acolo unde toată lumea ştie ?

— De avansare îmi pasă mic ?

— Ba-mi pasă. O clipă de gîndire. Şi lui Tony la fel. E şi el necăjit. Avem de gînd să facem o variantă de cinci şilingi în fiecare săptămînă cu pariurile de la pronosport. Nu se ştie niciodată...

Celia oftă, visătoare :

— N-o să vă iasă, dar, Doamne ! dacă s-ar întîmpla să iasă !

Mills, vorbind, se aprinse, pe cînd cu mîinile lui aspre o dezmierda, iar propriul lui trup, care postise atîta vreme, descoperea acum că încă mai era în stare, că putea răspunde ; atingerea trupului ei îl topea de-a binelea.

— Ce ţi-ai dori ?

— O Reg, făcu sărutîndu-l, dezlănţuindu-se, amestecîndu-şi mădularele printre ale lui, cu gura pe jumătate deschisă ca să vorbească şi ca să respire şi ca să-şi ostoiască dorinţa. Îmi pare rău că am fost neroadă. Trebuie să fi trăit ceva groaznic.

Dacă numai... Dar nu-mi pasă, acum că eşti aici. Ştiu cît preţuieşte lucrul acesta.

— Ce ţi-ai dori ?

Voia s-o audă răspunzînd, să ştie dacă merită înfruntate riscul, violenţa, apoi aşteptarea.

— O, nu ştiu. Altă casă. La mare. Atunci o să mai putem avea şi alţi copii. Reg, Reg, ce faci !

Mîinile lui alergîndu-i pe sîni, pe pîntece, pretutindeni, o smulgeau din posomorîrea lunilor de pînă atunci, întorcînd-o la nestăvilita patimă pentru care avusese nevoie de cîţiva ani de căsnicie ca s-o poată învăţa... şi cumpărăturile, lucrul, banii, poarta şcolii, biletele de autobuz, toate fură date uitării. Clipe îndelungate nu se rosti nici o vorbă, doar Mills, la sfîrşit, înfiorîndu-se, exclamă abia mai trăgîndu-şi răsuflarea :

— Ei, aşa da !

Amîndoi împăcaţi şi domoliţi, lunecînd spre porţile somnului, Mills o mai întrebă o dată :

— Ce ţi-ai dori ?

Ghemuindu-se ca să adoarmă, cu un braţ de gîtul lui, ea-i răspunse :

— N-are importanţă. Unora ca noi nu li se întîmplă niciodată să cîştige.

— Trebuie să avem şi noi noroc o dată şi o dată.

— La mare, spuse Celia. Şi o maşinuţă. Un frigider şi o maşină de spălat pentru toţi copilaşii pe care o să-i avem... Slavă Domnului că te-ai întors, murmură şi, ca un copil ce de fapt era, începu să sforăie încetişor.

Instinctiv, Mills se trezi la ora şase, dîndu-şi numaidecît seama de deosebire, salteaua care ceda la cele mai mici apăsări ale trupului, şi apoi uşoara boare desprinsă de pe chipul şi de pe buzele Celiei, care continua — cu nevinovăţie şi regularitate — să respire, dar care tresări la cea dintîi încordare a lui.

— Unde te duci ?

— Să fac o plimbare.

— Nu-i prea întuneric ?

— Vreau să văd cum răsar zorile.

— Nu uita însă că eu trebuie să plec la lucru.

Uitase.

— Unde ?

Celia se deşteptase de-a binelea.

— La domnul Barford. Nu-i venea uşor să se ţină trează, dar spuse : cînd o să vadă că nu te înapoiezi la el, ce-o să spună?

— Nu ştiu. Vrei o ceaşcă de ceai ?

— Unde te duci ? întrebă ea încă o dată.

— Dau numai o raită prin pădure.

— Dar nu plouă afara ?

— Puţin îţi pasă de lucruri de-astea, după ce ai fost la închisoare.

— Nu zăbovi !

Paşii lui Mills tăiau iuţi aerul pătrunzător şi întunecos. Ploaia din ajun fusese rece şi aerul era acum răcoros ; apa mai picura de pretutindeni şi parcă tot ce nu era din beton se prefăcuse în glod ; dar nu se sinchisea ; avea întîlnire cu el însuşi. Pînă la marginea pădurii mai rămînea de mers aproape un kilometru şi jumătate. Ici-colo lumina ardea încă prin blocuri şi pe aleile din jur, dar foarte curînd, Mills, ieşind din zona aceea de clădiri, se pomeni în plin întunericul terenurilor virane, pe poteci pe care nu le putea deslusi, însă pe care le recunoştea, simţind sub groasele tălpi ale încălţămintei zgura sau noroiul.

Prin pădure, frunzele moarte se prefăcuseră într-un soi de terci, încă de prin octombrie — iar rămurele jilave şi subţiri îi zgîriau hainele. Din copaci picura apa aşa cum picurase atunci în pădurea de stejari-de-plută, dar acum umbla cu capul descoperit. Încă nu începuseră să cînte păsările dimineţii, iar alte soiuri de zgomote — traficul şi picioarele şi uşile închise şi vocile omeneşti şi clopotele şi lătratul ciinilor — toate se cufundară pe încetul într-o tăcere absolută care se făcu tot mai deasă, de parcă ar fi fost înzestrată cu viaţă şi se cerea să fie dată de o parte, în vreme ce el înainta cu grijă. Izul de pămînt şi de frunze moarte şi de copaci prinse a-i pătrunde în nări şi, în cele din urmă, se simţi singur, liber, în stare să cugete.

Ei, ce putea face ?

Era în vîrstă de patruzeci de ani şi fusese la închisoare, şi-n lumea financiară şi pe scara socială nu însemna, cu adevărat, decît o foarte mică valoare. Dar asta nu conta. Nu ţinea să fie cineva. Ce voia să facă ? Nu ştia. Mai uşor era

să răspunzi la întrebarea: ce *nu* voia să facă? Nu voia să mai meargă iar la închisoare. Mai bine să moară. Nu voia nici să se umilească în faţa altcuiva. Recunoştea că nu are nici o însuşire deosebită — n-avea de fel aptitudini intelectuale sau vreo îndemînare tehnică, nici măcar persoana lui nu însemna ceva vrednic de luat în seamă, în stare să convingă lumea că — fiind altfel decît ceilalţi, excepţional — are anumite drepturi. Ce drepturi ar fi vrut el să aibă? Nici unul Nu-şi dorea nimic anume pe plan material sau vreo consideraţie din partea celorlalţi. Recunoştea că era un oarecare, că aparţinea maselor lumii largi, ale lumii, desigur, civilizate, ceea ce oricum e ceva. Ăsta era lucrul care-l revolta? Faptul că era un oarecare atunci cînd simţea că s-ar fi cuvenit să fie un cineva? Nu. Nu asta era pricina. Sau era pur şi simplu plictisit? Străbătu cu gîndul cele cîteva ore care-l despărţeau de noaptea aceasta şi zîmbi, iar apoi mintea îl purtă hăt înapoi la alde Jackson, în atmosfera aceea de violenţă şi furie. Nu, viaţa lui nu era o viaţă plictisitoare. Îi lipsea oare ceva? Da. Mai curînd aici era buba. Ei, unde anume? Zău de ştiu. Gîndeşte-te la o clipă în care buba lipsea. La Arnhem lipsea. Să nu-mi spui că ţi-e dor de afurisitul ăla de război. Nu. Dar altfel stăteau lucrurile atunci. Atunci exista un scop al lucrurilor, exista umorul; aveau nevoie de tine. Acum nu eşti bun decît să fii călcat în picioare, de-alde George Webster. N-ai ce-i face, băiete, alta decît să-i rupi gura, ceea ce ai şi făcut.

Banii...

Cu bani a cîştigat...

De aceea te şi afli aici, nu? O casă la malul mării, o maşinuţă, un frigider. E un copil bun, picioare minunate, ochi blînzi; şi le merită. Dacă nu te-ai înţelege cu ea, te poţi înrola în Legiunea Străină. Îşi aminti de vizita la Cartierul General de lîngă Sousse, de ziua aceea fierbinte, cu cerul de un albastru ţipător, şi-şi aminti de bazinul de înot în care apa din munţii Atlas era rece ca gheaţa. O bandă simpatică de oameni dîrzi. Şi care nu stăteau degeaba. Treabă găseşti berechet în Africa de Nord. Asta ar fi teribil pentru Celia, dar dacă lovitura dă greş tot o să fie ca vai de lume pentru ea. De cincisprezece ani făcuţi la Dartmoor vorbea tipul ăla cu nările împîclite de muci. La naiba! Trebuie să izbîndim

și la nevoie să și ucidem ca să izbîndim. Ai s-o-nțerci, nu-i așa ? Pentru că asta e ceva de care zdrahonii ăia de la neagra n-ar fi în stare. S-ar porni pe *vorbe*, ar spune că asta nu-i drept, ca și cum ei ar ști să prețuiască adevărul și dreptatea și le-ar fi teamă să nu piardă procentele la ele.

În pofida fricii care-l săgeta și al puternicului zbucium pe care-l simțea pînă-n adîncul rărunchilor, lovitura i se părea de domeniul imposibilului, al irealizării. Tony o să-i arate planul, iar el o să-i descopere un punct slab, care va arunca planul acela printre lucrurile ursite să fie cu neputință. Totuși, după micul dejun, Daphne fiind la școală — era ultima zi înainte de a-și lua vacanța — în liniștea dimineții, Mills căută cutia de deasupra dulapului, peste care Celia nu dăduse niciodată. Înăuntru, Browningul belgian era la fel de curat și de bun de folosit ca și în seara aceea din 1945 cînd făcuse rost de el.

Îl puse la loc în cutie, cu o grabă vinovată, tocmai cînd cineva ciocăni la ușa care dădea înspre coridorul de piatră.

Era poștașul, aducînd un pachețel pentru Daphne și cîteva felicitări de Crăciun, dintre care și una pentru el.

Felicitarea era de la Tony și căzu ceva dintr-însa cînd Mills vru s-o așeze pe bufetul din salonaș. O foiță de hîrtie albă. O ridică de jos și inima îi tresări de emoție, văzînd tipărit cuvîntul MEDBURY. Era un anunț pe foaie volantă al Regionalei Căilor Ferate Britanice. *Amănunte privind noul trafic Diesel între Wicester și Medbury*, citi Mills. *Începînd din ziua de 1 martie anul viitor va fi sporit traficul între Wicester și Medbury, printr-un expres acționat cu motor Diesel...* Mills călătorise cu unul din noile automotoare care legau Wicesterul de orașele învecinate. Știa că nu vor mai fi compartimente, că va dispare din vagoanele automotoarelor certitudinea acelei necesare izolări prielnice jafului și violenței și căzu de acord cu părerea menționată de Tony cu cerneală : *Imposibil după 1 martie*. Planificarea și realizarea loviturii urma să fie făcută în cadrul următoarelor opt săptămîni. Își simți din nou rărunchii zgîlțîiți de spaimă, așa cum și-i simțise o bună bucată de vreme și dis-de-dimineață și parcă dori ca noile automotoare să fi intrat în funcțiune pe linia aceea încă din prima zi a lui decembrie, iar nu tocmai la 1 martie.

— Discreţia, spuse Tony, în faţa halbelor goale, a rămăşiţelor prînzului şi în fumul propriului său trabuc, informaţia, surpriza, echipamentul şi antrenamentul, iată care-s cerinţele. O să fie ca un fel de acţiune de război. Am norocul că locuiesc în acest apartament şi în cartierul acesta. Meredith de la parter nu pune niciodată vreo întrebare. S-ar putea să ştie că am fost în închisoare — nevasta lui poate să fi cercetat *de ce* apartamentul domnului Tobias a rămas gol şase luni de zile — dar lucrul important este că aici, la noi, oamenilor *nu le pasă*; fiecare îşi vede de treburile lui. Ei au îndeletniciri cu orarii neobişnuite. În casa de alături locuieşte un om care cîntă în orchestra municipală. După colţ locuieşte o binecunoscută actriţă.

În cartierul nostru, vorbi şi Mills cu amărăciune, fiecare ştie totul: ora la care ieşi de la serviciu, dacă ţi-a rămas vreo factură neplătită, dacă ai primit vreo scrisoare recomandată, şi aşa mai departe.

Buun!, încuviinţă Tony. Aşa dar vom vorbi şi vom lucra *de aci*. Ia vino puţin în camera de-alături. Am o surpriză pentru tine.

Erau toate puse pe masă — un carton presat, miniatură a unui pătrat cu latura de un kilometru şi jumătate, un model de gară, o locomotivă tot în miniatură, şi patru vagoane, o barieră, un camion ca o jucărie ieşind din tunelul de sub rambleu şi trei cutii de conserve în care fusese cacao şi care desigur reprezentau turnurile de răcire ale uzinei electrice.

— Foarte bine, recunoscu Mills. E făcut la scară? Să nu laşi pe nimeni să-l vadă, că s-a zis cu discreţia.

— L-am montat numai ca să-l vezi tu. O dată ce modelele şi cutiile de conserve vor fi fost încuiate într-un sertar, ele nu mai reprezintă nimic. După cele întîmplate nu mai vine nimeni să mă vadă, Reg... Deocamdată, tu priveşti ansamblul ăsta dinspre sud, însă nu face greşeala de a privi la el mereu

așa. O să vin cu tine în trenul ăsta o singură dată. S-ar putea, vezi tu, să-și aducă aminte de mine vreunul, ca de un călător care circulă adesea pe linia asta. Doar nu vrem să dăm greș. Nu există nici un motiv să nu ne putem păstra secretul sută-n sută. De fapt, trebuie să-l păstrăm. Ăsta-i un trenuleț care oprește în fiecare zi, în fiecare vineri, lîngă o uzină electrică, și care circulă mai totdeauna pe jumătate gol, și e aproape sigur că transportă bani. Dar tu știi cum e viața. Poți fi sigur că în ziua cînd ne vom urca în camionul ăla, ca să oprim trenul, o să aibă loc nu știu ce carnaval sătesc, ori se va întîmpla să meargă la Medbury două sute de soldați înarmați, sau poate vreo șaizeci de polițiști or să călătorească înspre orașul unde se desfășoară un mare proces, ori foto-reporterii revistei *Life* vor da cine știe ce raită prin orășelele cu catedrale din țară, și trenul o să fie plin de aparate de filmat telescopice.

Mills rîse cu poftă.

— Da, Tony, așa se întîmplă și-n război.

— Dar tu și eu, hotărî Tony, sîntem dintre tipii care au mai avut de-a face cu soiul ăsta de necazuri, care pe atunci ne puteau duce la moarte.

— Vreau să-mi vorbești despre plan, ceru Mills. Dă-mi amănunt cu amănunt.

— Uite cum îl văd eu, începu Tony. Un tren pleacă de la Wicester spre Medbury în fiecare vineri la ora unu și șase, de la linia a șasea. Vinerea e zi de plată în întreaga țară. Doi oameni de la centrala Regiei Electricității — alții în fiecare săptămînă ; și ce altceva poate însemna asta decît că lucrează cu schimbul ? — merg în fiecare vineri cu trenul ăsta la gara Strawberry Whitacre, alături de care se află o uzină electrică unde lucrează cel puțin șase sute de oameni. Cînd se dau jos din tren cu cele două lăzi grozav de grele, îi întîmpină un om în uniformă, care-i însoțește pînă la o clădire de cărămidă, unde cîteva zeci de oameni se află în așteptarea lor... Reg, e un lucru pe care tu și cu mine îl putem face. Cînd s-or fi înapoind oamenii aceștia ? Se-ntorc și cu lăzile ? Și la întoarcere îs tot așa de grele, adică tot pline ca și la venire, ori sînt mai ușor de cărat, adică goale ? Numai un singur tren oprește la Strawberry Whitacre în cursul după amiezii și anume un rapid de la Derby. El sosește la Strawberry Whitacre la 3,47 în fiecare după amiază. Înainte

de a trece la acțiune, trebuie să mergem la Derby și să ne înapoiem cu trenul de care-ți vorbesc, pentru ca să vedem dacă cei doi oameni se întorc sau nu cu lăzile goale. Dacă ei se întorc efectiv, și dacă lăzile pe care le duc par tot foarte grele, atunci socotesc eu că de fapt oamenii cară niscai registre și ne lăsăm păgubași. Dacă nu se întorc însă de fel cu trenul, atunci cred că drumul izbînzii ne rămîne încă deschis. Ce zici ?

— O să am o părere mai precisă după ce o să văd totul.

— Vreo obiecție, ceva, pînă acum ?

— Nu-mi vine nici una în gînd.

— Ia nu te uita o clipă la model. Lasă-mă să spun totul, înainte de a veni tu cu un vraf de critici. Trenul pleacă la 1 și 6. Bun. Se oprește la șase stații. A șaptea e Strawberry Whitacre, unde ajunge la 1 și 50. Am mers de multe ori cu trenul ăsta — pe vreme rea și pe ceață — și știu că niciodată nu întîrzie mult. Bun. Ei bine, chiar înainte de gara Strawberry Whitacre e un pasaj de nivel. Și la cîteva sute de metri mai înainte, în preajma unei curbe ușoare, se află tunelul șoselei care trece pe sub rambleul căii ferate. Semafoarele sînt la curbă și sînt vizibile de la cel puțin o mie de metri depărtare. Dacă semafoarele sînt în poziție de oprire pentru tren — și vor trebui să fie, în caz că bariera pasajului de nivel e ridicată și permite traficul rutier — trenul se va opri față de tunelul șoselei la o distanță de la care te poți face auzit sau pe care o poți străbate alergînd. Bun. Ei bine, dacă un camion s-ar opri pe pasajul de nivel cu puțin înainte de sosirea trenului la 1,50, manipulatorii vor fi obligați să pună semafoarele în poziție de oprire și trenul se va opri, pentru că în caz contrar ar însemna să se ciocnească de bariera pasajului și de camion. Și iată-ne acum pe noi în poziția în care am oprit un tren aproape gol ducînd cu el o sumă de cinci pînă la douăzeci de mii de lire.

— Așa speri...

— Să presupunem că așa e. Mă urmărești ? Sînt sau nu clar ?

Mills zîmbi.

— Ar fi trebuit să te faci ofițer. Ai darul expunerii.

Tony rînji.

— Sper că o să am şi darul realizării. Aş dori să iasă o lucrare de artă de mîna întîi.

— Mi-ai prezentat cadrul general. Acum spune-mi partea cu buba. Ce avem noi de făcut ?

— Oprim un camion pe pasajul de nivel la 1,45, spuse Tony. Ne fîţîim în jurul lui, susţinînd că s-a defectat ceva. După un timp, ieşind din cabina de semnalizare de unde se manipulează bariera, vine spre noi un ins îngrozit. Camionul trebuie îndepărtat de pe linie, deoarece trebuie să sosească din clipă în clipă trenul. Dacă nu-i dăm zor, el va fi silit să pună semaforul în poziţie de oprire, ceea ce nu i-ar conveni, deoarece ar însemna să redacteze un raport şi să se audă tratat de careva din superiori drept îngrămădit la minte. În clipa aceea unul dintre noi — să zicem că *tu* — începe să se arate foarte îngrijorat de soarta camionului. Trenurile nu ţin niciodată seama de semnalizări. Dacă trenul ăla vine peste noi în ciuda semnalului de oprire, îţi va face camionul praf şi pulbere, camionul *tău* — adică. Feroviarul te asigură că trenul se va opri, dar tu intri în panică şi alergi de-a lungul liniei ferate ca să-l opreşti. Nu uita că atît cabina de semnalizare, cît şi semafoarele, ba chiar şi trenul însuşi sînt — ca şi automobilele în Anglia — de partea stîngă a şoselei, ca să zic aşa. Dacă o iei de-a lungul terasamentului, pe dreapta, se prea poate ca personalul trenului să se uite pe ferestrele din stînga, în aşteptarea schimbării semaforului şi se prea poate să nu te vadă. Însă chiar dacă te văd, asta nu înseamnă că am pierdut partida. Nu le spui nimic sau poate surîzi şi zici: „Un blocaj de circulaţie la pasajul de nivel" — sau orice altceva care să le risipească lor bănuielile. După aceea, tu — dacă àsta va fi rolul tău — te urci în tren — în vagonul de clasa întîi — îi scoţi pe cei doi oameni din circulaţie, le ici lăzile cele grele, cobori tot pe partea *dreaptă*, traversezi cealaltă linie, le cari sau le arunci sau le rostogoleşti de pe rambleu, le ţii după ele şi pînă atunci s-a făcut ora două, iar eu „fac ce fac" şi repun în funcţiune motorul camionului. Şoseaua de peste pasajul de nivel şi care vine dinspre Wicester merge aşa vreo două sute de metri — sînt cîteva prăvălioare şi o cîrciumă — şi apoi se bifurcă, drumul din dreapta luînd-o către alt sat, iar drumul din stînga, descriind o buclă, se întoarce spre Wicester. Şoseaua aceasta trece pe sub calea

ferată, după cum am spus, la vreun kilometru și jumătate mai încolo, și dă într-alt sat. Noi o luăm pe drumul din dreapta și sîntem bun duși...

— Ia stai o clipă ! protestă Mills. Planul ăsta, măi Tony, e mai plin de găuri decît o strecurătoare.

Tony răspunse cu dezamăgire :

— Fără riscuri, nu se poate.

— Nu mă refer eu la riscuri. Dar să ne oprim la ultimul punct. „*O luăm pe drumul din dreapta și sîntem bun duși...*" Ce înseamnă asta ? Duși într-un camion furat cu bani furați ? Automobilele poliției vor și porni după banii șterpeliți, sau după camionul furat. Și, dacă-i vorba așa, de ce numaidecît un camion ? De ce n-am folosi pur și simplu mașina ta, acoperind placa numărului cu noroi ?

Tony răspunse :

— Nu ne folosim de automobilul meu pentru că e o mașină străină și destul de lesne de identificat. Nu-l folosim pentru că s-ar putea să cîntărească atît de puțin, încît vreo cîțiva feroviari să-l poată pur și simplu ridica de pe pasajul de nivel, ca să-și lase afurisitul lor de tren să treacă. Dar, mai presus de orice, nu-l folosim, deoarece, după cum spui tu, furînd un camion, poliția o să caute un camion. Noi mergem cu camionul pînă la o carieră de piatră, pînă la o lutărie sau pînă la o cărămidărie părăsită unde vom fi parcat mai dinainte automobilul. Mutăm banii în mașina mea și o luăm spre casă.

— Așa-i mai bine, răsuflă Mills. Începe să semene a plan. Dar sita tot mai are găuri. Tu zici că unul dintre noi o ia pe linia ferată în sus spre tren. Ai privit mai de curînd la un vagon de tren ? Ușile sînt la un metru și douăzeci față de sol, iar clanțele ușilor la peste doi metri. S-ar putea ca ele să nu se deschidă — știi cum sînt căile ferate britanice. Te afli la discreția oricui găsește de cuviință să-ți dea un pumn în piept. Frații cu banii nu trebuie să se uite neapărat pe ferestrele dinspre stînga. Ei nu știu altceva despre căile ferate, decît că linia pe care merg e păcătoasă. Și tipii se uită pe vreo fereastră din dreapta — sau de pe coridor, dacă o fi vreun coridor — și văd un om care se apropie. Ei habar n-au că vine să-i facă zob, dar au și tot timpul să-l urmărească

atenți. Și atunci unde-i elementul surpriză ? Tony, toată partea asta e împuțită.

O recunoscu mîhnit și Tony :

— Da, e cam așa. Însă ai un revolver.

— Va să zică să trag și să alarmez toți călătorii din tren ? Și să se uite cu toții și să-l identifice pe fostul deținut Mills care o ia la goană cu banii ? Asta nu-mi place, Tony. Nu s-ar putea să merg mai bine cu trenul, ca simplu pasager, și apoi să trag semnalul de alarmă și să-ți arunc ție lăzile ?

— Nu, răspunse Tony. Adineauri ți-am spus de ce nici unul dintre noi nu poate merge în tren. Am fost amîndoi în închisoare — nu pentru lucruri de-al de-astea, desigur, dar autoritățile au oricum fotografiile noastre la poliție și s-ar putea să ne dea de urmă, după culori și semnalmente.

— Eu unul m-aș însura cu fata aia, se pomeni spunînd Mills. E bogată ?

Tony zise jalnic.

— Nu merge. Al naibii mi-a mai căzut, Reg, spusa ta. Ai dreptate în privința ușilor și clanțelor. Pierdem efectul surpriză. Și totuși, restul e cum nu se poate mai perfect. Vreau să spun că banii-s acolo, lipsiți practic de orice apărare.

Agitat, Mills întrebă repede :

— Vagonul e cu coridor ?

— Da.

— Spui, pe bună dreptate, că are să vină un om din cabina de semnalizare sau din gară, ca să ne spună să dăm camionul deoparte. Argumentul că s-ar putea să-și aducă aminte cineva de mutrele noastre și apoi să le descrie, i se aplică deopotrivă și respectivului, poate și el să ne țină minte. Dar să presupunem că respectivul camion furat e un camion de cărbuni...

Tony mărturisi franc :

— Nu pricep...

— Cărbuni, Tony, *cărbuni.* Ai un excelent pretext ca să-ți înnegrești fața.

— Doamne, așa e ! Te poți camufla chiar din momentul plecării. Și, ia ascultă, Reg, dacă ai merge tu cu trenul — ceea ce ar rezolva problema clanțelor — ai putea să ai și tu fața murdară, deoarece trenul trece printr-un ținut în care sînt mine de cărbuni.

— Dacă merg cu trenul, spuse Mills, totul devine mai uşor şi mai *rapid*, Tony. Tu-ţi joci scena ta cu camionul la pasajul de nivel. Eu sînt în tren şi ştiu că dacă se opreşte înainte de intrarea în gară, înseamnă că ai izbutit să şterpeleşti camionul şi să-l duci la Strawberry Whitacre şi să-l opreşti pe pasajul de nivel. Ştiu deci că trenul se va opri acolo cîteva minute şi că pot intra şi surprinde pe ăi doi tipi. Pot sări din tren cu lăzile şi să lunec în jos pe rambleu pînă-n şosea ; iar după un minut, două — o să ne ocupăm noi de sincronizare după aia — apari şi tu în camion. Atunci îi dăm bătaie şi ne facem nevăzuţi în spre cariera de nisip, mai înainte ca trenul să fi ajuns în gară şi ca oamenii celor două echipe ale Regiei să-şi poată da seama, întîlnindu-se, de ce s-a petrecut. S-ar putea să nu-şi dea seama nici atunci : trenul ar putea merge direct la Medbury, pînă ce funcţionarii să-şi vină în fire ori să dea cineva peste ei. Chiar dacă cel în uniformă de pe peron ar începe să se frămînte că nu i-au sosit ăi doi funcţionari, oamenii de la calea ferată tot s-ar împotrivi :

— Nu putem ţine trenul pe loc ; probabil că ăi din Wicester or fi întîrziat.

— S-ar putea să se bage de seamă că perdelele unui compartiment de clasa-ntîi sînt lăsate în jos.

Dar Mills ridică din umeri :

— Ei, le-au tras niscai îndrăgostiţi !

— Şi trebuie să fie neapărat un camion de cărbuni ? întrebă Tony.

— Ce-ai împotrivă ?

— Că trebuie să mai planific încă o lovitură. Nu putem pune mîna pe orice fel de camion vechi ; sîntem siliţi să ochim un anume tip de camion. Şi, ce-i mai rău, că avem de luptat cu un factor de timp-distanţă.

— Nu înţeleg...

— O să trebuiască să fie cam aşa, îl lămuri Tony. Trebuie să găsim o curte a vreunui depozit de cărbuni unde să fie parcat şi lăsat la voia întîmplării un camion, în jurul orei ce ne convine — şi care-i ora care ne convine ? Ora convenabilă e distanţa — adică timpul necesar ca să ajungă camionul de acolo pînă la pasajul de nivel, iar acest „acolo“ va fi, mai mult ca sigur, undeva pe la Wicester — există mai multe

depozite dintre care-mi pot alege. De la Wicester la Strawberry Whitacre sînt ceva mai mult de douăzeci şi cinci de kilometri. Cel puţin o jumătate de oră înainte de 1,45. Să zicem între 12,45 şi 1,15. Mă rog, nu-i prea rău, pentru că asta înseamnă ora mesei de prînz, exact cînd camioanele sînt parcate.

— Ştii să porneşti din loc un camion fără chei de contact?

— Cred că da, răspunse Tony. Dar o să tot fac exerciţii pe maşina mea pînă ce izbutesc să meargă repede toată treaba asta.

— Feţele unde ni le mînjim?

— Într-un closet public.

— Asta înseamnă că trebuie sa ne ţinem prin preajma unei şosele naţionale — un depozit de cărbuni pe o şosea naţională şi nu departe de un closet public.

— Lucrul o să ne cam dea de furcă, recunoscu Tony. Acum, ascultă, o să trebuiască să fim la fel de atenţi şi-n privinţa furtului ăstuia mai mic. Trebuie să umblăm în căutarea depozitului îmbrăcaţi în alte haine, purtînd ochelari, serviete... Acelaşi lucru şi în ziua loviturii. M-am gîndit la mai multe. Am auzit că toţi criminalii amatori comit greşeala de a săvîrşi fapta nedeghizaţi, ca să se deghizeze după aceea. Asta nu-i bine. Trebuie ca orice eventuală descriere furnizată poliţiei să fie derutantă. În ziua aceea trebuie să ai părul lung, Reg, ca să nu li se ducă musai gîndul la clientela puşcăriilor. Cumpără-ţi o beretă care să stea bine pe cap şi să ascundă totuşi aproape în întregime culoarea părului. Ia-ţi un pardesiu de ploaie ieftin, model obişnuit. Şi mănuşi, desigur. Bagă apoi de seamă unde e plasat depozitul de cărbuni — să nu fie cumva vreo cafenea de cealaltă parte a şoselei. Bagă de seamă unde prînzesc şoferii camioanelor de cărbuni, şi dacă prînzesc zilnic în acelaşi loc. Treaba începe să pară posibilă, Reg. Mi-am făcut rost de nişte ochelari din sticlă simplă, fără dioptrii.

— Dar nu vreau să port ochelari, obiectă Mills. Dacă se lasă cu bătaie, s-ar putea ca să mi-i spargă cineva şi să-mi scoată ochii.

— Fă-ţi un bandaj...

— Asta atrage atenţia... Dar tu, cu maşina ta, cum faci, Tony? Cînd o ascunzi?

— Chiar în ziua aceea, foarte devreme.

— Îţi iei şi-un revolver ?

— Da. De ce n-aş lua ? Revolverul, rosti Tony, e argumentul hotărîtor.

— N-o să-l folosesc pe-al meu în tren — dacă eu o să merg cu trenul. Cel mai bine e pe tăcutelea. Un drug de fier. Atunci nu aude nimeni nimic ; tot ce s-a întîmplat este că trenul s-a oprit din pricina unui camion ; acum trebuie să-i dea bătaie înspre Medbury.

— Ei sînt doi, precizează Tony. S-ar putea să mai sară şi alţii în ajutor.

— Doi *civili*, Tony. Nu afurisiţi de nemţi ori tipi din batalionul Y. Nişte civili dintr-un birou.

Dispreţul lui era cumplit. Văzuse nişte oameni de la Regia Electricităţii, cînd veniseră să inspecteze şantierele de construcţii. Le curgeau mereu mucii din nasurile roşii, cînd nu se întîmpla să fie arşiţă. Să străbată de colo-colo un şantier noroios li se părea o adevărată caznă. Să meargă pe jos mai mult de o sută de metri, fără a se urca într-un automobil, asta îi obosea şi le scădea prestigiul.

— Crezi acum că totu-i cu putinţă ? întrebă Tony.

— În teorie — da, se învoi Mills. Să vedem cum o să fie în practică.

În Horse Street, negoţul era încă în toi şi prin magazinele de mobilă, bărbaţi mustăcioşi vindeau bufete din placaj unor tineri deznădăjduiţi care cărau după ei, prin oraş, copii mai măricei şi prunci, şi din pricina oboselii se zborşeau unii la alţii. Femeile răsfiratelor suburbii se uitau prin vitrinele măcelăriilor unde se vindea carne de porc : plăcinte cu carne, bucăţi mari de slănină, şuncă fiartă, conserve ; fetele — cu feţe sulemenite, istovite, braţe şi picioare cît chibriturile şi sîni supţi de tot — se sprijineau pe unde se întîmpla, li se ofilea viaţa, nu ştiau cum să facă faţă greutăţilor de toate zilele ; iar femeile cu feţe puhave, cu burta cît balerca, priveau pizmaşe la oricare altă fiinţă şi examinau peştele rece aşezat pe blocuri de ghcaţă, căutînd să afle unde-i păcăleala. Prea scump. Prea ieftin. Tot ce e la doi metri de ele înseamnă că le e peste mînă, că nu face parte din ele, şi deci urmează să fie nerecunoscut, osîndit : peştele, problema zilei, scump sau ieftin,

păcăleala, doi metri dincolo de înțelegere ; aparatul de televiziune și metrii de material și i-am-spus-eu-ci și nimic nu-i luat în seamă, iar mai puțin decît toate Dumnezeu, care nici nu există...

— Noroc, izbucni Tony.

Mills nu l-ar fi recunoscut. Bereta și ochelarii și servieta și un fel nou de a se ține, încovoiat.

— Am dat de un depozit de cărbuni, destăinui el, oarecum în silă. Doi oameni care vin zilnic — mă rog, vin de trei zile în șir pînă acum — la unu fără un sfert și se duc la o crîșmă ceva mai sus pe șosea, unde stau pînă la și jumătate.

— Doar camionul ăsta ?

— Da, și doar o baracă mică.

— Uite un automobil.

Automobilul cu cei trei călători — un șofer și alți doi bărbați — o luă în direcția așteptată.

— Unu fără un sfert, observă Tony. Ăsta trebuie să fie.

Își făcură în grabă loc prin mulțimile de cumpărători și în mai puțin de cinci minute se aflau pe spațiul pavat dintre peroanele șase și șapte ale gării din Wicester, sub uriașul acoperiș de grinzi și sticlă murdară, în plin miros de fum. Reclamele de Crăciun se mai vedeau încă. Motanul încălțat apărea pe un panou. Cufere și pachete plate zăceau răspîndite jur-împrejur, dînd o impresie de haos. Vîntul rece zvîrlea cu funingine în ochii lui Mills. Nu pășiseră încă pe peron, ci rămaseră să mai discute, întrerupîndu-se din cînd în cînd, lîngă șirurile de taxiuri și nu departe de o femeie-polițist care căsca. Mills sta pe acea parte a pasajului pe care soarele, prelins prin geamurile murdare, o bătea și se îndura s-o dezmorțească, proiectîndu-și peste coletul poștal al marinei de război, lung de aproape un metru, și peste dîrele de funingine, nesfîrșita-i umbră iernatică. Din gurile lungilor tunele murdare care alcătuiau gara, fumul se împrăștia o dată cu plecarea unui tren și se răsucea în jurul muchiilor de sticlă ale acoperișului, risipindu-se în după amiază. Mills căscă și-și duse batista la un ochi care-i curgea, deoarece îi intrase praf. O mulțime de oameni aștepta pe peronul cinci, de cealaltă parte a șinelor. Trenul de Londra, gata să sosească, capete ce se întorc, iată că trenul intră. Foarte încet, dar sigur de sine, strălucitor de puternic, și Mills poate să vadă serve-

tele și tacîmurile și siluetele care servesc zorindu-se, slugarnice ; acum plecăm din Wicester. Întotdeauna, într-un tren care merge la Londra, poți găsi tot ce vrei.

În suflul intens al vaporilor, pe cînd expresul pleca, abia că auzi glasul lui Tony :

— Iată-i !

Automobilul era un Austin negru și trase într-un loc lîngă femeia-polițist. Mills se linse pe buze și rînji ușor. De mare folos ar mai fi și ea ! Șoferul, care purta șapcă cu cozoroc, coborî, întocmai cum spusese Tony, și deschise ușa din spate a mașinii. Ziua se încărca de prevestiri, ba și de încordare. Nu crezuse chiar tot ce-i îndrugase Tony, dar iată că vedea acum cu ochii lui. Cei doi funcționari se cotopăniră cu două lăzi grele, încuiate cu lacăte mici. Se vedea că fiecare ladă are o încuietoare glisantă. „S-ar încuia oare niște simple registre ?“ se întrebă Mills. Asta părea puțin probabil. Pentru unul din oameni greutatea era prea mare, așa că șoferul îi luă el lada. Tustrei înaintară foarte încet de-a lungul celor trei cabine telefonice, trecînd pe lîngă un cărucior plat și dincolo de un stîlp, către peronul șase. Tony și Mills îi urmau, cu mers potrivit și la distanța potrivită.

Cu atenția încordată asupra clipei, pe Mills îl tulburară zgomote neînsemnate : sonerii, voci, lovituri ritmice care veneau de undeva, un cling-cling-cling pe cînd — solitară — o locomotivă trecea. În liniștea de pe peronul șase, cîteva siluete plimbîndu-se-n sus și-n jos, bănci goale, un om care coboară treptele la toaleta „Bărbați“, cu degetele încherbate pe buzele a patru cești. Aici nu-i nici un bufet. Dar cești le ? A, pentru că e un bufet mare pe peronul șapte. Zărcai cești pînă și pe băncile goale. Și pretutindeni, gunoi.

Mica locomotivă-*tender* pufăia domol, scoțînd aburi. Trăgea patru vagoane cu un lung șir de uși deschise. O săgeată de metal arăta spre tren. Mills citi cuvintele înnegrite de vreme : „Tren personal pentru Medbury“. De cealaltă parte a trenului, un colț întunecos, tainic, cu șiruri de coșuri cufundate în colb. Un fluierat și o nedeslușită agitație, resimțită de altundeva, produsă de ceva ce se întîmpla acolo. Simțurile lui, peste măsură de atîțate, nu puteau înregistra tot ce se petrece, aveau o treabă asupra căreia trebuiau să se concen-

treze, trebuiau să analizeze şi să-şi aducă aminte de scena aceasta, de ăşti cîţiva oameni, de peronul ăsta, de acest tren şi acest timp, de lucrurile care se intercalau între el şi miile de lire.

Nu s-au apropiat de tren, ci au rămas lîngă standul de cărţi şi, în vreme ce şoferul rîdea şi se îndepărta, Tony şi Mills îşi întoarseră capetele către culorile vii ale standului, la pornografia care biciuia simţurile. Auziră cum trec bocănind prin spatele lor bocancii grei ai şoferului şi uşorul şuier al respiraţiei, în timp ce ochii şi-i pironiseră asupra feluritelor poziţii fotografice, a nesfîrşitului şuvoi de carne ce se dădea în vileag, ca să excite, să stîrnească, să declare *A ta sînt în tainică ruşine* (dar declin orice răspundere ; doar pentru bani, înţelegi, banii mai înainte de orice, soţului meu nu-i pasă, prelungitele chicote şi căscături la fotograf, dă-i zor, Paul, începe să-mi fie frig). Mills se uita la trupurile de pe hîrtie. Şi pe cînd sîngele îi zvîcnea la fiecare schimbare a poziţiilor, mintea şi inima lui încercau un tulbure resentiment. Aveau trupuri mai desăvîrşite decît Celia ; sîni mai plini, coapse care aveau unghere senzuale în locuri unde ochiul minţii ar fi voit să se găsească trupul lui ; dar exista şi o însuşire pe care Celia o avea, iar ele nu. Nu putea preciza care anume. Mila, poate. Simplitatea. Simplitatea trebuie osîndită. Lungile curbe ale voluptuoaselor trupuri de pe hîrtie rosteau : „eu nu sînt oricine ; tu eşti ca oricare, şi ea, şi toate, eu nu..."

— „Wicester Post", vă rog, ceru Tony.

Mills spuse :

— „Sporting Buff".

Şi se depărtară cu ziarele pe care nu aveau de gînd să le citească, pînă-n apropierea stîlpului gros de fier, unde ajunseră numai bine cît să poată vedea cum şoferul o pornea cu Austinul.

— Unu şi cinci, preciză Tony şi înaintă către uşa deschisă a unui vagon. Simţiră uşoara cedare a vagonului, cînd păşiră într-însul şi o luară pe coridor ca racul, de-a-ndăratelea, cercetînd feţele călătorilor, căutînd un compartiment gol ; o bătrînă cu privirea pătrunzătoare, care ar fi vrut şi ea, însă pentru alte motive, să fie singură ; un feroviar, istovit, galben la faţă, cu ochi albaştri, meşterind o lampă cu ulei ; două fete, una tare frumuşică şi voinică pentru vîrsta ei, fată

de vreo șaisprezece ani, cealaltă palidă, ștearsă, plină de neprecupețită admirație față de prima. Începură să se audă uși trîntite. Mills văzu cu mirare că fata cea mai voinică purta o pălărie Stetson [1] și un fular viu colorat ; deasupra capului ei, în plasă, se aflau două geamantane cu totul nepotrivite, prea grele, desigur, pentru o fată, dar fiecare geamantan avea cîte o etichetă Cunard [2] (clasă turist) ; și-n mișcările ei se ghicea simplitatea ; Mills simți o oarecare plăcere și privi cu băgare de seamă la chipul ăla de fetișcană, observînd, cînd fata își ridică ochii, iar el nu mai fu în raza ei vizuală, că începuse să roșească. În alt compartiment un om singur, într-un pardesiu de ploaie jerpelit, care înfuleca de zor sandvișuri uriașe, dornic să termine pînă ce avea să vină cineva peste el, care să-l stînjenească.

— O să meargă, afirmă Tony.

— Am plecat.

Tony se uita prea des la ceas, atrăgea atenția.

— Un minut întîrziere, izbucni el, dar Mills ridică din umeri și comentă :

— Cui îi pasă ?

— Ai luat prînzul ?

— Nu.

— O să fim la Medbury la două și cincisprezece, precizează Tony. O să intrăm la restaurantul „Queen's".

Kilometri întregi de cărămizi murdare, de vechi case părăginite, dărăpănate, de rufe de culoare cenușie, întinse pe frînghii, gata să se facă din nou leoarcă. Începuse să plouă. Zăpușala în compartiment era aidoma ca într-o seră ; te așteptai la miros de vegetație putredă, la țipete de maimuțe. Mills își scoase pardesiul, se lăsă pe spetează banchetei ; îi venea greu acum să se concentreze. Fumul locomotivei-*tender* plutea umed și greoi, ca și cel al tunurilor, își aminti el. Fabricile și kilometri întregi de vagoane de marfă și de pasageri, permutațiile de neînțeles ale locomotivelor care manevrau. „Dacă asta ar fi ziua cea mare, ce-aș face ?"

— Mă duc să văd dacă se poate trece în clasa întîi.

— Se poate.

[1] După numele fabricantului : pălărie cu boruri largi, lăsate pe ochi (*n. tr.*).

[2] Mare companie de transporturi transatlantice (*n. tr.*).

— Mai bine să verific.

Se ridică în picioare, dar fără nici o grabă. Trenul şi încetinea pentru prima oprire, o simplă haltă pentru feroviari. Mills privi pe fereastră. Felinare şi uluci şi maghernițe fără rost de-a lungul liniei ferate. În depărtare, uzina de gaz de lîngă staţia următoare. Trenul începu să se pună încet în mişcare. Se vedeau bordeie şi podişti de tablă, să-i ducă pe trecătorii pedeştri de la nicăieri la nimic. Aceleaşi şiruri de vagoane de marfă cu inscripţii de cretă care se ştergeau sub ploaie şi atmosfera acum îmbibată de gaz şi oameni cu lămpi şi steguleţe stînd lîngă o clădire mică din cărămidă, tot atît de veche ca şi istoria căilor ferate. Mills se depărtă de lîngă fereastră şi se uită la fotografiile în sepia dinlăuntrul vagonului : blocul masiv al castelului de la Pembroke, un aspru şir de dealuri lîngă Machynlleth, o fată pieptănată după moda veche, tare asexuată în pofida îmbrăcăminţii ei, culcată pe plaja de la Criccieth.

Mills o luă de-a lungul coridorului în spre burduful care făcea legătura cu vagonul de clasa întîi. Toată lumea îl urmări cu privirile cînd trecu : doamna bătrînă ridicîndu-şi ochii de pe *Times*, bărbatul care-şi termina sandvişurile, cele două fete, ochii celei frumuşele strălucitori, dar uitîndu-se în altă parte, crezînd că plimbarea lui Mills pentru ea era. Vagoanele de clasa întîi şi de a doua comunicau prin obişnuita legătură. Mills se avîntă chiar pînă la intrarea în coridor. Păreau a fi foarte puţini călători în vagonul de clasa întîi, nădejde de biruinţă pentru aşteptata vineri, dar se înapoie şi-i spuse lui Tony :

— Toţi s-au uitat după mine cînd am trecut. Trebuie să mă duc într-unul din compartimentele de lîngă clasa întîi.

— Dacă se poate, se învoi Tony. Dar asta nu-i prea important, deoarece vei fi mînjit pe faţă.

Dincolo de uzina de gaz trenul înaintă printr-o regiune de canale, fabrici, pogoane de antrepozite şi suburbii muribunde, care fuseseră construite pe vremea poştalioanelor. O a treia oprire şi un destul de puternic puhoi de lume care se urca, toţi în vagoanele de clasa a doua. Doi feroviari intrară în compartiment şi, în prezenţa lor, Tony şi Mills îşi domoliră conversaţia. Suflul de aer cald stîrnind praful de sub banchete, fotografiile în sepia şi pornirea spre căscat, în vreme ce tre-

nul depăşea suburbiile interioare ale Wicesterului şi călătorea îndărătul aleilor cu locuinţe ieftine şi cu parcele, şi trecea pe lîngă un rezervor şi nişte copaci şi cîteva piloane, şi locuinţele mai mari, în mijlocul unor grădini proprii, ale celor ce se hrăneau cu închipuirea că trăiesc la ţară.

— Două fără douăzeci, grăi Tony cu tîlc. La staţia următoare, cei doi feroviari coborîră şi, de asemenea, constată Mills uşurat, coborîră aproape toţi cei ce urcaseră o dată cu ei.

— Aşa se întîmplă mereu ?

— Cred că da.

— Staţia următoare ?

— Prima după.

Pămînt gras şi umed, foarte verde şi ud, şi vite culcate şi apoi pogoane de buruieni care supravieţuiau pe o linie de încărcare şi descărcare, acum părăsită, ce cunoscuse altădată zile mai bune. Oprire la o haltă firavă, din lemn, tropăit de bocanci pe scînduri, un rîs, un strigăt :

— Nu vrei o ceaşcă de ceai ?

Şi glasul unei fete :

— Hai ! Vezi-ţi de drum !

De-acum încolo fiecare metru parcurs era teren operativ, făcea parte din cîmpul de luptă pe care şi-l sortiseră. Mills se aşeză în dreptul ferestrei dinspre stînga, o şterse, privi drept înainte cînd trenul începu să gîfîie şi văzu, amăgitor de aproape, turnurile de răcire de la Strawberry Whitacre revărsînd vapori către cerul jos, pe care îl coborau şi mai jos. Restul era alcătuit din cîmpuri, vite, ici şi colo cîte o fermă, turnul vreunei biserici în zarea mai depărtată, mormanele de cărbune întinse pe sute de metri, clădiri răzleţe, mulţimi de coşuri, tractoare, noroiul noilor şosele în curs de construcţie din cuprinsul perimetrului uzinei electrice, calabalîcul mecanic al unei substaţii exterioare, ateliere, depozite, o sală de turbine, o uriaşă cazangerie, uzina de tratare a cărbunelui, cabanele şantierului de construcţie, camioane, automobile, cîţiva oameni umblînd prin ploaie. Se găseau tare aproape acum de una din cele mai mari uzine electrice din lume, care părea să aibă o putere a sa în chiar simpla ei structură fizică. Părea cu neputinţă să poţi da o lovitură *aici*.

— Urmează rambleul, anunță Tony, care în acea clipă se concentra și el, răsucindu-se ca să-i arate lui Mills teritoriul pe care aveau să-și poarte războiul lor particular.

Taluzul era lung de vreo opt sute de metri. Părea că țîșnește de nicăieri ; ondulația terenului care-l făcuse posibil nu se vedea din tren, dar deodată se aflară sus pe ea, călătorind la șapte sau opt metri deasupra terenului înconjurător. Trenul începuse a încetini. Mills putu să vadă cele cîteva garduri vii, copacii și căsuțele de pe o șosea care se apropia perpendicular pe linia ferată, în vreme ce o camionetă poștală se grăbea în zadar către pasajul de nivel, cei dinlăuntrul ei, cu ochii țintă la orizontul mărginit de ploaie, nedîndu-și încă seama că bariera pasajului fusese coborîtă.

— Semafoarele, arătă Tony. Cel din stînga-i al nostru.

Era lăsat în jos.

Mills își mușcă buzele de încordat ce era.

— Cabina de semnalizare, spuse Tony.

„Strawberry Whitacre..."

Un glas rosti cuvintele, dar fără a le da cine știe ce relief ; dacă nu le-ai fi știut, n-ai fi coborît aici...

O răbufnitură de aburi dintre roți...

Pe peron, frămîntîndu-se, ba și tare istovit, cu fața cărnoasă brăzdată de încruntarea unuia care nu-i obișnuit să se concentreze sau să poarte pe umerii lui o răspundere — un om în uniformă. Era înalt, însă burtos, și Mills, care știa cîntări oamenii după ferocitatea de care erau în stare, își dădu seama că omul putea fi trecut cu vederea ; n-ar fi fost în stare să facă nimic din proprie inițiativă ; ci doar avea să se agațe de telefon, susținînd : „Nu-i vina *mea*".

— Ăsta e mereu ?

— Nu-s tocmai sigur.

— Asta trebuie s-o aflăm.

— Uite că i-a văzut.

Trîntitura unei uși la clasa întîi. Fața cărnoasă, care acum nu se mai încrunta, se încreți a zîmbet ; omul dădea din gură, dar nu-l auzeai ce spune, deși se afla chiar în dreptul compartimentului în care călătoreau Tony și Mills.

- Să deschid fereastra ?

- Nu. Ar bate la ochi.

Lăsaseră lăzile jos, ca să-i dea controlorului biletele. Apoi le ridicară, grele cum erau, tîrîndu-le, sprijinindu-şi-le de picioare, încercînd în zadar să se ţină la pas cu omul care le ieşise în întîmpinare. Trenul tot nu plecase încă. Acum cei trei oameni ieşiseră cu totul din gară şi, mergînd tot pe stînga, înaintau de-a lungul căii ferate, călcînd pe zgura umedă şi îndreptîndu-se de bună seamă către o clădire din cărămidă roşie, ridicată de curînd. Nu se vedea nimeni care să-i aştepte, dar e drept că şi ploua.

— Acolo merg ?

— O dată i-am văzut că intră acolo. Ploua şi atunci.

Trenul se puse în mişcare. Mills se mutase pe locul lui Tony, ca să vadă înapoia lor perspectiva care se lărgea.

— Ei, ce crezi, Reg ?

— Cred că-s bani.

— Ştiam că asta o să fie şi părerea ta.

— Nu-i cumva vreun loc de unde am putea privi mai îndeaproape clădirea ceea ? Ai un binoclu ?

— O să fac rost de unul.

— Dacă aş putea să-i văd cum fac plăţile, apoi chiar că m-aş declara convins.

— Un telescop ar fi mai puternic decît un binoclu.

— Cît mai avem acum pînă la Medbury ?

— Zece kilometri. O singură oprire.

— Mi-e foame.

— Vezi ceva greutăţi în drum, Reg ?

— Deocamdată, nu. Trebuie să mai cuget.

— O să poţi căra lăzile ?

— N-am decît să le trag pînă la marginea rambleului. Apoi le dau drumul să lunece-n jos şi tu soseşti cu camionul sub pod...

— Dacă se iveşte cea mai mică împotrivire, atunci e de rău.

— Dacă ajung la faza în care am pus laba pe bani, nici o împotrivire nu mă mai poate opri.

— N-am luat seama să vedem ce se află la capătul pantei, de cealaltă parte a rambleului.

— E la fel ca şi aici.

— Să trecem totuşi cu automobilul să ne uităm.

— Bine zici. S-ar putea să fie nişte sîrmă ghimpată, vreun taur furios, sau mai ştiu eu ce năzbîtie.

Cu toate acestea, Mills își întinse picioarele pe banca din fața lui, într-o atitudine de nepăsare.

— Am putea da o lovitură faină, Tony.

— Totul este ca după aceea să fim prevăzători, să nu ne apucăm de cheltuit banii nebunește, să nu-i depunem pe toți la aceeași bancă...

— Celia o să vrea să chletuiască ceva.

— E tare greu pentru tine.

— Încă nu-i avem, Tony.

— Dacă or fi bani...

— Hm, asta ar fi bună.

— Bună pentru Jackson, nu pentru noi.

— Am dat și eu de un depozit de cărbune, spuse Mills. Fără closet public. Dar altfel, minunat.

— Cam pe unde ?

— De ccalaltă parte a orașului.

— N-aș vrea să trec prin centru cu mașina.

— Nu-i nevoie.

— Ba da, dacă o folosim pe a mea.

— Vrei să încerci chestia cu camionul ?

— Aș prefera, mărturisi Tony.

— Cînd dăm lovitura ?

— Mai avem nevoie de cîteva vineri. Una ca să vedem depozitul de cărbuni. Una ca să facem drumul pe șosea cu automobilul. Una ca să mai vii tu încă o dată cu trenul. Una ca să mergem la Derby și să ne întoarcem cu expresul de după amiază...

— E deci o întrecere cu timpul ?

— Da.

— Prin urmare, cu cît mai repede, cu atît mai bine.

— Da, repetă Tony.

— Îmi convine. Mi-e groază să aștept.

— Să zicem, atunci, vineri 20 februarie.

— Asta înseamnă peste șase săptămîni.

— Păi că doar n-om porni la treabă în 13.

— De ce nu ? Pe mine nu mă incomodează. Ziua de 13 mi s-a părut mai degrabă o zi norocoasă. Ai ceva contra ?

— Nu, spuse Tony.

— Atunci să zicem vineri 13 februarie.

— Asta ne dă răgaz să facem toate lucrurile de care am pomenit şi ne lasă şi o vineri liberă, în caz că am avea nevoie de o cercetare mai amănunţită pentru vreun anume detaliu.

— Nu văd nimic care să necesite o cercetare mai amănunţită. Am putea încerca săptămîna viitoare.

— Nu, rosti hotărît Tony. Fiecare aspect trebuie luat cu deamănuntul în cercetare. Trebuie să cunoaştem amîndoi detaliile precise şi orariul atît al proprici noastre sarcini cît şi pe al sarcinilor celuilalt.

Nu vorbi de teama care îl sîcîia. Dacă presupunem că în ziua aceea ceva ieşea pe dos şi că era surprins (de şofer sau chiar de vrun client) şi silit să stea acolo ca un nătărău şi să comande cărbuni, ori dacă presupunem că în ziua aceea trenul s-ar opri puţin înainte de gară şi că Reg ar ucide pe careva şi ar tîrî lăzile la un camion care nu ar veni la timp ? Piclea i se încreţea de aceeaşi groază pe care o părăsise cu ani în urmă la Oosterbeek.

Iar Mills, aşezat acum pe bancheta din faţă, cugeta şi el cu o egală neîndurare : „Dacă, bunăoară, conţopiştii fac pe nebunii, eu le crăp capul cu Browningul ; nu-l pot părăsi pe Tony. Şi controlorul ? Nici n-o să mişte. Unde se predau biletele ? La gară. Dacă se nimereşte să coboare cineva cu trei sute de metri mai înainte de gară, controlorul, care habar n-are de camioane şi care n-a văzut semaforul, o să creadă că am tras semnalul de alarmă şi că încerc s-o întind fără a plăti. Asta ar fi bună de tot !“

Ajunşi la Medbury, trecură prin curtea gării şi o luară pe străzile pavate. Nu numai că nu întîrziaseră pentru prînz, dar se aflară printre ultimii doisprezece care găsiră loc să se aşeze. Era zi de piaţă şi sălile restaurantului „Queen's“ gemeau ticsite de acea jumătate a Angliei pe care Mills o întîlnea rareori : oamenii care vorbeau despre veşnicele probleme ale agriculturii.

Peste un ceas, atunci cînd ieşeau pe uşa principală şi stăteau la îndoială sub porticul restaurantului, Tony exclamă : „Doamne, uite-o pe Margot !“ Uitase de ochelarii pe care-i purta şi rămase locului o clipă, chinuit de nehotărîre, aşteptînd ca fata să-şi întoarcă privirile de pe trotuarul celălalt, pe care se plimba, şi să-l vadă.

Tonul glasului său şi lipsa-i de încredere îl izbiră pe Mills. Fetele, trei la număr, circulau agale, pe trotuarul de peste drum, purtînd cîte o cutie de carton sub braţ şi avînd celălalt braţ slobod să poată gesticula cu el. Ştiu, fără să întrebe, care e Margot. Fata traversa acum strada spre locul unde se aflau ei, nebăgîndu-l în seamă pe Tony, distrus, deghizat, pironit lîngă uşa turnantă şi lîngă un întreg şir de automobile. Avea păr castaniu închis şi o faţă fermecător de vioaie, cu piele netedă. Pînă şi Mills, în ciuda senzualităţii cu care îi scruta pantalonii cadrilaţi, ajustaţi pe picior şi pardesiul şi fularul de un roz neînchipuit, în ciuda a tot ce-şi închipuia sub acele veşminte, pînă şi el fu mişcat de ceva ce semăna a duioşie. Te încerca o durere privind-o. Evident că avea să-şi trăiască viaţa cu sau fără Tony, dar mai era la mijloc şi altceva. Mills simţea apăsarea deznădejdii ca în faţa unui lucru pierdut — acea dusă şi irosită jumătate din viaţa lui — un bun de care se bucura fata aceasta, tinereţea, pe care el o risipise în încleştarea din Tunisia şi de la Arnhem. Fata era fragedă, neatinsă, prunci nu zămislise, rămăsese nu numai neînfrîntă de împrejurările vieţii, ci şi cu totul neştiutoare de cele care ar fi putut-o înfrînge. Ea nu se lovise cu capul de pragul de sus. Aveau să treacă încă mulţi ani pînă ce să aibă, sau poate că nici nu va avea vreodată, acea mohorîtă expresie a Celiei, care mărturisea înfrîngerea. Rămase locului, o clipă, cuprins de o nefericire greu de definit, înfigîndu-şi în carnea degetului gros unghiile ascuţite ale aceleiaşi mîini şi năpădit de milă faţă de Celia, bucuros că-i era credincioasă, dorind să-i fie şi el ei, de-a pururi, şi dîndu-şi seama că nu va fi niciodată în stare să cîştige cu bani acest ceva ce nu se putea defini : de-ar avea o jumătate de milion de lire, şi tot nu l-ar putea cumpăra. Îndărătnicia aceea neclintită, datorită căreia trecuse cu bine prin Africa şi Olanda, prin Saxonia şi prin închisoare, îl făcu să ia o hotărîre şi mai dîrză. Va trebui să cîştige ! De vreme ce există un tren şi dă o lovitură, trebuie să cîştige !

Rosti cu o asprime potrivnică sentimentalităţii de mai înainte :

— Dacă-i vorbeşti, Tony, s-a zis cu toată treaba. Las-o în pace. Nu-i de tine, pînă ce nu vii s-o iei într-un Rolls-Royce !

Tony nu se clintise din loc.

— Cred că ai dreptate, se învoi el. Vino.
— Unde mergem ?
— Oriunde departe de ea. Avem de pierdut un ceas.

Umblară, în ziua aceea posomorîtă, de-a lungul liniştitelor străzi pavate şi printre tarabele neguţătorilor ambulanţi, trecînd pe lîngă ghivecele de flori şi vocile şuşotite şi fîlfîielile porumbeilor care se depărtau, dincolo de magazine, de casele în stilul regenţei, de gardurile de fier şi de copacii uriaşi, pînă la rîu. Lumea ticsea trotuarele reci şi înguste ; circulaţia era redusă, iar automobilele — atîtea cît erau — încetineau pînă aproape de oprire pe străzile mai strîmte de lîngă rîu. Nu se aflau într-o urbe plină de neastîmpăr, ci într-un oraş doar cu numele. Pe apele liniştite şi castanii ale rîului, trei lebede de o insolentă desăvîrşire pluteau înspre trestii. Mills căscă. Privind pe deasupra arcului de piatră al unui pod, auzi un ceas care bătea ora trei, apoi altul. Şi de dincolo de apele castanii care fuseseră atît de puţin tulburate de lebede, clopotele catedralei îşi începură ruga de vecernie : aerul neîntinat aducea dangătele tunurilor lui Dumnezeu pînă la el. „Pacea", îşi spuse Mills, din nou tulburat de acel ceva greu de definit, de acel ceva pierdut, dus o dată cu anii copilăriei, cu iniţierea în violenţă şi-n tainele cărnii, care păruseră atunci fericirea, bucuria sfidării, luarea de cunoştinţă a faptului că lumea e întemeiată pe asprimi, dar că le poţi face faţă, că poţi rîde şi lupta, că le poţi înfrunta, poţi iubi cu aceeaşi năvalnică intensitate ca de la egal la egal ; „pacea", îi striga acum mintea, pacea, mulţumirea dată de ceva ce nu aparţine cărnii, însă prea tîrziu, n-are a face, n-are a face, mîine perspectiva o să fie alta.

Celia băgase de seamă.

Mills se aşteptase la întrebările ei dar, şi aşa, cînd se iviră, tresări totuşi, ciudat alarmat şi cuprins de ruşine.

Din bucătărie, femeia întrebă :
— Tu eşti, Reg ?
— Desigur.
— Unde ai fost ?
— În oraş.
— Mi-am închipuit.

Mintea lui îndîrjită în încăpăţînarea ei, în refuzuri, gata

s-o repeadă : „nu-te-privește-ce-fac“, recunoștea totuși că Celia avea să se sperie dacă-i va cere să-l lase în pace ; iar răspunsurile evazive date de el aveau să fie scormonite, întoarse de ea pe o parte și pe alta, pînă ce-l va face să cedeze, iar după ce-i va fi destăinuit pe jumătate — ca s-o impresioneze — adevărul, ea nu-l va crede : „De ce nu mi-ai spus-o pînă acum ?“ și nopțile și căldura patului vor fi pline de întrebări iscoditoare, pînă ce el avea să se dea bătut, și să-i spună, înjurînd, crudul adevăr... Nu. Trebuia să înceapă mai bine cu minciuni convingătoare, cu minciuni care o vor face fericită, care îi vor absorbi gîndurile, dar va trebui să acopere toate aspectele situației lui, trupul lui încordat de lipsă de somn, cufundat în gînduri, în gînduri, întrebîndu-se chiar acum dacă să meargă mai departe ori ba. „Nu dormi, Reg ?“ I se și întîmplase de două ori în ultima săptămînă. Nu-i era teamă, dar nu era sigur. Toate luptele la care luase parte dăduseră greș din punct de vedere tehnic, teoretic — și îndreptarea situației se plătise cu vieți omenești. Nu-și puteau îngădui nici o singură greșeală în această luptă pe cont propriu a lor ; o singură greșeală însemna amprente digitale descoperite, fețe recunoscute, o biruință avortată lipsită de bani (căci asta-i realitatea biruinței : cîștigi, dar nu te alegi cu nimic, decît cu morți și cu lupta următoare). Ce să-i spui ? N-o jigni. Bucur-o, este a ta. Pentru ea sînt banii. Fă ca biruința să nu fie zadarnică. În străfundul rărunchilor simțea că dacă totul se va isprăvi cu o biruință, va fi fără doar și poate necruțătoare, și ăsta era singurul aspect care-l îngrijora ; o să moară cineva, poate că cineva de ispravă, care merita să trăiască și care din punctul lui de vedere era simpatic...

— Am căutat de lucru.

Drept care ea se repezi în salonaș, aruncîndu-și, cînd se apropie de el, șorțul pe un scaun.

— O, Reg, ce bine-mi pare !

El zîmbi amarnic.

— Ești mare amatoare de legi și ordine, de *muncă*, nu-i așa ?

Îmbrățișată de Reg, Celia lămuri :

— Nu, nu, nu-i așa. Dar ești nefericit. Nu te pot condamna. Credeam că munca te-ar putea...

Spre groaza lui, izbucni în plîns, hohotind cum făcea uneori

Daphne, lacrimile năpădindu-i faţa, revărsîndu-i-se peste liniile obrajilor. „Uf, Doamne, îşi spuse Mills, trebuie oare să se lase mereu cu amărăciune ? Nu pot oare face nimic drept, desăvîrşit, care s-o fericească ? De atîtea zile stă şi se gîndeşte şi n-a spus nimic, de teama gurii mele spurcate."

O dezmierdă pe cap, cu gesturi confuze, nu prea îndemînatic în ale duioşiei.

— Îmi pare rău. Nu mă prea pricep să te fac fericită...

— Ba da, ba da. Nu mai fi aşa de supărat pe oameni. S-a întîmplat să ai ghinion.

— Acum nu mai are importanţă.

— Crezi ce spui ?

— Cum adică ?

— Crezi că ţi-a trecut ?

— N-o să se mai întîmple.

— Îmi placi în hainele tale cele bune.

Acum zîmbea, gata cu lacrimile care-i uşuraseră inima.

— Şi uite că te-ai ras !

Faţa ei mare, ochii strălucitori ca sticla de curînd spălată, gura care-i tremura, ea însăşi era curăţică şi atrăgătoare în fustă şi pulover. Ochii lui se aţintiră asupra acesteilalte fiinţe omeneşti pe care o socotea drept a lui, care nu-l cerea decît pe el, nimic altceva, aproape nimic altceva. O sărută cu pătimaşă înţelegere : femeia se vrea iubită ; îşi aminti de emoţiile încercate pe cînd stătea cu Tony la Medbury, şi o îmbrăţişă atît de aprig încît o ridică în sus, iar pantofii ei cu tocuri înalte căzură la pămînt.

— Îmi place mult mai mult cînd eşti ras.

— Nu fi amărîtă.

— Nu-i nimic. Mi-a fost doar frică.

— De ce ? Nu de mine ?

— Nu ştiu. Pur şi simplu frică.

— Tony are un oarecare capital. Se gîndeşte să înjghebeze o mică societate şi să se apuce de fabricat ceva.

— Şi participi şi tu ?

— Da, ca asociat.

Faţa i se rumeni de emoţie şi plăcere, putu s-o simtă urmărind în minte firele fericirii, atît de numeroase încît încurcătura i se vădi pe faţă, multiple aspecte ale soiului de mulţumire pe care ea şi-l dorea ; pace, siguranţă, încredere, bani.

— Ar fi grozav !

Cu gîndul depăşise frigiderul, cartierul în care aveau să locuiască, şcoala lui Daphne, ajunsese pînă şi la amănunte privind firma care avea să le mute mobilele şi se întorsese acum, plină de dragoste, către partea lui de fericire. Mills înţelese îngrozit că avea să-i pună întrebări toată noaptea ; ori de cîte ori se va întoarce acasă va presupune că un nou aspect al afacerii fusese rezolvat. „Trebuie să cîştig neapărat", gîndi el cu mintea tulbure ; înfrîngerea i-ar întoarce din nou faţa către mohorîtul curaj de a înfrunta banalitatea, ba şi monotonia, anii goi de conţinut, sărăcia care se ţine scai de ea, pentru că este a *lui*.

— Unde o să fie ?

Cuvîntul „Medbury" îi sta pe limbă, dar şi-l înghiţi, gîndindu-se la radio şi la ziare, la ştirea că trenul de 1 şi 6 minute de la Wicester la Medbury a fost prădat astăzi după-amiază şi spuse :

— Ei, deocamdată sîntem în căutarea unui loc potrivit.

— Şi ce-aveţi de gînd să fabricaţi ?

— Ce avem de gînd ? spuse el, este deocamdată să găsim o afacere care merge prost, ori poate chiar are greutăţi, şi s-o cumpărăm pe nimica toată.

— Şi să fabricaţi altceva ?

Ei uneia nu-i păsa nici cît negru sub unghie de capitalul lui Tony, gîndurile i se duceau toate numai la cum va fi situaţia lui, a soţului ei.

— S-ar putea să fabricăm jucării, răspunse Reg. Tony e un artist.

— V-aş putea ajuta, sări ea numaidecît. N-aş cere plată. Pînă ce vă puneţi pe roate.

Mills ştia că e adevărat. Avea să asambleze piesele pe masa din salonaş pînă la miezul nopţii şi să ceară în schimb numai cîteva cuvintele de laudă : „Faci treabă bună. Ai prins mişcarea pentru că ai mîini mici !" Era de ajuns ca inima femeii să se reverse în lacrimi şi el o îmbrăţişă, covîrşit de admiraţie şi respect pentru devotamentul ei şi gîndind : „o s-o fac, nu-mi pasă dacă-şi lasă careva pielea, merită orice jertfă, trebuie să cîştigăm, să înfrîngem lumea domnului George Webster !" Şi, în vreme ce degetele lui se petreceau,

lunecînd, peste lîna ce-i acoperea umerii şi căutau ţesătura mai aspră a mîinilor, Mills îşi spuse : „De ce oare, în definitiv, n-am face-o ? De ce să nu i-o propun lui Tony ? Nu ne ţinem de muncă. În cîţiva ani, s-ar putea să obţinem rezultate frumoase." Dar ştia că răspunsul e acelaşi ca la întrebările : „De ce te-ai căţărat pe dealul acela ca să ataci regimentul de la Spandau [1] ? De ce te-ai azvîrlit în golul căldicel de peste Wolfheze ? Să faci orice altceva acum ar însemna doar să admiţi că ţi-e frică de lucrul pe care aveţi de gînd să-l faceţi."

Expresul de la Derby zbură prin gara Medbury, astfel încît Mills şi Tony, stînd de data aceasta în picioare pe coridor, se clătinară sub efectul năprasnic al vitezei. Huietul prelung al sunetului refractat de ziduri şi ferestre şi de betonul unui peron, o bălmăjeală de feţe, un şuierat de aer, un clinchet ca tirul de Bren în vreme ce treceau printr-un ghem de macazuri, apoi liniile deviate, suburbiile gării Medbury, şi şirurile de vagoane de cale ferată, o locomotivă alimentată de la un turn de apă şi mai încolo liniştita blîndeţe a vitezei pure, şi orizontul, mai potolit, mai îndepărtat, umed şi verde...

Mills întrebă :

— Cît mai e pînă la Strawberry Whitacre ?

— Vreo zece kilometri.

— Drăcovenia asta n-o să se oprească.

— E prevăzută oprirea.

— De ce s-ar opri la Strawberry şi nu la Medbury ?

— Dracu ştie, că eu nu... Aşa stă scris în mersul trenurilor. Poate că e o dispoziţie specială pentru cei doi funcţionari.

— După ce-i vom fi ochit, trebuie să ne uităm în cruciş şi-n curmeziş şi de cealaltă parte a rambleului.

— Am cumpărat un telescop, îl înştiinţă Tony. O să încercăm să vedem banii cu ochii vinerea viitoare.

— Ai dreptate. Încetinează.

— Mă întreb dacă or să se urce.

— Şi ce-ar dovedi asta, într-un sens ori în altul ?

[1] Oraş din Prusia, în apropierea Berlinului, unde se aflau un mare arsenal, importante fortificaţii şi uzine de armament (*n. tr.*).

— Al naibii să fiu dacă știu.

Au izbucnit amîndoi în rîs, dar Mills avu senzația că i se chircesc mușchii stomacului. Așa se întîmpla ori de cîte ori cuvintele, părțile teoretice ale luptei lor personale, se materializau, deveneau actualitate, adevăr, ceva ce urma să fie înfăptuit concret. Există o oarecare pornire, obișnuită la oricine organizează o bătălie, să presupună că, deoarece jumătatea teoretică s-a dovedit a fi corectă în faza de recunoaștere, ea trebuie să rămînă și mai departe corectă, după ce începe focul ; pornirea aceasta pleacă de la presupunerea că inimicul n-are să facă nimic sau că are să se ducă încotro este împins, și socotește totodată că el nu-i capabil să-ți descopere într-o clipită întregul dispozitiv de luptă și că nu-ți va dejuca a doua manevră. Mills își da seama de această pornire și căuta să o stăpînească. Știa că-n ziua cu pricina lucrurile vor merge pe dos. Jumătate din ființa lui era tot atît de temătoare ca și Tony, jumătatea care-și dorea să meargă acasă, să stea și să asculte radio, să-i mărturisească Celiei : „Nu putem găsi nimic" și să caute acea muncă oarecare, plictisitoare, plătită acum — asta n-o putea tăgădui — destul de mulțumitor.

Ușa compartimentului din spatele lui era deschisă și în tăcerea care se lăsă brusc, auzi o femeie care întreba arțăgos :

— Dar de ce oprim aici ?

— Nu știu, răspunse un bărbat.

— Avem și așa o întîrziere de cinci minute.

Mills scoase capul pe fereastră. Ploaia îi curgea șiroaie pe cap și o dîră de murdărie îi apăru pe pardesiu, în dreptul locului unde stomacul i se încovoia și se apleca. Cinci vagoane mai încolo, înspre locomotivă, cei doi funcționari alergau — *alergau !* — cu lăzile lor și se cățărau în grabă, și fără nici un efort, înăuntrul unui coridor ticsit.

De îndată, trenul își reluă puternica mișcare, mari rafale de energie tîrînd cu viteză accelerată cele zece vagoane.

Mills nu spuse nimic, dar intră în compartiment. Tony îl urmă. Se ridicară spre ei ochi dintr-o dată supărați, chipuri așteptîndu-se să audă „Scuzați-mă"-urile pe care nu le auziră din pricină că ei erau cu totul cufundați în alte gînduri...

În josul rambleului pe care Mills urma să coboare, se afla ceva ce semăna cu niște parcele foarte neîngrijite. Cîteva cocine făcute din cărămidă. Altceva nimic. Doar șoseaua de pe sub podul deasupra căruia jumătatea din față a trenului trecuse acum și, la o distanță de cel puțin un kilometru și jumătate, cîteva case, ascunse de o pădure, un turn înalt și o masă voluminoasă care putea reprezenta niște prăvălii și o cîrciumă. Ar trebui să meargă strună, dacă n-or să aibă excepționalul ghinion de a nimeri peste niscai vehicule venind dintr-o direcție sau alta. Acum, pe tot întinsul de pămînt nu se vedea nici un vehicul, și nici pe cîmpuri sau în parcele nu era nimeni. Cocinele dădeau de gîndit că vine pe acolo, cîndva în cursul zilei, vreun îngrijitor. „Cineva cu un cîine alsacian după el", se gîndi Mills cutremurîndu-se, dar își regăsi repede cumpătul. Browningul era argumentul final. Oricum, faptul că se dăduse jos dintr-un tren purtînd două lăzi, nu însemna neapărat o infracțiune. S-ar putea mărgini să zîmbească și să spună: „Bună ziua", văzîndu-și de drum. Martorilor nu prea le arde să preia sarcina arestării infractorilor, chiar cînd îi recunosc...

Tony nu-și putu înfrîna curiozitatea.

— Precum am prevăzut ? îl întrebă.

— Da. Ușoare ca fulgii.

— Dovadă că am avut dreptate.

— Aproape.

Chipuri curioase îl priviră. Mills se zgîi țintă la femeia care întrebase de ce se oprește trenul. Ea se fîstîci pe dată, din pricina furiei citite pe fața lui, roși nițel și întoarse privirea către fereastră. Nimeni nu rosti o vorbă, în timpul celor douăzeci și trei de kilometri care urmară, trecînd apăsător de încet.

Pe peron, la Wicester, Tony vru să știe :

— Ne ținem după ei ?

— Da.

Cei doi oameni mergeau la vreo sută de metri înaintea lor în mulțimea care se scurgea prin fața controlorului de bilete. Cărau acum cu ușurință cele două lăzi și-și vorbeau însuflețit unul altuia. Nu se grăbeau, cugetă Mills, deoarece se înapoiau la monotonia muncii lor de birou.

Presupunerea aceasta se și adeveri, cînd cei doi intrară într-un lacto-bar.

— Ce facem ? întrebă atunci Mills.

— Bem și noi o cafea.

Se sprijiniră de tejghea, sorbindu-și cafeaua și zărind, printr-o oglindă aburită, lăzile trîntite la nimereală pe jos de către cei doi funcționari care, nepăsători acum, căscau și înfulecau prăjituri cu frișcă. Localul era într-atîta de ticsit, că ar fi fost foarte puțin probabil ca vreunul din cei doi oameni să-i observe pe Tony și pe Mills și, la drept vorbind, ținuta lor cu totul de neluat în seamă și vădita lor nepăsare față de toți părea să confirme presupunerea că oamenii se descărcaseră de răspundere. Au zăbovit douăzeci de minute printre chipuri frumușele, printre copii care sugeau oranjade cu paiul, printre mame obosite, înecate de plictiseală, care se bucurau că pot să stea și ele nițel, și printre bătrîni care clipeau din ochi asemenea unor bufnițe murdare și neroade, tîrîndu-și anevoie lunga așteptare a morții, fericiți că-și găsesc și ei rostul în schimbul a șase pence pe-o jumătate de oră... După aceea funcționarii se înapoiară la birourile din Horse Street ale Regiei Electricității.

Camionul de cărbuni pe jumătate plin înainta de-a lungul șoselei, pe luciul ploii, luat de micul val de vehicule ce reprezenta probabil rația îngăduită de ultimele lumini de semnalizare. Încetini, purtat încă de un puternic avînt, și coti cu îndîrjită stăruință drept în curtea depozitului de cărbuni. Șoseaua care ducea afară din Wicester se prezenta în locul acela ca un Y mare, depozitul de cărbuni aflîndu-se așezat pe partea din dreapta a piciorului literei. Tony găsise un loc foarte nimerit pentru furtul vehiculului, dacă împrejurările celelalte aveau să i-o îngăduie ; căci pe o parte a drumului se aflau panouri pentru afișaj și un cinematograf închis de curînd, iar pe partea cealaltă depozitul și o biserică. Înlăuntrul furculiței Y-ului se găsea un hotel ascuns în spatele copacilor, iar traficul gonea pe alături, într-o deplină nepăsare.

— Unu fără cinci, vesti Tony.

Doi oameni săriră din înaltul camionului cu o ușurință în care erau deprinși. Rămaseră o clipă în bătaia soarelui, să-și

întindă mădularele amorțite ; unul tînăr, bondoc, rîse, ștergîndu-și cu dosul palmei gura mînjită de cărbune, trînti ușa de lîngă volan cu atîta putere, încît ușa, rotindu-se în jurul țîțînilor, se închise cu un zgomot care ajunse pînă de cealaltă parte a șoselei, la Mills și la Tony, care ședeau în Renault. Blondul întinse apoi un pachet de țigări tovarășului său mai în vîrstă, acela brunet, cam adus de spate, și la iuțeală amîndoi își făcură pîlnie mîinile murdare deasupra țigărilor, aprinzîndu-și-le, apoi se îndepărtară, scoțînd vălătuci de fum albastru, neluînd de fel în seamă micul automobil cafeniu de pe cealaltă parte a drumului, aflat la o mică distanță mai de vale.

— Se crede grozav, nu-i așa ? își dădu Mills cu părerea.

Tony hotărî :

— Lăsăm să treacă două sau trei minute după ce au intrat în crîșmă și apoi facem un drum cronometrat pînă la Strawberry Whitacre.

— O să poți conduce camionul ăla ?

— Da, dacă-l pun în mișcare.

După cîteva clipe Tony precizează : „Ora unu", și porniră. Mergea încet de tot, poate chiar mai încet decît ar fi mers un camion, însă voia să se încredințeze că, în pofida micilor întîrzieri iscate de circulație, nu va sosi peste ora prevăzută, în după amiaza accea de vineri 13, care avea să fie nenorocoasă pentru careva. Ținu pe șoseaua care era tot una cu furca stîngă a Y-ului, pînă ce ajunse la un al doilea drum mai mare, unde coti la stînga. Roțile scîrțîiau pe șoselele încă umede, iar ei nu aveau ce-și spune. Suburbii, case mari, mohorîte, cu trei și patru etaje, apoi magazine, afișele murdare dimprejurul unui chioșc de ziare, grămada de găleți, mături și scări pliante, ponosite, din dreptul unei fierării, gata să se prăbușească peste trecătorul orb și să-l rănească. Copii care se înapoiau la școală, răbufnirea unui zgomot intens ieșind pe o fereastră întredeschisă cînd trecură prin dreptul ei. Femei triste într-o stație de autobuz, trei din ele purtînd coroane de flori. Șiruri de electrocare și, din cînd în cînd, tropăitul trudit al cîte unui cal. O fabrică într-o suburbie, ziua înnourată de murdărie ; una din fabrici își avea propria-i linie de garaj, se vedeau kilometri întregi de șine, locomotive care manevrau, un teren de cîteva pogoane plin

cu fiare vechi, frînturi de aeroplane, automobile, deşeuri metalice în curs de presare şi prefacere în cuburi de către un ciocan cît toate zilele. În apropiere, larma unui gater: un copac uriaş manevrat de macarale într-o poziţie în care avea să fie umilit şi să urle de durere. Ţinutul era ticsit de oameni care se înapoiau la lucru, pe jos, cu bicicleta, luaţi în zeflemea de alţii care, în salopete, în faţa cîte unei alte fabrici sau magazii, se tolăneau pe caldarîm ori şedeau pe postamentele zidurilor, clătinînd alene din picior şi fluierînd la fetele care treceau în direcţii opuse, în vreme ce alţii, găsindu-le neinteresante, răsfoiau publicaţiile pornografice apărute în acel sfîrşit de săptămînă.

Pe măsură ce se depărtau, înfăţişarea suburbiilor se îmbunătăţea; după prăvălioarele cu confecţiuni ieftine şi după terenurile de vînzare în aer liber a automobilelor de ocazie, după forfota de femei grase şi de copii murdari, urmară vilele înconjurate de grădini, văzînd oroarea de gloata oamenilor, singuratica femeie care iese să-şi plimbe cîinele şi, deodată, după zece kilometri de felurite clădiri, se ivi peisajul rural, teren de exploatare atins şi el de lăcomia hrăpăreaţă a Wicesterului; ici şi colo, cîte un bufet pentru camionagiii care treceau în număr mare spre Liverpool şi către regiunile din nord, hanurile în aşa-zis stil Tudor, cu micile lor adunături de automobile; lume care prînzea pe socoteala contribuabililor.

— Uite şi cărămidăria, spuse Tony după ce făcuseră doi kilometri străbătînd o zonă neclădită.

— Cum o să te întorci la Wicester să iei camionul?

— Cu autobuzul.

— Asta nu-mi place, spuse Mills. Nisipăria pare mai bună.

— Oricum, trebuie să iau autobuzul.

— Locul ăsta nu-i bun, fu de părere Mills. Oamenii ăştia dimprejur or să observe orice străin.

— Am să mă duc pe jos pînă la noua parcelare. O să mai fie încă întuneric. Autobuzele dintr-acolo or să fie ticsite. Aici o luăm la stînga. Nisipăria e la un kilometru şi jumătate, de vale. E pe o scurtătură.

Nu se vedea ţipenie de om, nu se auzea nici măcar zumzetul traficului din depărtare sau lătratul vreunui cîine. Tony frînă, apoi coborîră din automobil şi intrară în cariera care

nu era altceva decît o adînciturǎ sǎpatǎ într-un dîmb. Intrarea era acoperitǎ de tufişuri şi arbuşti care crescuserǎ în rǎstimpul de cînd cariera fusese pǎrǎsitǎ. Probabilitǎţile ca cineva sǎ intre în nisipǎrie sau mǎcar sǎ treacǎ pe acolo, din semiîntunericul zorilor şi pînǎ la ora douǎ, în acea vineri de 13, erau infime. Nu va fi nici momentul şi nici anotimpul în care îndrǎgostiţii sǎ-şi caute pe-acolo colţuri mai retrase.

Niţel mai departe se pomenirǎ nimerind într-un şir de automobile pe o şosea mai largǎ. Uzina electricǎ era foarte aproape acum, dupǎ ce intrarǎ în satul Strawberry Whitacre, peste care domnea liniştea pauzei de la prînz ; cîteva prǎvǎlii, un han, nişte vilişoare, un garaj şi, ceva mai încolo, la vreo douǎ sute de metri în faţa lor, pasajul de nivel, deschis.

Automobilul lui Tony era ultimul dintr-un şir de cinci. Trecu foarte încet, pentru ca atît el cît şi Mills sǎ poatǎ observa şi ţine minte amǎnuntele esenţiale. Erau douǎ linii de cale feratǎ şi în vreme ce se hurducau pe a doua, Tony spuse :

— Pe asta mǎ oprese şi, împreunǎ cu Mills, privi la stînga, de-a lungul liniei ferate care o ţinea drept înainte.

Chiar în faţa razei sale vizuale sta bariera lungǎ şi grea a pasajului de nivel, dar printre gratiile ei Tony putea vedea, foarte aproape, micuţa cabinǎ de semnalizare. Dincolo de ea şinele se întindeau la infinit şi nu era cu putinţǎ sǎ vezi unde se arcuiau deasupra şoselei. Cabina de semnalizare şi întîia din cele cîteva prǎvǎlii astupau oarecum vederea ; dar în camion, el avea sǎ se afle la o mai mare înǎlţime de nivelul pǎmîntului, îşi spuse Tony. Lucrul n-avea mare importanţǎ. Privi la dreapta şi prin cealaltǎ barierǎ a pasajului de nivel zǎri mica staţie din Strawberry Whitacre şi cîteva siluete pe peronul din stînga, printre care recunoscu pe omul în uniformǎ care-i întîmpinase pe funcţionarii Regiei Electricitǎţii de la Wicester, o dovadǎ în plus cǎ lucrurile aveau sǎ se petreacǎ şi azi ca şi în toate celelalte zile de vineri, în care parte din mersul lucrurilor nu scǎpase observaţiei lor.

— Ora ! şuierǎ Mills, rîzînd acum. Ai uitat şi tu o datǎ sǎ te uiţi la ceas.

Tony ieşi de pe pasajul de nivel, se uitǎ la ceas şi anunţǎ :

— Douǎ fǎrǎ un sfert.

— Înseamnă că ai sosit mult înainte de ora fixată.

— O să trebuiască probabil să mai tărăgănesc pe drum în ziua aceea.

Şoseaua, deasupra pasajului de nivel, cotea la dreapta acolo unde, pe dedesubt, se scurgea întreg traficul, într-o direcţie sau alta, dar Tony coti pe un drum ce şerpuia la stînga, întinzîndu-se pe vreo opt sute de metri, şi care apoi se încovoia în partea dincotro veniseră, iar cînd se aflară din nou cu faţa către pod şi spre rambleu, la cîteva sute de metri, nu mai zăriră nimic împrejur, nici urmă de casă ori măcar de cocioabă, şi Mills înţelese că aveau să cîştige. Era o mică operaţie militară de toată frumuseţea.

— Tony, îl complimentă el, tu ar trebui să fii general.

— Crezi că merge ?

— Cred că merge ca pe roate.

— Haidem să aruncăm o privire pe partea din dreapta a rambleului tău, înainte de sosirea trenului.

— Uite-l că vine, spuse Mills agitat, ba şi niţel îngrozit, ca şi cum trenul, asemenea uzinei electrice, ar fi avut însuşirile lui proprii, printre care curajul şi dorinţa de răzbunare.

Trecu încet pe pod, oarecum ameninţător, de parcă cel mai mic tremur l-ar fi putut azvîrli de-a berbeleacul peste rambleu, ca să zdrobească automobilul şi să-l facă ţăndări, şi-l auziră oprindu-se în gara Strawberry Whitacre, împrăştiind aburi sub presiune. Locomotiva îşi pierdea uşor răsuflarea, era bătrînă, bună de pensionare ; de la 1 martie încolo, una mai tănără avea s-o înlocuiască, una cu o răsuflare fără cusur...

— Un lucru care-mi place în toată tărăşenia asta, spuse Mills, este că e concentrată. Dacă lucrurile nu merg aşa cum trebuie în sectorul meu, tot aş mai putea să mă caţăr de pe partea cealaltă a rambleului şi să dau de tine.

— Gîndeşte-te bine la tot ce ar putea să iasă rău, îl îmbie Tony. La purtarea oamenilor şi la cum le-am putea veni de hac. O să ne mai consfătuim o zi, două, înainte de lovitură.

Porni maşina luînd-o de-a lungul unui kilometru şi jumătate de drum drept de ţară şi în cîteva clipe ajunse la parcelarea care alcătuia un nou sat. Trecură din nou prin faţa unui şir de prăvălii, noi de data aceasta, şi de căsuţe cu un etaj sau cu două. Şirul de case înceta la o mare răscruce a

circulației ; o coloană mică de automobile se rotea în tus-patru direcțiile unui refugiu.

— Dacă s-ar întîmpla să conduci tu mașina în ziua aceea, îl preveni Tony, nu coti la stînga. Te înfunzi într-o rețea de străzi care deservesc loturile parcelate și de acolo automobilele n-au pe unde ieși. Direcția noastră spre nisipărie e la dreapta, dar mai putem merge o bună bucată înainte și apoi să cotim la dreapta, pe alt drum, ceva mai încolo. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, n-o lua la stînga, altfel s-a zis cu noi.

— Întorc pe dreapta, repetă Mills. E-n regulă, dacă ție ți se întîmplă ceva — dac-o să-ți sucești — să zicem — mîna, asta ai vrut să spui, nu ? — atunci eu o iau la dreapta. Și apoi încotro ?

— O să-ți arăt.

— Dă-i bătaie ! Trebuie să mai găsim și un locșor unde să punem în funcțiune telescopul.

Automobilul înconjură refugiul și Tony îl duse foarte repede de-a lungul șoselei din dreapta pînă la încrucișarea cu un drum de țară.

— Acum, iar la dreapta, lămuri el. Vei zări într-o clipă obiectivul nostru la capătul drumeagului ăstuia.

Mills privi cu atenție cînd se apropiară de gura drumului parcurs ceva mai devreme, și trecură mai departe.

— Acum o să trebuiască s-o facem nițel pe cercetașii — propuse Tony. Nu m-am gîndit la nici o soluție pentru telescop. Dar nu e grabă. O să le ia destulă vreme să plătească atîția oameni. Știm că plata o fac doi funcționari și că nu se vor urca în expresul de Derby pînă ce el nu se oprește la Strawberry Whitacre la 3,47. Și acum să încercăm să ne apropiem nițeluș de uzina electrică.

Le-a trebuit douăzeci și cinci de minute să dibuie un loc ferit de privirile oamenilor, un crînguleț la marginea unui drum. Tony rămase în automobil, în vreme ce Mills, care-și da bine seama că poate atrage atenția cu telescopul ăla de o mărime considerabilă, escalada un gard mic de lemn și intra în liniștea desișului. Un camion apăru și se îndepărtă, dar pe Mills nu-l încercă de data asta nici o teamă, înfundat printre frunze, copăcei și iederă. Nu-l putea vedea pe Tony, tolănit în automobil, într-o atitudine de totală nepăsare și citind un ziar sau, în orice caz, acoperindu-și fața cu el.

Tăcerea înlăuntrul crîngului era desăvîrşită într-atîta încît greutatea unei păsări care se ridica de pe o ramură se auzea ca o detunătură intenţionată. Ecoul stropilor ce picurau îl înviora pe Mills. Răsuflarea i se prefăcea în abur la atingerea cu răceala fetidă a pămîntului jilav şi gras şi a copacilor. Alese un copac şi apoi se gîndi cum să procedeze cu telescopul care cîntărea cîţiva pfunzi. Pînă la urmă îl vîrî în deschizătura bluzonului şi strînse foarte tare cordonul pardesiului de ploaie, aşa încît să nu poată aluneca în jos. Apoi începu să se caţere în copac. N-avea nici o siguranţă că o să poată vedea clădirea de cărămidă. Cele mai multe dintre turnurile de răcire se puteau zări, însă rambleul căii ferate, deşi la o depărtare de aproape un kilometru şi jumătate şi mai într-o latură, venea totuşi în dreptul părţii lor de jos şi cocioabele, clădirile, camioanele şi ambranşamentele căii ferate nu se vedeau de fel. Dacă se urca mai sus s-ar fi putut să fie zărit în copac de careva, şi îl cam trecură năduşelile. La opt sute de metri în diagonală înapoia lui se afla parcelarea, dar între aceasta şi el erau copacii şi pe Mills nu-l îngrijorau decît posibilităţile din imediata apropiere. Undeva în depărtare un cîine începu să latre. Arborele în care se urcase nu era uşor accesibil şi Mills îl scrută cu toată atenţia multă vreme, pînă să-şi dea ca lumea seama care îi este poziţia faţă de peisajul înconjurător. La cîţiva metri, o pasăre ţîşni cu ţipăt înalt şi lui Mills nu-i lipsi mult să cadă. Înjură şi apoi se opri copleşit : perspectiva pe care şi-o asigurase căţărîndu-se opt metri era măreaţă ; nu avea nevoie să urce mai sus.

Aerul era cu desăvîrşire limpede ca după ploaie ; vizibilitatea obstaculată doar de depărtare, nu de obişnuitele umbre pastel ale ceţei englezeşti, nu de estomparea liniilor precise ori de iscarea de cine ştie unde a fumului : iar asta, în pofida cerului artificial de aburi ieşiţi din turnurile de răcire. Putea să vadă schema întregului cîmp de luptă, ba şi o zonă suplimentară de cîteva sute de metri dincolo de ficcare margine a cîmpului. Iar deasupra şi peste această imensitate a peisajului, întinse pe un cer de-un albastru spălăcit, mînate de un vînt amăgitor de slab, rătăceau mătăhăloase turme de nori, mastodonţi de aer umed, cîntărind mii de tone de apă, încărcîndu-se de putere şi tot crescînd pe drumul lor comun

către îndesularea altor locuri, a altui sat, scoţînd în vileag parcelări subterane, spălînd o mie de străzi murdare sau izbindu-se cu tot belşugul apelor lor de cine ştie ce povîrniş de deal. Soarele bătea peste uzina electrică dintr-un unghi iernatic, scînteind în geamuri, şi Mills putu să vadă chiar cu ochiul liber că în jurul clădirii aceleia, aşezate la cîteva sute de metri de Strawberry Whitacre, înlăuntrul perimetrului uzinei electrice, se aflau mici siluete.

Începu să se clatine cînd fu nevoie să se rezime cu spatele de trunchiul copacului ca să poată scoate telescopul şi nu fu în stare să se aplece îndeajuns ca să-l ridice, cît era de lung, în dreptul unui ochi. Însă, răsucindu-se niţel, sprijinindu-l pe o cracă şi încovoindu-şi trupul, ajunse să poată privi printr-însul. Era defocalizat. Mills îl reglă şi, dintr-o dată, peronul gării Strawberry Whitacre îi apăru în cîmpul vizual. Mills pivotă telescopul la dreapta, simţind că propia-i greutate nu mai este cumpănită, că trece dincolo de punctul de siguranţă al centrului ei de gravitate. Dintr-o poziţie deosebit de incomodă şi de periculoasă, apropie pînă în punctul dorit clădirea pe care voia s-o vadă şi fu răsplătit pe dată. Iată că din construcţia aceasta de cărămidă roşie, ce părea a fi birou şi cantină anexă, vedea ieşind şi intrînd oameni. Unii dintr-înşii purtau cisme de cauciuc şi, după felul cum păşeau, puteai să-ţi dai seama că terenul pe-acolo era noroios. Conţopiştilor n-avea să le placă ! Oamenii aveau tendinţa de a sta adunaţi în grupuri şi se vedea că ţin ceva în mîini, iar lucrurile de care era vorba, ce puteau fi oare altceva decît plicuri de salarii ? Apoi ieşi din clădire un om care-şi tot înclina capul înspre lucrul acela (nevăzut de Mills, deci cu neputinţă a fi identificat) pe care-l ţinea în mînă şi parcă s-ar fi zis că numără. Se afla mult prea departe ca să fie sigur că oamenii aveau în mîinile lor bani. Tot ce puteai afirma cu certitudine era că patruzeci sau cincizeci din ei se vedeau roind în jurul clădirii, în atitudinea unora care ar fi citit ceva pe nişte bucăţele de hîrtie ; iar bucăţelele alea de hîrtie şi le îndesau, după un minút sau două, în buzunarele de la spate, în vreme ce un lung şir dintre ei făceau cale întoarsă către sala turbinelor şi către clădirile exterioare ale uzinei electrice. Orice ar fi fost ele, lucrurile acelea, ce se distribuiau în clădire, sigur părea că fiecare om din uzina electrică

primește în fiecare vineri cîte unul. Asta, trase Mills concluzia, e totuna cu ceea ce se cheamă dovadă prin prezumție ; sînt gata să-mi însușesc concluzia din prima clipă a lui Tony, și anume că într-adevăr *bani* se transportă pe trenul acela.

Miercuri, 11 februarie, la două fără un sfert...

Mills sorbi whiskyul și rosti :

— De ce naiba vrei să te însori, măi Tony? Știi să gătești tot atît de bine ca orice studentă de la Arte.

Tony tresări la această aluzie directă la Margot, dar zîmbi rușinat și răspunse :

— Nu la însușirile ei culinare mă gîndeam...

— Mai sînt cu droaia femeiuști cu un curișor tot atît de frumușel ca și al ei.

— Și nici pentru curișorul ei nu voiam să mă însor. Groaznic individ mai ești și tu, Reg ! Ajută-mă acum să strîng toate bazaconiile astea și o să mai trecem o dată totul în revistă. Ți se pare de necrezut ?

— Oarecum.

— Mie totul îmi pare pe de-a-ntregul de necrezut — așa cum ar fi să te duci la Banca Națională înarmat cu un revolver — sau atît de real încît îmi vine să-mi și fac calabalîcul.

— De, așa e. Dar am inspectat terenul de zece ori, Tony. *Trebuie* să meargă ; nu cred să fi trecut cu vederea peste ceva.

Au strîns masa și apoi au acoperit-o cu macheta din carton presat.

— Șezi, îl îndemnă Tony. Nu văd de ce n-am sta comozi cîtă vreme lucrăm. Hai să ne ocupăm mai întîi de teren, că de echipament vorbim noi după aceea.

— De echipament ?

— Da — de revolvere, de hărți, de praful de cărbune, de îmbrăcăminte, ochelari — e vorba de-o adevărată luptă.

— Da, în regulă. Dă-i drumul !

— Nu. Dă-i *tu* drumul, Reg. Spune-mi ce ai de făcut.

— Parașutiștii nu procedau niciodată așa...

— Aveau echipament și vieți pe care-și puteau îngădui să le irosească...

— În regulă, spuse nițel stingherit Mills. Mă urc în trenul de 1 și 6 de pe peronul șase...

— Nu, nu, mai faci şi alte lucruri înainte de aceasta. Dă raportul ca un poliţist. Fii pedant. Să aud toate punctele!

— Măi să fie, Tony, cu tine nu-mi cîştig banii pe de-a gurda!

— Vreau să-mi menţionezi fiecare amănunt. Nu uita că trebuie să cîştigăm.

— Foarte bine, mormăi Mills. Mă scol la şapte din pat, îi fac Celiei un ceai...

— Scuteşte-mă de *asta*! Începe din clipa cînd ieşi din casă.

— Ora douăsprezece. Timp berechet pentru autobuze nenorocite, aglomeraţie, încurcături cu biletul şi aşa mai departe. Îmi iau biletul de la casa de bilete de lîngă peronul şase, chiar înainte de plecarea trenului.

— Vezi să nu te calicești la minute şi să pierzi cumva trenul.

— Apoi descopăr un compartiment într-un vagon de clasa doua, imediat în spatele celui de clasa întîi. Poate mă reped să văd dacă pot trece în clasa întîi, cînd vine timpul să...

— Ai uitat ceva.

— Ce anume?

— Să-ţi înnegreşti faţa.

— Asta se ştie.

— De loc, nu se ştie nimic. Unde ai s-o faci?

— În closetul gării. La un alt peron.

— Nu-i o idee rea. Dar, pentru Dumnezeu, fă-o *înainte* de a cumpăra biletul; şi vezi să nu laşi urme de funingine şi de praf de cărbune. Despre asta vorbim numaidecît.

— Dacă mai e cineva în compartimentul meu, îmi ascund faţa sub un ziar.

— Porţi mănuşi.

— Chiar ca să citesc ziarul?

— Chiar ca să te ştergi la fund, în ziua *aceea*!

— Tony, îmi pare bine că n-ai fost general şi nici măcar sublocotenent. Mare tipicar ai mai fi fost!

— În operaţia noastră nu încape toleranţă pentru erori, ăsta-i tot secretul!

— Să mai repet şi alte amănunte, încercă Mills. O să port haine uzate, boarfe pe care o să le ardem după aceea aici; costumul meu cel bun e acum *aici*; Celia n-o să ştie, pentru că pleacă mult înaintea mea!

— Da...

— Port o beretă pe care mi-o pun pe cap numai după ce am ieșit din cartierul meu. Nu port treninți — unul a rămas aici împreună cu hainele. Nu port, pentru că s-ar putea să trebuiască să mă bat, să alerg, să sar peste garduri, Dumnezeu mai știe ce. În ziua cu pricina, pot pune două pulovere sub vechea bluză de camparie în care ascund drugul de fier...

— Nu-s de acord. S-ar putea ca drugul să se vadă sau chiar să-ți alunece. N-ai putea cumva să-l porți lipit de picior, așa cum ne duceam cuțitele de parașutiști ?

— Bună idee, Tony. În șoseta din dreapta, legată apoi de picior cu o sfoară ascunsă dedesubtul pantalonilor.

— De ce cu o sfoară ?

— Nu cu o curea, Tony, pentru că-i vorba de un lucru care se poate pierde iar o curea de piele lucioasă n-ar fi exclus să păstreze amprentele.

— E bine, da. Continuă.

— Trenul pornește la 1 și 6 și se oprește de șase ori înainte de Strawberry Whitacre. Trebuie să fie acolo la 1,50, și cînd ne vom apropia de stație, o să văd uzina în stînga. Dacă trenul încetinește la cîteva sute de metri înainte de gară, o să știu că ai sosit și că ai pironit camionul de-a curmezișul liniei, ținînd bariera pasajului deschisă — vreau să zic deschisă traficului rutier. Atunci intru eu în acțiune. Mă duc în compartimentul de clasa întîi, unde se află cei doi tipi. Îi lovesc la iuțeală și zdravăn. Trag perdelele ca să nu poată fi văzuți de vreun control întîmplător. Scot lăzile pe coridor și apoi, afară, le trec pe partea din dreapta a trenului. Le fac pe urmă vînt în dreapta rambleului și le duc pe drumul pe care urmează în clipa aceea să apari tu cu camionul.

Tony își rodea o unghie, căzut pe gînduri. Apoi vorbi grav :

— Partea ce-ți revine ție în această operație este cea mai primejdioasă, Reg. Eu habar n-am cît o să stau pe pasajul acela de nivel, dar nu se poate ști dacă nu cumva voi sta doar cîteva clipe. Să începem deci de la început. Mi se pare că dacă ești urmărit sau atacat, lucrurile pe care le ai de făcut urmează să le faci în ordinea următoare. *Numărul unu* : Dacă ești *afară* din tren. Nu te mișca de lîngă lăzi și, cu ajutorul revolverului, ține-i sau ține-l la respect pe cei sau

pe cel ce te urmăreşte. N-are importanţă dacă oamenii din tren te văd. N-o să se pună nimeni cu un automat Browning...

— Iar dacă o fac, e de rău...

— Să nu uităm, urmă Tony, că nu poţi fi recunoscut, deoarece ţi-ai înnegrit faţa şi că eu voi sosi cu camionul, să te încarc şi pe tine şi lăzile, în cîteva clipe. S-ar putea chiar să fiu acolo în aşteptare, cînd vei coborî tu pe taluz. *Numărul doi*: Dacă-ţi stă cineva în cale, mai ales în tren — mă gîndesc la vreun controlor eroic — dă-i la cap sau împuşcă-l, după cum e cazul. *Numărul trei*: dacă ai un nemaipomenit ghinion şi eşti înhăţat de mîinile mai multora, zbate-te şi luptă într-una ca şi cînd ar fi vorba de un scandal sau de o prostie legată de biletele de tren sau aşa ceva, însă caută să *cobori neapărat din tren*. Sosesc şi eu cu arma într-o clipită, însă de urcat în tren n-o să mă pot urca să te ajut, căci o dată plecat cu camionul de pe pasajul de nivel, bariera o să se lase oprind circulaţia, iar semaforul o să dea liber trenului, care se va pune în mişcare. Frumos ne-ar mai sta !

— În care caz ar trebui să tragem semnalul de alarmă şi să oprim blestemata de rablă încă o dată.

— Deci, dai întîietate absolută coborîrii din tren, cu banii dacă poţi sau fără, dacă nu poţi. Şi să n-o faci pe vitcazul. Dacă vezi că nu merge, renunţă naibii. Nu ne arde să ne întoarcem la puşcărie.

Iar fiindcă veni vorba de cronometrare, cred că ai face bine să iei ceasul de buzunar al tatălui meu.

— N-are importanţă, se împotrivi Mills. Nu mă încărca cu tot felul de drăcii, Tony. O să fiu în tren, ăsta-i singurul lucru care contează.

— Cred că e mai bine să-l ai la tine, stărui Tony. Trenul trebuie să sosească la Strawberry Whitacre la 1,50. Voi opri camionul de-a curmezişul liniei la 1,45 şi o să pornesc, dacă se poate, cînd voi şti că trenul s-a oprit — de fapt cît mai tîrziu cu putinţă după aceea ; desigur după două sau trei minute — altminteri la ora două. Ei, zece minute la o călătorie de patruzeci şi patru de minute cu trenul nu-i mare lucru, mai ales dacă măsori timpul mintal. Aşa că, dacă trenul întîrzie cu un sfert de ceas, treaba cade baltă, deşi eu am furat camionul. Nu,

Reg, ia ceasul. E o operație care cere o cronoimetrare extrem de precisă și de bine pusă la punct. M-am gîndit la ceva. La nevoie, trage două focuri rapide, ca semnal pentru mine să mă zoresc. A, și încă un lucru, cumpără-ți un bilet dus-întors pînă la Medbury și cînd îl iei, ține capul în jos, chiar dacă ți-ai dat cu funingine.

— Am uitat ceva ?

— Nu. Vrei să luăm cu noi harta mea topografică ? îl întrebă Tony. Nu prea cunoaștem regiunea la perfecție.

— Dar nu-mi cere s-o car eu !

— Bine, atunci dă-o încolo !

— Ba nu, ia-o, hotărî Mills, răzgîndindu-se. Noi nu cunoaștem ca lumea decît cîteva pogoane din jur de Strawberry Whitacre. Dacă, o dată urcați în mașina ta, am fi urmăriți, atunci nu ne-ar rămîne decît să ne repezim să ne ascundem în vreo bortă de felul cărămidăriei tale părăsite.

Singurul lucru care mă îngrijorează este ca nu cumva pierzînd unele obiecte, urmăritorii noștri să se ia după ele pînă ajung, din aproape în aproape pînă la noi.

— Povestea asta a obiectelor pe care le-am putea pierde mă plictisește și pe mine, recunoscu Mills. Mai ales dacă e vorba de revolver.

— Unde te gîndești să pui revolverul, Reg ? îl întrebă Tony. În special, dacă n-ai de gînd să îmbraci un impermeabil.

— Nu știu. Mă tot întrebam și cu privire la drug, dar am hotărît să-l vîr în șosetă. Să-ți spun ceva, Tony. Ia *tu* revolverul. Mie nu-mi trebuie. Cînd e de dat o lovitură ca asta, atragi mai puțin atenția...

— Dar ție îți revine partea cea mai primejdioasă. Tu iei banii, ai de furcă cu doi oameni, în vreme ce eu nu fac decît să șterpelesc un camion...

— Nu-i dracul chiar așa de negru. Eu am avantajul surprizei și al îndemînării. Pun rămășag că amîndoi conțopiștii ăia nu-s în stare nici măcar să dea un pumn...

— Oricum, însoțitorii sînt alții în fiecare săptămînă. S-ar putea să nimerim tocmai într-o săptămînă cînd sînt unii mai tari.

— Îmi iau eu riscul, Tony. Pun foarte la îndoială că se găseşte cineva cu adevărat *tare* să lucreze în birourile Regiei Electricităţii. La uzina electrică da, în Horse Street însă nu. În sfîrşit, principalul e să nu fiu încărcat. Nu trebuie *să pierd* nimic — trebuie pur şi simplu să nu am asupră-mi nimic ce mi-ar putea scăpa din mînă. Dar tu porţi un trenci şi călătoreşti într-un camion. Îţi poţi permite să fii nitel mai încotoşmănat, nu-i aşa ?

— Fie, iau Beretta cu mine şi pun frumuşel pistolul în funcţiune dacă tu întîmpini cea mai mică împotrivire.

— Nu cred că o să întîmpin, Tony. Mai întîi că totul va merge iute de tot. Două pînă la cinci minute. Lumea din tren nu se aşteaptă să se pomenească amestecată în lovituri d-al d-astea. Aşa ceva se întîmplă la televiziune. O să le trebuiască o jumătate de ceas ca să reacţioneze într-un anume fel şi pînă atunci eu voi fi departe. Şi-apoi, cele două jumătăţi ale partidei *lor*, ca să spun aşa, nu-şi cunoscu una alteia situaţia. Controlorul şi pasagerii s-ar putea să priceapă că se dă o lovitură pe tren, dar cei de la Strawberry Whitacre or să se frămînte din pricina întîrzierii peste orar şi a blestematului ăstuia cu camionul lui. Şi or să răsufle uşuraţi cînd vor vedea că pleacă !

— Ei bine, chiar şi aşa, declară Tony, tot ai *doi* oameni cărora trebuie să le faci faţă.

— O să-i văd eu cîte parale fac pe peronul şase din Wicester. Dacă arată amîndoi cu adevărat formidabili, s-ar putea să mă las păgubaş, spuse Mills. Şi zîmbi. Ori s-ar putea totuşi să nu mă las !

— Ai cu ce să-i mardeşti.

— Încă nu.

— Ascultă, Reg, drugul ăsta al tău e lucru de mare importanţă. Trebuie să alegi ceva bine potrivit. S-ar putea să trebuiască să-l arunci apoi, căci o să ai de cărat două lăzi. Aşa încît trebuie să fie vorba de un obiect obişnuit, de pe urmele căruia nici să nu se poată ajunge pînă la depozitul de unde provine, şi pe care nici să nu laşi amprente.

Cîteva clipe de tăcere.

Tony reluă :

— Bine. Acum am să repet ce am eu de făcut. Iau autobuzul și sosesc în preajma depozitului de cărbuni pe la, să zicem, 12,30. Sînt îmbrăcat cu niște gioarse de haine și cu o beretă care-mi acoperă părul, și c-un trenci murdar în care am vîrît mai multe obiecte ; port ochelari și țin la îndemînă, în trenciul ăsta, un automat. A, și mai iau la mine o porție de funingine sau de praf de cărbune, ca să-mi înnegresc fața...

— Asta în ce o cari ?

— Îți arăt eu imediat.

— Și nu uiți nici harta topografică...

— Și am și un ceas...

Rîsete...

— Dacă sosește camionul la timp, adică între 12,30 și 1,15, aștept pînă ce ăi doi l-au parcat și au intrat în sala de mese a „Taurului roșu", crîșma lor obișnuită. Îmi înnegresc, la closetul public, fața cu praf de cărbune, o iau agale de-a lungul trotuarului, iar dacă toate merg bine, intru în depozit, pun mîna pe camion și-o întind.

— Și te uiți la indicatorul de benzină...

— Și dacă mai e rămasă în camion o tonă de cărbune, ce se întîmplă ?

— Ne doare-n cot.

— Da. Așa e. Apoi o pornesc încet de-a lungul șoselei pe care am mers împreună și în apropierea ultimului sat mă uit la ceas. Dacă-i devreme, mă opresc sau chiar trag puțin la marginea drumului, dar în orice caz la 1,45 sosesc pe pasajul de nivel și mă opresc pe șine. La ora două sau cît mai aproape de două, o iau din loc să-ți ies în întîmpinare. Ce mi se întîmplă între 1,45 și 2 nu poate fi la drept vorbind prevăzut. Treaba mea, n-am decît să mă descurc după împrejurări. Ceea ce se va întîmpla este că se vor opri probabil cîteva mașini îndărătul meu. Trebuie să cobor și să le fac semn să mă depășească și să simulez că moșmondesc ceva la motor. Este absolut sigur că o să vină careva dintre cei ce lucrează la gară și o să facă tărăboi. Se mai poate ca vreun deștept de motociclist să vrea să-mi ajute.

— S-ar putea să treci prin clipe neplăcute acolo, recunoscu și Mills.

— Dacă o să fie absolut nevoie, zise Tony, o să pun în funcție revolverul, ca să-mi fac loc de trecere. Dacă apare,

de pildă, un sticlete în urmărirea camionului. Aşa încît, dacă auzi împuşcături, tu nu-mi veni în ajutor. Dimpotrivă, rămîi acolo unde eşti şi fii gata să speli putina cu mine în cîteva clipe...

— Tony, vorbi Mills rărind cuvintele, văd că aici lucrurile s-ar putea încurca rău de tot. Ascultă ! Apari pe curba asta de opt sute de metri — Mills arăta acum pe modelul de carton — ca să ne iei, pe mine şi lăzile. S-ar putea, bineînţeles, să dau şi eu de necaz, cu toate că nu prea cred. Dar să presupunem că te aştept. Nu-i exclus între timp să-mi fi pierdut cîţiva dinţi şi bereta — asta n-are a face, nu-i aşa ? — ba poate şi jumătate din bani. Dar sînt în orice caz acolo şi te aştept. Mă urc cu lăzile şi o luăm drept înainte pe drumul *ăsta*, ajungem la parcelare, facem la dreapta, trecem mai departe şi dăm de maşina ta din nisipărie, ca să mutăm banii în ea. E musai să ajungem la nisipăria aia şi la maşina ta. S-ar putea, mă rog, să vină înapoia noastră vehicule cu desăvîrşire nevinovate — dintr-acelea care n-au trecut pe la pasajul de nivel. Dar ia să ne închipuim noi că s-a răspîndit vestea jafului de la gara Strawberry Whitacre şi că în acele clipe vitale în care ai venit să mă iei, un Buick mare sau un Jaguar sau chiar un automobil de-al poliţiei soseşte la pasaj. Şeful gării ori altcineva strigă : „Un camion care a luat-o la stînga. Luaţi-vă după el !“ Şi să ne mai închipuim că noi tocmai ne apropiem de nisipărie. Ei, ce ne facem, Tony ? Mai rău nici nu-mi închipui c-ar putea fi, şi de fapt nici n-ar putea să fie mai rău pentru că, pînă atunci, e posibil să fi murit cineva în tren, şi iată că pe noi ne prind cu cîteva mii de lire de-ai Regiei Electricităţii şi cu un camion furat. Ei, ce zici atunci Tony ?

— Dacă în automobilul urmăritorului nostru nu se află decît urmăritorul şi şeful gării, mîrîi Tony crunt, atunci intrăm cu camionul în maşină şi le facem felul.

— N-o să fie cazul, îl încredinţă Mills. Surpriza, Tony, să ştii că surpriza paralizează. Gîndeşte-te la invazia din Norvegia. Nemţii au debarcat şi într-un oraş au defilat pe străzi cu muzica-n frunte. Iar unii dintre norvegieni au rămas pur şi simplu trăsniţi... Ce facem dacă totul merge bine ?

— Îţi spun eu ce facem, răspunse Tony serios. Ştergem nisipul de pe cauciucurile maşinii. Terminăm cu biletele de

tren. Ne spălăm și ne radem și distrugem îmbrăcămintea pe care am purtat-o : curelele, trenciurile, mănușile — totul. Dacă am folosit revolverul, îl azvîrlim în rîu, împreună cu drugul tău de fier. Apoi ardem plicurile în care au fost salariile și cutiile în care erau banii. În sfîrșit, ne descotorosim de lacătele lăzilor.

— Și apoi ?

Tony zîmbi :

— Apoi corvoada numărării banilor.

— Vorbeai și despre niște echipament ?

Tony enumeră obiectele, dînd un bobîrnac locomotivei trenului miniatură.

— Avem o barbă de două sau trei zile ; asta ajută să ne mascheze trăsăturile feței și să le dea o înfățișare murdară. Azi e miercuri. Nu te mai rade. O să se supere Celia ?

— Nu, mai ales dacă nu mă duc să caut de lucru.

— Ne-am lăsat și părul destul de lung. Mîine nu mergem la bărbier. Purtăm mănuși. Purtăm haine giorsăite cărora le putem da foc. Tu unul nici nu le îmbrăca pînă ce n-a plecat Celia de acasă. Tot mai lucrează ?

— Are o jumătate de normă.

— N-o să mai aibă ea nevoie să lucreze mult timp. Deci, purtăm amîndoi berete. Avem amîndoi fețele murdare. Uite, ține punga asta de nailon în care să-ți pui „cosmetica". Umple-o cu funingine și cărbune, după ce pleacă Celia, vineri de dimineață. Mi-a venit un gînd urît. Cînd e ziua de vacanță de la jumătatea trimestrului a fiicei tale ?

— Tocmai a fost.

— Slavă Domnului, zise Tony aprinzîndu-se. Copiii sînt de o sinceritate periculoasă. Ei dau totul pe față. *Tăticule de ce ai luat cu tine o pungă de funingine vineri ?* Parcă așa o aud vorbind, în vreme ce nevastă-ta citește ziarul de duminică în care e descris furtul ! Nu-i cu putință să se îmbolnăvească tocmai atunci de vărsat de vînt, ce zici ?

— Păi a avut toate bolile de copii.

— Bun. Altceva ? A, avem amîndoi ceasuri pe care, în dimineața aceea, le punem cu exactitate la punct după radio. Eu iau harta topografică și revolverul. Tu iei și cari drugul în șoseta dreaptă, legat cu o sfoară. Eu port ochelari... Cum

ai proceda tu dacă ai fi polițist, Reg ? Și cum crezi c-or să procedeze ei ?

— Or să-și dea toată osteneala, admise Reg. Or să interogheze toată lumea. *Toată lume.* Întregul personal de la uzina electrică, să vadă dacă n-a fost cineva complice sau dacă n-a vîndut cineva pontul. De asemenea, pe constructorii de la șantier. Și personalul birourilor din Horse Street. Mecanicul de pe locomotivă, controlorul, fiecare călător în parte, mai ales oamenii pe care îi vom ataca, personalul fiecărei gări de pe parcurs — nu știu dacă să mă bucur ori să mă întristez că mai sînt șase gări în afară de Wicester și de Strawberry Whitacre. Or să-i interogheze pe cei doi oameni de la depozitul de cărbune. Ba s-ar putea să-i interogheze pînă și pe negustorii dimprejur, să vadă dacă nu-și reamintește careva de un om sau de mai mulți oameni care să fi dat tîrcoale locului acela. Or să-i piseze pe toți ce și-au vorbit pe pasajul de nivel. Or să cerceteze cu lupa fiecare centimetru al camionului ăluia, după ce-l vor găsi. Or să-i refacă itinerariul descoșindu-i pe sătenii și pe motocicliștii care s-au nimerit la față locului...

— După cîte spui, piedicile par să fie grozave.

— Nu par, ci *sînt*, Tony. Tu nu nesocoti poliția. Dacă va ieși cu un cadavru sau două, și dacă vor lipsi cîteva mii de lire, apoi o să întoarcă toată țara cu susul în jos.

— Nu vrei s-o lăsăm baltă ?

Pocnetul metalic al ușilor trîntite, șuieratul aburilor, vocea lui Jackson. „Ai mai onorît pe cineva și fără pușca mitralieră, măi Mills ?“ Privirile din sala barului care cercetează îmbrăcămintea, tunsoarea, ghetele, accentul, înfățișarea pielei (pînă și mîncarea pe care ai mîncat-o). Rugămințile îngrijorate ale Celiei, lacrimile, frumusețea ei măcinată de lipsa banilor. Apăsătoarea învinuire din partea lui Daphne. Toate cîte sînt în lume pot fi îndreptate într-o singură după amiază. Ultimul prilej din viața lui de a-și pune curajul la încercare, de a deveni, datorită curajului, egalul domnului George Webster și al celor de-o teapă cu domnul Webster...

Ploaie, mîl, noroi, a zecea zi fără muniții, trupele de schimb nu mai sosesc, plecăm în misiune. Chiar și acum mortierele scîncesc deasupra stejarilor-de-plută, capsele explodează, și la un kilometru și jumătate mai departe aceleași picioare

sîngeroase calcă peste mine, și mor. Ochii înroșiți văd cu mulțumire un car blindat azvîrlit în fluviu de suflul aceluiași pămînt răvășit. Apa Milianei îți vine pînă la brîu, e înghețată și, cu timpul, artileria ia locul mortierelor. Fiolele de morfină s-au terminat și sîngele sergentului Mac îi picură din gură fără ca el să se vaite. Apa duce o spumă de sînge și de carne ce lasă pe veșminte o dîră ca de maree. Trupurile zdrobite plutesc în voia curenților, ajung în stufărie, așteaptă vara și mușchii și putreziciunea. Douăzeci și cinci de kilometri pînă la camioane, și sînt mai multe decît trebuie, deoarece s-a crezut că din batalion vor scăpa de trei ori mai mulți ; și supraviețuitorii cad de îndată în nesimțire printre puricii trupelor băștinașe care treceseră pe acolo, alături de împuțiciunea caprelor lor, și pe undeva un om are curajul și energia și pofta să cînte.

...propriilor sale răni, soldatul Mills a ajutat pe supraviețuitorii exploziei să sară din avion, încredințîndu-se în cazul celor grav răniți că nu sînt lăsați în urmă și că parașutele lor se deschid. Numai după aceea a sărit și el deasupra unui teritoriu inimic și, parcurgînd în trei zile o sută de kilometri, s-a înapoiat la unitate, omorînd mai mulți motocicliști și tăind firele de telefon pe drum...

Lepădătură.

O să faci închisoare, pentru că n-ai avut banii și glasul potrivit și purtările smerite ale nevinovăției.

— Nu, grăi neclintit Mills, vreau să mergem înainte.

VI

Cînd se trezi, Mills nu-şi aduse cîtva timp aminte că în ziua aceea era vineri 13 februarie. Tăcerea sfida orice înţelegere. Apartamentele blocului în care locuia dădeau pe o stradă prin care treceau puţine vehicule, iar cele cîte treceau îşi aveau un ritm al lor, stabilit, fără variaţii, cu excepţia duminicilor. Ziua de azi era tăcută ca o duminică. Celia, proptită de el — caldă, dulce şi destinsă —, sforăia uşurel de tot. Mills aşteptă să se producă vreo mişcare de natură să-i îngăduie a-şi da seama cît e ceasul, fără a coborî din pat ; atunci îşi dădu seama că era ziua hotărîtă loviturii. „D-aia m-am trezit devreme", conchise el, dar simţămîntul că dormise mai mult decît era deajuns fu prea puternic şi coborî din pat, îndreptîndu-se către ceasul deşteptător de pe toaletă. Şase şi jumătate.

Vizibilitatea în întunericul încăperii nu era prea bună. La început îşi spuse că asta se datora zorilor de afară. Apoi, însă, neîntinarea de dincolo de ferestre îi lămuri tăcerea şi văzu ce se întîmplase. *Zăpada!* Pămîntul era acoperit cu un strat gros de zăpadă, împrejurimile şi gardurile vii cu alt strat mai subţire, iar un colţ al propriei sale ferestre era şi el împroşcat cu fulgi de omăt. „O amînăm", îşi spuse, şi îl plictisi calda senzaţie de uşurare care-i înfioră rărunchii. Cercetă zăpada şi conchise că omătul avea o grosime de cincisprezece centimetri. Adică tocmai cît trebuia ca să nu poată lua o hotărîre — să nu ştie dacă trebuie să meargă ori ba, să nu poată pune temei nici pe tren, nici pe camion, nici pe drumurile pe care aveau să-şi caute scăparea. Frica de ziua aceea îi cuprinse din nou pîntecele şi înţelese că aveau să dea totuşi lovitura. O să-i telefoneze lui Tony de îndată ce va fi plecat Celia la serviciu, dar bănuia dinainte răspunsul : de ce ne-ar împiedica zăpada ? Dacă toate celelalte condiţii sînt împlinite, de ce oare ne-am sinchisi de asta ?

— Ce s-a întîmplat ?

Celia se ridicase în capul oaselor, tremura, cu fața pubavă de somn.

— A nins.

— O să răcești stînd acolo.

Mai avea de așteptat ore întregi. Mills se băgă din nou în pat și rămase acolo, la căldură, odihnindu-se, gîndindu-se la avantajele și dezavantajele zăpezii. În orice caz, trenul se forma la Wicester și avea să plece la timp. Orariul lui Tony îi îngăduia acestuia cîteva minute în plus, așa încît putea să conducă încet și totuși să ajungă pe șinele de cale ferată la 1,45. Oricum însă, zilei acesteia, care trebuia să fie a lor, i se întîmplase ceva și Mills se simți tulburat.

Străbătînd micul dormitor spre a se privi în oglindă, Tereza Moore văzu zăpada de afară. O cercetă cu seriozitatea unui copil. Avea, deși Tereza nu folosi termenii aceștia, o neîntinată desăvîrșire, o prospețime, o feciorie care semănau cu ale ei. Din dormitorul ei de la *Yew Tree Cottage* [1], așezat undeva în afara satului Drum Whitacre, se vedea un peisaj cîmpenesc — verde și negru cu o zi înainte ; acum cîmpurile înfățișau contururi albe și cei mai neînsemnați copaci și cele mai mărunte tufișuri vădeau o desăvîrșire de-ți lua ochii. Era însă, într-o oarecare măsură, o amăgire, căci, dacă în dimineața aceea rece, Tereza ar fi scos capul pe fereastră, ar fi putut zări la stînga ei, la o depărtare de un kilometru și jumătate, scheletul industrial al unei mici mine de cărbuni, pe cînd la dreapta sa, cale de trei kilometri dincolo de un crîng și de biserica satului, se afla uzina electrică de la Strawberry Whitacre care acum, ca și la orice oră din zi și din noapte, fumega de zor, împrăștiind în văzduh aburii unui cer artificial. Degeaba. Peisajul cîmpenesc se destrăma ; nu peste multă vreme, toți cei din partea locului aveau să fie nevoiți a se deprinde cu viața din suburbii. Oamenii încă mai umblau agale în cele trei sate : Strawberry Whitacre, Drum Whitacre și Pale Whitacre ; încă se mai ținea tîrg de vite în fiecare vineri într-unul din aceste sate ; iar într-un altul exista un cinematograf, fermecător de demodat, unde rulau filme de acum cinci ani ; lumea încă mai umplea cele trei biserici, dar totul era zadarnic.

[1] Vila Arborelui de Tisă (*n. tr.*).

Piloanele înaintau pe ogoare și hîdele picioare uriașe de fier depășiseră de pe acum Pale Whitacre. Totul era doar o problemă de timp. Municipiul Wicester cumpăra pămînt în direcția aceea, cît de repede putea și cuteza și, de la această fereastră, în zile senine, Tereza putea să vadă cum se apropiau, profilîndu-se pe orizont, stalagmitele de cărămidă în opt etaje.

În oglindă se înfățișa o față de patrusprezece ani, înaltă pentru vîrsta sa, cu începuturi de feminitate, cu o față lipsită de trăsături particulare, dar care era totuși frumoasă, nu numai din pricina tinereții, a nevinovăției, ci și în sine, prin tot. Tereza, care era școlăriță, nu făcea nimic pentru ca să arate într-un anume fel, și nici nu se gîndea la rujuri de buze, iar părul-i castaniu, socotit de ea oarecare, îi cădea drept, în lături și pe spate, de pe un cap măricel și mai mult rotund. Avea ochi albaștri ; dacă nu erau înfrînți de sfiicIumea care o chinuia, puteau privi pe oricine drept în față, îi puteau sili să și-i întoarcă pe ai săi, deoarece fata era înzestrată cu deosebit de frumoasa însușire a nevinovăției. Pînă și felul în care își mișca mîinile, gîtu-i lung, mersul, felul în care scotea cînd și cînd cîte un chicot, dovedeau toate neprihănire, desăvîrșire, deplinătate trupească, mintală și spirituală, prospețime.

Era la început, nu venise în atingere cu lumea. Pentru ea lucrurile erau adevărate, frumoase, cinstite, perfecte, după cum le voise Dumnezeu. Și totuși acum, depărtîndu-se de oglindă, o neliniște îi tulbură fața, pielea i se rumeni de tainică vinovăție, iar ochii-i nu mai voiră să se uite la cealaltă ca, reflectată de sticla lucioasă. Într-un sertar al toaletei se afla o pușculiță. Pînă și zăngănitul monedelor o sperie, o făcu să se oprească îngrijorată. Se așeză pe pat, supărată, zorită să termine cu ceva ce nu putea fi făcut în grabă, încercînd să scoată banii din pușculiță cu ajutorul pieptenului. De jos, de la parter, unde se auzeau voci care vorbeau și unde se frigea slănină, se înălța o aromă delicioasă ; dar aici sus, o spaimă absurdă pusese stăpînire pe Tereza. Nu săvîrșea nimic rău. Erau banii ei. În dimineața aceea urma să meargă în oraș, la Wicester, și voia să-și cheltuiască o parte dintr-înșii. Ceea ce nu voia era să le explice părinților de ce dorește să cheltuiască banii.

Înfrîngere. Asta era pricina. Fusese înfrîntă şi nu dorea să explice, să analizeze, să vorbească. În clasă, bătrîna faţă scorojită a domnişoarei Wilkinson, brăzdată de cute, cu smocuri de păr pe buzele palide şi asexuate, se ridică şi din gura ei ies lucruri măreţe. Miile de tunici roşii îşi tîrăsc picioarele sfîşiate, desculţe, degerate, pe povîrnişurile de la Monte del Cabiero, lăsînd în urmă o dîră de morţi. Pînă şi animalele crapă de frig, nu le mai bate inima în crivăţul acela de gheaţă, iar oamenii mor ghemuiţi unul într-altul. Dinspre munte, zăpada îţi suflă în faţă şi de jos creşte, creşte pînă la genunchi. Trei sute cincizeci de kilometri de chin. Udaţi leoarcă şi îngheţaţi. Nici o lacrimă. Cineva duce grija drapelului, simbol al îndepărtatei, nepăsătoarei, văicăritoarei Anglii. Nici o lacrimă. Înaintează dormind, dar — adormiţi sau treji, vii sau trăgînd să moară — dacă francezii se arată şi tobele îi cheamă, răspund : „Sus, flăcăi, deschideţi drumul !“

Corunna. O retragere onorabilă, desigur. Tereza îşi putea aduce aminte — îşi va aduce mereu aminte — de după amiaza aceea din clasă, erupţiile de căldură moleşitoare, dunga de soare palid de noiembrie şi firicelele de praf, vizibile, înălţîndu-se, şi mintea ei care o îmboldea, — pe cînd domnişoara Wilkinson îşi întorcea capul — să-şi rotească graţiosu-i gît, ochii, mintea şi să-şi îndrepte, roşindu-se, atenţia către Ralph Mitchell, care — peste măsură de voinic — sta la pupitrul lui, la şase metri mai încolo. Şi-l află uitîndu-se la ea, şi se înroşi ca şi ea, şi Tereza-şi spuse... Trecuseră săptămîni de zile de atunci şi mici fapte şi vorbe o convinseseră. Pe nedrept. O greşeală. Înfrîngere. Dovedită la serbarea de Crăciun. Cruzimea Crăciunului. Lucrurile triste se întîmplă mereu. Îşi amintea de compunerea scrisă în după amiaza aceea de noiembrie : Retragerea spre Corunna. Tereza Moore. În ajunul Crăciunului, 1808, Sir John Moore, comandantul armatei britanice din peninsula iberică, află că Napoleon traversase munţii Guadarrama. Şi ea, Tereza, cu acelaşi nume de familie, şezînd pe scaunul de piele rece din autobuzul care o înapoia de la serbarea de Crăciun a şcolii, aflase cu necruţătoare limpezime că deşi se putea ca Ralph Mitchell să o sărute cu ocazia unor jocuri (aşa cum se şi întîmplase), petrecuse în schimb patruzeci de minute la vestiar cu Elizabeth Wells. Cele două fete din

clasa şasea, Nichols şi Wilcox, analizaseră întreaga serbare cu dispreţul profesional al unor inteiectuale şi Tereza, deşi îndeajuns de înţeleaptă să-şi dea seama că, dacă nu le plăcuse serata, ăsta era — oricît de binevoitor ai fi fost, n-o puteai contesta — rezultatul propriei lor urîţenii, lipsei lor de feminitate — trebui totuşi să admită veracitatea unor martore obiective: Ele nu ştiau că-l iubeşte pe Ralph Mitchell ; vădeau înspăimîntătoarea stare de spirit a două persoane care-l disprefuiau, care nu puneau de altfel preţ pe nimeni în afară de propriile lor persoane stinghere. Obrajii îi mai ardeau şi acum, la cîteva săptămîni după Crăciun, de cîtă suferinţă şi înjosire îndura aducîndu-şi aminte. Atît de amar fusese. De-ar fi băut măcar vişinată sau ceva asemănător ! „Şi (asta de la Wilcox, care analiza lucrurile cu o groaznică putere de pătrundere) toate jocurile alea cu pupături. Uf, Doamne, trebuie să fac o relatare în revistă. Şi apoi toate pupăturile de la vestiar. Am auzit că bătrîna morsă n-a mai avut încotro şi a trebuit să-l dea afară pe lunganul ăla blond de-i zice Mitchell. Se giugiulea cu una în vestiar, cu Wells, cred. Teribil de pătimaş. Eu una aş fi aruncat o găleată de apă peste ei. *Asta* n-o pot pune în revistă." *Rîsete.* Înfrîngere. Tereza îşi mai amintea ruşinată propria ei dorinţă aprigă de a dansa, domnişoara Collins care învîrtea patefonul şi comentariul ei însăşi, luîndu-se în derîdere „Ce caraghios !", şi Ralph pe punctul de a o invita la dans, şovăind, pe cînd muzica, prea tare, răgea melodia *Red River Valley* şi începea cadrilul general ; şi o înşfăcase Michael West, dar ochii ei care băteau în retragere îl zăriseră pe Ralph plecînd. *Atunci* trebuie că s-au întîmplat lucrurile, pentru că din clipa aceea nu-l mai văzuse şi se dusese să ia autobuzul de la ora zece, fericită şi liniştită, ca pe urmă să fie cutremurată de vorbele tovarăşelor de drum, Nichols şi Wilcox. Dragostea. Partea cea mai înfiorătoare era că nu înceta. Mintea ei trecea peste mărturia lui Wilcox şi tot mai da tîrcoale, la o duioasă distanţă, nădăjduind. Ralph nu spusese şi nu făcuse de atunci încoace nimic ce-ar fi putut întări acea mărturie, iar Elizabeth Wells nu părea să-i dea o atenţie specială. Aşa că Tereza tot se mai gîndea, tot mai nădăjduia. Dragostea. Însă părinţilor nici o vorbă, căci dragostea la patruşprezece ani e absurdă. Trebuie să fii ceva mai în vîrstă şi să nu-ţi lipsească toate celelalte : suferinţa şi osteneala şi plata chiriei

și munca sub pămînt, la adîncime, în mina de cărbuni și rufele întinse pe frînghie și grijile. (Ceea ce dovedește, nu-i așa, că dacă iubești, poți îndura orice, poți trece peste orice ?).

Pieptenele îi ajută să scoată un ban, care nu-i era însă de nici un folos și iată că în acel moment glasul mamei o chemă. „Vin !" strigă Tereza și, cu hotărîrea deznădejdei, zgîlțîi din nou pușculița. O monedă de doi șilingi și jumătate se rostogoli pe pat. O vîrî în poșetă, ascunzîndu-și-o după oglinjoară.

În mica sufragerie sare cît de colo în ochi fotografia ei. Tereza se simțea îngrijorată : prea se așteptau din partea ei la cine știe cît ; dînșii, care nu mai puteau avea copii, o îndrăgeau grozav ; dar, de cîte ori o sărută, li se ivește o licărire în ochi, nădejdea cea mare : *ea* e altfel, ea o să izbîndească. Ce anume ? Tereza se întreba uneori, deoarece nu era nemulțumită : trăia înconjurată de dragoste, mergea în fiecare zi la școală, unde da de lucruri interesante, de agitație, de speranță și nu-și putea închipui că altcineva, locuind în aceeași casă, ar putea socoti vila Yew Tree drept un eșec. Atunci, ar fi putut ea întreba, ce este oare izbînda ? Și s-ar fi putut ca dînșii, în care sălășluia o rămășiță din aceeași cinste, ba și o părticică din nevinovăția fetei, să-și întoarne capul, să roșească, să-și recunoască ignoranța.

— Trebuie, îi spuse maică-sa, să mănînci bine acum, deoarece s-ar putea să nu mai iei nimic pînă la ora ceaiului.

Cît de ușor era să-i înșele pe propriii ei părinți iubitori. „Și cît de egoistă, recunoscu Tereza, e dragostea asta a mea !" Simțea nevoia aprigă de a se mărturisi, de a plînge (deoarece povara o apăsa încă de la Crăciun), de a cere sfat, milă ; dar știa că ar fi tot la fel de îndurerați ca și ea, că n-ar fi putut să-i dea nici o sugestie. Și așa, își da seama, se îngrijorau prea mult din pricina ei. Chiar și acum maică-sa îi da îndrumări, o îndemna la prudență :

— Cînd ți-a fixat ora ?

— La unsprezece și jumătate.

— Întoarce-te cu trenul de 1 și 6, Tereza, că e zăpadă. Și-apoi — recunoscînd adevărata pricină de îngrijorare : Se înnunecă imediat după cinci.

— Aș putea să mă întorc cu autobuzul.

— Ai pierde biletul de tren.

Banii sînt puțini la Yew Tree Cottage ; fiecare penny contează, biletele se iau dus-întors, o stație mai încoace sau mai încolo contează pentru buzunar ; din cauza aceasta se simte Tereza în parte vinovată cu cei doi șilingi și jumătate în poșetă. Ea știe, în fundul inimii, că din cei doi șilingi și jumătate nu-și va putea cumpăra ceea ce-și dorește.

Se agitau în jurul ei cu mănuși, cu un fular, se îngrijorau că avea de mers mai mult de trei kilometri pînă la gara Strawberry Whitacre ; și tot nu încetau de a se neliniști, în vreme ce ea rîdea, explicîndu-le ce ușor este să mergi pe bicicletă în ciuda celor cincisprezece centimetri de zăpadă. Știa că tot au să se frămînte, cu gîndul la automobile care patinează, la ceață, la trenuri întîrziate. Îi iubea, dar era o adevărată ușurare să scapi de torturătoarea lor îngrijorare. Privi spre cerul cenușiu. Ce perfect contrast cu luciul pur al zăpezii ! Fără doar și poate că o să mai ningă, dar ce importanță are ? Ce prostie să te neliniștești, cînd Dumnezeu ne dăruie o zi atît de minunată ! Iată că ținutul pe care-l iubea se prezintă într-o nouă perspectivă ! Peste noapte Dumnezeu a schimbat lumea. Nimic nu se poate întîmpla astăzi. Era o zi bună. Moneda o avea în poșetă. „Toate problemele oamenilor, își spunea Tereza, țin de închipuiri." E absurd să te îngrijorezi de trenuri, de bilete, de vreme. Lucrul cel mai real, adevărul, stă total în minte, minunea aceasta de neînțeles. Pînă și mîhnirea ei ține de puterea de închipuire a minții. Dragostea. Speranța. Credința. Patriotismul. Sir John Moore. Același nume de familie. Ținta lui era dublă : să treacă peste Esla și să ajungă în trecătoarea din munți dincolo de Astorga mai înainte ca armata franceză să-l prindă din urmă și să înceapă un măcel. Un ger cumplit și zăpadă și linii proaste de aprovizionare și un aliat care nu-i bun de nimic și propria-i armată alcătuită din criminali și pierde-vară. Pe o zi ca asta e ușor să-ți închipui situația. Dar ăla era un război idealist și ea, care nu se putea dezbăra de romantism, își făurea o imagine, pe jumătate adevărată, de cuvinte înflăcărate, săbii învîrtite deasupra capului, steaguri apărate, bivuacuri, imnuri în latinește, linia de front supraîmpovărată a soldaților britanici, meterezele cam vechi, micile căsuțe albe cu grădinile lor de aloe și chiparoși, boi înjugați la care cu roți grele, în depărtare, bubuitul tunului.

Nepăsător încredințată de cinstea oamenilor din partea locului, Tereza își lăsă bicicleta pe un peron al gării Strawberry Whitacre. Rămase pe peronul jumătate uscat și privi, ca și alți trei călători, la trenul care se apropia. Era ticsit și ca, sfioasă, stătu pe coridor tot parcursul celor douăzeci și cinci de kilometri pînă la Wicester, uitîndu-se cum neîntinarea zăpezii scădea și se altera pe măsură ce trenul se apropia de oraș.

Stațiile de alimentare și de transformare ale uzinei din Strawberry Whitacre se aflau situate pe un teren de vreo 400 de hectare, achiziționat în 1924 de secția de energie electrică a municipiului Wicester. Terenul se afla pe locul fostei proprietăți strămoșești a lordului Whitacre, și achiziționarea lui nu fusese o treabă ușoară. Încercată mai întîi în 1919, se lovise de împotrivirea deosebit de înverșunată a lordului Whitacre, care în 1921 ajunsese la asemenea exasperare din pricina „dobitocilor ăstora care vin și-mi spun că vor să-mi distrugă moșia și se așteaptă ca eu să mă și bucur", încît amenință c-o să-l întîmpine cu focuri de armă pe următorul trimis al municipalității. Sorții căzură asupra domnului Charles Moriarty, pe atunci director general al regiei, care se duse să-l vadă pe lordul Whitacre la 1 februarie 1922. Domnul Moriarty plecă la Strawberry Whitacre cu trenul de 1 și 6, care mai deservește și acum ținutul. Lordul Whitacre zăcea în pat, cu gripă și zona zoster, dar aducîndu-i-se la cunoștință că a sosit domnul Moriarty (la intrarea de serviciu a castelului), s-a repezit în sala de arme și apoi, de la o fereastră a etajului al doilea, l-a poftit pe domnul Moriarty să se care de acolo, arătîndu-i și locul unde ar fi bine să se ducă. Domnul Moriarty l-a rugat să nu facă pe nebunul și să nu se pună de-a curmezișul progresului. Drept care lordul Whitacre a tras, iar domnul Moriarty s-a ales cu unele răni. Lordul Whitacre a fost lovit pe urmă de o congestie cerebrală care a luat un caracter foarte grav. El a murit în august 1922, într-o clinică particulară. Soția sa a murit în 1923, iar proprietatea a fost vîndută pe 123.056 lire de către singura lor fiică.

Terenul era situat la douăzeci și cinci de kilometri de centrul Wicesterului, înspre sud-est, și părea potrivit pentru instalarea unui condensator de răcirea apei și a unor linii de

cale ferată care să facă legătura cu bazinul carbonifer din regiunea de centru a țării și din sudul Țării Galilor. Fosta cale ferată L. M. & S. [1] trecea la cîteva sute de metri de satul Strawberry Whitacre și de uzinele electrice. Pînă în 1935 lucrările de construire a stației de alimentare de la Strawberry Whitacre, prima de pe terenul achiziționat (cu o putere instalată de 249.000 kilowați și o tensiune de 11.000 volți) erau terminate, începîndu-se ridicarea stației de transformare, situată la aproximativ 1 400 de metri sud de stația de alimentare și care avea o putere instalată de 321.000 kilowați. Scheletul construcției era din beton armat, iar pereții din cărămidă și se bizuiau, dacă e vorba de arhitectură, pe avantajul grupării naturale a unor mari unități cu scop strict funcțional.

Existau o cantină, o sală de concert și un loc de parcare pentru 200 de vehicule. O cursă specială de autocare asigura în toate zilele, de cîte patru ori pe zi, legătura cu Wicester. Numărul total al personalului — funcționari, tehnicieni și muncitori — se ridica la 785. Strawberry Whitacre fusese vizitat de tehnicieni, ba și de oameni politici de pe continent și din S.U.A., și nu încăpea îndoială că, în caz de război, i se prevăzuse aruncarea în aer și ștergerea de pe suprafața pămîntului...

Perspectiva aceasta nu-l îngrijora pe Clifford Potts. El lucra în serviciul Regiei la birourile din Horse Street și asta de atîta amar de vreme, încît ajunsese să privească uzina de la Strawberry Whitacre nu drept justificarea existenței birourilor administrative din Horse Street — deoarece nu poți trimite note de plată trimestriale pentru electricitate, dacă nu furnizezi curent electric — ci ca pe o adevărată belea. Socotea Horse Street drept locul unde se muncea cu adevărat, unde se rezolvau definitiv cererile venite de la Strawberry Whitacre și unde se potolea o masă de oameni veșnic nemulțumiți. Clifford Potts, în vîrstă de patruzeci și doi de ani, era însurat, avea doi copii și o vilișoară de tip locuințe ieftine ipotecată pentru o sumă din care mai urma încă să plătească 1 534 lire — și o plătea cu aproape un sfert din salariul lui în fiecare lună; avea un aparat de televiziune, era membru al unui club al

[1] *London-Midland & Scottish*: Londra — regiunea centrală — Scoția *(n. tr.)*.

Cărții ; citea în fiecare zi de lucru ziarele *Wicester Post* și *Daily Telegraph*, iar duminica se străduia cu multă seriozitate să parcurgă de la un capăt la altul două publicații ilustrate. Salariul lui brut era de 700 lire pe an, ceea ce, cum i-ar fi putut-o spune oricare spălător de geamuri, șofer de autobuz, băcan sau subofițer, era ridicol ; se lupta din greu să-și ducă familia la băi măcar o dată la doi ani. Avea puține speranțe să obțină, cît îi mai rămînea de trăit, altceva decît o neînsemnată înaintare. Era destul de înalt, de bine legat, dar cu o față lipsită de bărbăție, de hotărîre. Ceilalți funcționari nu-l antipatizau: îi ziceau : „Cliff" și-l știau drept „băiat de treabă". În timpul războiului își slujise patria în rîndurile electricienilor și mecanicilor de la geniu. Își iubea soția și cei doi copii. Unul din ei — o fetiță — era bolnăvicioasă și Clifford mai că uitase ce înseamnă opt ore de somn neîntrerupt. Era de aceea veșnic obosit, dar încerca să nu se plîngă. Uneori se întreba de ce oare îl crease Dumnezeu ; de ce trebuie să-ți bați capul cu toate astea ? Dar mai tot timpul trăia într-o stare sufletească de neutralitate ; avea un oarecare simț al umorului și asta îl salva. Era sătul pînă peste cap de Regia Electricității, așa cum funcționa ea în Horse Street, la Wicester ; sătul de mințile acelea înguste și de toate șmecheriile acelea în chestiile de înaintare, dîndu-și prea bine și amarnic seama că, deoarece nu știa să ridice glasul sau să strecoare ceea ce trebuia în mîna cui trebuia — pe coridor, desigur, nu în birou — n-a avea să ajungă nici o dată cu nimic mai mult decît ceea ce era, un slujbaș conștiincios care făcea numai o jumătate de duzină de greșeli în cursul unui an plin de zeci de mii de activități concretizate în însemnări cu creionul ori cu tocul și de ștersături cu guma...

În dimineața zilei de vineri 13 februarie, la 8 și 20 își sărută nevasta și cei doi copii (fata a plîns pentru că nu fusese sărutată ca prima ; povestea asta i-a zgîndărit nițel nervii, pînă ce să iasă din casă). Îi sărută pe toți din nou, le făcu semn cu mîna, în vreme ce se îndrepta spre stația autobuzului și spre ceea ce știa că avea să fie pentru el o zi grea. În stație a fost silit să-și șteargă de două ori ochelarii din cauza vremii rele, dar nici o clipă nu se gîndi că vremea e într-atît de cruntă încît ar putea opri trenul. Își formula gîndurile spunîndu-și că atunci cînd va trebui să tîrască lada

aceea monstruos de grea de-a lungul celor patru sute cincizeci de metri pînă la clădirile exterioare de la Strawberry Whitacre o va face prin lapoviță. Uneori credea că salariaților cărora le achita salariul le plăcea să-l vadă bălăcindu-se prin noroi ; le era tot atît de puțin simpatic pe cît de puțin îi simpatiza și el pe ei. Lipsa lui de simpatie pornea de la teamă, iar teama de la rușine ; îi era rușine că aparține stratului de jos al clasei mijlocii : citise prea multe săptămînale intelectuale.

Plata lefurilor la Strawberry Whitacre era treaba cea mai nesuferită. Erau și altfel de plăți — de-ți era mai mare dragul : aceea a cîtorva echipe care săpau o tranșee, o sală de expoziție într-o suburbie, și cu ai căror oameni totul era gata pînă la ora 3. Dar în cazul plății lefurilor de la Strawberry Whitacre suma respectivă era enormă și patru oameni aveau nevoie de aproape trei ore ca să vîre banii fiecăruia în micile plicuri zise „pungi" și folosite în acest scop. Asta nu-ți mai lasă decît cel mult un ceas pentru toate celelalte faze ale trebii : pe de o parte ai de prins trenul, iar pe de alta ai de adunat, la început, materia primă. De la serviciul „Salarii", funcționarul lua plicurile și cîteva foi care trebuiau semnate. Aceste foi erau împărțite în patru coloane, cele două din stînga fiind pentru semnătura salariatului însuși ori a persoanei împuternicite să semneze în locul lui. Coloana a treia purta numărul de ordine al muncitorului și a patra — suma pe care el urma s-o primească. Pe „pungi", aceleași date erau menționate mai amănunțit pentru lămurirea celui interesat. „Pungile" erau înmînate funcționarului plătitor astfel încît ordinea lor să corespundă cu ordinea în care numerele și sumele erau trecute pe foi.

În ultimele ei faze, răspunderea efectuării plății cădea asupra unui singur om, care era ajutat însă de un altul. Iar amîndoi urmau să fie ajutați în operația „introducerii" banilor în plicuri de către alți doi. Potts voise să ceară ajutorul prietenului său Mays, dar află la ora nouă că Mays urma să facă el însuși o plată și, mai mult decît atît, că însuși Mays făcuse apel la un alt prieten, Chambers. Asistentul lui Potts pentru plata din acea zi era Wagstaff. Constată că Wagstaff își și găsise un partener pentru lunga și plictisitoarea treabă a număratului banilor. Potts știa că lui personal i-ar

fi greu să convingă pe careva să ajute unei atît de nevrednice persoane cum era el. Panica începu să-i frămînte stomacul, după ce încercă un al doilea refuz, și în aceeași clipă își dădu seama și că era vineri și în 13...

Wagstaff era gras, înfumurat, peste măsură de încrezut. Juca în echipa de fotbal a Regiei și-și dobîndise astfel o oarecare popularitate. Putea fi sigur că orice glumă slabă și porcoasă ar spune îi va fi întîmpinată cu destul de multe rîsete, pe cînd cel mai bun joc de cuvinte, pigmentat intelectual, al lui Potts n-avea drept urmare decît o izbucnire de dispreț abia mascat : „Ăsta-i nebun de-a binelea". Cu toate acestea, Potts nu se putea simți decît ușurat, cînd Wagstaff se îndură de el : „Du-te și ia decontul, că o să găsesc eu pe cineva. Ne vedem la casierie."

La serviciul „Salarii" bătălia săptămînală se încheiase. Cei de acolo trecuseră peste ziua lor cea rea și acum puteau privi cu îndreptățită nepăsare la panica prin care treceau ceilalți funcționari și casieri.

— Salve, Cliff !

— Bună dimineața, la mici și la mari ! răspunse Potts. Mai ales la ăi mici.

Era ăsta un fel al lui de a-și vădi veselul dispreț față de treptele ierarhice ale birourilor din Horse Street și de a-și recunoaște în același timp înfrîngerea, dar nimeni nu-l înțelese și nimeni nu rîse. O fată întoarse capul să vadă cine a intrat ; pe fața ei se putu citi „*nu-i decît ăsta*", mai înainte de a se apleca asupra biroului.

— Cu cine ești ?

— Cu Wagstaff.

— Decontul e la mașinile de calcul.

— Cum ? făcu Potts uimit. Nu l-au terminat ieri ?

— Ieri au avut niște urgențe, îl lămuri funcționarul de la „Salarii". Dar acum cred că trebuie să fie gata.

— Sper să fie, pentru numele lui Dumnezeu, rosti Potts, în vreme ce panica dezlănțuită și scormonitoare îi rodea pîntecele ca un șobolan.

Una ca asta nu i se mai întîmplase niciodată : o să piardă trenul ; încă nu-l pierduse nimeni ; era una din tainicile lui groaze că avea să fie cel dintîi care o să-l piardă.

În biroul mașinilor de calculat, fetele vorbeau, se pudrau, răsfoind „Revista femeii". Una dintre ele zdrăngănea la mașină, dar Potts își dădu numaidecît seama că nu lucra pentru el. Porni la luptă cu obișnuita lui voioșie.

— Bună dimineața, doamnelor și domnișoarelor. Numai două din cele șase îi răspunseră : Noroc, Cliff.

— Unde-i decontul pentru Strawberry Whitacre ?

— Încă nu l-am terminat nici pe cel pentru Faraday Street.

Era și așa obosit și nădușit leoarcă ; iar amîndouă aceste stări îi erau înrăutățite de ferestrele închise, de căldura apăsătoare pe care o radiau caloriferele. Fetele purtau bluze și nu le păsa de cele 22° ale termometrului. Potts spuse cu o urmă de neliniște în glas :

— Hai, dați-i drumul, sîntem și așa în întîrziere.

Fata care lucra la foile lui se bosumflă. Încă nu mai avusese de făcut state de plată. Și apoi ei nu plecau înainte de unu. Aveau tot timpul. Îi răspunse :

— Mai întîi trebuie să fac statul pentru Faraday Street.

Potts era destul de enervat, așa încît nu se abținu să nu întrebe :

— De ce ?

— Așa sînteți voi, mereu grăbiți, se răți fata.

I-ar fi putut da un răspuns destul de aspru, dar nu-l dădu. Se așeză pe marginea biroului fetei care, deoarece nu putea susține că are altceva de făcut, oftă, potrivi foile pentru Faraday Street și se apucă de lucru. Potts ședea ca pe ace, fără să scoată un cuvînt, pătruns de simțul răspunderii pînă în rărunchi, ferindu-se să rostească o vorbă, pentru a nu-i furniza un pretext de a se opri și ea și de a începe să turuie.

În cinci minute terminase cu verificarea decontului pentru Faraday Street și spuse cu șiretenie ieftină :

— Trebuie să i le duc domnului Mac Donald...

Potts știa că o să sporovăie tot timpul, la ducere și la întoarcere, răutăcioasa ei minte justificîndu-se că nu ea s-a oprit, ci că *alții* au oprit-o din drum și că doar nu i se poate cere să fie necuviincioasă, așa-i ? Era o tînără mică și durdulie, de vreo douăzeci de ani, cu pielea palidă și spălăcită, dar avea rotunjimile ei și de îndrăzneală nu ducea lipsă și se găseau în întreprindere băieți care s-o placă.

Potts interveni repede :

— Las' că le duc eu...

Fata avea de gînd să se împotrivească, dar văzu că operatorul-şef o urmăreşte cu privirea, că e de partea lui Potts şi că buzele lui subţiri care-şi aveau şi ele propria lor răutate, specială şi mai experimentată decît a ei, erau gata să-i spună ceva, s-o mustre şi să-i facă nesuferită întreaga zi. De aceea îi zîmbi lui Potts şi spuse :

— Bine. O să mă apuc să fac decontul dumitale cît lipseşti.

După un sfert de oră, Potts se găsea în posesia decontului, a plicurilor, gata să primească banii şi să plece să prindă trenul. De-ar fi existat măcar un mijloc oarecare de a grăbi sistemul aşezării diferitelor sume în acele sute şi sute de plicuri. Privi decontul ; era acelaşi ca mai întotdeauna, adică :

	£	s	d[1]
În hîrtii de cinci lire	3990	0	0
În hîrtii de una liră	5623	0	0
În hîrtii de zece şilingi	172	10	0
În monede de argint	202	17	6
În monede de trei pence	4	1	0
În monede de aramă	3	2	9
Total :	10 195	11	3

La casierie, Potts dădu peste Wagstaff şi alţi doi, Grey şi Fisher, care numărau bancnote. Wagstaff ridică ochii spre el şi mormăi :

— Unde ai stat ?

— Nu făcuseră nici decontul, nici nimic.

— Zac ca nişte curci plouate.

Tuspatru numărară la repezeală banii, goliră apoi plicurile de cinci lire în monede de argint şi plicurile de zece şilingi în monede de trei penny, iar în cele din urmă plicurile de cinci şilingi în monede de aramă. Le-a trebuit un ceas numai ca să numere banii, ceea ce nu le mai lăsa decît vreo două ore ca să-i distribuie în vreo şapte sute de părţi : o sarcină deosebit de grea pentru tuspatru, cu atît mai mult cu cît o singură greşeală însemna să ia totul de la început. Potts şi

[1] Prescurtări pentru : lire, şilingi, pence (denarii). O liră sterlină este egală cu douăzeci de şilingi şi un şiling cu douăsprezece pence (*n. tr.*).

Wagstaff luară cîte aproximativ 350 de plicuri fiecare şi una din lăzi. Într-alt birou sortară banii în maldăre mari şi începură să-i „introducă". Grey număra salariul fiecărui muncitor din cele 350 de maldăre ale lui Potts şi Potts îl verifica. punea în plic şi aşeza plicul, tot în ordinea numerică de pe foi, în ladă. Fiecare ladă era împărţită în şase, prin stinghii de lemn şi pe măsură ce minutele şi sferturile de oră treceau, şirul de plicuri umplea o despărţitură şi apoi alta. Fisher şi Wagstaff completau cealaltă ladă.

La ora zece şi jumătate li se aduse cîte o ceaşcă de ceai. Aerul în acel mic birou, ca şi în biroul cel mare, era cald. Tuspatru se aprinseră foarte repede şi-şi scoaseră vestoanele. Wagstaff îşi ridică la un moment dat ochii ca să spună :

— Uite la ăsta ! Treizeci şi şapte de lire !

S-a găsit, firește, o explicaţie : omul respectiv fusese plătit cu cîţiva bani mai puţin pe oră ani de-a rîndul. Dar Potts simţea că banii sînt pentru el un vrăjmaş în carne şi oase. La ceasurile unsprezece era murdar, încins, năduşala îi picura de pe la subţiori umezindu-i cămaşa, iar uriaşul morman de bani abia părea să fi fost atins. La ora douăsprezece umpluseră cinci din cele şase despărţituri. La douăsprezece şi un sfert şoferul îşi vîrî capul pe uşă să le spună : „Sînt gata" şi se duse să-şi facă şi el rost de o ceaşcă de ceai. După un sfert de oră umpleau în sfîrşit ultimele plicuri. Inima lui Potts zvîcnea de groză : „o să iasă exact ?" Dacă da, tot ostenit va fi, dar va dispune totuşi de un sfert de ceas în care timp să mănînce sandvişurile cumpărate şi să dea pe gît o înghiţitură de ceai. În caz contrar, răspunderea îi va reveni în întregime lui : nici măcar Wagstaff nu o împărţea cu el, deşi era mai probabil ca eventuala greşeală să fie în lada lui Wagstaff decît în a lui Potts ; şi mai exista şi posibilitatea, cu mai reduse şanse, de a fi decontul greşit sau chiar de a fi greşit banca. Potts numărase un teanc de £ 100 de două ori ; prima oară ieşiseră £ 99, a doua oară £ 101 ; nu mai verificase a treia oară, fiind prea tîrziu, dar îşi spusese că banca numărase exact ca întotdeauna.

— O diferenţă de zece şilingi, declară Fisher.

Potts îşi spuse : „Nu-i prea rău."

— În plus ?

— În minus.

La loc mișcarea. Șapte sute de plicuri. Unele trebuiau să conțină hîrtii de zece șilingi. Era ușor să te uiți pe plic, să iei aminte la suma notată și apoi să arunci o privire printre hîrtiile împăturite, să vezi dacă nu dai de culoarea cafenie a unei hîrtii de zece șilingi. Zece minute se scurseră cu începătorul și apoi Wagstaff exclamă :

— Am găsit !

— Slavă Domnului !

Potts își aruncă ochii la ceasul din cameră. Unu fără douăzeci și cinci. Încă treizeci de minute și trenul pleacă. Nu mai e timp de ceai. Sandvișurile le va mînca pe drum. „La naiba", gîndi, dar de grăit grăi politicos :

— Mulțumesc, fraților, și o spunea din suflet, deoarece erau atît de multe lucrurile care puteau ieși pe dos cu plata asta de la Strawberry Whitacre...

În ceea ce îl privea pe el, ziua de lucru se încheiase. Restul era doar o plăcută călătorie cu trenul. Încă o oră sau două de stat în picioare, de împărțit plicurile și de luat seama ca oamenii să se iscălească pe foi exact la locurile indicate. Apoi înapoierea la Horse Street, depunerea lăzilor, relatarea micilor întîmplări ale zilei făcută casierului, și după aceea înapoi acasă, în sînul familiei, lîngă Ruth și copii și apoi un ceai făcut cu apă într-adevăr fiartă...

Încuie cele două lăzi și-și vîrî cheile în buzunarul din stînga. Pipăi înlăuntrul buzunarului din dreapta al hainei și se încredință de prezența cartonașului care reprezenta biletul de tren. Verifică și prezența stiloului și a două creioane chimice. Se duse să urineze și să se spele pe mîini de murdăria banilor cu care umblase. Apoi îl găsi pe șofer. Își puse pardesiul și se duse cu șoferul să încarce lăzile. Wagstaff îi aștepta, în formă, mătăhălos, bine dispus, deși nici lui nu-i venea prea ușor să ridice lăzile.

Potts și Wagstaff se opriră afară, în aerul rece, clipind din ochi la lumina puternică a zilei. Apoi se urcară în mașina care-i duse la gara centrală din Wicester.

După ce Daphne plecă la școală și Celia la lucru, Mills își adună echipamentul : punga de nailon pe care o umplu cu tuningine și praf de cărbune, bereta, mănușile, puloverele pe care avea să le poarte și vechea bluză de campanie, folo-

sită atunci cînd grădinărea. Drugul de fier şi l-a vîrît în şoseta piciorului din dreapta şi l-a legat strîns de genunchi cu niște sfoară. Apoi a mers pînă la cabina telefonică aflată la o depărtare de 400 de metri, să vadă dacă sfoara rezistă sau nu. Pe la unsprezece treizeci înfulecă puţină brînză şi piine şi bău niște cafea fierbinte şi se simţi ceva mai vioi. Pînă să spele vasele din care mîncase, se şi făcu douăsprezece fără zece. Aştepta, stăpînindu-se, ca să se încredinţeze după radio, la ora amiezii, că totuşi ceasul de buzunar al tatălui lui Tony mergea exact, şi după aceea ieşi din apartament.

Părea foarte probabil că zăpada va continua să cadă. Vîntul sufla cu putere, smulgînd firicele de zăpadă de pe copaci şi clădiri, iar gerul straşnic îi pătrundea prin toată îmbrăcămintea, i se furişa pe picior în sus, făcîndu-l să simtă drugul de fier ca pe un sloi de gheaţă lipit de piele.

Mills îşi pipăi buzunarele bluzei de campanie, în vreme ce se îndrepta spre staţia de autobuz din apropierea casei. Ceasul, punga de nailon, ceva bani, bereta. Şoferul şi taxatorul tropăiau să se dezmorţească în jurul orologiului de la capătul liniei. Pe Mills nici măcar nu-l luară în seamă ; aparţinea unui tip de oameni mult prea obişnuit la ei în cartier.

La intrarea gării din Wicester, mîinile bătrînelor florărese păreau ca moarte : „Narcise, frumoase narcise" ; nu se uitară cîtuşi de puţin la el, ci urmăreau puhoiul mare al oamenilor, cîntărindu-le fiecăruia clasa socială, veşmintele, accentul, banii, banii care-ţi îngăduie gesturi de gentileţe. Asemenea soi de bani Mills nu avusese niciodată. Îşi aduse aminte de copilăria lui şi se gîndi cu vagă milă la maică-sa şi la taică-său. Nici măcar June, soră-sa, nu izbîndise. Banii-i curgeau gîrlă peste tejghea pentru carnea moartă a vitelor tăiate, dar asta n-o mulţumea. Se văita. Viaţa se dovedea prea grea pentru dînsa. De sănătoasă nu era sănătoasă. Cei doi copii pe care-i avea o necăjeau. Şi George, măcelarul ăla care-i e soţ ! ...A, de el să nu mă întrebaţi, spunea ea într-una din zile. *El* o duce bine". June nu mai putea izbîndi acum ; avusese şi ea partea ei de noroc şi se măritase cu norocul ce-l avusese. Păcat. Mills zîmbi sastisit. Cum l-ar mai duşmăni soră-sa, dacă el ar putea să „cîştige" cîteva mii de lire ! Ea privea cu ochi răi tot ceea ce nu făcea parte dintr-însa. Ei da, marea fundătură engleză care se numeşte egoism. Neîntrerupta is-

codire a oglinzii, care ia dintr-o dată sfîrşit cu strigătele „Îmbătrînesc şi-n viaţa mea nu s-a petrecut nimic!". Nimic. Cu alte cuvinte, eu nu-s buricul pămîntului. Eu-s o grăsană de patruzeci şi cinci de ani, al cărui soţ mai bine munceşte, bea, se uită la televizor, doarme, face orice decît să răspundă la întrebarea : „Mă iubeşti ?" Nostim, n-am ce zice. Celia (pentru care June nutrea numai dispreţ) n-avea să fie niciodată aşa. Dragostea Celiei era îndreptată în afară ; ea plîngea pentru alţii. O căldură îi furnică lui Mills trupul la gîndul celor ce i le-ar fi putut aduce ziua aceea şi, trecînd pe lîngă lungul şir al vînzătoarelor de flori şi al şoferilor de taxiuri, care se văicăreau de cum e vremea şi de absurda purtare a cailor la curse, îşi spuse : „O *să cîştig*..."

Gara Wicester era mare. Avea o pasarelă centrală peste cele unsprezece peroane, destul de largă pentru ca de-a lungul ei să găseşti chioşcuri de ziare şi cabine telefonice. Ziua întreagă, valuri-valuri de oameni se scurgeau pe acolo în amîndouă direcţiile, nu numai călători, ci şi persoane care foloseau pasarela ca să taie drumul dintr-o parte într-alta a oraşului. De pe ea coborau trepte către toate peroanele şi Mills, dorind să nu atragă atenţia, de îndată ce ajunse pe pasarelă, o luă la stînga şi coborî pe peronul unu.

A fost o greşeală, o eroare, nu propriu-zis de orientare, ci de atmosferă, care iscă oarecare tensiune. Tocmai sosise un expres şi o mulţime de oameni urcau scările înspre pasarelă, toţi în sens contrar, adică urcînd în timp ce Mills cobora, toţi purtînd geamantane, aplecîndu-se, sucindu-şi gîturile, holbîndu-se, vădind zăpăceală ; mai erau apoi şi cel puţin vreo trei hamali veniţi să dea o mînă de ajutor, şi toţi îl puteau vedea, iar Mills pătrunse în vîrtejul acelei compacte mulţimi, simţind cum toată greutatea împotrivirii lor îl apasă, şi el îngînînd repede şi la nesfîrşit o serie de „Scuzaţi, scuzaţi !" Unu fără zece. Doamne, dacă pierd trenul !" Nu trebuia să facă nimic în stare să atragă atenţia, nu trebuia să alerge de unul singur, ci numai să meargă în rînd cu mulţimea, el care dorea să evite mulţimile.

Trecu, ţinîndu-şi capul întors, de-a lungul şirurilor de bănci, de-a lungul automatelor cu lapte, pe lîngă femeia de la Armata Salvării care voia să-i ceară bani, nu aruncă nici măcar o privire spre colecţia de ilustraţii pornografice de pe pero-

nul unu (care-l fixau rînjind din căldura redusă a vitrinei, și parcă-i spuneau : „nu poți cîștiga") și înaintă prin aerul înghețat, pînă ce trecu dincolo de fața de la chioșcul cu ciocolată și fructe, pînă ce ajunse la closetul pentru bărbați care era mare și spațios ca o sală de bal. Într-o cabină își scoase mănușile, luă punga de nailon a lui Tony și începu să-și mînjească toată fața, chiar și ochii, aducîndu-și aminte ce i se spusese : „nici o urmă, nici o amprentă, ca să nu poată reface drumul pînă la tine..."

Ora, ora, pentru numele lui Dumnezeu, cît e ora...

Unu fără cinci...

Du-te într-o cabină telefonică să vezi cum arăți...

Trage-ți la loc mănușile.

Ieși stingherit din cabina closetului, sigur că avea să fie înșfăcat de cineva. „*De ce ți-ai înnegrit fața, mă?*" În oglinda unei cabine telefonice se zări în varianta tuciurie a noii lui ființe. Nu arăta prea rău. Desigur însă, dacă dai de cineva care te cunoaște... Dar asta n-are să se întîmple. Și urcă treptele acum goale, gîndindu-se la narcise, „am să-i cumpăr mîine cîteva, nu fac niciodată ceva pentru ea..."

La casa de bilete a peronului șase nu erau decît două persoane. E aproape ora unu acum. Mills așteptă în urma lor și prima persoană, un bărbat, plecă aproape imediat, dar nu către peronul cel mai apropiat. Apoi Mills își dădu seama că femeia din față era chinezoaică și întîmpina greutăți. Mills asculta, nădușea, înghețа, se ruga în gînd : „Haide, haide, haide... De ce dracu nu mi-am cumpărat un bilet de ieri ?"

Se auzeau soneriі și tot timpul tropăiau pași pe pasarelă, oamenii se grăbeau, alergau, se auzi un strigăt : „Unde ?" și un imbold plin de furie : „Dă-i drumul, nătărăule !" O atmosferă de panică...

— Dar de unde-l iau ? Omul ăla a spus că...

— Ai de gînd să mă crezi pe mine sau pe ăla ?

Chinezoaica vru să explice :

— Să vedeți, era un funcționar de aici...

— Dar nu angajat de *mine*, precizează omul din spatele geamficuluі. Nu de *mine*. Marcase un punct, vorbise limpede. Cunoștea doar orariile trenurilor. N-avea importanță ce spunea o spurcată de chinezoaică...

— Atunci, nu mă puteți ajuta ?

— Trebuie să mergi la Informații.
— Unde-i asta ?
— Îți arată oricine. Sînt ocupat.

Femeia se îndepărtă, fu luată de șuvoiul mulțimii, îmbulzită, își pierdu lucrurile pe care le avea în mînă ; geanta îi căzu pe jos, conținutul ei se risipi. Mills nu se putea repezi s-o ajute. Era prea grăbit. Îi părea nespus de rău, dar asta era ziua lui cea mare, de fapt clipa cea mare...

— Sînt unii care-și închipuie că noi sîntem dădace, spuse cu semeție și sfidător funcționarul, dorind parcă să se justifice.

Mills mîrîi :

— Cred că nici mie nu mi-ar strica nițel ajutor, dacă aș fi în China. Unul dus și întors la Medbury.

Și chipul de dincolo de micul ecran de sticlă roși, îl privi furios, înciudat, îi ceru „patru șilingi și trei", și-i zvîrli cartonașul. Era prima greșeală pe care o făcea Mills în acea zi. Casierul o să-și aducă aminte de dînsul : „un om impulsiv cu fața înnegrită ; nu, nu vă pot spune cum era îmbrăcat, dar l-aș recunoaște, l-aș recunoaște dacă l-aș vedea din nou."

Peronul șase era aproape gol. Nimeni nu cumpăra publicațiile pornografice. În schimb, pe peronul cinci mulțimea aștepta, un susur de voci, un zgomot de cuferc, de picioare care nu stăteau locului o clipă, fel de fel de gîturi care se întorc, fel de fel de fețe, de trupuri astfel așezate încît, așteptîndu-și trenul de Londra, trebuiau să privească încoace... Trenul era tras la locul lui, pe peronul șase, avea o locomotivă-*tender* model vechi, care și pornise să pufăie, un tren cu patru vagoane, împroșcate cu zăpadă, din care primul vagon era de clasa întîi. Mills înaintă de-a lungul peronului, mulțumit că vede multe compartimente goale. Se duse la vagonul de clasa doua din capăt și se urcă.

Pluș prăfuit roșu, care se vedea bine că e de modă veche. Fotografii de-ale altor localități, mai plăcute, unde unii puteau chiar să plece. Afară, aburii se auzeau pufăind. Ora ? Tocmai trecut de unu. Clopoțele. Intră trenul de Londra și uriașa-i larmă amenințătoare se revărsă bubuind peste atîtea și atîtea soiuri de grabe, fiecare cu a lui.

Pînă și pe acest peron domnea acum teroarea, panica, se vedeau oameni care alergau cu geamantane (dar nu pentru tre-

nul ăsta). Neîncetatul tumult al gălăgiei îl năucea pe Mills, așa încît înghițea tot mai des în sec, mîinile lui neaflîndu-și astîmpăr ; dorea cu nerăbdare să plece o dată, să se vadă pe drum, să treacă la fapte. Zgomotul scăzu deodată, cînd trenul de Londra o luă din loc. Putea privi acum peste toate cinci peroanele. Ochii lui dădeau pretutindeni de orologii care-l nelinișteau. Peste patruzeci de minute...

Pe postamentul unui tabel indicator care arăta înspre trenul său : *Personalul de Medbury. Plecarea : 1.6*, se afla un șir de cești murdare. Un rînd de panouri de afișaj de pe pasajul unde așteptase cu Tony îi reținu privirea. Sănătate, sexualitate, cîini ! Asta-i viața în ansamblul ei ? Afară, pe șoseaua folosită și de taxiuri și de pietoni, lucea o zăpadă umedă, murdară, pîngărită. Taxiurile se opreau patinînd și deșertau moșnegi ursuzi. „Narcise, narcise !“ Senzația de panică sporea într-însul ; ajungea aproape la claustrofobie. Știa de ce : pentru că mai înainte cu trei ore Tony nu răspunsese la telefon. S-ar putea ca trenul să se oprească pentru cine știe ce alt motiv și el, Mills, să spargă tigva cine știe cui, fără nici un rost. S-ar putea să nădușească și să-și scoată sufletul peste șinele din dreapta și să facă vînt lăzilor de pe rambleu și să aștepte un camion care n-o să vină... În pofida temperaturii scăzute, pe băncile de pe peron ședeau oameni așteptînd, așteptînd, purtînd pecetea cumplitei nefericiri universale pe fețele lor, ținînd strîns în mînă geamantane de carton, biete lădițe sărăcăcioase. Copii. Deodată, glasul tărăgănat, neașteptat, elegant al unui megafon, dînd informații despre un tren. Trenul : da, e real ; are să se întîmple, cineva are să moară, mii de lire, vremea o dovedea. Curul Elefantului : de cealaltă parte a dealului mortierele așteaptă, nemții-s acolo, unghiul la 30°, deoarece bătaia tirului e mare, așteaptă, stai așa o clipă, uite-i că vin, nătărăii, vin prin zăpadă și prin ploaie ca să moară, latitudinea oricare ar fi, ține seama de variațiile de elevație între ei și noi, vîntul neglijabil, dar zăpada, nu cumva zăpada are vreun efect asupra obuzelor de mortier cînd ele se înalță în atmosfera înghețată ? Era o luptă. Oamenii mor în lupte. Tîrăști rănițiii pînă la hotelul Taffelberg, ca să poată fi din nou răniți. Hoiturile vechi de cîteva zile, împrăștiate la întîmplare pe pajiștile de la Hartenstein. Era o luptă ; oamenii mor în lupte. Dar nu soldatul

Mills. Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă o dată ! Pufăitul aburilor, asemenea unui gaz murdar, asemenea unei benzine care picură, aşteptînd un pretext ca să facă explozie...Careva are să moară. „Doamne, mi-e frică. Vin. Îi simt. Cum arată oare cei ce merg spre moarte ?“

Duceau lăzile de-a lungul peronului, zoriţi, în întîrziere, desigur, trenul cu gîndul (dacă au şi trenurile gînduri) la plecare, erau doi la număr şi cu ei un şofer şi atunci o parte din fiinţa lui Mills se destinse. Unul dintr-înşii e deşelat şi are mutră de conţopist, cu ochelari, abia dacă poate vedea din pricina zăpezii ce s-a aşternut pe ei, iar celălalt e solid, nu un fătălău oarecare, dar ce contează, categorie grea pe terenul de fotbal, însă o nimica toată în ochii fostului soldat Mills care a omorît el alţii mai grozavi...

Vagonul tocmai vibra încordîndu-se, fremăta, cînd iată că se mai sui cineva, o fată, o şcolăriţă pe care o văzuse alergînd în urma funcţionarilor de la Regie. Mills privi la oamenii care tîrau lăzile către vagonul de clasa întîi şi le auzi fiecăruia buşitura pe lemnul dur, cînd ladă cu ladă fu ridicată şi trîntită pe coridor.

O fluierătură, apoi uşi trîntite şi Mills se simţi ceva mai în largul său, despărţit de mulţimile care puteau fi martore, care-i puteau feri pe cei doi funcţionari de umilirile, suferinţele sau orice alt necaz le hărăzea această vineri de 13.

Fata deschise uşa compartimentului, şovăi, gata să treacă mai departe. Era o şcolăriţă, purta un impermeabil bleumarin şi un fular viu colorat. Era tare drăguţă şi zveltă şi cu acea curăţenie a pielei pe care o au doar copiii. Deşi nu frumoasă propriu-zis, era destul de atrăgătoare şi destul de măricică să merite să te uiţi la ea, dar Mills o privi cu groază. Nu voia să intre nimeni în compartiment. N-ar fi mare lucru, dar copiii ăştia observă totul, sînt foarte buni martori şi pe una ca ea n-ar putea-o lovi. Iat-o că şi roşeşte, cu acea nevinovată expresie a feţei care şi-a amintit de „Nu te aşeza într-un compartiment unde nu e decît un bărbat singur.“ Frigul îi rumeneşte obrajii şi Mills observă cu uimire că-i picura sînge din gură. Ea roşi din nou sub stăruinţa privirii lui şi aproape că fu gata să plece cînd, zdruncinîndu-se, trenul se urni din loc. În mintea ei, păru că dă din umeri, apoi — gata oricînd s-o tulească — închise uşa şi se aşeză la marginea băncheţei,

în diagonală cu el, fără ca să aibă nimic de citit, de făcut sau măcar — în afară de Mills — nimic de văzut.

Lucrul acela mare și trandafiriu care era fața lui și care strălucea de curățenia săpunului fin și de prospețimea ușorului du-te-vino al unui aparat de ras electric, se încreți din nou în mii de cute. Zău că avea o piele argăsită ca de porc bărbierit și că buzele groase îi atîrnau ca niște bucăți de carne moartă. Peste putință să ai încredere într-o față așa de neutralizată, deși Tereza auzise că e un dentist bun. Dindărătul ochelarilor, ochii lui căprui, peste măsură de măriți, aduceau înspăimîntător aproape de ea chipul acela neutru, prea ca de slănină, înfățișînd o personalitate inexistentă ; era neplăcut să se apropie atît de mult de tine niște ochi. Tereza înregistră fiecare imperfecțiune, fiecare vas de sînge, fiecare cută de oboseală, totuși nimic, nimic în măsură a-i inspira încredere. „O, Doamne, recunoscu ea, rugîndu-se plină de teamă, încrezătoare în El, mi-e frică..." Oare și dentistului, cînd o privea pe ea, i s-or fi părînd fața, gura ei deschisă, înșiruirea dinților și mucoasa gurii tot așa de monstruos de aproape ? Vedea cît îi era de spaimă ? Cutele adînci ale obrajilor lui îi ascunseră surîsul de groază — fetei îi tremurau coapsele de n-ar fi fost în stare să se țină în capul oaselor dacă ar fi trebuit să stea în picioare — și domnul Armstrong, apropiindu-se, spuse :

— În cazul acesta, vezi, ar trebui să fixăm o altă oră cu medicul-anestezist...

— Nu că mi-ar fi teamă s-o scot, lămuri Tereza, descleștîndu-și o clipă gura larg deschisă, dar nu-mi plac àcele.

— Firește, recunoscu domnul Armstrong. E ușor de înțeles, încuviință el, ca și cum înlăuntrul său ar fi rînjit și și-ar fi spus : „firește, vii de la țară, ești o fată din veacul al nouăsprezecelea ; crezi în vorbe și în adevăr și în Dumnezeu și în emoții ; urăști știința și adevărul aritmetic și necesitatea àcelor ; ai rămas la farmece și la vrăjitorii..." Mîna lui dreaptă descria pe undeva un arc precis, astfel încît gîtul și fața rigidă a fetei nu se puteau întoarce să-l urmărească și numai rotindu-și ochii putea zări ascuțișul mereu mai apropiat al unui obiect de sticlă (sau de ce o fi fost). „Vineri în 13", își

spuse ea cu o ţinire de curaj. Ce mai fel de a-ţi petrece ziua de vacanţă de la jumătatea trimestrului !

— O nimica toată, rosti domnul Armstrong. O nesimţită împunsătură de ac. Pot refrigera pielea la suprafaţă, dacă doreşti...

Nu, nu, răspunse ea. Trebuie să prind trenul.

Ceea ce era, dar nu întru totul, adevărat. Cuvintele pe care le folosise lăsau să înţeleagă însă că de acolo trebuia să alerge direct la gară. Asta nu era adevărat. Mai înainte simţise acea încîntătoare căldură care, înainte de a se fi prefăcut în frică, sălăşluise în pîntecul, ba şi în sînii ei. Un val de sînge îi împurpură obrajii, cînd se gîndi la sîni. Purpură stărui, dogorînd-o, în vreme ce mîna aceea porcină dar nemaipomenit de curată, răsădită pe partea de deasupra a degetelor cu firicele de păr brun, îşi încheie arcul de cerc.

Tereza deschise larg gura, în tăcuta parodie a unui ţipăt, mîinile tremurîndu-i acum de groază, palmele înfierbîntîndu-i-se de năduşeală. Şi în vreme ce ochii i se întîlneau cu obiectul acela de sticlă, plin de scîrba de cocaină sau de ce o fi fost, şi refuzau să se oprească şi să se concentreze asupră-i, în închipuirea ei răsunară goarne, cavaleria tropăi în uniforme strălucitoare şi imaginea fu pînă într-atîta de vie, încît fata strîmbă din nas, supărată de mirosul de carne de cal năduşită. Şi urmară lungi şi ucigătoare clipe în care i se păru că domnul Armstrong apăsa cu toată puterea lui.

— *Aşa !* spuse el. Nimica toată nu ?

— Sigur, admise Tereza spunîndu-şi „Doamne, ce clipe de groază, dar mă aşteaptă răsplata !" Şi lăsă valul fierbinte de dragoste sau de ce o fi fost, s-o năpădească, aşteptînd să-i amorţească gingiile. Vineri 13 februarie e înainte de sîmbătă 14 şi sîmbătă e ziua de Sfîntul Valentin [1]. Ce minunată perspectivă ! O să meargă din prăvălie în prăvălie pînă ce o să găsească o ilustrată aşa cum voia ea, care s-o exprime în întregime ; la adăpostul anonimatului, avea să se predea cu totul ; e permis, are adresa...

— Plecată de la şcoală ? întrebă domnul Armstrong.

— Zi liberă la jumătate de trimestru.

[1] Considerată ca ziua imperecherii păsărilor, ziua îndrăgostiţilor şi a trimiterii scrisorilor de dragoste *(n. tr.)*.

— A, da. Şi ai venit aici. Domnul Armstrong rîse cu bunăvoinţă, un rîs ciudat, nu pe atît de neutru cum îi erau carnea şi ochii, un caraghios chicot al unuia care nu s-ar fi cuvenit să rîdă ; era prea firav, prea aproape de feminitate. Mergi după amiază la cinematograf ?

— Nu cred.

— Urîtă zi.

— O să pot mînca după ce aţi isprăvit ?

— Firește. De îndată, folosind însă cealaltă parte a gurii. Ai dinţi buni.

— Da ?

— O, foarte buni. Acum doctorul ridică în aer ceva : groaza o face pe Tereza să-şi simtă şoldurile năpădite de sudoare ; îi ajunge prin cîte a trecut astăzi : Doar să văd...

Doctorul introduse obiectul acela în carnea amorţită a gingiilor ei. Fata se cutremură, dar îşi spuse : „ce scîrbos, să faci toată ziua o asemenea treabă, nici nu-i de mirare că arată a porc“ ; dar se corectă : „nu arată, atîta numai că-mi este mic tare frică.“

— Nimic, spuse iar domnul Armstrong ; asta era vorba lui de predilecţie. N-ai simţit nimic, nu-i aşa ?

— Nimic.

— Mai aşteptăm încă o jumătate de minut.

— Probabil că plătiţi foarte mult pentru electricitate, se pomeni ea vorbind, căutînd un subiect de conversaţie. Toate luminile şi maşinile astea.

— Enorm, recunoscu doctorul pornindu-se pe mărturisiri : patruzeci de lire trimestrial.

— Patruzeci de lire !

— N-o să doară, o asigură apoi. Un dinte uşor.

Dar nu-i putea da crezare. O mintise şi înainte. Şi uriaşul cleşte metalic cotrobăi într-un colţ ascuns al gurii, strînse, se propti o clipă, aşa încît pe Tereza o străfulgeră văpaia clocotitoare a spaimei, apoi găsi ceva de care să se prindă. Acum, cu cealaltă încheietură a mîinii sprijinită de fotoliu, domnul Armstrong îşi caută o poziţie convenabilă, răsuflarea i se îngreunează, el se opinteşte, pufăie, ba şi transpiră. Efectul injecţiei se pierde cu totul în nimicitoarea durere. „Să vezi că-mi sparge maxilarul !“ Dar n-are să plîngă. I se adună apă în ochi şi se străduieşte să n-arate, s-o oprească. N-ar fi

frumos să-i lunece pe față. Apa ar fi luată drept lacrimi, ceea ce nu-i adevărat, desigur. Acum simte gustul sîngelui în gură, deși se pare că dintele nu poate fi urnit din loc. Domnul Armstrong răsuflă o clipă, apoi se repede asupră-i cu toată puterea, neluînd-o în seamă pe Tereza, atacînd lucrul acela neutru, măseaua. În sfîrșit, i-o arată, cu colții sîngerînd, iar ea se simte cuprinsă de amețeală o dată cu ieșirea din postura de totală rigiditate, pe cînd gîndul, trecînd peste durere, îi șoptește plin de bucurie : restul zilei e al tău..."

Acum nu mai dorea decît să scape de ea :

— Clătește-ți gura, s-a terminat, gata.

Nu mai spuse nimic, aștepta să-i țină pardesiul, străduindu-se în felul său porcesc să pară politicos.

— Ai fost foarte curajoasă, îi zise la urmă dar astea erau vorbe goale ; sunase infirmiera, să aducă din sala de așteptare pe următorul pacient.

Cuviincioasă, dar zăpăcită, păși în coridorul cald și deschise ușa grea de sticlă. Aerul umed și înghețat și scursuri de zăpadă murdară pătrunseră în vestiar, i se furișară pe mîneci și în bluză, îi accelerară răsuflarea.

Se avîntă temătoare în prăvălie, învingîndu-și sfiicimea, deoarece va avea de mărturisit cuiva și de spus : „Pe asta o vreau". Dincolo de revistele cu copertă lucioasă care alimentează egoismul femeiesc, îl stîrnesc, și osîndesc tot ceea ce, ca și Tereza, e normal, obișnuit, capabil de milă, dincolo de uriașele maldăre de romane cu strălucitoarele, excentricele lor supracoperte, stăteau cărțile poștale cu felicitări de ziua nașterii și a numelui, iar pe o tavă — ilustratele de Sfîntul Valentin care o interesau. Cercetă textele banale și pozele pretențioase. Nici una nu exprima ceea ce ar fi dorit ea să exprime. Douăsprezece și zece. La nevoie o să renunțe la masa de prînz, la orice, numai să primească *el*, mîine dimineață, ilustrata. Într-o a doua prăvălie ilustratele erau toate umoristice, iar de o a treia prăvălie nu știa. Rătăci fără rost pe străzi, din ce în ce mai cuprinsă de panică, mintea strigîndu-i *tremul, tremul, n-ai încă nici măcar marca poștală cumpărată, fugi înapoi la prima prăvălie !* Nu, se hotărî, o să piardă tremul, chiar dacă mămica se supără și chiar dacă e să umble toată după amiaza...

Trecea prin faţa unui magazin de mode, cînd văzu o colecţie de ilustrate aşa cum le dorea. Erau foarte cum trebuie, izbuteau să fie sentimentale fără să fie searbede, calde fără să vizeze abjecţia, şi Tereza îşi dădu pe loc seama că una dintr-însele putea exprima întocmai ceea ce voia ea să exprime. Se strecură sfiicioasă prin impunătorul şir al vînzătoarelor împopoţonate şi al celor cîteva cliente, şi-şi alese o ilustrată. Fu niţel dezamăgită cînd văzu că nu se afla pe spatele cărţii poştale nici un vers, dar pe de altă parte se bucură că spaţiul gol îi îngăduie posibilitatea unui vers, a cîtorva cuvinte sau a ceva scris de mîna ei.

Fata intră apoi în căldurica unui lactobar şi se aşează într-un colţ să bea un pahar de Horlicks [1] şi să mănînce pîinişoare cu şuncă, privind la lustrul neprihănit al ilustratei. Ce să scrie pe ea ? Înconjurată de aburii mîncărurilor, de ţăcănitul casei de marcat, de ţipetele fetelor care nu cunoşteau preţul tăcerii, de tinerii ce înfulecau ca porcii şi de bătrînii care ciuguleau firimituri ca păsările, străduindu-se să-şi concentreze emoţiile, cugetă şi încercă să scrie : „Ralph" ; numele ar fi trebuit să fie mai cald decît paharul de Horlicks, ar trebui să-i redea în trup căldura şi simţămîntul acela de nerozie, de îndobitocire pe care-l încerca ori de cîte ori se întîlnea cu el. Degeaba însă. Ba nu lipsi mult chiar să iscălească ilustrata. În cele din urmă, se înapoie în obositoarea căldură umedă a librăriei, îngrijorată acum, măreţ de absurdă, fără pic de demnitate, stăpînită de dorinţa nebună de a face ce i-ar place *lui*.

Doamne, erau rafturi întregi de poezie. Deschise un volum al unui autor de care nu auzise niciodată şi tresări cu un simţ de vinovăţie, dînd de pîngăritoarele cuvinte *Apăsătoarea ruşine a nesătulului pat*... Roşi, aducîndu-şi aminte (ca şi de Corunna, de 1808, şi de propoziţiile adjectivale) de băieţii care rîdeau pe înfundate într-un colţ al clasei, iar ea se simţea umilită, spurcată de aluziile lor la un alt lucru femeiesc... Volum după volum, vechi, nou, cunoscut, necunoscut. Erau prea multe, o copleşeau nenumăratele rînduri, din cale afară de subtile, trecînd peste esenţial, peste ceea ce voia să spună ea, într-un nor de cuvinte...

[1] Băutură dulce pe bază de lapte (*n. tr.*).

Unu fără cinci.

„Doamne, ce mă fac ?“

„Scrie aici. Orice. Adevărul. *Iubitule, iubitule, mă doare...*“

„Pune-o repede la cutie...“

„Numaidecît, mai înainte de a-ţi pieri curajul...“

„Uite o cutie...“

„Ehei, o să-l usture, o să-l facă să-şi dea seama de răspunderea pe care o poartă...“

Un chicot, ca de femeie redevenită copilă, trenul, patru minute, şase străzi de traversat, scările, mulţimea, trenul de Londra care pleacă, voiam să-mi iau nişte ciocolată, uite că trîntesc uşile, *Iubitule, iubitule, mă doare* — adevărul absolut, începînd din seara aceea, încleştarea gurilor, nici un cuvînt în plus... „Închid uşile, Doamne, mi-am pierdut răsuflarea, mă doare măseaua, sîngerează iar !“

Băutura de la lactobar îi veni înapoi pe gît şi în coridorul trenului se produse o bruscă senzaţie de apăsare, o încetare a tuturor sunetelor străine care o însoţiseră de-a lungul şi de-a latul oraşului : picioare, voci, ambreiaje, suflul aerului ; iată o uşă...

În compartiment sta un bărbat cu faţa înnegrită, un miner de bună seamă şi, suflînd încă din greu, Tereza păşi cu un picior dincolo de uşa pe care o deschisese şi simţi dintr-o dată, pe loc, o tensiune electrică, îngrozitoare, astfel încît îl privi pe bărbat şi văzu că deşi sta într-o poziţie nepăsătoare, prea detaşată, era totuşi încordat ca un tigru hăituit, ascunzînd o energie uriaşă, primejdioasă. O privi, şi în ochii înconjuraţi de cărbunele meseriei lui se citea un examen fără cruţare, măgulitor pentru că o lua drept femeie, în ciuda impermeabilului ei bleumarin şi a beretei ; dar înlăuntrul privirii aceleia înfometate, pătimaşe, era altceva, groaza, frica atotstăpînitoare şi, fără să ştie cum, fata simţi că i-o stîrnea chiar ea. Instinctul cel mai adînc îi striga să plece de acolo, să nu rămînă singură în atmosfera aceea de încleştare, dar fu chiar în clipa în care trenul se puse în mişcare şi totul, o dată cu fiecare amănunt al expresiei bărbatului, se spulberă, aşa că fata se şi întrebă dacă fusese aievea ceea ce văzuse. Omul îşi întoarse capul să se uite la peroanele care, schimbate fiind acum raporturile de perspectivă, începeau să defileze prin faţa ochilor lui, aşa încît părea că nu trenul se mişcă, ci toate

celelalte, într-altă direcție. Tereza se așeză, inima îi mai zvîcnea din cauza concentrării din ultima oră, și pe domnul Armstrong, șters din minte o dată cu uimitorul adevăr al mărturisirii pe care o făcuse, îl dădu uitării. Acum Ralph are să știe. Pe factorul poștal nu-l putea opri nimic. Or s-o arunce într-un sac, or s-o ducă altundeva, or s-o sorteze conform destinației, or s-o pună în alt sac, or s-o transporte într-un vagon, într-un tren, într-o altă tașcă. Nimeni n-o să se uite la ea — erau toți prea ocupați, și nu lipise plicul — și mîine dimineață va fi azvîrlită în cutia poștală și, undeva în casa aceea, ochii lui vor citi cuvintele scrise de ea.

Mintea îi era atît de concentrată asupra închipuirii scenei, încît doar instinctul îi încreți pielea de mirare și neliniște. La început, lucrînd numai prin asociație de idei — seara aceea, sărutul, călătoria în autobuz, lacrimile în pat, lungile zile neutre și posomorîte care se scurseseră de atunci încoace — Tereza își spuse că toate se petreceau doar în mintea ei. Apoi tot sîngele îi năvăli în inimă, cînd își dădu seama că bărbatul din colțul în diagonală fluiera, fluiera melodia care îi chinuia și ei memoria. Era un fluierat slab, amărît, involuntar, dovadă de nervozitate, de încordare, de gînd dus departe și Tereza se întreba de ce omul acesta, care se vedea bine că nu are nici o legătură cu parchetul unei săli de dans, e obsedat de o astfel de melodie.

Tony nu dormi mult. Pe la mijlocul nopții își dădu seama că începe să ningă și cugetă amarnic: asta-i, ăsta e lucrul care o să dea totul peste cap. Se afla în situația unui general care, în clipa cînd se pregătește să dea un atac nimicitor, e înștiințat că jumătate de divizie se află la o depărtare de o zi. Dacă totul merge strună, n-are nici o importanță pentru că pozițiile inamicului vor fi luate și o divizie la Z [1] + 1 nu contează. Dar dacă se ivește cea mai mică defecțiune sau nepotrivire chiar în ziua Z, este firesc desigur ca atacul să se prefacă în dezastru la Z + 1, fără a mai cugeta la grozăviile de la Z + 2 și Z + 3...

Îi făcu plăcere să-și scoată trupul cald, înfierbîntat, din deprimarea bogată în închipuiri a patului și să înceapă ziua

[1] Ziua dinainte fixată pentru declanșarea unei operații militare (*n. tr.*).

la ora şase. Constată că nervozitatea îl făcea uituc. Trecu dintr-o cameră într-alta cu lista de obiecte necesare, pregătind hainele cele bune pe care Mills avea să şi le pună la întoarcere, iar pe masa din salonaş prinse a aşeza lucrurile pe care urma fie să le îmbrace, fie să le care cu sine. Ziua avea să fie foarte rece, aşa încît pe sub vestonul şi pantalonii cei murdari şi roşi, Tony îmbrăcă rufe de corp groase şi un pulover. Îşi tot aducea aminte, intrînd în panică, de alte şi alte lucruri şi se repezea să le ia şi să le adauge echipamentului pentru ziua aceea — ochelarii, harta, bereta, revolverul automat pe care îl verifică iar şi iar. Umplu săculeţul de nailon cu funingine şi praf de cărbune şi-l legă, aruncîndu-l apoi deasupra micului maldăr de obiecte. Mănuşile. Se duse în vestiar, le aduse cu o scrupulozitate desăvîrşită, amintindu-şi apoi de altceva, după care porni din nou. Îşi goli buzunarele de fiecare lucruşor de care n-avea nevoie sau care ar fi putut să-l dea de gol şi era tocmai pe punctul să-şi ia portofelul, cînd se răzgîndi, scoase cîteva hîrtii de o liră şi dosi portofelul într-un sertar al dulapului printre butonii de guler.

La ora şapte îşi potrivi ceasul după Londra şi ascultă ştirile, de unde află că vor mai cădea zăpezi mari. Ori azi, ori niciodată, hotărî el. Afară ninsoarea încetase şi se putu orienta după povara ce o purtau crengile copacului din apropierea casei că nu se aşternuseră mai mult de zece-doisprezece centimetri de omăt. Lovitura îşi urma cursul...

Ieşise liniştit din casă, cînd îl fulgeră un alt gînd. Buzunarele îi erau atît de supraîncărcate şi de stînjenitoare, că trenciul în care-şi ascunsese revolverul căpătase o uşoară mişcare proprie. Tony nu voia să mai care cu el şi altceva ori să rişte vreo întîlnire cu domnul ori doamna Meredith. Totuşi se înapoie în casă. Într-o cameră de la parter, dormitorul apartamentului, lumina era aprinsă şi dinăuntru se auzi un lung căscat ca protest parcă împotriva obligaţiei de a începe o nouă zi. Tony descuie uşa de intrare în propriu-i apartament şi pătrunse încetişor înăuntru. Începu să caute o mănuşă de toaletă. Era într-un asemenea hal de încordare, încît nu-şi putea da seama de ce el şi Mills ar avea nevoie de asemenea mănuşi. Totuşi, înţelegea oarecum că ar putea să aibă urgenta nevoie peste zi să se prefacă din doi oameni cu faţă tuciurie, dintre care unul cu ochelari şi amîndoi cu bereţe pe cap, în

doi oameni cu chip curat, nici unul cu ochelari şi amîndoi cu capul gol. Asta însemna să ţii seama de o eventualitate care era de dorit să nu se producă ; însemna să presupui că, într-un fel sau altul, evenimentele zilei s-ar putea întoarce împotriva lor...

Pe şosele treaba merse uşor, dar pe drumeagurile care duceau la nisipărie maşina lui era cel dintîi vehicul al zilei şi avea de luptat binişor cu zăpada. Mai era încă întuneric, atunci cînd Tony ajunse la nisipărie. Intră cu spatele, aşa încît maşina să poată fi în orice clipă gata de plecare. Nu-i făcu plăcere să deschidă ; nu mai era generalul care dădea un atac, ci soldatul prost care îl aducea la îndeplinire. N-avea la el nimic cu ce să poată acoperi automobilul, doar cîteva ramuri în vederea unei uşoare camuflări. Parcase maşina adînc înăuntrul excavaţiei, ascunsă privirilor oricui ar fi trecut, după ce avea să se facă ziuă, prin dreptul intrării. Plecă tîrînd după el o creangă, ca să şteargă urma propriilor paşi ca şi pe aceea a cauciucurilor şi în felul acesta îndepărtă într-o oarecare măsură orice urmă ce ducea de la nisipărie la drumul mare. Bătu pe urmă trei kilometri pînă să ajungă la noua parcelare. Cerul se lumina acum, încet, de ziuă. Cînd sosi în sat, luminile ardeau, cîinii lătrau şi văzu fumul sobelor abia aprinse ridicîndu-se în văzduh. Nu-l zărise ţipenie de om şi se afla acum la o depărtare de patru kilometri de automobilul lui.

În staţia de la capătul liniei se afla un autobuz luminat, cîteva siluete înăuntru şi altele care se apropiau din direcţia opusă. Era îmbrăcat cu haine murdare, avea o barbă de cîteva zile, o beretă, ochelari şi se aşeză în fundul autobuzului. N-avea să-şi întoarcă nimeni capul spre el. Numai taxatorul avea să-l vadă, deoarece la capătul celălalt, în centrul oraşului Wicester, n-o să coboare mai înainte ca toţi ceilalţi pasageri să fi coborît.

La orele nouă era în oraş, avînd libere înaintea lui trei ceasuri, revolverul izbindu-i-se de picior, calabalîcul hainelor stingherindu-i mişcările gîtului. Rătăci pe străzile din centru, prin lapoviţa care împroşca pantofii şi ciorapii fetelor, dar se sătură repede ; ceea ce era într-însul detaşat, intelectual, cinic, înţelept, urmărea ceea ce era partea fizică din el, în

stare de luptă, cu o vagă teroare, obosită mai înainte ca temerile zilei să fi început, să fi avut vreo justificare.

Ultimii trei kilometri Tony îi făcu pe jos, nu numai ca să umple timpul — așa cum mergeau lucrurile avea să ajungă pe la douăsprezece și un sfert, posibilitate căreia i se împotrivi anevoie, coborînd din autobuz cu șapte stații înaintea depozitului de cărbuni — ci și ca să se încălzească, să piardă impresia de irealitate iscată de gloatele din oraș, de palele calde de miros de bucătărie ce se strecurau pe uși, de neobrăzata procesiune a cărnii femeiești. Îi venea greu să se ducă înapoi cu mintea la atmosfera de alarmă de la Oosterbeek, la puternica zguduire a 88-urilor și la salturile rapide pentru a te adăposti îndărătul resturilor de zid, îndărătul copacilor subțiri...

Douăsprezece și douăzeci.

Nimic alta decît goana vehiculelor prin lapoviță.

Tony intră în closetul public. Dădu peste un om care, fără să se întoarcă, își dădu cu părerea : „Ce zi !"

Înlăuntrul cabinei încuiate, Tony desfăcu punga de nailon și, cu mîinile goale, își mînji fața cu funingine și praf de cărbune. Oglinzi nu erau, nici aici, nici afară, deasupra chiuvetelor. La așa ceva nu se gîndise. În sfîrșit ! O să se controleze el într-o vitrină sau în oglinda camionului. Se străduí pe cît putu să evite căderea prafului negru pe scaunul toaletei ori pe dușumea și luă aminte ca mîinile, desigur fără mănuși în acele clipe, să nu i se atingă de nimic, să nu lase cumva vreo urmă, clară pentru oricine va fi îndeajuns de isteț ca să pună în legătură camionul furat cu urmele de funingine dintr-un closet public...

Douăsprezece și jumătate.

Se văd mai multe persoane care se duc spre casă. În vitrina unui băcan Tony zări o vagă reflectare a sa și-și încrucișă privirea, peste o stivă de cutii de conserve, cu a unei vînzătoare, așa încît, încercînd o senzație de ciudată stînjeneală, simți că roșește sub stratul de funingine. Fata surîse, iar Tony era mult prea îngrijorat și-și văzu de drum, lăsînd un fel de martor înapoia lui și conștient că asta reușise să facă : era mai bine să-i fi făcut cu ochiul ori să-i zîmbească...

Uite-l că vine !

„Înţelegi dumneata, Tobias, că nu putem tolera una ca asta aici !“ Camionul venea dintr-o altă direcţie către Wicester şi Tony crezu o clipă că avea să depăşească depozitul de cărbune. „Ori pleci dumneata, ori fata !“ „Plec eu ! Şi cu multă plăcere !“ „Îmi pusesem nădejdea în dumneata, Tobias !“ Camionul intră, despicînd ca de obicei şirul de vehicule. Blondul surîde cu faţa la fel de murdară ca şi cea a lui Tony. „Sînt sătul de toate cîte-s aici şi sătul de dumneata şi de clica asta de farsori care nu ştiu să deosebească un Cézanne de un bideu !“ Ruşinea care-l năpădise pe director. A înţeles el cît se poate de bine aluzia la bideu. Dovadă — ura neîmpăcată pe care o poartă bărbaţilor normali. S-o săruţi pe Margot pe gură este ceva murdar, ceva ce nu se poate suporta. Cînd cei doi sar din camion şi un răstimp de linişte în circulaţie permite zgomotului uşilor trîntite să ajungă prin aerul rece pînă la el, Tony se întoarce şi se uită înfricoşat către panourile de afişaj. Nu trebuie să-l vadă şoferii acum, pentru că deşi e altfel îmbrăcat decît în ziua în care descoperise depozitul, bereta îi este aceeaşi şi poartă acciaşi ochelari şi dacă-l recunosc sub mînjeală au să se mire desigur de transformarea unui contopist sfios cu servietă într-o imitaţie ochelaristă a lor înşişi...

Tony se întoarse şi-i zări pe cei doi oameni păşind de-a lungul trotuarului, cu obişnuita şuviţă de fum albastru pe care fumătorii o lasă să le fugă printre buze. Rămase nemişcat, inima zvîcnindu-i aşa de tare încît părea că-l clatină niţel şi-i bîlbîie picioarele ; automobilele treceau în goană, conduse sau ocupate de nătărăi care se zorcau să muncească, să mănînce, să moară, iar zăpada pîngărită era azvîrlită asupră-i în împroşcături mari ; nu se clinti.

Cei doi şoferi intrară tot în aceeaşi crîşmă unde intraseră în zilele de recunoaştere a terenului şi unde luminile erau şi acum aprinse ; uşa se închise înapoia lor. Tony o luă de-a lungul trotuarului străduindu-se din răsputeri să facă pe nepăsătorul, dar şovăi cînd fu lîngă intrarea în depozit, în faţa căruia nu se afla nimeni. „Nu te întoarce îndărăt, ar dovedi că te simţi vinovat ! Ai intrat ca să comanzi o tonă de cărbuni.“ Iată-l acum înlăuntrul curţii, ţinîndu-se după fascinantele, adîncile urme lăsate de cauciucuri în zăpadă. Nimeni jur-împrejur. Putea vedea acum de amîndouă părţile şoselei, dar amintindu-şi de ochii vînzătoarei, cîntec fără

cuvinte dincolo de geamul pervazurilor, își luă acrul unui client venit să facă o comandă la un depozit de cărbuni și care se miră că nu vine nimeni să-l întrebe ce dorește. Merse pînă la cabană, încercă ușa și nu lipsi mult să se prăbușească de emoție cînd ușa se deschise. Nici în cabană nu era însă nimeni. Acum se găsea între cabană și camion, de pe șosea nu-l putea vedea nimeni, decît dacă s-ar fi uitat cu o deosebită atenție. Răsuflarea-i isca în gerul după amiezii valuri de groază rece, materializată. Cu mîna înmînușată se prinse de cea mai apropiată ușă a camionului, dinspre șofer. Simți cedarea mecanică și apoi redusa greutate a ușii, gata — datorită ușoarei înclinări spre el a terenului — să se rotească pe balamalele ruginite, dacă i-ar fi dat drumul. Înțelese, îngrozit, că va trebui ori să trîntească ușa, ori să plece cu ea deschisă. Zgomotul trîntiturii s-ar auzi pînă în stradă. Careva aflat în fața crîșmei, în clipa cînd ar ieși, s-ar putea întoarce și striga : „Hei, e cineva în camionul vostru !“ și șoferul s-ar așeza în mijlocul șoselei sau ar găsi o altă mașină să-i blocheze drumul, iar el, Tony, ar întoarce, s-ar ciocni de ceva și în vremea asta Mills, dragul de Reg, care execută partea cea mai grea a loviturii, s-ar urca în tren de pe peronul șase cu drugul lui de fier și cu fața mînjită. Nădușala coborî într-o singură linie dreaptă de-a lungul prafului de cărbune, dîndu-l în vileag, vădind că de fapt e alb. Nu trebuie, își spuse, să închid ușa trîntind-o. Amănuntul ăsta luase o importanță uriașă pentru el ; uitase cu totul de zgomotul pe care trebuia neapărat să-l facă motorul

Sub capota automobilului, haosul dezordonat al mașinării, prost îmbinate, ca o minte bolnavă într-un cap frumos ; de necrezut ca un lucru atît de solid, de simplu și de puternic pe dinafară să fi fost întocmit de mîntuială. Bateria era de cealaltă parte a capotei. Cei nici doi metri pe care-i străbătu ca să treacă prin fața camionului, ros de îngrijorare cum era, aproape că-l istoviră. Legă de polul negativ al bateriei bucata de sîrmă pe care o adusese, și se reîntoarse respirînd greu, de partea unde sta șoferul. Mîinile-i calde, nesigure, fixară acum celălalt capăt al sîrmei de comutatorul bornei de la bobină.

Se angajase așadar. Dacă ar fi fost prins acum, exista dovada tentativei de furt. Tony se săltă în cabină, trase de butonul

de contact şi motorul prinse deodată a dudui aproape neaşteptat de aprig ; puternicu-i muget îl năuci, micşorîndu-i capacitatea de a lua iniţiative, de a se descurca ; se simţea la fel de neajutorat ca unul care în clipa aceea învaţă să conducă...

Acum că se băgase în ciorbă pînă peste cap, spaima îi intra în piele. Trebuia să se orienteze învingînd o groază mintală potrivnică şi năucitoare. Era tot acea veche senzaţie, de care îşi aducea prea bine aminte ; teama de moarte şi de dureri mari. Şi, din această pricină, îi fu cu putinţă să-i reziste într-o anumită măsură. Închise uşa, o încercă apăsînd cu piciorul. Apoi se înfundă bine pe banchetă, privi drept înainte încă stăpînit de zăpăceală, gîtul răsucindu-i-se în vreme ce camionul încheia cercul pe care-l începuse la comanda şoferului, şi mînă maşina încet pînă la ieşire.

Acolo se opri de nevoie, circulaţia intensă neîngăduindu-i să iasă în şosea. Uşa cîrciumii se deschise şi cineva se ivi. Nu era nici unul dintre *ei*, dar pe Tony îl trecură năduşelile. „Dă-i drumul, *dă-i drumul*“, îi striga mintea adresîndu-se nesfîrşitei procesiuni de vehicule care înainta cu patruzeci şi cinci de kilometri pe oră. Dacă omul ăsta se întoarce, înseamnă că... Dar nu se întoarse ; o luă, cu capul plecat, pe drumul din dreapta, trecînd prin faţa „Taurului roşu“ şi coti pe calea pe care Tony nu avea s-o folosească. Totuşi, Tony îşi pironi privirea la dreapta, înspre uşa cîrciumii ; o întrerupere a traficului care venea tot din partea aceea îi îngădui să se angajeze pe şosea şi, îmboldit de teamă, gonea în direcţia cealaltă cînd, într-o clipă de zăpăceală cu neputinţă de priceput, se făcu auzit răgetul puternic al unui claxon şi o maşină mare, alergînd cu şaptezeci şi cinci pe oră, trecu — în vreme ce de-a lungul a vreo sută de metri şoferul nu mai contenea să urle — din direcţia în care Tony, obsedat de uşa crîşmei, nici nu se uitase. În iureşul accidentului abia evitat, Tony văzu întoarsă către el o faţă indignată, care înjura de mama focului şi, în durerea de cap care-l apucă în aceeaşi clipă, înţelese că scăpase de o gravă ciocnire numai datorită îndemînării celuilalt şofer. Se afla prins acum în valul de vehicule care ieşeau din Wicester ; în dreptul crîşmei o luă la stînga şi în cîteva clipe depăşi coloana ; era în siguranţă acum — cel puţin teoretic vorbind — în siguranţă datorită unui avans de o jumătate de oră, reprezentînd numărul de sandvişuri şi de

halbe de bere consumate de şoferi, parcurgerea a două sute de metri, surpriza şi iuţeala reacţiei lor la surpriză şi distanţa pînă la cea mai apropiată cabină telefonică ; şi ştiind cît de reali erau toţi aceşti factori, se linişti, se simţi bine, zîmbi sub masca de cărbune şi dădu bătaie spre destinaţie.

Pe coridor, o fereastră era lăsată în jos. Zgomotele pătrundeau în compartiment : zăngănitul altui tren, tot în mişcare ; voci : „Ai ziarul ?" Şi un rîs fără rost ; megafonul obositor, prefăcînd îngrijorarea în panică ; şi, totodată, nesuferita prezenţă a fetei, întruchipare de însuşiri frumoase, de nevinovăţie, dragoste de părinţi, de „cinste-dai-cinste-găseşti." Tatăl Nostru şi trupu-i strălucitor şi drept, nespurcat. Gara Wicester se retrăgea liniştită înapoi : pachete pe cărucioare ; un indian lîngă standul de cărţi, abia zărit, agitat, cu mîini tremurătoare care despăturesc şi tot despăturesc un ziar. „Iubitul meu tată, e foarte frig aci în Anglia şi oamenii sînt lipsiţi de căldură, pradă zbuciumurilor continue ; nu fac un pas fără a se gîndi în fel şi chip la ei înşişi." Dincolo de peron, prin fumul rîgîit la trecerea printr-un tunel şi apoi în lumina zilei, necruţătoare în compartiment, chipul fetei acesteia, asemănător cu al lui Daphne : „nu-i pot face nici un rău, nu pot, dar nici n-o să fie nevoie, e o copilă ; cine are să-l oprească pe soldatul Mills, dacă nu l-au oprit diviziile de blindate SS ? Mai puţin decît oricine, o fetiţă." Dincolo de mosorul şinelor, un lung şir de panouri cu afişe, ascunzînd înapoia lor altceva. Uriaşa faţă a unui politician, cravata uşor de recunoscut de către cei care se duceau la întruniri (Mills nu se număra printre ei), mustaţa în furculiţă, oamenii eleganţi care poartă îmbrăcăminte elegantă şi rostesc vorbe deopotrivă. *Vom face tot ce ne stă în putinţă ca să menţinem aceste înalte principii fără de care Anglia, dacă nu din cauza însăşi a existenţei noastre, în orice caz fără ele, toate nu-şi mai au rostul şi trebuie s-o spunem...* Prizonierii de război încăierîndu-se pentru borîtura cîinilor, morţii cu chip de saci, vă rugăm nu călcaţi pe iarbă, principii, principii, vorbe, Doamne, cît mai vorbesc, dar cînd e lată rău îl cheamă pe Reginald Mills care, din fericire, are şi altceva decît curaj moral...

Kilometru după kilometru de monstruoase ratări : poduri, tuneluri, hangare din tablă ondulată, negre de jeg, jalnicele

izbînzi ale industriei, fumul care se ridică din uzine şi un miros de gaz, crescînd pe măsură ce se apropiau de suburbia pe jumătate cotropită de ramificaţiile uzinei de gaz. Oprire, paşi pe peron, feroviari, miros de gaz. Berea e cea mai bună băutură. Un om care-şi suflă mucii. Fata oftă, îşi schimbă poziţia picioarelor aşezate unul peste altul, întinse gîtul, îşi îndreptă atent privirea către un alt neant. Mills nu se mai uitase la ea, de cînd ieşiseră din gară. Acum se uită pe deasupra capului ei. Vapoare la Conway. Rîul Dare lîngă Rushton. Ochii lui se lăsară în jos, îi cercetară pălăria, chipul care nu era chiar de femeie, gura pe care încă nimeni n-o strivise cu patimă, curbele născînde sub impermeabilul bleumarin, picioarele aşezate domol pe bancheta atît de confortabilă. „Drăguţă copilă, îşi spuse Mills. O să fie nostimă de tot, cînd o creşte!" Dar de fapt crescuse, numai obiceiul era acela care luase hotărîrea că trebuie să aştepte, să se supună, să înveţe încă şase ani mai înainte de a o putea lua cineva de nevastă. Căsătoria era în chip vădit menirea ei, pînă şi Mills îşi putea da seama de asta; n-avea nevoie să studieze, să se frămînte cu examenele; n-avea decît să aştepte...

Din nou în mişcare, fiecare pufăit iscînd o smucitură care pocnea în umăr. Dar greutăţi nu întîmpinau; zăpada, de cincisprezece centimetri, acoperea ce se putea vedea cu ochiul; trenul însă îşi urma calea conform orariului. O licărire de apă, liniile lungi, drepte şi ulcioase ale canalelor, şlepurile înverzite de neîntrebuinţare. O fabrică de hîrtie. Un depozit de cherestea. Şi, în continuare, kilometri de suburbii murdare, mohorîtele şiruri de case. A doua oprire. Din nou paşii, de data aceasta pe un peron de lemn, un strigăt: „Iar la antrenament?" şi răspunsul nepăsător al cuiva „Numai de-ar cîştiga sîmbătă." Pui de găină vii în lădiţe, cîrîind într-una. Mills auzi sentimentalul „Aaa" al fetei. Se încărca nu ştiu ce în vagonul de coletărie, care la trenul acesta avea numai un compartiment. Orice o fi fost, încărcătura era grea. Doi oameni vorbeau şi ocărau în vreme ce încercau să ridice greutatea. Apoi chemară în ajutor pe un al treilea. Tustrei se opintiră şi, deodată, obiectul sau ce-o fi fost acel colet se prăbuşi pe duşumea. Rîsete (era deci vorba numai de bunul altcuiva) şi după aceea, stăruitor: „Trebuie să-l chemi pe Sid". Lungi minute în care nu se întîmplă nimic, petrecute în căutarea

lui Sid. Singura reacţie a fetei fu un căscat, dar în ceasul de la piept Mills simţi ticăitul slab al scurgerii timpului. Un om trecu înspre mecanic. Nimeni nu se grăbea. Mills putea simţi nepăsarea lor faţă de public. Ăsta era trenul lor, treaba lor, şi o făceau cum socoteau ei de cuviinţă. Aburii pufăiră. Un zgomot înfundat şi puternic şi o smucitură, atunci cînd ce-o-fi-fost-ul fu aruncat în vagon. „Hai, daţi-i drumul, îngrămădiţilor !“ Ispita de a se uita la ceasul tatălui lui Tony îl covîrşea. Cu mîinile stingherite de mănuşi, Mills reuşi să-l scoată. Unu şi douăzeci. Asta nu-i spune nimic. Încă cinci staţii. Rîsetele tot mai continuă, apoi strigăte : „Tot Sid săracu !“ Sîngele mînici năvăli în obrajii lui Mills. Ticăloşii ăştia te lasă întotdeauna mască. În vacanţă, la muncă, în drum spre casă, oriunde, poţi fi sigur că o să se ivească o nenorocită de întîrziere...

Mişcarea îl surprinse atît de brusc, încît nu lipsi mult să cadă de pe bancă.

Pardon, pardon...

O bruscă accelerare a vitezei, aşa încît Mills simţi că un zîmbet i se furişează pe faţă. Rabla asta n-o s-o mai ducă mult, nu mai ţine pînă-n martie. Face explozie. Alte suburbii, case mari, copaci, piloane, un teren de golf, orizontul care se depărtează, se lărgeşte, viteza e atît de mare încît simţi că are să treacă fără oprire prin staţia a treia ; dacă vom încetini, va fi desigur pentru a patra...

Penultima staţie...

Înainte de aceea la care trenul nu va ajunge conform orariului.

Gura îi era uscată şi simţea în mădulare o mare slăbiciune. Ai fi putut jura, dacă îi examinai starea corporală, că nu va fi în stare să meargă mai departe. Însă ar fi însemnat să nu ţii seama şi de minte. Iar mintea lui, obişnuită cu luptele distrugătoare, mai rele decît tot ce putea isca ziua de azi, cunoştea starea trupului, îşi aducea aminte de lupte, se învoia cu suferinţa, se hotăra s-o înfrîngă, ştiind că treaba poate fi făcută. Asta nu înseamnă că mintea lui era entuziasmată. Trupul îi tremura cunoscînd primejdiile, respingîndu-le, dar mintea, pregătită să înfrîngă trupul şi, dincolo de trup, realitatea fizică a zilei, se împotrivea, cu toate acestea, şi ea. Mills simţi o înfiorătoare amorţire, o groaznică dorinţă să lase totul baltă, să nu facă nimic, să renunţe, să plece, Tony n-o să se supere.

Puf, paf, paf, paf...

Arnhem e tare departe...

Orizontul lărgit, zăpada întinsă, cîmpuri, cîmpuri, se arată uzina electrică, vălătucii groşi de aburi pe un cer cenuşiu...

Aici, în compartiment, ţîşnitura de căldură de sub bancă şi locul cald care-ţi macină moralul şi, colo, trupul feciorelnic al fetei, încovoiat totuşi, însă luînd aminte la prezenţa mea, nu chiar de tot destins şi totuşi, şi totuşi, dacă asta ar fi o călătorie obişnuită, ar coborî din tren şi ar uita într-o clipă de mine. În ziua Judecăţii-de-Apoi, după un milion de ani: „O cunoşti pe fata asta?" „Nu." „Ai mai văzut-o vreodată pînă acum?" „Nu." „Nu-ţi aduci aminte de ea?" „Nu." „Recunoşti că s-ar fi putut s-o vezi?" „Da, dar n-o cunosc." „Susţin că la data de 13 februarie 195X, te-ai făcut vinovat de atentat la pudoare." „Cîtuşi de puţin!" „*Cu gîndul, domnule Mills, cu gîndul. Nu ne oprim aci la simpla realitate fizică.* Îţi aminteşti de fată acum?" „Da, însă..." „Te-ai gîndit la ea?" „Fără răutate." „Ţi-ai închipuit cum ar arăta fără veşminte?" „Poate că da, însă..."

Soarele sclipi chiar deasupra unei cabine de semnalizare şi o pereche de braţe abia întrezărite, dar care aveau de răspuns pentru treaba asta, îi deschiseră lui Mills drum mai departe... Un copac argintiu ieşea din iarba putrezindă şi mînjită acum de zăpadă, ochii lui priveau şi se îmbibau aprig, supraconcentrînd tot ce vedea în stare de tensiune electrică. „Ora. Verifică ora! Două fără zece. Tony e acolo. Dacă trenul opreşte, o să trebuiască să te grăbeşti, nu glumă. O să se oprească la două fără cinci. Pune patru minute pentru toată treaba asta. Nu-i destul, nu-i de loc destul, n-o să ajung s-o fac, să vezi că trenul o să pornească mai înainte ca eu să fi terminat!" Un pîlc de copaci firavi, siluete proiectate pe jumătatea cenuşie a după-amiezii. Şi acum un şir de vagoane platformă, de lemn sau de oţel, dar toate cenuşii, purtînd numere şi stranii dungi albe, diagonal. Vagoanele acestea erau pe partea dinspre Wicester a gării Strawberry Whitacre, dar făceau parte din liniile care deserveau uzina electrică.

Izbindu-se de ceva sticlos, la un kilometru şi jumătate, soarele luci în clădirile uzinei electrice, de-ai fi zis că au tras mortierele...

Pielea şi nervii încleştaţi — contraparte a instinctului militar, echivalentu-i civil — îi strigau ce să facă. „*Nu aşteptа aici!* Cîştigi din timpul de care dispui, intrînd de pe acum în vagonul de clasa întîi cînd trenul opreşte sau măcar atunci cînd încetineazâ..."

Se ridică, împins de o grabă care trebuie să i se fi părut ridicolă fetei, şi din această pricină se şi surprinse scuzîndu-se fără rost: „Pardon", nădăjduind astfel că politeţea şi instinctul normal o vor face să rămînă pe loc şi în compartiment, în vreme ce el, la mai puţin de douăzeci de metri, în celălalt vagon, o să facă prăpăd...

Cînd ajunse în coridor, trenul păru că se înfioară sub efectul unei reduceri de viteză care trebuie să le fi părut nebunească tuturora, nu însă şi lui, care se aştepta la ea. Teribila zguduire a tampoanelor unul de altul, urmată — clară dovadă a faptului că Tony îşi îndeplinise îndatorirea lui — de apariţia la vreo opt sute de metri a şoselei care duce la pasajul de nivel. O smucitură încetini trenul. Forţa centrifugală îl aruncă pe Mills de-a lungul coridorului chiar în direcţia în care voia să meargă, aşa încît se pomeni clătinîndu-se în burduful dintre vagoane şi apoi izbit de toaleta vagonului de clasa întîi.

În vreme ce cu o mînă înmănuşată se ţinea de o bară de aramă murdară, degetele scotocitoare ale mîinii celeilalte orbecăiau într-o poziţie ridicolă prin cracul drept al pantalonilor, rupeau nodul sforii şi lăsau să lunece drugul. Scoase arma de sub pantalon cu o nestăpînită grabă.

Trenul se zvîrcolea în ultimele răbufniri ale mişcării. Cînd se opri de-a binelea, Mills păşi iute de-a lungul coridorului, trecu prin faţa cîtorva compartimente goale, constatînd într-o ochire că, afară, teoria şi planul de luptă ajunseseră la îndeplinire, la desăvîrşire, deoarece acolo, aproape sub vagon, se aflau podul şi şoseaua.

Acum nu mai simţea nici o frică, doar o tensiune electrică, o neînduplecare operativă în a săvîrşi ce avea de săvîrşit. Mintea îi lucra numai şi numai în cuprinsul clipei de faţă. În adîncurile ei pulsau mici îngrijorări — fata din compartiment, martora cea mai apropiată: mintea îi şopti din nou îngrozitorul „*ea nu trebuie să păţească nimic*" şi totodată se

întreba de ce instinctul simțea că s-ar putea întîmpla să pățească totuși ceva.

Pufăitul aburilor...

Ușa se deschise lăsîndu-se cu toată greutatea pe șanțurile de oțel ; nările i-s neplăcut impresionate de fumul gros de tutun...

Acecași minte de luptător înregistrează într-o clipită toate posibilitățile. Lăzile, prea grele ca să poată fi ridicate, zăceau pe jos, îi stăteau în cale, între el și ei. Mai întîi cel fără ochelari, apoi celălalt...

Vorbe, pentru a-ți cîștiga acele cîteva secunde de care au nevoie picioarele ca să ajungă lîngă sau dincolo de lăzi. Au reacționat întocmai așa cum știa că o vor face, ridicîndu-și doar ochii, fără ca să vadă mîna și drugul ascuns îndărătul cracului murdar...

— S-a întîmplat un accident pe pasajul de nivel. Trebuie să vă dați jos aici !

— Nimic. Nu i se răspunde :

— De unde știi că ne dăm jos la Strawberry Whitacre ?

Doar ochelaristul se văită :

— Uf, Doamne, uite că o să trebuiască să cărăm afurisitele astea de lăzi o jumătate de kilometru !

Și, nătîng, își întoarse trupul de conțopist cu *spatele* către Mills, ca să deschidă fereastra și să se uite în lungul drumului de afară, să vadă pasajul de nivel.

Celălalt, cel care nu era un fătălău, fotbalistul, întrebă :

— Da ce s-a întîmplat ? vorbele nu-i zburaseră încă de pe buze, cînd Mills descrise cu drugul un arc năprasnic prin aer și-l pocni în cap.

Ca un sac azvîrlit cît colo, omul căzu pe loc.

Nici chiar în clipa aceea, celălalt nu reacționă de îndată.

— Dar ce te-a apucat ? rosti el, și-ți dădeai seama că așteaptă un răspuns înainte de a trece la fapte. Poate că și sta pe gînduri. „Am oare dreptul să dau și eu ? Mi-o permite morala ? Ce grad de vinovăție îmi va reveni ? Va fi oare *New Statesman* [1] de acord ?" Nu. Nu era chiar atît de...

Rumenit de emoție, jalnic de nepriceput la bătaie, se repezi la Mills, cu pumnii înainte, într-o atitudine care proclama „nu

[1] *New Statesman and Nation* : binecunoscută revistă engleză, cu tendințe politice laburiste *(n. tr.)*

voi lovi sub centură“ — și asta într-o clipă în care dîrzenia, o lovitură în testicule sau orice alt act de nebunie l-ar mai fi putut salva...

Deoarece își ținea capul dat ca prostul pe spate, Mills nu-l putu atinge, ca să-l lase în nesimțire dintr-o dată. Se clătină sub prima lovitură, apărîndu-și mai departe capul cu pumnii, așa încît Mills fu nevoit să-și croiască drum sfărîmîndu-i pumnii.

Omul scoase un țipăt jalnic și înfundat, un șuierat de agonie cînd Mills îi zdrobi articulația stîngă, dar încă mai încercă să riposteze, cu mîna dreaptă, teafără pînă în clipa aceea.

Timpul se irosea cu o viteză nebună. Se putea ca răgazul rămas pentru scoaterea lăzilor din tren să nu se reducă la mai mult de cîteva secunde...

Trupul lui Mills era lac de năduşeală. Cămaşa giorsăită şi murdară era leoarcă. Îi strivi pumnul drept aflat în gardă şi izbi în capul nătîng şi rotund. Îl izbi cînd şi-l lăsa în jos, dar îl nimeri în ochelari, prefăcîndu-i-i în ţăndări sîngeroase. Mills se îngrozi. Depăşise punctul de unde nu mai încape întoarcere şi conţopistul încă mai era în măsură să se mişte, să scoată multe vorbe, unele strigăte, să opună o oarecare rezistenţă... Încă două lovituri zdravene în cap lichidară însă orice rezistenţă ; trupul deşălat şi nătîng se prăbuşi peste lăzi...

Cîteva prelungi răsuflări gîfîite. „Doamne, am feştelit-o!“ Pufăit de aburi. Un murmur de voci, auzit de departe, plîngîndu-se desigur...

Aruncă drugul ; n-are a face : amprente nu-s... Perdelele, trage perdelele !

Trupurile celor doi erau înfiorător de grele şi în stare încă să-i zădărnicească planul. Le îndepărtă de lăzi şi se porni să tîrască lăzile înspre coridor. Încă nimic nou, numai pufăiul aburilor. Lăzile erau necrezut de grele, tot aşa de grele ca şi o ladă cu muniţii. Se simţea cu desăvîrşire sleit de puteri — toată vigoarea îi pierise în iureşul acelei jumătăţi de minut. Nu le putu ridica, aşa că le împinse cu piciorul, de-a lungul coridorului, pînă la uşa din dreapta.

N-a putut-o deschide...

Era una din acele nenorocite de uşi care în teorie pot fi folosite într-amîndouă părţile, dar care în practică poate fi deschisă numai din afară şi chiar atunci doar de vreun hamal...

Cu mare zgomot, lăsă geamul în jos și cu mîna dreaptă apăsă pe bara de alamă. Nici un rezultat. Izbi din răsputeri cu piciorul și ușa se deschise, dar puțin lipsi să nu se pomenească și el proiectat afară de mișcarea ei în arc. Suflul de aer înghețat fu ca o înghițitură de whisky, ca un întăritor artificial. Dar tot mai simțea încordarea din pulpe, care putea oricînd să-i moaie picioarele ; și senzația i se continua pe șira spinării, în sus, pînă la ceafă și pînă la ochi, unde se porni o apăsare, o durere ce constituia în sine o piedică, un handicap ce-l orbea pe jumătate ; „nu mai sînt ce eram", avu timpul să-și spuie, ba să-l și blesteme pe Jackson și regimul alimentar nr. 1...

Putea să azvîrle lăzile sau nu ? Erau din lemn și s-ar fi putut sparge în pofida stratului subțire de zăpadă. Le trase lîngă ușă și apoi coborî, ocolindu-le. O clipă, nădușind de groază, își închipui trenul pornind chiar în acel moment, cu cele două lăzi cu tot, și înhăță una cu putere spre a se asigura măcar de jumătate din victorie. Se izbi cu nasul de pereții trenului încît îl podidi sîngele, iar altundeva își zgîriase încheietura. Durerea îl împunse. „Doamne, își zise, analizîndu-și singur, cu un rînjet, panica, dar e mai rău ca-n afurisitul ăla de război !" Una din lăzi se afla acum jos pe pămînt, dar se ivi clipa în care iritația pricinuită de sîngele care-i curgea depăși puterea lui de îndurare. Își vîrî zăpadă în nări, încercînd pe dibuitele a-și opri sîngele. Trase apoi de a doua ladă, care se prăvăli greoaie, izbindu-se de el, dar de desfăcut nu se desfăcu. Cineva striga ceva. Se întoarse să închidă ușa, întîrziind în acest fel răzbunarea, cercetările, urmărirea, pînă undeva dincolo de Strawberry Whitacre și iată că — îngrozită, cu fața exprimînd o uimitoare gamă de sentimente, care toate însemnau perfecta înțelegere a situației — dădu de fata din compartiment. Nu auzi precis ce striga, dar forma și mișcarea gurii ei vădeau realitatea acțiunii pe care o săvîrșea — nici vorbă că fata știa ce se petrece și în toiul groazei care o cuprinsese se putea citi și ceva asemănător cu hotărîrea. Avea de gînd să încerce ceva, ba chiar și încerca. „*Nu trebuie să-i faci nici un rău.*" Era înspăimîntat la gîndul că ar fi silit să nu se stăpînească și se întoarse, tîrînd lăzile, clătinîndu-se sub uriașa lor povară, către rambleul din dreapta. Alunecă în zăpadă, năduși, își recăpătă echilibrul, văzu o fîșie de ne-

greată pe cerul cenuşiu şi protestă din adîncul fiinţei sale: „*Doamne*, vin *Messerschmitts*-urile", ceea ce era o ridicolă parodie a adevărului. Ochii lui rătăceau grăbiţi, căutînd cu deznădejde ceva, în vreme ce țarca singuratică zbură de-a curmezişul cerului.

Bariera pasajului de nivel era ridicată şi Tony trecu foarte încet peste prima pereche de linii ; cînd roţile din faţă ale camionului se aflară dincolo de a doua, opri, acţionînd frîna de mînă. Nici vorbă ca inerţia mişcării să împingă camionul mai departe.

Cabina de semnalizare era foarte aproape de pasajul de nivel şi, prin geamul mînjit de zăpadă al ferestrei din stînga a camionului, Tony a putut să vadă un bărbat gras, în maiou şi pantaloni despicaţi pe pîntece în forma unui mic v, deoarece nasturii de sus nu se mai puteau încheia. Tony nu făcu nici o mişcare. Omul putea să-l vadă cît se poate de bine, dacă voia să se uite într-acolo. Nu se sinchisea însă, ceea ce însemna că trenul nu era încă aşteptat. De cabina de semnalizare atîrna un ştergar murdar, lăsat de ieri sau uitat acolo dintr-o altă zi, cînd nu ninsese. Cînd va deschide fereastra, dacă o va face cumva ca să strige la Tony, puterea gravitaţiei va zvîrli ştergarul jos pe iarbă şi pe zgura înnegrită. Nevasta sau mama cuiva se va plînge. Va fi ultima picătură care va umple paharul unei zile foarte rele. „De unde să ştiu unde-i prosopul ? O fi fost furat. Pentru Dumnezeu, dacă ţii atît de mult la el, o să-ţi cumpăr şase bucăţi. Nu *eu* mă văicăresc !" Şi aşa mai departe. „Uită-te la ceas ! Două fără douăsprezece. Trenul trebuie să sosească."

În cabină se auzi o sonerie fără importanţă. Un automobil depăşi camionul lui Tony care trecu prin clipe grele văzînd că şoferul îşi întoarce întrebător capul şi crezînd că va opri şi-i va propune să-l ajute. Omul din cabina de semnalizare se uita acum la Tony. Iată-l că traversează încăperea cabinei, vine la fereastră şi se apleacă peste ceea ce pare a fi cîrma unui vapor de modă veche şi care poate manevra bariera pasajului de nivel. Minutele treceau frumuşel, dar omul nu se arăta prea îngrijorat, ceea ce însemna că trenul era în întîrziere ; mai rămîneau de înfruntat încă multe minute grele. Un camion trecu peste pasajul de nivel, dar încă o dată egois-

mul se dovedi mai puternic și îi asigură lui Tony victoria, căci camionul se tot duse bîzîind pe lîngă el, prin zăpada murdară. Tony nu mai transpira, nu mai era nici cuprins de greață ; era nespus de atent, însă nu îngrijorat. Dacă ar fi fost arestat în clipa aceea, putea invoca aberația mintală, claustrofobia, o nevoie nestăpînită de a se afla în alt loc, nevoie pe care o împlinise luînd camionul. Două lire amendă. „Ai face bine să consulți un psihiatru !"

Pentru o clipă, Tony își îndreptă acum atenția spre dreapta și văzu, nițel alarmat, că omul în uniformă umbla de colo pînă colo pe peronul gării Strawberry Whitacre, în așteptarea celor doi inși cu banii. Pe același peron se mai aflau bidoane cu lapte și niște coșuri, dar nici un alt om. Funcționarul nu purta mănuși ; lovea ușor cu piciorul în cîte un bidon și-și sufla în mîinile roșii și cărnoase, ca să se încălzească. Ceva anume îl făcu pe Tony să-și întoarcă din nou capul în cealaltă parte, spre stînga, de unde trebuia să vină trenul ; văzu că semaforul era pe liber și prin geamul murdar zări pe omul în maiou și pantaloni neîncheiați că-și pune o haină și o șapcă. N-avea de gînd să strige. Iată-l, coboară oarecum în grabă treptele de lemn. Trenul, trenul, va să zică vine ! „Nu te lăsa Tobias, hahaleră ce ești ! Următoarele cinci minute trebuie să fie mărețe. Coboară ! Uită-te sub capotă ! Trebuie să existe o ființă «Eu-și-ceilalți» care să fie sciziparitatea reciprocă a ființei «pentru-ceilalți» — exact așa cum perechea «se reflectă-reflectat» este o ființă ce trebuie să fie propriu-i neant. Citat, pe stomacul gol, din *Monsieur* Sartre. Existăm. Cu sau fără greață. De asta sînt și cu sigur. Restul e treaba noastră. Probabil că există un Dumnezeu. Cine oare ar fi putut închipui bucățica asta de pămînt ? Nu o ființă omenească. Un tip tare, Mills ăsta ! Aud că știe să mînuiască un Bren, nu glumă. N-o să mă lase mască. Și nici eu pe el. Singurul lucru sau singura persoană de care pot fi sigur în veacul al douăzecilea. Nu de Margot. Nu de Sartre. Nu de partidul conservator. Nu de ultima marcă de brînză pasteurizată. De Mills însă, da. Restul nu-i decît o borîtură. Anglia, Doamne, pentru *ea* oare m-am bătut ? Ce mai *dobitoci* am fost !"

Tony coboară din camion, dă capota în sus și se face că se uită înăuntru.

Burtăverde întreabă cu un glas uimitor de subțire și de femeiesc :

— Ce s-a întîmplat ?

— Încă nu știu.

— Vezi, grăbește-te, trebuie să sosească trenul de Medbury și n-are decît cinci minute întîrziere.

„Decît" e relativ.

Nu-i răspunde nimic, Tony.

Burtăverde stăruie.

— Nu poți să-l împingi dincolo de șine ?

— Glumești ? Cu o încărcătură de aproape o tonă ?

— Ceva trebuie să faci. Trenul de Medbury trebuie să sosească !

— Dacă m-ai lăsa să-mi văd de treabă...

— Oricum, trebuie să-l scoți de aici.

— N-am ce-i face.

— O să trebuiască să opresc trenul.

— Cred că are ceva la aprindere.

Burtăverde rîde.

— Mai bine ai merge cu trenul.

— Probabil că așa o să și fac, pînă se înserează.

Burtăverde se îndepărtează, spunînd peste umăr :

— Încearcă de-l mișcă !

Așteaptă. Nici o mișcare. Trenul nici nu se vede încă și Reg are nevoie de cît mai mult timp — de cel puțin cinci minute — *după* ce s-a oprit trenul. „Dacă eliberez locul prea curînd, ăi doi contopiști or să fie la pămînt, dar el n-o să apuce să se dea jos mai înainte ca trenul să se fi pus din nou în mișcare..."

Picioarele lui Burtăverde urcară țăcănind treptele de lemn și torsu-i gros și greoi pătrunse în cabina de semnalizare. Aproape imediat semaforul se înălță. „Așa-i bine, își spuse Tony. Asta-mi place nespus de mult. Acum totul e să fac așa ca situația asta să mai dureze. A, iată iar vine Burtăverde, coborîndu-și slănina !"

Omul coborî treptele, îl privi pe Tony, dar nu se înapoie de-a dreptul la camion. În schimb, intră în curtea unui depozit de cărbuni care se afla în dreapta pasajului de nivel și care făcea de fapt parte din ansamblul gării Strawberry Whitacre. Un alt automobil apăru pe pasajul de nivel, de data aceasta

din direcţia din care venise Tony. Se apropiau, făcînd zigzaguri, cîteva biciclete, erau patru fete care se întorceau de la şcoală, minunat de tinere, de vesele, de lipsite de orice deznădejde sau de iubire de bani, cu totul lipsite de ură sau de sentimentul înfrîngerii. Burtăverde intrase înăuntrul unei cocioabe. Lucru lipsit de importanţă pentru Tony ; minutele treceau repede, cu o neaşteptată uşurinţă. Dar iată că Burtăverde iese din cocioabă şi o dată cu el un personaj cu aspect fioros, un cărbunar cu faţa aproape tot atît de murdară ca a lui Tony. Pe Tony îl trec năduşelile. Cunoştea oare cărbunarul numele în alb vopsit pe cele două uşi ale camionului ? Avea să ştie că n-avea ce căuta în ţinutul acela şi că şoferul n-ar trebui să fie un Anthony Tobias deghizat cum a putut şi el mai bine, cu ochelari şi cu cenuşă luată din sobă ? Au oare cărătorii şi şoferii depozitelor de cărbuni un sindicat al lor ? Se întîlnesc oare în fiecare sîmbătă seara s-o facă lată de tot şi să cînte :

„O fi Vodă al Cărbunilor murdar
Murdăria tot şi-o-neacă în pahar !“

De bună seamă că jefuirea uzinelor electrice presupune şi clipe greu de trecut. Crezi că senzaţia asta de sfîrşeală în maţul gros, că bătăile astea ale inimii aidoma cu ale unei vrăbii prinse în laţ fac cît cinci sau şase mii de lire ?

Insul cu aspect fioros arăta aşa doar de departe ; avea ceva de antropoid într-însul. Văzut de aproape, era însă un om greoi de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu dinţii stricaţi, şi atît. Zîmbea mereu ca să şi-i arate : nişte colţi galbeni şi murdari care dădeau drumul mîncării, după ce o mestecaseră, pe jumătate otrăvită.

Zîmbi deci şi se interesă :

— Ce s-a întîmplat ?

Tony scurt :

— Nimica bun.

Burtăverde se rugă :

— Dă-i o mînă de ajutor, domnule Hodgson, şi apoi ca să-i dea nitel ghes : Eşti specialist.

Hodgson vorbi :

— Să sperăm că afurisitul de mecanic al trenului vede că semaforul e-n sus, că altminteri e prăpăd mare, nu-i așa ? Își lăsă pe spate gîtu-i murdar și scoase un răget : Acu-i de joacă ! și vreme de-o clipă Tony avu caraghioasa impresie că avea de gînd să joace din șalc. Unde-i afurisitul ăla de contact ?

— E pus, nu ?

Hodgson se duse în fața camionului și spuse :

— Așa, da, numără pînă la cinci și apoi...

Tony care sta în cabina camionului se aplecă fără să facă ceva. Dinții gălbejiți se arătară pe deasupra capotei scurte și spuseră : „*Acum !*“

Un zăngănit de fierărie și apoi tăcere.

— Ai benzină, nu ?

— Berechet.

— Încearcă din nou !

Un al doilea zăngănit de fierărie fără nici o urmare. Domnul Hodgson, cu fața roșie sub erupția de cărbune, îngînă, fără ca să mai rîdă de data aceasta :

— Ia să ne uităm nițel sub capotă !

Pe cînd omul se apleca, Tony își răsuci încheietura și-și lăsă discret capul în jos, să-și vadă ceasul de mînă. Două fără trei. „Ai putea pleca acum, dar mai stai. Dă-i lui Reg fiecare secundă pe care poți să i-o dai. Ține-o așa pînă la și cinci, sau cît mai aproape de și cinci, cît te țin balamalele !“

— Mai încearcă o dată, prietene !

Tony, jumate în camion, jumate afară, se uită la cabina de semnalizare. Burtăverde iar cobora. Ce mai zi pentru el ! Și încă nu știe totul. O străfulgerare de groază pînă-n rărunchi. Sau poate știe ? Poate vedea ceva de-acolo de sus ? Face careva semne de pe acea ușoară curbă unde Reg își execută misiunea care îi revine lui ? Mîna dreaptă a lui Tony se furișă înlăuntrul buzunarului, ca să simtă prezența rece, hotărîtoare a revolverului.

Dar putu să-și dea seama, pe măsură ce Burtăverde se apropia, că neliniștea de pe fața lui se referea numai la el însuși, la rutina întreruptă a zilei. Oricum, e mai bine să nu zăbovească prea mult. S-ar putea să mai fie un alt tren, mai rapid, înapoia celui de Medbury și nu vreau să-mi încarc conștiința cu o tragedie de atari proporții...

Burtăverde spuse cu o notă de exasperare în glas :

— Ei, domnule Hodgson, te credeam expert ! Apoi i se păîns lui Tony : Nu-l putem împinge dincolo de linie ? Trenul așteaptă de cinci minute !

„A intrat în panică, mai pot deci smulge poate încă un minut. Plus o jumătate de minut de mers de la cabină pînă aici. Mai ține încă trei-patru minute, Tobias băiete, și vei fi cîștigat bastonul de mareșal !“

Dintre colții gălbejiți și cariați icși o scurtă țișniturâ disprețuitoare de flegmă și domnul Hodgson protestă :

— Dacă blestematul ăsta de camion e rablagit, rablagit rămîne, și cu văicărelile dumitale nu facem nimic !

— Nu poți să vii cu camionul dumitale să-l împingi ?

— Da' de ce ? Domnul Hodgson era acum furios.

— Trenul...

— Mă... pe tren. Și-așa întîrzie mereu !

— Atunci trebuie să mă duc la garaj !

Burtăverde se supărase într-atîta, încît era gata să-și lase baltă cabina de semnalizare și să se ducă la un garaj fără a se gîndi măcar să-i ceară lui Tony să facă el asta. Ce situație încîntătoare ! Am putea prelungi farsa pînă la orele patru, cu puțin noroc !

Hodgson se învoi năzuros :

— Bine, lasă, o să-l împing eu !

Burtăverde rămase neliniștit lîngă camion, în vreme ce Hodgson se îndrepta spre depozitul lui de cărbuni, cu pași voit încetiți, meniți să prefacă neliniștea lui Burtăverde în panică. Tony se uită la ceas. Două și trei. Hai, să mergem !...

— Să mai încerc o dată, spuse.

Exista acum o probabilitate că va întîmpina o greutate oarecare, că va fi întîrziat de obligația de a merge cu farsa pînă la capăt. Se urcă de aceea grăbit în cabina camionului, trînti ușa — spre surprinderea lui Burtăverde și apăsă pe butonul de contact.

Nimic.

Nădușeala se prelinse în zeci de pîrîiașe pe fața lui Tony, luminîndu-i-o, îndepărtînd de pe ea cărbunele, demascîndu-l centimetru cu centimetru.

„Pentru numele lui Dumnezeu, nu-i timp de glumă !...“

„*Pornește, afurisitule !...*“

„Încearcă din nou !“

Nimic.

„Ia-o de la început !“

„Ce mă-sa a mai făcut și ticălosul ăla cu măselele lui gău-noase, sub capotă ?“

A desprins firele pe care...

Camionul lui Hodgson e acum afară și blochează șoseaua cu desăvîrșire. Roșu la față și cu mîini care tremură, Tony încearcă din nou să pornească motorul ; Hodgson coboară din camionul lui și înaintează ținînd o frînghie. Înapoia lui două mașini claxonează de zor. Nu-i pasă. Se distrează. Un tren e ținut în așteptare și acum și niște mașini. „Minunat ! De-ai putea măcar face la fel și cu niște avioane...“

Motorul camionului lui Tony începu să hîrîie și Tony apăsă din răsputeri cu piciorul drept. Motorul angrenă atunci cu bubuit puternic și vehiculul, cu frînele deblocate, lunecă de pe pasajul de nivel din propric inițiativă. Cei doi automobiliști își scoseseră între timp capetele pe ferestrele mașinilor și-l înjurau acum pe Hodgson. Burtăverde urca treptele. Rufa aia murdară tot mai atîrna acolo, prinsă de fereastră. N-are să mai cadă de acolo pînă într-o bună zi de primăvară. Hodgson se urcă în camionul lui și-l duse în marșarier pînă în curtea depozitului de cărbuni. Apoi ieși din nou ca să stea prietenește la taifas cu Tony, să-l întrebe cum de izbutise să repare ceea ce părea imposibil de reparat, însă Tony, care acum depășise orariul cu vreo cîteva minute și-și dădea prea bine seama cîtă suferință puteau ele reprezenta pentru Reg Mills, trecu atît de repede pe lîngă el, încît Hodgson fu silit să se dea de-o parte, să sară pe propria sa apărătoare de aripă. Imaginea din urmă a dinților gălbejiți fu una de indignare.

Tony zbură prin fața celor cîteva prăvălii cu o viteză care-l făcu pe un biciclist să descalece și pe cîțiva bătrîni care intrau în vespasiana din fața unei crîșme să se întoarcă și să dea dojenitor din cap. Cînd ajunse la curba drumului și îi apăru rambleul în față, umplînd orizontul, avu dovada concretă a desăvîrșirii planului ce și-l propusese. Trenul sta acolo, cum nici nu se putea mai real și Tony se repezi pe pantă în jos ca să ajungă sub pod — rambleul îi umplea tot orizontul — tocmai cînd, își dădu el seama, trenul ieșea din raza sa vizuală și începea să se pună în mișcare spre a străbate cele cîteva

sute de metri care-l mai despărțeau de gara Strawberry Whitacre.

Din fericire, trupurile, Tereza nu le-a văzut niciodată, și nici degetele muribunde ale lui Clifford Potts, care tot se mai luptau, ca niște viermi ce s-ar fi împotrivit oțelului masiv, încercînd să deschidă ușa și să-și tîrască fața sfărîmată afară pe coridor, unde orice pasager și-ar fi dat seama, văzîndu-l, de nenorocire, și ar fi dat alarma.

N-a înțeles niciodată și nici nu și-a reamintit instinctul datorită căruia intuise groaza instantanee, îndîrjirea întipărită pe fața dată cu cărbune a omului aceluia din compartiment. Trenul se oprise. Omul se dusese. Exista o legătură: instinctul i-o striga nebunește, dar au trecut lungi minute pînă ce trupul ei șovăitor să accepte provocarea: „du-te și vezi!"

Omul o luase la stînga, ceea ce însemna că intrase într-unul din cele două compartimente sau la toaletă sau că, trecînd prin burduf, se strecurase în vagonul de clasa întîi.

Cele două compartimente erau goale, iar ușa toaletei era deschisă și se tot bălăbănea ușor, cu toate că trenul se oprise.

Tereza îl văzu tîrșîind ceva prin vagonul de clasa întîi, la mai puțin de un metru și jumătate de ea. O îngrozi răsuflarea lui răgușită, sugrumată, grea — pe care o putea auzi prin burduful de legătură dintre vagoane. Se sforța din răsputeri, cum ea nu mai văzuse pe nimeni altul pînă atunci, plîngînd aproape de necaz, deoarece lada pe care o tîra nu se mișca în fapt așa de repede pe cît ar fi dorit-o mintea lui. Ea își dădu seama că se întîmplă ceva rău, o fărădelege, iar cînd omul ieși din vagon și începu să tragă cu mîinile de ladă, Tereza îngălbeni de teamă. Un hoț! Nu știa ce se găsește în lăzi, nici ale cui erau, atîta știa doar că în compartiment lăzile nu apăruseră. Omul șezuse acolo timp de patruzeci de minute într-o stare de încordare nemaipomenită, cu fața mînjită și în haine sărăcăcioase — un om fără lăzi, un om pe care nu te-ai fi așteptat să-l vezi că posedă asemenea lăzi; și iată că acum se repezise în vagonul de clasa întîi și că scotea lăzile altcuiva afară din tren. Păru că aude un glas care era al curajului, al nevinovăției supusă legilor, al acelei părți din ea care recunoștea fără rezervă drapelele, deciziile autorităților, lungul șir de cuvinte care în zilele noastre pe

alţii îi stingheresc. Patriotism, datoric. Ce putea ea face ? Să tragă semnalul de alarmă şi să oprească trenul ? Dar trenul e oprit. N-are oare de gînd *nimeni* să facă *ceva ?* „Nu pot, nu pot, mi-e frică, Doamne, uite că a coborît din tren. Să-l urmăresc ! Controlorul o să vină, dacă strig. *S-ar putea să mă omoare...*"

Ceea ce o sprijini fură cuvintele domnişoarei Wilkinson. Gura bătrînă, obosită, făcea să salte firişoarele de păr din jur şi vocea ei stinsă umplea clasa. Tereza era la începutul vieţii şi le lua pe toate drept bune şi adevărate. Wellesley, omuleţul acela spilcuit cu nasul acvilin. „Înainte, băieţi, înainte !" Şi lunga coloană de colb care se apropia de Vimeiro. Oamenii în repaos, dispreţuitori, bînd din rachiul Maiestăţii Sale, mîncînd carne rece şi biscuiţi, pînă ce goarnele răsunară şi toate tobele bătură adunarea. Neînvinşii francezi în tunici albe, nepăsători, în întîrziere de cîteva ore cu atacul pe care trebuiau să-l dezlănţuie în zori, înaintînd oricum, biruinţa părîndu-li-se asigurată, iar armata de faţă doar una din cele multe care urmau să fie date peste cap şi aruncate în marea a cărei sare o şi puteau adulmeca. Şi englezii, bine postaţi pe creasta dealului, în bună parte la adăpost de tirul inimic, printre buruieni şi stînci, iscînd ploi de gloanţe ; o linie roşie şi subţire care rezistase peste puteri, o zi care a schimbat lumea...

Curajul, poate, trebuie să fie neştiutor, în felul acesta ; carnea de tun de prima calitate este cea aprigă de la optsprezece ani ; deoarece cunoaşterea, adică alaiul de vorbe care molesteşte sufletul, coboară trupul la nivelul acelor vorbe. Să gîndeşti nu-i tot una cu a făptui. Fata ştia că datoria e ceva luminos şi curat şi vrednic de jertfă. Ea era la început, iar interesul şi admiraţia ce le purta istoriei nesocoteau mutilările, descărnatele victime spaniole siluite mai înainte de a fi biciuite pînă la moarte, şi ochii scoşi oricărui purtător de mustăţi luat prizonier. Nările ei puteau adulmeca şi fumul şi carnea de cal, dar nici în cele mai cumplite vise de groază nu-şi închipuise drumurile înţesate de răniţi lăsaţi în părăsire ; aerul fierbinte, împuţit de duhoarea molimelor respingătoare, a stîrvurilor putrezite ; iar dacă ar fi acceptat atrocităţile duşmanului şi ale aliatului, n-ar fi luat drept adevărată nebunia trupelor britanice. Războiul era pentru dînsa lupta

dreaptă care lua sfîrşit o dată cu ultimul foc. Ciudad Rodrigo luat cu asalt noaptea ; asta o putea înfierbînta : ostaşii care se căţărau pe scările proptite de ziduri, strigătele de „Victorie !“ şi de „Trăiască Anglia !“ Dar inevitabila, logica prăbuşire a disciplinei, prefacerea avîntului în răzmeriţă ; feţele arse, înnegrite, însîngerate, răcnind de beţie nebună, pierdute pe străzile cuprinse de flăcări ale unui oraş necunoscut, cucerit, *al lor*, lăsat la bunul lor plac pentru beţiile, uciderile şi violurile pe care săbiile scoase din teacă şi strigătele ofiţerilor nu le puteau opri — toate acestea depăşeau mintea ei de patrusprezece ani...

Picioarele-i, bîţîind de frică, abia dacă îi mai ajutau să meargă. Doar pentru că bunul simţ îi spunea : „De fapt nu-i nimic extraordinar ; desigur că există o explicaţie absolut satisfăcătoare“, doar pentru asta a putut înainta.

Cînd îşi ridică ochii înspre ea, fata văzu nespus, covîrşitor de limpede că omul se vîrîse într-o nebunie pe care nici o logică nu o putea lămuri.

Vocea îi tremura prosteşte, cînd i se adresă :

— Da' ce vrei să faci ?

Deşi pe faţa lui se vedea că o recunoaşte, n-o luă în seamă, nu-i răspunse.

Tereza strigă :

— Opreşte ! Nu sînt ale dumitale !

Celălalt şuieră printre dinţi :

— Ba sînt, ba sînt ! Sînt ale mele, apoi mîrîi, după un răgaz : Nu pune mîna !

Omul căra acum a doua ladă. Era înfiorător de greu ; mai înainte răsuflase anevoie, dar acum chiar că abia îşi trăgea sufletul. Simptomele violenţei lui erau groaznice : fata nu mai văzuse ceva asemănător. Dar nu încăpea nici cea mai mică îndoială, că tot ce făcea omul ăsta era o nelegiuire. Se simţea acum şi ea, Tereza, amestecată în toate astea şi putea citi spaima în ochii lui, slabă mărturie a bietului ei curaj. Era datoare să rămînă pe loc, să-i fie piedică, să-l hărţuiască, pînă ce, ca în cărţi, se va întîmpla ceva, pînă cînd totul se va termina cu bine şi cei buni vor învinge...

Omul cărase cele două lăzi peste şine şi le trîntise în zăpadă. Acum, după ce-şi trăsese sufletul, căra una din ele către marginea rambleului. Tereza îi desluşi atunci planul: voia să ajungă

pe șoseaua de dedesubt, și atunci făcu hotărîtoarea săritură de mai bine de un metru cît o despărțea de pămîntul acoperit de zăpadă.

Și striga tot timpul :

— Nu sînt ale dumitale ! și : N-ai voie !, cuvinte în fond caraghioase, dar care îl tulburau căci se vedea că șovăie...

Nu venea încă nimeni...

Trupele de întărire veneau mereu cu încetineală...

„Nu te lăsa, nu te lăsa !“

„Da. Desigur !“

Tereza se repezi la o a doua ladă și o apucă de mîner. Încercă s-o ridice, s-o aducă înapoi în tren — dar n-avea nici o putere, nu putea nici măcar s-o împingă pe zăpadă. Cît de tare și de brutal trebuia să fie omul acesta !

Care se și năpusti asupră-i, străduindu-se s-o dea la o parte, rostind vorbe groaznice, cutremurătoare, învinuindu-se astfel singur, osîndindu-se.

— Șterge-o, putoare ! Ia mîna de pe porcăria asta !

Dar fata i se proțăpi în cale, ca să nu se poată apropia de ladă.

— Dă-i drumul, toanto ce ești ! Nu vreau să-ți fac nici un rău !

— Nu e a dumitale !

— Ba e a mea !

— Nu e.

— Pentru numele lui Dumnezeu !

Nu venea nimeni, nu făcea nimeni nimic. Tereza putea să vadă fețe care se holbau, atîta și nimic mai mult. Era în pericol, dar nu suferea din pricina asta, în ciuda vorbelor pe care i le aruncase omul ; lucrurile se mai petreceau încă în cadrul acelei violențe pe care și-o închipuie elevii și elevele claselor inferioare de liceu. Iată însă că omul o apucă de un braț, smucindu-i-l cu atîta cruzime încît o podidiră pe loc lacrimile și lăsă cealaltă mînă în jos.

Cu un uriaș efort fizic și mintal, el ridică apoi lada și se duse cu ea pînă pe marginea rambleului.

Tereza se aruncă asupra lui cu ultimele-i rămășițe de mînie și de curaj, împingîndu-l pînă la extremitatea taluzului. Omul șuieră atunci înfricoșat :

— Șterge-o de aici, putoare !

Şi văzînd că Tereza nu se lasă, o îmbrînci el pînă ce-şi pierdu echilibrul. Fata îşi dădu amarnic seama că trupele de întărire nu sosesc. Trenul începea să se mişte. Era învinsă. Nimic. Domnul Armstrong avea dreptate. Durerea de dinţi nu era nimic faţă de ceea ce se petrecea acum. Şi urlă de groază simţind că se prăbuşeşte sub efectul puterii de atracţie a pămîntului. Nouă metri. Nu era mare lucru ca cifră, însă rostogolindu-se fără nădejde înspre parapetul de cărămidă ştiu în cele cîteva clipe carc-i mai rămîneau că durerea va veni. Fierbinţeala i se revărsă în toată fiinţa în vreme ce încă mai cădea, în ultima clipă îi zdrobi oasele, iar ultimii doi metri şi jumătate însemnară o prăbuşire verticală drept în şosea. Parapetul îi zdrobise ceva înăuntru la şold, iar la braţul drept şi la piept simţea nişte dureri groaznice. Căzu cu faţa în jos pe şosea, zăpada abia amortizînd lovitura şi-şi dădu vag seama de camion — un uriaş huruit şi o durere chinuitoare ca de răstignit, cînd roţile namilei trecură peste mîna pe care nici instinctul n-a putut-o mişca, apoi — deoarece pînă şi putinţa de îndurare a unui corp curajos are o limită — se scufundă, din fericire, în neştiinţă, biată siluetă în impermeabil bleumarin, cu bereta ei strengărească azvîrlită la zece metri depărtare şi un ciot zdrobit, care păta zăpada, cerînd în zadar îndurare.

Zorea cu prima ladă. Picioarele nu voiau să se înşurubeze cu destulă putere în pămînt ; voia trupului ar fi dorit să meargă mai repede, dar zăpada şi noroiul nu i-o îngăduiau. Era vorba doar de vreo cincisprezece metri şi Tony venea în goană către el, fără a rosti o vorbă, să ia cealaltă ladă. Nu era numai zăpada, ci o mare de glod, de murdărie verzuie prin care trebuia să se bălăcească. Alunecă o dată şi cînd se ridică din nou în picioare recunoscu mirosul noroiului care se lipise de el. „Excremente de porc, îşi spuse ; de data aceasta nu-s de taur.“ Fu în stare să rînjească, un rînjet foarte acru, să poată privi ca din afară la făptura aceasta care blestemă, aleargă, se zbate de moarte şi care era el însuşi.

— Fata nu trebuie să moară...

E un copil, cum o să fie şi Daphne, cu acea nedesluşită însuşire pe care o au toţi copiii, pe care o au *toate lucrurile* mai înainte ca lumea şi chemările trupului să pună stăpînire pe

ele cu exigențele lor. N-au decît să-și ia banii ; nu-mi pasă ; dar numai că fata nu trebuie să moară...

O văzu întinsă acolo pe șoseaua cea albă și observă și ce făcuse camionul din mîna ei și înțelese că avea să moară. Simți că-i vine să verse, să plîngă, să se dea bătut. Afurisita aia de țarcă. Nu-i drept. „*Ei, și dacă moare ?* O martoră. Las-o să moară. (Dumnezeu nu există, nici moralitatea, nu există nimic decît un univers în curs de răcire și grămada asta de scîrnăvii. Dar nu vreau să moară. De ce ? E o puștancă)."

— Trebuie să-i dăm ajutor, stărui el. Trebuie să facem ceva.

Citi amestecul de panică, de instinct de conservare și lealitate de pe fața lui Tony și înțelese că Tony vrea s-o ia din loc.

— Trenul a plecat, spuse Tony.

— Slavă Domnului, răspunse Mills, apoi preciză : Am lăsat o ușă deschisă. Or s-o vadă.

— Or s-o închidă, asta e. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic.

Tony șuieră, îngrozit :

— Pune lada sus !

— N-o să mai am eu loc.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fă loc !

Era ceva la care nu se gîndiseră. Cele două lăzi mari ocupau jumătate din cabina șoferului.

— Nu le putem pune în fund. Ar aluneca. Ar vedea lumea.

— Cu fata ce facem ?

— O să telefonăm, răspunse Tony vag. E o cabină telefonică în sat.

— Cred că pe unul l-am omorît, mărturisi Mills.

— Atunci nu putem să mai... trebuie s-o întindem ! Dacă ai lăsat o ușă deschisă se poate să se descopere totul în cîteva minute.

— N-am avut încotro. Fata se agățase de lăzi.

— Doamne, Dumnezeule !

— Ajută-mă la asta.

— Mă, dar grele mai sînt. Poți îngenunchea ?

— Fata... protestă Mills. O puștancă.

Tony strigă înspăimîntat : Vine cineva !

Mills văzu pe șosea, la o depărtare de opt sute de metri, un

om care se apropia călare pe o bicicletă. Nu se grăbea. Oare din pricina zăpezii ?

— Ăsta ne scapă de grijă, constată Tony. O să se ocupe el de fată.

Mills se supuse dorinței de a fi în cîștig. Trînti ușa dinspre partea lui și rămase într-o poziție foarte neconfortabilă, înghenuncheat pe banchetă, înghesuit în lăzi. Tony porni într-un șuierat de roți lunecînde, nerăbdătoare.

— Pentru Dumnezeu, mormăi Mills, mergi pe partea care trebuie sau de nu o să-l faci piftie pe găozarul ăsta.

Pe bicicletă înainta un om bătrîn. Trecură pe lîngă el cu o așa de mare viteză, încît zăpada moale, terciuită de neîntreruptul trafic, împroșcă din belșug și călăreț și bicicletă. Bătrînul căzu și ridică spre camion un pumn amenințător.

— Fata, spuse din nou Mills, care avea nevoie să fie mîngîiat și care sta gata să se prăbușească, și care, în gura uscată, simțea gustul amar al victoriei.

— N-o să pățească nimic, îl asigură Tony. Ambulanța salvării o să sosească în două minute.

— Pe unul l-am omorît ; Mills își repeta mărturisirea. Acum, cu un aer de spovedanie însă, deși începuse ziua hotărît chiar să omoare la nevoie pe cine i-ar fi stat în cale. Țarca schimbase cu desăvîrșire perspectiva.

— Nătărăul naibii, se încăpățîna să nu cadă !

— A fost nițică aiureală și pe la mine, îi povesti Tony. Scoseseră un camion să mă remorcheze.

— Nostim ar mai fi să nu conțină lăzile bani.

— Nostim de tot. Aș muri de rîs. Ia, ține asta, în caz că poliția e în sat.

Îi trecu lui Mills rece greutate de oțel a revolverului. Mills protestă :

— Nu fi prost. Am terminat.

Goneau de-a lungul drumului ; numai îndepărtatul, îmbrumatul orizont al copacilor se mișca încet ; toate celelalte îi însoțeau cu viteza panicii.

— Încetinează cînd intri în sat, îl preveni Mills, sau altminteri dă dracul și ne arestează pentru exces de viteză.

Pătrunseră în sat și aproape numaidecît Tony exclamă :

— Doamne !

— Fir-ar să fie ! rosti Mills, văzînd şi el. Nenorocita de ţarcă ! Întoarce, Tony, sau dăm de naiba.

De partea unui enorm refugiu pe care trebuiau să-l ocolească spre a putea s-o ia la dreapta şi să dea în nisipărie, sta un şir nerăbdător de vehicule, cu desăvîrşire blocat ; automobiliştii, nemaiştiind ce e de făcut, coborîseră din maşini şi se plimbau de colo pînă colo. Cînd camionul îşi luă rîndul la coada coloanei aceleia de vehicule, văzură amîndoi care era pricina blocajului. Un camion cu remorcă pentru încărcătură joasă încercase să vireze. Căra un transformator de 100 tone. Camionul era alcătuit din două piese : una care împingea şi una care trăgea ; buloanele de cuplare fuseseră slăbite pentru ca să poată coti complicatul dispozitiv, şi în împrejurări obişnuite, lucrurile ar fi mers bine. Dar astăzi pămîntul era acoperit cu cincisprezece centimetri de zăpadă, care nu fusese curăţată încă ; iar transformatorul de 100 tone alunecase de pe remorca pentru încărcătură joasă — rupînd frînghiile şi lanţurile — şi acum zăcea pe zăpadă într-o rînă. Camionul pentru încărcătură joasă rupt şi el în două, pusese în sfîrşit capac haosului. Aveau să treacă ore întregi pînă ce toate reuşeau să fie puse la punct. De cealaltă parte a refugiului se aflau două automobile de-ale poliţiei, care răspunseseră chemărilor în ajutor. Poliţiştii se foiau şi ei, cu gesturi deznădăjduite. Era o harababură fără pereche. Şi dintr-o secundă într-alta avea să vină un alt vehicul în spatele camionului în care Tony şi Mills duceau banii furaţi, şi avea să-i blocheze pînă ce poliţia va binevoi să-i pună sub stare de arest. Iar dacă voiau să ajungă degrabă la maşina lui Tony, asta era singura cale care le permitea s-o facă. În mintea lui, Tony îşi spuse : „vineri 13, n-ar fi trebuit să alegem ziua asta" ; în vreme ce Mills blestema cu glas tare :

— Afurisita aia de ţarcă !

Tony vorbi încruntat :

— Încă nu sîntem bătuţi. Toată nenorocirea pe care o vezi, fir-ar ea a naibii, ne poate fi chiar de folos, dacă izbutim să ieşim din încurcătura asta. Porni camionul în viteză, cu spatele. Trecură de colţul unui drum care era niţel mai larg decît o potecă.

Tony strigă :

— Ţin-te bine !

Mills căută să se opună :

— Ai spus că nu putem s-o luăm la stînga, fiindcă drumul dă în parcelare şi vehiculele n-au cum trece pe acolo.

— Da, dar la nivelul refugiului. Drumul ăsta nu ştiu încă unde duce. Ce-oi fi vrînd să fac altceva, Reg ? Să stau la coadă ?

Drumeagul era prea strîmt pentru orice fel de vehicul. Crengile zgîriau camionul, uneori destul de grele ca să-l atingă, producînd un pocnet metalic.

— Oricum, răsuflă Tony, nu mai stăm deocamdată în calea nimănui.

— Sînt prea grele de purtat...

— Nu te mai frămînta. Ce-i cu tine ? Nu vezi că am scos-o la capăt ?

— Ţarca e de vină. N-am fi păţit nimic, dacă nu-mi răsărea în faţa ochilor.

— Ce-i cu sminteala asta a ta cu ţărcile ?

— La Bulwick. Jim Watson.

— Ce-i cu el ?

— A spus el ceva despre ţărci.

— Ce-i cu ele ?

— Că dacă vezi una...

— Pentru numele lui Dumnezeu !

— Da, dar a dat ortu popii chiar în aceeaşi zi.

— Ascultă-mă ! O să mergem la blestemata aceea de grădină zoologică şi o să vedem acolo ţărci cu sutele.

— Bine, însă eu am văzut una înainte de a intra în Arnhem.

— Uite, Reg, îl rugă Tony. Astea-s nişte bărbi. Tu nu-ţi dai seama, dar ai de fapt baftă. O grămadă din tipii din batalionul Y n-au avut vreo cobe să le cobească despre ţărci sau alte alea... O, ştiu ce vrei să spui. Nu sufăr să fiu fotografiat şi am fost tras în poză în chiar clipa cînd avionul nostru pleca la Arnhem. Totuşi de căzut au căzut ceilalţi...

— Dar azi...

— Ai baftă mare, ţi-o spun eu. Ai scăpat cu bine şi iată-te aici. De cîte ori n-aţi intrat şase sute în luptă şi aţi ieşit numai o sută ? Tu ai trecut prin toate. Uită de afurisitele alea de ţărci. Ţi-o spun eu, am cîştigat. Şezi aici cu zece mii de lire în braţe şi-mi tot îndrugi mie că n-ai noroc...

— Dar, Tony, uite...

Tony văzu că drumul îl duce drept în curtea unei ferme. Nu părea să existe vreo posibilitate de a merge de acolo mai departe. Tony rosti îndîrjit :

— O să le venim noi de hac afurisitelor tale de cobe. Există mereu două ieşiri din curtea unei ferme. Te scot eu de aci. Mai întîi uită-te la harta aia topografică. Slavă Domnului că am luat-o cu noi !

Un cîine se repezi la ei, dar fugi din calea grelelor roţi nepăsătoare. Tony înconjură vechile şi uriaşele clădiri ale fermei. Doi bărbaţi fură siliţi să se dea iute la o parte dinaintea lor. Unul le strigă :

— Unde mergeţi ?

Trecură însă mai departe, zdrobind tufişurile de pe ceea ce nu era decît aleea unei grădini. Cei doi bărbaţi îi urmăreau acum, împotrivindu-se prin strigăte, ajutaţi de cîine. În faţă le răsări o barieră cu cinci bare.

— Nu pot opri ca s-o deschid, mormăi Tony printre dinţi.

Bariera nu era prinsă cu zăvorul şi se roti cu putere. Dincolo de ea era cîmp. Iar la vreo şapte sute de metri se afla o altă barieră şi un drum de ţară. Camionul se zdruncina şi se hurduca, în vreme ce Tony îl conducea peste buruienişurile cu gropi. Pe cîmp, un cal zvîrli din copite şi o luă la goană. Strigătele urmăritorilor rămaseră mult în urmă.

— Pe asta ai face mai bine să mi-o deschizi, îi ceru Tony. De ce parte o iau ?

— La stînga, răspunse Mills. Că la dreapta ajungem iar în sat.

Coborî pe brînci din camion şi îi deschise lui Tony bariera. Cei doi bărbaţi, îşi dădu seama, tot îi mai urmăreau. Ar fi fost mai nimerit pentru dînşii să se fi dus la hangare, să scoată şi ei un vehicul.

— Aşa-i mai bine, afirmă Tony, simţind că pneurile camionului se-aştern lin pe drumul de ţară. Să-ţi spun ceva, Reg. Următoarele patru sau cinci minute sînt hotărîtoare dacă ieşim sau nu cu bine din treaba asta.

— Mergi în direcţia exact contrară cu nisipăria, constată Mills posomorît.

— Bagă de seamă cum se adună toate, recunoscu Tony. Ţi-ai pune capul că ministerul de război conduce atacul ăsta.

Mills zîmbi, dar nu răspunse nimic. Camionul gonea pe un drumeag pentru ca s-o ia peste cîmpuri.

Tony întrebă :

— Ce crezi că ne trebuie ca să ieşim cu bine din toată tevatura ? Gîndeşte-te, Reg.

— Ne trebuie automobilul tău.

— La ce depărtare de nisipărie sîntem ?

— Trebuie să înconjurăm un pătrat ale cărui laturi au vreo 12 kilometri cu totul.

— Peste poate, recunoscu Tony. Pînă atunci vor fi dat de uşa deschisă a vagonului şi de tipii pe care i-ai cotonogit şi de fată ; iar omul de la uzina electrică va fi pe peron, gata să explice de ce s-au petrecut toate acestea. În ciuda blocării circulaţiei, toată regiunea va fi infestată în mai puţin de zece minute de automobilele poliţiei. Ne trebuie un automobil şi nu putem pune mîna pe un automobil, deoarece nu putem risca să ne învîrtim doisprezece kilometri în jur de Strawberry Whitacre ca să ajungem la acela al meu. Trei kilometri au reprezentat un risc destul de mare. *A, am găsit !*

— Ce anume ?

— O să *închiriem* o maşină.

— Dă-le încolo de goange.

— Nu-s goange. Dacă am cum să te las undeva cu banii şi să vîr camionul într-un şanţ, pot atunci să-mi spăl faţa (am o mănuşă de toaletă, udă, la mine) şi să-mi scot ochelarii şi să prind un autobuz spre Wicester sau spre oricare alt oraş şi să mă întorc mai tîrziu.

— Unde mă poţi lăsa ?

— Uită-te pe hartă, Reg. Descoperă o carieră sau o cărămidărie sau o moară — ceva care să însemne un punct de reper.

— Nu prea îmi miroase mie a bine, răspunse Mills.

Dar se zgîi în hartă. Numele şi semnele îl încurcau ; nu era obişnuit cu hărţile. Privind însă pe deasupra lăzilor, văzu un desiş de pădure şi, comparînd cu harta, constată că suprafaţa împăduriă era de un kilometru pătrat.

— Uite, în pădurea aceea, drept în faţa noastră, arătă el. Lasă-mă acolo. Ia harta ! Înseamnă-ţi locul cu creionul.

— E o şosea principală ?

— Nu. Şoseaua principală care duce la Nuneaton e la un kilometru şi jumătate în dreapta.

Tony întoarse la dreapta cînd fură la răscruce şi o luă de-a lungul pădurii.

— Nu pare prea deasă. N-are prea multe crengi.

— Tu vezi-ţi de camion. Eu mă pitulez aici. Nu mă găseşte nici o haită de cîini.

— A cui e proprietatea ?

— Harta nu indică.

— Vreau să întreb dacă face parte din vreo fermă ? E probabil să vină cineva ?

— Singura indicaţie e „Pădurea Honey".

— Reg, eşti sigur ?

— Fireşte. Scapă de camion. Întoarce-te cu automobilul.

— Se întunecă înainte de cinci. O să încerc să fiu aici la şase şi o să semnalizez de trei ori cu farurile. Apoi le sting şi aştept. O să-ţi fie frig al naibii Reg.

— Nu te sinchisi tu de asta. Prevezi ceva piedici ?

— Da. Maşina mea din nisipărie. Să presupunem că o găseşte cineva. Azi, mîine...

— Du-te la comisariatul de poliţie din oraş şi spune-le că ţi s-a furat automobilul. Aşa, cînd îl vor găsi, dacă or să facă o legătură între automobil şi furt, or să creadă că cineva l-a şterpelit ca să dea lovitura.

— E un raţionament pe care nu-l pricep.

— Mă rog, lasă-mă aici şi gîndeşte-te la amănunte după ce vei fi scăpat de camion.

— În regulă. Uite, ia pardesiul şi fularul meu.

— Şterge-o cît mai departe cu putinţă, ca să te descotoroseşti de camion, Tony.

— Aşa o să fac. Na, tot ce am : un baton de ciocolată. Mills, luîndu-l, spuse :

— Parcă îmi aduc aminte că am mîncat ciocolată în pădurea de la Oosterbeck.

— Ai scăpat de acolo, să vezi tu că scapi şi de aici.

Camionul se opri. Mills trase afară cele două lăzi. El şi cu Tony le duseră pînă sub gardul viu care împrejmuia terenul. Mills se strecură de cealaltă parte şi Tony i le trecu peste gard. Nimic nu i-a împiedicat. Cît vedeai cu ochii, doar zăpadă viscolită şi doar fîlfîit de aripi de ciori negre — şi cîrîitul lor în după amiaza rece. Apoi Tony se căţără în camion şi plecă în grabă.

Pe zăpada drumului aceluia se aşterneau doar urmele a patru vehicule şi Tony o ţinu, cît putu, pe făgaşurile lor combinate şi suprapuse. Conducea camionul pe drumul îngust cu o viteză care însemna un adevărat pericol. Ar fi fost vai şi amar de el, dacă s-ar fi văzut nevoit să oprească brusc ; trebuia să rişte urmările unei lungi patinări.

La cîteva sute de metri de Reg Mills se simţi niţeluş mai bine. Acum nu mai era decît un om cu un camion de furat. Nimeni n-o să dea de Mills ; şi în zăpăceala acelei după amiezi, socoti că nici măcar nu-l caută cineva. În orice caz, nu în înţelesul precis al cuvîntului. Harababura de la gara Strawberry Whitacre ajungea ca să dea de furcă multor poliţişti ore de-a rîndul, cu luarea declaraţiilor. Asta — presupunînd că vor putea să iasă din minunata încurcătură de maţe din preajma refugiului. Ce mai după amiază ! Totuşi, aveau radioul la dispoziţie şi se prea putea ca stabilind degrabă direcţia în care o apucaseră fugarii, să blocheze şoseaua principală... Cu cît mai repede se descotorosea de camion, cu atît mai bine.

Oricum însă, simpla senzaţie a fugii fizice, ocrotirea pe care i-o da metalul, prompta reacţie a acceleratorului se aliau pentru a-i oferi iluzia siguranţei. O dată pomenit doar pe propriile-i picioare, îi va fi redusă viteza şi va fi dator să dea explicaţii oricărui pieton care s-ar întîmpla să-l oprească ; iar revolverul, argumentul final, dacă viteza de mişcare a celui care-l deţinea era redusă, nu devenea altceva decît un mijloc de a atrage atenţia ; el putea pune capăt unei discuţii *aici*, dar la o sută de metri mai departe, pe şosea, nevăzut şi adăpostit îndărătul unor ziduri, nu era imposibil ca vreun fermier, în legitimă apărare, să înşface o puşcă şi... „Nu, nu, îşi spuse Tony, rămîi în camion, băiete, pînă ce nu te mai rabdă nervii sau pînă ţi se iveşte prilejul să-i faci vînt într-un şanţ."

Nervii începură din nou să-l înţepe cu mii de ace, atunci cînd ajunse pe şoseaua principală : la dreapta pentru Wicester, la stînga pentru Coventry. Treceau, la distanţă de o sută de metri unul de altul, automobile care, în pofida zăpezii, goneau cu cel puţin nouăzeci pe oră. Tony o luă spre Coventry, aflat la numai treizeci de kilometri, şi apăsă pe accelerator, simţind energia care se îngrămădea în masa de cărbune şi oţel pentru a o arunca din nou înainte cu şaptezeci şi cinci de kilo-

metri pe oră. Reg e probabil în siguranță acum. Pînă în două ore are să se întunece. Dacă el, Tony, dă greș, Reg are la dispoziție toată noaptea ca să se pună la adăpost, pe sine și lăzile. La nevoie, le putea îngropa și putea să plece pe jos...

În fața lui, un autobuz roșu. Depășindu-l, Tony înțelese cum putea în sfîrșit să se libereze. Cu mîna stîngă scotoci prin hainele murdare ca să dea de mănușa de toaletă. Își scoase ochelarii și începu să-și spele fața. În oglindă văzu că autobuzul cel roșu făcea o lungă curbă înapoia lui. Era greu să scapi de o astfel de pacoste. În față zări o stație de autobuz, dar — deși fără martori — ea nu putea fi folosită. Conducea acum cu o îndîrjire care-și avea rostul ei: să mărească distanța dintre autobuzul roșu și el, depărtîndu-se cu vreo doi kilometri. Automobilele poliției încă nu-și făcuseră apariția. Dar acum, că stabilise doi kilometri între camion și autobuz, iată că nu putea găsi o stație de autobuz. După ce închipuise calea de a se pune în siguranță, camionul devenea pentru Tony din ce în ce o piedică mai teribilă, o mai copleșitoare probă de culpabilitate. Dacă mergea tot așa, avea să fie într-o jumătate de oră la Coventry. Era neapărat nevoie să scape de camion, atîta vreme cît încă se afla în siguranță, aici, în plin cîmp.

Iată, în sfîrșit, o stație de autobuz, după cîte se părea, cam fără noimă, deoarece nu se vedea nici o locuință pînă la o depărtare aproape de doi kilometri. În urma lui venea un automobil. Tony încetini, îi făcu semn să treacă înainte. Iar la o sută de metri dincolo de stație, opri camionul, coborî și o luă înapoi pe jos către stația de autobuz. Simplu ca bună ziua. Automobiliștii care treceau îl văzură că se dă jos din comion, dar erau la o depărtare de unde nu mai puteau vedea cînd Tony ajunse în stația de autobuz.

La ora trei și jumătate era la Coventry, zdruncinat, obosit, enervat, însă aproape sigur că biruiseră. În fața unei cești de cafea fierbinte, se calmă, se uită la oameni, ascultă, totul în juru-i era ca de obicei: oameni numeroși, nimeni nu vorbea despre nici o lovitură dată într-un sat aflat la o distanță de treizeci și șapte de kilometri. În mai puțin de zece minute își recăpătă încrederea în el, ba i se păru chiar distractiv să se plimbe pe străzile însuflețite din Coventry și să treacă pe lîngă agenții de poliție. Totuși, rămase cu ochelarii pe nas, nedorind să poată fi identificat mai apoi drept Anthony Tobias.

Iar numele pe care-l dădu ca să închirieze un automobil fu un nume fals. Tony nu avea bani destui ca să-l închirieze pe mai mult de două zile. Urma, făgădui el, să-l aducă înapoi duminică.

La ora cinci, Tony, curat şi pus la punct, redevenit el însuşi, intră în principalul comisariat de poliţie din Wicester şi anunţă că i se furase maşina. Un agent consemnă amănuntele. Unde ? Cînd ? Ce fel de automobil ? Numărul ? Şi aşa mai departe, vreme de mai bine de zece minute. Din povestea îndrugată de Tony reieşea că se dusese la croitorul lui să întrebe dacă un costum era gata (ceea ce de fapt şi făcuse cu o zi înainte) şi apoi mersese să vadă un film la cinematograful *Gala* (îl văzuse de fapt luni, nu se întîlnise cu nimeni, fusese singur, va putea să-şi amintească detaliile filmului după săptămîni şi luni de zile, dacă va fi nevoie). Automobilul, arătă el, fusese parcat în Summer Street care, deşi în centrul oraşului, era loc reglementar de parcare ; îl lăsase acolo, susţinu Tony, la două fără cinci (ceea ce se şi întîmplase luni) şi se dusese la croitor, constatase că nu-i era gata costumul, intrase la cinema pe la două şi un sfert. Văzuse filmul artistic şi o parte dintr-un documentar şi ieşise acum un sfert de oră şi nu-şi mai găsise maşina. Cercetase toate cele douăzeci de automobile parcate de-a lungul scurtei Summer Street şi nu încăpea îndoială că al lui fusese furat. Da, uşile le încuiase. Da, era ciudat ; la drept vorbind, mare bucluc... Tony pornea de la justificata presupunere că poliţia nu o să verifice dacă relatarea *lui* e adevărată — el era, zice-s-ar, reclamantul. Iar dacă atunci cînd i se va găsi maşina în nisipărie, după cine ştie cîte săptămîni, va fi întrebat croitorul dacă el, domnul Tobias, venise vineri la ora două la probă, croitorul, care nu-şi va fi notat o vizită întîmplătoare, nu avea desigur să contrazică afirmaţia. Un singur mic inconvenient : ce se va întîmpla dacă trec săptămînile, ba şi lunile, şi nu i se găseşte maşina ? Nu prea putea merge şi da de ea întîmplător. În ce caz putea începe demersurile pentru încasarea asigurării ?

Trecuse de ora şase, cînd ajunse la Strawberry Whitacre. Cercetase harta mai înainte de a ieşi din Wicester în automobilul luat cu chirie şi sosi pe pasajul de nivel la şi zece. Nimic nu vădea că se petrecuse ceva neaşteptat cu patru ore mai înainte. La refugiu, transformatorul de 100 tone era manevrat

de o macara spre a fi plasat înapoi pe remorca de încărcare joasă. Un agent de poliție abătea circulația din drum. Tony făcu bucuros cale întoarsă.

Călători astfel cinci minute mai mult, însă la șase și douăzeci trecu pe la răscruce și socoti că punctul unde opriseră camionul se afla la cîteva sute de metri mai încolo.

Opri motorul, semnaliză de trei ori cu farurile și apoi coborî în aerul rece, ciulindu-și urechile, nu numai pentru Mills, ci și pentru a deslușî cumva alte vehicule, alți pași — sau nici el nu știa bine ce.

Minutele începură să treacă și se simți nespus de nervos. Exista posibilitatea ca Mills să fi fost prins ; de la *el* n-or să scoată nimic, dar s-ar putea ca agenții să fi rămas acolo în așteptare... Liniștea și aerul rece și pămîntul neumblat păreau să contrazică o astfel de presupunere, însă trecu mult timp pînă ce se hotărî să strige : „Reg ! Unde naiba ești ?“

De la o distanță de numai doi metri glasul lui Mills îl făcu să tresară.

— În sfîrșit. Ai fost la cinematograf sau unde ?
— Ești bine ?
— Înghețat tun.
— Am adus un termos cu cafea.
— Ce-i cu fata ?
— A scăpat. E la spital și-i merge bine.
— Și indivizii ?
— Unul mort, unul în spital cu o fractură la craniu.
— Va să zică sîntem pe pagina întîi.
— Am adus un ziar. Ghici cît, Reg ?
— Vasăzică bani erau ?
— Zece mii.
— Asta-i din burta ziariștilor. Probabil șapte. Oricum, nu-i rău. Îmi pare bine că fata a scăpat.
— Să te ajut să cari lăzile.
— Ce părere ai, în general ?
— Cred că am face bine să plecăm de aici.
— Merita s-o facem ?
— Ai face-o din nou ?
— Nu, răspunse Mills. Nici pentru zece milioane de lire.

Era foarte tîrziu, cînd Tony l-a dus acasă cu automobilul,

dar de îndată ce Mills a păşit prin uşa deschisă, vocea lui Daphne se şi auzi din întunericul camerei sale :

— Cine e ? Tu eşti, tăticule ? Tăticule, vino să mă vezi.

Prin semi-întuneric a intrat în micul ei dormitor. Domnea acolo, nedefinit, un miros de copil, care ţinea de jucăriile de lemn, de tinereasca ei respiraţie, de cosiţele ei. Mills îşi dădu pe loc seama de mirosul acela şi zise :

— Salut, găinuşă. Încă nu dormi ?

— Unde ai fost ?

— La Bristol.

— Unde vine asta ?

— Vrei să spui că înveţi geografia şi nu ştii unde e Bristolul ?

— Nu pot să sufăr şcoala.

Tăcere. Ziua e retrăită în gînd, ca şi ploaia, caţele alea din cofetării, crîncenele căutături ale bicicliştilor şi vocea brutală, şi groaza din ochii Celiei. Bun venit acasă. „Da, îşi spuse Mills, merită : un conţopist mort pentru cinci mii de lire. Supravieţuirea celui mai apt de viaţă. Avea nevastă şi copii ? N-am ce-i face, am şi eu ; n-ar fi trebuit să-i dea cu toţii crezare domnului George Webster.

— Nu face nimic, îi răspunse el copilei. Într-o bună zi o să te duci la o altă şcoală.

— Cum e cînd nu mai trebuie să mergi la şcoală ?

— Încîntător, răspunse Mills, cu o urmă de amărăciune în glas. Vrei să tragi o duşcă de lapte ?

— Am tras.

— Nu face nimic. Mai trage-i una.

— Şi un biscuit.

— Să vedem ce zice mămica.

Sărutînd-o pe Celia pe care o întîlni în salonaş, înţelese că merita să fi făcut ceea ce făcuse. Îşi odihni capul în dulceaţa feţei şi a gîtului ei, dormind aproape de-a-npicioarelea. Era caldă şi minunată, încrezătoare şi sentimentală ; merita să izbîndească, dar nu putea izbîndi de una singură ; careva trebuia s-o facă pentru ea. Şase mii de oameni căzuseră la Arnhem. La ce bun să te frămînţi pentru un conţopist cu o mutră de nătărău şi care se zborşeşte că trebuie să care o ladă pe o distanţă de şase sute de metri ? Fata o să trăiască ; asta era principalul ; dacă murea, nu şi-ar fi putut-o ierta niciodată ;

așa fiind, avea obișnuita senzație de după victorie : istovirea și amintirea morților.

— Doamne, obosit mai sînt astă seară, rosti el adevărul.

— Îți miros obrajii a săpun. Nu cumva te-ai ras azi a doua oară ?

Mills zîmbi și răspunse :

— Ți-ai găsit. M-am spălat la Tony.

— Unde ai fost ?

— La Bristol.

— Mergi într-o grămadă de locuri.

— Mi se pare că m-am dus degeaba.

— N-are a face, spuse Celia, petrecîndu-și mîna peste părul, gîtul și urechile lui. Încearcă mereu.

El o mîngîie cu o gingășie neobișnuită, așa că Celia ghici în acest gest o anumită neprecisă pricină și-și dădu cu părerea :

— Pari schimbat astă seară.

Mills nu răspunse nimic. Iat-o lîngă el, e a lui, această ființă umană, cu fustă și pulover pătat cu lapte în două locuri, al cărei păr castaniu, a cărei piele o cunoaște centimetru cu centimetru ; iat-o lîngă el ; străbătuse o jumătate de lume luptînd, și acum trecuse printr-o zi de furie dezlănțuită de bună voia lui, și în mare parte pentru ea ; iat-o lîngă el, e a lui ; lînă și mătase și nailon, păr și ochi și picioare și forme, cu organe care funcționează, cu o inimă duioasă și un caracter melancolic ; o ființă pe care el abia începe s-o cunoască ; îl iubește ; e vrednică de ziua aceasta care-l apasă acum cu toată greutatea ei.

PARTEA A DOUA

STRATAGEMA SÎNGEROASĂ

NEVREDNIC SĂ TRĂIASCĂ ORI SĂ MOARĂ —
O INIMĂ DE PIATRĂ ! DUPĂ EL, FLĂCĂI,
DUCEŢI-L LA LOCUL DE OSÎNDĂ.

SHAKESPEARE (După faptă şi răsplată)

ÎN ACESTE VREMURI BUIMACE, CÎND FIECARE OM SE TEME DE SÎNGEROASELE STRATAGEME URZITE DE MÎINI NEASTÎMPĂRATE.

OTWAY

I

Cauză şi efect... Un rece curent marin din direcţia nord-est, venit dintre Islanda şi Groenlanda, se întîlnise cu un alt curs rece de apă care înainta în direcţia sud-est, de-a lungul coastei Labradorului. Întîlnirea avusese drept consecinţă nu numai schimbarea cursurilor de apă, ci şi o perturbare a vremii, care devenise foarte friguroasă, cu un anumit grad de umiditate şi presiune, urmată de o depresiune atmosferică cu un diametru de o mie şase sute de kilometri şi concentrată în cele din urmă pe spaţiul dintre sudul Norvegiei şi mijlocul Germaniei. Structura şi temperatura solului şi această nestatornicie a vremii făcuseră norii să se plece, să abdice, să se reverse sub formă de zăpadă. Zăpada căzuse din plin, dar în cea mai mare parte fusese o aşternere moleomă. Fiecare fulg de zăpadă consta din micuţe cristale cu un diametru de vreo şaisprezecime de ţol şi cu înfăţişare de stea.

Oraşul englez Wicester avea un diametru de aproximativ optsprezece kilometri. Cu acest diametru el primi 128 000 milioane de tone de zăpadă, miliarde şi miliarde de figuri geometrice cu cîte şase raze, de o şaisprezecime de ţol în lăţime, modelul lor nefiind niciodată repetat în toată această familie a infinitului... Zăpada zăcea pe catedrală şi pe fabrici ; umplea trotuarele suburbiilor, făcîndu-le otova cu suprafaţa şoselelor, zăcea ca frişca pe prăjituri de-a lungul crestelor zidurilor ; îmbrăca în puritate lăzile de gunoi ; adăuga dimensiuni autobuzelor şi automobilelor ; îndepărta verdeaţa pajiştilor, ascundea necurăţia şi urîţenia şi imperfecţiunea. Ei însă (oricine ar fi fost aceşti ei), în apriga căutare şi goană după bani, voiau ca zăpada să fie abătută din calea lor. Nu mai mult decît trei ore după ce începuse să cadă, echipe de sute de oameni lucrau pe principalele drumuri, vînturînd-o, violîndu-i neîntinarea, luînd-o în camioane şi azvîrlind-o în canale şi rîuri. În dreptul caselor şi prăvăliilor, oameni lipsiţi de simţul minunii o îndepărtau cu lopeţile şi cu măturile, temîndu-se

oarecum de ea, călcînd-o plicuisiți în picioare, deoarece le era bătrînă inima. În drum spre școală, și în recreații, sau acasă, cu prilejul zilei libere de la jumătatea trimestrului, milioane de copii se bucurau strigînd, se jucau cu zăpada aceasta, o mîncau, o azvîrleau jur-împrejur. Dincolo de periferia Wicesterului, la Strawberry Whitacre, în districtul cu același nume, zăpada de-o grosime uniformă, formînd un strat de cincisprezece centimetri, a fost lăsată pe loc, să îmbibe pămîntul cu azot. Cădea agale pe copaci și pe gardurile vii, contura crengile și rămurelele, astfel încît păsările țopăiau în adevărate palate de sticlă.

Cîteva sute de mii dintre cei un milion și jumătate de locuitori ai orașului Wicester și ai comunelor dimprejur, își schimbară programul în ziua aceea, văzînd zăpada. Altora li s-a schimbat programul fără de voia lor...

Ora douăsprezece. Cînd Mallard ieși din tribunal, îl podidi amintirea și buzele gurii lui bine reliefate se lăsară în jos a mîhnire ; vreme de două ore uitase cu totul ; acum, după ce ieșise din sala de ședințe îmbîcsită, după ce trecuse printr-un coridor plin de alți oameni care-și așteptau rîndul la felurite secții, oameni în impermeabile sărăcăcioase, după ce văzuse un rînd de femei care stăteau jos, și cîteva prostituate, și niște femei polițiste care tăifăsuiau, și pretutindeni agenți de poliție și avocați cu hîrtii, și-i auzise pe toți trăncănind. Mallard, trecînd printre ei cu Morris, își reaminti. Viața acum era pentru el goală.

Ieșiră amîndoi pe una din numeroasele uși, coborîră nepăsători pe treptele alunecoase și se opriră ; încotro s-o apuce ?

— Va să zică așa, șefule, zise Morris, a mers bine.

Stătea locului, privind lumea care urca scările, polițiști din alte brigăzi, cu căștile în serviete, tîrfe, golănași ; avea să-și aducă aminte, Mallard știa asta. Între el și Morris existau prea puține lucruri comune, în afara muncii, dar Mallard știa că Morris avea în adevăr vocație, singura lui greșeală fiind că sărea peste mai multe concluzii pentru ca să ajungă la aceea pe care o socotea cea bună. Mallard nu proceda așa. Mai purta apoi și povara suplimentară a echității, o credință nu în rezultate, ci în dreptatea însăși. Oricum, Morris văzuse bine astăzi. Patru ani, atîta luase omul. Purta în minte și povara asta.

Rudele. Femei care plîngeau ; copii galbeni de ură. Lui Morris, ce-i păsa ?! Era tînăr, în plină ascensiune ; nu pentru că l-ar fi încercat disprețul ; ci mai degrabă pentru că nu simțea pur și simplu nimic, pentru că nu adîncea ; omul mai fusese în închisoare ; la ce bun să te frămînți ?

— Am avut noroc în chestia aia cu vopseaua.

Analizîndu-se vopseaua răzuită, s-a constatat că e identică cu o urmă de albastru de pe mînecă. Morris, deși începător, cu toate că nou în muncă, își și însușise darul de a ști la cine trebuie să te duci ca să poți dovedi ceea ce afirmi. Mulți dintre colegii mai vechi în grad nu se sinchiseau să treacă pe la laborator pentru cazurile mărunte ; ei își vedeau de treabă înainte și dacă luptau, se luptau din gură. Morris știa să se joace cu vorbele, mîndru bineînțeles de sine, dar știa și cît prețuiește o vopsea identică. Vopseaua nu poate fi supusă unui contrainterogatoriu de către avocatul părții opuse...

Se despărțiră și Mallard se pierdu în mulțimea din Square Street — un ins care nu se ducea nicăieri, care n-avea nici o treabă, înălțimea : 1,75 m, corpolent, fața severă și dîrză, părul încă blond, ochi anevoie de sfidat, mîini aspre de muncitor care, întocmai ca și veșmintele banale pe care le purta mereu, sugerau că aparține clasei celor ce trudesc. Orice trecător de pe strada aceea ticsită, care l-ar fi privit în dimineața zilei de vineri, o dimineață practic devenită acum după-amiază, l-ar fi luat drept un învățător dintr-un cartier popular sau drept un fel de inginer (dintr-aceia care lucrează în aer liber : pe un șantier, în tranșee, pe schele) sau drept cine știe ce fost subofițer, demobilizat de curînd și nițel dezorientat. Și dacă privitorului aceluia i s-ar fi arătat că e polițist, răspunsul lui imediat ar fi fost un „Desigur !“ căci dacă stăteai și te gîndeai, era evident că nu putea fi nimic altceva.

Umblă de-a lungul celor opt sute de metri ai străzii pentru că nu avea nimic altceva de făcut. Să n-aibă nimic de făcut — asta îl rodea ; ar fi fost oricînd gata să lucreze douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, pînă ce cădea jos. Nu știa cum să folosească orele de răgaz. În orice caz, acum nu. De trei săptămîni încoace — nu știa. Mai înainte poate că ar fi recunoscut, cînd și cînd, că oarecare liniște și pace nu strică, și s-ar fi dus și el în grădină ori undeva la țară sau s-ar fi trîntit într-un fotoliu. Dar asta era ceva neobișnuit.

În mod curent era un idealist care-şi ducea viaţa în cadrul ce îngăduie soiului acestuia de idealism să-şi găsească din plin întrebuinţarea. Era un om serios, cîtuşi de puţin înclinat a rîde, fără metehne şi slăbiciuni ; nu-i plăceau glumele deşucheate, sau beţiile, şi nici conversaţiile uşuratice cu femeile ; ceilalţi bărbaţi îl simpatizau, dar îi socoteau tovărăşia obositoare ; era greu să ştii ce să faci, ce să vorbeşti cu el, în afara problemelor de serviciu. Era un bărbat cu faţă deschisă, aspră ; anii de muncă în slujba justiţiei imprimaseră chipului său o expresie împietrită care abia dacă se schimba vreodată ; era omul care să se înfurie în numele justiţiei, nu uşor, ci cu prudenţă, cînd se simte sigur pe situaţie.

În pofida vremii şi a murdăriei de pe trotuarele mînjite de zăpadă, Square Street era ticsită. Femeile se uitau în vitrinele strălucitoare. Bărbaţii priveau acum în februarie aparate fotografice şi se duceau cu gîndul la luna iulie : ce să cumpere ? Germane, englezeşti, italiene, erau de toate, pînă şi japoneze, cu două sute de lire bucata. Toţi vorbeau, luau decizii, se bucurau de fiecare clipă a zilei acesteia. Dar totul n-avea să ţină mult. Vor tîrgui obiectul ce le place şi, ajunşi acasă, or să se uite la el ; dacă e de purtat îl vor purta de cîteva ori, apoi le va deveni indiferent. Ceea ce le plăcea în primul rînd era cumpăratul, mai cu seamă femeilor. Nu erau în stare să se analizeze pe ei înşişi, să recunoască prezenţa unei boli incurabile ce se cheamă dorinţă. Dar de ce s-or fi tot frămîntînd ? se întrebă Mallard, cuprins deodată de mînie şi de indignare, în numele dreptăţii, al idealismului care nu *poftеşte*. De ce nevoia aceasta îndîrjită de a stăpîni *lucruri ?* El unul era mai înţelept, fusese întotdeauna aşa, o dovedise cu trei săptămîni în urmă. Taina vieţii este viaţa însăşi. Nu există fericire, numai continuitate. Zîmbi amarnic. „Morris n-ar fi de acord cu tine !“ Pe Morris îl satisfăceau cele materiale : berea, ceasurile de mînă, hainele ; el dorea să aibă automobilul său personal ; jinduia după fiecare altă fată, din sută în sută de metri. Morris va trebui să se supravegheze îndeaproape. Mişună lumea de oameni atinşi de boala poftelor. Strada asta e plină de ei. Aparate fotografice, haine, bijuterii, cărţi, călătorii, automobile. Nu poţi sluji cu adevărat un ideal, dacă eşti hărţuit de acea durere ascunsă în fundul rărunchilor care cere bani să se ducă să cumpere obiecte spre a se alina.

Încotro s-o apuce ? Aparatele fotografice, barurile strălucitoare, absurdităţile modei, lenjeria cu dantelă, ultimul roman pornografic, puzderia de alimente dulcege, inutile ; fiecare ins din Square Street părea că ştie ce are de făcut, ce să-şi dorească : viitorul li se întindea pe întreg parcursul vieţii ca o nesfîrşită potrivire de cumpărături. Dar Mallard se gîndea la cursa timpului şi vedea că îi este potrivnică. Poliţiştii sînt obligaţi să se retragă la o vîrstă ce pare timpurie. Ei se fac cîrciumari, devin detectivi de magazine, pescari, ori se retrag la ei acasă şi-şi scriu amintirile. Mallard nu avea nici o perspectivă de viitor. Nu voia să se retragă. N-avea pentru ce se retrage. „Văzînd şi făcînd, îşi spuse singur, o să găsesc eu ceva. Pînă una alta, vorba e ce să fac *acum* ?“ Era ziua lui liberă. O parte din ea o întrebuinţase la tribunal (alţi poliţişti se plîngeau cînd se întîmpla să fie aşa), dar iată că nu era încă nici douăsprezece şi un sfert.

La „Royal“ mîncă distrat un cotlet şi tot acolo stătu de vorbă cu un avocat. Berăria „Royal“ era folosită de luptătorii mai vîrstnici ai cauzei dreptăţii, ca să înfulece şi să se adape. Mallard nu-l admira pe avocat — un acrit care privea justiţia ca şi cum n-ar fi avut altă menire decît să lucreze pentru *el* — dar un ceas trecu repede, în vreme ce mintea interlocutorului i se dezvăluia şi putea, cu ajutorul ei, să culeagă mici frînturi de informaţii, să noteze unele moduri de gîndire. Apoi, puţin dispus încă să părăsească obişnuita atmosferă a cîmpului de luptă, se înapoie la comisariatul central de poliţie din Wicester şi se duse să-şi arunce o privire la campionatele de biliard. Se aşeză lîngă uşă pe o bancă îmbrăcată în piele pe care mai şedeau o mulţime de comisari şi de agenţi. Erau cîţiva şi din propria lui secţie şi îşi dădu seama că-l socoteau nătărău pentru că nu ştie cum să-şi umple timpul liber ; se aflau printre ei şi unii care, bănuia, aveau să facă glume despre ce soi de nevastă trebuia să aibă el, de vreme ce-i atît de puţin doritor să se repeadă să-şi vadă de treabă acasă. Dar iată că toţi cei care se întorceau către el, în atmosfera plină de fumul tăcerii şi concentrării şi de ciocnirea bilelor de abanos de pe masa orbitor luminată, şi-l recunoşteau, ştiind că-n ziua aceea avea dreptul să fie altundeva, toţi îl salutau clînd din cap sau zîmbeau în silă, ori îşi plecau ochii în pămînt.

Apoi partida luă sfîrşit, lumea prinse ca să se mişte, rîse, se împrăştie, vorbi, se duse fiecare să-şi vadă de ale lui, iar el trebui de asemenea să plece, să facă faţă zilei. Îi veni o idee. O să se repeadă să o vadă pe Olive. N-are a face dacă n-o găseşte acasă : drumul pînă-n acea suburbie şi faptul că o să intre în altă casă îi va lua timp. Iar în autobuz o să se poată distra improvizînd un joc : se va putea uita pe fereastră să vadă cîte activităţi ilegale îi va fi dat să zărească pe tot parcursul drumului. Jocul acesta îl distra. Recordul era de şaptesprezece infracţiuni în patruzeci de minute. Cele mai multe, contravenţii de circulaţie, desigur. Şi parcă Olive voia ceva ? A ! da, o hartă.

Biroul lui era alcătuit dintr-o cameră cu mobilier puţin : o masă de lucru, un scaun tare, două fotografii, cătuşele, o colecţie de legi. Întocmai ca şi viaţa lui, odaia aceea stătea sub semnul unei singure idei. Se afla, în sfîrşit, gata de plecare cînd auzi un telefon care suna într-una în odaia de alături. De ce naiba nu răspundea nimeni ?

Cînd Mallard păşi dincolo, inspectorul se întoarse să vadă cine intră, dar faţa i se schimbă sub imperiul emoţiei — nu al emoţiei de a-l vedea pe Mallard (era obişnuit cu prezenţa lui Mallard în orele libere ale acestuia), ci de aceea produsă de cuvintele, neauzite de Mallard, care i se rosteau pe nerăsuflate în urechea stîngă. Făcu şi un gest cu degetele înspre Mallard, a rugăminte : „Nu pleca, aşteaptă, e ceva care o să te intereseze..."

Faptele erau uimitoare şi încă necomplete. Mallard nu avusese parte de aşa ceva la Wicester în toţi cei optsprezece ani de cînd era el acolo. Înregistră faptele, fără a le da încă o interpretare, înţelegînd că era vorba de ceva vrednic de întreg talentul, seriozitatea şi dîrzenia lui. Acum nu mai era o problemă cum să-şi umple ziua, ori să-i fie teamă de ea. Şi ziua şi noaptea şi ziua următoare — da, îi părea tare bine că ia lucrurile de la început. Într-o chestiune ca asta, hotărîtoare sînt cele dintîi ore. Pînă a doua zi lucrurile ajung să se transforme într-o apăsătoare şi uriaşă, într-o vastă şi iscusită acţiune, care trebuie descurcată de-a-ndoaselea, prin mijlocirea unor declaraţii, declaraţii, declaraţii, declaraţii, probabil zadarnice. Dar acum totul e încă fierbinte, trupurile încă nu s-au răcit, pe undeva răufăcătorul, cuprins de panică

(fiindcă unele treburi vor fi dat greș în ziua pe care cu atîta grijă a pus-o la cale), goneşte poate într-un camion. De bună seamă, într-unul furat. Dar dacă Mallard nu întîrzie să facă în următoarele cîteva clipe ceea ce se cuvine, atunci s-ar putea ca inimicul să fie adus chiar mîine în faţa unei instanţe judecătoreşti, cu dovezi materiale incontestabile: „Da, am făcut semn camionului să oprească la o intersecţie şi indivizii au încercat să fugă". De o astfel de mărturisire nu mai dai a doua zi, şi nici măcar peste o oră. Dai cel mult de camionul vreunui nevinovat şi în zilele noastre nu mai există niciodată amprente digitale şi eşti silit să urmăreşti presupusul parcurs, întrebînd pe unul şi pe altul: „L-aţi văzut ? Dar pe indivizi ? La ce oră ?" Putea s-o facă şi pe asta, bineînţeles, dar asta nu-ţi mai dă senzaţia că te afli pe un cîmp de luptă...

În camera brigăzii criminale se aflau zece oameni, alţi douăzeci fiind plecaţi pe teren, pe la tribunale, pe cîmpurile de luptă, prin pasaje murdare, unii interogînd cine ştie ce indian care făcea afaceri grase cu covoare de furat, alţii purtîndu-se cuviincios în salonul unei case mari, alţii, în sfîrşit, punînd întrebări referitoare la chei ori la ferestre, ori la ore, sau urmărind un ins ale cărui singure două caracteristici cunoscute sînt că purta pantofi cu talpă de crep şi se da drept controlor al gazometrelor...

Cu o hartă în faţă, Mallard explică oamenilor disponibili strategia luptei şi apoi enumeră punct cu punct etapele contraofensivei. Cea mai mare parte a acţiunii n-o putea aduce la îndeplinire de unul singur ; şi el şi ei aveau doar s-o dezlănţuie, s-o pună în mişcare — dispunînd să fie ridicate baraje, să fie abătute din drum automobilele poliţiei, înştiinţînd poliţiile judeţelor învecinate, garînd vagonul de cale ferată pe o linie secundară unde să poată fi cercetat centimetru cu centimetru, chemîndu-i pe oamenii ce ieşeau din tură înapoi la serviciu, iar celor ce erau de serviciu dîndu-le alte însărcinări ; aducînd faptele la cunoştinţa rudelor apropiate, stîrnind lacrimi şi deznădejde, trimiţînd un agent şi o femeie să stea de veghe lîngă două paturi în două spitale...

Acum Mallard şade alături de chirurgul legist pe bancheta din fundul unei maşini, murmură cuvinte, păreri, se uită pe fereastră spre suburbiile sărăcăcioase şi spre zăpada întinată ; acum nu mai numără, nu mai vede nimic, gîndurile zburîndu-i

la douăzeci și cinci de kilometri înainte, la douăzeci și doi, douăzeci și unu, optsprezece, și timpul trece, și mașina lunecă pe zăpadă și de-a lungul întregului drum gîndurile nu-i stau degeaba, își aduce aminte, trece în revistă strategia, teoria.

Teoria. Aci va fi vorba de trei părți : observația, informarea și interogatoriile. Plan de îndeplinit de către un anumit număr de agenți. Dar cît ar fi dorit să poată face totul el singur ! Martorii. Putea avea încredere în agenți și-n sergenți, deoarece erau oameni pregătiți, însă martorii, vai, martorii erau niște bieți oameni, supuși greșelilor, părtinitori. Ce păcat că nu puteai să ai de-a face numai cu *obiecte*, cu probele indirecte. Dar de unde ! Trebuia să le obții informațiile și părerile colorate de fiecare dintre clipele existenței lor de pînă în clipa cînd văzuseră, auziseră, fuseseră tulburați și condiționați de respectiva tulburare. Există deosebiri între ființele omenești — vîrsta, sexul, firea, religia, cultura, politica, starea sănătății din momentul întîmplării, dispoziția din acel moment, mediul înconjurător, efectul tulburării iscate, teama de a vedea sînge, teama de împrejurările respective, și mai ales prejudecățile, Doamne, prejudecățile ! O problemă poate fi examinată dintr-un punct de vedere optic și moral greșit. Se complică optic, din pricina aprecierii distanței ; unul apreciază la o sută de metri, altul la treizeci ; se întîmplă să fie uneori o distanță care se poate măsura și se descoperă că de fapt erau 304 metri ! Și totuși amîndoi martorii doreau să spună adevărul ! Există și tendința de a te lăsa fascinat de tot ce e ciudat sau romantic sau captivant sau groaznic, de a nesocoti banalul care reprezintă deobicei adevărul. Încîlcelile apar în fiecare mărturie, cu excepția, poate, a celor făcute de copii. În tărășenia asta există un copil. O fată. Dar experiența dovedește că fetele sînt cam pornite spre exagerare și romantism, chiar și în primii ani, lipsiți de prejudecăți, ai tinereții ; involuntar, desigur. În afară de asta, mai e și greșeala din *mine*. Atac problema fiind cu anticipație influențat de cele auzite la telefon. Îmi va fi aproape cu neputință să mă descotorosesc de coloritul acestei zile. Fiecare martor are o părere preconcepută, dar aceeași este și situația fiecărui polițist. Te ferești de părerea aceea, însă există fără doar și poate tendința de a nu renunța cu una cu două la prima caracterizare a unui fapt — și astfel părti-

nirea se iveşte chiar de la cea dintîi ciocnire cu faptul întîmplat. Că s-ar putea să fie adevărat ceea ce crezi, nu are importanţă, deorece ar fi cu putinţă să fie numai pe jumătate adevărat, ori să fie fals, ori — cine ştie — adevărat însă interpretat greşit, fiindcă s-a pornit de la o premisă greşită. În cazul unui poliţist, deducţiile întemeiate pe o premisă falsă îi îndreaptă cercetarea pe căi eronate din chiar prima clipă. Iată de ce se cuvine ca poliţistul să fie migălos ; observaţiile lui trebuie, ori de cîte ori este posibil, să fie verificate. Glonţul din creierul omului provine desigur din revolverul care zace pe podea lîngă el. Dar, aşa să fie oare ? Dovedeşte-o, căci de nu, avocatul apărării, în căutarea unei portiţe de scăpare, ar putea spune : „Oare trebuie să cred că dacă glonţul din capul omului era de calibrul 38, şi revolverul de pe podea tot de calibrul 38, aţi conchis fără nici o probă că din revolverul acela a pornit glonţul ?“ Şi acelaşi lucru cînd e vorba de orice alteeva : sînge, distanţe, greutăţi, înălţimi, temperaturi — toate trebuie migălos măsurate, confirmate, dovedite. Mai există de asemenea tendinţa, la martor şi la poliţist — dacă poliţistul nu ia aminte — de a accepta ca reale cele declarate cu multă convingere şi care au potrivire cu faptele, astfel încît acestora le sînt alăturate alte „adevăruri“ ; de alăturat li se alătură, ceea ce înseamnă că şi ele trebuie să fie considerate „adevăr“ ; în felul acesta se poate construi o teorie complicată care, cînd se dovedeşte a fi greşită, te face să nu o mai poţi lua de la început fără aceleaşi prejudecăţi. Ce este, de altfel, se întrebă Mallard, adevărul ? Cum poate exista oare o părere nepărtinitoare ? *Adevărate* sînt lucrurile materiale. Agendele, scrisorile, gloanţele, bucăţelele de hîrtie arsă, cecurile, grupele de sînge, părul, dinţii, urmele pneurilor, fotografiile (de obicei), urmele de paşi, amprentele digitale, semnele făcute de boiangerii, biletele de călătorie, mărcile poştale, iarba, lemnul, vopseaua, metalul — lucrurile acestea nu mint, ele nu au păreri. Şi totuşi, la un loc, toate probele tehnice nu confirmă decît că un camion a fost furat, că făptaşul a fost în tren, că l-a lovit pe funcţionar cu un drug, că sîngele de pe drug e sîngele funcţionarului, că fata a fost îmbrîncită sau că i s-a pus piedică. Undeva în cursul anchetei, în afara cazului că făptaşii au fost recunoscuţi, va fi nevoie de puţin noroc. Anglia e o ţară mică. E aproape imposibil să fii singur

de tot, în pofida frumoaselor întinderi de peisaj cîmpenesc. Apar mereu femeia de la fereastră, automobilistul neașteptat, braconierul ieșit după vînat în toiul nopții, îndrăgostiții pitiți pe un cîmp în amurg.

După douăzeci și cinci de minute, Mallard se afla la Strawberry Whitacre, inimicul avînd un avans de vreo cincizeci de minute.

Practica. Ține de natura cîmpurilor de bătaie să existe locuri unde domnește confuzia, și locul de acum nu constituia o excepție. După ce vor fi trecut mulți ani, s-ar putea ca el să fie arătat cum se arată un vechi cîmp de bătaie și iată că așa ceva nu părea cu totul imposibil : un șir de prăvălii, un han, un garaj, o gară, un depozit de cărbuni, o cabină de semnalizare, un pasaj de nivel, un rambleu... Dar cîmpul de bătaie acum era ticsit : agenți de circulație, sergenți, automobile ale poliției, ambulanțe. Stăteau care cum se nimerise pentru că nu exista un stat major. Se afla la fața locului un inspector-șef care părea că dă instrucțiuni. O ambulanță tocmai pleca. În gară încremenise un vechi vagon singuratic, de clasa întîi, în fața căruia făcea de pază un agent. Și mai erau doi inși care păreau plini de importanță, dar de care Mallard își dădu seama că nu puteau aparține poliției. Mallard se prezentă inspectorului șef, care nu era altul decît ofițerul de poliție însărcinat să lichideze nemaipomenitul blocaj de circulație ce se produsese la o depărtare de vreun kilometru și jumătate, dar care ofițer de poliție venise aici, unde urgența era acum sporită. Orice fleac putea să aibă legătură cu jaful. Ce fel de blocaj de circulație ? Unde ? Un transformator de 100 de tone căzuse de pe un camion de joasă încărcare, blocînd șoseaua înspre și dinspre Pale Whitacre. Vrea el, după ce va fi sosit un post al brigăzii volante, să-i arate lui Mallard poziția pe o hartă ? Desigur că da. Deocamdată acești doi domni sînt de la stațiile electrice de alimentare și transformare. Inspectorul șef părea nițel istovit ; trebuiau, confirmă el, să fie interogați de îndată o mulțime de oameni ; era tare bucuros că venise Mallard.

Cei doi inși de la Strawberry Whitacre se arătară oarecum plictisiți cînd Mallard îi întrebă dacă într-adevăr avusese loc un furt, dar asta-i procedura obișnuită. Nu-i vorba de posibilitatea unui renghi jucat de careva, ci mai degrabă de o

greşită interpretare a evenimentelor. Mai înainte de a dovedi *cine* a săvîrşit jaful e nevoie să dovedeşti, cum ar veni, că furtul a fost săvîrşit. La prima vedere pare absurd, cum se şi grăbiră să arate delegaţii Regiei Electricităţii. Cît, voia să ştie Mallard, se furase ? Ei nu ştiau exact, însă mai bine de şapte sute de oameni aşteptau să li se... În ce erau transportaţi banii ? Pare-se că în cutii. *Pare-se* ? Vor să fie dumnealor atît de buni să ia măsuri ca să vină cineva din Horse Street să-i dea lui Mallard amănuntele de care avea nevoie ?

Barajele vor fi fost între timp asigurate şi fiecare automobil al poliţiei opreşte acum camioanele, cercetează drumurile vicinale. În centrul mrejei acesteia de activitate, în după amiaza rece, sta Mallard şi vorbea cu martorii. Într-o anchetă care s-ar putea să ceară sute şi sute de declaraţii, nu putea vorbi fiecăruia în parte. Aci însă, în gara Strawberry Whitacre, nu se afla decît un pîlc de oameni care încă mai tremurau de pe urma emoţiei pricinuite de cele ce văzuseră. Informaţiile lor puteau fi de mare preţ, în ciuda gîndului că personalitatea fiecăruia va constitui prin ea însăşi o piedică. O fiinţă omenească nu poate să nu vadă lumea prin ochii ei şi proniile, în mare mila lor, ne-au dăruit ochelarii trufiei pentru ca nici măcar sluţii să nu ştie adevărul adevărat despre ei înşişi. Dar dincolo de prejudecăţi, care-s normale, s-ar fi cuvenit să existe şi o consideraţie pentru alţii. Pînă şi simpla curiozitate putea fi izvor de informaţii. Însă, vai, martor după martor se dovedi preocupat numai de dorinţa ori de a se disculpa (lucru ce presupunea că săvîrşise vreo greşeală) ori de a se eschiva ca să nu fie chemat să dea declaraţii ori să se prezinte la tribunal. Astfel, cel dintîi martor se înfăţişă în stare de agitaţie, tulburarea sa luînd supărătoarea formă a nevoii de a se justifica şi pe el şi activitatea sa, de a stabili ce îndatoriri are sau nu are. Se străduia din răsputeri să fie cît mai clar. În afara frămîntării de care era stăpînit, faţa lui exprima din plin slăbiciune, dezamăgiri, prejudecăţi, ba şi oarecare nerozie. Mallard însă nu venise acolo ca să-i analizeze caracterul ori să-l judece, decît cel mult în măsura în care avea să desprindă din tot vreo legătură între caracterul individului şi calitatea mărturiei lui. Numele său era William Freeman şi lucra la staţia electrică de alimentare de la Strawberry Whitacre. În fiecare vineri, la 1 şi 6, ieşea în

întîmpinarea trenului de la Wicester, cînd trenul sosea în gara Strawberry Whitacre. Sarcina lui era să-i conducă pe funcţionarii transportatori şi să le asigure paza pe drumul pînă la clădirea aia de colo. Muncitorii sînt plătiţi în interiorul acelei clădiri. Cîţi muncitori ? O, cel puţin vreo şapte sute. Zece mii de lire, socoti Mallard. Cineva, probabil, a vorbit, dinadins sau întîmplător. Sau poate că altcineva a băgat de seamă, vreunul din cei ce călătoresc în fiecare vineri cu trenul acesta. „Astăzi, spuse Freeman, trenul a sosit la timp — credea că întîrziase, dar de fapt a sosit la ora exactă, fiind ţinut pe loc la circa patru sute de metri înainte de gară, căci semaforul era pe poziţie de oprire. În vreme ce aştepta pe peron, Freeman a observat un camion rămas în pană pe pasajul de nivel. El descrise du-te-vino-urile lui Burtăverde, al cărui nume era Burton, şi brusca pornire din loc, apoi, a camionului. Aproape imediat şi-a făcut apariţia trenul şi el, Freeman, a observat că uşa unui vagon era deschisă. Faptul a atras atenţia unui hamal — negrul acela care se afla acum într-una din ambulanţe şi pe care îl luaseră, căci avusese un şoc nervos şi urma să fie tratat. Negrul ăsta, un flăcău de vreo şaisprezece ani, intrase în vagon să închidă uşa ce era de cealaltă parte a peronului şi zărise aproape deîndată corpurile prăbuşite. Apoi el, Freeman, a pornit-o în căutarea şefului staţiei, domnul Tennyson, şi, de vreme ce nu-şi făcuse apariţia nici un funcţionar, a intrat în vagonul de clasa întîi şi i-a recunoscut pe cei doi oameni care mai efectuaseră plata şi în alte dăţi.“ Declaraţia a luat timp mult, şi la sfîrşit Mallard l-a întrebat pe Freeman dacă, din întîmplare sau poate în glumă, ori doar ca să dea vreo explicaţie cuiva mai curios, nu destăinuise — la trezie sau beat — cuiva, vreodată, de ce iese el în întîmpinarea trenului, ce anume cărau funcţionarii, de unde veneau — pe scurt, dacă se fălise arătînd cuiva cît de uşor ar fi de jefuit trenul ? Freeman începu din nou să tremure. Crede oare domnul agent (pe Mallard îl amuză că i se spune „domnule agent“) că el a luat parte la *chestia* asta ? Deoarece, dacă dumnealui cumva crede... El jură în faţa lui Dumnezeu că habar n-are despre toată treaba asta. Mallard, înclinîndu-se în faţa înflăcărării lui, ba şi îmbărbătîndu-l pe bătrînul neghiob ce-i sta în faţa ochilor, îi ceru să se ducă înapoi cu gîndul, vreo cîteva săptămîni, dacă nu cîteva luni

și, chiar de nu i-ar fi plăcut, să-și amintească — dacă poate — de oricine i-a pus întrebări în legătură (cît de depărtată) cu orariul trenului și cu efectuarea plății ; dar Freeman nu-și aminti de nimeni.

Al doilea și al treilea martor trecuseră prin umilitoarea pantomimă a încercării de a ajuta pe șoferul camionului care de fapt nu avea nevoie de nici un ajutor. Erau Charles William Burton și Frank Hodgson, cel dintîi slujbașul de la cabina de semnalizare și al doilea gestionarul unui depozit de cărbuni. Burton era gras, palid, neliniștit. Știa că administrația căilor ferate va întreprinde propria ei anchetă și cu toate că era nevinovat și procedase corect, lui îi va fi cu neputință să iasă basma curată din toată treaba ; în cel mai bun caz, avea să treacă drept un caraghios ; înaintarea în serviciu devenea puțin probabilă pentru el ani de-a rîndul de acum încolo. Pe deasupra, părea să fi fost și jignit de Hodgson. Hodgson, corpolent și el, tip de om suficient de tenace, era înzestrat cu un simț exasperant al umorului ; Mallard își dădu seama că îi era foarte ușor să-l înfurie pe Burton. Trebuia să-i ia pe amîndoi cu binișorul, pentru ca să-i convingă că desigur ei nu erau niște nătărăi, ci martorii esențiali ai unei înfiorătoare crime. Mallard îi însoți pînă la pasajul de nivel, și apoi se urcă în cabina de semnalizare a lui Burton, și în tot acest timp caraghioasa poveste începea să se limpezească, se încadra în orar, dezvăluind cum Burton suise și coborîse treptele, cum îl chemase el pe Hodgson, cum îi vorbise omului cu ochelari și față murdară. Din cabina de semnalizare, Burton arătă curba pe care a putut vedea trenul în toată lungimea lui, dar numai partea dinspre stînga, așa încît habar n-a avut de bărbatul și fata care au sărit jos ; el unul avusese de rezolvat doar o problemă de timp, îndepărtarea unui camion „în pană“ și, drept consecință, lăsarea semaforului în jos și închiderea barierei pasajului de nivel. Răsuflase ușurat cînd văzuse camionul că o ia din loc și crezuse în momentele acelea că a procedat cum se cuvine. Lucrase sub semnul unei oarecare pripe, precizează el, deoarece la o jumătate de oră după trenul de 1 și 6 de la Wicester la Medbury, trebuia să vină de la Northampton un tren rapid, care circula pe aceeași linie pînă la Medbury.

Scena evocată de ei făcea toți banii : dădeau amîndoi impresia de a fi fost grăbiți, pînă aproape de zăpăceală, de un

om peste măsură de calm. După ce avu o vedere de ansamblu asupra situației (confirmare a ceea ce de fapt știa dinainte), Mallard începu a cere amănunte. Camionul. Ce fel de camion ? Numărul. Nu, asta nu știau. Culoare și starea în care se găsea și cum arăta ? Bleumarin, foarte murdar cu (spuse Hodgson, care desigur că se pricepea) o încărcătură de o tonă. Numele proprietarului ? Uite, la asta nu se uitaseră. Dar orașul de unde venea ? Hodgson era de părere că din Wicester. Își aducea vag aminte că numărul de telefon vopsit pe ușă începea cu SOU, care-i prescurtarea pentru South,[1] urmat de o centrală din Wicester. Bun ! Ei, să trecem la om. Expresia feței ? Acoperită cu praf de cărbune. Deghizare completă și eficace, își spuse Mallard. Cel din tren, la fel, după cîte putuse auzi pînă acum. O vorbire de om cult, adăugă Hodgson. Ceva cu totul neobișnuit la un cărbunar. Și purta ochelari, precizâ Burton, ca și cum asta ar fi întărit teoria după care aveau de a face cu un om educat. Mallard se îndoia că făptașul ar fi cu adevărat un intelectual ; oricare neisprăvit folosește astăzi cuvinte alese, ba asta și este una din caracteristicile neisprăviților ; oricum, detaliul îi va fi de folos mai curînd sau mai tîrziu, deoarece lucra în numele dreptății și adevărului ; iar dacă Mallard va descoperi pe cineva care să fi putut săvîrși crima și dacă se va nimeri ca bănuitul să aibă o vorbire aleasă, asta o să fie o dovadă în plus. Semne particulare ? Maxilarele, unele zbîrcituri, semne din naștere ? Greu de spus, din pricina prafului de cărbune, dar credeau că n-avea. Forma urechilor ? Avea o față mică ascuțită, lămuri Burton, cu niște urechi subțiri ca de fată ; urechile nu-i erau mînjite. Mers ori gesturi caracteristice ? Nu. Nu umblase. De fapt a rămas acolo în camion mai tot timpul. În regulă. Ia să vedem acum ce a spus.

Prima victimă. Mallard o luă de-a lungul peronului pînă unde fusese garat vagonul. Era însoțit de medicul legist și de cîțiva oameni de la serviciul de amprente. În coridor au găsit drugul și au dat peste o bucată de sfoară. Drugul era mînjit cu sînge. Existau de asemenea urme sîngerînde de pași, dar unul dintre polițiștii județeni explică, scuzîndu-se :

[1] Sud. (engl.)

— Sînt ale însoţitorilor ambulanţei, şefule. Cînd am văzut că unul din ei trăieşte, a trebuit să-l scoatem. Pentru asta a fost necesar să-l mişcăm şi pe cel mort.

Din punct de vedere tehnic era supărător, deoarece într-o oarecare măsură, din poziţia corpului şi a petelor de sînge se poate deduce cum s-a produs moartea. În compartiment mirosea a sînge şi a moarte. Erau mici pete de sînge pînă şi pe fotografii şi pe becurile electrice. Victima zăcea pe o banchetă şi pe jos se vedea sînge şi se vedeau cioburile de sticlă ale unei părţi din ochelari. Hainele omului erau sfîşiate şi părea mult mai primejdios mort, decît fusese vreodată în viaţă. Rezulta clar că încercase să-şi apere capul cu mîna care-i fusese zdrobită şi că o clipă chiar izbutise să se apere. Asta îl speriase pe criminal care, nemaiputîndu-se stăpîni, lovise cu drugul. Era o privelişte îngrozitoare, îndeajuns ca să tulbure chiar pe un poliţist călit, iar Mallard, deşi dîrz, nu era un suflet nesimţitor. Avu o clipă de tresărire, dar îşi văzu mai departe de treabă. Teribila scenă prezenta şanse tehnice. Sîngele împroşcase tot locul. Pe drugul acela se va găsi sînge şi păr care se va dovedi că aparţin victimei. Dar, mai mult decît atît, criminalul va purta neapărat şi el pe hainele şi ghetele *lui* urme din sîngele acesta. Mallard se bizuia nu atît pe cantitatea de sînge cît pe persistenţa sîngelui. Criminalul poate să-şi spele veşmintele, dar aşa se îndepărtează doar petele de pe suprafaţa exterioară a hainelor, mai vizibilă; cele din ţesătură nu vor putea fi îndepărtate.

Al patrulea martor. Mallard a stat de vorbă cu el în postul brigăzii volante care sosise în răstimp. Era un om bătrîn de aproape optzeci de ani şi ziua aceea însemnase pentru el — se şi observa — un mare efort. Mallard îi servi o ceaşcă de ceai. Bătrînul se numea Josiah Oldroyd şi se văită cu un glas în care se vădea compătimirea de sine că mai vorbise cu un poliţist, că se simţea frînt de oboseală şi că ar fi vrut să se ducă omul acasă. Mallard îi răspunse că i se va şi da încuviinţarea să plece după doar cîteva clipe. „Pînă una alta, şedeţi, beţi o ceaşcă de ceai. Sînteţi un martor foarte important". Cinstea care i se dădea şi ceaiul care i se servea nu-l prea impresionară pe bătrîn; nici măcar nu-l interesau. Mallard ajunse la neplăcuta concluzie că bătrînul se iubea pe sine mai mult decît iubea lumea sau idealurile dreptăţii; nu-i era milă de

fată sau de funcţionar, furtul nu-l interesa şi nu-l pasiona ; se iubea doar pe sine : întreaga lume se învîrtea zilnic în jurul lui Josiah Oldroyd.

Era pornit să-şi povestească peripeţiile zilei, să înşire nedreptăţile care-i fuseseră făcute de alţii şi să insiste asupra lipsei de echitate a cărei victimă era din zori în noapte la o anumită cîrciumă. Pînă la urmă, Mallard smulse din gura lui ceva : descrierea a doi bărbaţi care, la o depărtare de vreo opt sute de metri, încărcau două lăzi într-un camion şi plecau cu ele într-o anumită direcţie, înspre Oldroyd însuşi şi mai departe de el, spre Pale Whitacre. Oldroyd era cel care dăduse peste trupul fetei ; dar lucrul ăsta, pare-se, nu prezenta nici o însemnătate ; principala nedreptate a după-amiezei consta doar în faptul că blestematul ăla de camion dase peste bicicleta lui, pricinuind spargerea a cîtorva sticle de bere şi sîngerîndu-i glezna. Mallard oftă. Oricum, mărturia lui Oldroyd, aşa în silă cum era dată, dovedea existenţa celor două jumătăţi ale aceleiaşi crime şi mai dovedea că făptaşii plecaseră împreună, tot cu feţele mînjite. Mai dădea tare de bănuit, deşi deocamdată precizări nu existau, că tot camionul acela călcase mîna fetei. Camionul, de bună seamă, staţionase la cîţiva metri de fata care zăcea în zăpadă. Nu se putea ca făptaşii, cei doi bărbaţi, să n-o fi văzut. Mallard îşi aduse vag aminte de inspectorul-şef al circulaţiei, care acum plecase. Nu vorbise el oare de un nemaipomenit blocaj de circulaţie, de un transformator de 100 de tone căzut pe şosea ; nu spusese el oare „La o mie şi cinci sute de metri în josul şoselei", referindu-se la una şi aceeaşi şosea pe care apucase camionul ? Nu însemnă asta că nimerise, acel camion, de-a dreptul în blocaj ? Sau se strecurase oare cu cîteva clipe mai înainte ? Depindea de timp. Mallard trimise un agent în civil să cerceteze situaţia la faţa locului.

Constată apoi că şi Morris sosise pe o motocicletă. Omul părea să fie în ţinută de seară. Bietul Morris ! Avea să se însoare şi el într-o bună zi. Lui Mallard îi era plăcut să ştie că Morris aflase cumva de furt şi că venise numaidecît aici ; un om care pune datoria mai presus de plăcerea de a ieşi la un local cu o fată, e ceva excepţional.

Al cincilea martor se justifică mai cu greu. Era domnul William Percival, conductorul trenului. Cînd trenul s-a oprit

înainte de intrarea în gară, întrebă Mallard, ce a găsit domnul Percival de cuviinţă să facă ? S-a dus spre fereastra din stînga şi s-a uitat afară să vadă dacă semaforul era în poziţia ce impunea trenului să oprească. Şi era ? Era. Dar de ce ? Ei, bine, s-a gîndit că e aglomeraţie pe pasajul de nivel. Putea privi pasajul de nivel ? Nu. Putea vedea cabina de semnalizare, dar nu pasajul de nivel. A auzit ceva ? Nu imediat. Dar cînd ? După cîteva clipe. Înlăuntrul trenului sau afară ? Afară. Trecuse la fereastra din dreapta şi privise afară unde, pe rambleul din dreapta, un om şi o fată tînără se certau. Se băteau ? Nu chiar. Şi-a spus că sînt tată şi fiică şi că se sfădesc mînioşi. I s-a părut de asemenea ciudat că se dăduseră jos din tren. I-a văzut coborînd din tren ? Nu, se aflau de fapt la marginea taluzului cînd i-a zărit el, dar era clar că săriseră jos din tren. De ce i s-a părut evident ? Mă rog, era o uşă deschisă şi acum, cînd sta să se gîndească, remarcase urme de paşi ducînd din jurul uşii prin zăpadă pînă la locul unde se aflau ei. Da, Mallard îşi dădea seama. Şi apoi ? Crezuse că se dăduseră jos din tren ca să coboare pe taluz şi s-o pornească, tăind drumul, spre Pale Whitacre. Nu s-a gîndit că n-au bilete, de vreme ce trenul oprise (după toate aparenţele) întîmplător, dar a deschis totuşi fereastra mai tare şi a strigat la ei. Erau însă în toiul unei certe aprige. Bărbatul înjura nevoie mare. Atunci fata l-a împins şi el s-a împleticit. Drept răzbunare, a împins-o şi el cu mai mare putere şi atunci fata şi-a pierdut echilibrul. Nu-i va uita expresia aceea cîte zile va mai avea el de trăit. El, Percival, răcnise la bărbat şi se pregătea să coboare din tren, cînd trenul o porni. (Expresia feţei lui trezi însă în Mallard bănuiala că nu-i prea dăduse ghes inima să coboare atunci cînd ar fi putut s-o facă). N-a văzut-o pe fată prăbuşindu-se în şosea, dar şi-a dat seama că asta se va întîmpla. Se repezise să-l caute pe domnul Tennyson, şeful de gară de la Strawberry Whitacre, dar aproape numaidecît se găsi implicat în teribila descoperire a corpurilor. În vreme ce domnul Tennyson şi un hamal şi un om de la uzina electrică se urcau în vagon, el, Percival, telefonase la poliţie şi după o ambulantă.

Al şaselea martor. Era doamna Jeremy Courtenay, cu domiciliul în Vila Uplands din Strawberry Whitacre. Avea patruzeci şi doi de ani (deşi asta nu i-a spus-o lui Mallard) şi

era soția maiorului Courtenay, antreprenor de construcții la Wicester. Coeficientul de inteligență : satisfăcător ; înălțimea : 1,55 m ; greutatea : 60 kg ; părul : vopsit cu îndemînare ; purta în ziua aceea îmbrăcăminte care costase în total una sută patru lire ; religie : neant ; convingeri politice : cele mai în unison cu momentul ; n-avea manii, nici copii, nici n-o interesa nimic altceva decît buna stare și înfățișarea Janinei Courtenay. Nu se afla, de altfel, în tren, decît pentru că n-o încîntase perspectiva de a-și conduce automobilul pe o zi cu ploaie. Făcuse cumpărături la Wicester, văzuse cel mai divin cățel din lume, dar nu era interesant, firește, o simplă corcitură. Îi este teribil de frig, pare destul de speriată și e gata, cu toate că-și dădea bine seama că avusesră loc un omor și un furt, să ascundă unele amănunte, dacă procedînd astfel, faptul ar putea-o scuti de neplăcerile și deranjul de a se înfățișa înaintea unei instanțe judecătorești.

— Ați auzit ceva ?

Am auzit un strigăt.

— V-ați uitat pe fereastră ca să vedeți ce se întîmplase ?

— Da, dar n-am putut vedea mare lucru.

— N-ați deschis fereastra ?

— O, nu, era prea frig...

„Doamne, scrîșni Mallard, zi-i martori și pace ! Femeia aceasta e gata să jure că e civilizată, cultă, că are principii !" Se gîndi la altceva — pentru prima oară după atîtea ore — și goala, înspăimîntătoarea senzație a deznădejdii îi săgetă trupul pentru o clipă : nu există nimic, absolut nimic, nimic nu rămîne decît ceea ce făurește mintea.

— Nu v-ați putut da seama că se întîmplă ceva grav ?

— Am putut să-mi dau seama că se ceartă.

— Ați văzut lăzile ?

— Da, și mi-am spus că omul a coborît fără să plătească.

— Ați făcut ceva cînd ați văzut că omul lovește fata ?

— De ce aș fi încercat să fac ceva ? Am bănuiala că erau vreunii de pe parcelarea aia de la Pale Whitacre. Că ăia se tot bat mereu. Viță de oameni proști și murdari.

— Stați mereu de o parte și nu faceți nimic, atunci cînd vedeți că o școlăriță e lovită ?

— Nu văd, zău, de ce-ar fi nevoie să fiu jignită.

— Şcolăriţa aceea proastă şi murdară, cum binevoiţi să-i spuneţi, a fost singura persoană din tren care a încercat să împiedice o lovitură în stil mare. S-ar putea ca să şi moară. Îşi va pierde cu siguranţă o mînă. Dumneavoastră la ce şcoală aţi învăţat, doamnă Courtenay ?

— Am învăţat la una unde mi s-a spus să nu jignesc lumea...

*Al şaptelea mart*or era tot o femeie, dar cu mult mai multă judecată şi mult mai simpatică. Era domnişoara Janet Withers, fată bătrînă, în vîrstă de şaizeci şi unu de ani, înălţimea : 1,51 ; greutatea : 43 kg. coeficientul de inteligenţă: normal; credincioasă ; în politică : o patetică încercare de a se apropia de liberalism ; locuia la Wicester, dar se dusese să-şi vadă sora măritată la Medbury. Obrajii domnişoarei Withers erau îmbujoraţi, ochii îi străluceau de emoţie înapoia ochelarilor măritori, iar mîinile-i nu-şi aflau astîmpăr. Era cu totul deosebită de martora precedentă ; evenimentele zilei o proiectaseră în afară, aproape că s-ar fi putut spune că-i făcuseră tare bine. Dar numai vremelnic. Pînă la urmă, îi pricinuiseră mult rău, o traumatizaseră. N-a putut, explicase rîzînd, să iasă şi să-i ceară personal socoteală nemernicului aceluia — Mallard rîse şi el, o dată cu ea, la gîndul că făptura mică şi firavă din faţa lui s-ar fi încăierat cu omul ăla din tren — dar înţepenise locului, îngrozită la culme şi privise cu atenţie, iar în vreme ce urmărea scena cu ochii, luase — deoarece ştia ea bine cît de mult deformează lucrurile surexcitarea — luase note pe nişte bucăţele de hîrtie. Îi fusese destul de greu, preciză — şi din nou rîsul acela firav, neobişnuit la dînsa, o fiinţă în genere nu prea pornită pe umor — să găsească destule bucăţi de hîrtie. Plicuri, pînă şi jurnalul ei cu însemnări, apoi o revistă. Era foarte doritoare, din cauze morale şi religioase, să ajute poliţia să găsească bestia aia de om care sucise braţul fetei şi o îmbrîncisc la pămînt.

Material informativ din cel mai bun şi mai solid, cel mai util material pe care-l obţinuse Mallard pînă acum. Pantofi cu tocurile tocite pe marginile exterioare ; păr castaniu (văzut în pofida beretei) ; un bărbat destul de tînăr, nu chiar tînăr de tot, însă desigur nu peste patruzeci ; sprinten şi încordat ; braţe lungi, în raport cu trupul ; să fi tot avut 1,75 m, nu mai mult, deşi lipsa de grăsime îi ajuta să pară niţeluş mai

înalt. Şi tot aşa mai departe, îi da zor cu descrierea domnişoara Withers. Povesti apoi ce a făcut omul. A tîrît o ladă pînă la rambleul din dreapta. Fata. Strigătele. Fata care ţinea de mîner. Braţul ei răsucit. Altă ladă. Apoi, în vreme ce trenul o pornea, groaznicul brînci şi silueta fetei care dispare, desigur înspre durere, vătămare, poate chiar gravă rănire sau moarte.

Mallard avu o clipă de adîncă deprimare dîndu-şi seama cîtă nedreptate şi slăbiciune ascunde corpul omenesc. Deoarece el ştia că, după cîteva ceasuri, tensiunea aceea şi curajul optimist şi rîsul martorei vor pieri. Cît despre doamna Courtenay, ea va rămînc în continuare neschimbată. O să stea ţanţoşă la dînsa acasă, tunînd şi fulgerînd poate, dar gustînd niţel situaţia : „I-am spus că eu nu sînt obişnuită cu bădărănia. La *asta* n-a mai avut ce răspunde". S-ar putea să scrie comisarului-şef şi să vadă dacă nu poate să-i facă vreun rău lui Mallard în cariera şi perspectivele lui şi, dacă ar putea, nu i-ar păsa, ar fi pentru ea o adevărată plăcere. Sau poate că se va adresa presei. Un om care nu-şi îndeplineşte îndatoririle, lipsit de bună cuviinţă, care pare să nu-şi dea seama cu cine vorbeşte. N-avem oare noi, cele ale sexului frumos, dreptul la puţină curtenie ? Şi aşa mai departe. Iar domnişoara Withers, care aşteptase şi mai mult în după amiaza rece, care era plină de atîta lucidă milă faţă de fată, care încercase, cu succes, să-şi facă datoria, domnişoara Withers va fi prada unei teribile comoţii, deocamdată amînate. S-ar putea ca asta s-o îmbolnăvească trupeşte, ba s-o şi împingă spre moarte. S-ar putea să capete fobia trenurilor, să refuze a se urca într-unul pentru a se duce acasă ; întreg echilibrul vieţii ei va fi schimbat, primejduit...

Rambleul. Mallard merse cu Morris de-a lungul căii ferate, s-o cerceteze înainte de a se fi lăsat întunericul. Specialiştii de la serviciul amprentelor digitale îşi terminau lucrul. Izbutiseră, după cîte spuneau ei, să stabilească urmele paşilor omului în zăpadă. Urmele amînduror picioarelor. Şi, de asemenea, ceea ce părea a fi urma pneurilor camionului cu pricina.

Pe o distanţă de un metru sau doi, pneurile lăsaseră fără îndoială urme de sînge în pămîntul pe care-l răscoliseră şi care acum îngheţase ; urmele îşi schimbau brusc direcţia la

vreo șapte-opt sute de metri mai încolo, pe drumul către Pale Whitacre, în punctul în care martorul Oldroyd spusese că n-a lipsit mult să fie călcat de camionul care cotea.

Mallard își manifestă bucuria și împărți, zîmbind, felicitări. Soiul acesta de probe tehnice și indirecte e bun. Urmele pașilor omului s-ar putea să nu ducă pînă la el (deși nici posibilitatea aceasta nu trebuia exclusă), dar urmele de pași pot dezvălui, pe cale de deducție, nu numai starea fiecărei ghete și reparațiile făcute, ci și înălțimea aproximativă a omului, ținuta în timpul mersului (în cazul de față existau complicații datorate zăpezii și poverii purtate), dacă e corpolent sau subțire, și tot ele pot da unele indicații asupra vîrstei și umbletului făptașului. Numele și adresa lui n-o pot da, însă în fața instanței judecătorești Mallard va fi în situația de a putea spune: „Omul care a intrat în zăpadă și a lovit fata, în acea după-masă de vineri 13 februarie, pe la ora două, trebuie să fie un om (să zicem) de un metru și șaptezeci și cinci, subțire, și care purta (să zicem) ghete numărul 42, cu tocurile roase pe marginile exterioare. Și am constatat că acuzatul avea o pereche de ghete cu numărul acesta și în starea amintită, și că e un bărbat cu greutatea și înălțimea amintită... „Și firește, mai există și hotărîtoarea posibilitate să poți merge mai departe și să pomenești de pete de sînge pe ghete.

Agentul care fusese trimis să aducă informații despre blocajul de circulație de la Pale Whitacre se întorsese mai de mult și explicase haosul iscat de prăbușirea transformatorului de 100 de tone. Transformatorul căzuse la 1,30. Aceasta era ora dată de poliție, nu aprecierea unui martor. Automobilele poliției sosiseră după trei minute și găsiseră șoseaua blocată în ambele direcții. Se restabilise acum circulația, pe un singur rînd, trecînd peste refugiul propriu-zis și strecurîndu-se pe lîngă transformator. Învălmășeala tot mai era mare, dar cel puțin traficul are acum loc în amîndouă sensurile. Tehnicienii de la uzina electrică se aflau la fața locului, însă nu sosise încă nici o macara sau vreun alt dispozitiv să ridice camionul de joasă încărcare, alcătuit din trei părți, și transformatorul. Deoarece se întuneca, se luaseră măsuri pentru luminarea șoselei cu ajutorul reflectoarelor.

Mallard nu avusese încă vreme să meargă și să vadă învăl-

măşcala sau să stea de vorbă cu poliţiştii care se ocupau de ea şi se căzneau s-o rezolve o dată. Excepţie făcea inspectorul-şef, cel care-i pomenise primul de situaţie. La ora şase, în întuneric şi zloată, unul dintre automobilele poliţiei judeţene anunţă prin radio că fusese găsit un camion gol şi cu farurile stinse, pe şoseaua principală care duce la Coventry, la vreo zece kilometri de Strawberry Whitacre. Semnalmentele camionului corespundeau semnalmentelor celui ce fusese folosit pentru furt. Camionul era proprietatea unei firme cu numele „Alfred Wolfson şi fiul, Societate anonimă", al cărei sediu se afla într-o suburbie sudică din Wicester. Da, numărul de telefon de pe una din laturi era SOU 4473. Rămînem aici şi facem de pază.

Uitîndu-se pe hartă, Mallard constată că locul unde se găsea acum, era ciudat pentru un camion — adică pentru un camion care pornise pe şosea spre Pale Whitacre şi blocajul de circulaţie. De fapt era cu neputinţă ca să se găsească un atare camion în locul acela. Orariul nu putea fi contestat. Blocajul de circulaţie la 1,30 şi furtul la ora 2. Cum naiba putuse trece un camion prin blocaj şi cum de ajunsese *acolo*? Materialmente, lucrul ăsta era imposibil. Şi totuşi camionul *trebuie* să fi trecut prin haosul de circulaţie care, după afirmaţia poliţiei aflate la faţa locului, a rămas absolut staţionar pînă ce, la 2.25, a reuşit să se mişte primul automobil. Se petrecuse oare ceea ce ar fi fost peste măsură de caraghios? Aşteptase oare camionul cuminte la coadă şi i se dăduse drumul peste refugiu la, hai să zicem, ora 2.50? Doamne, să sperăm că nu. Ar însemna că el, Mallard, trecînd cu vederea un detaliu, deoarece nu ştia de existenţa unui asemenea bondar în plasă, îngăduise camionului, care ar fi putut fi prins cu toată încărcătura de bani asupra lui, să scape, deşi se aflase acolo, gata să fie luat ca din oală. Ei, nu! Aveau de a face într-adevăr cu nişte criminali îndîrjiţi, dar privelişteа celor două automobile ale poliţiei lîngă transformator i-ar fi determinat, orişicît, s-o rupă de fugă înapoi. Ceea ce însă era de asemenea caraghios, deoarece în cazul acesta însemna că li se îngăduise să treacă peste pasajul de nivel, în vreme ce şeful gării şi biet flăcăul ăla negru făceau lugubra descoperire din compartimentul vagonului. Nu. Toate raţionamentele acestea erau împotriva firii omeneşti. După

dezlănțuirea de violență din tren și de pe rambleu și, cît îl privea pe al doilea făptaș, după cele zece minute de tensiune nervoasă de pe pasajul de nivel, imboldul lor va fi fost acela de a fugi, de a fugi, de a scăpa, de a așterne între ei și locul crimei o distanță bună. Și totuși, constatările brute ale hărții arătau că nu exista nici o altă ieșire decît aceea înspre parcelare. Greșea oare harta ? La urma urmelor, parcelarea era ceva nou. S-ar fi putut să existe vreun drumeag, cine știe, care să ducă afară din parcelare, groaznic de prost, însă totuși existent. Mallard îl trimise pe Morris ca să cerceteze. O deprimare însoțită de senzația fricii puneau, încetul cu încetul, stăpînire pe rărunchii lui. Deoarece blocajele, instalate timp de cîteva ore pe șosele, se ridicaseră acum, și cu toate că i se raportase că unii conducători de camioane fuseseră opriți și interogați, totul — de data aceasta îi era clar — totul nu însemna nimic. Fuseseră notate numerele a sute — poate chiar mii — de vehicule surprinse pe drumurile ce porneau din locul acela de la Strawberry Whitacre. Agenții vor trebui să ia interogatorii zile ori săptămîni de-a rîndul. Dar în amărîtele lui străfunduri, Mallard știa că planul criminalilor ar fi putut prevedea, de pildă, ideea unei limuzine elegante care să treacă pe acolo să ridice banii sau să-i transporte pe criminali sau și banii și pe ei. Făptașii propriu-ziși ar fi putut de altfel, tot așa de ușor, să prindă un autobuz, neîmpovărați de lăzi, fără berete și fără ochelarii unuia din ei, după ce-și vor fi spălat negreala de pe față. Așa încît era silit să verifice zeci de linii de autobuz, pe baza doar a simplei probabilități că lucrurile s-ar fi putut petrece astfel.

Un automobil al poliției îl ajută să ajungă, împreună cu alți cîțiva polițiști județeni, la punctul de pe șosea unde fusese parcat camionul. Se întrebau cum ar fi bine să procedeze cu el după această primă cercetare. Nu exista iluminare publică pe această porțiune a șoselei deoarece se afla între orașe. Mallard fu de părere să fie ridicat camionul și dus la comisariatul central de poliție din Wicester spre a fi cercetat pe îndelete. Dar pe o vreme ca asta abia dacă putea fi remorcat, iar din pricina existenței vreunor eventuale amprente pe volan, pe frîna de mînă, sau în alte părți, nu putea fi nici condus. Pînă și a-l monta pe un camion-platformă ar fi în-

semnat să-l mînuiești. Nu aveau nimic altceva de făcut prin urmare decît să lase un sergent să petreacă o noapte jalnică, păzindu-l, pînă ce Mallard și specialiștii serviciului de amprente îl vor putea examina la lumina zilei.

Mallard recunoscu printr-un căscat că e obosit. Simțea că va putea dormi. Îi era plăcut, după trei săptămîni, să simtă că se poate culca și dormi și că a doua zi, în loc de neant, va avea parte de greaua povară a tacticei și strategiei puse în slujba justiției, urmînd să le și dea mișcare și să le și aducă la îndeplinire el însuși.

Înapoindu-se la postul brigăzii volante, dădu peste Morris cu fața luminată de un zîmbet. Îi aduse la cunoștință că nu există nici un drum pe care să poată ieși camionul din parcelare, dar că lucrul ăsta nu mai are acum nici o importanță.

— Zău așa ? întrebă Mallard cu obosit sarcasm.

— Zău, răspunse Morris, deoarece drumul pe care apucase camionul dincolo de Pale Whitacre se lămurise. Un fermier venise acum cîteva ore cu o plîngere despre un camion care dăduse buzna prin grădina și ogorul său, pricinuind stricăciuni unui gard ; n-a lipsit mult să-i și omoare : și pe cîinele lui și pe fiul lui și pe el însuși.

Mallard se duse să vadă care-i situația cu vălmășagul din jurul transformatorului și să facă în același timp o vizită fermierului și fiului său. Fu cît se poate de mirat văzînd că transformatorul prăbușit și camionul de joasă încărcare plecaseră. Puținele mașini care mai rămăseseră circulau în mod normal în jurul refugiului în amîndouă sensurile.

O luă cu Morris pe drumul lung despre care se știa că fusese folosit de camion. Era întuneric beznă și o dată sau de două ori călcă în băltoace de apă. Pe undeva mai încolo lucea o lumină și lătra un cîine. Merse către ceea ce i se păru a fi ușa de intrare și bătu cu ciocănașul de alamă într-însa.

Familia stătea la masă în bucătărie — doi bărbați, soția celui mai în vîrstă și două fetițe drăguțe și durdulii. Îl întîmpinară rîzînd cu toții.

— Se vede că nu sînteți de la țară, îi spuseră, că altminteri n-ați fi bătut la ușa din față.

Și adevărul e că trăgînd zăvorul porții grele în seara aceea făceau un asemenea gest pentru prima oară în cursul respectivei zile ; ba de fapt pentru întîia oară în ultimele

trei luni. „De cînd venise controlorul de la fisc", preciză cel mai vîrstnic şi se porniră cu toţii pe rîs, veseliţi nevoie mare. Mallard şi Morris fură poftiţi să mănînce cu ei brînză, carne de vacă, murături şi să bea cacao sau bere. Mallard se bucură că poate sorbi ceva cald ; Morris, ştiind că sfîrşitul zilei de lucru se apropie, se învoi să bea bere.

Cei doi bărbaţi care fuseseră martori la ceea ce se întîmplase, doar atîta aşteptau, să le poată fi de folos, şi din mărturia lor se desprinse o imagine a celor doi oameni din camion, speriaţi, dar în stare totuşi de a lua iniţiative. Îşi putea uşor închipui felul deznădăjduit în care goneau către Pale Whitacre, lăsînd în urma lor sînge şi furie, groaza fetei rănite adăugîndu-se grozăviilor zilei, cu banii aflaţi la adăpost, ei înşişi teferi şi nevătămaţi, dar puşi faţă în faţă cu transformatorul prăbuşit în drum, cu cele două automobile ale poliţiei şi ivindu-se probabilitatea de a fi dintr-o clipă într-alta blocaţi în şirul de automobile. Era ceva pentru Mallard să ştie că, măcar asupra acestui punct planul lor dăduse greş. Îşi aminti de propria-i nelinişte cînd aflase de apariţia camionului într-un loc ce părea de-a dreptul imposibil. Acum ştia că pe drumul acela camionul se năpustise cu intenţia de a merge altundeva, nu acolo unde fusese găsit. Ceva dăduse greş. Trebuie să nu piardă din vedere faptul acesta, să se folosească de el cînd şi dacă se vor ivi alte probe care-l confirmau.

Acum însă, trebuia să pună capăt zilei. O făcu fără tragere de inimă, dar chiar în interesul oamenilor pentru binele cărora lucra nu putea să interogheze martori toată noaptea. La postul brigăzii volante intrase de serviciu un nou schimb de agenţi ca să asculte la aparatele de radio. Încercă, prin simpla lui prezenţă, să iste niscai noi evenimente, dar degeaba, liniştea domnea peste tot. Mica stradă principală din Strawberry Whitacre era foarte întunecoasă şi pustie. Luminile vitrinelor erau stinse. Nu-i rămînea nimic altceva de făcut decît să meargă acasă. În seara asta, nu-i era teamă. Era obosit pînă dincolo de suferinţă. Avea să doarmă cum nu mai dormise el de cînd... Şedea tolănit în spaţiosul automobil al poliţiei care-l ducea acasă. Viaţa nu-şi mai are nici un alt ţel în afara zilei care-şi deapănă legiuitul ei şir de ore. Nu-i mai rămîneau în faţă mulţi ani de serviciu. După aceea îl vor privi

toți de sus : un bătrîn care dă tîrcoale comisariatelor de poliție. Nu. Trebuie să găsească el ceva. Se pune de altfel întrebarea dacă măcar va trăi pînă la pensionare. Da, desigur, se ține încă bine, dar și poartă o prea mare parte a poverii și muncește pînă ce nu mai poate. O va duce de bună seamă pînă ce îl va fi doborît cine știe ce boală provocată de refuzul de a se odihni, de a-și întrerupe munca, de-a face orice altceva decît polițism. Însă nu încă ; nu încape îndoială că deocamdată e un bărbat zdravăn, de vîrstă mijlocie, cu imense rezerve de forță.

— Noapte bună, șefule.

Și iată că a trecut de zece și jumătate și se află în fundătura liniștită, acoperită cu alb, în fața locuinței sale. În casă era nespus de rece și de tăcut. Nu-i rămînea nimic altceva de făcut decît să se culce. Era sigur că va dormi dus.

Drace ! O bătaie în ușa din față. Înțelese oarecum că nu e în legătură cu serviciul, cu munca pe care ar fi fost bucuros s-o continue.

Fata înaltă care-i semăna nițel stătea nervoasă în prag. Un automobil întorcea la capătul fundăturii, gata de plecare, dînd de înțeles : „nu ne oprim mult".

— Olive, draga mea ! Ce-i cu tine la ora asta ?

— De-abia acum ai venit acasă ! Era un fel de învinuire.

— Da. Lucrez la furtul acela de la Strawberry Whitacre. Zi grea.

Pentru ea asta nu însemna nimic.

— O, tăticule, nu ți-e milă de tine !

— Ba da, fetițo. Bob nu intră ?

— Nu. Voiam doar să văd cum o duci. Am telefonat acum un ceas. Am trecut pe aici și după amiază.

— Asta-i nostim. Eu tocmai veneam să te văd, cînd... O, aveam o hartă pentru Bob. Mă întreb acum unde am pus-o.

— N-are importanță. Cît de rece e casa asta ! se înfioră ea. O, tăticule, de ce nu vrei să vii să locuiești cu noi ?

— Casa-i rece numai pentru că eu am fost plecat toată ziua. Nu-i ușor să locuiești cu mine, explică el ; de fapt nu stau așa de mult pe aici, adăugă repede, văzînd-o că rămăsese cu gura căscată, și vrînd de fapt să spună : „Trăiesc în mica încăpere cu nu prea multe mobile de la comisariat ; viața mi-o petrec cu adevărat prin sălile tribunalelor ori bătînd kilo-

metri întregi de străzi sărăcăcioase, care-s cîmpul meu obișnuit de luptă ; în ploaie, printre lăzile de gunoi, prin curțile pavate, pe malurile noroioase ale rîului și în spitale, sau circulînd cu cîte un automobil de-al poliției."

Olive îl hărțui :

— Atunci de ce nu iei măcar pe cineva care să-ți facă focul în casă ?

Mallard rîse.

— La ce bun ? Mă duc să mă culc. Trecuseră în bucătărie. Bei o ceașcă de ceai, Olive ?

Fata începu să plîngă, lacrimile lunecîndu-i pe costumul lui gri. Mallard o cuprinse în brațe și o certă :

— Olive, pentru numele lui Dumnezeu, liniștește-te !

— Arăți atît de obosit.

— Da, sînt obosit. O să dorm. Acum, tu fugi acasă cu Bob, ca eu să mă pot culca. Îi mîngîie cu duioșie părul. Ești o fată bună. Nu-ți face griji pentru mine.

— Sînt o proastă, iar bună nu-s de nimic.

— Ba cîtuși de puțin.

— Tare urît lucru.

— Ce anume ?

— Furtul din tren.

— Da, da.

Corpul zdrobit al lui Potts, compartimentul pătat de sînge. Lungul șir de vorbe care se va preface în probe. Ce-o fi făcînd domnișoara Withers în seara aceasta ? O fi dormind ? Pentru el, polițistul, asta e o problemă tehnică, nu ceva iscat din neant, așa că n-o să-l împiedice să doarmă.

— Dar o s-o descurcăm noi.

— Fii atent, te rog.

Mallard zîmbi.

— Ești hotărîtă să-ți faci griji cu tot dinadinsul.

— Am dreptul să-mi fac...

— Mai sînt mulți alții ca mine.

— Nu mă îndoiesc. Dar mie îmi pare bine că nu m-am măritat cu un polițist.

Fata plecă liniștită, dîndu-i crezare. Mallard urcă la etaj, în frig. Acolo domnea liniștea, era totul deprimant. Dar el, chiar și acum, istovit cum se simțea, avea nevoie să umble, să se uite la lucruri, să citească. Dăduse în ajun

peste o întreagă cutie cu scrisori de-ale ei purtînd date ce mergeau înapoi pînă-n 1940. „Stanley, iubitul meu, există un tren de zece patruzeci care sosește la ora unu". Probabil că se dusese s-o întîmpine, era vorba de o întîlnire, dar nu-și aducea de loc aminte de ziua aceea. 1940 nu fusese însă un an oarecare pentru nimeni, în Anglia. Nu se simțea vinovat acum, avea numai senzația unui imens eșec. Ea ar fi murit în orice caz din pricina ochelarilor — sau, mai degrabă, din pricina lipsei de ochelari. Totul se petrecuse cu desăvîrșire legal. Lucrul acesta îl înțelesese pe încetul, dar se împlineau acum trei săptămîni de cînd îl tot frămînta în gînd. S-ar fi cuvenit însă să fi fost măcar acolo, de față. Se poate ca ea să fi agonizat ceasuri întregi, strigîndu-l pe nume. Tot n-ar fi trăit, dar el se cădea să fi fost acolo. Încercaseră să-l găsească. Ca de obicei, își făcuse datoria pînă peste măsură. Trenul din 27 iulie 1940. Era anul în care se căsătoriseră. *Trebuie* să-și aducă aminte ; ce îngrozitor că uitase, tocmai el, un polițist, care-și reamintea datele altora, orarii, trenuri, morți. Fețe înnegrite. Nu mai rămăsese nimic din toate — iar eșecul e dureros. N-are a face de ce fel este neizbînda — neștirea, lipsa ; murise instantaneu, așa i s-a spus — dar el ar fi trebuit să fie acolo. Cu fețele înnegrite, deoarece nu voiau să fie recunoscuți ? Antecedente penale ? Sau simplă precauție ? Sau pentru că erau ori fuseseră cunoscuți în acel district ? Ce dobitoci ! Zece mii de lire. Mîna fetei și viața funcționarului. Or să se plimbe pe Square Street, or să cumpere un automobil, aparatul fotografic japonez, haine. Și lucrul acela cumpărat o să se acrească de grabă, pentru că e ceva material. Datoria nu ruginește, nu se roade, nu se rupe, durează de-a pururi, proaspătă, frumoasă, complicată, vrednică de iubire. N-o poți cumpăra. O să dorm. Toți greșim uneori. Dar ea, ea ar fi dat greș dacă era vorba de mine ?

II

Ora unsprezece. Clopotele bisericilor tot se mai rugau încă ; desigur, desigur, față de Dumnezeu omul nu se poate reduce numai la atîta. Sau poate oare ? O mică procesiune de bătrîne doamne, peste măsură de parfumate, de bătrîni obsedați de gîndul morții, de unii mai tineri care socotesc păcatul în lume ca pe ceva de neîndurat, sau caută pacea sau se mai simt încă atrași de nevinovăție, și un grup de copii care nu-s încă destul de sofisticați încît să-i apese marca greutate a disprețului celor care știu mai mult decît Dumnezeu.

Erau pe cale de a-și bea ceaiul tîrziu. Mills era foarte atent la pendulă. Aștepta, ușor încordat, întrebîndu-se cum se vor desfășura lucrurile, dacă ochii ei îl vor osîndi, dacă îi vor recunoaște minciunile și se vor mira că e nevoie de minciuni și, mai apoi, cugetînd, vor ști de unde vin banii. Probabil că nu. De ce oare ar ști ? Purtarea ei de azi era insuportabil de normală, cum nu se poate mai oarecare, chiar și acum iată, curăța legumele, nemulțumită că Daphne, care-și făcea lecțiile, voia să asculte totodată muzica de la radio.

O bătaie în ușă...

O zvîcnitură a inimii și imboldul de a se repezi afară, de a-l pregăti pe Tony, de a-l însoți din primele clipe. Dar se înfrînă. Putu să audă pașii lui Daphne, și apoi pe Celia, așa cum trebuia să fie, serioasă, repezindu-se la ușă nu din vreo curiozitate, ci pentru că era blîndă din fire și nu lăsa pe nimeni să aștepte. Glasuri, politicoase, nelipsitul „Scuzați-mă, dar...“ al Celiei, atrăgînd singură atenția asupra oricărui cusur în îmbrăcăminte sau coafură pe care nimeni nu i l-ar fi luat în seamă.

Au intrat toți deodată. Doar ușoara licărire, clipirea — ca de oblon la repezeală lăsat și ridicat — din ochii lui Tony, unde recunoscu șrapnelele și morții și porțile de fier și sîngele din compartiment și istovirea zilei de alaltăieri. Chiar și acum undele de oboseală îl mai străbăteau pe Mills. Era

și aceasta una din pricinile pentru care nu făcea nimic, se uita pe fereastră la întinderea de zăpadă care lua sfîrșit către orizontul estompat de la liziera pădurii.

Se ridică iute.

— Tony ! Ia te uită cine a venit ! Numai bine să bei o ceașcă de ceai...

— Mi-am spus că s-ar putea să fiți la biserică, vorbi Tony cu gravitate în glas.

Zîmbiră cu toții la auzul absurdității aceleia. Mills o urmărea pe Celia cu coada ochiului. Ea nu-și putea niciodată ascunde ce simte sau ce gîndește, o trădau trăsăturile feței și Mills se distra acum văzîndu-i gura deschisă a mirare : va să zică *ăsta* e Tony, care fusese în armată și primise știri la închisoare pe căi secrete. Expresia chipului ei spunea chiar și mai mult. Recunoștea : trebuie să existe pe undeva o lipsă în justiție. Știam cu că există, dar acum e lucru dovedit, căci oare ce-avea să caute omul acesta în închisoare ?

— Tony, n-o cunoști pe Celia...

— Ba da, ne-am cunoscut adineaori, nu-i așa, doamnă Mills ?

Negăsindu-și cuvintele, Celia rîse în semn de confirmare.

Se putea desprinde și o urmă de ușoară mirare pe fața lui Tony. El nu era soiul de bărbat care se zgîiește la femei, dar Mills își dădu seama că nu prea se simțea în largul său. Desigur, poate că din pricina felului cum urma să se comporte ; totuși Mills deslușI la Tony o stinghereală pricinuită și de prea puternica impresie pe care i-o făcea Celia. Ceea ce însemna că era, după părerea lui, frumoasă ; mă rog, poate nu chiar de tot frumoasă, dar neașteptat de plăcută la vedere. Șmecherul ăsta crede că numai el știe să le găsească, reflectă Mills, aducîndu-și aminte de fata cu numele de Margot.

— Zi-i Celia...

— Ce nume frumos. Și tu ești Daphne ?

Un „da“ nepăsător din partea copilei.

— Și ăsta-i un nume frumos. Cred că o să iau o ceașcă de ceai, dacă nu vă deranjez, se învoi Tony. Dar nu pot sta mult. Trebuie să duc un automobil înapoi la Coventry. Sînt așteptat

— Lui Tony i s-a furat maşina, explică Mills dîndu-şi îngrozit seama chiar pe loc de faptul că făcuse o greşeală, poate nu cu privire la lucrul în sine, cît la orar; se presupunea că ştie ?

— Doamne ! exclamă Celia. Unde i-a fost furată ?

— În oraş, făcu Tony. O, sper că or s-o găsească. E o marcă străină, ştiţi, deci uşor de recunoscut.

— Doriţi zahăr ?

— Cu grămada, mulţumesc.

— Aţi împrumutat maşina altcuiva atunci ? întrebă Celia, ca să întreţină conversaţia.

— Am luat una cu chirie. Dar motivul pentru care m-am abătut pe aici e, de fapt, că vreau să vă văd pe toţi, zîmbi Tony, văzînd-o pe Celia că se ridică să-i lase singuri. Cred că am cîştigat la pronosport, Reg.

— Ei nu, zău ? întrebă Reg, nu prea surprins. Categoria a patra ?

— Ei bine, nu, tocmai asta e. Cred că avem două coloane la a doua.

Încă nici o surpriză pe faţa Celici, doar o încruntare.

— Poţi cîştiga pe două coloane ? întrebă ea, şi Mills putea să vadă că se gîndea la cîteva hîrtii de zece şilingi.

— Da, o lămuri Tony. Avem o variantă compusă, dacă ştiţi ce vreau să spun.

Din nou acelaşi rîs nervos.

— Nu, nu ştiu. O să merite osteneala ?

— Ba bine că nu ! S-ar putea să fie vorba de un cîştig în mii.

De-abia acum împurpurarea emoţiei, surpriza plăcută, potolită de îndată de trista încruntare a înţeleptei resemnări: „pînă la urmă o să fie ceva care n-o să meargă: săptămîna asta vor fi o mulţime de cîştigători; nouă nu ni se întîmplă nimic...“

— Cît a fost săptămîna trecută ? întrebă Mills.

— Eu doar completez buletinul şi nu mă mai sinchisesc, îi spuse Tony, Celici. A trebuit să mă duc să-l întreb pe Meredith, din apartamentul de alături, dacă n-are cumva ziarul de miercuri. Îl avea. În concursul de săptămîna trecută au fost trei cîştigători la categoria a doua. Au luat fiecare cîte şase mii de lire.

— Crezi că o să fie mulţi cîştigători de data aceasta ? întrebă Mills.

— Nu prea văd de ce, spuse Tony. În orice caz au cîştigat o mulţime de echipe.

— Vreţi să spuneţi, presupuse Celia încet, refuzînd încă să-i dea crezare, că s-ar putea să luăm şi mai mult decît atît ?

— Cred că-i foarte posibil. O înregistraţi ca pe un mic şoc, nu-i aşa ? De parcă ai afla că ai ulcer !

— A, probabil că ai uitat să vizezi buletinul, spuse Mills.

Celia vorbi cu o grabă îndîrjită :

— Merită să aibă şi el noroc, după atîta ghinion. Era şi timpul... dar se opri, roşi, cu ochii umeziţi. Iartă-mă. Dumneata la fel, desigur, domnule... Dar nu-ţi cunosc numele de familie.

— Spune-i Tony, mormăi Mills. Are un nume de familie tare caraghios.

— Cred că n-am uitat să vizez buletinul. Cred că am îndeplinit şi celelalte formalităţi şi că am făcut totul întocmai cum trebuie. Dar îmi pare bine că iei lucrurile aşa cuminte, Celia. O să vă dau de veste de îndată ce voi putea, dacă am cîştigat sau nu într-adevăr. Mi-am ieşit din fire şi m-am repezit aici imediat.

— Pentru Dumnezeu, te înţeleg, spuse Celia. Şase mii de lire. Adică trei, nu-i aşa ? Cîte n-am putea face !

— Cred că o să ne schimbe planurile în privinţa afacerii noastre, spuse Mills.

Tony se uită la el fără să înţeleagă.

— O, da. S-ar putea. Trebuie să ne mai gîndim. Uite ce e, acum trebuie s-o şterg. Telefonează-mi, Reg, vrei ?

— Te cred, fii sigur că n-o să uit.

Au mers vorbind tot drumul pînă la uşă. Celia, îşi dădea seama Mills, era doritoare să scape de Tony, să vorbească, să se gîndească, să facă planuri ; dacă e adevărat, am putea, ar trebui, vom fi în stare... Rămaseră împreună cu Daphne pe veranda de piatră, făcîndu-i semne cu mîna lui Tony, în vreme ce el cobora treptele, se urca în automobilul luat cu chirie, o pornea din loc.

— E un om drăguţ, nu-i aşa ? spuse Celia. Mills rîse :

— Drăguţ e oricine vine cu cîteva mii de lire.

Celia se răsti la el :

— Știi că nu asta am vrut să spun. E cel mai drăguț prieten pe care îl ai tu. De ce nu l-ai adus mai de mult pe la noi ? Și eu, care arăt ca vai de lume... Uite cum îmi stă părul !

— I-ai plăcut.

— Nu fii prost. Pun rămășag că m-a găsit neîngrijită. Crezi că o să avem cu adevărat bani ?

— Te-ai bucura ?

— Pari să iei lucrurile cu atîta calm ! Nu-i vrei și tu ?

— Nu vreau nimic.

— Zău ? Mai întîi de toate îți trebuie niște haine ca ale lui.

— Celia, ascultă. Vrei să rămîi aici ? Vrei să pleci ?

— O, Reg, nu știu.

— Tăticule, o să mergem să locuim undeva unde e frumos ?

— Aici nu-i frumos ?

— Nu. Mi-e silă.

— Bine. Dacă-i adevărat, atunci plecăm. Numai nu vă duceți deocamdată să dați de veste pe la toți vecinii. Încă nu avem banii și cred că e mai bine să ne ținem fleanca, atunci cînd i-om avea. Nu vreau să mai primim încă vreo scrisoare anonimă.

Un om de la secția locativă a municipiului Wicester îi vizitase doar cu o săptămînă înainte. Primiseră la municipiu o scrisoare anonimă de la cineva cu privire la „criminali odioși care locuiesc printre oamenii de ispravă pe socoteala contribuabilului..." Slujbașul se arătase binevoitor, spusese că urăște scrisorile anonime, dar cu ochii privise dincolo de ei, inspectase și încuviințase curățenia casei, liniștita purtare a lui Daphne, vădita lor cumsecădenie în contrast cu murdarele injurii venite de la inși care nu avuseseră curajul să se iscălească.

Celia, ca de obicei, a început să plîngă. Plîngea și la bucurie și la necaz ; asta făcea parte din firea ei. Mills putea să vadă acum că femeia trăise sub tensiune de luni de zile. Ea și Daphne fuseseră osîndite o dată cu el. Pe ea n-o bătuseră, n-o loviseră cu cizmele pînă la leșin ; o întîlniseră doar pe scările de piatră, îi spuseseră : „'Neața doamnă Mills. Ce mai vești de la soț ?" sau, dacă fusese provocată dincolo de ce putea îndura blîndețea, la cel mai mic protest al ei, la cea mai mică critică, își deschiseseră gurile împuțite s-o fulgere cu „Uite

unde am ajuns, să fim jigniți de niște criminali". Acum plîngea, prea obosită de pe urma ușurării aduse de biruință, ca să mai stea să cugete adînc la altceva. N-avea nici o altă dorință decît să plece, să se ducă, să scape de cațele care, în lipsă de alte victime atît de lipsite de apărare, își întorceau capetele la poarta școlii ca să se zgîiască la ea și să șușotească între ele. Plînse vreme îndelungată și apoi se întoarse cuminte la cartofi și la friptura de miel și la gîndurile ei. Multă vreme, nici nu vorbi, nici nu cîntă. Adevărul era că nu-i venea să creadă. Pe undeva, ceva nu era în regulă.

Mills o privi cu precauție și milă tot restul zilei — urmări dorința ei de bani, de siguranță a zilei de mîine, de a avea lucruri, lupta pe care o trăda neliniștea de pe chipul ei, luptă între nădejde și improbabilitate. Mai tîrziu, în întunericul nopții, ea începu cu sfiiciune să-și facă planuri, să făurească în minte o altă viață, pentru familia ei, să ia hotărîri. Iar Mills, care așteptase cu înfrigurare clipele acestea, văzu că plăcerea pe care ele i-o dădeau era micșorată de gîndul la groaznicele posibilități potrivnice care încă mai existau în drum.

Sîmbătă, perspectiva se înfăţişă diferită, mai clară ; oboseala trecuse, s-ar fi zis că lentila fusese ştearsă, şi că acum, deoarece era o lentilă bună şi curată, puteai face orice dorcai cu ea. Trezindu-se, Mallard îşi aduse aminte de ziua aceea de iulie în 1940, cu cerul ei neîntinat, şi îi veniră în minte sosirea trenului, căldura, aburii, soldăţimea năduşită, cîntecele, bubuitul paturilor de puşcă, veselia, privirile bărbaţilor, silueta ei fină, sfiala, o întîrziere de douăzeci de minute, o nimica toată pentru un tren în timp de război. Ba îşi mai aducea aminte, şi mai departe, de un restaurant, de putoarea căldurii, de supa de roşii, de procesiunea femeilor ; căci, noi şi nevinovaţi fiind, se aşezaseră la o masă lîngă uşă... Şi deoarece dormise bine şi-şi regăsise amintirile, înfrîngerea din ziua aceea de ianuarie durea niţeluş mai puţin. Nu uit, explica mintea lui. Îmi amintesc trenul şi cafeaua şi rochia ei verde şi uşa turnantă...

Era uimit de cîte izbutise să facă în ziua de ieri. În carnetul lui de însemnări se aflau notate cinci mii de cuvinte — adică vreo cinci ore de lucru numai cu scrisul şi mai şi vorbise cu o mulţime de oameni, circulase, îndeplinise procedura oficială, îndrumase pe alţii, cercetase sîngele şi zăpada şi camionul, băuse cacao în casa de la fermă. Perspectiva se retrase ; lentila era bună ; fotografiile fuseseră luate în adîncime. Mallard şedea în fundul automobilului de poliţie care-l purta dis-de-dimineaţă, prin zăpadă şi întuneric, către a doua zi pe cîmpul de luptă, şi se gîndea la inamic.

Teoria. Nimic nu se petrece din întîmplare. Nimic criminal, adică de fapt nimic omenesc. Excepţii. Da, dar trecem peste ele. În cazul acesta totul este interdependent, se leagă, măcar prin prezenţă şi actualitate. Astfel, pantomima jucată de Hodgson, de Burton şi de necunoscutul din camion nu a fost întîmplătoare. Primii doi puteau s-o creadă, al treilea însă nu. Al treilea nu lucra la întîmplare sau, în orice caz reducea

întîmplarea la cît mai puţin. Mallard zîmbi. Vălmăşagul din jurul transformatorului a fost o curată întîmplare. La drept vorbind, nici asta n-a fost întîmplare, ci reprezenta o legătură între gheaţă, zăpadă, buloanele de cuplare, centrul de greutate al transformatorului, oboseala cuiva, iscusinţa şoferului, insuficienta cunoaştere a regiunii, nerăbdarea şi alte cauze mie necunoscute. De ce a furat făptaşul neapărat un camion de *cărbuni* ? Dacă am şti adevăratul motiv al acestei alegeri am putea fi duşi la o concluzie certă în altă privinţă. Şi tot aşa — de ce să furi un camion de cărbuni de la *douăzeci şi cinci de kilometri* depărtare de Strawberry Whitacre ? Răspunsul la această întrebare este că probabil nu voiau să-l fure de prin vecinătate ca să nu fie din întîmplare recunoscut. Ar fi fost foarte puţin probabil să mai fie recunoscut camionul de cineva, o dată ce ieşise din suburbia de unde fusese furat. Dar de ce să furi tocmai un camion de *cărbuni* ? Pentru că aşa s-a nimerit ? Pentru că le da pretextul să-şi poată mînji feţele ? Pentru că, dat fiind locul şi timpul, era tot ceea ce au găsit la îndemînă ? Pentru că era firesc să dai de camioane de cărbuni la Strawberry Whitacre, într-un ţinut cu o uzină electrică şi o mină de cărbuni în apropiere ? Nu complica lucrurile. Teoria este mai complicată decît fiinţele omeneşti ; de fapt nu e, dar e mai greu să n-o pierzi din vedere ; şi nu trebuie să forţez purtarea omenească să se potrivească teoriei, deoarece teoria pare a nu se potrivi decît cu anumite soiuri de raţionamente. Spun doar : nu te lăsa împins de fapte. Există nenumărate crime în care soluţia este uşoară şi inevitabilă, deoarece criminalii sînt nătărăi, sau chiar slabi de minte, dar asta nu-i o asemenea crimă. Asta-i o crimă complicată, ba şi o luptă, şi deoarece prezintă multe aspecte, toate trebuie luate în seamă, ca la jocul acela de perspicacitate unde refaci imaginea din piese mici şi deîndată ce ai potrivit cîteva piese la locul lor, restul devine de la sine mai uşor. Ziua crimei este acum cunoscută clipă cu clipă. Ştim despre camion că a fost furat din depozit. Traseul este oarecum evident şi va fi confirmat. Presupunem că făptaşul s-a urcat în tren la Wicester şi presupunerea ne va fi desigur confirmată. Mai ştim unde au reapărut cei doi oameni împreună de fiecare dată, încotro a pornit-o pînă la sfîrşit camionul cu ei şi putem aprecia cu o aproximaţie de cîteva minute la ce oră s-a oprit

pe drumul acela spre Coventry. Dar *de ce* să meargă unul cu trenul şi unul în camion (de vreme ce camionul a izbutit să oprească trenul) mai degrabă decît să fi mers amîndoi în camion şi să fi evitat riscul recunoaşterii de către călători? Oare pentru că unul, avînd cazier judiciar de criminal, nu putea lua trenul? Sau pentru că în felul acesta accelerau desfăşurarea acţiunii cînd trenul avea să se oprească înainte de a intra în gară? Sau pentru că, procedînd astfel, exista posibilitatea ca timp de cîteva preţioase minute personalul din gară să nu ştie nimic despre crima din tren, să se mulţumească cu ceea ce vedeau cu ochii — anume că se află un camion pe pasajul de nivel care-i făcuse pe *ei* să oprească trenul manevrînd semaforul?

După ce s-a săvîrşit un furt de oarecare importanţă — şi sînt convins, în pofida morţii lui Potts şi a rănirii altora că este vorba mai presus de orice de un furt — metoda corectă de cercetare (deşi ea poate părea altora inutilă, absurdă) este să începi prin a lua un interogatoriu păgubaşului şi apoi altor persoane care vor afirma că obiectele respective au dispărut şi au rămas nedescoperite. Aşa s-a făcut mereu şi aşa se mai face şi acum. Ei bine, dacă acesta ar fi un caz de furt al unei preţioase ceramice sau al unei picturi în ulei, şi nu s-ar fi produs nici un act de violenţă, ai putea într-o oarecare măsură descrie obiectele într-o circulară şi lăsa lucrurile să-şi urmeze cursul de la sine. Atunci, mai curînd sau mai tîrziu, ele ar reapare şi ai putea reface în sens invers şirul de persoane prin mîinile cărora au trecut; cu ajutorul întrebării „Cine ţi-a vîndut asta?“ ajungi pînă la urmă la hoţ. Dar aici se iveşte greutatea suplimentară că obiectele furate sînt bancnote şi am şi fost înştiinţaţi de casierul principal din Horse Street (cu o confirmare parţială a unei bănci) că bancnotele erau vechi, că nu li se ştiu numerele şi deci ele nu pot fi aduse la cunoştinţa publicului.

Iată de ce trebuie să încercăm să refacem crima de-a-ndoaselea din momentul executării pînă în clipa în care a fost concepută. Foarte greu. Oricum, jaful a fost mai întîi conceput. *Cineva* — poate chiar mai mulţi inşi — trebuie să fi vizitat locurile respective şi să fi urmărit obiceiurile locurilor. Cineva mersese să stabilească topografia, să observe bariera pasajului de nivel, linia pe care soseşte trenul, să veri-

fice circulația cu regularitate a trenului, redusul număr mediu de persoane care călătoresc în fiecare vineri cu acel tren. Cineva călătorise poate de cîteva ori cu trenul ca să constate că funcționarii coboară într-adevăr cu cele două lădițe de bani. Ei bine, oamenii sînt ființe cu obiceiuri statornice. Ei nu se urcă în trenuri — decît dacă se întîmplă să fie doamna Courtenay — de plăcere. Altminteri, iau trenul cu un anume scop și de cele mai multe ori în acest du-te-vino al lor există o regularitate. Așa încît cineva care a circulat de cîteva ori cu trenul sau care lua trenul în mod obișnuit și acum a încetat de a-l mai lua — afară de cazul că e foarte deștept și curajos și-l va lua mai departe — ar putea să bată la ochi. Nu, din păcate — și asta fiindcă un tren duce lume multă — tot atît de bătător la ochi ca într-un autobuz de țară; dar dacă o persoană a observat vreun astfel de călător neobișnuit și-l poate descrie sau identifica, dar nu — căci prea ar fi ușor — drept domnul X, ci ca omul care lucrează în cutare și cutare loc — atunci el poate fi prins. Două sau trei asemenea noroace și te pomenești cu o identificare sigură și poți să-l consideri suspect și privești întreaga situație în funcție de el, ba-i poți cere și explicații. Dar sîntem încă departe de una ca asta.

Apoi, Strawberry Whitacre e un sat. Un străin ar atrage atenția. Tot astfel înapoierea cuiva care a fost vreme îndelungată plecat și care de curînd a apărut din nou. Așa încît, dacă aflăm că de mai mulți — poate numai de doi — inși s-au apropiat niscai străini (nu neapărat aceiași străini) cu aceleași întrebări, sau — ceea ce pare și mai probabil în cazul de față — dacă auzim că au văzut în anume împrejurări străini care prezintă o oarecare asemănare cu acei pe care eu îi consider ca avînd o legătură cu furtul, ei bine, atunci avem o indicație despre felul în care a fost plănuit furtul. Așa fiind, trebuie să pun întrebări în cuprinsul regiunii despre întîmplări și împrejurări care se desfășoară pe o perioadă de cîteva luni. Chiar și atunci, în afară de cazul că străinul e cunoscut după nume sau după obiceiuri (de pildă: ăsta-i șoferul camionului cutăruia sau ăsta-i omul care vine o dată pe lună de aduce cutare marfă), chiar și atunci n-aș fi decît la începutul cercetării mele și dovada, pe care justiția o cere pe bună dreptate, ar mai fi încă departe. Cît de bine este

cînd au şi criminalii un simţ al dreptăţii şi adevărului : roşesc, se fîstîcesc, se pierd cu firea, mărturisesc, şi foarte adesea chiar mai înainte ca eu să am dovada... Desigur, este oarecum mai greu să dai de firul afacerii dacă nu-s implicaţi decît doi inşi, deoarece e puţin probabil ca explorările pe care le-au făcut în ţinut să fi fost observate, in afara cazului în care s-au dovedit de-a dreptul nerozi şi or fi cutreierat cîrciumile sau or fi venit împreună şi s-or fi plimbat peste tot arborîndu-şi aere de călători. Mai avem în plus dezavantajul că şiruri întregi de automobile trec prin localitate, venind de la Wicester, Coventry, Nuneaton. Ar fi prea de oaie să nădăjduieşti că s-a găsit un băieţel care într-o anumită vineri s-a apucat să noteze numerele vehiculelor, cu toate că ne putem interesa şi în privinţa aceasta. Alteeva. Un furt de mare calibru nu poate fi săvîrşit într-o localitate, dacă măcar unul dintre făptaşi nu cunoaşte din proprie experienţă şi cît se poate de precis persoanele şi locurile acelea. În cazul de faţă cei doi oameni care au dat lovitura au *putut* fi ajutaţi de vreun locuitor sau de vreun fost locuitor care s-a ţinut deoparte, ca să nu poată fi recunoscut. Trebuie să întreb despre funcţionari din localitate care au fost concediaţi. Un asemenea individ nu va aştepta zece ani (cînd de fapt se poate să fi fost uitat). Crede că trecerea unui an este o perioadă de timp uriaşă şi iscusita lui înfrînare de-a dreptul considerabilă. Unui asemenea individ, după ce a dat peste cei doi criminali dispuşi să joace ei rolurile active, i se va cere probabil să se ducă să facă o scurtă vizită (într-o vineri ?) ca să-şi dea seama dacă toate mai sînt aşa cum erau ele cu un an înainte. Un atare individ este aşadar cel puţin suspect. Dat fiind marele număr al celor ce pleacă şi vin, fostul nostru locuitor (sau fostul funcţionar, care locuieşte altundeva) şi care poate că lucra pentru Regia Electricităţii, se va fi simţit în siguranţă. Poate că el nici n-a fost concediat — căci concedierile de tehnicieni sînt aici rare — poate că, cine ştie, a fost numai înaintat la vreo altă uzină electrică. Va fi important să adîncim cercetările pe o cît mai lungă perioadă de timp. Aş spune că cercetările trebuie să se refere la cel puţin doi ani în urmă. Şi nu trebuie să mă limitez numai la convorbiri cu personalul de conducere care n-are decît cel mult o vedere de ansamblu. Trebuie să descos întregul personal. Unde mai pui

că omul lacom de bani sau purtînd pică Regiei poate să fi lucrat la secţia din Horse Strcet. Există sute de indivizi. Zeci de înaintări. Angajaţi temporari care trec dintr-o regiune într-alta. Şi antreprenori externi care au lucrat pe şantierul din Strawberry Whitacre. Muncă, muncă, o grămadă de muncă plictisitoare, de rutină...

Pregătirea furtului trebuie să fi implicat fără doar şi poate unele riscuri. Topografia locului trebuie să fi fost inspectată la lumina *zilei*, probabil în jurul orei respective din *zi*. Pun rămăşag că i-au trecut fiorii, cînd au dat ieri — deasupra solului — de un strat de cincisprezece centimetri de zăpadă. Trenul acela mi se pare deosebit de important. Au călătorit cu el. Adică unul din ei. O atît de perfectă sincronizare nu ar fi fost cu putinţă altminteri. Păcat că au fost furaţi bani, adică o valoare de atît de largă circulaţie. Şi pe de altă parte te poţi mişca într-un tren, poţi trece pe coridoare fără să stîrneşti mirarea nimănui. O casă însă prezintă greutăţi ceva mai specifice. Un om care stă pe trotuarul din faţă şi se uită încoace şi încolo nu poate fi întrebat ce caută pe trotuar. Dar dacă totuşi are loc un furt, cei ce l-au văzut pe trotuar, îl vor descrie cu o exactitate fotografică. Dar hoţul *trebuie* să studieze casa şi victima — obiceiurile victimei, vecinii, ferestrele lăsate deschise, cam unde dorm locatarii, dacă victima respectivă are telefon, dacă a instalat semnale de alarmă împotriva hoţilor, dacă dispune de arme şi dacă are sau nu cîine, ba şi dacă e o fiinţă nervoasă din fire. În cazul trenului şi al uzinei electrice orariul şi serviciile pot fi verificate de marele public. Problema deci se reduce la cum s-a ajuns ca să se înfiripe în mintea lor ideea loviturii ? Şi cine le-a dat *ajutor* ? Este foarte posibil ca unealta făptaşilor să fie vreun fost salariat. Există şi trista posibilitate ca pur şi simplu vreun nătărău să nu-şi fi ţinut gura, poate chiar bietul Potts sau nefericitul de Wagstaff. Careva, dispunînd iniţial de informaţii puţine, poate să fi pornit apoi în căutarea mai multora. Sau se poate să fi fost prieten cu careva dintre fetele de la Regia Electricităţii din Horse Street sau cu vreun funcţionar de la staţiile de alimentaţie şi transformare. S-ar putea chiar să fie cineva din serviciul căilor ferate care să fi trăncănit prea mult. Se putea să fi vorbit în silă sau cu dispreţ despre naveta cu banii. Atîta grămadă de lume căreia trebuie să-i cer

să-şi aducă aminte ! Atît de mulţi posibili vinovaţi prin neglijenţă, şi ceea ce le cer este ca insul cu pricina să admită că s-a purtat prosteşte. Nimănui nu-i place aşa ceva. Şi se prea poate să nu fie un fost salariat. Cine-mi va veni atunci în ajutor ? Într-un oraş există oameni care se mişcă pe o anume orbită şi care l-ar lua în seamă pe străinul ce s-ar fîţîi pe la ei prin cartier. Prostituate, paznicul parcului, portarul, comisionarul, şoferul de taxi, conducătorul de autobuz. Dar aici pe cine avem ? Bătrînii de prin cîrciumi, bărbaţi de pe ogoare, cîţiva conducători de autobuz, angajaţii singurului garaj, factorul poştal, cîteva bătrîne doamne, cîţiva copii. O lungă listă, aşadar, de oameni care s-ar putea să fi remarcat o uşoară neregulă într-un tren, în apropierea unei uzine electrice ; o altă listă de foşti funcţionari ; un lung interogatoriu al celor din această localitate ; şi al celor de la sau de lîngă depozitul acela de cărbuni din Wicester ; o goană după doi oameni care ar fi avut răgazul, în după amiezele mai multor vineri, să circule cu trenul sau să se plimbe neluaţi în seamă cu automobilul ; un număr de probe tehnice, pe baza cărora se poate ulterior lucra ; două victime care se aflaseră la cîţiva metri de acelaşi om, fata a şi contraatacat ; şi un singur ghinion în toată canavaua zilei *lor*, un lucru care li s-a aşezat în cale de-a curmezişul, schimbînd totul, şi lucrul ăla a fost vremea din a cărei pricină a căzut transformatorul şi le-a blocat linia de retragere stabilită iniţial. Încotro ? La cine ? În ce ?

Practica. Mallard şedea pe un scaun într-un vast birou de-al Regiei Electricităţii din Horse Street, Wicester. Mai purta încă impermeabilul, iar caloriferul sufla aerul în valuri fierbinţi, extenuante. Se aflau poate două sute cincizeci de persoane în birou — singurul destul de mare ca să-i cuprindă pe toţi. În jurul scaunului, şi niţel stingheriţi de faptul acesta, şedeau şefii de serviciu ai Regiei. Mallard îşi dădu seama că toată lumea e deosebit de atentă. Dactilografele şi funcţionarii aşteptau să aibă parte de ceva nou, fascinant. Nu aveau ziunea nici a lui Potts, nici a fetei. Dar curiozitatea şi interesul îi va face să vorbească — munca profesională va rămînc în urmă cu o zi sau două ! — şi din vorbele lor s-ar putea să răsară amănuntul semnificativ care să ducă la adevăr, la

dreptate. Nu-i plăcea să țină cuvîntări unui mare număr de oameni. Cam o dată pe an i se cerea, de obicei de Crăciun, să țină o cuvîntare și nu era mai puțin nervos decît oricare altul. Dar acum se afla la datorie, în numele justiției, și și-o făcea fără șovăială ; singura lui teamă se referea la cerințele muncii lui însăși, la nevoia de a le arăta celor prezenți că sînt în stare de ceva util dacă admit numai atît, că au trăncănit prosteşte...

În acea clipă un telefon sună. Nimeni nu se duse să răspundă. Erau cu toții cufundați în tăcere, cu atenția încordată. Un șușotit și apoi un băiețel se duse să întrebe cine e. Mallard zîmbi. După cîteva clipe, vederea îi fu tulburată de cîteva lumini electrice — uriașe globuri așezate nu mult deasupra nivelului ochilor săi.

După ce descrise cei doi timpi ai acțiunii furtului, el urmă astfel :

— La o asemenea lovitură, o mică operație de război împotriva societății, nu se poate porni fără informații prealabile, fără ivirea unui prilej oportun și fără o recunoaștere a terenului. Cineva a avut răgazul să-și petreacă vinerile călătorind cu trenul respectiv, observînd și studiind cele ce se întîmplă la capătul de la Strawberry Whitacre al firului. Zîmbi fără alt înconjur chipurilor care îl ascultau cu luare aminte. Ei bine, persoanele cele mai indicate pentru a da această lovitură sînt, desigur, angajații acestei Regii. Dar mi s-a spus — un semn cu capul către cei din conducere — că dumneavoastră toți ați fost *ieri* aici. Aluzia stîrni hohote de rîs. Totuși, este posibil — ba sînt silit să spun că este probabil — ca cei doi oameni să fi dat de rostul celor două lădițe și de conținutul lor prin intermediul unui salariat al Regiei Electricității. Se poate ca lucrul ăsta să se fi petrecut din întîmplare, plecîndu-se de la cine știe ce plîngere sau lăudăroșenie a cuiva, prinsă din zbor. Se poate să se fi surprins cine știe ce frîntură din vreo conversație dusă de doi dintre dumneavoastră — mai ales de doi dintre cei ce efectuați plățile și care ați putea discuta despre chestia asta într-un autobuz, într-o cafenea, într-o cîrciumă. Dacă vă puteți aminti de ceva în sensul ăsta sau dacă aveți vreo idee personală cu privire la felul în care informația astfel furnizată s-ar fi putut răspîndi, eu vă cer să ne-o spuneți. Nu vă temeți că ați săvîrșit

o prostie. Nu vă temeţi că aţi părea ridicoli, dacă mărturisirea ce mi-aţi face-o ar putea să fie socotită neînsemnată. Sigur că oricine a dat lovitura a fost prevăzător de la început şi în stadiul în care ne aflăm ar fi şi mai precaut dacă s-ar putea face acum, prin dumneavoastră, cale inversă, pînă la el, cum de altfel e şi foarte posibil.

Urmară cîteva întrebări, dar nimeni nu-şi aduse aminte pe loc să fi fost cîndva descusut de vreo persoană, la modul suspect. Mallard a fost condus să stea de vorbă cu casierul principal, cu cei de la serviciul de salarii şi cu unii dintre funcţionarii care efectuau plata şi care i-au descris, în mare, unele din aspectele mecanismului. S-au interesat apoi de angajaţii şi foştii angajaţi în care s-ar putea să mocnească felurite nemulţumiri. Însă în ultimii doi ani nu avusese loc nici o concediere. Şase salariaţi demisionaseră ca să lucreze altundeva, patru dintr-aceştia în locuri cu totul în afara Regiei Electricităţii. Amănuntele privitoare la cei patru îi fură încredinţate lui Mallard, spre a fi urmărite mai departe. Persoanele respective erau nişte oameni cinstiţi, iar Mallard ştia că posibilităţile îi erau reduse. În cele din urmă, întrebă *de ce* plata se efectua în felul acesta. De vreme ce un automobil îi putea căra pe cei doi funcţionari cu lăzi cu tot pînă la gară, de ce nu putea oare bate tot drumul pînă la Strawberry Whitacre ?

Întrebarea se dovedi stingheritoare şi plină de haz. Se părea că însuşi şeful regional dăduse cîndva ordin, în cursul unei crize în Orientul Apropiat, să se facă cele mai stricte economii la benzină. Plăţile care se pot face prin tracţiunea cu aburi să fie efectiv făcute pe această cale. Şefului regional nu-i făcu plăcere să i se aducă acum aminte de aşa ceva. Mallard reuşi anevoie să-şi menţină o mină serioasă, cînd omul se apucă a-i citi scrisoarea ce-l determinase a da respectivul ordin. „Domnule director, citi el, salariatul dumneavoastră a venit la mine în ziua de luni în legătură cu problema defectării instalaţiei de încălzire electrică prin imersiune...

El a sosit într-o maşină de 14 CP condusă de un şofer..."

— Nu avea decît 11 CP, protestă şeful regional, iar cealaltă persoană era un simplu călător care se ducea la una din expoziţiile noastre, totuşi reclamaţia nu era complet neîntemeiată, aşa încît am...

Au mai trecut cinci minute pînă ce Mallard a izbutit să plece.

La Strawberry Whitacre a stat de vorbă cu inspectorii uzinei, cu inginerii, cu antreprenori, cu membri de-ai personalului. S-a adresat unui număr de cinci sute de oameni, afară, în frig, folosind același limbaj ca în Horse Street. Nimeni nu și-a adus pe loc aminte să i se fi pus întrebări de niscai străini cu purtări suspecte. Uzina era atît de mare încît doi antrepretori puteau lucra la o mie și cinci sute de metri unul de altul, fără să se cunoască. Mallard nu putu face altceva decît să le îngăduie a se mai gîndi. Serviciul administrativ îi înmînă lista celor care plecaseră de la ei, care fuseseră în concediu de boală și a celor care se credea că ar fi putut să aibă nemulțumiri ; lista firmelor de construcții sau a antreprenorilor de lucrări electrice ai căror oameni lucraseră pe șantier în ultimii doi ani cuprindea șaptezeci și trei de nume. Mallard și Morris își notară totul cu grijă. Ținînd seama și de informațiile primite din partea birourilor din Horse Street, se ajungea la un total de aproape patru sute de persoane care trebuiau interogate de poliția mai multor provincii. Ceea ce reprezenta o apăsătoare muncă de rutină, sute de ore de lucru, felurite drumuri cu bicicleta ori cu autobuzul ori cu automobilul, și de vizite la întîmplare, și de întîlniri. Nici una din ele n-avea să fie făcută de Mallard. I-ar fi plăcut să poată rezolva totul singur — ca să fie sigur, și implicațiile fiecărui cuvînt să poată fi prinse din zbor și cea mai ușoară clipire de vinovăție din ochi să poată fi citită de el — însă își dădu seama că ar fi fost învins numai și numai de factorul timp și trebuia să fie recunoscător că justiția avea la dispoziție toți acești zeloși slujbași, astfel încît sute și sute din aspectele unei anchete puteau fi lesne cercetate în cîteva zile ; o uriașă povară de rutină, pe care criminalii o pot socoti ca o apărare suplimentară, va fi executată în trei sau patru zile, verificată, documentată, dovedită.

Mașina îl purta de colo-colo. Trecuse de amurg și vremea era a lapoviță. Chiar și pe drumeagul ăla zăpada se topea. Își dădea sfîrșitul, după o scurtă și plăpîndă existență, o după amiază mohorîtă, umedă, întunecoasă. Pe drumeag, ramurile și crengile zgîriau oțelul lustruit al mașinii, se întindeau și pocneau ca niște șireturi elastice.

— Te-ai rătăcit, nu-i așa ? observă Mallard. Era doar o constatare, nu o dojană.

— Dacă m-ați întreba unde sînt, șefule, recunoscu șoferul, nu v-aș putea spune. Mă îndoiesc bunăoară că drumeagul ăsta are un nume. Dar nu m-am abătut din direcția în care mergem.

Cineva trăia în locurile acelea. Dincolo de un ecran de copaci, arbuști, tufișuri și de un gard viu, lăsat în părăsire, lucea o lumină slabă. Vreo lampă cu petrol, își spuse Mallard.

— Stai o clipă, ordonă el.

Vehiculul se opri, lunecînd puțin peste nisip și pietriș. Tăcerea părea a fi acolo o stare fizică, o permanență. Apa se scutura de pe ramuri și s-ar fi zis că pașii șovăitori ai lui Mallard tulbură și supără liniștea din jur. O pasăre scoase un țipăt și fugi înfricoșată. La o depărtare de trei kilometri se afla un sat, existau aparate de televiziune, o cale ferată cu un pasaj de nivel, o uzină electrică în stare să furnizeze lumină unui număr de patru sute de mii de case pe o suprafață de șapte sute de kilometri pătrați, dar aici după amiaza tîrzie se și cufundase într-un întuneric de nepătruns, alinat numai de o singură lampă cu petrol dintr-o singură încăpere. Mallard își dădu seama că la lumina zilei casa — dacă îi puteai spune așa — trebuie să fi rămas invizibilă pentru orice trecător, într-atîta era de gros, de neîngrijit frunzișul înconjurător.

— Mă întreb dacă a fost careva din ai noștri pe aci, spuse el cu glas tare.

Nu exista nici un motiv anume să crezi că nu trecuse pe acolo polițaiul districtului. Mallard era foarte ocupat ; șovăiala sa îl surprinse și pe el ; pentru numele lui Dumnezeu, îi spunea rațiunea, urcă-te înapoi în automobil ; ai destule lucruri mai importante de făcut. Tăcerea șoferului constituia și ea un îndemn asemănător.

Dar faptul că locuința era atît de izolată și de bine ascunsă îl fascina. Nu era exclusă de loc posibilitatea ca făptașii să fi trecut pe lîngă ea fără s-o fi luat în seamă sau măcar s-o fi socotit părăsită, dacă o văzuseră. Nici urmă de poartă. Nici urmă de potecă. Îndreptîndu-se către slaba lumină, Mallard văzu că se găsește în fața unei maghernițe, a unei co-

cioabe de lemn mai gata să se prăbuşească. Grădină nu exista, ci un imens ecran de tufişuri, şi deodată dădu peste un soi de anunţ, care fusese pus în cursul verii dintr-o altă decadă şi care vestea : „Plante în ghiveci. Arbuşti. Roşii de vînzare."

Un glas tremurînd, strigătul cuiva foarte bătrîn şi temător, se auzi rostind de undeva :

— Cine e ? Tu eşti, Willy ?

— Nu.

— Intră. Uşa-i deschisă. Nu mă pot scula, urmă glasul. Mallard nimeri într-un perete, găsi o uşă şubredă, o împinse, uşa se căscă, păşi peste fărîmături de pietricele, de cărbuni, nu mai ştia nici el ce ; lumina se vedea lucind pe sub o uşă interioară. Mirosea a umezeală, a paraginâ, a mîncare rîncedă, a ferestre închise şi a ceva ce el nu putea să precizeze — oare a ceară ?

Glasul cel bătrînesc implora :

— Ce faceţi acolo ? şi era un glas de atîta neputincioasă şi desăvîrşită groază !

Acum însă nu mai putea da înapoi ; după ce o speriase, era silit s-o liniştească, s-o îmbărbăteze şi apoi să-şi vadă de drum, deoarece vocea auzită era prea bătrînă ca să poată avea vreo legătură cu justiţia şi cu orice fel de camioane şi cu oameni care se apucă să ucidă. Să pomeneşti de asemenea lucruri ar însemna să dezlănţui înlăuntrul pereţilor de lemn, teroarea.

Mallard deschise şi a doua uşă şi o văzu. Tăcerea era atît de intensă încît îi auzi răsuflarea, tremurată, repezită, plină de spaimă.

Îşi dădu seama de îndată că e oarbă. Se simţi cuprins de milă pentru întîia oară de cînd primise înştiinţarea aceea cu trei săptămîni în urmă. Îşi amintea de ochii plini de îngrijorare ai comisarului. „E-n regulă", rostise el şi, în faţa inexorabilului, emoţia îi pierise. Ar fi trebuit ca el să fie acolo. Mai exista pe lume şi o altă datorie, în afara aceleia faţă de justiţie ; nu ştiuse ; cum de-ar fi putut-o şti ? Maşina înaintase pe verde, iar ea a rămas locului, ca o neroadă, deşi auzea maşina, pînă ce a fost omorîtă. Nu încape îndoială că-şi căutase, cu vederea ei mărginită, ochelarii şi neizbutind să şi-i găsească, ieşise în oraş fără ei. Dacă ar fi fost el acasă ar fi găsit ochelarii.

Cu toate că era nespus de bătrînă şi că nu vedea nimic, femeia se ridică sprijinindu-se pe încheieturile-i firave, ca şi cum ar fi încercat să vadă. Zăcea pe o canapea de piele care crăpase ici şi colo — se vedeau arcurile, iar cîlţii canapelei se întindeau pe jos, ieşeau la fiecare nouă mişcare a corpului ei aproape fără greutate. Era acoperită cu felurite plăpumi şi cearşafuri care nu mai fuseseră spălate de oarecare vreme. Camera toată avea înfăţişarea unui sălaş al bolii, cu mirosul acru al morţii care făgăduia să nu mai zăbovească mult. Bătrîna zăcea înţepenită şi o aştepta.

Mallard întrebă cu glas domol :

— Pot intra ?

— Sînt bătrînă, răspunse ea. Atîta şi nimic mai mult.

Toate bunurile ei, văzu el bine, erau strînse în acea unică încăpere. Ştia desigur din experienţă unde se aflau toate şi putea cere oricui venea s-o vadă lucrul de care avea nevoie : „Dă-mi te rog cleştele de spart nuci ; e în sertarul de sus al scrinului“ ; „vezi că e o scrisoare într-un plic albastru în coşuleţul cela ; citeşte-mi-o...“ Rămăseseră în cameră şi vreo cîteva tablouri vechi, peisaje în sepia, în rame, aninate pe pereţi. Camera era, îşi dădu acum Mallard seama, o bucătărie. Cu o vatră uriaşă, din fier masiv, deşi în ea nu ardea decît un pui de foc. În odaie nu părea să fie frig, dar o întrebă :

— Să mai pun nişte cărbuni pe foc ?

— Da, îl rugă bătrîna. Nu mai ajung să mă încălzesc. Pune şi o cratiţă cu lapte pe foc. O să mîncăm niţică Ovaltine. [1]

Era acolo un şir de vase din cositor şi aluminiu, toate, după cîte văzu Mallard, murdare pe dinăuntru şi pe dinafară. Îl înşfăcă pe cel mai mic şi încercă să-l spele la un robinet. Dar apa rece abia dacă atingea murdăria. Se sperie. S-ar putea ca bătrîna să se îmbolnăvească şi atunci ar purta el răspunderea ; ori avea şi aşa destule pe conştiinţă. „N-a fost vina mea“, protestase automobilistul şi, păstrînd o tăcere severă, Mallard recunoscuse că într-adevăr nu fusese...

— Unde-i laptele ? întrebă, dar îl văzu de îndată ce bătrîna îi răspunse cu precizie :

[1] Produs alimentar pe bază de cereale. *(n. tr.)*

— Lîngă fereastră. Ceştile erau şi ele acoperite de praf, dar Mallard îşi zise resemnat : „Oricum, e degeaba“, şi, împărţind riscul, măsură două cești, aşezînd apoi cratiţa pe focul care abia putea pîlpîi.

Pip, pip, se auzi de undeva. Mallard se întoarse. O pasăre. Papagalul mic şi verde arăta cam ros de molii, dar asta n-avea nici o importanţă ; bătrîna nu-l putea vedea. Papagalul ţopăia de colo colo şi pe deasupra zgomotului iscat de răsuflarea bătrînei, Mallard îi auzi picioruşele, precum şi clinchetul cercului care se balansa. *Dipdip — dipdip* se auzea mereu, ca un fel de biată mîngîiere acustică.

Mallard o întrebă :

— Să-i dau păsării ceva de mîncare ?

— Nu mă simt prea bine astăzi.

Ştia că bătrîna nici nu se sinchisea să ştie ce vînt îl adusese, ea depăşise stadiul acesta, ajunsese la fund ; îi era destul că venise cineva. Mallard se întrebă ce va crede şoferul de afară şi cît va mai dura pînă să i se liniştească răsuflarea ; dar n-are a face ; e o penitenţă uşoară pentru ziua cealaltă.

— Nu-i da prea mult, îl sfătui glasul bătrînesc, care mormăi apoi din nou ceva, bocindu-se, pe bună dreptate, pe sineşi. Sînt bătrînă, doar atît. Nu vreau să mă întorc. Nu sînt silită să mă întorc, aşa-i ?

— Cred că nu.

— Dacă m-ar lăsa în pace... Trebuie să-mi iau pilula. E ora de culcare ?

— Nu, răspunse Mallard. Nu-i decît ora şase.

— Am avut o recidivă, înţelegi. Nu vor să mă lase în pace. Nu vreau să mă întorc. Ascultă. Eşti însurat ?

Mallard şovăi. Nu voia să vorbească despre povestea asta, nici măcar cu ea.

— Da, îi răspunse.

— Erau acolo nişte femei care... O, a fost groaznic. Soţul meu a murit. Era acolo una care tot rîdea. Dă-mi mîna, fiule.

Mallard se simţea stingherit, cu toate că n-avea de ce. Nu-l vedea nimeni, nici măcar ea.

— Laptele, strigă el. Stai o clipă.

Oarba nu se putea ridica. Mirosul rînced de piele bătrînă se răspîndea în valuri dezgustătoare, în vreme ce Mallard

îi turna pe gît băutura. Ochii ei castanii se pironiseră undeva a recunoştinţă tîmpă.

— Nu mi-au mai rămas decît două pilule, spuse. Nu pot să ies. Trebuie să le iau. Ascultă. Du-te de-l caută pe domnul Adams la Drum Whitacre şi spune-i că-mi mai trebuie cincizeci de pilule. Pentru mine. Unde mi-e punga ? Doamna Blackburn. Ştie el.

— O să găsesc prăvălia închisă, preciză Mallard. Buzele palide tremurară, ochii castanii se holbară, un firicel de Ovaltine se prelinse şi-i alunecă printre perii albi ai bărbiei.

— Soţul meu a murit, îngînă ea cu vocea zguduită. Plîngea. Nu vreau să mă întorc.

Mallard, simţindu-se teribil de stînjenit, se aplecă peste cearşafurile vechi şi peste răsuflarea ei şi mai veche şi o apucă de mîna întinsă. Fu însă brusc îngrozit de pulsul care făcea salturi, de degetele care tresăreau ca nişte broaşte neastîmpărate.

— Cine eşti ?

— Sînt un poliţist.

— Nu există dreptate fără Dumnezeu. Vocea femeii nu era agitată. Pulsul însă îi zburda, cînd ca un motor prea mare pentru cadrul în care fusese montat, cînd slab ca unul din cele mai liniştite ceasuri de mînă. „Fiică, credinţa ta te-a mîntuit ; mergi în pace şi fii sănătoasă de boala ta“ [1]. Maică-mea spunea aşa. E adevărat. Nu ştiu ce m-aş face, dacă nu mi-aş aduce aminte de cuvintele acestea.

Pe zidul crăpat în dreptul capului ei, Mallard, lăsînd vorbele să se scurgă din rană, văzu felurite tăieturi de ziare, o fotografie format carte poştală a regelui George al V-lea în uniformă, undeva prin ţinutul Flandrei ; noroi şi faţa gravă şi bărboasă, tristă şi înţeleaptă, privind la ceva, amarnic de conştientă de milioanele de morţi. Privirea lui Mallard se aţinti asupra tăieturilor din ziar. Pe raft o lămîie, o litră de făină cu praf de copt, două ouă, vreo cincizeci de grame de unt. „Mai întîi să încălzesc tigaia...“ Iată şi o carte poştală de la Edinburgh, ştearsă şi îngălbenită, cu siluete umane şi automobile demodate. Fusese şi ea fericită atunci — cînd ? În

[1] Evanghelia după Marcu, 5, 34 (*n. tr.*).

1928 ? În 1932 ? — și vedea. „Soțul meu a murit". E cale lungă pîn-la Tipperary, cale lungă, zău. [1]

— Crezi în Dumnezeu ? întrebă femeia.

— Da, răspunse el și lăsă vocea să meargă mai departe, să se reverse, să sîngereze, netulburată ; n-o asculta ; nici n-ar fi fost frumos ; ar fi fost întocmai ca și cum ar fi tras cu urechea la mărturisirile unui suflet. Un puhoi năvalnic de vorbe ; soțul pe moarte, sora care vine, singura mea soră, moartă acum, de cancer, cîinele, aveam un cîine, case, aveam o casă, poșta, el lucra la poștă, nunta, o sută de persoane, în alb, n-am mai fost bolnavă niciodată, numai bătrînețea, s-au purtat groaznic cu mine, atît doar că sînt bătrînă, ei cred că deoarece nu văd nici nu știu, n-am avut niciodată nimic. Și în vreme ce urechile o auzeau, mintea lui striga : „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit ?" Cele mai înfiorătoare cuvinte rostite vreodată. Dovedeau că Hristos e om, că el a mers pînă la capăt, cu suferințele și umilințele pe care cuvintele scrise doar le sugerează ; arătau că Dumnezeu a trecut prin toate suferințele și el, stînd și privind îngrozit ; numai un părinte poate înțelege această groază, închipuie-ți-o pe Olive, închipuiește-te pe tine spunînd : „Da, puteți să-i faceți una ca asta," de dragul unui principiu, fie el chiar al dreptății. Dar ele, cuvintele, pot tot atît de bine fi dovada unei voci strict omenești care invocă în zadar un zeu inexistent. Îl cuprinse frica, lucrul fiind posibil, dar, crezînd în dreptate, socoti că nu se poate îndoi cu adevărat. Dacă îți vine greu să crezi în rai, dovada existenței iadului e mai mult decît convingătoare.

Cele două mîini nădușiră una într-alta și trecură patruzeci de minute și pulsul care bătea lipit de al lui Mallard deveni în fine liniștit, normal, iar răsuflarea acum era așa cum trebuie și vorbele și supărarea se ușuraseră și deodată o voce cu totul înțeleaptă, care nu era decît aceea a unei bătrîne sătule pînă peste cap de secolul al XX-lea, îi atrase atenția.

Du-te la doamna Hargreaves. Du-te la doamna Hargreaves, stăruia vocea, grăbindu-se nebunește, spre a nu fi surprinsă de clipa reîntoarcerii delirului. O găsești dumneata. Vine pe aici să stea de vorbă cu mine. E o femeie extraordi-

[1] Aluzie la un vestit cîntec foarte popular în rîndurile soldaților englezi din primul război mondial. *(n. tr.)*

nară. Se întruchipează în ea tot ținutul. Ea se uită afară pe fereastră pentru mine. Și-mi descrie păsările. Dacă s-a întîmplat ceva, știe ea. O să dai dumneata de ea.

Degetele bătrîne, subțiri, și-au desfăcut cătușele și capul istovit al bătrînei se clatină pe lujerul gîtului, se lasă deasupra pernei murdare. Ochii orbi privesc la el cu o expresie binevoitoare, așa încît îți vine greu să crezi că făptura asta nu vede.

— Îți plac ouăle ?

Mallard rămase ca trăsnit.

— Da, îmi plac ouăle.

— Ieși prin spate. O să vezi acolo. Ia cîteva.

— Mulțumesc foarte mult.

— Du-te mîine după pilule.

— Da, mă duc.

Cineva se strecura înăuntru, pe acolo pe unde intrase el. La început crezu că trebuie să fie șoferul, dar picioarele pe care le auzea erau tîrșîite, mersul — mers de bețiv.

Bătrîna auzi pașii aceia și vocea i se făcu ascuțită, degetele și pulsul ei tresăriră. Mai mult decît orice în lume, avea nevoie să nu fie singură, însă oamenii o înspăimîntau totuși.

— Tu ești Willy ? Intră. Intră, Willy, nu-ți fie teamă. Cu vocea joasă și zorită ea îi șopti lui Mallard : N-o să spun nimic, dar Mallard știa că Willy văzuse automobilul poliției afară.

Avea cam vreo patruzeci de ani, după cum bănui Mallard ; capul i se legăna ; cu atît mai bine că bătrîna nu-l putea vedea.

— Face minunate scaune din nuiele împletite, spuse ea și strigă : Nu-i așa, Willy ? Așa-i că faci scaune minunate ?

— Două lire bucata, o scurtă Willy.

Și ochii lui cenușii se uitară țintă la Mallard, se luptară, dar unul era pierdut, nu mai putea fi folosit. Vocea îi era cuminte, s-ar fi zis că i se spusese cu o clipă înainte cît de bine cîntase un concert de pian, și acum nu voia să pară lipsit de modestie. Dacă doriți să cumpărați, adause ; și din nou un iz de implorare în vocea care se străduia, care ținea cu tot dinadinsul să fie la fel ca a tuturora ; însă nici acum Mallard nu putea înțelege de ce totuși avea ceva deosebit.

Mallard spuse :

— Să văd.

Bătrîna interveni cu ceva ce semăna, ciudat, a un fel de mîndrie :

— Arată-i fața, Willy... E foarte bun, îi mai spuse ea lui Mallard cu vocea din nou joasă și zorită. Tare drăguț cu mine. Și cu doamna Hargreaves. Mallard se întrebă speriat cum o să mai arate și doamna Hargreaves aia. Idiotul îi arătă lui Mallard fața.

— Obrazul stîng, strigă bătrîna agitată și, atunci cînd Willy își arătă profilul stîng, deplina grozăvie a cărnii vii se înfățișă și ea spre a fi privită.

— Acum nu-mi mai trebuie nimic, spuse bătrîna.

— Într-adevăr ?

— Willy o să-mi citească.

— Trebuie să plec.

— Pilulele, stărui ea, uitînd de ouă. Cincizeci. Trebuie să pot dormi.

„Oare, se întrebă Mallard cu milă, *vede* cînd visează ?"

Willy stărui :

— Treizeci de șilingi, dacă veniți să le luați.

— E-n regulă, spuse Mallard și se opri în prag șovăind ; dase de suflul aerului rece, de întuneric, de pustiul care se întindea pe cîțiva kilometri jur-împrejur.

— Ești sigură că nu-ți mai trebuie nimic ?

— Da, da. Citește din Cartea Facerii, Willy.

— Atunci, noapte bună.

Nici un răspuns. Nu știa dacă trebuie să rîdă ori să plîngă. Se întoarse la mașina cufundată în întunericul unde lucea o țigară aprinsă și se gîndi înfricoșat : „asta nu-i decît una dintre căsuțe. Dacă stai și te gîndești la toate suferințele de pe lume..." Nu avea altceva de făcut decît să meargă mai departe, să-și facă datoria cu oricît de puțini sorți de izbîndă, oricît ar fi fost de cumplită suferința care nu va putea fi niciodată alinată pe de-a-ntregul ; o nouă variantă apare la altcineva, de îndată ce complicațiile celei vechi s-au limpezit.

Mallard o găsi pe doamna Hargreaves undeva pe un teren de camping, la ora zece, în dimineața zilei următoare, a șaptea zi după furt. Vremea se schimbase peste noapte cu desăvîrșire. Depresiunea aceea atmosferică de pe o întindere de o mie cinci sute de kilometri pătrați dispăruse, părăsise cîm-

pul de luptă. Dimineaţa era acum senină şi umedă şi caldă şi puritatea zăpezii se topea văzînd cu ochii, prefăcîndu-se în apă, minune din cea mai obişnuită, pe care pămîntul şi rigolele o sugeau. Nori mari păşeau pe un cer albastru curat şi cu toate că frunzişul încă nu înmugurise pe ramuri de copaci, o atmosferă şi o strălucire de primăvară domnea în văzduh.

Pe terenul de camping, înconjurat de sîrmă, se aflau două caravane. Automobilul poliţiei merse pe urmele lăsate în trecerea sa de maşina bibliotecii ambulante care, după cum aflase cu uşurinţă Mallard în ajun, era condusă de doamna Hargreaves. Un cîine alsacian, legat cu lanţ, lătră mînios la automobilul poliţiei. Două tinere şi un băieţaş stăteau pe cărările acoperite de zgură din faţa locuinţelor lor şi o altă femeie mai în vîrstă, care ţinea în mînă nişte cărţi, li se alătură — fără să-şi ascundă curiozitatea — să privească automobilul poliţiei. Mallard se simţi nitel stingherit la coborîrea din automobil, pomenindu-se în centrul unei atît de mari şi de concentrate atenţii.

El se adresă celei mai în vîrstă dintre cele trei femei :

— Caut pe o doamnă Hargreaves.

Cele mai tinere se arătară pline de curiozitate, la fel şi copilul ; dar femeia pe care o bănuia Mallard că ar putea fi însăşi doamna Hargreaves se dovedi mai mult decît plină de curiozitate. Era o femeie excepţională, de asta Mallard nu se mai îndoi nici o clipă, după ce-i aruncă o singură privire ; pe uriaşa ei faţă bronzată, de măr roşu şi sănătos, cu părul ca paiul, bătrînel şi purtat în deplină răvăşeală sub o pălărie caraghios de bărbătească, îi străluceau ochii albaştri şi Mallard înţelese că femeia refăcuse în sens invers drumul care-l adusese pe el aci, desluşise pe cine întrebase despre ea şi prevăzuse ce declaraţii o aşteptau în faţa organelor poliţiei şi în sălile de tribunal ; se vedea bine că-şi frămîntă mintea cu toată seriozitatea. Atenţia pe care i-o da nu era doar una acustică ; avea darul de a întipări lucrurilor puternica ei personalitate. Celelalte femei erau mai sfioase, se mişcau şi vorbeau în funcţie de alte lucruri — cîinele, copilul, un ceainic, structura solului, timpul — dar doamna Hargreaves, care ar fi putut fi timidă din pricina înfăţişării sale ciudate, nu se arăta de fel timidă. Purta prost veşminte grele, însă bune şi, luînd cuvîntul, vădi un viguros glas de orator ; iar dacă nu-i scăpă

nici privirea pironită și batjocoritoare a șoferului automobilului de poliție, apoi nu dovedi asta prin nimic.

— Pe care anume doamnă Hargreaves o căutați dumneavoastră ? Soacra mea mai trăiește și mai e cineva cu același nume la Drum Whitacre.

— Dumneavoastră cunoașteți o bătrînă doamnă oarbă pe care o cheamă Blackburn ?

— Desigur.

— Are nevoie de niște pilule. Vreți să fiți bună să i le dați din partea mea ?

— Cu plăcere. Trec astăzi pe acolo.

— Sînteți foarte amabilă, doamnă.

Una dintre tinere întrebă atunci :

— N-ați vrea oare să luăm cu toții un ceai ?

— Trăi-te-ar Dumnezeu, Mary, spuse doamna Hargreaves. Desigur că vrem.

Se așezară să bea ceai, într-o atmosferă destinsă. Cîinele încetase cu lătratul. Una dintre fete fuma, alegîndu-și o carte.

Doamna Hargreaves dădu atacul :

— Dar n-ați venit dumneavoastră numai ca să-mi dați aceste pilule, nu-i așa ?

— Nu. Vă bucurați de mare faimă.

Din nou rîsul puternic.

— Ai auzit, Mary ? Că mă bucur de mare faimă.

— Te cred, încuviință tînăra. Nu văd nimic aici care să mă intereseze. Pot intra să caut în caravană ?

— Servește-te. Dragoste, crime, sexualitate, aventuri istorice — de toate, la dispoziție. Și de ce fel de mare faimă mă bucur ? Bună sau rea ?

— Cunoașteți bine regiunea, doamnă ?

— Da, dar nu bîrfelile care circulă în regiune.

— Mergeți în vizită pe la bătrînă, ca să vă uitați pe fereastră și să-i povestiți și ei ce vedeți ?

— Da, desigur. Biata de ea. Mare prostie s-o ținuiești în spital. Prea multă lume se ia numai după regulament.

— Ați aflat de furtul ăla din tren ?

— Și eu, ca toată lumea.

— Vedeți, doamnă Hargreaves, un lucru ca ăsta trebuia organizat din vreme. Făptașii trebuie că au vizitat ținutul ceva mai înainte, luîndu-și cele mai mari precauțiuni.

— Da. Înţeleg ce vreţi să spuneţi. V-aţi gîndit la felul cum or fi procedat ?

— Desigur că au călătorit cu trenul.

— Ar fi putut cerceta împrejurimile şi-n automobil ?

— Mai c-aş spune că aşa au şi făcut-o. Prin Strawberry Whitacre trece un mare număr de automobile. Nimeni nu le ia în seamă. Am vorbit cu o mulţime de oameni şi de vor fi vizitat criminalii aceştia ţinutul pe jos, o vor fi făcut-o noaptea. Nimeni n-a declarat pînă acum că a văzut străini dînd tîrcoale prin împrejurimi.

— Credeţi că e cu putinţă să fi folosit un telescop ?

Mallard o privi de data aceasta cu atenţie.

— Aţi văzut pe cineva care folosea un telescop ?

— Credeţi că asta poate avea legătură cu furtul ?

— Foarte probabil. Ar fi o excelentă metodă din partea lor de a fi cercetat locul fără a-l vizita de fapt personal. Priveau cu adevărat în direcţia *aceea* ?

— Staţi o clipă, ceru ea îngăduinţă. Lăsaţi-mă să-mi refac în minte imaginea. Am mutat găleata de cărbuni, am pregătit ceaiul, l-am băut amîndouă, bătrîna era niţel indispusă în ziua aceea. Am citit din Biblie şi apoi, pe la mijlocul după amiezii, mi-am aruncat ochii pe fereastră. La o depărtare de vreun kilometru şi jumătate un bărbat se căţăra într-un pom. Mi-am spus că e un topograf. Se uita prin ceea ce am presupus a fi un telescop şi apoi s-a dat jos.

— Dar la ce s-a uitat ?

— Daţi-mi voie o clipă doar. Da, stătea niţel plecat spre stînga şi se uita la dreapta sau înspre dreapta. Doamne, Dumnezeule ! Să ştiţi că într-acolo se uita. Avea desigur o vedere generală asupra întregului ansamblu : şi uzina electrică şi gara şi pasajul de nivel.

— Doamnă Hargreaves, sînteţi vrednică de marea faimă de care vă bucuraţi !

— Vă declaraţi mulţumit ?

— Mai încape îndoială !

— Mai e şi altceva. Doamne, de mi-aş putea *aduce aminte*. Asta s-a întîmplat, vezi bine, acum nu ştiu cîte săptămîni. Nu de foarte mult, dar e destul timp. Sînt aproape sigură că după cîteva minute a venit un automobil şi mi-a trecut

prin gînd, cu totul ilogic, presupun, altminteri mi-aș reaminti mai amănunțit, că omul — nu, mai bine zis oamenii, căci erau doi — da, m-am gîndit că automobilul venea dincotro fusese omul cu telescopul. Ia te uită, omul lui Dumnezeu, se poate spune că mi-ai făcut psihanaliza ! Mai mult nu-mi pot aminti. Ba da, pot ! Era un automobil cafeniu. Mic. Ciudat. Ce vreau să spun ? Da. Neobișnuit. Ei, ce zici, *doi* oameni ! Hm, s-ar putea...

— Da, s-ar putea să fie chiar clienții noștri, încuviință Mallard. Puteți să-i și descrieți ?

— Se vede că nu vă e milă de mine ! Destul de tineri, dar nu niște puștani. Mă tot gîndeam la topografi și ei aveau cam vîrsta potrivită. Atenția i se îndepărtă dintr-odată, se pierdu, iar femeia rosti : Asta e de șase pence, Mary. Cum îi zice ? *Sîngele soțului*. Pentru Dumnezeu, fetițo, se poartă oare Peter atît de rău cu tine ?

Din nou rîsul ăla covîrșitor și iarăși cutele din jurul ochilor în capul acela de intelectuală ; și după ce rîsul se stinse, Mallard văzu că atenția ei se îndreptase altundeva, la cărți și la restul pe care trebuia să-l dea și la cît era ora și la o a doua ceașcă de cai. Nu socoti că e cazul să-i ia chiar pe loc o declarație propriu-zisă, dar nu se îndoia cîtuși de puțin de adevărul și utilitatea mărturiei. Era ușor de închipuit, și foarte verosimil ; un om se cațără într-un copac înalt, strecurîndu-se din cracă în cracă și avînd cea mai mare grijă de telescop, în vreme ce în sau lîngă un mic automobil cafeniu, de model neobișnuit, un altul stă sau șade la pîndă ; amîndoi sînt numai ochi și urechi, să vadă dacă nu-i cineva împrejur, însă murdara magherniță de lemn, pitită sub perdeaua ei de tufișuri, nimeni n-o zărește și nimeni nu știe că ochii albaștri ai justiției se uită în clipa aceea pe fereastră pentru a spune cum e vremea unei bătrîne oarbe care fusese într-un azil de nebuni. Are și justiția ghearele, noroacele, mijloacele ei.

Al nouăzeci și șaptelea martor...

Spitalul era într-o suburbie din Wicester. Vuietul circulației a rămas dincolo de zidurile înalte. Nu există intrări speciale pentru polițiști, la spitale. Mallard păși de-a lungul potecilor umede pe zăpada care trăgea să moară, trecînd prin

dreptul frunzișurilor moarte și al goalelor partere de flori și al băncilor șipcuite unde vara bătrînii pot ședea și plînge, și în labirintul tuturor acelor construcții găsi o intrare în fața căreia o sută șaptezeci de persoane obosite stăteau la coadă. În bietele lor mîini țineau flori strălucitoare, plase cu borcane de marmeladă și miere, pachete de ciocolată, portocale, cărți, ziare — toate nimicurile pe care oamenii le duc la spitale spre a îmblînzi moartea sau pe Dumnezeu sau ursita sau pe medic sau pe oricine o fi cel ce — după atîta amar de zile și de nopți — readuce uneori, ba chiar de cele mai multe ori, culoarea pe obraji pămîntii, pune mădularele în funcțiune, dă ochilor vederea, zăgăzuiește puroiul, restabilește normalul. Erau cu toții istoviți, speriați, tulburați ; arătau și ei, aproape fără excepție, a fi bolnavi ; foarte mulți erau bătrîni, iar majoritatea o alcătuiau femeile. La un loc, dădeau o neplăcută impresie de ființe fără sex : o josnică, ostenită, rugătoare masă de carne ce aștepta, frîngîndu-și mîinile și clătinîndu-se pe picioare, să i se dea voie să intre. Mallard văzu atunci că se afla la intrarea secției de chirurgie. Ochii tuturor erau îndreptați către portarul în halat alb. Fiecare mișcare a acestuia își avea semnificația și însemnătatea sa. Cei care mai fuseseră de multe, multe ori acolo, așteptau acel anume gest al mîinilor și acel anume zîmbet pompos care însemnau laolaltă că le dă voie să intre, să-și poarte împuțitele și molipsitoarele răsuflări și veșminte de-a lungul coridoarelor igienice și, spre exasperarea personalului, să se așeze pe scaune, să-și plimbe mîinile murdare pretutindeni, să lase, astfel, o mare cantitate de *muncă* în urma lor...

Ochii din capătul cozii se întoarseră să-l examineze pe Mallard, se pironiră asupră-i văzînd că șovăie, se pregătiră să protesteze dacă le-ar fi luat-o numai cu un metru înainte și, cînd îl văzură pornind mai departe (deoarece îi era tot una pe care ușă intră), murmurară în așa fel încît el să audă : „Drept cine se ia ?“ Constatînd însă că Mallard intră fără nici o greutate, se mîngîiară cu gîndul că probabil greșiseră. „O fi vreun medic, arată a medic“.

Mallard înaintă pe coridoare mohorîte, deprimarea iscîndu-i un fel de neliniște. Ora de vizite. Ce mai belea ! Însemna că putea să aștepte un ceas și de-abia apoi s-o vadă pe fată, sau că putea să plece și să se întoarcă mai tîrziu. În amîndouă ca-

zurile, își va pierde timpul, pe al său și pe al șoferului, ca și folosința de către altcineva a mașinii parcate două sute de metri mai încolo. Se hotărî să se ducă să afle în ce stare se găsește fata.

Sora din salonul de femei al serviciului de Traumatologie se ciocni de el la intrarea într-o rezervă și cătrănită că dă peste bărbatul ăla mătăhălos, în impermeabil ponosit, rătăcind printr-un salon de femei, îi porunci cu glas ascuțit, repezit și înțepat să poftească afară. După alte zece minute, sora tot mai rămase oarecum bănuitoare. „Fata, îi spuse ea mai degrabă în silă, o duce acum ceva mai bine. O, da, se va însănătoși. Rănile nu erau chiar atît de grave. Nici nu existase vreo îndoială în această privință.“ Mallard rămase surprins și apoi iritat. Desigur că rănile pot fi considerate din felurite puncte de vedere și că infirmierele, cu timpul, ajung să vadă lucrurile altfel decît toți oamenii, dar asta prea se exprima rece și tehnic. Prea o lua pe fată drept o simplă bucată de carne ; desigur, carnea fiind tînără, avea mai mulți sorți de tămăduire.

— Cam prea mult tărăboi, spuse sora, și atunci Mallard înțelese că sorei nu-i plăcuse publicitatea ce i se făcuse fetei.

Faptul că publicitatea se datora celor săvîrșite și nu doar povestite de față, nu părea s-o impresioneze prea mult. „Venise presa s-o vadă pe această fată ?“ întrebă polițistul. „Nu.“ „Ei bine, nu poți, zău, arunca vina asupra *ei*,“ porni să-i demonstreze Mallard, și femeia care era atît de obișnuită să i se dea ascultare, tresări, în fața sincerității omului acestuia voinic pe care-l avea în față.

— Și cum, o întrebă în continuare Mallard, cum se prezintă situația reală în momentul de față ?

La aceasta sora îi putea răspunde mai ușor, întrebarea era tehnică și lipsită de orice urmă de căldură umană, ba mai mult decît atît, era vorba în răspunsul ei de o biruință care revenea în parte spitalului, iar spitalul pe suprafața celor cîteva sute de metri pătrați înconjurători, era *al ei*.

— Are, îi explică ea lui Mallard, cîteva coaste fracturate. Și au fost puse în ghips ; îi îngreunau respirația și-i pricinuiau dureri. Deoarece exista posibilitatea unor leziuni interne la plămîni, i se interzisese să stea de vorbă. De altfel, mai spuse sora, fata nici nu dorește să vorbească.

— Ce înseamnă asta ?

— Ei bine, firește, îl lămuri ea, de parcă ar fi vorbit cu un dobitoc (și aceasta, de altfel, era în fond concepția și prejudecata ei : oricine nu lucrează *aici* și nu înțelege ce-i spun eu, e un dobitoc), s-a produs un teribil șoc care, într-o oarecare măsură, mai dăinuiește și acum sub forma unei depresiuni nervoase. Fata are julituri pe față, și-a pierdut doi dinți, are buzele rupte și inflamate. Mîna ? A, da, mîna. Chirurgul Moriarty a făcut minuni, străduindu-se să-i salveze mîna. Mîna nu e pierdută. Nu-i asta o minune ?

— Cu adevărat, răspunse Mallard.

— I-a rămas teafăr degetul cel mare, precizează sora, jubilînd de biruință tehnică.

Mallard simți că se clatină. „Vrea să spună că... ?“ „O, da, asta vrea. Degetele i s-au dus. Dar nu și degetul gros. O minune !“ Mallard rămase cu ochii țintă la ea. Relativ. Totul e relativ. Poate că e o minune. Dar pentru fată tot tragedie și nenorocire înseamnă. Și o spuse răspicat. Spusele însă nu-i fură sorei pe plac.

— Ăștia-s pacienții, rînji ea. Dacă ar fi după *ei*, nici c-ar mai fi minuni. Nu-s buni decît de văicăreală. Nu despre ei vorbesc ; vorbeam de minunea cărnii care supraviețuiește.

— A, da, e adevărat, încuviință Mallard, dar numai din politețe. Bănuiesc că a pierdut din greutate și așa mai departe ?

— Firește că a pierdut din greutate. Din nou, subînțelesul : „dobitoc să fii și tot trebuie s-o știi ! Greutatea n-are importanță.“

„N-o fi avînd importanță pentru tine, gîndi Mallard, dar are pentru o fată tînără care tocmai începe să-și prețuiască frumusețea, și frumusețea depinde de proporții.“ Însă de vorbit, vorbi altfel :

— O să dureze mult pînă ce se va reface ?

— Cîtuși de puțin, îl asigură sora. Cel mult un an.

— Un an pentru trup, sugeră Mallard. Tot restul vieții pentru minte.

Sora îl străfulgeră cu privirea și protestă, tehnică pînă la capăt :

— Lăsați ! dumneavoastră subevaluați posibilitățile corpului...

Dar Mallard știa cît de mult va fi schimbată întreaga viață a fetei. Nu neapărat înrăutățită, deoarece suferința prețuiește și ea întrucîtva ; îți împrospătează perspectiva, te învață cu mila. Dar își putea ușor închipui lunile de slăbiciune și de convalescență care o așteptau. Prima ei zi după ieșirea din spital, cînd zgomotul circulației o va îngrozi. Lunile de zile în care doar va ciuguli din mîncare. Dovezile acelea de energie pe care prietenele ei îi vor cere să le dea și pe care ea, obosind ușor, le va refuza, mai întîi din moliciune, apoi din teamă, în cele din urmă din nepăsare, din pricina perspectivei schimbate. Și în tot cursul vieții ei, problema mîinii. Și, firește, era vorba de mîna dreaptă, altminteri nici că s-ar fi putut.

Își dădu seama de relativa liniște din salon.

— Nu-i oră de vizită ?

Sora oftă a dispreț. Înștiințări pe toți pereții și dobitocii ăștia...

— Nu la traumatologie, preciză ea. Nu, pînă discară.

— Atunci, pot s-o văd pe fată ?

— Dacă-i neapărat nevoie. Doriți un paravan ?

— Da, răspunse de dragul fetei, nu de al lui.

Merse în urma pașilor grăbiți ai unei infirmiere care desfășură un paravan în jurul unui pat de la capătul salonului. Celelalte unsprezece bolnave își ridicară privirile de pe reviste și de pe lucrurile de mînă, ca să se uite la el. Domnea o liniște deplină. De undeva se auzea o muzică. În salon era parcat un cărucior din aluminiu, încărcat cu obiecte de neînțeles, deprimante. Mallard își ținea pălăria în mînă. Radiatoarele împroșcau o căldură fierbinte care-l obosea. Infirmiera era tînără și, deși mică, suplă și activă. Zîmbi pacientei și-i spuse :

— Aveți o vizită, domnișoară Moore.

Dar fata din pat nu zîmbi. Își lăsă ochii în jos, se uită la pătura roșie, la tava aceea pe roți, dar nu mai înainte ca Mallard să fi ghicit groaza de doctori, de injecții și analize. Infirmiera îi adresă lui Mallard unul din acele zîmbete pe care infirmierele le adresează vizitatorilor cînd sora nu se uită și Mallard spuse : „Mulțumesc".

Mallard o privi pe Tereza Moore și-i plăcu ceea ce văzu. Tereza nu se uită la el. Mîna din care rămăsese numai degetul gros era în cușcă, sub cearșaf. Fata era foarte palidă, cu

ochii umflați de oboseală, de nesomn. Degetele mîinii supraviețuitoare smulgeau scame din pătura cea roșie, iar fața atrăgătoare, tristă, zgîriată, de codană care mai aproape că da să fie femeie, privea țintă, nefericită, în gol. I se păru evident lui Mallard că tînăra nu suferea atîta de pe urma celor prin care trecuse, cît mai ales de teama unor noi dureri. Era asemenea unui soldat căruia nu-i este frică de moarte, dar se teme de eventuale răni.

— Pot ședea ?

Fata nu voi măcar să se uite la el sau să-i răspundă.

Mallard o liniști :

— Nu sînt medic, dar spaima nu dispăru de pe fața ei.

Fusese proiectată atît de departe dincolo de normal, datorită violenței dintr-o singură după amiază, încît nu mai avea încredere în nimeni. Puteau ele, infirmierele, să se perinde cu zîmbete senine și putea sora să vină cu mîinile ei, pentru ca toate se încheiau cu același rezultat — chinuri.

— Dorești să plec ? Atunci...

De data aceasta fu destul de mirată încît să clatine din cap.

— Așadar pot să mă așed. Mi-e cald și sînt obosit.

„Altă capcană prezentată în vorbe", părea a spune expresia chipului ei care rămînea în continuare îmbufnat : „vrei și tu ceva !" Totuși încuviință din cap.

— Știi cine sînt ?

O altă mișcare a capului.

— Vrei să răspunzi la cîteva întrebări ?

Își luă ochii de la el. „Pentru numele lui Dumnezeu, spunea expresia feței sale, pleacă ! Mi-e silă de lume începînd din după amiaza zilei de vineri, 13 februarie."

Mallard zise, ridicîndu-se în picioare : „La urma urmei nici nu-i atît de important. Nu-i drept să te..."

Tereza Moore stărui repede, dîndu-și seama că omul vorbea serios și că pleacă :

— Stați o clipă !

Vocea i se stinse însă de îndată ce vorbi. Cele trei cuvinte le rostise cu o voce normală, care apoi se ascuți ca și cum nervul care o controla ar fi fost zdrobit. Sudoarea îi acoperi fața și ochii i se umplură de nefericire. Mallard înțelese că era groaznic de stînjenită de vocea care trecea singură de la normal la caraghios.

Grăi :

— Nu te îngrijora din cauza vocii. O să se îndrepte ea cu timpul.

— Cît timp ?

— Te doare cînd vorbeşti ?

Un zîmbet prudent :

— Ba bine că nu !

Mallard înşiră :

— Asta-i partea mîrşavă a vieţii. Te repezi să faci un lucru bun şi vitejesc şi trebuie să-i porţi povara tot restul vieţii. Am cunoscut un om care a fost decorat cu „Victoria Cross“ [1]. Nervii i se zdrobiseră în cursul nemaipomenitului său act de vitejie şi, după aceea, n-a mai fost acelaşi om. La început nimeni n-a zis nimic, dar oamenii şi lumea judecă altfel de la o clipă la alta. S-a pornit să facă prostii şi decoraţia n-a mai contat. Lumea spunea că un om decorat cu Victoria Cross se cuvine să ştie să se poarte şi să nu stea în faţa unei şcoli de băieţi să... mă rog, l-au condamnat la închisoare.

Bolnava îşi pironise privirea asupra lui, cu o atenţie pătrunzătoare, care îl zăpăci o clipă.

— Să nu mă întrebi dacă ar fi fost mai bine să nu fi făcut actul de vitejie care i-a adus decoraţia. Nu încape îndoială că am cîştigat războiul.

— Ce i s-a întîmplat omului ?

Vocea ei, încleştată şi anevoioasă din pricina durerii, nu şovăise totuşi.

— A ieşit din închisoare şi a lucrat într-un magazin. Apoi s-a apucat să fure.

— A intrat din nou în închisoare ?

— Nu. Adevărul e că se află într-un ospiciu.

Fata nu ştia cum să înţeleagă această ciudată comparaţie. Mallard zîmbi.

— Ei bine, e mai adevărat decît în minunile de care tot pomeneşte sora.

Tereza se porni să rîdă, dar o sugrumă durerea.

— Ştii, continuă Mallard, că eşti singura persoană din tren-nul acela care a făcut ceva ? Carnea palidă de pe faţa fetei

[1] **Cea mai înaltă decoraţie britanică, dată numai pentru fapte de vitejie pe cîmpul de luptă** *(n. tr.)*.

roşi. Îşi întoarse ruşinată privirea. Ba mai mult decît atît, urmă el, erau acolo mai multe persoane care au văzut cum eşti lovită şi care ar fi putut coborî cu uşurinţă să te ajute, dar n-au făcut-o. Au avut cu toţii scuze minunate.

Fata îl privi mirată. Se vedea că nu poartă nimănui nici o pică. Ceea ce făcuse în după-amiaza aceea, făcuse numai de bună voia ei.

— Îţi spun toate acestea, zise Mallard, numai ca să ştii în ce soi de lume trăieşti. E o lume cu totul fascinantă. Un pumn de oameni într-un tren, toţi cu vederi şi concepţii felurite asupra vieţii. Dar nu lua lucrurile prea tragic. Ceea ce ai făcut e extraordinar, însă nu trebuie să te laşi zdrobită şi nici măcar să te schimbi şi mai ales să nu te crezi îndreptăţită să ai pretenţii. Cel mai bun lucru este să te însănătoşeşti şi să te duci acasă şi să faci ceea ce făceai şi mai înainte. Să nu te alegi cu vreun complex, ca omul ăla cu decoraţia.

— N-o să mai fie chiar la fel, arătă ea, înduioşîndu-se niţel de ea însăşi.

— De ce-ai făcut-o ? întrebă el.

— Fura lăzile acelea..

— Ai făcut un lucru extraordinar, rosti Mallard. Îţi sîntem foare recunoscători. Faptul că nu ai izbîndit nu ne micşorează de loc recunoştinţa.

Fata îi răspunse mînioasă :

— A doua oară n-o mai fac, credeţi-mă !

Mallard rîse.

— Ştiam că asta o să te înfurie. Dar, ştii, e adevărat. Toată fapta dumitale rămîne fără rezultat dacă nu putem pune mîna pe individ. Ţi s-a publicat fotografia în ziare, nu-i aşa ?

— Ei, şi ce ?

— Te-ai uitat la ea ?

— Infirmiera mi-a arătat-o.

— Au fost ziarişti aici ?

— Ei comedie ! sper că nu !

— Fotografia din ziare i-a ajutat pe mama şi pe tatăl dumitale.

— Mă simt jenată în faţa lor. Reporterii n-or să vină aici, aşa-i ?

— Probabil că nu, de vreme ce s-au dus la părinţii dumitale.

— Doresc un singur lucru, să nu văd pe nimeni. Vreau să fiu lăsată în pace.

— Eu n-o să stau mult.

— O, nu mă gîndeam la dumneavoastră. Nu sînteţi dintre aceia care se enervează ; sînteţi interesant.

Mallard vorbi, cuvintele ieşindu-i năvală din gură :

— Soţia mea a fost omorîtă de un automobil acum patru săptămîni. Sufăr şi eu...

— Doamne, ce groaznic !

— Din vina ei, adăugă el cu amărăciune. Totul s-a petrecut strict legal. Şoferul avea tot dreptul s-o omoare. A ieşit din casă fără ochelari...

— Dar desigur că omul din automobil a văzut-o ?

— Da. Am arătat şi eu asta, dar mi s-a răspuns cît se poate de tehnic şi de legal ; dată fiind reducerea vitezei în raport cu distanţa şi cu greutatea proporţională a unui anume model de automobil, încercarea imposibilului şi oprirea ar fi însemnat să se pericliteze viaţa altcuiva într-un loc care era foarte aglomerat. Nu. Nu putea să scape ; şi-a căutat-o singură.

— Păreţi să vă simţiţi vinovat într-un anume fel. De ce mi-aţi povestit-o ?

— Pentru că ai să înţelegi. Pentru că eşti rănită. Eşti o fiinţă *omenească*.

Ochii fetei se umplură, buzele ei contuzionate tremurară. Mallard se învinovăţi pe sine.

— Draga mea, îmi pare rău. Vezi, vina a fost *a mea*. Ar fi trebuit să fiu acasă, să găsesc ochelarii. Dar nu trebuia să te amărăsc cu povestea mea. Sînt de fapt aici în calitate de poliţist. Sper să obţin de la dumneata o descriere a întîmplării sau ceva asemănător. Vreau să-ţi cer să te uiţi la fotografii, să te înfăţişezi în faţa tribunalului, să vorbeşti şi să tot vorbeşti pînă ce ţi se va face silă şi nu va mai exista probabilitatea să te avînţi în pericol de dragul societăţii.

— Staţi o clipă, spuse Tereza.

Respira, şi Mallard îi putea auzi durerea, putea mirosi produsele chimice din răsuflarea fetei. „Doamne, ce fată minunată !“

— Suferinţa ! zîmbi ea. Mă apasă ceva, urmă apoi, dar se întrerupse, asta era prea mult. Sînt ca nişte albine care m-ar înţepa pe dinăuntru. Ca nişte viespi, vreau să spun. Albinele

îmi plac. Dar asta n-o pot îndura. Întocmai ca soldații, mărturisi apoi într-o șoaptă zorită, cu coada ochiului la inamic, de data aceasta o infirmieră, ai cărei pași mărunți se vedeau pe sub paravan, dar care nu se îndreptau spre ea, ci se duceau altundeva. Singurul lucru este că — n-a mai rămas absolut nimic. Nimic.

Mallard simți că-l cuprinde frigul groazei. *Nimic...*

— Desigur că...

— Nu eram chiar așa, spuse ea. Vreau să spun că aveam speranțe. Un băiat. Îi trimisesem o ilustrată de Sfîntul Valentin, chiar în ziua aceea. Sufăr pentru că n-o să mai poată fi nimic. O să fiu mai degrabă nefrumoasă cîtva timp.

— N-ai decît paisprezece ani, o consolă Mallard. Pînă ce o să ai douăzeci...

Fata își strînse buzele strivite atît de tare, încît se ivi sîngele, care se strînse repede într-o singură picătură.

— Credeți că o să mai conteze atunci ? Copiii vor lucrurile *de îndată.*

— S-ar fi întîmplat în orice caz, presupuse Mallard. Așa, cel puțin, nu vei fi lovită de *el ;* să fii lovit de împrejurări e nițel mai ușor, îți dă o scuză pentru faptul că n-ai izbîndit.

— Toate-s bune și frumoase, încuviință ea, și adevărate, dar tot dureroase rămîn.

— Cînd o să ieși de aci, proroci Mallard, o să vezi că băiatul o să ți se pară mult mai micuț.

Fata izbucni în rîs, îi străluciră dinții (doi lipsă), dar durerea puse repede capăt veseliei.

— De fapt e mai degrabă voinicos, spuse ea. Știți, cu părinții mei n-aș putea vorbi astfel.

— O să-ți mai spun încă ceva, zise Mallard. Două lucruri. Un bărbat nu se însoară cu o fată de dragul celor zece degete ale ei.

Tereza se porni pe rîs.

— Asta am aflat-o și eu !

Mallard zîmbi stingherit.

— Nu știu ce-i de rîs ! Celălalt lucru este că nu te măriți niciodată cu primul bărbat pe care-l iubești ; de fapt aș putea spune că nu te măriți niciodată cu cel pe care-l dorești, dar ți-aș părea cinic.

— Atunci cu cine te măriți ?
— Cu acel care vrea să se însoare cu tine.
— Și asta pare cinic.
— Nu e. O să vezi.
— Sper.
— Nu te obosesc ?
— N-are a face, spuse fata. Cunosc bine oboseala acum.
— Se servește ceaiul.
— Bun. Mi-e foame.
Infirmiera întrebă :
— Doriți și dumneavoastră o ceașcă de ceai ?
— Foarte drăguț din partea dumneavoastră, răspunse Mallard.

Așteptară, impunîndu-și să nu vorbească, pînă ce infirmiera se îndepărtă. Mallard sorbi ceaiul, era fierbinte și-i înviora trupul moleșit.

— Nu ți-am adus nimic, se scuză, dar îți aduc data viitoare.
— Nu-i așa că-i groaznic cum intră firimiturile în pat ?
— Am o fată. Are optsprezece ani, s-a măritat acum de curînd. O să-i spun să-ți aducă ea de unele. Dorești ceva anume ?
— O carte de istorie.
Mallard zîmbi.
— Desigur că toate astea — gestul mîinii lui evoca groaza, durerea, curajul, istovirea — au și ele o parte bună, că ai scăpat de școală.
— Nu mă gîndesc la un manual de istorie pentru școală. Vreau o carte de istorie adevărată.
— Dintr-o anume epocă ?
— Revoluția franceză, războaiele napoleoniene... dar nu trebuie, se căi ea că-i ceruse ceva.
— O, las'că găsim noi una. Îți place istoria ?
— Da. Dar îmi dau seama că multe lucruri sînt lăsate de o parte. Suferințele și altele de-al de-astea.
— Da. Suferința face parte din viața de toate zilele. Și viața de toate zilele nu interesează pe nimeni. Lumea vrea regi și regine, vedete de cinematograf, asasinate, șansonetiști. Istoria nu înregistrează rănile soldaților, locuințele ieftine, pensiile, canalizarea, magazinele-tip, bicicletele, problemele economice. Prea banal.

— O să-l prindeţi pe individ ?
— Pe individ ? A, pe *el*. Nu ştiu. Poate.
— Cum o să procedaţi ?
— Declaraţii, orarii, alte chestii ca grupuri de sînge, numere de ghete, interogatorii şi contra-interogatorii. Mai avem încă mult de mers.
— Puteţi *dovedi* cu adevărat că el a făcut totul ?
— Partea cea mai nostimă este că avem de pe acum o grămadă de probe. Nu ne lipseşte decît omul care să li se potrivească.
— S-ar putea să arestaţi un nevinovat.
— Mă îndoiesc.
— Oricine ar fi, o să se teamă şi o să-l socotiţi vinovat.
— Există ceva anume, ceva ce nu poate fi definit, Tereza, la omul cu *adevărat* vinovat cînd dai de el.
— N-am mai văzut pe nimeni atît de speriat.
— Şi ţie ţi-a fost frică, şi totuşi...
— Da. La asta nu m-am gîndit de loc. Nădăjduiesc să nu trebuiască să mai fiu vreodată curajoasă !
— Nu crezi că în lucruri de-al de astea te pomeneşti azvîrlit ? Nimeni nu se bagă într-însele cu sînge rece.
— Individul însă da.
— Aşa-i. De aceea i-a şi fost atît de groaznic de frică. Şi-a înfrînt teama, ceea ce, avînd în vedere cîte a făcut, înseamnă că e un tip destul de tare. Afară de cazul, firește, că a crezut că totul va fi mult mai uşor decît a fost şi că s-a nimerit, luat de evenimente şi nevoit să-şi croiască drum spre scăpare, lovind fără milă, ca să poată supravieţui. Nici nu ştii ce fac oamenii ca să poată supravieţui. Şi pentru dragoste. Ce mai bălmăjeală înfiorătoare fac din dragoste.
— Mă întreb de ce or fi servind mereu marmeladă de prune ?
— Marmelada de prune poate fi foarte bună. Cred că pricina trebuie căutată în faptul că poţi scoate o mulţime de marmeladă dintr-o prună.
— Am început să scriu.
— Cu mîna stîngă ?
— Da. Pentru dumneavoastră. Desigur n-am ştiut că o să fiţi dumneavoastră...
— Pot să văd ?

— Vreţi să-mi daţi caietul ăla de colo ?

Mallard puse mîna pe caiet. Fata îl deschise şi pe pagina întîi se vedeau cîteva cuvinte scrise anevoie. Tereza Moore, de cîteva ori. Yew Tree Cottage. A fost odată ca niciodată. Ralph Mitchell. Şi în josul paginii se aflau scrise într-un curios stil bătrînesc : În tren. Red River Valley. Dans. Fluierat. Ochii lui Mallard nu ştiură ce înseamnă toate acestea şi n-o ştia nici mintea lui, dar inima şi nervii îi tresăriră, înţeleseră că era ceva autentic. Ceva precis, personal, dincolo de obişnuitele clişee ; ceva care ţinea de omul însuşi.

— Explică-mi, Tereza.

— Caietul m-a ajutat să fac exerciţii de scris, povesti ea cu mult calm, fără a se compătimi, cu o nuanţă de umor atît de sinceră, încît Mallard zîmbi o dată cu ea. Fusesem la dentist. Era ziua liberă de la jumătatea trimestrului. Îi trimisesem băiatului ilustrata de Sfîntul Valentin... O îmbujorare aprinsă îi acoperi toată faţa. Mallard completă.

— Lui Ralph ?

Şi ea urmă :

— Da, fără a-l întreba de unde ştia numele. Eram într-o stare de agitaţie, dar de îndată ce am intrat în compartiment l-am văzut pe omul acela şi am văzut că era îngrozit. Şedea, mai mult tolănit, dar îi era frică. Apoi trenul s-a pus în mişcare şi totul i-a pierit din ochi şi eu şedeam pe locul meu şi mă gîndeam.

— V-aţi urcat amîndoi la Wicester ?

Ea făcu semn că da, respiră cîteva clipe, înghiţi ultima bucăţică de pîine cu marmeladă.

— Şi atunci am început să mă tem şi eu de ceva şi după cîtva timp am înţeles că de fapt de asta mă temeam.

— Nu prea înţeleg...

— Red River Valley. Era melodia care se cînta cînd Ralph s-a dus la vestiar şi...

— E numele unei melodii de dans ?

— Da, de acum cîţiva ani. Profesoara noastră are cîteva plăci de gramofon şi am dansat după ele la serbarea de Crăciun...

— Da. Pînă aici am înţeles.

— O fluiera, înţelegi, melodia asta. În tren.

— În stare de tensiune ?

— Cum ați spus ?
— Fluiera melodia în timp ce îi era frică ?
— Da, și m-am întrebat de ce.
— Dar de ce să n-o fi cîntat ?
— Pentru că nu-i o melodie prea cunoscută. Și nu era el soiul de om care să danseze. Știu eu bine că nu.
— Da, făcu Mallard. Da. Ai un mare dar de observație, Terezo.
— Persoana care m-a interogat înaintea dumneavoastră a crezut că sînt nebună.
— Ce l-o fi apucat ?
— O fi apucat-o. Era o femeie de la poliție, care mă aștepta.
— Nu cred de loc că ești nebună. E și ăsta un soi de dovadă, Tereza. Nu-mi predă omul, dar e o dovadă care stă și-l așteaptă la momentul oportun.
— Îmi pare bine că e ceva important.
— Acum, hai să reluăm totul, Terezo, clipă de clipă și apoi poți da totul uitării.
— N-o să aveți nevoie de mine la tribunal ?
— Nu-ți pot făgădui nimic, fată dragă.
— Perspectiva asta mă îngrozește.
— Dacă o să pot, nu te voi chema.
— O, nu la dumneavoastră mă gîndeam.

După alte douăzeci de minute, Mallard plecă. Tereza îi întinse mîna stîngă și el i-o strînse de fel stingherit. Și în vreme ce ea zăcea în pat, foarte obosită de pe urma conversației, gîndindu-se la el și la ceea ce-i spusese, și încercînd un simțămînt de afecțiune pentru el, Mallard ieși din salonul înăbușitor în aerul rece unde ți-era mai mare dragul să respiri, gîndindu-se cu admirație la față. Era plăcut lucru să știi că avea puterea și umorul și poate și înțelepciunea să facă mai mult decît doar să supraviețuiască. Se simțea în tot acest timp atît de înfierbîntat de emoție, încît i se păru că nu păsește destul de repede pînă la automobil. Red River Valley. Individul stăpînit de spaimă fluiera melodia — e un lucru ușor de închipuit și e și un amănunt care-și are importanța sa. Un bărbat de vreo patruzeci de ani, care nu dansează. De ce fluiera tocmai melodia aceasta ? Era un lucru adînc ascuns într-însul, pe care starea de tensiune îl scosese inconștient la suprafață. Va fi avut și el o altă experiență mai veche a groazei

și atunci groaza aceea devenise o parte integrantă din viața lui.

Două zile mai tîrziu, Morris — căruia Mallard îi trecuse în grijă problema — îl opri într-un coridor.

— Cu privire la melodia aceea, șefule, spuse el, și Mallard, preocupat de multe altele, știu numaidecît de care bucată muzicală era vorba : *Red River Valley*. Era un cîntec preferat al soldaților în timpul războiului.

Morris se opri, spre a-și gusta micul efect — interogase trei șefi de orchestră, petrecuse ceasuri întregi prin magazine de muzică.

— Îl cîntau și-l fluierau în special soldații din diviziile aeropurtate.

La sfîrșitul celei de-a zecea zile, Mallard ședea pe marginea patului din camera lui neîncălzită și se întreba, căscînd, dacă justiția va avea cîștig de cauză. Avea acum — și pe hîrtie și în minte — o imensă colecție de amănunte, constituind o grămadă de prezumții pentru crime grave, dar nu se apropiase de un individ anume și toată treaba-i se părea în faza aceasta cu totul rece, teoretică, mărginită la vorbe goale. Avea neplăcuta impresie că dacă ar fi procedat altminteri în primele cincizeci de minute, cînd făptașii trebuie să se mai fi aflat încă în camionul acela, i-ar fi putut prinde. Acum dispunea de o mare cantitate de probe în legătură cu doi bărbați necunoscuți, dar n-avea ce face cu probele pînă ce nu-i va fi găsit pe acei bărbați. Se vedea nevoit să recunoască în astfel de momente de oboseală că nu există nici un motiv să-i poată găsi. Desigur, mai avea de interogat zeci de persoane, mai ales salariați și foști salariați ai Regiei Electricității, dar toți cei interogați pînă acum — și unul dintre ei fusese în îndepărtatul Johannesburg — aveau dovezi peremptorii cu privire la locul unde se găsiseră și la cele ce făcuseră în după amiaza aceea de februarie.

Pe scurt, tot ceea ce știa datorită martorilor oculari se reducea la cunoașterea drumului parcurs și a orariului camionului : de la depozitul de cărbuni din Wicester, trecînd pe la pasajul de nivel, pe lîngă refugiu și fermă, pînă la punctul acela de pe șoseaua spre Coventry. Curioasă exprimare ; deoarece camionul era cu fața către Coventry, zicem : „șoseaua

spre Coventry" ; nu prea e drept, dar e explicabil. Multă lume văzuse camionul la răscruce, trecînd prin sat, mergînd pe şosea către Pale Whitacre, şi unul din cei şase ofiţeri de poliţie ocupaţi cu blocajul din jurul transformatorului de 100 tone care se prăbuşise în şosea îşi aducea aminte — ceea ce părea corect în raport cu orariul — de un camion care o luase la stînga. După aceea există mărturia fermierului şi a fiului său. Dar mai mult decît atît, taxatorul de pe un autobuz care se îndrepta spre Coventry îşi adusese aminte de un pasager care se urcase în autobuz pe la orele trei, dintr-o staţie de la mai puţin de o sută de metri de camionul părăsit. Staţia de autobuz se afla într-un punct numit Honey Farm, deşi ferma însăşi se afla trei kilometri mai încolo. Descrierea dată de taxator era vagă, dar se potrivea cu trăsăturile omului de pe camion.

În privinţa celuilalt om, Mallard ştia prin Tereza şi printr-un funcţionar de la casa de bilete că se urcase în tren la Wicester. Avea mărturia mai multor persoane că omul acesta coborîse din tren cu două lăzi şi fusese urcat în camion. Nu ştia nimic despre cum fugise al doilea individ. Taxatorul de pe autobuz fusese categoric : numai un singur om.

Mortul, Potts, ajutase şi el în felul său. Sîngele lui se dovedise a fi acelaşi cu cel de pe drugul găsit, laolaltă cu o inexplicabilă bucată de sfoară, în coridorul vagonului de clasa întîi. Mallard se dusese să-l vadă pe al doilea funcţionar, Wagstaff, la el acasă. Wagstaff era gata să jure că fusese izbit de un om foarte puternic. Dar contrazise faptul că omul acela avea faţa mînjită cu negru. Dimpotrivă, susţinea că avea faţa roşie şi congestionată. Deoarece Wagstaff fusese lovit pe la spate în cap, Mallard se întrebă dacă-l văzuse măcar pe făptaş. Perspectiva şi memoria lui Wagstaff păreau a fi cele ale unui om care şezuse jos. Oricare om ar fi stat în picioare putea, din acel unghi, să pară înalt. Depoziţiile martorilor nepărtinitori — care nu fuseseră contuzionaţi — indicau un bărbat subţire şi vînjos, cu un cap destul de mic şi cu o faţă fără îndoială înnegrită. Mallard ceru părerea medicului de la spitalul în care Wagstaff fusese internat şi află de la acesta că pacientul prezenta halucinaţii şi pierderi de memorie şi fu silit să admită că martorul acesta nu va fi nici-

odată în stare să-i dea informaţii cît de cît precise, nici măcar cît răposatul Potts.

Mallard şi Morris petrecuseră de asemenea multe ore stînd de vorbă cu mecanicul, cu fochistul, cu călătorii şi controlorii trenului, cu băiatul negru din gara Strawberry Whitacre, cu funcţionari de bancă, în fine cu alţi poliţişti, cu factori poştali din felurite localităţi, cu şoferi de autobuz, cîrciumari, proprietari de garaje şi cafenele. Petrecuseră ore întregi la depozitul de cărbuni al firmei „Alfred Wolfson şi Fiul", societate anonimă, dar cei doi oameni care conduceau camionul ce se furase nu-şi aduceau aminte să fi fost urmăriţi sau supravegheaţi. Ofiţeri ai poliţiei vizitaseră fiecare casă, prăvălie, fermă, conac, fabrică şi clădire publică existentă la Strawberry Whitacre, Drum Whitacre şi Pale Whitacre. Apelaseră la automobilişti şi călători obişnuiţi ai trenului ; ba Mallard ţinuse şi conferinţe pe la sediile a trei şcoli din ţinut.

Avea totul la dispoziţie, totul cît se poate de bun, o mare acumulare de probe. Fiecare clipă a loviturii îi era cunoscută. Mallard se afla, aprig şi necăjit, în situaţia de a înfrunta doi oameni despre care ştia o grămadă de lucruri. Le cunoştea măsura încălţămintei, mersul şi gesturile caracteristice, greutăţile (cu o aproximaţie de un kilogram sau două) şi mai ştia cît de înalt e fiecare. Ştia că unul dintre ei vorbeşte o limbă aleasă şi că celălalt înjură, cînd e în stare de tensiune ; că omul de pe tren fluieră o melodie numită *Red River Valley*, care fusese melodia preferată a paraşutiştilor în vremea războiului. Unul din ei avea un telescop şi altul un automobil mic şi cafeniu, de model neobişnuit.

Era ceva, dar nu era destul. S-au ivit dezamăgiri unde ar fi putut să se înregistreze izbînzi. Avea totuşi să fie o lungă luptă la rece ; fără de căldură, fără de mînioasă răzbunare ; lupta avea să fie imparţială, logică, dreaptă, necruţătoare. Ea avea să cuprindă declaraţii, declaraţii, şi iar declaraţii. Informaţiile culese din lumea criminalilor îi arătau că nimeni în momentul acela nu cheltuieşte bani fără socoteală. Ceea ce însemna că avea probabil de a face cu doi infractori primari. Aceştia erau întotdeauna greu de prins şi cu atît mai mult în cazul de faţă, în care nu era vorba de nişte copilandri, ci de nişte oameni în jurul a patruzeci de ani, probabil experimentaţi în violenţa războiului. Dar n-avea de gînd să se dea

bătut sau să se lase pe tînjeală. Lucra în numele justiției ; nu putea fi abătut din cale ; era un idealist, un patriot, în a cărui minte sălășluia ceva mai mult decît o văpaie de vorbe. Altceva nu avea de făcut, altceva nu-și dorea. Trebuia să viziteze un mormînt o dată pe săptămînă ; mai era și tatăl unei fete iubitoare, a cărei fericire se cădea să o pregătească — de parcă fericirea ar fi un simplu robinet pe care-l poți învîrti ; mai trebuia să și doarmă un număr minim de ore, să și mănînce, să mai facă unele treburi, să-și spele trupul, să se radă și să se îmbrace ; trebuia să cîștige ; de pierdut nu mai avea ce pierde.

IV

Tony dispunea de o întreagă banchetă în trenul cu patru vagoane tras de o locomotivă Diesel. Motorul huruia sub el. Trenul era nou şi verde, cu sticlă strălucitoare, cu locuri separate, ca într-un avion. Gara Wicester, în schimb, nu-şi schimbase înfăţişarea ; tot mai era acoperită de jeg şi privind primele cinci persoane, Tony văzu două locomotive de tip vechi care scoteau fum. Un tren venind din Londra se golise şi, în vreme ce ieşea spre a fi garat în remizele de la Wolverhampton, Tony văzu personalul vagonului restaurant care se aşezase, cu mînecile suflecate, şi înfuleca rămăşiţele costisitoarelor prînzuri, dîndu-i bătaie de zor. Pe un alt peron, un şir de oameni cu feţele şi trupurile îndreptate către sud, care stătuseră fiecare lîngă geamantanele lui şi-şi proptiseră umbrelele de ele, se dădeau acum înapoi ca un val agitat, în vreme ce un expres intra încet în gară, scoţînd un şuierat de abur asurzitor.

Persoanele din trenul de 1 şi 6 pentru Medbury păreau diferite de cele care călătoriseră pe vremea cînd locomotiva era de tip vechi şi vagoanele îmbîcsite de fumul unei jumătăţi de veac. Fete nostime din birourile de la Wicester, copii bine îmbrăcaţi, un mic grup de băieţi care se uitau la mecanic în vreme ce acesta urca în cabina sa pîngărindu-i strălucirea modernă cu un ceainic de modă veche şi cu nişte sandvişuri.

Automotorul plecă la ora fixă, urcă în mare viteză o pantă abruptă, ieşi din vălmăşagul de lumini şi semnale şi din încîlceala de şine. Tony se gîndea la Margot ; era nervos şi din cauza celor ce se puteau întîmpla în tren. După amiaza era foarte senină după ploaie şi prin ferestrele joase şi curate Tony putea să vadă zeci de turnuri şi kilometri întregi de construcţii de cărămidă ; parcuri betonate, cu pîlcuri de copii pe balansoare ; poduri rulante şi uzine de gaz şi fumul portocaliu care se ridica pentru cîteva clipe sub forma unei aţe subţiri, brăzdînd petele mai mari de negru. Trenul tot se mai

oprea prin vechile gări, unde pătratele săli de aşteptare, cu scaune tari, nu suferiseră nici o schimbare. Trecură peste un rambleu curb, mai înalt decît şirurile de maghernițe mititele din jur ; perdele galbene, împletite, erau singurul paravan între privirile călătorilor din tren şi murdăria şi ruşinea sărăciei de afară.

Soarele bătea fierbinte prin geamuri şi mîinile lui Tony năduşeau. Căscă. Suburbiile arătau mai acceptabil, luau un aspect modern ; în sfîrşit trenul scăpă de Wicester şi-n largul cîtorva cîmpuri pustii care aşteptau venirea priinăverii, Tony zări primii mieluşei micuţi şi zburdalnici, cocoţaţi în spinările lînoase ale mamelor. Nervozitatea îl făcu să-şi ducă mîna la ochi, cînd trenul se apropie de Strawberry Whitacre, dar la urma urmelor nu era o zi de vineri şi apoi trecuse o lună de atunci şi totul părea să fi redevenit dureros de normal. Acum, începură a-i fugi gîndurile la Margot cu dragoste şi teamă.

Zdruncinăturile trenului şi căldura din vagon îl tot legănaseră aţipindu-l şi de aceea se simţi bucuros să iasă din mica gară Medbury şi să umble prin aerul rece şi curat, în vreme ce grija îi ascuţea mintea. Era un oraş-metropolă numai din punct de vedere ecleziastic — şi un oraş uşor de îndrăgit. Pe îngustele străzi pavate, Tony păşi cu paşi desigur mai înceţi decît cei ai grăbitei forfote din Wicester, care era un oraş industrializat. Casele şi prăvăliile erau din cărămizi arse şi din piatră albă, nemurdărite de timp. Deasupra tuturor se înălţa catedrala cenuşie şi desăvîrşită, înfrumuseţată de scurgerea vremii. Bătrînele doamne ale oraşului străbăteau, plimbîndu-se agale, cîteva sute de metri de-a lungul aleilor îngrijite ; în centru, pe Strada Mare, sta plantat un poliţist care rîdea şi cunoştea pe toată lumea ; oamenii se opreau să-şi vorbească pe trotuarele înguste şi celorlalţi pietoni puţin le păsa de asta, nu dovedeau graba înfrigurată a celor din Wicester, ca să-i îmbrîncească şi să-şi facă loc. De prin patiserii şi băcănii de modă veche se răspîndeau plăcute şi cinstite miresme. Trecu prin piaţa în care lumea se uita fără grabă la plante, la legume, la haine, la covoare, la oalele de lut, la păsările din colivii, la cîţiva căţeluşi şi, după un colţ, dădu, aşteptîndu-se doar pe jumătate la una ca asta, de Margot, foarte tînără şi frumoasă, în decorul solemn de piatră

veche al oraşului. Bătăile puternice ale inimii îi spuseră că nu se aşteptase să vină, după cum îi ceruse în scrisoarea pe care i-o adresase la Şcoala de artă.

Fata îşi aţintise întreaga atenţie asupra vitrinelor unui anticariat ; trăsătură caracteristică : nu se uita îngrijorată în jur, să observe dacă vine Tony ; nu se îndoia de sosirea lui.

Se apropie de ea, venind din spate, şi-i vorbi peste umăr :

— Ce-ţi doreşti de-aici, Margot ?

Chipul fetei era cu totul neschimbat. Ba, nu. Era mai frumoasă. Doamne, ce minune ! Purtase în sinea lui amintirea feţei şi părului şi ochilor ei tot timpul cît stătuse în închisoare şi de-a lungul vîrtejului din 13 februarie. Dar memoria lui era nătîngă, uitase multe, şi realitatea pe care o contemplă acum îi ardea cu fierul ei roşu, mai că nici n-o putea privi de minunată ce era.

— Doamne, Margot, ce frumoasă eşti !

— Tony, ce vorbe-s astea ? Ne aflăm în apropierea unei catedrale !

Se uita la el, constată Tony, fără prea multă sfiiciune, să vadă cît suferise, şi pielea ei fără riduri şi ochii ei neobosiţi spuneau : „Acesta-i omul de care am fost atît de îndrăgostită“, şi cuvîntul cheie, o simţea, era, *am fost ;* Tony pierduse ; vraja de altădată pierise. Mai dăinuia o oarecare duioşie în ochii ei, dar suferise şi ea — doar vorbe venite din partea părinţilor ei şi unele neplăceri la şcoală — însă fuseseră de ajuns ca să schimbe totul, să aducă în viaţa ei îngrijorare. Nu mai era fata care roşea de dragoste ori de cîte ori intra el într-o cameră, care asculta cu gura deschisă orice prostie despre artă îi trăsnea lui prin cap ; de fapt îi venea greu şi lui Tony să-şi aducă aminte că numai cu cîteva luni înainte făptura aceasta frumoasă se purtase nebuneşte, se făcuse — ar fi zis unii — de rîs, îi smulsese sărutări sălbatice în locuri publice, se făcuse luntre şi punte ca să-i atingă hainele, părul... Acum era o fată de douăzeci şi doi de ani care ştia ce gîsculiţă fusese ; se găsiseră binevoitori să-i arate de nenumărate ori cum s-ar fi putut să se azvîrle orbeşte în prăpastie ; şi, desigur, faptul că el fusese închis dădea un oarecare temei demonstraţiilor acelor binevoitori. Aşa încît acum timpul şi suferinţa o liniştiseră, o maturizaseră, şi-i era aproape cu neputinţă să mai facă prostii ; şi perspectiva schimbată de-a

lungul lunilor cîte trecuseră o făcuseră să înţeleagă că Tony nu era omul potrivit pentru ea ; putea să-şi dea seama acum de ce îl iubise, dar ştia că dragostea pierise ; cînd primise scrisoarea lui luase hotărîrea să vină şi să-l vadă, căci voia să ştie dacă se tămăduise de dragostea ce i-o purta şi acum, întorcîndu-se cu faţa către el, constată din primele trei secunde că se lecuise.

— Hai să ne plimbăm pe malul rîului, îi propuse ea.

Căutătura ochilor şi vorbele-i calme şi atitudinea ei — nici nu-i întinsese mîna — îl şi răniseră, dar era un lucru frumos, un privilegiu, să poată sta de vorbă cu dînsa. Se uita tot timpul ţintă la ea, la gura ei roşie şi cărnoasă, la uşoara scuturare a strălucitorului păr castaniu, la nepăsătoarea perfecţiune a veşmintelor, la bănuitul trup lin care se mlădia sub ele. Ştia că a venit acum rîndul lui ca să se facă de rîs.

— De cîte ori n-am desenat-o ! găsi un pretext Margot, fluturînd o mînă înmînuşată înspre catedrală. Din toate unghiurile. Minunată ! Dar n-o putem niciodată prinde cu pensula sau cu creionul. S-a vremuit, vezi, din 1413 şi pînă azi, prefăcîndu-se în ceva fără nume care nu-i decît tot ea însăşi... Repeta ceea ce îi spusese el o dată, însă părea a nu-şi da cîtuşi de puţin seama. Tony, spune-mi cum o duci. Ai fost foarte nesocotit, şi te-ai purtat foarte cavalereşte, şi trebuie să fi fost groaznic să faci închisoare din pricina aceasta.

— Sînt tot acelaşi, rosti el.

— Eu, nu, îl avertiză ea repede.

— Margot...

— Ce-i cu ştirea asta misterioasă pe care vrei să mi-o dai ?

— A, da. Am cîştigat cinci mii de lire la pronosport.

— Ia te uită ! Ce bine ! Şi la aît se reduse reacţia ei. Prea puţin îi păsa, îşi dădu el seama acum. Avea un tată care era avocat şi care realiza un venit de unsprezece mii pe an...

— Şi ce-o să faci cu ei ?

— Depinde de tine.

— O, nu, Tony, nu acum. S-a terminat, asta s-o ştii ! A fost ceva prea plin de înflăcărare şi s-a mistuit cîtă vreme tu ai lipsit.

Umblau de-a lungul malului apei, soarele din spatele lor aruncîndu-le în faţă umbrele lungi ale începutului de primăvară. Jur împrejur, nimeni. Era o zi de-o frumuseţe fără

cusur, cu adevărat calmă, cu superbe fîşii de nori şi un cer pierdut albastru.

— Mi s-a cerut să plec, spuse el. Ori tu, ori eu.

— Am aflat, întări ea. Te-ai purtat minunat. În sfîrşit, nu ştiu. De n-ai fi fost aşa de violent.

— A meritat-o.

— O, ştiu, dar vezi, cîtă vreme ai fost departe, în toate aceste luni, au avut tot timpul să mă copleşească, să mă hărţuiască cu vorbele lor. Erau cît se poate de convingători, dar nu le-am dat cîtuşi de puţină atenţie. Însă eu am pierdut din vedere timpul. Timpul a pîrjolit totul.

— La mine, timpul, dimpotrivă, a intensificat totul.

— O, Tony, o să te doară ce-ţi spun. Pe tine, pe care dintre toţi oamenii din lume aş fi vrut să-l fac cel mai puţin să sufere... Nu ştiam că te pot face să suferi. Pînă acum erai tu cel care mă făcea să sufăr. Nu dinadins. Dar era deajuns să ieşi dintr-o sală pentru a te duce să predai într-alta, ca eu să sufăr. Ce prostie, nu-i aşa? Eram geloasă pe fetele din sala cealaltă, cu toate că ştiam că mă iubeşti. Probabil că nu poţi rămîne la un asemenea grad de intensitate o viaţă întreagă. Îmi pare tare rău, încheie ea. N-aveam atunci decît douăzeci şi unu de ani.

— E vîrsta la care poţi judeca...

— Dar ai...

— N-o spune, o dojeni el glumind cu blîndeţe.

— Nu poţi înţelege, îşi susţinu ea cauza, şi nu mă poţi ierta că-s la fel cu toate celelalte şi atît de asemănătoare cu ceea ce vor ei să fiu?

— Poate că te-ai împrietenit cu altcineva?

— Nu. Asta-i doar pentru că, explică ea cu amărăciune, pentru că mi-am venit în fire.

— Am patruzeci de ani, Margot, şi poate că-i o prostie, dar de durut tot o să mă doară.

— Eşti drăguţ, Tony. Doamne, cît eşti de drăguţ! Mi-eşti tare drag, dar ceea ce a fost, orice o fi fost — şi n-o s-o uit niciodată! — pur şi simplu nu mai este. Iar asta nici măcar din cauza părinţilor mei. De aceea şi cred că e mai îngrozitor.

Deoarece fusese obişnuit cu politeţea, ba şi cu suferinţa şi era, în pofida războiului şi a violenţei şi a urii ce-o purta

mediului în care se născuse, o făptură blîndă, deoarece fără voia lui era tare englez şi tare burghez, Tony spuse :

— Cîtuşi de puţin. Nu te mai frămînta, Margot. Să-ţi spun ceva. Vrei să-mi faci o plăcere ?

— Desigur, Tony.

— Vino la o petrecere pe care o s-o dau. Trebuie să cheltuim din banii ăştia. N-o să fie nici o capcană, ţi-o făgăduiesc; o asigură el şi încercă a rîde cu subînţeles. Nu-ţi voi cere să te răzgîndeşti.

Surîse şi ea, pentru că putea spune ceva care nu-i va pricinui nici o suferinţă.

— S-a făcut. Bine. Cred că n-o să încerci să mă îmbeţi sau să faci mai ştiu eu ce, nu-i aşa ?

— De ce să-ţi fie frică să te îmbeţi ?

— Nu ştiu, răspunse Margot roşindu-se. Dar trimite invitaţia pe numele altcuiva...

— Vreunul anume ? întrebă el amărît.

— O, Tony, te rog, nu te chinui cu gîndul ăsta. Te-am iubit cu adevărat, s-o ştii bine. Ca o neroadă. Aşa cum iubeşti prima oară. Nu cred să mi se mai întîmple vreodată, la fel, cu un altul. Data următoare o să fiu mult prea conştientă.

Se aflau la un kilometru şi jumătate departe de toate zgomotele, nu mai aveau pe cine vedea, doar găinuşele, pe Dumnezeu, păsările care treceau în zbor pe deasupra lor. În jos, pe rîu, la vreun kilometru de ei, clopotele catedralei zăngăneau cu nespusă compătimire. Margot nu mai era fata care să-şi dorească a fi giugiulită prin fel de fel de locuri publice, dar se afla acolo o pantă uşoară şi un zid de piatră înalt de trei metri, în spatele căruia se ascundea un drumeag. Margot nu se împotrivi îmbrăţişărilor lui, nu voia să-l lase să sufere peste puteri. Tony se înroşi ca racul, cînd îi atinse îmbrăcămintea, rîvnind-o cum nu mai rîvnise niciodată ceva pînă atunci. Fata se străduise să se poarte degajat, să pară o studentă oarecare, să se îmbrace cu lucruri de calitate proastă, degeaba : era prea curată, prea frumoasă, era în tot înţelesul cuvîntului femeie. O sărută pe gît, îi sărută urechile şi părul, îi scoase mănuşile ca să-i simtă mîinile, rugîndu-se tot timpul fără rost :

— Margot, pentru numele lui Dumnezeu, nimic n-are farmec fără tine. Margot, Doamne, cît eşti de minunată !

Îi îngădui s-o sărute cu nesaț pe gură, s-o strîngă în brațe, păli citindu-i în ochi cealaltă dorință, încerca ispita de a spune „da“ din milă. El îi putu simți carnea tare a coapselor lipite de ale lui și dulceața sînilor dedesubtul unui pulover care avea vino-ncoace și care, pe cît îl mai ajuta mintea, înțelegea că fusese cumpărat în străinătate ; și iată că mai îndura acum și durerea ce i-o pricinuia pofta fizică. Ardea de dor, dar pînă la urmă ca se văzu silită să-l întristeze.

— Tony, e degeaba. Ce-a fost s-a dus, s-a mistuit. Hai vino, mă întorc și cu cu tine.

Se arătă dîrză, se și sculase de jos și o pornise din loc, încît el se văzu nevoit să se răsucească și să se ia după ea, ca s-o ajungă din urmă ; în clipa aceea luciul orbitor al soarelui se lăsase pe apă și turla catedralei se profila pe cer. Clopotul tot își mai înălța solemn ruga, dar el, aproape lăcrimînd lăuntric, îi tăgăduia chemarea, sau încerca să i-o tăgăduie. „În casa Tatălui meu sînt multe încăperi. Nu. Pe *ea* o vreau. Altceva nu pot iubi. Acolo, cu ocazia petrecerii, măcar o dată. O s-o conving de dragul trecutului, căci nimeni n-o să poată fi pentru tine ceea ce am fost eu, lasă-mă, doar o dată, o să fiu tandru, zău așa, plin de gingășie.“ Au umplut catedrala cu beton și din sfintele ei ferestre 88-urile proiectează un arc de foc de 90°. De aceea catedrala arăta așa de neagră. Cine trăgea clopotele atunci ? Tirul mortierelor era prea scurt, obuzele cădeau în apă. Ca de obicei, comandantul trupelor de transport le aruncase pe malul pe care n-ar fi trebuit al fluviului. Obuze mari explodau în apă, într-o clipă nemții aveau să fie la fața locului. Benton spunea : „O să trebuiască s-o luăm în josul apei, ca să găsim o barcă“, și iată în zăpadă, mîna fetei. Acum apare un bătrîn îmbrăcat într-un costum negru ; stă în barcă și vîslește, croindu-și drumul pe luciul apei. Nebun, nu altceva ! O să-l facă praf mortierele. O, ce mai harababură ! Vai, Doamne, dangătul clopotelor, cît de dureroasă e dragostea ! „Nu încerca nimic, Tony, la petrecere ! Tot n-o să vină. Îndruga minciuni din politețe. Dacă o iubești, o iubești. Nu înțelegi ? Vreau să zic, pe cine iubești, pe tine ori pe *ea* ? Scuză-mă, e prea complicat pentru mintea mea.

Se întoarse către el ; îngrijorată, îi spuse :

— Tony, nu se poate să fie atît de grav, nu-i aşa ? Putea acum să vadă că fata se speriase de-a binelea. Din cauza închisorii eşti aşa ?

— Nu ştiu.

— Am întîrziat ; sau cel puţin eu am întîrziat ; nu vrei să trecem pe la fîntîna dorinţelor ?

— Ba da, răspunse el, şi voi să continue a-şi pleda cauza.

— Nu, îl opri Margot. Nu mai adăuga nimic. O să ajungi tot atît de nebun pe cît am fost eu, şi de fără nădejde. Eu nu-s vrednică de atîta suferinţă. Nu sînt ceva veşnic, Tony ; o să îmbătrînesc şi o să mă îngraş.

— După patruzeci de ani...

— Dacă nu te astîmperi, atunci nici nu vin la petrecere.

— N-o să vii tu în orice caz.

— Nu te apuca să jeleşti. O să vin. Cine mai vine ?

— Nici un cunoscut de-al tău.

Traversară drumeagul, merseră pînă-n dreptul unei bisericuţe, trecură printr-un cimitir mititel. Acolo liniştea era deplină. Poftele nebunici se potoliseră acum. Ba putea să se şi uite la ea şi, dîndu-şi seama cît de mărginit e timpul şi cît va avea de lucru memoria lui, o fotografie, centimetru cu centimetru, din ochi.

Apa din mica fîntînă era cu desăvîrşire limpede şi puţin adîncă, aşa încît la vreo jumătate de metru dedesubtul oglinzii ei puteau zări luciul bănuţilor.

Margot spuse :

— Nu-i voie să rosteşti ce doreşti. Eu arunc prima.

Şi azvîrli uşurel o părăluţă în apă, iar cînd îi auzi clinchetul, se trase înapoi, surîse şi spuse tainic :

— Pun rămăşag că nu poţi ghici ce mi-am dorit, aşa încît el înţelese că în scăpărarea unei clipite de curăţenie şi de compătimire, fata îi dorise binele.

Stătea cu o monedă de doi şilingi în mînă, pe gînduri. Margot rosti nervoasă :

— O dorinţă mare.

Tony ştia că nu poate exista biruinţă pentru oameni de teapa lui, ci numai iluzia menită celor ce nu-s în măsură să privească adevărul în faţă. Pentru el nu putea exista altceva decît lunga bătălie ce durează din totdeauna şi singurul lucru important este felul cum te porţi în cursul bătăliei. Poate că

există o veșnicie în care dorințele și chinurile acestui ciudat amestec de suflet și carne nu mai au nici o importanță. Mai că-i venea să tragă nădejde că așa va fi. Dar pînă una alta o iubea. Era o dragoste frumoasă. „N-o pîngări, își spuse el. Învață-te să pierzi cu demnitate. Urează-i binele, chiar dacă o fi să fie a altuia. Despre orice durere se poate spune că iese la spălat. Pe toate celelalte le-ai făcut harcea-parcea. De data aceasta înfruntă pierderea cu eleganță. Fie, fie“ ! Își formulă această dorință și se rugă : „Doamne, Dumnezeule, nu sînt vrednic să cer nimic pentru mine ; dar, rogu-te, ocrotește-o cel puțin pe ea ; îi doresc cea mai frumoasă dragoste din lume.“

Fusese o după amiază apăsătoare, extenuantă, dureroasă — nimic, cum ar fi spus Domnul Armstrong. Tereza știa din cîte îi împărtășise polițistul că durerea făcea parte din luptă. Totuși, după amiaza aceea fusese groaznică și merseseră puțin prea departe, dincolo de cît putea ea să îndure, așa încît îi implorase :

— N-aveți de gînd să mai terminați o dată !

Erau atît de concentrați asupra cărnii, încît faptul că vorbea, că avea o existență a ei deosebită de carnea din care era făcută, îi uimise peste măsură. Se simți numaidecît rușinată și înțelese că următoarea luptă va fi nițeluș mai grea. Îi puseseră o ceașcă de ceai dinainte și se miraseră cînd o aruncase cît colo. Oricum, de plîns n-a plîns. Dar clipa probabil cea mai dureroasă din cîte-și amintea ea, fusese aceea în care vomitase : viespile o înțepaseră ca turbate.

Acestea se petrecuseră în urmă cu un ceas și mai că-și revenise acum cu totul. N-avea de gînd să se lase copleșită de gînduri negre, dar musafirii erau uneori o povară. Cugetă la ceea ce ai simți dacă ai fi altcineva, cu dureri și mai mari, dar asta nu-i fu de nici un ajutor, propria-i durere nu se ostoi. Perspectiva sosirii părinților la căpătîiul patului ei, cu pioasele lor stăruințe și deznădăjduitele încercări de încurajare i se părea ceva destul de obositor în seara aceasta. Era sătulă pînă peste cap de rolul pe care trebuia să-l joace, acela de fată curajoasă, cu moral excelent, și simțea nevoia să fie și ea copil și să plîngă îndelung, pînă avea să vină cineva să-i alunge toate necazurile. Își spunea în sinea ei pe un ton oarecum glumeț : „sînt atît de obosită, încît nu mi-ar

face plăcere nici măcar de-ar veni Ralph să stea de vorbă cu mine."

Şi, întorcîndu-şi capul, îl văzu chiar pe el. Era un lucru atît de surprinzător încît uită de tot şi de toate, şi era ceva atît de puţin probabil, încît se întrebă pe *cine* oare a venit să vadă Ralph ? Apoi o năpădi un acces de furie împotriva vieţii, a lui Dumnezeu, a împrejurărilor sau a ceea ce o mai fi, şi-şi dădu seama, cuprinsă de mînie, că nu poţi avea lucrurile pe care le doreşti ori că, dacă şi cînd ajungi să le ai, ele nu mai sînt ele sau tu nu mai eşti cel de odinioară.

Inima fetei, mult îmbătrînită şi înţeleptită, începu totuşi să zvîcnească. „Nu te măriţi niciodată cu cel pe care-l doreşti, îi spusese domnul Mallard. Atunci cu cine te măriţi ? Cu acel care vrea să se însoare cu tine." Ai însă o duioşie anume faţă de cel pe care ai fi vrut să-l iei de bărbat. Îl văzu pe Ralph păşind de-a lungul salonului, cu femei bătrîne şi soţi osteniţi, în vreme ce un copil plîngea ; Ralph, acelaşi, ba nu, era ceva mai micuţ, într-adevăr aşa era, dar totuşi mult prea înalt printre atîţia oameni vîrstnici şi gîrboviţi, şi-şi mişca stîngaci mîinile şi picioarele, sfios, însă încîntător, o, da, tot încîntător cum îl ştia. Ei uneia nu-i era frică şi nu-i venea să plîngă şi nici să verse din nou. I se păru, ca unei femei ce se simţea, că arată ca vai de lume, însă răgaz ca să îndrepte situaţia nu mai avea. Ralph sosise cu tone întregi de lucruri : portocale, struguri, flori, reviste şi — ia te uită — un volum cît toate zilele, pe care-l şi recunoscu, era *Istoria socială a Angliei* de Trevelyan. Cartea era învelită într-o supracopertă, ceea ce însemna că el o cumpărase. Ştia aşadar totul, totul despre simţămîntul acela tainic şi despre istorie şi de la cine primise ilustrata. Cît de scump e — ţine de cealaltă parte a zilei cu pricina, a zilei de bătălie, cînd perspectiva lumii se schimbase, iar aşa cum fusese, n-avea să mai fie pentru ea niciodată. Nu, n-o să plîngă. Voia din toată inima să poată face cale întoarsă, dar înspre neîntinarea aceea a inimii nu încăpea cale întoarsă. Vreme îndelungată de-acum încolo, poate pentru totdeauna, numai cu faţa va mai putea să fie frumoasă. N-avea de gînd să plîngă şi nici măcar nervoasă nu părea. El se afla încă de partea cealaltă a zilei. Era mai mic, niţel stingherit, copil în pofida înfăţişării sale. Se simţi caraghios

de importantă și de înțeleaptă, în prezența naivității lui de școlar. Ba se simți chiar într-o situație avantajată.

— Noroc, Ralph.

O privea cu teamă, își dădu ca seama, și mai că-i putea ghici gîndul :

— Ei bine, nu-i chiar atît de schimbată.

— Arăți bine, Tereza.

— Arăt ca vai de lume. Nici măcar nu m-am pieptănat. Nu știam că vii.

Îi explică totul cu mare seriozitate : de ce nu venise pînă atunci și de ce se afla acum acolo.

— Ți-am adus ceva.

— O să plesnesc de atîtea vitamine.

— Nu deschide cartea, îi ceru cu sufletul la gură.

— Ai cumpărat-o pentru mine ?

— Da, dar...

— Ai cheltuit nebunește, Ralph.

— Îți place istoria.

Iată că poate și rîde, cînd vorbește cu el.

— Mi-ar fi și greu să o înghit toată, dacă nu mi-ar place.

— O, Doamne, am mai adus și o scrisoare din partea școlii.

— N-au avut bani să-i pună mărci ? Ce spun în ea ?

Dar de îndată ce despături un colț al hîrtiei, zări cuvintele *mîndri de neînfricatul tău curaj* — și o lungă listă de iscălituri de copii. „Hm ! își spuse fata, ca un soldat ; mi-a fost o frică de moarte ; s-a întîmplat doar să fiu acolo..."

— N-am de gînd să citesc poliloghia asta.

— Mai e și un articol despre tine în revista școlii.

— Cine l-a scris ?

— Cred că Wilcox. De ce rîzi ?

— Așa. Asta-i viața, reflecta ea. Tocmai *Wilcox !*

— Cînd or să-ți dea drumul ?

— Săptămîna viitoare, sper.

— Bravo, minunat ! Credeam că... El roși.

— Așa am crezut și eu, recunoscu Tereza aspru.

— Te întorci la școală ?

— Firește, dar ceva mai încolo.

Ochii lui Ralph o ocoleau, mîinile lui frămîntau foile revistelor.

— Plecăm. Ai auzit ?

Pricepea acum că asta era pricina pentru care venise. Şi se simţi din nou potopită de valul deprimării. Nimic, nimic, nimic, cît vedea în jur cu ochii. Vorbele amabile ale unui detectiv de seamă nu pot schimba situaţia. Dăduse o mulţime de bani pe cartea aceasta groasă, pentru că voia să plece cu conştiinţa împăcată sau cam aşa ceva.

— Unde plecaţi ?

— La Salisbury. E undeva prin Africa. Tata a fost numit acolo într-o funcţie.

Însemna cel puţin că se îndepărtează de Elizabeth Wells. O să sufere şi ea.

— O să mănînci o mulţime de îngheţată, nu ?

— Într-adevăr, rîse şi el o dată cu ea. Şi băuturile acelea de care citeşti în romane, pe care eroii le beau la apusul soarelui, nu-i aşa ?

— Prostii colonialiste, spuse ea, şi se porni pe rîs pînă ce o înţepară iarăşi viespile.

Într-un brusc avînt de mărturisire, Ralph vorbi : Am primit o foarte ciudată ilustraţă de Sf. Valentin. A fost înfiorător, tocmai în ziua aceea, pentru că aflasem ce ţi s-a întîmplat. Şi ilustrata vorbea de dragoste şi de durere...

— Dragoste, şi durere...

— Aşa încît, atunci cînd am aflat ce ai păţit, mi-am închipuit cu groază că vine de la tine *de aci*.

— Te-ai gîndit la durerea fizică ?

— Da.

— Ce ciudat. Şi de la cine era ? Îl privi drept în ochi şi zîmbi, văzîndu-l stingherit.

— Nu ştiu, răspunse băiatul.

— A fost dureros, nu glumă, la început, recunoscu ea.

— Te cred. Mi-am închipuit că ai fost...

— O, nu, Ralph, n-o lua de la început.

El păru nitel mirat.

— Dar e adevărat, ştii.

O soneric.

— Doamne ! strigă Tereza, sincer uimită. Ce repede a trecut jumătatea asta de oră !

Era curioasă să vadă cum are să se poarte. Avea să iasă din viaţa ei după cincisprezece sau douăzeci de secunde. Se şi vedea că-i stînjenit, că-şi adună curajul sau cuvintele sau

nu se știe ce ; iar ea era în stare să-i urmărească purtarea cu o tristă, cu o amarnică detașare, știind dinainte că el nu va fi la înălțime, că-i va părea și mai micuț.

— Ei, Terezo, rămîi cu bine. Dă-i zor și ieși mai repede de aici. Sper să-ți placă volumul.

Bătrînii plecau. Cîteva plînsete. Sora și o infirmieră supravegheau, cu un fel de ușurare mascată, plecarea vizitatorilor.

Ochii lui vădeau o frămîntare : s-o sărute, să-i strîngă mîna cea sănătoasă, să plece fără nici un gest, să recunoască faptul că se petrecea în el ceva ?

— Sper să-ți placă înghețatele din Africa, reluă ea. Adio, Ralph. Ai fost drăguț că ai venit să mă vezi.

— O să-ți trimit fotografii, făgădui el. Îi veni o ide. Și mărci pentru prietenii tăi. Ei, acum trebuie să plec. Și se retrase deandăratelea, cu stîngăcie, reuși să se izbească de ceva, se întoarse, o porni apoi drept înainte, se mai întoarse o dată să-i facă semn cu mîna, dar fețele holbate ale muribunzilor din imediata lui apropiere îl intimidară prea tare ca să se mai poată întoarce și a treia oară.

„Și așa, conchise Tereza, mohorîtă. Cel puțin am scăpat de chin la școală. Pot lucra și iar lucra, pot recupera timpul pierdut. Luă cartea cu mîna cea validă. Era grea și bună de ținut în mînă. Scrisese într-însa cîteva cuvinte : *Terezei, cu afecțiune. Ralph.* Înțelese că ori de cîte ori o va citi — citind-o chiar numai o singură dată, tot însemna s-o ridice de mai multe ori — își va aduce aminte de șiruri întregi de lucruri, de mici dureri mintale, de acel tainic nu-știu-ce rămas în cealaltă parte a vinerii de atunci, din tren, Corunna, autobuzul spre casă, vorbe, vorbe, toate încheindu-se cu acea zdrobitoare după amiază de adevăr.

După cine știe cîtă vreme, poate că va preda copiilor istoria unui anumit război, iar dacă memoria îi va fi blîndă, și iertarea tot așa cum e astăzi, o va repeta an de an, într-o înșiruire de fraze neîntinate de vreun adevăr amar. Și copiii nu vor fi amuzați de o mustață, ci fascinați de niște degete artificiale.... Și deoarece nevinovăția, chiar fizic vorbind, relativa nevinovăție, are în sine darul de a se ocroti, independent de cît prețuiește sau nu, fetei n-avea să-i fie dat a cunoaște niciodată sărăcia minții altora sau pricina pentru care bărbații nu vor voi s-o ia în căsătorie.

Agentul luă cecul, îl cercetă cu grijă, rapid, și spuse :

— Mulțumesc, domnule Mills. E în regulă. Da, într-adevăr, e o casă delicioasă. La drept vorbind, mi-aș dori să fie a mea.

Celia aștepta plecarea agentului, abia își putea stăpîni graba de a trece de colo-colo, prin toate încăperile, făurindu-și planuri : aici dulapul ; cada de baie, scoasă ; aceea va fi camera lui Daphne ; o să ne trebuiască un boiler nou... Era nespus de fericită în ziua aceea. Reg făcuse totul din proprie inițiativă, fără să-i sufle o vorbuliță, încît atunci cînd Celia aflase, se simțise îngrijorată, știind că gusturile lor nu se potrivesc întotdeauna. Ba chiar rostise cu sfiiciune : — Coasta de răsărit nu-i oare tare plată ? La care el îi răspunsese, zîmbind cu încredere :

— Ai fost vreodată pe acolo ? iar ea se văzuse silită să admită că nu.

Era vorba de o vilișoară minunată, la malul mării, într-un orășel de care nici măcar nu auzise pînă-n ajun ; un orășel aproape necunoscut ; de aceea și era casa atît de ieftină - doar o mie cinci sute. Era de fapt o căsuță tare mică, nici o greutate să observi cîte lucruri aveau nevoie de reparații, dar o să fie pentru ei o adevărată plăcere să și le facă, una cîte una. Iar lui Reg tot îi mai rămăseseră cîteva mii, așa încît nu era nevoit să-și caute de lucru vreo cîțiva ani. Poate că-și vor mări casa, că vor închiria vara camere. Desigur nu vor avea decît să însămînțeze pămîntul, pentru ca plantele să zvîcnească la viață ; oricine își putea da seama de lucrul acesta după calitatea solului.

Simțea mirosul mării pătrunzînd în camerele goale și neacrisite și putea privi marea prin patru ferestre. În ziua aceea de martie, culoarea ei aducea a oțel învîrtejit, iar mohorîta plajă era goală. Printre copaci, în josul drumului, se delușea o turlă pătrată și Celia își spuse : „Doamne, n-am rostit niciodată nici un cuvințel ; o să mă duc să mă rog ; într-adevăr o să mă duc ; n-o să-mi fie lene !“

Agentul încercă să fie serviabil :

— O țigară de foi, domnule Mills ?

Era din Norwich ; cine știe ce aviator american îi dăduse poate țigara.

Reg răspunse :

— Nu, mulțumesc, domnule Nixon, nu fumez.

— Ei, bine, atunci plec. Drumu-i lung. Mai am un client la ora două.

Celia întrebă :

— Putem începe să zugrăvim şi să ne instalăm ?

Reg lămuri, cu un comic gest al mîinilor :

— Vrea o maşină de spălat, un frigider — de toate.

— Sînteţi o femeie fericită.

Celia zîmbi, înfrînîndu-şi ispita de a-i înşira pomelnicul ghinioanelor prin care trecuseră în tot restul vieţii.

— Oricum, sînt multe de făcut.

— Vara ar trebui să se arate bună, spusese domnul Nixon, de parcă de el ar fi depins. Puteţi face tot ce doriţi, doamnă Mills. Casa întreagă e acum casa dumneavoastră.

Îi urmăriră amîndoi plecarea cu privirea. Apoi, pentru că ea era atît de plină de bucurie, se apropie de Reg, îi mîngîie braţul, îl făcu să înţeleagă din privirile ochilor ce dorea. Ca-niotdeauna, şi ochii lui se aprinseră de îndată a învoire, şi o cuprinse în braţe. Celia roşi, văzîndu-l aşa de aprig, simţind ce sfruntate mîini are, şi-şi dădu seama că, de s-ar fi întîmplat să fie acolo un pat, el ar fi trecut peste faptul că lipseau perdelele şi peste riscul ivirii vreunui vizitator întîmplător şi ar fi avut-o. Îngînă :

— Mare tîlhar mai eşti.

— Aerul mării ! îi explică Reg.

— Vai, Reg, oftă ea, răspunzînd imboldurilor pe care i le stîrnise, mă zăpăceşti. Mai vreau un copil, i se mărturisi apoi dintr-o dată şi se miră văzînd spaima din ochii lui, aşa încît pornirea pătimaşă i se potoli şi întrebă : De ce, tu nu mai vrei ?

Muncise mult şi gîndul că banii le-ar putea uşura întreaga viaţă fusese ani de-a rîndul un vis frumos pentru ea. Acum banii aveau să pună capăt trudei şi o să aibă şi ea răgaz, va putea să nu facă nimic, ceea ce-şi dorise încă de cînd lucra la domnul Barford şi răspundea la telefon, făcînd plăţile muncitorilor ai căror neruşinaţi ochi o băgau în sperieţi. Iar acum îşi dorea un alt copil — şi banii ce-i aveau puteau cumpăra maşinile de spălat şi de uscat care or s-o ajute să treacă peste orice noi oboseli. Încîntătoare, ilogică, exasperantă logică femeiească ! Reg nu se arăta încîntat, ea însă stărui :

— Asta-mi doresc mai mult decît orice în lume.

Reg spuse :

— Credeam că o să vrei să duci şi tu o viaţă mai uşoară de acum înainte.

— O s-o duc. Dar hai să mai avem unul, cît sînt încă destul de tînără.

El deveni foarte tandru, o nouă şi nespus de fermecătoare însuşire pe care o vădise în ultimul timp şi care dădea preţ tuturor anilor lor de căsătorie. Mîinile sale bărbăteşti, aspre şi grele, îi cuprinseră capul, dar pe faţa lui se deslușea o tristeţe :

— Eşti un drac şi jumătate.

— Sînt la fel ca toate.

— În prima zi, propuse el. În prima zi în care ne vom instala aici, o să ne iubim pînă n-o să mai ştim de noi.

— Nu vreau să aştept aşa de mult.

— Cum te-ai schimbat de cînd te-am luat de nevastă !

— Hai, îl' grăbi ea. Nu mă mai pisa şi vino să facem o listă.

Treceră din cameră în cameră, părîndu-li-se că totul e perfect pretutindeni. După două ore, se hotărîră să facă o plimbare de-a lungul ţărmului.

Era o zi mohorîtă, foarte calmă, undeva departe ploua. Liniştea ce-i întîmpină de-a lungul celor doi kilometri de nisip o potoli pe Celia. După chinul îndurat în ziua cînd fusese osîndit Reg, şi după sfaturile date de limbile înţepătoare ale femeilor, şi după durerea de a o privi pe Daphne cum suferă — fără a mai pomeni de propriile-i necazuri fizice şi psihice — plimbarea aceasta, alături de Reg, în absolută singurătate, însemna că viaţa pentru ea începe din nou. Era tocmai ce-i trebuia şi nu-i venea să plece şi să se întoarcă la automobil şi la şosele şi la circulaţia ameţitoare şi la telefoane şi la mulţimile din Square Street şi la ce putea aduce factorul. Dar începuse să plouă şi nu mai avu încotro.

Trebuiau să nu întîrzie din pricina lui Daphne.

— Mi-e foame, spuse ea.

— Vrei să bei ceva ?

— Hai să găsim un local plăcut.

O dată cu banii, descoperiseră şi o plăcere nouă : mîncatul în oraş, mîncarea bună, serviciul impecabil ; toate acestea,

după cum spusese Reg, te făceau să nu mai simţi gustul puş-căriei în gură.

La vreo treizeci de kilometri, dădură peste un orăşel tipic englezesc, ridicat din piatră gălbuie şi din lespezi, cu o piaţă de lînărie din alte vremi, c-o biserică veche de cînd lumea şi cu un han spoit în alb, un han cu grinzi de stejar, din care ieşea mirosul ademenitor al cărnii fripte.

Sala hanului era foarte liniştită, plină de alămuri, de felinare de sticlă, avea o vulpe şi o gîscă împăiate (localul se chema *Vulpea şi gîsca)*; mesele şi scaunele erau din stejar masiv şi cana din care bea Reg era din cositor. După ce bău două ginuri, Celia se simţi sentimentală şi fericită.

Pe pereţii sălii se aflau tipărituri sportive şi, ceva mai sus, olăric veche din Worcester şi Staffordshire, farfurii de altădată, lucind adînc, frumos şi tainic. Nu vedeai lume multă pe la mese, iar chelnerii erau bătrîni şi demni ; ţi-era mai mare dragul să mănînci şi să bei. Celia sorbi o sticlă de bere şi se simţi, aşezată lîngă uriaşa văpaie a focului din vatră, uşor ameţită. Ştia că de îndată ce Reg şi ea vor sosi acasă, va intra sub plapomă cu el ; la naiba cu demnitatea !

Ea tot mai rămăsese o pasionată cititoare de ziare. Parcurgea în fiecare seară *Wicester Mail,* articol după articol, suferind cînd se înecau copiii, protestînd în sine cînd bătrînii erau daţi afară din case. Pe un scaun de lîngă foc se afla un ziar. Deoarece era uşor ameţită, luă ziarul fără obişnuita ei timiditate faţă de bunurile altora. Ziarul acela din alt oraş şi din altă regiune, o fascină ; faptul că era vechi de două săptămîni şi că se ocupa mai ales de vînzarea taurilor de rasă n-o stingheri cîtuşi de puţin.

Aproape pe loc se şi apucă de comentat, chicotind :

— Ştii, furtul ăla de pe trenul de Medbury ? L-au săvîrşit nişte paraşutişti. Ochii ei trecuseră nepăsători peste însemnătatea prefixului „ex" : paraşutiştii şi ex-paraşutiştii era tot una pentru ea.

În ochii lui se ivi doar o scurtă lucire şi apoi Celia răsturnă din întîmplare berea şi se lăsă fără nici un pic de demnitate sub masă, deoarece de nu s-ar fi vîrît acolo, ar fi în-

semnat să-i dea lui posibilitatea de a o vedea cum arată la față. Acum avea și de ce să fie stacojie.

Chelnerul spuse că lucrul n-are nici o importanță, nici cea mai mică importanță, că va avea el grijă de toate și întrebă dacă poate servi supa.

— Nu, spuse Celia. Mai vreau o bere înainte.

Trebuia să se îmbete ori să verse. Ședea îngrozită pe scaunul acela de lemn, cu fața ascunsă în dosul ziarului pe care — ca să nu-i scape — îl ținea de margini cu mîini tremurînde, chiar și așa trebuind să-și sprijine coatele de masa din lemn bun și masiv, deoarece pînă și brațele îi erau vlăguite de frică. *Ei au făcut-o*, își spuse ea. Zece mii de lire. Ei au dat lovitura. Nici pomeneală de pronosport. Și-și aduse aminte de o mulțime de amănunte pe care numai vinovăția le explica: se bărbierise tîrziu în ziua aceea, dar el o tăgăduise; fusese cu trenul în toate direcțiile, afară de Medbury; Tony își pierduse automobilul; și era, adică fusese și el parașutist. Frica îi pătrunse în stomac și i-l răscoli astfel încît numai gîndul mîncării o scîrbea. Căsuța de pe malul mării. „O, Doamne, ce pot face? Ce să fac? Îl iubesc cu adevărat, îl iubesc. Cum să fac să nu-mi poată citi gîndurile în ochi? O străfulgerare de panică: *de unde* știu ei că făptașul e parașutist? O să-l aresteze?“ Citi cuvintele cu înfrigurare și se miră, văzînd că titlul era bazat pe ceva cît se poate de vag. Un copil din tren auzise cum un bărbat cînta o melodie denumită *Red River Valley*. Își spuse, cuprinsă de o mînie ocrotitoare: „Ce, asta-i *totul?* O să-mi aresteze soțul pentru *atîta?*“ Și apoi admise că trebuie să fie adevărat. Acum știa ce are de făcut. Nimic. Nu mai voia să audă nimic de toată chestia asta. Și-o închipuise. Neștiința e tot una cu siguranța. Îi trecuse doar un gînd prin minte; un gînd pe care însă nu trebuia să i-l împărtășească. N-or s-o încolțească și n-or s-o nimicească chiar atît de ușor. Cînd vor fi amîndoi tare bătrîni, *dacă* vor apuca să aibă parte de norocul acesta — o să-l întrebe într-o bună zi. Ai jefuit un tren în după amiaza zilei de vineri 13 februarie, în anul cînd s-a născut Susan (sau Bill)? Și cînd el o să rîdă și o să spună „Nu“, o să se pornească și ea pe rîs și o să mărturisească: „Știi, ți-am purtat „vina“ treizeci de ani?“ Și o să rîdă

și el și o să spună : „Așa ai fost tu mereu, ciudată...“ În răstimp, o să lupte ca să supraviețuiască. Durerea spaimei din pîntece parcă-i spunea că adevărul nu-i decît frica de lume. Ea una era în vrăjmășie cu lumea. Lumea îl trimisese pe Mills la închisoare, în loc să-i dea o amendă de două lire. Ura lumea : femeile de pe treptele de piatră, soția negustorului de pește, necruțătoarea adunare a celor nefrumoase care dușmănesc tot ce nu-i josnic și inult ca ele și ale căror limbi sînt aspre de pot tăia geamurile ; pînă și propria ei mamă avusese vorbe necruțătoare, și nesuferita aceea de doamnă Martin, cu durerile ei de burtă, care o tot sfătuia să-și urască bărbatul. „Reg e un bărbat, nu o balegă.“ Mă rog, da, e beată și curajul i-l dă alcoolul. O să lupte pentru că dragostea ei e ceva curat. Să fii în taină dușmanul întregii lumi e o suferință cumplită, a cărei îndurare va reprezenta partea ei de luptă. Dar o va îndura. Îi era silă de înfrîngeri. Avea pentru ce lupta. De altfel, nimic nu mai poate fi îndreptat acum. Dacă el e în stare să cîștige folosind mînia și curajul, poate și ea învinge tăcînd cu iscusință, făcîndu-se că nu știe nimic.

Pînă una alta o înfruntau aici primele bătălii tactice : chelnerul se înfățișase și trebuia să pună capăt lungii ei tăceri.

— Îmi place berea asta, spuse ea, și chelnerul zîmbi îngăduitor.

Celia căscă, după ce chelnerul se îndepărtă.

— Reg, ascultă la asta. Un taur de vînzare. De rasă. Două mii de lire. Pardon, de guinee [1]. Să cumpărăm un taur ; sau te-ai săturat de ei în armată ?

— Ești pilită rău, fetițo, spuse el. Și-mi placi așa. Celici îi jucau ochii. Așteaptă pînă ajungem acasă. Îți arăt eu.

Și știa că așa va fi. Nu-i era frică de el. De dragul ei făcuse ce făcuse. Trebuia să-i arate că e vrednică de ceea ce a făcut pentru ea.

— O, îmi place grozav casa aceea, îi mărturisi. Ești bun cu mine. Și în sinea ei se ruga : „Să mai am un copil. Te rog. Pentru orice eventualitate. Să fie un băiat, o parte din el.“ Știa acum că nu va intra niciodată în biserica pătrată de la

[1] O guinee = o liră și un șiling.

malul mării. Nu voia să şi-l facă şi pe Dumnezeu duşman, dar să mergi la biserică înseamnă să te împrieteneşti cu oameni plini de curiozitate, oameni cu principii. Începu să făurească planuri, să găsească scuze : „Sîntem catolici“ sau : „Soţul meu a suferit o psihoză traumatică în timpul războiului şi nu e simte bine în locuri închise“. Plănuia minciunile după cum plănuise aranjarea mobilelor : pe o bază semi-permanentă. Şi minciunile vor avea nevoie să fie şterse de praf, să fie din cînd în cînd scuturate, iar o dată la cinci ani va trebui să cumpere altele noi.

V

După amiaza zilei de sîmbătă 11 aprilie fu uscată și senină, aproape fără nori ; vizibilitatea era perfectă. Pămîntul începea să mișune, să se moaie, să se facă jilav, cald, bogat, roditor ; toate cele creșteau năvalnic, în fiecare zi cu cîțiva milimetri. Insula Angliei se afla pe acea parte a suprafeței globului care zi de zi se pleca mai mult înspre soare. Lucrurile acestea, în afară de propria lor măreție, cuprindeau potențialități care se răsfrînseră asupra lui Stanley Mallard.

Doi băiețași, Keith și Brian Bulmer, în vîrstă de nouă și, respectiv, șapte ani, locuiau de șase săptămîni la Pale Whitacre. Deocamdată nu le prea plăcea. Toți prietenii lor rămăseseră la o distanță de douăzeci și trei de kilometri, într-o suburbie din lăuntrul Wicesterului, în întregime osîndită și care era pe cale de a fi demolată. Pogoanele de dărîmături fuseseră reale și minunate cîmpuri de luptă pe care te puteai juca în voie. Aici, la Pale Whitacre, nu găsești nimic. Copacii ofereau unele posibilități și mai era și un rîu, dar de-a războiul nu te puteai juca în lege.

În după amiaza aceea tatăl lor mersese la un meci de fotbal, iar mama, după ce le atrăsese atenția să nu se apropie de rîu, nesimțindu-se mai puțin singură decît ei, se urcase în autobuzul de Wicester. Cei doi băieți hoinăriră prin satul Pale Whitacre, găsiră niște bețe, urmară o cărare și se îndepărtară, pas cu pas, în deplină nevinovăție și fără nici o intenție, de sat. În liniștea soarelui cald și a gardurilor vii, îmbătați de mirosmele vieții care înmugurea și de cele ale lucrurilor ce se stingeau, începură să se minuneze de cît de mare era pămîntul. Vasăzică partea aceea de lume nu era chiar atît de lipsită de posibilități de joc. Micile glasuri strengărești rostiră de o sută de ori în după-amiaza aceea „O ! ia te uită !"

Și la ora patru dădură de automobil. Copiii nu avuseseră încă niciodată pînă atunci un automobil la dispoziție, ca să-l cerceteze în voie, așa că-și petrecură mult timp pipăindu-l

și privindu-l. N-au putut intra în el, dar au izbutit să-i inspecteze motorul care era, în chip cu totul ilogic, în pofida așteptărilor și a celor ce știau ei, la spate, și e de presupus că dacă ar fi avut chibrituri i-ar fi dat foc și s-ar fi răni'.

Pe la orele patru și patruzeci avură senzația că trecuse enorm de mult timp, și la această senzație contribuiră în plus norii negri care vesteau că noaptea se apropie. Începu să plouă. Îmbrăcați foarte ușor, le păsa prea puțin că se udă pînă la piele, însă în mohoreala ploii își pierdură cu totul simțul de orientare și putința de a se întoarce. N-ar fi fost anevoie de dibuit drumul printre sutele de străzi ale orașului, dar hoinăreala peste zece ogoare și cîteva pajiști și scăderea vizibilității îi derutară.

Nu intrară totuși în panică. Dacă puteau nimeri într-o șosea, atunci puteau da de oameni, atunci puteau cere un ban și cu un ban se puteau urca într-un autobuz. Își și dăduseră seama că la doamnele bătrîne, la conductorii de autobuz și chiar la alte persoane exista pornirea de a-i duce acasă și de a lua ei asupră-le orice grijă.

Găsiră un drumeag, o șosea, un camion. Șoferul camionului îi luă în serios. Nu le dădu bănuți, ci-i sui în camion și-i lăsă la Strawberry Whitacre, în fața casei unui jandarm rural. Jandarmul nu izbuti să afle cum îi chemă și nici unde anume locuiesc. Le vorbi îndelung, îi servi cu ceai și din nesfîrșita lor sporovăială cu privire la după amiaza pe care o petrecuseră află despre automobilul descoperit de ei. Dacă simțul de orientare al copiilor era în genere exact, însemna că un automobil fusese parcat undeva în mijlocul cîmpurilor. Desigur că putea fi vorba de niscaiva îndrăgostiți care se duseseră în pădure, sau poate de un picnic, sau de orice altceva. Dar rămînea și se impunea faptul ciudat al unui automobil acoperit cu mărăcini și crengi. Adevărul e că jandarmii rurali nu-s nerozi, iar cel de care vorbim avea o puternică doză din acel simț al răspunderii caracteristic polițistului. Era ușor să-ți dai seama de unde veneau cei doi copii : de la parcelarea din Pale Whitacre, așa că în mai puțin de un ceas fură acasă. Jandarmul nu era de serviciu — adică nu era oficial de serviciu ; de fapt însă era mereu de serviciu. Se simțea nițel obosit și îl supărase în ultimul timp o lipsă de poftă de mîncare, precum și faptul că avea limba încărcată. Cu

toate acestea, cît încă nu se întunecase, în ciuda ploii și a dorinței de a sta liniștit, se hotărî să se ducă totuși pe bicicletă pînă la locul acela unde băieții și șoferul camionului spuseseră că ei se jucaseră.

Ceea ce găsi îl mulțumi foarte. Se înapoie acasă și telefonă poliției județene, care — după cuvenitul interval de timp — sosi într-un automobil. Încă nu se întunecase de-abinelea, însă de plouat ploua în continuare cu găleata.

La ora șapte și treizeci, Mallard coborî plictisit dintr-un tren care venea de la Derby, după o lungă și inutilă vizită la o uzină electrică din apropierea acelui oraș. Era deprimat și abătut de călătoria făcută. Își da prea bine și cu amărăciune seama că nu izbutise nimic. După o săptămînă sau două, avea să se dea bătut. N-o să i se pomenească desigur de înfrîngere și nimeni n-are să-l învinovățească. O să fie doar un caz lăsat în evidență pentru cercetările ulterioare, dacă și cînd va fi necesar, iar dacă după zece ani cineva îl va întreba despre furtul de la Strawberry Whitacre, va putea răspunde sarcastic :

— Mai e încă în cercetare.

Răspunse la telefon oarecum exasperat, sentiment risipit de îndată de vorbele cărora firul telefonic le dădea — cu cît erau mai rare — o gravitate specială. Înțelese că în sfîrșit se întîmplase ceva ce ar putea explica înfrîngerea din după amiaza de 13 februarie, singurul ghinion al criminalilor. Nu se îndoia că era vorba de un automobil furat și parcat într-un scop care avea legătură cu jaful. Le ceru ofițerilor poliției județene să nu miște nimic din loc.

După patruzeci de minute se afla în nisipărie, fără să-i pese de ploaia torențială de afară și înțelegînd, totodată istovit și întărîtat, că justiția cîștigase partida. Nu știa unde-l vor duce procesele-verbale și vorbele iscate de această descoperire, dar aținti lumina unei lanterne de buzunar asupra vehiculului și văzu că era un Renault, un automobil străin și un model rar, după cum declarase doamna Hargreaves, o mașină neobișnuită nu numai fiindcă era franțuzească, dar și pentru că avea motorul la spate. Și aceeași lanternă de buzunar îi dezvălui că automobilul era cafeniu. Proprietarul mașinii acesteia fusese de bună seamă cel ce se urcase cu telescopul într-un copac. Afară de cazul că automobilul îi fusese furat

cu cîteva săptămîni înainte de lovitură, proprietarul acestui vehicul era, în temeiul după amiezii a cărei martoră fusese doamna Hargreaves, implicat în crimă. Mallard n-avea nici o dovadă în acest sens, dar nu avea nici îndoieli. Singurul ghinion în după amiaza criminalilor, își aduse Mallard aminte, era că transformatorul de 100 tone prăbușit în șosea îi abătuse pe drumeagul acela al fermei, le schimbase deci itinerariul, și dat fiind soiul de iscusință de care dăduseră dovadă, puteai cu greu pune la îndoială faptul că traseul prevăzut de ei de la început avusese un țel ; iar Mallard simțea că *ăsta* fusese țelul, ascuns și camuflat într-o nisipărie.

Afară turna cu găleata, el era ud leoarcă, dar totul n-avea nici o importanță. Justiția biruise, avea să biruie. Nu socotea că victoria i se datorește în mare parte lui, nici celor doi copii, nici chiar doamnelor Blackburn și Hargreaves ; justiția cîștigase pe cont propriu. Îi revenea acum lui datoria, cu ajutorul acestora și al altor persoane, să obțină — prin vorbe, în vorbe — dovada celor pe care justiția însăși le indicase. Cel ce se va nimeri să fie proprietarul acestui automobil, ori se va dovedi nevinovat în cîteva clipe, ori se va înfățișa din belșug pregătit cu fel de fel de minciuni. Minciunile pot fi însă năruite, tăria lor e așa de firavă... Cît ai stat acolo ? Pe unde te-ai întors ? L-ai luat și pe celălalt în mașină ? Unde ? Atunci cum s-a dus ? Ai băut ceva ? În care cîrciumă ? Atunci pe care șosea ? Atunci în care ținut ? Pune-le celor doi oameni întrebări ca astea, ținîndu-i separat, și răspunsurile lor vor diferi măcar cu o fărîmă. Repetă interogatoriul și pînă și propriile lor explicații vor diferi cu încă o fărîmă. Ei nu-și vor da seama că au deviat : vor crede că, făcînd față și păstrîndu-și sîngele rece, au cîștigat ; însă nepotrivirile se vor contura, vor duce în fața instanței judecătorești la condamnare și criminalii se vor holba uimiți, albi ca varul, întrebîndu-se de unde le-a venit lovitura, ba și plîngîndu-se de nedreptate.

La Wicester, Mallard află că automobilul figura drept furat de pe data de 13 februarie după amiază. Zîmbi puțin și nu mai întîrzie — de data asta bănuitor — să vadă cine este domnul Anthony Tobias, iar bănuielile i le provoca acel telescop dintr-un automobil de tip neobișnuit, sesizat cu cîteva săptămîni înainte de jaf. Nici aici nu era cu totul sigur — doamna

Hargreaves nu-şi putea aduce aminte de ce stabilise o legătură între bărbatul din copacul de la un kilometru şi jumătate depărtare şi micul automobil de culoare cafenie care avea în el doi pasageri. Dar ea stabilise totuşi o legătură şi ăsta era esenţialul.

Lumina strălucea de la o fereastră de sus, şi se reflecta în trotuarele ude ; Mallard auzi nişte muzică şi prin perdelele trase ale acelei odăi deosebi siluetele unor capete de femei şi auzi rîsete ; şi se simţi jerpelit şi bătrîn şi meschin ; bun lucru este să fii slujitorul justiţiei, dar justiţia e nemiloasă, lipsită de umor.

Morris, mai cinic, nu se putu stăpîni :

— S-a pus pe trai ! zise el pe un ton ce sugera că nici nu e atît de rău să interoghezi pe cineva care dă o petrecere, care e poate şi niţel făcut.

Pe uşă erau lipite două nume — Meredith şi Tobias — şi Mallard apăsă pe soneria de sus şi auzi o voce la etaj care striga : „Vine Margot“ — şi-apoi ropotul unor paşi grăbiţi coborînd scările acoperite de un covor.

Asupra necunoscutului care deschise, lumina bătea din spate ; iar Mallard îi ghici nu numai dezamăgirea, ci şi tulburarea. Omul rămase nemişcat şi după o clipă, spuse :

— A, bună seara. Aşteptam pe altcineva.

— Cine e ? întrebă o altă voce de sus, fără a aştepta să i se răspundă ; un gramofon scîrţîi şi o muzică sentimentală umplu casa.

Mallard se întrebă cam ce păreri o fi avînd domnul Meredith despre petrecerea dată de domnul Tobias ; sau poate că lucrurile se petreceau exact invers ?

— Dumneavoastră sînteţi domnul Tobias ?

O voce de fată ţîşni acum :

— Hai, Tony, vino, cine este ?

— Sîntem de la poliţie.

— Nu zău ?

— Cu privire la automobil...

— A, Doamne, automobilul ! L-aţi găsit ?

— Da. Dar mai sînt unele amănunte...

— Intraţi, intraţi ! Îmi pare rău că aţi nimerit în toiul unei petreceri.

— Ne pare rău că vă deranjăm.

Urcînd la etaj, Mallard constată că Tobias era un om de vreo patruzeci de ani, cu o fizionomie plăcută. Purta haine bune şi vocea lui, observă Mallard, nu era lipsită de acea însuşire pe care omul din camion nu fusese în stare s-o ascundă faţă de cei doi bărbaţi ieşiţi în calea lui pe pasajul de nivel. Faptul nu constituia o dovadă în faţa unei instanţe judecătoreşti, dar era totuşi un fapt.

Fata din căpătul scării părea frumuşică şi probabil inteligentă ; văzînd-o aci, nu-ţi venea a crede că sălbăticia din tren fusese ceva real.

Ea spuse :

— O, credeam că e Margot...

Tobias explică :

— Cineva de la *poliţie*, scumpo !

— Şi nu pot veni mîine ? Eşti cavalerul meu.

— Nu cred că o să dureze mult.

— Desigur, nu mult, întări Mallard.

— Au dat de urma automobilului meu, adăugă Tobias.

— Nu ştiam că l-ai pierdut.

— Unde naiba putem merge ? se întrebă Tobias, cu glas tare.

— A, haidem în atelier. Doriţi să beţi ceva ?

— Mai bine nu, mulţumesc, spuse Mallard, noi nu stăm decît o clipă.

De-a lungul palierului acoperit cu un covor, merseră pînă în dreptul unei uşi.

Gramofonul pornise din nou, iscînd tristeţe, dragoste şi despărţire. Se auzi un clinchet de sticle şi rugămintea unei femei :

— Acum lasă, e destul.

Tobias, deodată, şovăi :

— A, aşteptaţi o clipă, vă rog. Am nişte filme acolo. Trebuie să le scot.

Intră în întunericul camerei. Mallard îşi roti ochii jur împrejur : tablouri, tapiţerii, un scrin de stejar, un revolver vechi ; oare ce căuta Tobias ? O altă fată îşi scoase capul şi, pe jumătate, trupul din camera luminată. Era foarte drăguţă şi Mallard îl simţi pe tînărul Morris de lîngă el că nu-şi află astîmpăr. Fata zîmbi, roşi poate, spuse : „Scuzaţi !“ Fumul

de țigară pătrundea din camera aceea și o auzi pe cea dintîi fată spunînd :

— Au găsit automobilul lui Tony.

Apoi o voce bărbătească :

— Unde ? Au spus unde ?

Mallard se întrebă dacă era sau nu important ceea ce auzea.

Lumina i se aprinse drept în față, pe neașteptate, așa că tresări. Domnul Tobias spuse : „Poftiți aici" și, însoțit de Morris, Mallard pătrunse într-o cameră surprinzător de mare, plină de cutii, de scaune, de suluri de hîrtie de tapet, rame aurite și mulaje de ghips și, undeva pe perete, desene și uleiuri care-l făcură pe Mallard să clipească de emoție : erau o duzină sau mai multe și toate reprezentau parașutiști, avioane, parașute. Dacă ăsta era omul din camion, el nu putea fi cel din tren care fluierase *Red River Valley*. Ceea ce însemna că avea de-a face cu doi foști parașutiști. Îi era încă greu să reziste farmecului și personalității lui Tobias și Mallard continuă să se simtă rău în pielea lui de copoi abil.

Tobias se crezu dator să explice :

— Am avut de furcă cu cei de la asigurare. Acum vor fi încîntați. Ia spuneți-mi, unde ați dat de rîșnița mea ?

— Într-o nisipărie, la șase kilometri depărtare de satul Strawberry Whitacre.

— Dumnezeule mare ! Dar ce căuta acolo ?

— Domnule Tobias, spuse Mallard, este foarte posibil ca automobilul dumneavoastră să fi fost folosit în furtul acela de pe tren...

Tobias rîse.

— De ce să folosești un automobil, ca să jefuiești un tren ?

— Dumneavoastră cunoașteți furtul de care vorbesc ?

— Nu. Tobias se încruntă, apoi zîmbi. Dar am băut patru ginuri. Nu prea stau bine cu inteligența în seara asta.

— În februarie, începu Mallard, s-a comis un furt într-un tren la Strawberry Whitacre.

— A, desigur, da, îmi aduc aminte. Curată măcelărie. Doamne, Dumnezeule, da ! Nu-mi amintesc să fi fost vorba însă de un automobil. Mai degrabă de un camion.

— Da, încuviință Mallard. A fost folosit un camion. Dar camionul, după ce și-a jucat rolul său, a fost îndreptat într-o anumită direcție. Ceva anume a pricinuit o schimbare a direc-

tici, dar nu rămîne mai puțin adevărat că direcția prevăzută se găsea undeva în jurul unui refugiu de pe Pale Whitacre și că mergîndu-se mai departe în direcția aceea, s-ar fi ajuns, cu unele ocoluri, la nisipăria unde a fost găsit astăzi automobilul dumneavoastră...

— Poate doriți o țigară, întrebă Tobias. Scuzați-mă că nu v-am oferit scaune, dar scaunele mele-s în reparație.

— Eu nu fumez, îl scuti Mallard. Morris nu spuse nimic. Tobias nu-i aruncase nici măcar o privire. Dacă avea să se dea lupta pentru condamnare, știa cine va fi inimicul.

— Așa încît, domnule Tobias, vedeți că automobilul dumneavoastră ar putea fi un element important în ancheta noastră.

— Nu, zău...

Un telefon începu să sune. Ochii lui Tobias luciră atunci a de toate : groază, agonie, a emoție anume. „Dragoste", își spuse Mallard. „Asta e". Tobias vădi și stinghereală : își tot mișca picioarele, își duse țigara la gură și cu un gest rapid și experimentat apropie o brichetă de aur de țigară. Mîna însă îi tremura foarte ușor. Telefonul încetă de a mai suna, o voce de bărbat spuse : „O clipă. Îl chem".

— Ei bine, vorbi Mallard. Dacă criminalii v-au furat automobilul ca să-l folosească în planurile loviturii lor, atunci *locul* unde l-ați lăsat, ora și așa mai departe ne-ar putea indica...

Ușa se deschise fără să se fi bătut într-însa și un bărbat de vreo patruzeci de ani, brutal la înfățișare și care, desigur, nu făcea parte din aceeași clasă socială cu cei poftiți la petrecere spuse :

— Ești chemat la telefon, Tony.

— Spune că o să chem mai tîrziu.

— E Margot...

— N-am ce face.

Mallard interveni :

— Nu sîntem grăbiți, domnule Tobias. Mergeți de răspundeți la telefon.

Expresia feței lui Tobias era aceea a unui om care face un anume lucru pentru că a nu-l face ar însemna să re-

cunoască altceva. Ieşi deci pe palier, în silă. „De ce nu vrea să fim lăsaţi în camera asta ?“ se întrebă Mallard.

În tăcere, îşi îndreptă degetele către desenele ce înfăţişau paraşutişti şi Morris dădu din cap, în semn aprobativ. În grabă nebună, Mallard încercă să cerceteze camera. Tobias şovăise a-i lăsa să intre, pretinsese că trebuie să îndepărteze nişte filme. Ce scosese el cu adevărat afară din cameră ? Vocea lui Tobias, de afară, argumenta : — O, ce păcat ! Ce mai păcat ! Nu, zău, Margot, poate cineva să mai aibă pojar la vîrsta ta ? E ridicol... Cînd te mai văd ?

Ceva anume era acoperit cu o pînză. Mallard ridică un colţ al pînzei şi dedesubt văzu o locomotivă în miniatură. Inima îi zvîcni de emoţie, în vreme ce la cîţiva metri de el glasul deznădăjduit al lui Tobias striga : „Dar *trebuie* să te văd din nou“. De ce ? De ce această urgenţă, se întreba Mallard. Ştie oare că e pierdut ? Totul e încă ireal aici : îmbrăcămintea fină şi fetele drăguţe şi politicoase care nu beau prea mult şi simţul valorilor şi atmosfera de bogăţie nu de curînd agonisită, ci însoţind viaţa de la naştere. Şi dincolo ! E cu neputinţă să ţi-l închipui pe Tony în camion, călcînd cu roţile peste mîna unei şcolăriţe şi văzîndu-şi mai departe de drum. Acum auzi-l : „Bine, iubito. Anunţă-mă. Ce ? O, da, ne distrăm, dar nu-i acelaşi lucru. O, apropo, mi-am găsit maşina... A trebuit să iau una cu chirie... Nu, nu s-a întîmplat nimic decît că... Nu, n-am ce-i face. Îmi aduc aminte. La revedere, Margot.“

Şi apoi iată-l că se întoarce în cameră, cu faţa-i încă tînără, palidă şi vădind ceea ce nu poate fi decît durere ; ceea ce îi spusese fata îl duruse mai mult decît conştiinţa că este pierdut...

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule inspector-şef, îl rugă, iar Mallard avu o tresărire de milă pentru omul acesta care se dovedea neatent din pricina unei suferinţe personale ; căci îi spusese inspector-şef, în vreme ce Mallard, la uşă, se dăduse doar drept ofiţer de poliţie. Nici aceasta nu era o dovadă concludentă în faţa unei instanţe judecătoreşti, dar din faptul că Tobias cunoştea numele şi gradul lui Mallard, rezulta că îi era bine cunoscută faţa omului al cărui portret apăruse în ziarele din februarie...

— Va să zică are pojar ? se interesă Mallard cu simpatie. E măcar o scuză care pare valabilă.

Tobias îl privi ţintă.

— Ne uitam la tablouri, continuă Mallard. Sînt făcute de dumneavoastră ?
— O, astea...
— Aţi făcut parte dintr-o divizie aeropurtată ?
— Nu fac decît prostii, răspunse Tobias cu amărăciune.
— Nu văd nici o prostie într-asta...
Tobias dădu din umeri.
— La vremea sa părea un lucru drept, recunoscu el.
— Ei bine, să vorbim acum despre automobil, propuse Mallard. Apoi puteţi să vă întoarceţi la prietenii dumneavoastră. Toate fetele par foarte drăguţe, nu-i aşa ?
Morris de acolo :
— Mai încape îndoială !
— Sînt de la balet, lămuri Tobias nepăsător.
Mallard întrebă :
— Automobilul e un Renault, numărul ZYAG 341, Exact ?
— Asta e.
— Aţi anunţat că v-a fost furat în după amiaza zilei de 13 februarie pe la orele cinci ?
— Nu-mi pot reaminti data, dar aproximativ în zilele acelea.
— Noi putem confirma data.
Tobias nu răspunse nimic.
— V-aţi parcat maşina în Summer Street pe la orele două ?
— Aşa am spus ?
— Chiar aşa. Aţi precizat chiar ora : 1.55.
Nici un comentariu din partea lui Tobias.
— Apoi v-aţi dus la croitor. Vă puteţi aminti de ce ?
— Să ridic un costum de haine.
— Cine e croitorul dumneavoastră, domnule Tobias ?
— Domnul Bevington din Square Street.
— Aţi ridicat costumul ?
— Cred că n-a fost gata.
— Dar mai apoi l-aţi ridicat ?
— Îl port acum.
— Apoi v-aţi dus la cinematograf. De ce ?
— Cred că era o zi păcătoasă.
— Din punct de vedere al vremii, vreţi să spuneţi ?
— Probabil. Nu-mi amintesc.
— V-aţi dus singur ?

Tobias zîmbi și nu se grăbi să răspundă :

— De ce doriți să știți asta ?

— Dacă v-a însoțit cineva, acela sau aceea are de asemenea o capacitate de observare și de aducere aminte.

— Nu m-a însoțit nimeni.

— Lucrul s-a petrecut într-o vineri. Dumneavoastră nu lucrați vinerea ?

— Automobilul meu a fost furat într-o vineri, repetă Tobias ușor enervat. Cred că acesta e singurul punct important al discuției.

— Vă dăm automobilul înapoi, preciză Mallard amabil. Acum avem însă nevoie de ajutorul dumneavoastră ca să aflăm *de ce* și de cine a fost furat.

— Nu înțeleg ce legătură are, constată Tobias cu răbdare. Dar dacă vreți să vă redau atmosfera...

— Da, asta și vreau...

— Sînt artist. Lucrez la orele care-mi convin mie. Și lumina era proastă în ziua aceea sau nu m-am simțit bine, sau poate că doream să văd filmul...

— Dați lecții ?

— Nu acum.

— Dar ați dat ?

— Da.

— Și acum puteți cîștiga de ajuns din lucrările pe care le faceți ?

— Nimeni nu cîștigă *de ajuns*...

— Desigur. Totuși vă descurcați. Organizați petreceri. Aveți un automobil Renault.

— S-ar zice că mă socotiți un corupt.

— Cîtuși de puțin. Tablourile acestea sînt excelente, după cîte îmi dau seama.

— Vă place ce vedeți ? rosti Tobias cu un ușor dispreț.

— Îmi plac acestea, arătă Mallard, deoarece exprimă adevărul.

Se uitară unul la altul și fiecare știu că de fapt celălalt știe de care adevăr e vorba. Licăririca din ochii lui Tobias nădăjduia că orice ar gîndi Mallard, de dovedit tot nu poate dovedi nimic. Expresia lui Mallard spunea că era la curent cu lupta lăuntrică pe care o dădea Tobias și că-i aprecia curajul perso-

nal, dar că va merge mai departe pînă la capăt, pînă cînd va birui.

— Cînd pot să-mi iau automobilul înapoi ? întrebă Tobias.

— Cred că-l puteți lua mîine.

— Îmi pare bine că l-ați găsit. În ce stare e ?

— Nu prea rea, spuse Mallard. Ați putea cere să vi se plătească asigurarea pentru cîteva zgîrieturi și nițică rugină. Și-așa, deci, ziceați că ați parcat automobilul în Summer Street și v-ați dus la croitor și la cinema. La ce oră ați ieșit de la cinema ?

— Nu-mi pot reaminti. Nu stă scris în declarația sau reclamația mea ?

— La ora cinci...

— Atunci la cinci...

— Și apoi ?

— M-am dus la comisariat. Presupun, adăugă Tobias zîmbind, că mă credeți că am fost la comisariat ?

— Cred și că v-ați dus la croitor și la cinematograf, spuse Mallard. Există vreo cauză pentru care nu v-aș crede ?

O față drăguță se arătă la ușă, scîncind :

— Hai, vino, Tony. Stai de mult.

Mallard se îndreptă către ușă, dar numai se făcea că pleacă.

— Cum ați ajuns acasă ? întrebă el în continuare.

— De la comisariat ? Probabil că m-am suit într-un autobuz.

— În care v-ați suit — în cel din Square Street ?

— Nu l-am luat din Square Street, precizâ Tobias. Am ieșit de la comisariat și m-am suit într-un 93 la Station Square.

— Atunci cînd ați parcat automobilul... în Summer Street spuneați parcă ?

— Da, în Summer Street.

— Ați observat cumva pe cineva care dădea tîrcoale, care vă urmărea ?

— Erau cîțiva oameni împrejur, recunoscu Tobias. Și alte mașini. Nu-mi aduc aminte de cineva anume. Îmi amintesc doar că era zăpadă pe jos.

— Ați închis ferestrele automobilului la 1.55 ?

— Cum să nu, pe vremea aceea...

— Și l-ați încuiat ?

— Firește.

— L-am găsit încuiat, spuse Mallard.
— A forţat careva vreo uşă ?
— Nu se vede nici cea mai mică zgîrietură, domnule Tobias.
— N-am pierdut nici o cheie...
— Nu. Foarte ciudat.
— Poate că totuşi am lăsat vreun geam deschis. Nu-mi pot aminti acum. N-am fost întrebat despre asemenea lucruri, cînd am făcut reclamaţia ?
— Nu, admise Mallard. N-aţi fost întrebat.
— Poate, îşi dădu Tobias cu părerea, că toate cheile Renault se potrivesc la toate automobilele Renault.
— O să mă informez în legătură cu aceasta, promise Mallard.
— Pot face ceva ?
— Nimic, spuse Mallard. Absolut nimic.

Privirea lui îi sugera lui Tobias că ar fi o pierdere de timp să încerce fie şi cel mai mic lucru : să fugă, să-şi lase o mustaţă, să-şi schimbe numele, nimic nu-l putea scăpa. Nu era vorba decît de o potrivire a vorbelor ; de îndată ce vor fi potrivite cum se cuvine, avea să fie pierdut. Expresia lui Tobias sugera : „urăsc vorbele, sînt un luptător".

Ascultînd de un impuls, Mallard îi întinse mîna şi Tobias, destul de surprins, i-o strînse. Mîna lui Tobias era puternică şi uscată şi el schiţă un mic surîs special pentru Mallard, spunînd :

— Îmi pare rău că nu v-am putut fi de mai mult ajutor.
— Cel mai mic amănunt ajută, domnule Tobias. Chiar şi procesul de eliminare a detaliilor netrebuitoare. Acum vă puteţi întoarce la invitatele dumneavoastră să sărbătoriţi regăsirea automobilului. Găsim noi singuri uşa de ieşire, mai adăugă, dar Tobias coborî scările şi-i însoţi pînă în întunericul luciu al străzii.

Un negru se plimba de-a lungul trotuarului, în veşminte uşoare şi colorate, fără a se sinchisi de ploaie, beat de bucuria că trăieşte, că e o fiinţă vie, că există. Îşi roti ochii cercetători, dar păru mulţumit, în vreme ce cu voce groasă cînta blînd : „Trebuie să fii a mea". Gramofonul de dincolo de insuficientul strat izolator al sticlei începu să-şi ragă minunata colecţie de alămuri sunătoare, iar fetele din balet, dintr-o pricină oarecare, izbucniră în rîsete şi strigăte.

Morris, tînăr, nemilos, nerăbdător să biruie pentru slava lui Morris, spuse :

— Nu încape îndoială că ăsta este. Are tupeu, nu-i aşa ?

Mallard încuviinţă :

— Da, ăsta e. O să-l găsim în curînd şi pe celălalt.

Se afla pe cîmpul de luptă în numele justiţiei, şi era sigur că va birui. Dar, la drept vorbind, nu încerca o prea mare bucurie. Morris nu fusese niciodată învins, nu ştia ce este neantul. S-ar putea să o mai ducă aşa vreme îndelungată, plin de semeaţă încredere în sine, convins că e îndreptăţit să cîştige pînă ce, într-o bună zi, moartea sau suferinţa sau doliul îl vor învăţa că nimeni n-are dreptul să biruie. Toate acţiunile oricărui ins îşi au motivele lor şi nici un altul nu are de fapt dreptul să-şi aroge rolul de judecător. Justiţia e una şi indivizibilă, prea desăvîrşită pentru muritori ; ea aparţine lui Dumnezeu. Oare pentru care pricină, se întrebă el uimit, oare pentru ce săvîrşeşte un om ca ăsta o asemenea faptă ? „Am făcut toate prostiile", spusese, osîndindu-şi propriile calităţi din timpul războiului, şi totuşi n-a scos desenele şi tablourile acelea de pe pereţi. Mallard îşi aduse aminte de sîngele lui Potts împuşcat în compartiment şi de respiraţia şuierătoare a fetei şi de groaza durerii din ochii ei. Dacă nu poate exista dreptate totală, apoi nu poate exista nici libertate totală pentru oamenii slabi, supuşi greşelilor şi ispitiţi de viclenie. În propriul lor interes trebuiau să fie aduşi sub ascultarea şi constrîngerea regulilor generale, elaborate de-a lungul anilor de minţile nepărtinitoare. Oamenii sînt făcuţi doar pentru o libertate parţială. Mallard se întoarse de-a lungul străzilor ude, către ceea ce socotea că este datoria lui.

Gurile şi minţile erau întrunite, întrunite de cîtva timp, gata să dezlănţuie artileria vorbelor. Exista acum o ţintă şi nu se mai punea decît problema de a o găsi pe cealaltă ; o dată ce se fixau bătaia, capsele, tipul de obuze, unghiul de ascensiune, tirul putea să înceapă...

Mallard sta în vestibulul şcolii şi printr-un perete de sticlă văzu pe cei trei sute de copii care mîncau, aburii ridicîndu-se din carnea tocată, în vreme ce feţele lor se întorceau să vadă cine e el ; şi mai zări luciul unor ochelari, cînd o femeie din personalul de serviciu mişcă din cap a mustrare, şi-n lentilele

ochelarilor ei se reflectă unul din numeroasele becuri care, din cauza zilei întunecoase, fuseseră aprinse.

Tînăra din spatele maşinii de scris se aplecă să spună ceva şi un bărbat îşi aşeză, cu părere de rău, cuţitul şi furculiţa pe masă. Pe deasupra mirosului de aburi, carne şi ceapă, stăruia un iz de vopsea proaspătă. Era o şcoală foarte modernă — numai sticlă şi grinzi şi plăci de culori vii.

Bărbatul intră abătînd o dublă uşă de sticlă — o dovadă de optimism aproape de necrezut într-un loc cu sute de copii — şi-şi întinse mîna, zîmbi şi, dîndu-şi seama că are rămăşiţe de carne pe buza de sus, se şterse cu o batistă.

Mallard zîmbi şi el şi se scuză.

— Îmi pare rău că vă deranjez în orele cînd sînteţi la şcoală.

— De obicei viu la ora laptelui, răspunse omul.

— Dumneavoastră sînteţi domnul Meredith ?

— Am această îndoielnică onoare.

— Eu sînt ofiţer de poliţie. Vreau să discut cu dumneavoastră confidenţial despre un domn Tobias.

— Tony Tobias ? Un oftat. Mai bine să trecem la mine în birou.

— Dar prînzul...

— O să mi-l ţină la cald.

Abătură o altă uşă de sticlă şi merseră de-a lungul linoleumului galben şi lucios pînă într-o cameră caraghios de mică : abia dacă încăpeau două birouri, o maşină de scris, nişte hărţi, nişte chei şi-n rest, cărţi, cărţi, cărţi...

— Luaţi loc, îl pofti domnul Meredith.

Mallard se aşeză pe-un colţ de birou : orice altceva părea mic pentru cît era el de mare.

— Uite ce e, spuse Meredith. Tony mi-e foarte simpatic.

— Aţi fost la petrecerea de alaltăieri seară ?

— Da. Cu soţia mea, Jean. A, dumneata ai fost cel care...

— Da. Ceea ce fac în clipa asta este o parte din procesul de eliminare, domnule Meredith. Sincer vorbind, nu-i prea uşor să-l elimini din toată încîlceala pe domnul Tobias.

— Înţeleg. Ei bine ?

— Cum îşi cîştigă viaţa ?

— Pictează.

— Mai dă lecţii ?

— Nu. Cred că nu.

— Unde preda înainte ?
— La Wicester și Medbury.
— Medbury ?
— Da. E rău ?
— Da, c. De ce nu mai dă lecții ?
— Nu știu. E oare *obligat* să dea ?
— Să vă pun întrebarea altfel. A moștenit de curînd de undeva o mare sumă de bani ?
— Nici în privința aceasta nu l-am întrebat.
— Cheltuiește mult ?
— Nu, de loc.
— Cînd a încetat să mai predea ?
Meredith spuse :
— Cum, nu știți ? Credeam că...
— Există vreun motiv să știu ?
— Desigur că există. Tony a fost închis anul trecut.
— Asta n-o știam.
— Ascultați. Ne e simpatic. Noi nu pomenim niciodată de asta. Pur și simplu, *nu știm*, înțelegi ? Dar a stat scris în ziare. Nimic prea grav, de fapt. S-a bătut sau așa ceva cu directorul Școlii de Belle Arte de la Medbury. S-a ales cu șase luni de pușcărie. Mie mi s-a părut excesiv de mult.
— Înțeleg, spuse Mallard, în gînd răsunîndu-i iarăși vorbele : „Fac toate prostiile". După cîte văd, mai mult un ghinion, decît altceva.
— Un ghinion, desigur. Și-a pierdut funcția și cred că a pierdut și fixul pe care-l căpăta din partea maică-si.
— Așa încît nu numai că i s-a creat un resentiment, ci s-a aflat și în situația de a duce lipsă de bani ?
Meredith răspunse :
— Cred că n-ar trebui să-mi atribuiți vorbe pe care nu le-am rostit.
— Așa-i, recunoscu Mallard. La ce închisoare ziceți că a fost, domnule Meredith ?
— Nu știu. Bănuiesc însă că la cea de aici, din oraș.
— Îi cunoașteți pe vreunul din prietenii lui ?
— Nu. Cîțiva au fost la el alaltăieri seară. Păreau a fi oameni de treabă : fetele de la balet și cîteva perechi căsătorite, și eu cu soția.

— A frecventat pe cineva anume, îndeosebi în ultimul timp ? Să zicem în ultimele şase luni ?

— Nici asta nu ştiu, eu sînt plecat toată ziua, şi pur şi simplu nu întreb. Este unul care a venit de cîteva ori pe la el şi pe care l-am văzut în timpul vacanţei şcolare după Crăciun.

— Era şi el printre oaspeţii de sîmbătă seara ?

— Da, cu nevastă-sa.

— Cum îl cheamă ?

— Reg ceva. Mills.

— Ce fel de om e Mills ?

— Un tip tare. Cred că a fost cu Tony în timpul războiului.

Mallard se ridică.

— Ei bine, asta-i totul. Vă aşteaptă musacaua de carne.

Meredith înţelese că nu i se vor face confidenţe. Se înapoiară împreună de-a lungul coridorului cu linoleum. Meredith încercă să-şi facă nădejdi :

— Sper că întrebările dumneavoastră au înlăturat bănuielile ce pluteau asupra lui Tony.

Mallard se strîmbă însă şi zise :

— Tare mă tem că nu, domnule Meredith.

— Pot să-i pomenesc de vizita pe care mi-aţi făcut-o ?

Mallard îşi îndreptă privirea înspre ceasul şcolii, aşezat deasupra blazonului de la intrare şi a marii uşi de sticlă.

— Nu cred că o să-l găsiţi acasă, cînd vă întoarceţi de la şcoală, se mărgini poliţistul să spună.

Telefonul, unealtă murdară din bachelită şi sîrme, capabil doar de adevăruri exterioare, înzestrat numai cu acustica lui nepărtinitoare, confirmă ceea ce îi spusese Meredith. Mallard ascultă scîrbit, în vreme ce directorul şcolii de Belle Arte de la Medbury se justifica răcnind de-a lungul a patruzeci şi cinci de kilometri de fir ; şi izbuti să priceapă că fata despre care se vorbea de-a lungul nepărtinitorului cablu trebuie să fie totuna cu aceea căreia i se zicea Margot ; şi-şi aminti de suferinţa din ochii lui Tobias, la simpla pomenire a numelui ei şi nu-i plăcu directorul, în a cărui fiecare frază mişuna odiosul cuvînt „eu“ ; dar justiţiei nu-i pasă de dragostea în sine, ci numai de semnificaţia ei şi semnificativ era că Tobias călătorise de zeci de ori cu trenul de 1 şi 6 minute spre Medbury.

Începuse să plouă. Automobilul poliţiei aluneca pe caldarîmul unsuros al străzilor unei triste suburbii dominate de masa impunătoare a închisorii. Cu borcane şi pungi, privind-o temători, bătrînii treceau pe trotuare. Rigolele erau pline de gunoaie şi de bilete de autobuz. Golanii săreau din autobuzele în mers şi călcau plini de ură pe caldarîm. Toate zidurile acoperite cu afişe cereau bani prin mijlocirea unor feţe frumoase, în vreme ce, amarnic de reale, îmbătrînitele femei de treizeci, patruzeci şi cincizeci de ani îşi tîrau picioarele murdare, încălţate în pantofi scîlciaţi, din prăvălie în prăvălie, cu ochi nătîngi aţintiţi asupra portocalelor. Stîrvul unui cîine mort de moarte violentă, cu cîteva zile în urmă, mai zăcea încă într-un şanţ, pe cînd pisici semeţe păşeau ţanţoş pe ziduri crenelate deasupra unui canal. Mallard suspină. „Asta-i civilizaţia". Acestea-s făpturile lui Dumnezeu. Simţea neantul ca pe un ulcer în stomac. O viaţă întreagă închinată unui ideal şi totuşi nici o schimbare ; ochii antropoizilor se zgîiau la el, în vreme ce automobilul poliţiei intra pe poarta închisorii.

Uşi, gratii, sîrme ghimpate, înştiinţări, uniforme sumbre, grădiniţele îngrijite şi inutile şi zidurile înalte ale constrîngerii civile. Trecu destul de repede prin barierele procedurii şi ale administraţiei pînă la biroul comandantului.

Comandantul nu-şi putea aduce aminte de Tobias decît din registre şi fişe, în schimb numele de Mills, pomenit mai mult la întîmplare, dezlănţui o avalanşă de vorbe rostogolindu-se din adîncurile acelei feţe brusc înroşite şi vrăjmaşe, şi-n toate acele vorbe n-auzeai decît „eu" şi decît justificări. Mills susţinuse că e nedreptăţit ; Mills bătuse pe un gardian cu numele de Jackson ; pînă la urmă, spuse chipul învineţit al comandantului, cu ochi duşmani privind în gol, pînă la urmă Mills a trebuit să fie biciuit. Vorbise de răzbunare ? Dăduse dovadă de o violenţă rar întîlnită. Un om menit omorului.

— Feriţi-vă de el, îşi dădu comandantul cu părerea, e o brută ; un fost paraşutist, decorat, ce-i drept, admise el după o clipă de gîndire. Adresa ? Iat-o. Nu-l trimiteţi din nou *aici*, se rugă deodată, ca şi cînd Mallard ar fi putut influenţa tribunalele. Locul unui om ca ăsta e la Dartmoor.

Mallard se hotărî să-i facă o vizită şi lui Mills, dar cînd ajunse la blocul dintr-o suburbie de la marginea Wicesterului, află că Mills plecase de acolo de trei săptămîni. De bună

seamă că se întorsese la Wicester numai pentru petrecerea organizată de Tobias. Unde plecase ?

Femeile și prăvăliașii știau totul despre domnul și doamna Mills. Gurile lor sporovăiau fără încetare ; doreau cu nesaț o răstignire, erau gata să-și amintească mii de mici cusururi, mergînd de la vorbe la haine și la purtarea și lacrimile copilului. Da, a pus de curînd mîna pe bani de undeva, și nu din muncă, știu ei bine. N-a făcut decît să hoinărească și să trîndăvească de cînd a ieșit din închisoare. „Îmi zice el". „Îi zic eu ei". „Ai și o mașină de spălat acum, doamnă Mills, ia te uită !" „I-am rupt gura, n-a avut ce spune !" „O, a, s-ar fi dus ei în orice caz ; știau că nu sînt iubiți ; noi pe aici sîntem numai oameni *cumsecade !*" „O, n-au spus unde se duc, dar soru-mea a văzut camionul și era al firmei Brookes și acolo o să vă spună ei fără doar și poate."

Și, firește, cînd Mallard se duse, i-au spus...

Era acum neplăcut de evident că Tobias și Mills dăduseră lovitura. Mallard simți că avea chiar probe în acțiunea împotriva lui Tobias, deși aceea împotriva lui Mills nu era încă bine dovedită. Dar dacă făcuse dintr-o dată rost de bani, va fi silit el să explice cum.

Cît despre Tobias, mai era încă o ultimă mică problemă. Dacă, așa cum părea acum probabil, Tobias luase parte la jaf, însemna că nu se dusese nici la croitor, nici la cinematograf. În consecință, n-a putut să-și parcheze automobilul în centrul orașului. Mallard cercetă încă o dată raportul cu privire la dispariția automobilului. Ora cinci. A avut din belșug timp să se întoarcă la Wicester, ca să fie la ora aceea la comisariat. De la 13 februarie trecuse prea mult timp pentru ca vreun polițist să-și mai poată aminti ceva, dar Mallard trimise totuși după agentul care patrulase în ziua aceea pe Summer Street. Agentul nu-și aducea aminte de nimic. Își ceru de nenumărate ori scuze, și-și cercetă carnețelul în care își însemna incidentele petrecute, tot încercînd să-și aducă aminte de după amiaza aceea.

Și acolo, în mîzgălitura aceea făcută cu creionul și care abia de mai putea fi citită, lupta dintre justiție și învinuitul Anthony Tobias luă sfîrșit. Se constată surprinzătorul fapt că în dimineața zilei de 13 februarie, o conductă de apă de 36 țoli crăpase în Summer Street și că de la orele 11 a.m. pînă

la 6,15 p. m. muncitorii de la uzina de apă a municipiului o reparaseră, *nepermiţîndu-se nici unui automobil să parcheze de fel în Summer Street*. Şi pentru ca proba să fie şi mai categorică, iată că un al doilea agent îşi petrecuse mai toate orele de serviciu la faţa locului, numai cu scopul de a nu lăsa vehiculele să staţioneze.

Toate acestea au fost trecute cu cerneală în registrele pe care justiţia le ţine ; acum, că barajul vorbelor fusese aşezat pe poziţii ferme, Mallard plecă însoţit de Morris, la orele patru şi jumătate după amiază, ca să înceapă tragerea.

Tobias veni să deschidă uşa şi clipirea din ochii lui fu scurtă :

— Aţi uitat ceva ? întrebă el zîmbind.

— Cum a mers cu petrecerea ?

— A mers foarte bine.

— Dar acum totul e gata.

— Nu mă doare capul.

— V-aţi ridicat automobilul, domnule Tobias ?

— Nu. Am telefonat la poliţia din Wicester şi mi s-a spus că e încă la Strawberry Whitacre. Se poate să mă duc să-l ridic astăzi.

— Numele meu e Mallard ; sînt inspector-şef la Secţia de Cercetări Criminale. Acesta e sergentul Morris.

— Îmi pare bine, declară Tobias.

Morris spuse :

— Frumoasă zi, domnule Tobias.

Iar Tobias :

— Doriţi să intraţi sau ce anume ?

Mallard vorbi pe un ton oficial :

— Vreau să vă pun cîteva întrebări în legătură cu furtul săvîrşit într-un tren în ziua de 13 februarie...

Tobias se încruntă.

— Aţi mai pomenit de trenul acela. Mă rog, dacă vă pot fi de folos. Poftiţi înăuntru.

Păşiră pe covoare în urma lui Tobias, care-i pofti în camera unde avusese loc petrecerea. Era o încăpere plăcută care, chiar niţel dezordonată, tot impunătoare părea. Tobias arătă cu mîna înspre bufet şi spuse rîzînd :

— Patru sticle de vin alb, trei de roşu, o sticlă de gin, una de ienuper, şaisprezece sticle de bere blondă, patru cu bere brună, opt de suc de ananas şi două de ghimber. Toate goale. Ce păcat ! Dar luaţi loc, vă rog.

— Mulţumesc.

— Pot, desigur, să vă fac un ceai.

— Lăsaţi. Doresc să vă întreb, domnule Tobias, despre contul dumneavoastră din bancă.

— Parcă vorbeaţi de un tren şi de automobilul meu...

— Ne întoarcem noi şi la tren. S-ar putea să mai dureze niţel.

— Contul meu din bancă poate fi caracterizat uşor. Dezastruos.

— Nu chiar atît de dezastruos, Tobias. Tobias tresări auzind că nu i se mai spunea domnule. Am vorbit cu directorul băncii dumitale...

— Începeţi să nu-mi mai fiţi simpatici, declară Tobias, pe un ton glumeţ. Mi-aţi făcut o impresie destul de plăcută. Nu cred că aveţi dreptul să puneţi întrebări directorului meu de bancă. Nu văd, dealtfel, cum aţi ajuns la el.

— Aţi cumpărat Renault-ul de la garajul Mould. Am stat de vorbă cu cei de la garaj. Mi-a luat timp să dau de urma cecului, dar pînă la urmă...

— De ce nu m-aţi întrebat pe *mine* ?

Mallard trecu peste această întrebare, dar preciză :

— Într-o anchetă criminală am dreptul să stau de vorbă confidenţial cu oricine...

— Da, dar nu sînt un criminal.

— Asta rămîne de stabilit.

— Ce naiba vrei să spuneţi ? Îmi dispare automobilul, apoi e găsit ; şi acum...

— Nu te enerva, spuse Mallard. Dacă eşti nevinovat nu ai de ce să te îngrijorezi.

— Dimpotrivă, cu ameninţările şi subînţelesurile acestea se pare că am de ce mă îngrijora.

— Dacă doreşti să-ţi chemi avocatul...

— La naiba cu el, spuse Tobias. De ce i-aş plăti *lui* să-mi dovedească nevinovăţia ? Trebuie s-o pot face singur. Dar despre ce e vorba ?

— E vorba de furtul din trenul de 1 şi 6 minute de la Wicester la Medbury, din după amiaza zilei de 13 februarie trecut, săvîrşit de doi bărbaţi, dintre care unul se afla în tren, iar celălalt într-un camion de furat...

— Nu într-un automobil furat ?

— Automobilul are şi el însemnătatea lui ; dar s-a folosit de un camion.

— Bucuros de cele ce aud.

— Unul din bărbaţi a furat un camion de cărbuni, spuse Mallard, şi s-a dus cu el la pasajul de nivel de la Strawberry Whitacre. Celălalt, cel din tren, a omorît un funcţionar al Regiei Electricităţii şi a rănit pe un altul şi o fată care era martoră, şi a fugit cu camionul în care se afla primul bărbat.

— Atunci de ce mi-au furat mie automobilul ?

— Cred că au lăsat automobilul în nisipărie unde a fost găsit, spuse Mallard, cu gîndul de a trece din camionul furat în automobil...

— *Credeţi !* protestă Tobias. Nu *ştiţi ?* N-o puteţi dovedi ?

— Nu-i nevoie s-o dovedesc, spuse Mallard sever. Intenţiile nu ne interesează. Ne ocupăm de fapte şi de cei ce le săvîrşesc.

— Şi, ce, pentru numele lui Dumnezeu, are asta de-a face cu directorul meu de bancă ?

— Asta-i tocmai ce trebuie să te întreb eu, spuse Mallard.

— Ce legătură are una cu alta ?

— Răspunde numai la ce te întreb, i-o tăie Mallard, şi vom vedea noi dacă e vreo legătură.

— Am uitat întrebarea.

— Încă n-am pus-o.

— Mă rog, fiţi-vă milă şi daţi-i drumul. Nu uitaţi că sînt mahmur.

— Vreau să-ţi vorbesc despre veniturile dumitale. Directorul de bancă spune că soldul contului dumitale în depozit a fost timp de doi ani 1731 lire. Aveai şi un cont curent cu un sold creditor de 695 de lire. Din acesta ai scos la 29 iulie anul trecut suma de 471 lire. Ai vreun venit personal ?

— Am avut.

— A secat ?

— Da.

— Cînd ?

— Anul trecut în ianuarie.
— Din ce ai trăit de atunci ?
— Am trăit pe socoteala Maiestății Sale Regina din ianuarie pînă în iulie ; de atunci încoace am trăit din cele 471 lire.
— Venitul personal n-a reapărut ?
— Vai, nu.
— De unde venea ?
— De la mama mea.
— Ai lucrat ceva de atunci încoace ?
— Nu, în sensul la care vă gîndiți.
— Dar în ce sens ?
— Tablouri.
— Ai vîndut ceva ?
— N-am încercat.
— Va să zică, începînd din iulie anul trecut, ai trăit din cele 471 lire ?
— Da.
— Ce chirie plătești aici ?
— Șase lire pe săptămînă.
— Ai cumpărat un Renault de ocazie de la garajul Mould în august. A costat 403 lire. Ți-au mai rămas 68 lire.
Tobias roși de mînie că fusese prins atît de ușor.
Mallard reluă :
— Șaizeci și opt de lire de cheltuit din august pînă în aprilie. Numai chiria reprezintă aproape două suite. De unde ai luat restul ?
— Mai aveam ceva rezerve în casă.
— Mai ai ceva acum aici ?
— Da. Nu mult.
— Unde ții banii ?
Tobias protestă :
— Uite ce e, faptul că am bani în casă nu dovedește că am jefuit afurisitul acela de tren.
— Dacă percheziționez casa cît găsesc ? Trei mii ? Patru mii ?
— Dar n-aveți un mandat de percheziție a casei.
— Am dreptul să percheziționez fără mandat, dacă bănuiesc activități criminale.
— Bine, dați-i drumul și percheziționați.
— Cît o să găsesc ?

— Nu știu.
— Nici măcar nu știi cîți bani ai ?
— Sînt artist, nu detectiv.
— Îți lași banii pe unde se nimerește prin casă ?
— Nu-mi petrec toată ziua numărîndu-i.
— Răspundeți la întrebarea aceasta, domnule Tobias. Cu ce bani ați trăit începînd din luna august anul trecut ?
— Din banii de la bancă — cei șaizeci și opt de lire — și din acei pe care îi mai aveam în casă. Mi se face credit, s-o știți.
— Dar pe cei din casă de unde îi ai ?
— Din mici economii.
— Și la cît se ridică ele ?
— Habar n-am.
— Dar aproximativ ?
— La cîteva sute.
— Nu-i poți justifica pe toți, așa-i ?
— Nu văd de ce ar trebui s-o fac.
— Părerea mea e că i-ai furat.
— Atunci ești un nătărău fără pereche.
— Ai un telescop ?
— Nu.
— Cînd o să percheziționez casa o să dau și de el, nu ?
— Nu, spuse Tobias atît de sigur de sine, încît Mallard înțelese că-l aruncase.
— De ce ai părăsit învățămîntul ?
— Știți prea bine de ce.
— Pentru că ai fost condamnat la închisoare și n-ai mai putut obține un angajament ?
— Da.
— Înainte de asta ai predat la Wicester ?
— Da.
— Și la Medbury ?
— Da.
— Cînd ai predat la Medbury ?
— Între 1955 și data cînd am intrat în închisoare.
— Vreau să spun cît de des ?
— O dată pe săptămînă.
— În care zi ?

— Ştiţi în care zi. Aţi şi aflat, nu-i aşa ? Ticălosul ăla v-a influenţat...
— Eu te întreb pe dumneata, nu dumneata pe mine.
— Mă duceam vinerea — după amiază şi seara.
— Mergeai la Medbury cu trenul ?
— Uneori cu autobuzul.
— Dar de obicei cu trenul ?
— O dată m-am dus cu helicopterul.
— Dar te duceai cu trenul ?
— Pentru Dumnezeu, da.
— Care tren ?
— Ştiu şi eu ? Totul s-a sfîrşit de un an de zile.
— Mă rog, plecai de dimineaţă ?
— În general, nu.
— Dimineaţa aveai lecţii la Wicester ?
— N-aţi verificat şi asta ? Da, da, da.
— Şi te duceai la Medbury după masa de prînz ?
— Probabil. Trenurile acestea locale nu au vagon-restaurant.
— N-ai decît un singur tren.
— Atunci mintea mea mărginită îmi spune că trebuie să-l fi luat pe acela.
— L-ai luat pe cel de 1 şi 6 minute în fiecare vineri sau în multe vineri cîţiva ani de-a rîndul ?
— De vreme ce o spuneţi.
— Nu. De vreme ce o spui dumneata.
— Mi-aţi pus cuvintele în gură. Şi mai departe ?
— Ai un prieten cu numele de Mills ?
— Vreţi să spuneţi Reg Mills ?
— Asta e.
— Ce-i cu el ?
— Aţi fost împreună la închisoare ?
— Mai adevărat, vorbi Tobias cu înflăcărare, ar fi să se spună că am făcut războiul împreună.
— În trupele aeropurtate ?
— În regimentul...
— Ca paraşutist ?
— Da.
— Cunoşti o melodie numită *Red River Valley* ?
— Nu. N-o cunosc.

— O cîntau parașutiștii.
— Eu nu.
— Poate că Mills ?
— Nu prea e tipul care să cînte.
— Nu cîntă ?
— Nu.
— Nu i se întîmplă să fie fericit ?
— Nu într-atîta încît să se apuce să cînte.
— Ce face cînd e fericit ?
— Se îmbată.
— Și cîntă ?
— Nu. Pentru Dumnezeu, ce-s întrebările acestea ?
— Încerc să aflu dacă prietenul dumitale cîntă.
— Poate cînd face baie.
— Va să zică tot cîntă ?
— Nu. Nu cîntă.
— Devine vorbăreț cînd se îmbată ?
— Habar n-am.
— Nu vrei să-l ajuți ?
— Are nevoie de ajutor ?
— Da. De vreme ce cîntă...
— Nu cîntă...
— Fluieră ?
— După femei, poate.
— Va să zică fluieră ?
— Dumnezeu știe. Vorbesc și eu într-o doară ca și dumneavoastră.
— Fluieră după femei ?
— Nu, e însurat.
— Fluieră numai cînd îi vine ?
— Cînd îi vine ce ?
— Să fluiere...
— Dacă-i vine poftа să fluiere, desigur că fluieră, răspunse Tobias. Așa face *oricine*.
— L-ai auzit ?
— L-am auzit ce ?
— Cîntînd sau fluierînd ?
— Nu. Și nici nu l-am văzut cu capu-n jos și cu picioarele-n sus.
— V-ați văzut deseori de cînd a ieșit din închisoare ?
— Sîntem prieteni vechi.

— Nu-l mai vezi acum ?
— Dimpotrivă, era şi el la petrecerea mea.
— Dar nu mai locuieşte la Wicester ?
— Nu. Ce dovedeşte asta ?
— A cumpărat o casă la malul mării ?
— Da. Vrea să audă cum fluieră vîntul.
— I-ai împrumutat bani ?
O ezitare :
— Nu.
— Eşti absolut sigur ?
— Poate că i-am împrumutat cîte ceva.
— Cam cît ?
— Nu-mi amintesc.
— I-ai împrumutat din banii pe care-i laşi la nimereală prin casă ?
— Habar n-am.
— Să recapitulăm întîmplările din 13 februarie, ziua furtului din tren, spuse Mallard. Îmi poţi spune ce-ai făcut în ziua aceea ?
— Dar *ştiţi* ce am făcut, deoarece am fost la comisariatul din Wicester şi am arătat că mi-a dispărut automobilul. Dacă m-aţi fi întrebat despre 12 sau 14 februarie n-aş fi avut nici un punct de reper. E uşor de înţeles.
— Da, spuse Mallard. Din fericire, 13 februarie e o zi de care-ţi aduci foarte bine aminte.
— M-am dus cu maşina în oraş.
— Ai parcat-o la 1.55 şi te-ai dus la d-l Bevington, croitorul dumitale. Domnul Bevington te ştie după nume, Tobias, dar n-are nici o însemnare din care să rezulte că ai trecut pe la el în ziua aceea. E de acord că s-ar fi putut să treci şi să ţi se fi spus că hainele nu-s gata. E de asemenea de acord că au fost gata şi că le-ai ridicat pe data de 7 martie. A, fiindcă veni vorba, ţi-ai parcat automobilul în faţa atelierului lui Bevington ?
— Nu. L-am parcat în Summer Street.
— De ce acolo ?
— Pentru că e o stradă în care parcarea e permisă toată ziua.
— L-ai parcat la 1.55 în Summer Street sau te-ai dus la croitor la 1.55 ?

— Nu pot spune precis. Dar m-am dus pe jos la cinematograful Gala şi am ajuns tocmai înainte de începutul filmului artistic. Poate că puteţi stabili ora acolo...

— Da, încuviinţă Mallard. Se poate. Trebuie să fi însemnat ei orele de începere a programelor. Crezi că ai ajuns la cinematograf pe la două şi un sfert ?

— Poate niţel mai devreme. Dar, după cum am spus, puteţi...

— Îţi poţi aduce aminte numele filmului artistic ?

— Ei, îmi cereţi cam mult. Era despre o revoluţie mexicană. Foarte bun. Da, îmi amintesc. *Pedeapsa lui Dumnezeu.* Acesta-i titlul. Doriţi să vi-l rezum ?

— S-ar putea. Dar să precizăm mai întîi partea cu automobilul. Îţi poţi aduce aminte de care parte a străzii l-ai parcat ?

— Lîngă cabinele telefonice, cred.

— Cum ar veni, adică, în dreptul tutungeriei lui White ?

— Da, cam aşa ceva.

— Şi acum să vorbim despre cînd ai *ieşit* de la cinematograf. Ai mers pe jos de la cinema pînă la Summer Street ?

— Da.

— Mai erau şi alte automobile în Summer Street ?

— Da. Vreo douăzeci.

— Cunoşti oraşul Wicester destul de bine, domnule Tobias ?

— Numai centrul şi una sau două suburbii.

— Dar centrul îl cunoşti ?

— Da.

— E bine, ia să vedem. Eşti sigur că în Summer Street şi nu altundeva ai parcat automobilul ? Nu cumva s-a întîmplat să fie Hyde Street, unde e de asemenea permisă parcarea ?

— Nu. În Summer Street.

— Doar ca să mă conving că nu te înşeli : unde e Summer Street ?

— Merge din Square Street pînă la piaţa Disraeli.

— Da, spuse Mallard cu asprime. Aşa e. Şi în ziua de 13 februarie, Tobias, nu s-a permis acolo nici un fel de parcare între 11 a.m. şi 6.15 p.m. Şi chiar dacă s-ar fi permis ar fi fost imposibil deoarece o conductă de apă de 36 ţoli cră-

pase și în cursul orelor de care am vorbit era în Summer Street o tranșee adîncă de mai bine de un metru și circulația cu desăvîrșire oprită.

Tobias păli și mîinile porniră să i se răsucească și să tremure pînă ce, dîndu-și seama ce se întîmplă, și le vîrî în buzunare. Apoi spuse cu voce nesigură :

— Nu cunosc Wicesterul prea bine. Sînt din Londra...

— Dar cunoști centrul, i-o întoarse Mallard. Și Summer Street merge într-adevăr de la Square Street pînă la piața Disraeli.

O lungă, lungă tăcere, în cursul căreia Mallard îl văzu pe Tobias că se luptă cu frica, o învinge, ia o hotărîre. Totodată, păru că-și dă din nou seama de sunetele din jur, și că fereastra e deschisă, și că perdelele fîlfîie, că cineva, probabil Meredith, umblă la parter ; și că în aerul de afară, undeva în depărtare, se aud sunetele libertății parțiale și ale lumii : noile frunze ale copacilor foșnind în adierea vîntului, autobuze și automobile, glasuri de copii, o motocicletă, un cîine care latră ; toate zgomotele pe care de fapt noi nu le luăm în seamă, pînă ce se lasă noaptea și se face tăcere...

Tobias zîmbi nesigur și spuse :

— Dacă scriu ceva vreți să contrasemnați amîndoi ca martori ?

— Vrei să dai o declarație ?

— Nu. Vă cer doar să-mi faceți un mic serviciu.

— E-n regulă, domnule Tobias.

Mallard observă în clipa aceea că Tobias începuse o scrisoare înainte de sosirea sa și a lui Morris. O desprinse din blocul de corespondență și apoi se porni să o termine la repezeală.

— Pot semna ? întrebă apoi.

— În regulă, spuse Mallard.

— Acum semnați dumneavoastră, amîndoi.

— Mai întîi să mă uit, ceru Mallard.

Mîna tremurîndă scrisese : „Subsemnatul Anthony Robert Tobias, las toată legiuita mea avere mobilă și imobilă în părți egale dragei mele prietene Margot Worthington domiciliată la The Long House, Medbury, și Celici Mills, soția bunului meu prieten Reginald Mills, veteran al batalionului Y din divizia I aeropurtată. Tablourile mele le las lui Margot."

Mallard semnă fără a rosti nici o vorbă. Morris semnă şi el, dar în silă, plesnind de succes şi curiozitate.

— Mai e încă ceva, spuse Tobias. Ceva tare amuzant. Pot vorbi neoficial ?

— Nu, dacă e vorba de crimă, se grăbi să răspundă Mallard.

— Ei bine, nu, n-are de fapt nici o legătură, spuse Tobias. Şi nici nu e vreo mărturisire. O să vedeţi de ce e amuzant, cînd vă voi fi spus că...

— Dacă-i aşa...

— Mama mea a murit acum trei săptămîni, zise Tobias. N-o să-i ducă nimeni dorul pe lumea asta ! Şi mi-a lăsat 47. 809 lire prin testament. Amuzant, nu ?

— Foarte, întări Mallard. O glumă bună.

— Ei bine, dacă vreţi să aşteptaţi o clipă, se rugă Tobias. Să-mi iau haina. Să iau şi o pijama ?

Ieşi pe uşă şi o trînti mai înainte ca Mallard şi Morris să fi putut face un pas.

— Nătărăul, spuse Morris. N-are pe unde ieşi.

Se repeziră la uşă, o zgîlţîiră, dar prea tîrziu, era încuiată.

— Drace ! rosti Mallard.

De cealaltă parte a lemnului masiv Tobias, în cea din urmă singurătate de care îi mai era dat să aibă vreodată parte, spuse repede dinăuntrul dormitorului :

— Îmi pare rău de fată !

O detunătură asurzitoare, într-atîta încît Mallard aproape că-şi pierdu echilibrul, apoi un oftat şi zgomotul corpului care se prăbuşeşte în moarte şi firicelele fumului de cordită [1] trecînd pe sub uşă şi Meredith care se repede sus pe scări, strigînd : „Dumnezeule, ce s-a întîmplat ?" şi Mallard, zguduit şi deprimat, răspunzîndu-i : „O nenorocire", în vreme ce călcînd pe covorul gros, se îndrepta către telefon.

În sertarele unui scrin din atelier găsiră peste patru mii de lire. Şi ca dovadă a puţinei lor valori, scrisoarea pe care Tobias o scrisese lui Margot vorbea de *insuportabila povară a vieţii trăite fără tine...*

Morris, cîtuşi de puţin impresionat de vălmăşagul de sînge şi carne, rosti agresiv :

[1] Substanţă explozivă, obţinută din nitroglicerină şi nitroceluloză (*n. tr.*).

— Unul la mînă. Acum celălalt. Luăm şi o armă ?

Mallard îi răspunse exasperat :

— La ce bun ?

— Celălalt e violent.

— Nu port revolver, se îmbufnă Mallard.

— Cred că eu o să iau unul, asigură Morris. Dacă Tobias a avut un revolver, se poate să aibă şi Mills ăsta. Şi s-ar putea să nu-i facă plăcere să-l folosească împotriva lui însuşi.

— N-a folosit nici un revolver în tren, preciză Mallard.

— În tren nu voia să facă zgomot.

— Atunci ia-ţi unul, dacă te simţi mai în siguranţă, vorbi Mallard cu asprime, iar Morris roşi la auzul acestei dintîi mustrări.

Mills îi auzi venind. Era ora trei dimineaţa, dar fusese avertizat de scrisoarea prudentă a lui Tony, şi se trezi dintr-un somn adînc, auzindu-le, ca infanteriei duşmane, cizmele pe pietriş şi foşnetul hainelor ; se simţi dintr-o dată perfect lucid, plănuind contraofensiva ; era prea tîrziu pentru o ambuscadă. Putea mirosi aerul sărat prin ferestrele deschise şi părul Celiei lîngă al său pe pernă şi viaţa răspîndea o mireasmă plăcută în clipa aceea şi, încă mai înainte de cele două uşoare ciocănituri în uşa din faţă, deprimarea îl năpădi pînă în adîncul rărunchilor şi-şi spuse căindu-se singur vreme de o clipă, o lungă şi înspăimîntătoare clipă : „n-am avut niciodată noroc". Dar nu era adevărat. Avusese parte de mult noroc. Rigby şi Harry Mann şi Jock nu avuseseră. Lui norocul i-a surîs, dar n-a ştiut cum să-l întrebuinţeze. Nu-i însă vorba de noroc, se corectă singur, dîrzenia şi duritatea covîrşind alarma ; dacă ai sînge în vine şi nu bragă, poţi înfrînge ghinionul şi atunci arăţi a om norocos. Mai pot încă birui. Ticăloşii ăştia n-au 88-uri, au numai *vorbe*...

Celia se trezi o dată cu cele două ciocănituri şi toată moliciunea o părăsi ; sta ţeapănă şi speriată lîngă el.

— Poliţia, murmură ea, pe un ton atît de îngrozit, încît simţi şi el că panica îi înfige un pumnal în inimă.

Lacrimile îi ţîşniră numaidecît, calde, pe pieptul lui. Prima luptă, şi s-a dat bătută, a recunoscut că ştie.

— Ce vrei să spui ? o întrebă el brutal. Ce să caute poliția aici ?

Dar ea, prea grăbită și, iubindu-l cu deznădejde, vorbi mai departe, stăruitor :

— Nu pot să facă nimic. Știu doar atît că e un om care a făcut parte din trupele de parașutiști...

— Cum naiba ?

— Pentru că fata l-a auzit fluierînd *Red River Valley.* Nu-i venea să creadă că e numai atît.

— Probabil că e altcineva.

— Dar dacă-s ei...

Încă două ciocănituri.

Tremurînd, dîndu-și seama de ce putea urma, îi atinse părul și brațele, îi sărută fața umedă.

— Dumnezeule, să știi, Celia, că sînt pierdut.

— Nu, nu. Nu pot face nimic altceva decît să *vorbească.* Fii liniștit. Nu te lăsa provocat. Nu-i cu putință să *știe* ceva.

— De cît timp știi de mine ?

— De săptămîni de zile...

— N-am vrut să...

— Desigur că nu. Mi-e silă de ei. Domnul Webster ăla. N-a fost drept. O, Reg, Reg, fii atent !

— Aș face mai bine să mă uit pe fereastră, să văd cine e.

— Mai sărută-mă o dată.

Îi șopti rugător, la ureche :

— Ascultă. Fă ceva pentru mine. Sus pe dulap e o cutie. De-ar fi să fie. Tablete cu alimente concentrate. Un revolver.

— Reg, pentru numele lui Dumnezeu ! Gîndește-te la Daphne...

— Nu-l voi folosi.

— O să te spînzure.

— Pune-l în buzunarul din dreapta al vestonului meu maro de sport. Dacă lucrurile par să meargă bine, o să-mi pun vestonul cel gri. Tabletele în stînga. Și mai e un teanc de bacnote. În buzunarul dinăuntru.

Inima Celiei bătea atît de tare din pricina groazei, încît simți că-i vine rău ; picioarele îi tremurau, fleșcăindu-i-se.

Mills se îndreptă spre fereastră și se uită afară. Erau doi și un al treilea la volanul unui automobil de poliție aflat la cincizeci de metri mai încolo. Dinspre mare se ridica o

ceață rece. Apa îi picura de pe streașina de deasupra capului, căzîndu-i pe gît.

— Ce doriți ?

Se uitară în sus. Cel mai în vîrstă spuse :

— Sînteți domnul Mills ?

— Pentru Dumnezeu ! La trei dimineața ?

— E foarte urgent.

— Ce s-a întîmplat ?

— Sîntem ofițeri de poliție. Vreți să deschideți ușa ?

— E vorba de mama ?

— Nu.

— Stați o clipă. Cobor. Și-i spuse Celiei, în așa fel ca cei de jos să audă : Poliția. Cred că mama e bolnavă sau așa ceva.

— Mă îmbrac...

— Nu. Rămîi în pat, scumpo.

Mills își luă halatul și porni liniștit pe scări în jos. Îe deschise ușa și spuse :

— Da' frig mai e. Să pun ceainicul la fiert, ceea ce și făcu.

Rămăseseră în vestibul, înalți și solemni. Totul părea ireal : are să le vorbească și or să plece convinși, și el se va duce sus la Celia, care știa totul dar nu-i păsa. Aceasta-i era dorința — și atmosfera de irealitate o făcea să pară probabilă.

Îi conduse în salonaș, unde mai dăinuia puțin din căldura focului ce se stinsese. Nu-i pofti să șadă. Ținîndu-i în picioare, plecarea părea mai probabilă și mai apropiată.

— Sînt inspectorul-șef Mallard și acesta-i sergentul Morris.

— Iar eu sînt Mills, le răspunse el cu un rînjet. Ce s-a întîmplat ?

— Am o serie de întrebări de pus, vorbi cel cu numele de Mallard. Și toate au, direct sau indirect, legătură cu furtul comis pe trenul de 1 și 6 minute de la Wicester la Medbury, în după amiaza zilei de 13 februarie și cu omorîrea lui Clifford Potts, în trenul acela.

— Drace ! spuse Mills. Nu-i de mirare că veniți la trei dimineața. Cu ce vă pot fi de folos ?

— Locuiați mai înainte la Wicester ?

— Da. Slavă Domnului că am scăpat.

— Nu v-a plăcut ?

— Îmi place mai mult aici.

— Ce făceai cînd locuiai acolo, Mills ?
— Am locuit acolo de cînd eram copil. Ce vreți să spuneți ?
— Ce meseric aveai ?
— Lucram în construcții.
— Erai în serviciul cuiva ?
— Da. Al unui tip cu numele de Barford.
— Cît te plătea ?
— Ciudate întrebări, domnule Mallard, în legătură cu un furt săvîrșit într-un tren. Ce-a făcut domnul Barford ?
— Nu-i vorba de domnul Barford.
— De unul din oamenii lui ?
— Da. De unul din oamenii lui.
— Îmi plătea vreo douăsprezece lire pe săptămînă.
— Aceasta era singura dumitale ocupație ?
— Mai făceam mici ireburi pe la bucătărie pentru soția mea.
— N-aveai venituri personale ?
— Asta-i bună !
— Vreau să spun : părinții dumitale nu-ți asigurau un venit ?
— Absolut nimic. Uite că fierbe apa.
— Sergentul Morris o să închidă gazul... Pe scurt, ceea ce cîștigai la domnul Barford reprezenta întregul dumitale venit ?
— Din nefericire, da. Nu faceți ceaiul, domnule sergent ? Mi-e frig.
— Într-o clipă.
— În iunie anul trecut, spuse Mallard, ai fost închis ?
— Pentru Dumnezeu, se văită Mills. Iar o luăm cu povestea asta de la început.
— Vreau doar să știu dacă e adevărat.
— Șase luni, spuse Mills. Am lovit pe un tip care mi-a insultat camarazii.
— Camarazii ?
— Regimentul meu.
— Unul vestit ?
— Divizia I aeropurtată.
— A, înțeleg. Ai fost paraşutist ?
— Dați-i zor, vă rog. Mi-e frig.

— Fă ceaiul, spuse inspectorul-şef. E frig. Ai ceva împotrivă dacă-l face sergentul ?

— Nu-mi pasă cine-l face, numai să-l facă cineva. Nu uitaţi de o ceaşcă pentru soţia mea. S-a trezit şi ea.

— Îmi pare rău de asta, domnule Mills, spuse Mallard. Şi-aşa, unde eram. A, da. Ai fost închis. Cînd ai ieşit ?

— De Crăciun.

— Lucrezi acum ?

— Nu.

— Aşadar n-ai mai lucrat din iunie anul trecut?

— Am cusut saci poştali !

— Da, dar nu muncă adevărată.

— Ar trebui să încercaţi să vedeţi cum e.

— Şi-acum ţi-ai luat o locuinţă pe malul mării ?

— Da. E foarte plăcut aici.

— Nu mă îndoiesc. Ai cumpărat vila asta ?

— E o căsuţă.

— Are tot farmecul unei vile. Cît a costat ?

— Numai cincisprezece sute.

— De unde ai luat aceste cincisprezece sute, Mills ? Le-ai împrumutat de la Tobias ?

Mills roşi, dar se stăpîni.

— Şi dacă le-am împrumutat, vă priveşte ?

— Mă priveşte cît se poate de mult. Tobias e unul din cei doi oameni care au jefuit trenul în februarie.

— Prostii.

— Avem ceea ce poate fi considerat drept dovezi indirecte.

— Tony n-are nevoie să jefuiască trenuri. Mama lui are o avere de o jumătate de milion.

— Tobias ţi-a împrumutat banii ca să cumperi casa asta ?

Mills nu ştia care răspuns îl poate ajuta pe Tony. Hotărî că tăgăduirea e cel mai bun. Să recunoşti un împrumut ar însemna să recunoşti că există o anumită sumă de bani, care, de bună seamă, se va cere justificată.

— Nu.

— Eşti sigur ?

— S-ar putea să uit ?

— Nu ţi-a dat niciodată bani ?

— Cînd am ieşit din închisoare mi-a dat un ajutor de douăzeci de lire.

— Asta-i tot ce ai avut din iunie pînă acum ?

— Ce vă face să credeţi că această fermecătoare vilă nu este ipotecată ?

— Este ?

— S-ar putea.

— Atunci eşti gata să-mi arăţi registrul societăţii de construcţii ?

— Dar v-aţi şi informat în această privinţă, nu-i aşa ? Face parte din metoda dumneavoastră.

Mallard trecu peste aceste cuvinte.

— Aştia-s toţi banii pe care i-ai avut din iunie trecut pînă acum ?

— Soţia mea a muncit, cît am fost închis.

— Cît cîştiga ?

— Şapte lire pe săptămînă.

— Are vreun alt venit ?

— Nu.

— De unde ai luat banii ca să cumperi casa, Mills ?

— Vă priveşte ?

— Cred că i-ai luat împreună cu Tobias din trenul de 1 şi 6 către Medbury în ziua de 13 februarie, cînd dumneata sau Tobias l-aţi ucis pe Clifford Potts care era salariat al Regiei Electricităţii şi care, împreună cu George Wagstaff, alt salariat, căra zece mii de lire, cu acel tren, pînă la Strawberry Whitacre. Încetează deci să mai dai răspunsuri ocolite şi spune-mi clar de unde au venit cele cincisprezece sute de lire.

— Credeţi că n-am economisit nici un ban de cînd eram copil ? Am peste patruzeci de ani.

— Vecinii dumitale de la Wicester spun că ai făcut tot felul de cheltuieli : un automobil, o maşină de spălat, un frigider ; te-au văzut pînă şi cu un costisitor aparat de fotografiat.

— Dacă-mi place să fiu extravagant...

— Unde ţii toţi aceşti bani, Mills ? La bancă ?

— Nu. Acasă.

— Ca şi Tobias. Ce coincidenţă !

În clipa aceea intră Celia. Își spusese că dacă mai rămînc sus, face o greșeală : vor crede că-i cu totul nefiresc ca o femeie normală să stea acolo sus fără a fi curioasă să știe ce se petrece jos...

Mallard o salută :

— Bună seara, doamnă Mills.

— Ce se întîmplă aici ?

— Sîntem ofițeri de poliție. A, iată-l pe sergentul Morris cu ceaiul.

— Trebuia să-l fi făcut eu.

— Nu face nimic. Sergentul se pricepe la așa ceva... Eram pe cale de a-l convinge pe soțul dumneavoastră să-și aducă aminte de unde au venit banii pentru casa asta...

Privirile lor se încrucișară, aprinse de groază, și Celia, încercînd să-l ajute, îngăimă :

— I-a cîștigat la pronosport.

„Dumnezeule", gîndi Mills, și deznădejdea i se citi pe față, astfel încît Celia înțelese că făcuse o greșeală și îngălbeni. Nu pricepea de ce n-ar fi trebuit să spună că a cîștigat...

— Cînd ai cîștigat ?, îl întrebă Mallard pe Reg, și Celia înțelese ce mare greșeală a făcut.

Reg răspunse :

— Acum cîteva luni.

— Sau cîteva săptămîni ?

— Nu-i totuna ?

— Să precizăm, nu ? Atunci vom ști că n-ai luat banii de altundeva. Despre ce sumă a fost vorba ?

— Vreo trei mii.

— Plătiți cu un cec ?

— Da.

— Ai încasat deci banii de la o bancă ?

— Da, așa cred.

— De la care bancă ?

— Nu, o întoarse Mills. Îmi reamintesc. Un prieten de-al meu a fost cel care a încasat cecul.

— Care prieten ? Tobias ?

— Nu-l voi tîrî pe prietenul meu în afacerea asta.

— Tare mă tem că vei fi silit s-o faci mai curînd sau mai tîrziu, în fața unei instanțe judecătorești, la nevoie.

— Nu mă cunoașteți. Mai bine intru în închisoare.

— Ei bine, dă-mi numele agenției care poate confirma că ai cîștigat banii.

Încolțit, Mills spuse :

— Lepădăturile alea de vecini au spus că am cîștigat la pronosport. De fapt, am cîștigat banii pe un cal, numai că Celici, aci de față, nu-i place că eu merg la curse. Așa încît i-am spus că am cîștigat la pronosport și am ajuns să cred că așa a și fost.

— Sînt sigur că doamna Mills nu se supără cînd *cîștigă* calul, îl înfruntă Mallard.

Celia replică imediat :

— Ba mă supăr, dacă dă de necaz din pricina aceasta.

— Pe care cal anume ?

— Nu-mi pot aminti acum.

— Atunci la care hipodrom ?

— White Common.

— Cît ai pariat pe cal ?

— Vreo sută de lire.

— La cît ai pariat ? Treizeci contra unu ?

— Cam așa.

— La care agent ai pariat ?

— Păcatele mele, oftă Mills. N-am luat seama. Eram înfierbîntat. Primisem o informație confidențială.

— Oricum, agentul își va aduce aminte, nu-i așa ? Trei mii de lire ! Un cîștig foarte mare. Cam pe unde își instalase tejgheaua ?

— Cred că pe lîngă intrarea principală.

— Cînd ai pariat ?

— Sfîrșitul lui februarie sau începutul lui martie.

Morris interveni :

— Nu se țin curse la White Common mai înainte de aprilie.

Celia spuse :

— Nu sînt nici curse de ogari ?

Mallard :

— Dar ați cîștigat banii pe un *cal*...

— S-ar putea să fi fost un cîine, zise Mills. Băusem.

— Cam slab, încheie Mallard. O să te rog să te îmbraci, domnule Mills, și să te înapoiezi la Wicester cu noi pentru a lămuri acolo totul. Apropo, parcă spuneai că ai făcut parte dintr-o divizie aeropurtată ?

— Da, confirmă Mills. Se zbătea să ia o hotărîre : „dau lovitura cea mare sau ba ? Găsesc oare revolverul în vestonul meu ca să pot încerca s-o dau ?“

— Ai cîntat o melodie denumită *Red River Valley* ?

— Ce întrebare stupidă !

— Cunoşti melodia ?

— Nu.

— Ai fost în trenul de 1 şi 6 minute de la Wicester la Medbury în ziua de 13 februarie ?

— Nu.

— Nu te opui aşadar să iei parte la o reconstituire a crimei ?

— Nu...

— Pot să mă uit la ghetele dumitale, înainte de a te încălţa, Mills ?

— Le aduc jos.

— Măsura 9 ?

— Întocmai.

— Şi marginile exterioare ale tocurilor sînt tocite ?

— Puteţi să vă uitaţi şi la asta, încuviinţă Mills, şi gîndi : „gata băiete, te au la mînă...“

— Am dat de o urmă clară pe zăpadă a omului care l-a omorît pe Potts... Vrei să ne spui ce-ai făcut în ziua de 13 februarie ?

— Cum naiba mi-aş putea aduce aminte ?

— Prietenul dumitale Tobias şi-a adus aminte.

— Tony e băiat deştept.

— *Era*, Mills. Trebuie să-ţi spun cu părere de rău că prietenul dumitale s-a împuşcat azi după-amiază...

Celia începu să plîngă ; lucrurile luau o întorsătură cumplit de reală ; Tony era un om pe care-l simpatiza...

Mills răcni la el :

— Ticălosule, vii aici cu tot felul de palavre despre un furt şi erai la curent cu moartea camaradului meu !

— Îmi pare rău, spuse Mallard. N-am avut altă cale de a te înştiinţa. Dacă ţi-aş fi spus mai înainte, te-aş fi putut tulbura, nu ţi-ai mai fi putut aduce aminte de anumite lucruri cum ar fi banii şi caii şi cîinii...

De sus se auzi un strigăt :

— Mămico, mămico ! Cine e acolo ?

— Uite, mi-ai trezit fetița. De ce naiba n-ai venit la o oră normală din zi ?

— Nu există ore normale din zi în caz de asasinat.

Celia spuse :

— Mă duc sus să văd, Reg...

Morris rînji și-i aruncă lui Mills :

— Vin și eu sus să te ajut să te îmbraci, Mills.

În impermeabilul lui de ploaie se vedea o mică umflătură pe care Mills o socoti că e un revolver automat. Desigur ! Știau că și Tony are unul, deoarece îl folosise... Doamne, bietul Tony ! Trebuie să-l fi luat tare din scurt, ca să obțină o probă. Porcul ăsta de mucos, Morris, se simte în al șaptelea cer. Cel mai vîrstnic, Mallard, poate fi mișcat chiar și de cuvinte ; e un om ; dar sergentului ăstuia, Morris, grozav îi place treaba pe care o face ; să tot aibă treizeci de ani, dar fudul nevoie mare ; n-a văzut șrapnelele în zbor. Înlăuntrul trupului său fremătînd, spiritul combativ al lui Mills își spuse : „prea bine, Morris, ești tînăr și tare și ești iute și poate chiar știi că am un revolver sus și crezi că o să te alegi cu o medalie mîine dimineață pentru că ai dat dovadă de curaj în fața lui Mills cel bătrîn și cel rău. Ce părere ai, Jock ? Să-l curățăm pe găozarul ăsta ?“

Urcă scările în spatele Celici și înaintea lui Morris. Emoția îi încorda picioarele, iar inima îi zvîcnea în pieptul în care deprimarea crea vid. Era greu să-și închipuie că ar putea ajunge în Africa, să se înroleze în Legiunea Străină sau să se urce pe vreo navă ponosită, în drum spre Venezuela ; dar știa că are totuși o cît de mică posibilitate, cu condiția să știe să folosească următoarele cîteva minute, să supraviețuiască și să se călăuzească în tot ceea ce va face numai după picioarele cele mari ale lui Morris, după volumul acestuia, după mîna pe care o ținea în impermeabil și după rînjetul acela care-l ispitea pe Mills : „hai, atacă-mă, o să mă aleg cu o înaintare...“

Celia o liniști pe Daphne :

— Nu-i nimic, au venit niște domni să-l vadă pe tăticu.

— Dar tăticu striga...

— A fost o greșeală. S-a terminat acum... și apoi intră în dormitor.

Morris stătea lîngă uşă, ca şi cum prin asta ar fi putut stingheri un fost paraşutist. Dacă-i aşa, o zbughesc pe fereastră, hotărî Mills, şi nu putea înţelege de ce fraza aceasta i se părea cunoscută ; apoi îşi aduse aminte de *Arbeitskommando* şi de faţa lată a lui Jock şi atmosfera deveni deodată pe de-a întregul bărbătească ; Celia era prezentă, dar o depărtă, urmînd să şi-o amintească şi s-o iubească altcîndva. Roşea tare pentru că Mills tocmai îşi trăgea pantalonii şi Morris găsea de cuviinţă să rînjească. Jos, la parter, cel căruia îi zicea Mallard, vorbea cu cineva : era şoferul automobilului, de bună seamă. „Bun, bun, bun, îşi spuse Mills, posibilităţile cresc.“ Simţea mirosul mării şi-l cuprinse o durere atroce la gîndul că o părăseşte.

Celia îi vorbi :

— Ar trebui să-ţi pui şi un pulover.

Iar el încuviinţă :

— Da, iubito.

Ochii lui Morris o urmăreau pe Celia, în vreme ce deschidea un sertar şi scotea un pulover.

— Nu-ţi trage ghetele, spuse Morris.

— De ce, nu ?

— Domnul Mallard vrea să le examineze.

Mills nu se înduplecă :

— Poate să le examineze la Wicester.

Morris stărui :

— Fii cuminte şi fă cum îţi spun eu.

— Nu sîntem la şcoală, domnule sergent...

Celia zise :

— Cînd te mai văd din nou ?

— De ce nu vii şi tu cu noi ? spuse Mills. E loc în automobil. Dă-mi vestonul, scumpo !

— Care anume ?

Cuvintele ei, înţelese Mills, urmăreau să-l ducă pe Morris, să-i adoarmă bănuielile. Doamne, ce copil bun şi viteaz mai era !

— Oricare doreşti, spuse el, dar cu ochii îşi exprima dorinţa.

Îi lăsa ei să ia hotărîrea. Dacă-i dădea vestonul gri, trebuia să plece ca un mieluşel, sau să încerce ceva peste măsură de greu cu Morris ăsta şi să fie poate curăţat...

I l-a dat pe cel maro. I se păru teribil de evident că buzunarul din dreapta e încărcat, dar Morris nu observă. Mills îmbrăcă întîi mîneca dreaptă, şi apoi pe cea stîngă...

Celia era aşa de temătoare de zgomote, încît simţi că nu mai poate sta într-un loc unde s-ar putea să se tragă şi porni să plece, spunînd cu vocea tremurîndă :

— Trebuie să mă duc să văd de Daphne...

În clipa în care trecea prin dreptul lui Morris, Mills înşfăcă arma :

— Treci acolo, Morris !

Faţa lată şi croică a sergentului păru indignată la vederea pistolului negru din mîna lui Mills. Dar nu mişcă. Încheietura i se îndoi rapid şi azvîrli înainte scaunul uşor de care se rezema.

Celia mai era in cameră şi începu să urle...

Mills trase de-a dreptul prin scaun... nu ca să-l atingă pe Morris, ci ca să-l zăpăcească, să mai cîştige cîteva secunde. Nu se dădu în lături, lăsînd scaunul să-l izbească ; durerea era o nimica toată ; şi apoi, în vreme ce Morris tot se mai străduia să-şi scoată revolverul „Smith and Wesson", calibru 38, Mills trase şi-l împuşcă drept în burtă...

Dintr-o izbitură, aruncă apoi revolverul dintre degetele sergentului ; şi încuie uşa dormitorului chiar în clipa în care paşii celuilalt se năpusteau pe scări în sus. Daphne se pornise şi ea să urle. Celia plîngea şi totodată striga. Mills răcni : „Nu vă îngrijoraţi" şi voia să-i explice despre Africa şi despre bănişorii special îngropaţi în grădină în vederea unei astfel de situaţii, dar n-avea nici un rost. Celia nu auzea nimic, iar imboldul instinctului de consevare era mai puternic. Mills stinse lumina electrică — Celia nici nu-şi dădu seama de asta — şi se opri numai o clipă înainte de a sări pe fereastră. Căzu uşurel pe răzoarele grădinii, gîfîind, — şi începu să o ia la fugă, în vreme ce sus uşa era gata-gata a fi spartă de nişte umeri tari. „Doamne, îşi spuse, de-aş putea numai să le imobilizez maşina." Începu să alerge în zig-zag, pentru ca să vadă în toate direcţiile, dîndu-şi seama că şoferul trebuie să fie pe undeva pe aproape. Lovituri violente sfărîmară fereastra şi aparatul de radio, în vreme ce mîna-i tremurîndă trăgea un glonţ în motor...

Mallard intră de-a valma în camcră, însoţit de şofer. Femeia răcnea ca o nebună.

— Du-te şi vezi de copil, strigă el, pălmuind-o zdravăn peste obraji ; Celia clipi, o podidiră lacrimile şi ieşi în stare de transă...

Morris şuiera de durere, sîngele îi ţîşnea în jur, dar rînjea.

— S-a dus să-şi ia automobilul, spuse el răguşit. Scoateţi-l binişor, se rugă apoi, cu gîndul la glontele ce i se oprise în pîntece. O să fie o dovadă.

Mîinile lui Mallard găsiră revolverul. Nu mai folosise vreunul nici măcar să facă exerciţii, de zece ani încoace, dar acum, în numele justiţiei, alergă pe scări în jos, fără a se gîndi la sine, apoi goni în noapte, prin aerul rece, cu miros de mare şi-şi văzu omul în preajma automobilului poliţiei.

Focul de armă îl opri însă locului, îl îndemnă la prudenţă ; auzi după aceea motorul altui automobil şi înţelese că focul de armă avusese drept scop să secată din uz automobilul poliţiei. Mallard porni din nou să alerge, dar automobilul o luase la sănătoasa ; el se opri, abia mai putea răsufla şi braţele îi tremurau, totuşi ţinţi şi trase. „Nu l-am nimerit", îşi spuse, trase apoi din nou, automobilul se îndepărtă, ieşi din raza de acţiune a armei şi Mallard se înapoie în casă, în vreme ce Mills, sîngele ţîşnindu-i din pieptul rănit, gonea nebuneşte către întîlnirea pe care singur şi-o dase !

Se tîrî în pădure, pe pămîntul umed, în miros de pini şi de ciuperci putrede, de mărăciniş, de crengi şi de ferigi începătoare, încolăcite. Zorile nu erau departe şi era neapărat nevoie să găsească un adăpost mai înainte ca nemţii să înceapă să caute printre miile şi miile de copaci. Copacii erau prieteni de nădejde şi nemţii n-au să dea niciodată de el, dacă se poate îndepărta îndeajuns de la automobil şi dacă ei nu bagă de seamă sîngele. Or să aducă şi cîini şi lucrul cel mai important e să i se piardă urma sîngelui.

Rîuleţul făcea un zgomot slab, fermecător, care-l atrase. Apa era îngheţată, dar foarte înviorătoare şi desigur că va şterge orice miros de sînge sau de ghete sau de ce or fi adulmecînd cîinii. În întuneric, încercă să dea cu mîna de Tony, deoarece îi era nespus de dureros să umble sau măcar să ştie ce face ; dar apoi îşi aminti că Tony murise. S-a sinu-

cis, spuseseră ei. Ticăloşii. Trebuie să-l fi chinuit într-un chip josnic, mai înainte de a fi murit. El unul o să lichideze trei din ei. Browningul era o povară ; o răspundere. Va trebui să se oprească în curînd şi să-l curețe. Se udase oare ? Nu. Era doar rece la pipăit. Bine că nu-i era foame, căci nu păreau să fie cartofi prin împrejurimi.

Rîul ieşea dintre copaci pe o porţiune de teren, şi pe malul acoperit de iarbă se vedeau pintenaşi. Dar nu putea rămîne într-un asemenea loc deschis. Pădurea era foarte mare şi ştia că tactica cea mai bună e să stea lîngă lizieră, acolo unde, cînd vor înconjura pădurea, nemţii vor fi mai răsfiraţi. În adîncuri, se vor aduna în cercuri din ce în ce mai strînse ; pe de altă parte ştiau că un fugar tinde să meargă către mijlocul pădurii, socotind că ceilalţi vor obosi.

Fagii înalţi nu asigurau un adăpost suficient şi o luă, clătinîndu-se, mai departe, istovit, chinuit de dureri, pipăindu-şi drumul prin luminişuri pline de clopoţei. Rîuleţul începu să se îngusteze şi-şi dădu seama că mersese împotriva firavului curent. Acum intra într-un întuneric de nepătruns. Urmă cîtva timp cursul rîului, tîrîndu-se prin apă şi noroi, dar apoi, încolţit de durere, ieşi din albia rîului şi se ridică. Sîngerarea se oprise. Fiole de morfină nu avea, nădăjduia însă că durerea nu-l va face să işte cine ştie ce zgomote.

În umbra copacilor mai mărunţi, anemonele pădurii se deschiseseră asemenea unor stele albe. Îi venea greu să le calce în picioare. Pe măsură ce mergea, ridica diferite lucruri de pe jos : frunze şi ramuri, şi lujeri şi fire de iarbă. Zorile se iviră şi, o dată cu zorii, strigătele liniştitoare ale corului păsărilor ; ecoul se repercuta de-a lungul copacilor umezi. Tot ce era omenesc şi legat de rău părea nespus de depărtat. Însă chiar şi aşa, nu se îndoia de puterea nemţilor. Sînt conştiincioşi şi maeştrii ai răului, faţă de ei oricine nu-i altceva decît un biet diletant. Şi totuşi sînt făpturi metodice. După ce vor fi stabilit un sistem de cercetare a pădurii şi nu vor fi găsit pe nimeni în pădure, vor trage concluzia că nu se afla nimeni într-însa.

Află în cele din urmă un loc bun şi începu a scormoni cu mîinile. O dată leşină şi pînă la urmă văzu că scormonise doar o gaură destul de puţin adîncă. Totuşi, culcat în ea,

acoperit cu felurite mărunțișuri și înconjurat de liniștea deasă a naturii, de toate cîte zămisleau pentru că venise iarăși primăvara, știu că poate prosti pe oricine, orice, doar cîinii nu.

Cîtva timp ațipi. Apoi îi auzi tropăind pe undeva, și în depărtare cîinii lătrau fără rost. Degetele i se încolăciră pe oțel, așteptînd să omoare cîțiva dintr-înșii, dacă i-ar descoperi ascunzișul.

Trecură însă mai departe ; un om căsca, alții fluierau, se auzeau glasuri care încercau să-l amăgească vorbind englezește. Pe urmă se lăsă o tăcere uriașă, care dură, fie că era lumină fie că era întuneric, și în cele din urmă începu din nou să plouă. Ploaia răpăia cu zgomot înalt pe baldachinul pomilor. Mult mai tîrziu, străbătînd frunzișul, începu să picure și pe el, să-l facă leoarcă, dar era o ploaie călduță de aprilie.

Cum sta culcat la pămînt, simțea că ceva îi pătrunde în carne. Scoase cu greu acel ceva din buzunarele hainei. Erau bancnote. Bani. Păreau englezești, dar erau prea mulți, or fi fost olandezi sau francezi. Îi azvîrli cît colo, mîncă nițel, dormi, se pregăti să-i aștepte să vină, prea obosit ca să se mai poată mișca, uitînd pentru care pricină ar fi trebuit să se miște.

În mai puțin de un ceas, automobilul fu găsit și la o oră și jumătate după aceea un Mallard istovit se afla, la revărsatul zorilor, pe un drum de țară, plătind treizeci și trei de șilingi șoferului unui taxi și întrebîndu-se dacă poliția municipiului Wicester va binevoi să-i accepte suma aceasta trecută în nota de cheltuieli de serviciu.

Mașina părăsită ieșise de pe traseul drumului și se afla la liziera pădurii. Nu se ciocnise și nici nu rămăsese fără benzină. Frîna fusese pusă corect în funcțiune și automobilul era pur și simplu părăsit. În revărsarea palid-cenușie a zorilor, Mallard zări sîngele de pe scaunul șoferului și înțelese că unul din cele două gloanțe ale lui îl nimerise pe Mills. Sîngele se întinsese pe spetează scaunului de piele, și se prelinsese și pe pernă în cantități mari, astfel încît Mallard își dădu seama că omul avea nevoie de îngrijire medicală ca să mai poată scăpa cu viață. Partea curioasă era că mașina fusese condusă înapoi către Wicester și că se afla în același ținut ca și Strawberry Whitacre, la vreo patruzeci și cinci

de kilometri de pasajul de nivel. La faţa locului se găseau acum două automobile de-ale poliţiei, cu patru ofiţeri pe care Mallard nu-i cunoştea, deşi unul era un inspector. Un număr de agenţi se şi porniseră pe urma petelor de sînge în pădure, dar dacă Mills cîştigase un avans, totul era degeaba. Doar metoda şi superioritatea numerică puteau să-l înfrîngă.

Întrebă :

— Aveţi vreo idee cam cît de mare e pădurea asta ?

— Patruzeci şi cinci de kilometri pătraţi, îi răspunse inspectorul.

— Văleu ! izbucni Mallard. Ei bine, avem două căi pentru a-i veni de hac : îl înfometăm sau mergem să-l prindem. O să le încercăm pe amîndouă. Poţi să-mi spui, în linii mari, ce fel de şosele înconjoară pădurea ?

Celălalt poliţist reflectă :

— Două şosele naţionale, dintre care una mai mică, şi pe partea dinspre nord numai cîmpuri.

— La naiba, spuse Mallard. Ei bine, patrule motorizate pe şosea, ziua şi noaptea, iar poliţia şi trupele intră pe la nord. În plus, înştiinţaţi aeroporturile şi vapoarele şi nu uitaţi de obişnuita descriere în ziare. E un tip periculos. Cred că e nevoie să avertizăm populaţia din partea locului. Poate că şi la radio. I-au mai rămas doar cîteva gloanţe.

Toată ziua Mallard nu s-a dezlipit de cîmpul de luptă. Fu organizat şi un al doilea post volant de poliţie. Mallard umblă pe jos, circulă cu automobilul, se tîrî alături de alţii prin pădure, dar sub marele baldachin al copacilor domnea o tăcere imensă, spaţioasă, aşa încît aproape că puteai auzi cum creşte vegetaţia. Mai înainte de a se fi lăsat noaptea, se aflau sosiţi la faţa locului nu mai puţin de cinci sute de soldaţi, două sute de poliţişti şi cîteva sute de detectivi amatori. Ţi-era mai mare mila să vezi cît de răsfirat erau răspîndiţi. Mallard asistă la pornirea acţiunii din cîmp deschis către nord, constatînd că din 50 în 50 de metri se află cîte un om. Cît despre înconjurarea pădurii, nici gînd ; ar fi fost nevoie de o divizie de soldaţi ; Mallard nu era un personaj destul de important ca să poată obţine atît de mulţi oameni, şi nici Mills nu era aşa de important.

Cîţiva jandarmi şi membri de-ai unei asociaţii vînătoreşti încercară să se folosească de cîini. Dulăii făcură mare larmă,

urlînd și adulmecînd sîngele și porniră, trăgînd de zgărzi din răsputeri, dar în curînd constituiră și singurul moment vesel al zilei, căci o porniră în patru direcții deosebite.

Mai trecu o noapte. Era cît se poate de neplăcut. Întunericul oferea atît de multe posibilități fugarului. În ciuda reflectoarelor și cîinilor și automobilelor și motocicletelor care patrulau și a soldaților, lui Mills, ostaș cu experiență, nu-i va fi greu să rămînă ascuns. Doar dovada gravei sale răni îl îndemna pe Mallard să continue urmărirea cu oarecare nădejde.

În cursul zilei următoare începu să plouă. O ploaie dintr-aceea — nu era greu de ghicit — pusă pe durată lungă și care dădea zilei o înfățișare întunecată și mohorîtă. Mallard auzi soldații cîntînd un cîntec obscen despre noroi. În curînd, noroiul domni din belșug. Șanțurile se umplură de apă, așa că dacă voiai să te avînți cîtuși de puțin în pădure, însemna să-ți vîri picioarele pînă la gleznă în apa aceea neagră; iar ferigile și mărăcinii pădurii îți făceau îmbrăcămintea ciuciulete. Se întrebă cum o fi ducînd-o Mills, stăpînit de teamă și dureri. Da, bineînțeles, bineînțeles, nu se poate să nu se prede cît de curînd. Îl strigau printre copacii uzi și printre miile de crengi picurătoare, dar depărtarea îi lua în rîs cu ecoul ei. Ploua, ploua fără încetare și, din pricina îngrijorării care-i stăpînea, s-ar fi zis că ploaia prevestește o înfrîngere. Mallard n-ar fi trebuit să facă o asemenea greșeală grosolană. De data aceasta Morris a avut dreptate. Cîndva în cursul acelei nopți, stînd într-un automobil, i s-a întîmplat să-l biruie somnul și nimeni nu s-a îndurat să-l trezească.

Tot mai turna cu găleata cînd, după două ore, Mallard se smulse rușinat din somn. Drept pedeapsă, se angajă în pădure, dar abia pătrunsese printre copaci că și auzi voci care strigau foarte agitate; o lampă luci ca pe-o scenă de teatru printre copacii din jur; se auzi un fluierat, apoi din nou vocile care acum strigau toate deodată: „L-am găsit!"

Tînărul soldat era peste măsură de agitat. Ce spunea camarazilor lui care se adunaseră roată în jur:

— Am *călcat* peste el. Habar n-am avut. Era cu desăvîrșire camuflat.

Mallard întrebă, gîfîind și cu fața plină de sînge, căci nimerise într-un trunchi subțire de arbore :

— E mort ?

— Acum, da, domnule inspector.

— A spus ceva ?

— Cîteva vorbe domnule inspector. Țicălosul era și poet. Ceva despre una care ținea flori de portocal în mîna ei.

Mallard se sprijini, istovit, de un copac și gîndi cu o pîlpîire de emoție : „Totuși e mai bine să-ți rostească buzele pe pragul morții cuvinte dintr-acestea, decît blesteme și vorbe de ură". Se simțea foarte obosit, incapabil de vreo inițiativă, nu-i venea de fel să trimită după o ambulanță, nici să înștiințeze pe cineva. Mills arăta tare jigărit și mic și ponosit și mort și ca vai de lume. Părea de necrezut să fi trăit atît de mult, în starea aceea jalnică și cu o rană atît de gravă. Te făcea să-ți dai amarnic seama de tot ce e mai bun și mai rău în firea omenească.

Tăcerea era acum o alta. Ceva luase sfîrșit. Tot se mai auzeau strigăte și tropăituri, dar ceva care durase vreme îndelungată se terminase. Ploaia. Lumina începea să se împrăștie sub forma unor zori palide și umede în care se stingeau cîteva stele. Aerul era rece și pădurea părea dintr-o dată înfrumusețată de ciripiturile păsărilor. Mallard o luă înapoi pășind pe pămîntul moale și reavăn și simți nevoia să plîngă sau să se roage ; i se părea că ascultă o muzică sublimă. Bombardierele zburau și rachetele se înălțau și vehiculele goneau pe lungile șosele asfaltate și bărbații vorbeau de una și se gîndeau la alta și femeile aveau și ele păcatele lor. Dar printre copacii uzi și strălucitori începea a șasca zi a Facerii. Acum, un cer albastru se întindea deasupra lumii și cînd ieși la șosea, Mallard văzu o țarcă zburînd peste crestele copacilor spre a-și întîlni bărbățușul. Privi la cele două păsări cum se fac nevăzute și înțelese acum ce avea să facă în privința neantului.

Celia deschise plicul lung și văzu înăuntru cecul și citi scrisoarea care îl însoțea și, firește, pentru că Daphne era plecată la școală, se porni pe plîns. Plîngea fără nici o pricină — poate că plîngea pentru că totul era atît de absurd.

Plînse domol vreme îndelungată, pînă ce simți o zvîcnire înlăuntrul ei și atunci se apucă a boci pentru că de fapt ei n-o biruiseră. Acesta era singurul său secret și-l ținea ascuns pînă și față de Daphne, așa încît, dacă ar fi să dea greș, să nu aibă de suferit decît ea însăși.

Era o zi de început de vară — notarii, după obiceiul tagmei lor, nu se grăbiseră și de n-ar fi dat de un director de bancă binevoitor ar fi și zburat din casă. Aflase, firește, că banii urmau să-i sosească și asta îi îngăduise să poată ușor făgădui plata tuturor despăgubirilor datorate. Directorul de bancă se ocupa și de această latură a treburilor.

Avea de lucru — gospodăria, spălatul vaselor, paturile, ștersul prafului cu aspiratorul, operație pe care o făzea zi de zi, deși praf în casa aceea aproape că nu era de loc din cauza aerului marin — dar Celia se simți deodată cuprinsă de neastîmpăr. Își trase sandalele și ieși afară.

Masele punctate de nori alto-cumulus se răsfiraseră pe o întindere de patruzeci și cinci de kilometri, sub forma unui uriaș strat alb deasupra pămîntului și mării. Nu puteai rămîne neimpresionat, împietrit ; așa încît simți și ea din nou nevoia de a plînge, dar și-o stăpîni, deoarece s-ar fi putut să dea cu ochii de lume. Celia trecu de-a curmezișul peste două cîmpuri și printre drobițe și dune de nisip care se și încălziseră, și după ce lăsă în urmă și un mic dîmb, ajunse la mare. Soarele, la opt și jumătate dimineața, se înălțase binișor, dar exista totuși o reverberație arzătoare. Apa, ca și văzduhul, era liniștită ; fiecare val se apropia de țărm de unul singur, la o distanță de șase metri de următorul, și se prăvălea agale, însemnînd un mic atac pe nisipul mai tare al plajei și lăsînd în urmă o dîră de spumă sidefie. La orizont se afla un mic vas singuratic, însă pe mărunțele cute de nisip nimeni și nimic decît ea, iar în oraș, doar o coloană dreaptă de fum, ieșind din coșul unicului mare hotel. Celia mergea, mergea, nesimțind încă oboseala, cugetînd, luînd hotărîri, aducîndu-și aminte.

Aici are să rămînă. Dintre vecini, unii își manifestaseră curiozitatea, alții simpatia, dar nici unii ostilitatea. Printr-o

minune, copiii de la școala lui Daphne nu știau nimic despre tatăl ei și despre ceea ce făcuse el. Daphne rîdea, își aducse o prietenă acasă, fața i se bronza ; mai mare dragul s-o privești. Iar la cîteva case mai încolo, locuia o femeie cu care Celia stabilise legături din ce în ce mai prietenești și acea femeie avea alte prietene și nu exista nici un motiv ca o astfel de camaraderie să nu se întindă și mai departe. Celia avea treizeci și unu de ani, iar Tony îi lăsase vreo douăzeci de mii de lire. Calculase că va putea trăi ușor numai din dobînzi, că va putea pune și ceva bani deoparte. Nu dorea să se mai întoarcă vreodată la Wicester. Nu numai din cauza sentimentelor dureroase îndurate acolo, ci pentru că îi era nesuferit însuși orașul, cu agitația și zgomotele lui. Maică-sa auzise despre bani și începuse să combine lucrurile : Celia avea să locuiască din nou cu ea și cu tăticu. Maică-sa credea că toți oamenii aceștia, inclusiv Reg, muriseră numai pentru ca fiica ei să poată dispune de averea de care dispunea acum. Pentru a-i schimba planurile, fusese nevoie de folosit cîteva cuvinte curajoase, usturătoare, și Celia știa că părinții ei nu vor mai veni s-o vadă pînă ce nu-i va invita s-o facă. Iar de invitat îi va invita după ce va trece o lungă perioadă de timp și după ce va fi sigură că aveau să-i vorbească mă-surîndu-și vorbele și fără a-l osîndi pe Reg. Celia era însărcinată cu cel de-al doilea copil al lui Reg ; asta era, pentru ea, un simbol și nu avea de gînd să-i vateme memoria. Ce minune că lucrul se întîmplase : Reg era mort, dar o ființă asemenea lui se va naște.

Obosi curînd. Își revenea încet, dar tot nu-i încetaseră visele urîte, iar singurătatea i se părea de neîndurat. Astăzi însă era o zi minunată — nu numai ziua pe care o crease Dumnezeu, marea liniștită și cerul neîntinat și gustul de sare în aerul luminos, ci și ziua micii făpturi care zvîcnește în pîntecele ei și care va trăi — și pe urmă banii, banii care vor sosi efectiv. Acum putea fi sigură. Acum își putea făuri și aduce la îndeplinire planurile : ce să mănînce, cînd să se odihnească, unde să meargă, ce moment să găsească spre a-i

mărturisi lui Daphne, în ce loc să nască pruncul când va veni sorocul, cine să aibă grijă de Daphne în perioada aceea. Avea despre lume perspectiva solidă și îngustă pe care o au femeile : și avea darul acela de supraviețuire specific femeii. Se întoarse către casă și călcă fără teamă peste urmele singuratice de pași, făurindu-și planuri, închipuind un viitor care părea probabil.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÎI

artileria vorbelor

7

PARTEA A DOUA

stratagema sîngeroasă

273

Lei 12.50

UN ROMAN DE FRONT

UN ROMAN DE DRAGOSTE

UN ROMAN PSIHOLOGIC

UN ROMAN POLIȚIST